

მასალები ქართველურ ენათა შესწავლისათვის, VII

სვანური პროზაული ფაქსვები

IV

ღაშხური კილო

ტექსტები შეკრიბეს

არსენა ონიანა, მაქსიმე ქალდანა და ალექსანდრე
ონიანა

რედაქტორი გაუკეთეს

მაქსიმე ქალდანა და ალექსანდრე ონიანა

წიგნი წარმოადგენს სვანური ენის ლაშხური კილოს პროზაულ ტექსტთა კრებულს. იგი შეიცავს სათანადო რეგიონის მცხოვრებთა უოფის, საქმიანობის, ზნე-ჩვეულებების, ისტორიული წარსულის, რელიგიური რწმენა-წარმოდგენებისა და ფოლკლორის ამსახველ მდიდარ მასალას. აქვეა მოცემული საინტერესო ცნობები გეოგრაფიული პუნქტებისა და მათი სახელების, ფლორის, ფაუნისა და სხვათა შესახებ.

Книга представляет собой сборник прозаических текстов лашхского диалекта сванского языка. Она содержит богатый материал, отражающий быт, трудовую деятельность, историческое прошлое, обычаи, религиозные представления и фольклор населения соответствующего региона. В книге представлены также интересные сведения о географических пунктах, о флоре, фауне и т. д.

ს $\frac{70103}{M 607(06) - 79}$ 100—79

წინასიტყვაობა

უმწერლობო ქართველურ ენათა, კერძოდ კი სვანური, მასალის ფიქსირება, როგორც ეს მრავალგზის აღნიშნულა, განსაკუთრებულნი მნიშვნელობის ამოცანაა. ის აუცილებელი წინაპირობაა ჯერ თვით სვანურის, ხოლო შემდეგ სხვა ქართველური ენებისა და საერთო-ქართველური ფუძე ენის საფუძვლიანად შესწავლისათვის. უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ თანამედროვე ეპოქისათვის დამახასიათებელი ინტენსიური ენობრივი კონტაქტები განსაზღვრავს ნებისმიერი ენის, განსაკუთრებით კი უმწერლობო ენების, სწრაფი ტემპით ცვლას. სწორედ ამიტომ ამგვარი ენების მასალის ფიქსირება არის არა მხოლოდ სადღეისო ამოცანა, არამედ ახლო და შორეული მომავალი თაობებისათვის ზრუნვის გამოვლენაც. ამის გათვალისწინებით იყო თავის დროზე შეპირობებული სვანური ტექსტების თანმიმდევრული გამოცემის დაწყება, რომლის მოთავეებიც იყვნენ აკადემიკოსები აკაკი შანიძე და ვარლამ თოფურია. გარდა „სვანური პოეზიის“ I ტომისა, უკვე გამოქვეყნებულია „სვანური პროზაული ტექსტების“ I, II და III ტომები. მათი ბუნებრივი გაგრძელებაა წინამდებარე IV ტომი, რომელიც შეიცავს ლაშხური დიალექტის მასალას.

ლაშხური დიალექტი არის ცხენისწყლის ხეობაში განლაგებული სოფლების ერთი ნაწილის მცხოვრებთა მეტყველება. მართალია, სვანური ენის სხვა დიალექტებისაგან ის მნიშვნელოვნად განსხვავდება როგორც ფონეტიკური, ისე ლექსიკური და გრამატიკული თავისებურებებით (ისევე, როგორც თითოეული მათგანი — ერთმანეთისაგან), მაგრამ თვით ლაშხურის შიგნით კილოკავური სხვაობები სრულიად უმნიშვნელოა. ეს, ალბათ, იმით აიხსნება, რომ ლაშხეთში შემავალი სოფლები, რომელთა რიცხვი ორ ათეულსაც ვერ აღწევს, შედარებით კომპაქტურადაა განლაგებული; ეს მაშინ, როცა სხვა დიალექტური არეალი როგორც ამჟამად, ისე განსაკუთრებით ისტორიულად, საგრძნობლად არის მისგან მოშორებული (ლაშხურისა და ჩოლურულის ლინგვისტური ურთიერთმიმართება სპეციალურ შესწავლას მოითხოვს).

წინამდებარე ტომში წარმოდგენილ მასალას, უწინარეს ყოვლისა, ლინგვისტური ინტერესები ახლავს, მაგრამ, ვფიქრობთ, ამით არ ამოიწურება მისი მნიშვნელობა; მასში სასარგებლო მასალას იპოვის ისტორიის, ეთნოგრაფიის, ფოლკლორისა და სხვა დარგების მკვლევარი, რამდენადაც წიგნი შეიცავს ლაშხეთის მცხოვრებთა ყოფის, საქმიანობის, ზნე-ჩვეულებების, ისტორიული წარსულის, ეკონომიკის, რელიგიური რწმენა-წარმოდგენებისა და ფოლკლორის ამსახველ მრავალფეროვან მასალას. აქვეა მოცემული საინტერესო ცნობები გეოგრაფიული პუნქტებისა და მათი სახელების, ფლორის, ფაუნის, თამაშობა-გართობისა და სხვათა შესახებ.

წიგნი ორი ნაწილისაგან შედგება. პირველ ნაწილში წარმოდგენილია ჩვენ მიერ შეკრებილი ტექსტები, მეორეში კი — არსენა ონიანის მრავალფეროვანი ნაწერებიდან შერჩეული და სათანადოდ რედაქტირებული მასალა. ამ ორი ნაწილის ცალ-ცალკე გამოყოფა განსაზღვრა შემდეგმა გარემოებებმა:

1. პირველი ნაწილის მასალა ჩაწერილია ჩვენ მიერ ცალკეული ინფორმატორებისაგან, მეორე ნაწილისა კი დაწერილია უშუალოდ არსენა ონიანის მიერ. ამდენად, პირველი ნაწილის მასალა ასახავს ცალკეულ ინფორმატორთა ენობრივ თავისებურებებს, მეორე ნაწილისა კი — მხოლოდ არსენა ონიანისას. •

2. არსენა ონიანი, ლაშხურის გარდა, კარგად იცნობდა სხვა დიალექტებსაც, ამის შედეგია, რომ მის ლაშხურ მასალაში იშვიათად გვხვდება სხვა დიალექტთა ელემენტებიც, მაგ., „ა მ ი ს თელდ ხოხრა ბობშნლარ ი შ დ რ ა ლ ხ“. მართალია, არსენა ონიანის მასალა საბოლოო ჯამში ლაშხურის (ყერძოდ კი — სასაშურის) უდავო ნიმუშად რჩება, მაგრამ ამ სპეციფიკის არსებობაც ფაქტია, რითაც II ნაწილი I ნაწილისაგან განსხვავდება.

3. მეორე ნაწილის მასალა დაწერილია გაცილებით ადრე, ვიდრე პირველი ნაწილისა. სხვა მიზეზთა გარდა, ამიტომაცაა, რომ ის ერთგვარი არქაულობით ხასიათდება.

4. არქაული ფორმების ცოდნას ემატებოდა ისიც, რომ არსენა ონიანი სვანური ყოფისა და ენის კარგი მცოდნე იყო. ის, როგორც ცნობილია, გამოქვეყნებული სვანური (ლაშხური) ტექსტების ავტორიც არის. ამიტომაც, რომ მის მასალაში გვხვდება ლექსიკისა და ფრაზეოლოგიის უნიკალური ნიმუშები, რომელთაც ჩვენს თანამედროვეთა მეტყველებაში ვეღარ ვადასტურებთ.

ამ სპეციფიკის მიჩქმალვის თავიდან ასაცილებლად წიგნი ორ
ნაწილად გაიყო.

ბოლოს კი სასიამოვნო მოვალეობად მიგვაჩნია, მადლობით მო-
ვიხსენიოთ ყველა ჩვენი ინფორმატორი და ადგილობრივი საზოგა-
დოებრიობის ყველა წარმომადგენელი, ვინც მხარდაჭერა და ენერ-
გია არ დაიშურა ამ წიგნის მასალაზე მუშაობის ნორმალურად წარმარ-
თვისათვის.

მაქსიმე ქალდანი
ალექსანდრე ონიანი

ნაწილი პირველი

I. ზნე-ჩვეულებები

1. ლაგვანი ლიწარი

შომასი ლეგმერდე ყი იკვდე, დაგრას ერ ახლეღის, ერქა მეხუბა-
5 რალ მაგ ყი ინზორიხ ლეგმერდემი ქორისა ი ხოღლიხ ლეგმერდემი
ეზარს ი ლეგს. ჩუ ღალ ლახ იღგარი, ერქა ლიღვმგნშალს იჩოხ ი
ლაღვმგნშალყი ხეკვეს მაგ არღეს მეხვებარალ. ეჭურ შგურ ხაბეახ.
ჩუ ღალ ე იღგარი ლეგმერდე, ერქას ქნთშიხ მეხვებარალხენქა ლაგ-
ვანი მგმარა ღვაყარს ი ზურალღლს. მერს მერბგელდ, მერს საფვა-
10 რალე მგგნად ი მერს ლელგვან არყი მგთხელიდ. ქორს ღალ ე დრ-
სამა ხელღენი ლღღგარა პატრონს, ქა ვოღიხ ერქა კუმაშს: მეღ ჩწყს,
მეღ ქანარს, მეღ ფურალს ი ამნოემ, ალმარე ნაფასემ, ამარეს ლელ-
გვან ლეზობ-ლეორას. ერქად ლაგვანგქა ლღღგარა პატრონს ლარგავ
ხნდა ლეჩომ თელდ სოფლი მწარად, ბობშდ ი ზურალდ, ლერგავი
15 ლას ლაგვან ლადელ თვით მერუ დიარ სეფსკევარ მწარემი შეღღყი ი
თვით ხგნსგე ჩარექაღ ლეთრე: მეღ არაყ, მეღ ღვინელ. ხოცხნდახ
ჩიგარ ღვინელშე ლიღღგანი ი ლარგავდრ — ღვინლა ლირგავი. ჳვი-
ნელდ ჩიგარ ღვინელს ლგმკიღინხ ლაგვნობეინაშდ ი ლარგავენ-
ნაშდ. ერქად ლეჩხუმსი ხვაღ ხაღღენახ ღვინელ ი კუმაშს ხაღღინახ
20 ღვინლა ფასისა ი ლეჩხუმარ ღვინელს ხაღღინახ, მარა ათხუხი ხოშა
ეხმუქვენ ლეჩხუმხენ ღვინლა ლიღღეს; ლეჩხუმსი ეენძვირან ღვი-
ნელ ი ნწარგიღ არყალს იყდღლიხ ლელგვანდ ი ლარგავდრ. კუმაშ ე
მრ ხეყენრღ ლღღგარა პატრონს, ერქა მაჩენა დაბს ლგმვოღინხ მეხ-
ვებარალ ლელგვანი ლაყიღდ. დაბ ხეკვეს ათყიღენ ერის, ხედრ ხოშა
25 ფედრ მეხუბ რრღლ. ნაჯოღთე ი მეჳერთე ლიღღი შგურ ხაბეენახ.

სოფელ ენხურაღღღლ ძინარს ლღღგარა პატრონი კალისა, ე
ავღარ რრღლ, ღო—კარპანისა ი ძინარს ხწარღლხ ხევსობ. თელდ
სოფლი ბობშ, ზურალ ი ღვაემარე მაგ ხეკვეს ემვეღღლას. ტაბგარ ი

ლასგერელ ჩნს ლემარე ესხვრლახ ლედგარა პატრონი მეხვებარა-
ლე ნამარ. ნაყუნი შედ ფაკნიარს ი ლეთრემი ლათრა კათხარს აედ
ქერახხალს ლაგვანთე მექნალა სოფლი ხალხ შიდ იყდნა ი ეჭვი
ლემარად კედნრლხ. ვოდ ჩუ ლისგვრანლუნ ლელგვან კეთილს ეი
ლემარას ქაჯკდახ, იმჟ სოფელ ნირდრლ ლუხერაჟლე, აედ კალი- 5
სა, აედ კარპანისა. დიარს ჯგდახ ხომა ცხიკროლარშე ი კარიალშე ი
ნაყუნვარს — ცხვადვარშე. ჩუ იგმგდახ ეშხუდ ჩნს. ლეთრელს
ანჯდახ ქა დორაალშე ი ჩვესგემნახ დიარალეშე ი ნაყუნვარცახან ი
ალემაგ კეთილს ეშხუდ უოსჯგირნახ ჩნს ლედგარს ი ეჩანლო ჩვეს-
გურრლ სოფლი მარე მაგ ლახნესალდ. ამის ხეჟშხან ძინრი ხეესობ. 10
ლიხნესალე ლიგანთვალე პილთე ნალალდ ქა კედნრლხ ქორხენ ლედ-
გარა ასაბიაჟ ვრშთხე-ვოხუშდ ზურალ ი ღვაქმარე ლაღვშგრშა-
ლუშ, ჩეედჩერვრლხ ნესგა კალისა აედ კარპანისა ი ეშხუ ასაბიაჟ,
აედ ზურალ, აედ ღვაქმარე, ენბინა ლირქალს ი ლოშგინპილს ლე-
ქენა: „ვოდ ლოქ ამნემ (ლედგარა ეახას ლექენა) ხოჩა დრს ხაყრის 15
ამანლო, ეჩქად ისგვე ხოლა ნრსუ ლოქ ხასმა!“ ი ჩეედჩემრლხ ასა-
ბიულ. ამ ჩიქა ეშხუ სოფლი მარე ეენგენრლ ტაბაგისა ი ასაბიაჟს ად-
მეზრინა; შიარისა ლეთრე ხელვენრლ ი ლექენა: „აერვჟ ლოქ ამის
ხოჩამდ ახერშვენედ, რიგს ლოქ მადილ ჟრის ი რიგს — ეახე ი
ამანლო ალ ქორისა ამკალიბ გვეშ მარშენიშ ლოქუ ლი! ლედგარს 20
ლოქ შეენდბა ი მიჩა ასაბიაჟს ლოქ ლადინლო შვიდბა!“ ჩუ ლეჟ-
თერა ლეთრას ი ჩვესგურრლ. ძინრი ხეესობ ამჟი იგანთვრლ ი ეჩან-
ლო ქორს იბნრლ ლიგვანე ლედგარაშ. ჩიქე მონწყვარას ფუშედახ სვა
ქორთე ლაგვანად ი ლო სოფლი მარე იგვანა. ლედგარ კუბისა ხოს-
გეჯუდახ ი ასაბიაჟ ეშხუ პილლექვა ხესკორან, ფათვარ მეფხეე ზუ- 25
რალელ ეშხუ სგირიხენ ხეჩრავანხ; მოზარა ზარს ყვლახ აერუ
ბუნდ. ჩიქე ეშხუ ბუნ ლექენა, ეჩანლო—მერამე ბუნ. მოზარას თხუმ-
ეი ხვანხ მულენალა ი ხათრახ ჩი ზარი ლექენისი შელდეი ლეთრას.
მოზარა, ალე მაგ ნათუნ, მაგ მაშდმარალ ლიხ ი ეშ ლერაალის ზარს.
ლიმადლლე ვონაქა ქსგვეკინახ ლედგარს. ეშხუ ქორა მარე, აედ 30
ლედგარა პატრონი სვანხ მეხუბ, ჩუ სედნრლ ქორს. იშგენს ჩნს ქა
ლწიხ ხვდა ყორქა ი ეჭი მარე ხეკვეს ლემარელას მშეარ დანდგოლ
მარე, წყხარ შიეშ ი ლედგარა ქა ლუსგვეკინან ჩვაქეშა ჩხირს ი ლექ-
ენა: «ამანლო ნრსავ ლოქ გვარ ლესგვეკინე ალ ქორხენქა!». ამნოვეშ
ანქინდახ, ერე სერ ამანლო დრრ ალდაგრელას ალ ქორისა. 35

მოსფლავას ძინრი ხეესობეი ენთიშნახ ი აღზგზნახ სასფლაეთე
საფლაეი მუქეცად, იმჟ ლედგარა პატრონი საგვარ სასფლაეი ნორლ.

ეჩხავ ი ჟადსგოჯინახ ლდგარს ზარი ლქვესუმ შუკრუმ სასფლავ-
თე. ჩუ ლეშთხვან მახან ესსგუროლხ მონწვარა ი სოფლი მარე მაგ
ი ამჩიქა, ეი ლემშდემინან, ქეხქემნოლხ ლასგერლეი მესგვრა
სოფლი ხალხს ი მონწვარას ჩის. შონდრ მუქვენსლა ლიხ
5 ვრშთხვ-ვოხუმდ მარე. აღმარს ხოყდნანხ შიარისა ცხვად
ღერჩალშე ი გატარ ქერიშ, ჟედ კვეცნაშ ი ჩის ეი ლეკედ ხნდა ეშ-
ხუ ში გატარ ი სგა ლეშდე ლღერჩ ცხვადთჟესა. აღე ლას ნატუ-
სუნი მგქაფ ი ლქვენა: „შვენდბვე ლოქ ხარ ლადრ ლდგარს!“

შონდრ ლიღრალ თელდ ხაჯემ საქეიფ ლიღრალს. ეი ლემშდ-
10 მინან მჟვარ ხასამხ ამქალიბ ლიღრალ ი ბანს ხაწვანდა მაგ შონ-
დრ მრქვენსალას. შონდრ ლქვესეი ისმი აღ ამბვარ: „შეიწყაძალოს
სული მისი შონდრ!“

ამანლო იბნოლ ლარგავი ლიარგავი. ჟედნოლხ ჩი მეზგახენ კალა-
თარშე ი ვოშვამ ლენ ქუნ ამსვლდ ქორს ჟეყენოლ, ქა ხექენინ მორ-
15 გავას ი ერშელდ ჟერუ სეფსკეერს ი ხენსგა ჩარექამ ლეთრას ლა-
ჯრდნა ი ათჟესინ ავითე. აღ ამბვარ ვოდ ათხე დროძუნ ამეი იჩმი-
ნოლხ მაგ.

2. ლინფილალ

მელღვაჟალ ზურალ ერ ხეყენის ქორს, ეჩის აყენხ ჩუ სგირი-
20 ეი, ძირს ხორშიხ ქემს ი ერეეი ნაბადს ჟედ ფარდაგს ხორშიხ; დარ-
ბზი დნრს ხაბემხ ჟრდი თეკეს მელღვაჟალ ზურალა შიე ლაგდურდ.
ერ ითმარჟელ მელღვაჟალ ზურალ, ერქა ხეგდურნი სგა აღ თეკეს
ი ჟეს ლიგნალს ხაკვი, ჟეს — ლიყენალს, ჟეს თხუმხენ ვარ იკჩი ი
ამჩიქა აღ თეკეს მჟვარ ღალ იმერგენე ლათმარჟელეი; მაშედ მერ
25 მერამშა ზაბეახ აღ თეკე ი ამლა ხობხ ეჩაცახან. ჟეს კილი მელღვა-
ჟალ ზურალ ვობა ხანს. ამჩიქა ხაყახ ლგჯრდ ვადო ზურალ, მჟვარ
ნარდვ ლალღვაჟალეი ზურალჟლცახან ი ამშაამარას ხამურჩიხ მელღ-
ვაჟალია ლიშედს. შომასრ დო ნრი, ჩუ ერ ილღვაეი ზურალ, ქა ხე-
რავი წვირეი ლაყვრაეი თოძუნ. ლილღვაჟალს ხაყლეს წვირეი ლი-
30 ყვრეს. ჟესინ უსგვა ნავზათექა ლოთ აყვრეს. მახა ლღღვაჟს შიშდ
ტანს ხაბრალიხ ტებდი ლიცეშ ი მახა ნათავ ბობშინ ჩი ლადედ აბ-
რალიხ ტებდი ლიცისა, ვოდ ერე ზაძუნ. მახა ნალღვაჟს შიშდ ხაბ-
შეხ კოტრლ ლეზობინლს ი ამეი აყვრე, ვოდ თოძუნ. ამის ხაძეხა
წვირეი ლიყვრე. მელღვაჟ ზურალა ლარდა ქორ მჟვარ ურწყულ ხაბ-

ჟა ჩნს მწარას ი დარ ზეთლენი ნამჟარათე. დე ლიმზგრ-ლიგზგრანლს ხაყა ალ ქორისა ი დე ლათხვიართე მოშერ ღერი ალ ქორხენქა, ვოდ ალ წვირეი მეყვრე ზურალ დო ენნაწლი. ლინწილალ გვიანდ ლი წეს ნალღვაეჯნლო. მენწილალ ზურალს ხონჭრი ლანწილალთე ლაზხეი ჟედ მიჩა ვადო ი ჟედ იშგენ ქორა ზურალ ჟერვალე ი ღჯრდახ 5 ბაბთე. ბაპ ჩუ ხაჩქოვანღენა ალ მენწილალ ზურალს ი ვოლარს თხუ-მეი ხათენა ი ხოქედანა მგრამ ქალალდს ჳვინელ ლაირხენქა. ბაპ-ხენქა მენწილალ ზურალ ღჯრდა მეწვინდ ეჳ საყდრი ყორთეჟი, მჟა საყდარ მინე სოფელისა იგნრლ ი საყდარი ყორს ლუშუვა მუტვარს ლოხტვარს, კოქრლ საკმეველს ლოხტუსნა, საკმეველი მგქაჟ ჳვიდი 10 ნაფიცხულარსჩ ჩუ ხაყახ ლეტუსად, ჟურინ-სუმინ უსტარუხს ესრნა, ეშხეს ყორმჟყ ეენგენრლ, საყდრიყორს ეშხეინ ქა ლეხყაჟრლ ი ამან-ლო ანლინა მიჩა აგითე მიჩა მგნჭრი ზურალცახან ეშხედ. საყდრი ყორთე ლაზხეი აგიხენ ნაჟეს კოქრლ ტაბლწლარჩ შიდ ზულვახ ი ჟი ხამზგრიხ საყდრი ყორმჟყ აგიხენ ნაჟეს ტაბლწლარს, სერ ალე მაგ 15 გვეში ლეჩმინან მენწილალ ზურალ ჟი ლეწვილე ლი. ამანლო ნაურ-წყული მჟ ხორიყ დე ალ ზურალს ი დე მიჩა ქორს ი ლარდას. ზურალ ლახ ეენნაწლან, სერ ალ ზურალა ლარდა ქორ წყულმან ლი. ლამზგრ-თე ი ლათხვიართე ლიზისჩ ჩუ ხაყა ალ ქორხენქა ი იშგენ გვეშარე ლიმდაბსჩ.

20

ამჟი ლას ზურალა ლინწილალ ნალღვაეჟლენლო.

ჟ. ლეღგარი ლინგჳჳინი

ქჟმ აგის იმჟა დო ედღაგრრლ მუშუან მარე, აგითე უსგჳჳინად დჳმ ცურახ; მინე კაკა-პაპჳ საფლავეი აშთხუდახ, კელდ ჳეშა ლათჟ-წლ რრრლ. ზეაჟდინ ქა ხოქეთერახ ლღღგარ ჳრღჟა ქალაქისა 25 ლუშდლუხე ი ეში აგითე ხოსგჳჳინახ. ძულვაქა ლღღგარს დჳმ იხნეხ ი ჩუ ხოსჳჳინახ ჳიჳვარ ი ჳიჳვარგარ ხოსგჳჳინახ აგითე ქჳციეშ. ზეაჟ ხარჳ ი ბარჳ ღალ ზელკრლ ლღღგარა ასაბიამს, მარა ეში აგითე უჳნ-დად წეს მჟ ლას ლღღგარა ლიცვრე, კელდ ჳეშა დასამწ ჩუ რრრლ. ძღღდ საყდურ ზედრლ ეჳ გვარს ი ეჳ მეზგას, ზედნ მინე ლღღგარს 30 ჩეაცვრა ჳრღჟა ქვეყანამსა. ალ საყდური ნაქჳბვარ გიმ ზნდა ლეძგვბე ლღღგარა პატრონს ი ლღღგარა ჳიჳვარ ეში ზეკევეს ოხნდღენს ი ჩოთშ-დლუხევენს მინე კაკა-პაპჳ სასფლავეი, ერე ლეფანად მრდ ათქარევენს ლეისე-ლგჳიჳედ ლღღგარ. აგითე ე მოშ ანსგოჳინახ ჳრღჟას ლღღ-

გარს, ხონი ერე ჩუ მრდ აღდაგრჯლას, ეჟი ხებუანხ. „ჟეჭუჟა ბედ-
ნიერ მიჩა ქორს ლოქ ჩუ იღგარი“, ეჯი დაგრად მამ ხაბუახ.

4. ლეფხვი

ჯვინელ დროჟი ზურალელ ურიბს იქონახ ნიჩვარეი. ლეფხვ-
5 ნანქა ი თურალენქა ქა დესამა თერონ. ფუდმას ე დრმ ლახგერგლინ,
ჩუ მანდ ითორრლ ზურანლ, ჟერვჟა ლენ ლას. ნიჩვარე ქა ლიწვენე
შგურ ხაბუენახ ი ეჯლა ლემჩომინხ ამეი.

ურიბი ნიჩვარქა ქა ლიქონეს ლეფყენ ლისყი ხანშხა. ჟერხი
ზურანლ ეჯლა ლემქონინ ლეფყვის, ერე ნიჩვარს ხაკება „ბუქე ი მ-
10 ცხი ლოქ დრსა ხოჟეხეს ი დრსა ლოქ ხოშურის აყბარე ნამსგვენას“,
მარა ხოშა ნალალდ ამეი მერ ლემარ წეს. აღ წესს ლემჩომინხ
ზურალელ ქა ლეწვილანდო; ლიწვილანლუნ მამ ხალვენახ წესდ
ლეფყენ ნიჩვარქა ლიქონე. შვანს მანდეჟ, ხონი ზურალელ, ვოდ ათ-
ხანუნ, ამეი ნიჩვარ ლეკონე ტედნრლხ იმერეთი ბახართე, ლეედი
15 ლახ უსამა ხალვენახ. ზურალაშ ქა ლიწედ ი ჩუ ლითერ ლადეკა-
რანლყი შგურ ხაბუენახ, მარა ათხე დარ იჩო სერ. ათხე დროჟი
შვანარე ზურალელნ ხეყჩენიხ ლეფყენ ლიქონეს.

5. დეშდვე თხუხ

დეშდეს ხატულიხ ლანხისა მაქუნიაჟს. მაგ ლოქ ხოხალ ი ლუნ-
20 თისა ხაბუახ, ერე მიჩა ლეზობს დრმ იშხნუდეს ი მაქუნიაჟ ასნლვე-
დეს. სგა ლოქ ერ დერი ლელუნთად დეშდვე მიჩა ლარდა ბეჩოთჟასა,
ლუფხვჟა ლიგერგინუნ ქა ლოქ დემ ტედნი ყრრქა ი მიჩა ჭიშხს ლოქ
ხელრკე ი ლუნთისა ეჯი ლოქ ასნლვე ქა. ლუფხვისა, ბეჩოხენქა
მახე ნაჯედ, აჯად ხოშა ლუგვარ ლოქ ლი, ეჯლა ერე მაქუნიაჟ ლოქ
25 ხუღვა დეშდეს. დეშდვე ტოტარს ლეცხაჟდ ყრრალე თხუმეი ხორკი-
ნეს ხოლა თემიშ ა აყბან მგლჩად.

დეშდვე თხუმს აშთხვის დაბისა, ხედნ ლიცე პილყი არი ი ან-
ქინხ, ერე „ლულუხვე ლიც ლოქ დემ ხელყი ეჯ დაბს, იმჟე დეშდვე
თხუმ ხალჯა“. ლულუხვე ლიც ხვაჟ დაბ-ლარას აჟეს ი ამშა ნამ-
30 ყნლვარ დეშდვე თხუმს ერ აღჯენიხ დაბისა, ლულუხვე ლიც ლოქ ქა
ხოქნაბი ეჯ დაბს, იმჟე ერე დაშდვე თხუმ ხალჯა. მაქუნიაჟ ბედშვე
ხაბუახ, ერე დეშდვე თხუმს დრმ ხელკოლს ლუხე.

მეშხა დომილადედ ლას ლიმჭრეყამალ. ხალხ მერვდ ყველ-
ნოლ: ლეჟა ი ლეჟენ ლაშხ. ლაყვილ ლას ფიშყორ. ფიშყორგენ ლე-
ჟვა ლეჟენ ლაშხ ლას, ფიშყორგენ ლეჟა—ლეჟა ლაშხ.

ჟა ჯგდახ ფალავანდარს ენისა, ჟა ხვედუდახ სანყურს ი დროშას. 5
სერ ხალხს ჩუ ხონალდა, ერე მესვაჲ სანყურ ი დროშა ხოყდნა, ეჯი
ფალავანდ ლი. ლეჟვა ჰედნოლდახ ლამურყვამალ დაბთე, ალ დაბ
ლეკოსანდს ლას.

ენისა მიჰედ ფალავანდარს ჩვანბეშარჩ ჩუ ხოხვედნდახ მინე ფა-
ლავანდარს. სერ აღმარს ჩვანბერგალენახ. ათხე სერ ჩვანბეშარ იტხგ- 10
დახ ლეჟა ჟაჰუნდერთე სანყურს ი დროშას. ეჩე ცაცხეჩუჰქვენ ლას
ლაბერგამელ. ენბ ჩუედ აბერგალენახ. ხედნა ედნახნა, ეჯი ლას გა-
მერჯობილ.

7. ჯვინელ ლაგვანი ვეს სასაშ

ჯვინელდ, მიშგვა მაშყედისა, სასაშ ამეი ლას, ერე მარე დალ 15
ლახ ჩვედდაგრულ, ეჯი ხეკვეს ალლაგენენლან ლ ა რ გ ა ვ შ ე ვ —
ლეთრავშე ი ლეზობშე.

კეცხაშ ხევისობთე აწინდახ თვიოს ჩი ვოჯახხენ სასაშისა. ნებოზს,
ლდღგარა ლეშთხენ, ჟა ჯგდახ კარიალს. აღმარისა სეფსკერალ
ნოდროლხ შელდშე ვოხუშდ-უსგვა ათას. ეშხუ სეფსკევერ ეშხუ მარას 20
ჟა ხნდა ნაბუნდ. მარჰმი შელდეი ჩი ვოჯახთე ხაყვანდახ მერე-
მერე სეფსკევერს. მარად იშელდანოლ მაგ, მერევაჲ ეშხუ ლეზაჲანუნ
ჩეიროლ.

ამეი არგავდახ ლეთრასნ: არაყ ე ნოროლ, ხოშა კვანჩხეს, მერე
ლაბოთლიანს, ხვედუდახ ვოშთხე მარაჟი, ე ლო ე ლვინელ ნოროლ, 25
ეჩჟა მერე მარაჟი ხვედუდახ ეშხუ კვანჩხეს. აღეს ხეჲმხან ლარგავ
ი ამეი გვეზნან ლაგვან ჯვინელდ ნაჲ—სასაშარს.

მერმა სოფლარს, სასაშენჟა, ხეზნანდახ სგა ლიტეხ ლდღგარა
ლეშთხენლო, სერ იზბდახ ი ითრჯდახ ლდღგარა ვოჯახისა. ნაყუნ
სოფლიშ ლას. ლეჟენ ლაშხს ალე ათხნაჲ ამეი ლი. 30

სასაშ ათხე ლაგვან მერმაკალიბდ გეიხალ, ლარგავე ხეჲმას ჩუჲა მამ
ხაშყიდ, ეჯის ხეჲა ლეგონ ხეკვად ი ჩვანტკდა მეზგას. ათხე ლდღგარა
პატრონს ხოხრა ხეხერჯავი, ხეჲა ნაწვარ ხოტდენი ი ექლა. ხალხს
ათხე ხოშა ხოჟრი მეზგე, ამლა ოხცხეხ ლინწვარის.

ათხე ლედგარა პატრონ სოფელისა მერე-მერე მწარს აწნა ჩი
ვოჯახხენ, ნალლარხენ—ჩის, თელდ ქორგოშის. იშგენ სოფლარხენ
აწნახ ჩის, მერვმა ხაყახ ყურ ი ნაყარ. აღმარ მაგ ნაწვარშე ვედ-
ნის

5

8. ლაქკუშ ლითრა

ჭვინელდგარან წესდ მერ ხარხ ზურალწლს, ერე კაჩუმ ლაგნომ
დე მოშ ლიეს ითრახ ი დე მოშ — იშგენ ლეთრას. ლეთრას ერ ენ-
კედ შიართე ზურალ, ხეკვეს ჩვესგურდეს, მედ ჩვესქუქედეს ი შიარ-
რისა ლეყდანე ლეთრე ეაჟი ლალგუმეს. კაჩუმ, დეაემარაშალ ერ ლა-
10 ლგუმის, ალე ძღედ შგურ ლას ი მან შიდ. მერვმა დო ნორლ მუშვან
ზურალ, ლეთრას მაგ მედ ლასგრუმ ითრა, მედ—ლაქქუმ. ყკლებ,
ერე „დეაემარე ლოქ კრუე ლი სგამენ ი კაჩუმ ლითრეს ლოქ ჩუ
ხოყა ი ზურალს ლოქ ნანკერი დესა ხარ ი კაჩუმ ლითრეს ლოქ
ეჭლა მან ხოყა“. ალე ეშ ლი ა აშ, ალე ეშნ ამჟი ლი, ერე ზურალ
15 ჩუ უქვექად, მედ ჩუ უსგვრად, კაჩუმ, ლეთრას დემ ითრა დეაე-
მარაშალ. მერვმა ეხჩიდი ეჭკალიბ, ერე ლაქქუმ დრმ ლეათრე ლე-
თრას, ეჭკალიბ ზურალს უშგურჩის ხაყლებ.

9. კიკაპი

ჭვინელ დროჟეი ლუმნუ ქორალს კიკებრშე ლემკევიშინხ. კიკებრ
20 ხოშა მეგმი მორ ლემარ. აღ მორ ქა ლეფრტ ლემარ სემი აგიქა ი
ერექა ხაქვექენახ კეტარს, სვა ხადურორლნა თვით მერე ეჩხენ-
ამხენ სემი აგის ი აღ უსგვა მარე სვა ხაგნოლნახ ქორა ყორალს
ლელეჭვრანას, მედ ქორა ქვედს ი ხაქმორლნახ კიკებრს ი სვა ლემ-
კევიშინხ ყორ ნორლ ნ ბეჩი ქვედ. სვა ლემანხნხ ქორთე ი ლემმესინხ.
25 ტყვეა ნორლ ნ იშგენ კეთილ. მეს ლეყარხენ ხაცნდორლნახ ქორალს,
ი ეჩხენისა ლემანხნხ სვა ქორთე ლამმახვლდ.

10. ლამმახვალ

ჭვინელ დროჟენ შვანისა სურე ლამმახვალ ლემარ. ეშხუ სო-
ფელ მერმა სოფელს ხამმახვალნა, ეშხუ თემ—მერმა თემს, ლანხუბ—

მერმა გვარი ლანხუმს ი ამჟი ხარახ ივანდგრან უქვერცა ლწმამხვალ.
ერხუ შვანარ ამხუ შვანარს ხამამხვალნახ; ეი ხარღვენოლნახ პარტია-
პარტიად ი ეი ლემამყრინხ მეზგას ი კეთილს ი მარას ქა ლემამესინხ;
მარას ქა ლემოდინხ ცხვიშილდ აედ საეთე, აედ იზგნაგთე ი კეთილ მინს
ხასდენოლნა. მახა ნაჟიდ ტყვეს სგა ხაბმინახ ხაჯაროულს ი ქა-ლოტე 5
მამ ხამამედნა. ძღვ ლემამუ გვარ მარემი ნაფშიროშ ლემარ ი მერ-
ხელდ ლეაქმარახენ მერდა გვარს ეი ხამწირნახ ი ცხვიშილდ ლემამე-
სინხ. აერხის მახე დროანუნ ხაყენ-ხ ცხვიშილდ ნაჟიდ მარელ. ლავდითე
ლაგესეი ასუშ-ნიბაშმის ქა ლემტიხინხ ი ალე მწვარ ეახად ხაბეჟ-
ნახ.

10

ტყვედ ერ ადამენახ მარას, მეს-მეს საჯსარს ხაჯდუნენინახ
ი ქა ხატხინახ ერქა ტყვეს. ლამამხვალეი, შომასი ტყვემარს აედ
კუმამს ადამენახ ამხვარ, ერქა ქა ხაქმენოლნა სოფელხენ ფადეს ი
ეი ე მოშ ეხწინოლხ მქამამხვალას, ლო ქა ხალწმნახ ნამეს ტყვემარს
ი იშგენ კეთილს. სოფლი მარე მაგ ეი ლემარე ლემარხ ლაფდესდ. 15
ჩის კაჟიან თოფ ლემსკადად ხალვენახ; ჯაბრალ სგა ხალჯენა თოფი
ბიდს ი შომასი ლესგმოლხ სამყური ლიშემე, შიშდ ქა ლემსკინინხ
ფადესდ ლაზდ.

მეჩი მარელს ჩუ ხაშყიდს ჩის ერქადა ლწმამხვალი გვეშარ ი ხვა
ამბვარს ამბვიხ ლწმამხვალე გვეშარეშს. ხასკერულხ ეჯმარს ათხუ 20
დრომა შვიდობიანდ ლირდე. ჯვინელ დროამეი, შომამა ერე მერმა
სოფელთე ი კვეთე დოშ ლემამხნხ ლამამხვალდ, ერქას სოფელისა
ხატხენოლნახ უშხვარ ი მურყემალნი ეჯლა ხოგხ ჩის. მენშევიკობა
დროამეი ქაუდ ლეხშყადხ ჯვინელ ლწმამხვალია დრომა ი ენბინეხ
ლწმამხვალ.

25

11. ზიგ

ეამენქა მაშენე ლემყალ ლეგლირდე ლემარ ზიგ. ალე ხვამს
ლემხვიტინ. ხოლა გვეშ ლი, ერე სოფელისა ლეგმერდემი ლირდოლ
წეს მა ხარხ. იმჟა შესა ლეგმერდე ჩვარი, ლგრიხ ი ხოლგენიხ ლეთშე
ლეგმერდას ვოდ ძინარუნ ი ძინარს გარ ლგრიხ მინე აგითე, ლამ- 30
შამთე ლწი ერ ხაქეჯრახ. შომას ლეგმერდე ეი იკვდე, დაგრას ერ
ახლეიხ, ერქა მაგ მესებარალ ეი ინზორიხ ლეგმერდემი ქორისა ი
ხოლლიხ ლეგმერდემი ეზარს ი ლეგს. ჩუ დალ ლახ იდგა-
რი, ერქა, მაჟ საკერელ, თელ სოფელ ურდოლდ ჳედნი ლავანთე.

ლეგმერდემი ქორთე. ადგესნახ, ქა ლეხქყაროლ მესვალშ ლეგლირ-
დე ი სერ ეჩანლო ეჩა ქორისა ედდაგროლ ზიგხენქა აჯალ ამსვალდ
ი ამჟი უშდნხად ხნდახ მეჲად ლაგენობ. ზიგი მაშედ დესამა ხებუნხ
უქმარე ლიგდენინქა ი ლიმზგრ-ლიტკრალგენქა ი ზიგხენ მაღურდ ხვაჲ
5 ნაგად ლადლარ ლიხ ჲერ ქამ ი ჲერ ქორს.

12. მეთხვიარს წეს

მეთხვიარ ჩუ ერ ადგარი ნათხვიარას, გულ-ჩონჩხს ცხაჲ შიშდ
ქა ხოკედ ი ჟი ხახლენი ყერ-ანგლოზ ბერშიშველს ი ჟი ხამზგრი,
მარა იშგენ სგაშურას ჩუ ცურე ეჩეჩუ, იმეჩჟჲ ჩვადგარ ნათხვიარე.
10 სგაშურა ლოქ წიორიშ ლი. მეთხვიარს ლოქ ერ ხოეჯრე ყერ-ანგ-
ლოზ, წიორსწ ლოქ დემ ცურე მნადარ ი სგაშურა ლიცურე წიორიშდ
წეს ლი ი აგითე დეშერ ჳგდე სგაშურას. ალე წიორი ნათი ლი.

II. ცრუმორწმუნეობა

13. დეცე ლაპვრა

დეს-დეს, ხოშა ნალაღ ნალეთან, ქამ მერდა მარას ხეწენი, ერე მკვდნა დეცე ლაპვრა აღკარულას. დეცე ლაპვრან ლიკრენის დერ-
ვამ ლოქ ენბაენე, ერქა იმვამ ლოქ ესვადნე, ეჭი ლოქ ხეედი. 5

ხეამს ლოქ ხოწვა დეცე ლაპვრან ლიკრენი, მარა ვადი ლივდი
ღალ დესა ლახშყედახ ი ერანლო ლემდერინხ, მარა მამდგრს ლოქ
სგა დეშერ ხეამლ ერანლო. დეცე ლაპვრან ლიკრენის ბედნიერ მარე
ლოქ ხეწდენი, ოღო ამ იშგენ მოცალ მარე დეშ ლოქ ხეწდენი. არაკდ
ხულვახ ლაგვრგალეი, ხორა გვეშ ერ ეს ხელკი, ერე „ერის დეცე 10
ლაპვრა ლოქ ათკარენა, ერთან ბედნიერ მარე ლოქ ლი ი ერთან ხორა
გვეშ ლოქ ხაყრა“.

დეცე ლაპვრა ლეშთე ლოქ იკრენი, იღო ლადეღემ დას ლოქ
ხასმა.

14. გირგალამ

15

გირგალამ დერხის ჩაჟი სახიშ ხაბუახ. კოტროლ ბერეი ჩაჟილ ლოქ
ლი ი დერვამს ლოქ გირგალამ ჩუ ხეყენი ლეშხუნდ ბეღელისა ი
დელ კიდბონისა, ჩიში მაჟედ ერანთე ლოქ იხვრდელი. ჩიში მაჟედი
ბარაქ გირგალამ ლარდა მეზვას ლოქ ხექმენი. კალისა ერ კვეცენს
აბაბეხ, ერქა ნაბაბხენქა ნათხუმ ბარაქ მაგ გირგალამ ლარდა მეზვა- 20
თე ლოქ ესღრი. ხეადინ გარგლიხ, ერე „მამ გირგალამ ლოქ ხე-
ყრენოლ!“, ჩუ ლახ ესამა ხექრაიხ. გვეშ ლახ ოთსედნის უმჟერად,
ერქვამ უკლახ, ერე „მამ გირგალამ ლოქ მეყარ, ერე დეშ ლოქ ოხ-
მეტერ ეჭ გვეშ!“

გირგალამ მელნდარე დეზამამა მიხეს ლოქ ხალენა ი დესამა 25
ლოქ ხაშთხა ივალადელ; ერთან მეზგე დარ ლემარდ ლაშხისა; დე-
2. ლაშხერი კილო

17

მზა მკწვხ ხარა, დე კუმშიმ ი დე ნამშავიმ. გირგალმა პატრონ მეზ-
გე ძღვლ ლენტელ ლი ჩრმიშდ; მაჭედხენ დესა ლოქ ხოჭდენი კვედ
ივალადელ.

15. ლითხვინარ

- 5 ლათხვიართე ლაზჷი დომდელსნ ათშიხ. ჩიგარ მს ლოქ ხაყა
ლითხვიარს. ბედნიერ ლადლარდ ხოთარახ: დომდიმ, თახამ ი ცაშ.
ვობიშ ი ჯიმაშ კვიმატიან ლადლარ ლოქ ლიხ. ჯიმაშ ი ვობიშ ნაქვიც
მეგემს ბლელ ლოქ ხეყრენი ი შიშდ ლოქ ქვერნი ჩუ. დე ლინგზა-
რავს ლოქ ხაყა ჯიმაშ ი ვობიშ, სერთხნ ცინცხლარჷი ლოქ. ცინცხ-
10 ლარს ლაყლედ მახა დომდელი ლიცადის. ვოდ არა-ჩხარა დო ორ-
დომდულ, ეჩქად ცინცხლარს ხვატულიდ ი ცინცხლარჷი ნაჩომ გვეშს
დემგეაშს ლოქ ხაყა, მაგ ლოქ კვიმატიან ლი ი ალ ცინცხლარჷი დეს
თამ ლითხვიარს ხაშდბახ. სგა ლოქ ნრ იკრნე დომდულ, ეჩქა ლოქ
ლი ბედნიერ მაგ ნაჩომ-ნაქვენს. დომდიმ ი ცაშ ლემესი ლივდნ მვეარ
15 ხამკირხ ქორხენქა: „ში ლოქ ხაყა ქა“ ი ამლა ხამკირხ ლემესი ლი-
ვდი დომდიშუმ ი ცაშუმ.

- ჟერხი ნათხვიარას ვრშთხვ შტიმ ლოქ ხარ ი ვრშთხვ ლეშტიმ
ნათხვიარას თვალ ლოქ ხუდვა. თვალ ლოქ ჟედ გულჩონჩხისა ხაზ-
20 ნა, დორრნ— მაქიკისა ლოქ. ჟერვამ ლოქ ნათხვიარში თვალს ჩვედხვნი-
ნე მეთხვიარ, ეჩის ლოქ ნათხვიარე ჩიგარ მულვარალამდ ხევედრლნი,
იმთჷმ ლოქ დო აღინე ლათხვიარდ. ვრშთხვ ლეშტიმ ნათხვიარში
ტუფ ლოქ ჟესვამს ხელვენნი ი სგა ლეჟქვემ ლათხვიართე, ეჩის ლოქ
ნათხვიარჷლ ჩუ დემ ხეტვხ.
- 25 ლაშხს ლოქ ლეშტიმ ეშხუ მეთხვიარ მარე ი ეჩის ლოქ ხადვენ-
ნა ვრშთხვ ლეშტიმ ნათხვიარში ტუფ ი იმთჷმ ლოქ ქა ლეშტიმ
ლათხვიარდ ი მამ ტყვეფს ლოქ სგა ხაგნოლნა, ცუდდ ბრიკს ლოქ
დემ ლეშტიმინს ნათხვიარჷლ დემთე ი ხეჟამს ლოქ ლეშტიმინ.
ჟერ-
ვამ ლოქ ბედნიერ ჩუ ორი მეთხვიარ, ეკალიბ ლოქ იხვეენი ვრშთხვ
30 ლეშტიმ ი ლეთვალ ნათხვიარას ლედგარიდ. ეჩა მუმურჯი ლოქ ლი
ყერ-ანგლოზ ბერშიშველიშ ი გოგბედნიერ.

ლაშხ ლეჟან მიდამს ხაჟშხა გედუ. ეჩე ლოქ არი ეჭკალიბ წიფ-
მეგემ, ერე ეაზუმ მეგემ წიფიშ დეც ჩუქვენ ლოქ მნდ არი ი ეჭ
წიფს ხატულის მეთხვიარა ბერ წიფიშს. შომნა ლათხვიარდ ხელკის
ეჭ ტყვეფთე ნალალ მეზნლა მეთხვიარა, ჩიგარ ხამზგრიხ ლითხვი-
არი ლიმურაჟეს ეჭ წიფს, ბერ წიფიშს, ი ცურეხ ეჩეჟი ტაბლწლარს 5
ი კურმულ ჟიმი ნაკვიშს, აედ მუტვარს ი კურმულ ჟიმი ნაკვიშს ი
ჟი ლოქ ხოტუსეხ ეჩეჩუ, წიფ ჩუქვენ, ლითხვიარი მუმურაჟი ანგლოზს,
ალ ბერწიფ ათხნა ლოქ ჩვარი გედუს.

მეხთვიარა ქუნარ ჩიგარ ლოქ სიპხ ლათხვიარ ადგილართე ი
ხოჩა მეთხვიარ ჩუ ლოქ ერ ადგარი ნათხვიარას, წიორს ლოქ ერ ჩუ 10
ხოცერე მიჩა ნათი სგაშურას, ეჩანლო მიჩაშედ ლოქ იტყბი გულ-
ჩონჩხი წვადს ი კოტრლ ხანს წვადს ქა ლოქ იდეს განთე ი ჟი ლოქ
ხოფანეს მეთხვიარ ლჯდგარუ ქუნარს.

III. ცხოველები და ფრინველები

16. მანგარი ასე ი დასვ

ჯანს, ფურს ი იშგენ მანგერს ხვაა ასე ი დასე ხარ. აღმარ ლიხ:
თხუმ, ტან, ფოყ, ლესგ, ლესგი ქიპ, ბარჯ, სხაპ, კინჩხ, კიშხ, თხუ-
5 მი აყარ, თე, თემი კოკ, თემი კილვარ, ლეფხენა, ლეფხენა სტვირალ,
მაკვეშდაგ (მაკვეშდაგარ), სკელ, სათბილ, ნინ, განთხ, ფლოქე, ლა-
გრჯა, ნუნვარ, ჯორაა, აყბა, შდიქ, მუქ, შტიმ (შტიმრალ), ფოყა
თხუმ, ჯად, ჩუჩ, ჩილეღე (|| ჯურჯან), ლეს, ტუფ (||
გვერე), ფათე, აკვედ, შიყ, ფოლ, სგაშურა, გულჩონჩხ,
10 ყვიყე, გუ, პერშედა, ნანღველ, შუმორ, გაგადაა, ლენგელნ შდიქ,
ფაშ, მუხვრიაშ, მაქიკ, წიკანტ, მაკურდან, მუქოდ, ლვესე, ქონ, ლაგ-
ზელარ, კნმა, ბირკვან, გესიმფორ, წაი, ჯადრა, სუკ, თხუმრა, ქაშ-
ბეკ, ძარღვ, ლაფულა, ლელვი ჯინჯრიკ, კათარ, ჯიჯვ, ყიყრჯნჯ,
ფურსკე, ნაქ, ქაჩარ, ლაირ (მუწხვის გარ ხარ), საღერქელ, ქუთ-
15 თარ, შიყე ჯორაა, ბაჯვ, კეხ, ლადრეტი, ლანტყვი, ფუშ, ტიკ, ლგპ,
აკვედი რიკ, ფოჩლიკ, ლუსი კვილფხ.

ფერხი ჯანარს ფუყვეშალ ხოჯდენიხ ი ერის ძვალ ხნაშხა. ჯანს
ი ფურს ერ შდიქარ ხოქეთან, ერის კეკელამს ხაყლებ. საღერქელ
ხეყრენი შდიქარეი ი ნუნვარეი ჯანს, ფურს ი ჩაეს. ხოლა ლარ-
20 დნასა კუმაშს კიშხეი მკვირროლ ხეყრენიხ. ამშა ეაგარ ლი ბნგნრ;
ფოლარისა ხოცენიხ. ხამი ძაგვიშ ლი. ფურალს ჩილეღექა ლეგ-
ლირდე წყლისა ხეყრენიხ. ლესვარქა ზისხ ოხრზიხ. ფურს ხვნახანს
ჩეაშშვე ი ეჩა ლეჯას მამ ხაყა. ფუშ ხოჯდენიხ ჩაყარს.

ხამი ასეს ი დასეს ფერხის იშგენ ეახნელ ხაყხახ. აღმარ ლიხ:
25 ფლოქე, წირღვ, კელვერ, ფელიკ, შიყრა, ქილ, ნიჩე, ქუნჩაფ, კეპილ,
ნეცინ წიკანტ, მენგრე წიკანტ, ძაგვ, ქენჩერ, ყელშერ, ლნაფფელ,
კუნტუ, ლაშტმულდ, ნინორა, ტყლიპ, ზისხორა, ბადიაა, მუხ-
ვრიაშ (მენგერალ, მეკერტანალ), მაკურჯან (|| მაკურდან), პოხილ.

ხამარს ხაზნახ ლიკეშკეშალ, ხაზნახ ლილჷლი. კგხ ხოხალ ხამი
ლელეს. ლაგათდ მაჩუნე ლი ბარჷ, ლაფშგელ.

ვ ი ლ ი შ ი ჩ ა უ ი ასე ი დასვ ლი: აბტჷ, ფაფალ, ჩაჷი ყიმბ-
რიელაჷ, ჩონჩორიკ, გუგუფ, ჩარბალ, ძუა, დალ, თალაფელ, წურბე-
ლაჷ, განძახ, გგრძნელ.

5

17 ხამ

ხამ ლი შინაურ ცხოველ. გუშგვემოყ ჩნს ხაყა ხამ. ხამარ აერს
აემდ ი აერს აერვეშდრ ი ხოშნაჷ ხვანს ხაყა. ხამარ ნეზვარდ ი ტა-
ხარდ ყველნის. ნეზვარ ზაისა აერვინ ინშდექის (|| რაშდექის). გო-
ქარ ჯადისა ვრშთხე თოჷს ხაყახ. აერხი ნეზვ აემდ გოქს ჯედე, 10
აერხი — აემდსემისნ. ტახინჷ გოქს ხვატჷლიდ ლეტხგრის, ნეზვა-
რეშაქს — ლენზურის. ეშხუ ლეზაჷ ტახს ხვატჷლიდ ლეხდილს.
ლეხდილს ჩუ ხვანშყედ. ხოშა ტახარ გვიცხახ ლენშყად. ხოშამ ი
ხოჩამ ინშყეის ტახარ. ლენშყე ლეხდილს ჩუ ხვაძენიდ ლეზო-
მანდ. ლელეს იგმარის ლეზობდ, ლორალდ, კონსერვალდ. ქონს ქა 15
ხვანენდ, ეჯლად ერე ხოჩულდ გექნი. ხამარს ხვანშხენიდ ჟახნლს:
თოთან, მეშახ ი აჯალ იშგენს.

ზავლადელ ხამარს ხვარკელიდ ლაზობთე. ნებოზს ქორთე ჯედ-
ნის ი ჩუ ხვაქბიდედ ლახმძრისა. ლუნთისა ძინარ-ნებოზს ხვანენდ
ლეზობს.

20

18. ლოლდაჷარ

ლეჯშალნიშ ი შალორაჷაჷჷ მატყი გუნლა ირდენახ ლოლდაჷარს
აემდთეჷა ეშნ მეზგემი შელდეი. ლუფხვისა ლოლდაჷარს ჯანბრიესდახ
ი აერხი ათხჷა ჯანბრიეს ლელდედ ი ნალდლურის ხვდის მკლდედს.
აერხი მკლდედს თელდ სოფლი ლოლდაჷარ ხაბრია ლუფხვისა ლელ- 25
დედ ი მუყლორ ქა იტხეხ მინე პატრონუ ი ლუნთისა ნეშყაჷი ხულ-
ვახ მგსყე ლალელდაჷქირ ი ეჩეჷი ხანნეხ ჷემს. აშ ხვაჷ ჷემს ამანქვე-
რაჷის ლუნთისა ლოლდაჷარ. ლედგარჷ პატრონუს ხოშა ხაწგხხ
ლაძმად ლოლდაჷარ ვორაყვიჷჷ ი ტაბგი ნაჯგრუნდ საკურთხობჷი.
ზურაჷ ლოლდაჷჷ ქა ჷედე ჟინალს, ვრბაშინ აერუს, ი ჩნს ჟი ირდალის. 30
ლოლდაჷა ლეჯას ლეზობდ დარ იგმარი გუშგვემგყ ი დე თაშს ჷრ ას-

21

ყი ლოლმაქა ლეჯემიშს. ზურაჲ ლოლმაქარცახან თვით გიცარ ჩი მე-
ზგას ხორიხ.

ლუფხვისა ხვადინ ჩუჲ აბრანის ლოლმაქარს, მარა ფათრეკი-
ან მუგარ ლიხ ლოლმაქარ, პერპელი ლეგლირდე ხეზგუნის ი ვრბა-
5 შინ ეი კედნის.

ლოლმაქარს აფშედნლის მუქლორ ი მეს-მეს—ლუფხვისანჲ, მა-
რა ეინდარე მატყ მაჩენე ხაბეახ: ხოჩა მენშგვე შალ ლოქ ხეფსი. მა-
ტყსნ ჩვაშყედის, ჩვაწეწავის ი ლაფთორეი აფთის ი ეშ იშხენის ლე-
ლუნთა ლელთად. ლოლმაქრე ჯოგარ (|| ჯოგარ ლოლმაქრეშ) დე
10 ეჩქად ი დე ათხე დან წს ხაყუნა. ლოლმაქრე მგქაფ დაქლარე ჯოგარ
ხაზუნანხ ი ათხეჲ ამეი ხაზნახ. ფათრეკიან ერ ლი ლოლმაქ ი ლუნ-
თისა ლეგ ლეშხენი ხოშა მუსობეი, ამლა მან ხაყახ ლოლმაქრე ჯო-
გარ. მუსს დეშ აკბი ლოლმაქ. დაჯღლ ხოჩულ მუზ-მეჩედ ლი ლუნთი-
სა ი ამლა ირდენეხ დაჯლა ჯოგარს ი მანდე ლოლმაქაშს. დაქლარს
15 სგობინ ხოქღვენეხ ი ლოშგინ ლოლმაქარს ხაქმინეხ ი ამეი ხელდეღს,
ოდო შდნშედ ლოლმაქარგარ სურუ ფეთიან ლიხ ი ლეგ ლელდეღ
ლიხ ი ლეგ ლეზელნლენე ლალდლიარ აგიართე ი ლახვართე.

ლოლმაქრე ტუფარს მერს ლუნთისა ლათნალ ლეჩფგლდ იჭმა-
რიხ, მერს კეშარდ ასყნლის ი მერს ლაყვრულეი ნარშუნდ. აშ ლათ-
20 ნალდ ლოლმაქა კემრალე ჩაფლარ ლიხ მაჩენე. ამგვარ მაჲ ბგვი
კვარემ ლესეს, ეი დემ იკვრემიხ ხოჩამდ ლუნხუნალე წერეკეშე ი
ლუფხვეშალ იყდანი კიშხარს ტებდიდ ი ამლა ლი, ერე ლუნთისა მო-
თნალ ლოლმაქა კემრალე ჩაფლარს იშხბნალი ჩიგარ.

დაჯლა კემრალე ჩაფლარნ ხოჩა ლიხ ლათნალდ ი ჩინ მაჩენე—
25 ნათხვიარულეშ. თანალ აგის კეშდრ ნათხვიარემი კეშ ხოჩა (სერთხნ
კვიცრანშ) ი ამლა ხეჯანგელხ კეშარდ კვიცრან ტუფვარს ი დეშდეგშს
ხვანდინ.

10. ლოლმაჲ

ლოლმაქ (|| ლულმაქ) გუშგვე სოფელისა ხვაჲს ხაყა. მახე ლე-
30 თენ ლულმაქს ეინალ ხანშხა. ეჩუნლო ვრშთხე-ვოხულდ თოჲ ერ
ლეხერი ი ლიკვიჩხელს ერ ედბინე, ეჩქა ეჯის ხანშხა მეწხერდ.
ლულმაქს ძღღდ გამოყენება ხუვა: ეჩა ლელეს, მატყს, ტუფს ი მუქ-
ვარს — ჩინ იჭმარის. ლოლმაქარს მერხის მუქვარ ჩუ ხარხ, მერ-
ხის — დესა. ზურაჲ ლოლმაქს ხოშა ნალალდ დესა ხარ მუქვარ,

გიცარს ძღვდ ლეწრიხე მუქვარ ხარ. ლოლჲაქს ლუნთისა ანნიხ ჳემშე, ჩუ ხობხ ბაგეი. ლუნთისა ლულჲაქს მატყსგანენ ხოჯდენი თვეთენე მესრსხე მირინოსი მაჯონ მატყ. ეჯის ხნაშხა ქულა, ხედიხენქნა ას-
ყიხ ხოჩა ლუშენუ ფაყვარს. ჳინელდ მატყხენქა ლემქიშინხ კოსტუ მარიჲქ შალს. ალე შალხენქა ლემშხეზინხ შალვარალს ი ზეტჯარალს. 5
აეს-აესინ ღვაჲმარწლეშდ წინდარს ლემსყეინხ ი ზურალწლეშდ—
ხელთათმანარს ი წინდარალს. ლოლჲაქარ იშგენ რაიონალისა ჳო-
გობეშე ხაყახ. ეჯმარს რშგიხ ი თაშს ჲედ ლეჯეს კოპერაციწლს ხაბ-
რიესხ. მარე ერ ედღაგრი, ლიშრაგინწლე ლწთ ლოლჲაქს აძგენიხ.

გუშგვემოყ რექვალ ხენა ითხიხ, გარეულ ი შინაურბ. გარეულ რექვალ არიხ ცხეკარისა. ეჯმარ ლარდას გიმჩუქვენ ასყიხ. რექვალ არიხ დედე ი ყვიჩ. რექვე ერ ქანთავენე რექტულარს, ეჯმარს ხნაშხახ კოტრწლარ (|| კოტრწლარ). რექვალ ზაისა ეშხეინ ჳდღეხ კოტრწ-
ლარს. რექვალ შინე თხუმს ისწლევეხ ლელუნთერად. ეჯმარ ეახვრდ- 15
ელეხ ლახანაჲ ბალარს, ცხეკი ბალარს ი იშგენს. აჯახ ეჯმარ იზბიხ ჩირგალე კანს.

ამეწენენ ლიხ აჯახ შინაურ რექვალ. ეჯმარს ხოჯდუ მარე დიარს, მეგმარს. ეჯმარ კანს ხაცწრეხ. იმევენა გარეულ, ემეწენენ შინაურ რექვალ არიხ დედე ი ყვიჩ. ეჯმარ ქა ჳდღეხ კოტრწლარს. რექვეს 20
ძღვდ გამოყენება ხუვა. რექვეს ჩვეერ აღძწენედ (|| აღძწენედ), ეჯის მამფუა ლიტწუჲსა ხვაყჲენიდ ი ჩუ ყუფედ. ეჩანღწენენ წწსგალექ-
ვა ჩუ ბუტვედ, წიკანტარს ქა ხვაშდუნედ. ეჩანღწენენ ჩუ ხვაშყედიდ ი სგა ხვაგემდ ლეჯბიდ.

მულ ზონწლ ტანდ ჩიორწლხუმ ლი. ქურუხე ფერიშ ლი შიყ-
ქა. მუქოდ ი აკვედ ყვითელ ხარ. ამშა ლელღეს ლეზობდ მემ ხაყა ი დეთნაჲ წერ ხერმწსგვალ აღჲარს. ხაზნახ საბდარალე ლისყი ჳვინელ
ქვედვარე ქურუალისა. ძინარს ჩი ნეპრდ ხოშა დრსგ აღ ნეპწლწ- 30
ლარ იზნეხ ლიწვარბლაგის, ლიმშაჲეს ი ლიპწწალს.

ლ ა რ ე მ ი ნ ე პ ო ლ ი ლ ტანდ ლივლივაჯუმ ლი; ფერდ ქურუხვ ფერიშ ლი, მეგემეი ხეგნი. ალმარს ლარქლისა ი ლახვარისა ლირდე ხამთქვახ. ლედვ ხოჩა გემამ ხარ ი მევარ ხედრალხ ლერმიდ ალ ნეპოლარს.

5 ალ ნეპოლ პერნი მგდრეტეთ, ნამწვინეი (თელდ მეწვინდ) ცხუ-შნლ. ერ ესლრი მგდრეტეთ, ერქა კერპლავი: „ვიწ, ვიწ, ვიწ“ ლოქ, ლო ჩუვუდ პერნი ჩუბავ ნამწვინჩუ მულქვაათე. ერქა ხალხ ყგლე, ერე ლერთალთე ჭან ლოქ ასყენა ი ჩუ ლოქ ახშყედა. ამეი ლოქ ხაყლე ლერთალს „ვიწ, ვიწვმ“ ეიბავ მგდრეტეთ ლაპერეი ი ჩუ ლოქ
10 შრ ხეფშვედენი მულქვაათე, ერქა მგდგნა ჩუ ლოქ მეშყდა ტანს ხა-ქიმ ჩუბავ.

მ გ ბ ე ლ ყ ე ჩ ო ლ კოქროლულ ლი; ბელყერი ბალწმი ფერიშ ლი; თხუმ მეშხე ხარ; ლეზობდ ამშა ლედვს მამ ხაყა; ფიშირ არიხ ჩიგარ ეშხუდ ლუნთისა ი ხეგრუზიხ ბელყარს ი ალმარე კვირხილს
15 იზბიხ. ლუფხვისა მრშ-მრშ, ლუყლურად არიხ. ჩიგარ ამე მერდე ნეპოლ ლი.

ჯ გ ქ კ თვალდ შყეევს ხაჭეშ; ტანდ ბელურაა ნეპოლნოდ ხო-შნლ ლი; ფერდ—ქურუხვ; ლალარ თვეთვროლარ ხარ; მევარ ლილგ-ვარი ხოხალ; ლედვ ხოჩა გემამ ხარ; ლუნთისნა ამე არი ი ზავ ლა-
20 დედნ, ჩიგარ; კეცხა ლუფხვს ეშხუდ არიხ, ერანლო—მამა. ხოხრა ბობშარ ხერმნსგალხ ნეჭედარშე.

მ გ ლ ა ლ ქ ა ნ ო ლ. ალ ნეპოლნოდ ბელუროლხუმ გარ ლი. დეცმეფხე ი ყვითელ ფერშე ქერელ ლი. მერხი იზბი, მარა ეჭხუმ კოქროლულ ლი, ერე ხვადინ მამშნლ ხეკმინალ ლარმნსგალდ. ალ
25 ნეპოლნოდარ ხამთქვახ ხოშა ნალალ ლალქანლს ი მევარ ხენტ-ვებხ ლეზობდ გიმბაშს ი ამხენქა სერ მგლალქანროლ (|| მგლგლ-ქანროლ) ასეახენა. ალმარ ლუნთ ი ლუფხვ ჩიგარ არიხ.

მ გ წ გ ლ. მგწგლ ლმადნ ბელუროლხუმ ლი ტანდ ი ერჩა მა-ჯონ. ზემშ გარ ლი ხოშნლ. ლაცინდელას შყეევშნლ ვორისა ისყი.
30 ლუნთისა ი ლუფხვისა ჩიგარ არი. ლეზობდ ჩუ ხაყა. ხაზნა ლიწგლი ი ამხენქა ასეახენა მგწგლ. ხოშა ნალალ ლექმე ლარქლისა ხოხალ ლირდე ი მეად ლაგრასუმ ესლრი უჩრავად.

ქ ყ ე პ ე ლ ა მ. ალ ნეპრ მგწგლდ ზემშ ხოხრნლ ლი ი ლეზობდ ჩუ ხაყა. ლირდე ქყეპარისა ი ლკლენქყ გიმარისა ხალატ ი ქყეპელარ
35 ამხენქა მგრქს ასეახენა. ამ ლახ შსა ხეთხნიხ, ოდო ამ მამ ხერმ-ნსგალხ ლედგარიდ.

მ უ ხ ვ ბ ჭ მ ი დ ა გ რ ა მ . ალ ნებრ მუგვი მაჯონ ლი ტანდ
ი თვალდ, მარა ყვითელ გუგუფ ხარ. ლეზობ ნებრ ლი, მარა დაგრას
დემერ ხაკვი ეჩა. არაკდ ყვლებ: „ამშა დაგრას ლოქ მუხებზემი დაგრა
ხოხალ“ ი ამხენქა ხერნდლს ამშა ლიდგარის.

ღ ვ ა რ ა შ უ ნ ა მ . ალ ნებრ ლუფხვისა კედნი. ძღვდ ჯრდი 5
ნიკრატ ხარ ი კიშხარნ ჯრდი ხარ. ქინან ლი ამეი, ერე მარე დემ
ხეძალ სვა. ლიპუნალ მწვარ ხამქირ. ბრეკთევი ე დრმ ღვრი, ლო
დემ იპენი ეჟი. ლელე ხოჩა გემამ ხარ ი იზბიხამშა ლელეს. მენ-
პრლას მწვარ თე ხრზხ ამნარ ი ლახ ჟსა ხეთხნის, ქუნუმ არის ამ-
შა ლიდგარის. ლიმპრლი ხახნან ლილფხვალთუ. ეანურ დნარ იებინე 10.
ლამპრლიდ.

მ ა თ ა თ ხ . მათათხარ შდუგვარს ხაჯემხ, მარა ღალარ ხარხ
ი ლეთშე იპუნალხ, ამშა ლელეს შდუგვი ლელვი ნახუმსერ დნარ
იზბი.

მათათხს ლშხს მეღამიამსი ხვატულიდ. ლჯყარალ ჩუქვენ 15.
ხეპტყერიხ ალმარ.

არაკდ არი, ერე ალ მათათხ ლოქ ხანტელნა ნებრლარს, ერე
„ვა ლოქ ხიადულ, მიჩნ ლოქუ ხნდა ღალარ!“ ი ეჩქა ვად ლოქ
ჩვასვადუნა ი გაცხად ლოქ ქხხხეება ღალარ შდუგვს, ოდო ეჩქად
ლოქ შდუგვ ლემარ მათათხ. 20

ქ ი ნ კ რ ა ქ ა მ . ალე კოქრლ ნებრლნლ ლი ი ჩმაგ მასარდ
არი. ლეზობ მნ ლი. ქინკრაქამ ლუნთისნამ ამე არიხ. ლეზობდ ლახ
მრ ხაყა, დნარ არმი.

გ ვ ა წ ა მ . გვაწამ კოქრლ ნებრლნლ ლი. მეკვეშდ აკვედულ
ხარ. ლეზობდ მამ ხაყა ი დეთამ ჯრ ხერმოსვალ. საბდარს ჩირგისა 25.
ისყი. ლარდადნ ჩირგისა არი. გვაწანი ჩივარამე არი ლუნთ ი ლუფხვ.
გვაწამს ნეჯდართე ლარკალეი ამეი ხაგვარგალიხ (|| ხონგორნეხ):
„გვაწამ, გვაწამ, გვაწალამ, ნეჯვიდ ჩუქანქამ გვაწალამ!“.

ც ხ ე კ ი ქ ა თ ა ლ . ცხეკი ქათლარ ლახვეშ ი ცხეკი ლაყველ-
მეყ ვარ ლიხ ლგფშირე. ნარგილ ქათლარზუმ ლიხ ი ლელენ ხო- 30.
ჩა გემამ ხარ. ხვადინ არმლიხ ამშა წიწლარს ი ჯვდუხ აგითე.

ლ ა მ ვ რ მ ა ქ ო ჩ ო ჩ ო ლ . ალმარ ხვა მარიხ. ლატეხ მუს-
გვენ თვალა ნებრ ლი. მუგვზუმ ლი ტანდ. ლელეს მამ იზბიხ ამშა.

მ გ ყ გ გ ნ . მეყგენარ ხვა მარიხ ჩმაგ ცხეკარისა. ალმარ ლუნ-
თისნამ ჩვარის. მეყგენიშ ლელეს დნარ იზბი. მეყგენარ მეგმარს ლაფ- 35
რას ხაგნეხ. ყმაქა თვეთენრლ ხარხ.

კ ვ ე რ. კვერალ აშირობშე არიხ. ეშხუ დაბს ატგენტლეხ, ჩუ
ერ ხეგნიხ დაბისა. კვერი ლელეს დარ იზბი. კვერს ლაშხს კვერმას ი
ყვესნი ხაყლებ. ბუნ-ბუნდ არიხ ბივილობშე, ეშხუ აგის სიპხ. ძვირდ
გარ ჯედნიხ ლაშხთე.

5 მ ე ნ დ ლ ლ ა ჯ. მენდლლაჲ შეყევი მაჯონ ი შეყევი ფერი ნე-
პრლ ლი, ძღედ პეჲვაჲ ლი. ლელე ხოჩა გემამ ხარ.

კ ე რ კ ვ ა ნ. ჯერჲვან მაღლაგზუმ ლი ი ლელე ხოჩა გემამ ხარ.
ჩხერგუშტი ფერიშ ლი. არმალიხ ლუფხვისა. ლუნთისა ღემე თერახ.
ლაშპრლეი ჩუ ერ არმიხ ნეპრს, მახაღშე „ას ას ას ას ას-ს“ ხატუ-
10 ლიხ ი ჲა ხეყალხ თხუმეი ი ხემზგარხ: „ამენლო ხვაჲ ლოჲუ ოთგრ-
მას ნეპრალ“. ეჩუნლო აკვედს ხაჲჩეხ ჩიჲე ეშხუ ლალას ი ლწჲვენეხ:
„აჲა“ ლოჲ; ლო მჲრმა ლალას ხაჲჩეხ ი ლწჲვენეხ: „დაჲა“ ლოჲ; ლო—
მესმას ი ლწჲვენეხ: „ბაცა“ ლოჲ. მაგ ლალარ ამეი ნაშგლდაეი ე
რიხ, ჲა ხეყალხ თხუმეი, ე მრღე ი ჲა ხატბგენეხ, მამ ლოჲ მგ-
15 რწხ ხარხ სერ ბაც.

აკვედს ჲეს ჲა ხაჲჩგრეხ ი ჲეს ღემამ. აშ ლგრამ ნეპრიშ აკვედი
ლიჲჩგრე წეს ლემარ ეჩჲაღნ, ათხეჲ.

ყვიჩ ჲერჲვან მჲა ლი, თვეთენრო ხარ გუგუფჲინე ი დედე მჲა
ლი, ჲურუხე ფერიშ ლი, თვეთენე მამ ხარ გუგუფჲინე. ყვიჩს ლა-
20 ლარჲა კაბაჲ ხარ.

ლარმეჲეი ამეი ხემზგარხ: „ჯერჲვან ჲია, ჲია, მგტარ ისგვა ყიას,
ისგვი ლელე მიშგვა ყიას, გასარ, გასარ!“.

ლ ო მ ე ლ. ლომლარ ნამდაგარვა ლელეს ხათილხ. მჲვარ მემხე
ლი. ლაჲარაკდ არი, ერე ლომელშალ ლოჲ მემხე ლი. მეთხვიარა
25 ლომელს გოგბედნიერს ხატუღიხ. ლათხვიარეი ლომელს ლახ ხეწ-
დენიხ, ყღლებ: „ლადი ლოჲ გოგბედნიერ გვასიპ ი ლითხვიარ ლუ-
მურჲე ლოჲ გვერი“. ლომელ მეტარ ლი ი ჩუ ლოჲ ხოხალ შომნაჲ
დენ იმურჲე მეთხვიარ ი ეჲღა ლოჲ ხასიპ ეჩჲა. ლომელს ე იწვენეხ
ლათხვიარეი, ეჩჲა ხოხალხ, ერე ნათხვიარას ეშჲეში ადგარიხ. ნათხ-
30 ვიარახენჲა ნათი ხოსდენი ლომელსნ, სგაშურა. ლომლარ ლოჲ ძორს
ხეჲმინალხ ი მეთხვიარა ლახ ჲსა ნათხვიარას ადგარიხ, ეჩჲა ლოჲ შიშდ
ეი იჲენიხ ი ხასიპხ ჲალუმდუნე წიკანტარს ი მეთხვიარი მეჩღან
ეჲმარს ლოჲ იზბიხ. წიორსნ ლოჲ ხოგად ჲუნ ნაწილდ ი მეთხვიარა
ნახთვიარაშ სგაშურას ი ჲიშხარს ეჲღა ლოჲ ცურეხ წიორიშდ.

35 ნეპრისა ლომელშალ გვეფ, მეტარ ი ჩნში მგმჲერი დჲსამა ლოჲ
ხეჩღა.

შ ტ ა ვ ა ლ. შტავლარ ჩი ზაჲ ჳედნის ჩუ ლულფხვან. აღ-
არს ლამარჲჲ ქათლარს ხატულის ი დე ხოშა ი დე ხოხრა ქა დარ
ხათილ. მურყმალე კეცხარეი ასყნლის ლაცინდელქლს ი გამდრვალ
მუელორ გარ ღკრის ტებლი ქვეყანათე. შტავლარ დეშჲა მავინ ხაბ-
უახ ი ხალატხნი მუეარ.

5

მ გ თ ნ ა ფ რ ლ. აღ ნეპრლ თელდ მგჳნწრს ხაჯემ ი თამფიე-
რალქა გარ ჳედნის. აკედი ნაჯვდან მგჳნწრი მაჯრნ ლი. ამჲა ლელეს
მამ იზბის ი ღეთჲა ჳრ ხერმისგვლ. ჳედნის მუეარ ფიშირ ჩუ ლულფ-
ხვან.

ლ ი ც ე ჳ ე ფ რ ლ. აღ ნეპრ მალღავს ხაჯემ თელდ, მარა გუ- 10
ჟი ხარ თვეთენე. ლელე ეზარ ხარ. ამ დრრ ეთთხანი, ეჯმარეი დარ
ითხვიარ. ტანდ მალღავსუმ ლი. ლიციე ჳეფრლარ მურუ გვარიშ ლიხ.
მერხი ძღჯდარ ლიხ ი ფერდ—ქურხვალ ი მუქოდქა თვეთნრლარ,
მერხი კოტრლნლარ ლიხ, ფერდ — მეშხე, მუქოდეი — თვეთენე.
აღმარ მეჲად ამე არის ი მერმე გვარიშ ჳრდი ლჯნიკრატ ლუფხვისა 15
გარ ჳედნის.

ს კ ვ ი ნ ჩ ა ჲ. სკვინჩაჲ, ჩიორაჲ ი კარუ ლუფხვისა მგტარს იზ-
ბის ი ურწუმენს ი ამღა დემ იზბის ლუფხვისა აღმარე ლელეს. ლუნ-
თისა ლოქ ჩუ ხაყა ლეზობდ, ურწუმენს ი მგტარს ლოქ დემ ხელკი
მუსი ბედშე ი დემ ლოქ იზბი ამკალიბარს. ლუნთისა სკვინჩაჲ 20
ლელეს მაგ იზბი.

სკვინჩელ ჩიგარ ამე არის ლუნთ ი ლუფხე. აღმარს დარ ხეკმი-
ნალ ლარმეჲდ; სურუ კოქრლ ტანაშ ლი ი ეჩა გუნღა ლიქმინალდ
მამ ხაჯემ.

სკვინჩაჲ ლოქ ერ ლერსგვენხენ ლეხხროლი მარას, ხოჩა ნალხენ 25
ლოქ ხარ. ეჯ ლადედ ლუმურჯე ლოქ ლი აღ მარე, ლერთენხენ
ე ლეხხროლი ი ქა ლახტულნე, ეჯი ხოლემი ლალშან ლოქ ლი.

გ ე გ ვ ა ლ დ. გეგვალდარ ლუფხვისა გარ ჳედნის. მალღა-
ვარზუმ ღრთაშდ ლიხ ი ლელენ ხოჩა გემაშ ხარხ ი ნეჯვიდარს დემ
ხოგემხ. დემ არმალის ნეჯვიდარშე, ეჯღა ერე მეგემხენქა მეგემთექა 30
პერნი ი ძირს ნაქდ იქჲაქა ჳა ხეგნი, ოღო ამ მამ ხასჲამ ძირს ლიგნე
გეგვალდს.

მ გ გ ო წ ხ ი რ ო ლ. მგგოწხიროლ მგწრან ფერიშ ლი; ტანდ
ლივლივად ხოშა ლი; ლეზობ მა ლი. ხაზნა არღანშულ ლიქირიხე,
ჩუ ერ ათჯრმნე. ლეგოწხირას ხეგნის. მგგოწხიროლარნ ლუფხვისა 35
ჳედნის.

ბ ვ რ ი ტ. გვრიტალე ლელვ ეზარ ლი ი ალმარს მწვარ ხერ-
მნსგალს.

მ ვ გ ა. შყეყვი მაჯონ ნებრლ ლი თელდ, მარა კიშხარ ხარ
ხოჯედულ. ლელვ ხოჩა ხარ.

5 მ ა ჯ რ ა ე. მაჯრატ მალლაეზუმ ლი ი შყეყვი ფერიშ. ლელვ
ხოჩა ხარ ი მწვარ ხერმნსგალს. ლუფხვისა გარ არიხ. ხოჩა გარსაჲ
ნებრლ ლი. მაჯრატ წჯრანი ფერიშ ლი, წჯრანი ნიკრატ ხარ, კიშხარ
—კვლთხი, ლენქყ ერ დომ ლეხნდეს.

10 ლ ა ლ ლ ა მ. სალტაჲ ლალლაჲ მეშხე ნებრლნლ ლი მორჩლნ-
რა. ლეზობდ მნ ხაყა. მუქოდუი წინწკლარ ხარ. გარსაჲ ლი, ამ
ერე ეელ დემ ხეჲლ. კიშხარ მეშხე ხარ.

15 ლალლაჲ მერუ გვარიშ ლი. ლირდე ხოხალ ლამძირ ადგილა-
რისა, გოწხირალუმ ი ბელყეჩარე ძირალისა. ფერდ მეშხე ლი. აყედ
დესა ხარ. ლეზობდ ხოჩა ლი. ლედგარი ხოჩა ლი, მარა ძვირდ გარ
არიხ. ჰედნის ლუფხვისა, ლუნთისა დეშერ ხეწდენი.

20 ე ლ ა რ ა მ ლ ი ვ ლ ი ვ ა მ. ალ ნებრლარ ტანდ ლივლიველდ
ხოშნლ ლიხ. ფერდ მგმშხათე ნალალ იბდერხ, მარა ამ ქურუხე
ფერიშ ლიხ. ლაჰნალყი ეშ ჟღრიბნეხ, მგდამჲ ჰანქორიხ. ალმარე
ლეღეს მანხადარ იზბი მაგ, ეჲყი ხოჩა ლუგვარ ლელვ ხარ. ამთნ
ლერში დეხდა ნებრ ლი. ეშ ხებრანყეხ სგა ნეჰვიდთჲსა. თელდ
ფიშირ დემ იგნის ეშხედ. ვრშთხე-ვოხუმდს გარ ხანხან ეშხედ ლი-
ჰენლ.

25 მ გ კ ა ლ ლ ი ვ ლ ი ვ ა მ. ალ ნებრლ ჟღარაჲ ლივლიველს ხაჰემ
თელდ. ლივლიველ გვარიშ ლი, მარა ძღღდშე ხოხრა ლი ლივლიველდ.
ჟოგ-ჟოგდ იზელალს ი მეგემყი დემ ხეგნის. ლუფხვისა გარ ჰედნის.
ლეღე ხოჩა გემაშ ხარ.

30 მ გ ქ ს ა ნ ზ ლ. ალ ნებრლნლარ ლივლიველს ხაჰემს, მარა ალმარს
მეგემყი ლიგენე ხანხანს ი ლივლიველ მეგემყი დემ ხეგნის; ტანდ
ლივლიველდ ხოშნლ ლი; ქურუხე ფერიშ ლიხ, თხემყი მუქულარ-
შნლ ქოქოჩრლარ ხანგ მერუ ეჩხენ-ამხენ. ლეზობ ნებრ ლი. ლერ-
მიდ მწვარ ხოლა ლიხ. დემ ხემინდვის ნეჰვიდს.

35 ე ე ნ ა. ეენა ცხეკედ ხოშნლ ტანაშ ლი, მარა ცხეკეზუმ ლამარგ
დემ ლი. ალჲ ცხეკარისა ი ლახვარისა არი. ლედგარიდ ძვირდ იდ-
რენი ი დე ლაციდულას მოშ ერ ხელყი ეჰმარემ. ამშა ლედეს დარ
იზბი. ალჲ მავინ ნებრ ლი.

მ ე თ ო ვ ლ ი ა მ. მეთოვლიაჲ მუთთვენ ფერიშ ლი ი ჩივარ არი
ლუნთ ი ლუფხე. მეთოვლიაჲ ერ იწვენეხ სოფელისა, ეჩჰა ყვლეხ,

ერე „მუს ლოქ ლი ანდელს, მეთოვლია ლოქ იპენალ“. მეთოვლი-
ნაშ ლელეს დარ იზბი ი დე ლადგარდ წარ ხეკმინალ. სოფეთლე სიპ
მახე ლილფხვალთე. ცხეკვხუმ ლი, მარა ლილქშალ დემშა ხამედა.

მ გ კ ნ რ. მკხნირილ ბელურრლდ ხოშნილ ტანაშ ლი ზემშ ი თვა-
ლაშნი ხოჩნილ ლი. ჯრდი აკვედ ხარ, მეშხავშ ი ქურუხშე კერელ ლი ი 5
მწვარ მუსგვენ თვალაშ. ალმარ კედნიხ ლიგნაგელისა ი ერქა გარ
იჯრავიხ, ერე „ლუფხე ლოქ ემვედ ი ლიგნაგელე დროჲ ლოქ ლი სერ“.
ამშა ლელეს ძვირდ წარ ხათილ ი ხერმისგალხ დარ. ლერმიდნ ხო-
დრა ლიხ ალმარ. ალ ნეპრლინლარ მავინ დემშა ხაბეახ ი ალმარე
ლიგედ მწვარ ხახადხ. მეშხე გუთლულ ხარ ი თელდ ჯრდი აკვედ 10
ი მეჲად ხოქეთან აკვედ. ლაგანეი ხაჰიმ ლენწუში ნაზეს ი იზბი მუ-
ლუთლინლარს ი მგტგლარს. ალ ნეპრლინლარ ჩიგარ ლგან დაბარს
გარ ხეკმინალხ ი ერქა ხოსგდიხ ალმარს სოფლი მარწელ, ოდო ამ
მაჲ ჩიქაჲ ლენ კედნიხ, ჲედ შომჲა ლენ ლგრიხ, ერას დემსაჲამ იმ-
კერიხ. ჲერხი აგის მკკნირილს თოხიტარას ხატულიხ. 15

არაჲ: „მკკნირილარე ლიგედეი მუსნი ლოქ კედნი“.

შ ა უ რ დ ე ნ. შაურდენ ძღღ მენგრე ნეპრ ლი, მარა არწიგხუმ დემ
ლი. ჩინ მაშენე მოლქშალ ნეპრ ლი ი მწვარ მარჯე ი სწრაფ. გუგუფ
ხარ გუნ ქუცაჲ. გუგუფშე ლოქ იშმალ. სგა იმვაჲ ხეძგრი, ჩინ
ხაწრე გუგუფშე ი ნეპრს ჩინ ჩუ ბუქკვე. ხედრალ შაურდენ მაშენ- 20
ნამდ მგლუწრალს ი ცხეი ქათლარს. ალმარს ლოქ არმალი ი ეჯმარშე
ისწლეე თხუმს. ლახვარისა ლირდე ხაზნა.

ც ხ ე კ ე ი მ ი მ ი ლ. ცხეკვარ ი მიმლარ ხვაჲ არიხ ი ხვაჲწიწილს
ი ქათალს ხოლქშხ მეზგელს ი ხვაჲ ზარალს ხაგნეხ. ცხეკვიშ ი მიმ-
ლი ლელეს დარ იზბი. ალმარე ბედშე თელდ ლირდე ხარხ მეშთხე 25
ზურალელს ქათლარე ნალეჩ ი ნაქქანალ. ცხეკვარ ჲედ მიმლარ წარ
ხოშგბენიხ მეზგელს, ერქა ხორალნიხეხ ი ჩუ ლი ჩაგ მეზვარისა
ბობშარეშ ი ზურალელე წივილ-კივილ. „არი, არი, არი ლოქი“ ი ვედ-
ნუშ იღრეხ ქა. ცხეკვ ი მიმილ ძღღ მავინ ნეპრალ ლიხ. ალმარე
დაგრას მაგ მწვარ ითჲალ, მარა ძღღ ლეგ ლედრენი ლიხ. მწვარ 30
ლგფშირე ლიხ ცხეკვარ ი მიმლარ. ეჯმარე ლაცინდულას ძვირდ გარ
წარ ხეთხნი ი ამლა მგრეს ედფიშრანხ. ცხეკვ ნარვილ ქათალშუმ-
შალ ლი ტანდ, მარა ძღღ ლამარგიშ ლი. მიმილ ცხეკედ ხოხრულ
ტანაშ ლი.

მ გ ყ რ რ ნ ტ (|| მ უ ყ რ რ ნ ტ). მყერრნტალ კედნიხ ლილფხვალთე 35
ნალალდ, შომჲა მაშენე ავდრიანობ ლი, ერქა. მუყერრნტალე მექდან
გარ ხაჯრავახ ლუფხე. ამშა ლელეს იზბიხ ი შომჲა ალმარ ანღრიხ,

ეჩქა ძღვდ მძმან ხარხ ალჟარე ლაქმინწლს ჩნს. ხოშა ნალაღდ
ღწომეჲ ანღრის ი ეჯჟარე ლიწწღღელს ერ იმკერის, აშვეხ მუზეარის-
სა ლემსგარს ი ანღლის, ერე ნარის ლოქ ერ იწვეწენხ, ჩუ ლოქ შგდ-
ნის ლემესთეჲ ი ეჩქა ჟერხის ადგარის ი ჟერხის არმის ხწღ მოშ
5 ეჟეი. მჯერწრწტი ლელღს მაგ იზბი, მარა მწვეარ წაი ლელღ ხწრ. ალღ-
ართე ჩუ ისრეხ თოფარე ლიფშედღსწ. მჯერწრწტალს ეშხუ მუთხეჲმი
ხოჟოდღ ი ერის ხაქიმხ იშგენ მაგ ქა ლუღღწწღად ჳრდიღ თეკეშწლ-
ი ამჲი ანღრის. ძირს შომაშჟ ხეგნის, ეჩქა ხერმისგწღს, ოღო ლაზჲი
ღეშმამ ხეჩოხ: ძღვდ ჟიხიქა ესპწენხ. მჯერწრწტალე ლოშღ ლიტეხს
10 ღეშერ იმწერი, მაღღენწეაჟ ჩიქა ტეხნის. ალჟარს ძღვდ ჳრდი ჳიშხარ
ხწრხ ი ჳრდი ნიკრატ.

არაჲ: მჯერწრწტალ ლოქ ერ ტედნის, ეჯჟარს ეშხუ ლიტედ მუსწ.
ლოქ ხაქიმ.

ბ ა ტ. ბატარ გარეგანწ არის ი ნწრგიღწ, მარა ნწრგიღ ბატარ
15 მწვეარ მერხელღ ლიხ ლგფშირე. ბატიშს ლელღდ ხოშამ ბუნტყულს.
იმკახეხ. ბატი ბუნტყულიშს ასყიხ ბალიშარს ი ბუმბულარს. ბუნ-
ტყულს ხათშის ქა ღინღიღს. ღინღიღი ბალიშ ი ბუმბულ ხოშა
ლუგენიან ლი. მახე ლუწვეწღღე ღწწას ათხწ დროჟეი ხაყვანის ბატი
ღინღიღი ბალიშარს ი ბუმბულს. ჳვინელ დროჟეი დწრ ხაყვანწა ი
20 ამღა ლგმარღხ ხომგრხელწამღ ბატარ. ბატი ლგგრალს აღფენწლის
ი თამფეერისა იგმარის ნაჯგრუნღ. ჳრდი ლუნთისა ლეგ ლეშხენი
ღიხ ბატარ ი ამხენქა ხაყახ მერხელღ. ეშხუ ლიკეშუნეჲი უსგვა-
იშგვიღ ბეიტს იკეშე ბატ. ალჟარს ხოჯბის მერხელს ი ამშა ქაქს
ხწმწენხ. ლარკალჲი ბატარს „სოჟ, სოჟ-ს“ ხატწღღის ი ეჟეი ოსყახ
25 ლიცრე ჰიღთე ლალღელთე ბობშარს.

თოთ ბობშარს ლახ ჳადარ წსა ხეზგუნის, ეჩქა ბატი ნწწღვეღს
აშწრეხ ლიცისა ი ეჟეი ხათრეხ ი ჳადი მაზიგს შიშღ ჩუ ხოშწრღე.

გედ. გედ გარეულ (|| ნაქამ) ბატი მაჯრწ ლი თელღ, მარა ხოჯვ-
ღა ნიკრატ ხწრ. ლელღ ლეზობ ლი ამშა.

30 ყ ა ნ ვ. ხოღა ლესგდიშ ლი. ტიტვეღ კწწწხ ი კწღთხი ჳიშხარ
ხწრ ნიკრატ—ჳრდი. იზბი ბაყყარს ი არი ლენკყყისა. ტედნი ლუფხვისა;
ლუნთისა მწღ არის. ლეზობ მწ ლი.

მ გ ლ ც. მგლტარწ ლიღფხვეღთე გარ ტედნის. ალჟარწ ბუნ-ბუნღ
იპწწწლხ ი ლგლიც-ღგტეგბაჟ აგის გარ ხეგნის. ამშა ლელღ მწვეარ
35 ხოჩა ხაბჲახ ი მწვეარ ხეკმინწლხ ლაღგარღ.

ნწრგიღ მგლც ძვირღ გარ არი შგანისა. გარეულ მგლც ხოხრა
ტანამ ლი ნწრგიღ მგლცღ. მგლტარწ მახე ლიღფხვეღთე გარ თერახ,

ოდო ეჩანლო მწვარ მერხელდ გარ ჯრ ხეწდენი. ეჯარე ლოშდ ლიტე-
ხსნ დემ იმჭერიხ. მგლცარს ბობშარ დემ ადგარიხ. მგლცარს მახე-
ლვაეარ გარ ხეკმინალხ ლადგარდ. მგლც მერუ ნაირიშ ლი: კაბაჲ
მგლც ი კოკრაჲ მგლც. კაბაჲ ხოშა ტანიშ ლი, კოკრაჲ—ხოხრა. დგნორ
ლიცარისა ხამთქვა.

5

ბ უ ლ ყ უ ჩ რ ლ. ალ ნეპრლ მემხე ფერიშ ლი ი ტანდ ჯინჯარიკრლ-
ზუმ ლი. ჩინჩაჯე თვეთენე ფერიშ ხნარ. ლეზობ ნეპრლ ლი. ლირდე
ხაზნა ტუბმარემ ი ლიცრე ნაფდიაქა, გუბმარისა ი ლუყულბუქა ლი-
ცარისა ი ამხენქა მგრეს ესეახან ალ ეახე. ლერმი ლეგ ლი.

ჯ ი ნ ჯ რ ი კ ა ჲ. ალ ნეპრლრლ მწვარ კოკრლულ ლი, აშ, ერე თელდ 10
მავრენე ტანაშელ ლი ნეპრალისა. ლეზობდ მამ ხაყა ი დეთჲჲ ჯრ
ხერმისგვალ. ფიშირდ ლირდე ხამთქვახ კირვალისა ი ნენის ხეკინ-
კულხ ი ამნოვმ ისწლვის ლუნთისა.

მ ზ დ ვ ე რ რ ლ. ალ ნეპრლრლ გვაწაზუმ გარ ლი, მუთთევენ ფე-
რიშ. ლეზობდ ხაყა აშმა ლელეს ი ხვადინ ხერმისგვალხ. ლუნთისა 15
დემ იგნის ამე ი ლუფხვისა გარ ჯედნის. ალ ნეპრლს ხაზნა დაბარე
აღვრელეი ი ბეჩარეი ლიგნე ი ამხენქა ლოქ ხაშმა მჯადვერრლ.

ფ ა ფ რ ა ნ ჯ. ფაფრანჯ მალლაეზუმ ლი. ფერდნ მალლავს
ხაჯემ, მარა მერხი კერელ ლი ი ძღვდ მუსგვენ ლესგდიშ. ხალატ
კუმში ნაფდიაქა ლირდე ი კუმში ბუზულარს ხედრალ ლერმიდ. ლე- 20
ზობდ ჩუ ხაყა.

ქ უ რ ა შ. მგწვლს ხაჯემ, მარა ზემშე ხოხრლ ნიკრატ ხნარ
ი ხოშა ლუნყურე ლი. მგწვლ ლგლენქე უქმა ლარლისა ხამთქვა,
ქურამ ხოშა ზესკი აგის არი ი ამხენქა ხაყვილ მგწვლს.

ჯ ა ვ ა ხ. კერელ ფერიშ ლი. ლეზობდ მხ ხაყა, ეჯლა ერე ხოხ- 25
რა ნეპრალს არმი ი იზბი, აშ მჯერონტს ლრთ ხაჯემ. ეშხუ ცაგხენქა
მერმა ცაგთექა პერნი. ხალატ ლირდე ცაგრე თხუმვარეი.

გ ვ ა ნ ც. კინქრაქრლზუმ ლი. მწვარ ლუგვარ ლი ჩიგარ.
ლეღვ ლეზობ ლი. იგვეწვრელ ნაშხტარისა.

გ გ ნ. ხამთქვა ლიცე პილარეი ი ხაკიმ ლეჟა-ლექვა ლიცს. ჯრ- 30
დი ნიკრატ ხნარ ი ჯრდი კიშხარ. ჯედნი ლუფხვისა ი ლეზობ ნეპრ
ლი. შიყეი ფარ ფერიშ ლი, ჯადჩუქვენ — თვეთენე ი გუ დეცეფერიშ
ხნარ.

ძ უ ლ ვ ა გ გ ნ. ხაჯემ გგნს, მარა ლეგ ლერმი ლი, შიყეი მე-
შხე ი ჩუქვენ თვეთენე ლი. შტავალს ლრთ ხაჯემ, მარა ალე ძღვდ 35
ტანაშ ლი გგნდ. ლეზობდ ხაყა ი ძღვდ სწრაფ ნეპრ ლი. ჯედნი
ლუფხვისა.

ძ ი ნ ძ ღ ვ. შტავალდ ხოშნოლ ნეპრონოლ ლი, თელდ შტავალს ხაჯემ, მარა ძინძღვ მეშხე ფერიშ ლი ი ხონკევდა ჭიშხილარ ხარ. ჭა ვედშე თერახ ჭიშხარ ტანხენქა; ღალარ ხოჯედა ხარ შტავალიშდ; ლეზობდ მამ ხაყა. ლუფხვისა გარ ჭედნის ი ლაცინდულას შტავალშალ 5 ნამხვირალისა ისყის ი ლებეჩარისა. ეი ლიპუნე გარჯ ხარხ. მენვარ ნალგვარი ხაზნახ. ძღვდ ჟენას ლიპუნოლ ხოხალ.

ა რ კ. ძღვდ ნეპრ ლი, ჭათალზუმ ღოთ ლი. არკ ლეთშე კნლი ი მენვარ ხოლა ლალშან ხაბეახ ამშა ლიკნლი. ხედ სოფელთჟ სგა ჭედნი არკ ი ხედ სოფელისნა ლოქ ეჯი ესკრლნე, ეჩე ჩუ ლოქ იდგა- 10 რი მარე.

არკს ლეზობდ მამ ხაყა.

ვ ა დ ა დ ა ჟ. ძღვდ ლუთხუმ ლი; ლეზობ მშ ლი; ხამთქვა ცხე-კარისა. ტანდ ეზრნისგალა ლი, ჭათალზუმ ღოთ ლი. ყენმბლწევი მი-ჩაშურად. ღვრღლაფი ცხეკარისა.

15 ვადადა ბუვი თანაშ ლი.

მ გ ღ დ ე რ ა ჟ (|| მ გ ღ დ ე რ ო ლ). მგწვლზუმ ნეპრონოლ ლი. ლუფხვისა ჭედნის; ხამთქვახ ფიშირს ეშხედ ლირდე; ლელვ ლეზობ ლი. ჭურუხე ფერიშ ლი. ლუნთისა მად არიხ.

ყ ო ნ ა ყ ა ჟ (|| ყ ა ნ უ ყ ა ჟ). ლუფხვისა ჭედნი; ტანდ ეზ- 20 რნისგალა ლი. ლეზობდ მამ ხაყა. ყონაყაჟი გარგლის არაკს: „ყონაყა ლოქ იმ ოთდაგრა ი მიჩა ნინს ლოქ ოთდაგრა“.

კ ო ჯ ა ს ვ ა ვ. კოჯა სვავ ძღვდ ტანა ნეპრ ლი. ლეზობდ მამ ხაყა. ცხეკი ჭათლარს ი რეკვეალს არმი, მანღჟ მენგრა ნახთვიარწლსნ ლოქ არმი. მეღწშალ ნეპრ ლი. ძღვდ ღალარ ხარ; ბართე ღემ ჭედ- 25 ნი. კოჯისა ი ლახვისა ლოქ არი ჩიგარ. შეჟად ამე მერდე ლი.

ჟერხი კოჯა სვავ ეაზუმ ლოქ ლი, ერე ნადირალსნ ლოქ ხეჟას აჟეს ი მარასნ ლოქ ეი ხემწირ, ოლო იშგენ ჭუნღემგენას ლაჟდნ ჩის ლოქ ხემწირ.

ეშხუ მეთხვიარს ლათხვიარეი ესრენ ჩვათჟდნენა ი ეშვედ სვავ, 30 ეოსფხიქა ი ოთჟა ი სგოთჟა კოჯა ტოგონთჟასა. ალ მეთხვიარს ხოყნრა ღალარქა თოფ ი ჩოთდაგრა კოჯა სვავ; ქოთქკორა ღალარ ი ეოხსყა მიჩაშედ ი ჩოხსკინა კოჯა ტოგონხენჩუ. ეაზუმ ლახშედახ ალ კოჯა სვავი ღალარ, ერე კოჯხენჩუ ლაპერეი ჩემშვედ ლუარ ი ეახსედა ხოჩამდ კოჯხენჩუ ლიშყედს.

35 ნახთვიარწლს ლოქ ხაზნახ კიობ. ეჩქა ფიკვ ლოქ ხელჩე ძკგვრისა მახე ნაჟიდ ნელეშტს: „კოჯა სვავდ ლოქ ღოსა ოთლას“ ი ვოდ

ლოქ დო იცხემ ჟი, ეჩქად დემ ლოქ ჳგდებ ქა ძგგგრხენქა კოჯასავი მაყალშე. კიობ ლოქ ამლა ხოხალხ ნათხვიარულს.

ა რ წ ი ვ. ტანდ ჩინ მაშუნე ლი. მეღმშალ ნებრ ლი. ხოშა უხენს კოჯარისა ლირდე ხაზნა. გუშგვეძეჲ ძვირდ გარ არი. არწივ ნათხვიარულსნ ეი ხემწირ. მარსნი ხაყლჳნი არწივიშვდ. 5

ვე რ ბ. ვერბ ძღვდ ტანაშ ლი. გოქარს ი ეინღარს მშვარ ხედრალ ი მეღმშალ ნებრ ლი ცხეკემშალ იარწივშალ. ვერბს ნიკრატ ლუბღუნჳე ხარ ი სვამო სეკრი; კანქარ—მადღურდ ძღვდ. ლირდე ხაზნა კოჯარისა. ლაციინდღულას მაგარალეშს ი ცხენტრანშს ლოქ ისყი ქა ლესიბ კოჯარეი. თვეთენე ბეიტარ ლოქ ხაზნა. 10

ცი ც ი ლ. ათხე გარ ოხენღან მგრანმხენ, ოდო ეჩქად დესა ვრდა ციცილ შვანე გიმიეი. ათხე ხაყახ მებტარს. ციცილს ცხეკე დემსა ხობდავი: მშვარ ცუნლაჲ ლოქ ლი.

ლა ხ ვ ა ნ ე პ რ ლ. კოქროღლ ლი, ჳგქკგლზუმ. ქურუხე ფერიშ ლი; ნიკრატ მეკვეშდრლ ხარ ი მეგრე. ლახვარისა ხაზნა ლირდე. იზბი კაფორი ლანსი. დარ მერ ხერმისგალ, ოდო აშ ჩუ ხაყა ლეზობდ. 15

ლ უ რ უ ს უ გ ვ რ ი ტ. აშ გვრიტს მს ხაჳემ. წვანილ ფერიშ ლი; ტანდ ჳნჩუზუმ ლი; ლელე დემ ხარ ხოჩა; მეჩხფე ლი; მახე ნაჳან დაბარისა ხოხალ ლირდე. ცაყარეი ხევენრლხ. აშ გვრიტს ხო- 20 ჩა ლელე ხარ ი ამენ ხოლგვარაჲ ლი.

მ ა ნ კ ი ა მ. შუეევედ ხოშიღმშალ ლი ი ქურუხე ფერიშ ლი. ნაქრუხვი მუთთვენთე ნალალ იბდერ. თელდ ცხეკვი მაჳონ თენიკრატ ხარ. კინჩხ ხარ ჳრდი ი ლეწრიხე მშვარ. მეს აშ აწრიხე კინჩხს, მეს ეშ ი მანკიაჲ ამხენქა მგრუს ესეახან. ლეზობდ მამ ხა- 25 ყა. ფხულას ერ ხაწვენნე, იმთჲჲ ათქუთნი, ერხნე აწრიხე ი ხაჯრბზღენე თხუმსნ. უშხვარე ლასყედღურეი ყღვებს, ერე „იმიე მანკიაშალ ლოქ ხაწრიხე კინჩხს“.

მ გ ე ნ შ ხ რ ლ. შტავალდ ხოშიღ ნებრლ ლი. თელდ მეშხე ფერიშ ლი. ლაჳენალეი ფიშირს ხოხალხ ეშხუდ ლიჳენალ ი ლიჳყნი- 30 ლი. ალმარე ლელეს დარ იზბი. ლუფხვისა გარ ჳედნისხ. ჳვინელ ნამხვირვალისა ისყიხ საბდარალს. თელდ შტავლარე მაჳონ ლიხ, მარა გუგუფ მა ხარხ თვეთენე.

კ ო ჳ ა ნ ე პ რ ლ ი ლ. ჩიორღლდ ხოშიღ ტანიშ ლი; ფერდ მეშხე ლი ი დამბღნარა, ბადლირლ; მუჳოდ ლეგუგუფდ წგარნირლ 35 ხარ. ალმარს ხამთჳვან ლირდე ხოშა ტყაბ კოჯარისა ი ჳვინელ ქორა-

ლე ქვედვარეი. ლეზობდ მამ ხაყა ამშა ლედეს ი დეთაჲ წრ ხერმის-
გალს.

მ ე ა ვ დ ა რ ო ლ. მევარ კოქროლ ნეპროლი ლი; მემშხა-მუქ-
რუხვ ფერიშ ლი. ჩინჩაგვ მამ ხარ ი ამლა ამშა ლედეს მს ხაყა ლე-
5 ზობდ.

შომშა ალმარ ფიშირ იხვრჯელის ეშხუდ, ეჩქა უჩხას ახლელის.
მეავედარროლარე ბივილ-ბივილდ ლიპუნალ ავდრი ლალშან ლოქ ლი.
დეც ლოქ ერ ლგრკენე ლწესეს, ერე მწარლა გვარიშ დრმე თერონს,
მეავედარროლარ ლოქ ხალ იბნეს ლიქივქივის ი ეშხუდ ლიპუნალს,
10 ეჩქა ლოქ შიშდ იავდარ. მეავედარროლა ნეპროლარს ლიქივქივი ლოქ
ხოხალს ი ეჯარე ქივქივ ლოქ ჩვაავედრე. მეავედარროლ ჩივარ ამე
არი ლუნთ ი ლუფხვ. ავდარ სგობინ იბნეს ბივილდ ლიპუნალს, მკგ-
დნა ხაბეჩნეს ამსვალდს, ერე ანდელს ლოქ ლი ავდარ.

ძ უ ლ ვ ა ე ე ფ გ რ. ეიქანქა მეშხე ლი, ჯადჩუქვანქა თვეთ-
15 ვნე ხარ შტავალშალ. ჯედნი ლუფხვისა; დარ ადგარი. ჯაჩუხუმ ლი.
ეი წრ პერნის, ეშ ქრიანხეს, კნლ-კნლს იკედხ. ლედეს დარ იზბი.

მ გ ლ ა შ ო ლ. ტანმორჩილ ნეპროლი ლი. ლედეს დარ იზბი
ი დეთაჲ ხერმისგალ წრ. არი ლუფხვისა. ფერდ მუყყეთელთე იბდერ.

ჩ ი ე რ ა ა. კოქროლ ნეპროლი ლი; ლეზობ მს ლი; ლალობს
20 ხედრალ ი ბუზჟლარს ხუტე.

ბ ა ტ ს გ ნ. ხამტქვა ლიციარისა; ცურავ ხოხალ; მგლცხუმ ლი;
დარ იზბი; ჯეფაჲ ლი; ლიზელალ დნსა ხოხალ; წგრნი თერალ ხარ;
ლიპერ მწვარ ხამჭირ. მარე ეი ირმი ტოტეშე.

ყ ი რ მ უ შ ტ. ჩხგრკუტდ ხოშნი ლი; მუქრუხვ-მუთთვენ
25 ფერიშ ლი. ლუფხვისა ჯედნის ი ლიცე პილარლეჟა არის. ლელე მა-
ჩნენე გემაშ ხარ.

მ ე შ ა მ ბ ი ა ა. თელდ კოქროლ ნეპროლ ლი; ლეზობ მს ლი;
არი შამბარისა; შამბი ფერიშ ლი.

IV. სამედიანობა

22. ლეჯმარნი ლისუი

ლეჯმარნი ლისუის ხაკუჩი მეტხე თაშ. ჩიქე ნიცს ხაკუჩი ეი ლიფნი სუფთად კასრუეკვამსა, ფეჩეი ხაკუჩი ეი ლიგემ. თაშს ჩუ ლისინ-ჩავი ხაკუჩი ლეშენთე ფეჩეი, ლნა მრდე მეტხე. მეტხეს ჩუ ლიხტურე 5 ხაკუჩი გეჩშე გობთქმსა. ეჩანლო ლეფნა ნიცთე ხაკუჩი სგა ლიშდე. ეჩქმსა ჩუ ლირაგენე ხაკუ მორჩილ ხანს. ეჩანლრენე, ლეფნან, ეი ლიკედ ხაკუჩი. ეის ეი ლიგუნდავი ხაკუ გობისა. ეი ლითლე ხაკუჩი ტოტარშე, მურგვალდ ხაკუჩი ლისუი გობისა. ეიქანქა ლეჯმარეს ჭიმი ლიშდე ხაკუჩი. ეჩანლრენე, ერ ჭეკვდი, ეხეკედხი, ჩვათხუტურენე 10 გეჩშე საინთქმსა თოთეი, ე მრდე, ქანხეგრენხი მგეჟარისა. დემლა იცდავი ლეფგერ ლეჯმარე.

ჩვაყა ხევახანს ლეშხეინდ, იმხუმ ხანსი მოშ ათხუენნენხი. ამეი ხაკუჩი ლეჯმარას ლისუი.

23. ლისტაბ

15

ლეჟარ, ჟერხი ეშნ, მჟვარ ხოჩა შიარე პატრონ ლიხ. ნეცინ ლეესტატალის ჩინ ხოჩამდ აესტატალიხ: მერჩლარს ხოტანბალიხ ხოჩა ლალშინრალს, კანდელს ი წლდარს — ხოჩა ლადარქლს, უღველს (ლანკლიაშს, ლაქნიაშს ი ლაკლავიაშს) ი ლენწუშარს ლნადნ ხოჩა ლაცენს ხაგფენიხ, მარა ათხე დროჟეი ჭვინელ ლენწუშარე მგქაფ 20 ხოფშირამ მახე ფორმი გუთნარ ხულვახ ი ეჯმარშე აქნალიხ მინე ლექნი გიმარს ი ლენწუშულარე ლისყალი ქეთქადანხ.

ლაქმამსა მუშვან მარას დეშერ ხეგნი ი დეშერ ხასრე. გეგუთი მინდორი ნაქმურ იმრეთი მეფეს მუშვანიშდ ლაგვირკა ხატ ლოხვო-და ჭილდოდ ი ათხე ჩინ ანაქვე ალ ლაგვირკა ხატ, ეჩთან ხოჩა 25 ლუშდბუნე ლი ვოქარშე ი თვალმარგლიტარშე.

ასყლის ხოჩა ვორთითელარს ი ფირწლარს ლაკლავისა ი ქე-
მარე ლაშდბუნაჲი ლეკმარის ი ხვაჲ ამკალიბ მანცინ სამწეხ ავჯრ-
რას.

24. სავი ლისაი

5 შედმაშედგნქა სევარს ასყიხ. სევარე ლისყი ჩინ ხამედა. სევა
კიშხარს ცხეკხენ კვდეს. სევეს მერუ კიშხ ხაწეხ. სევა კიშხარ ერ ხით-
ხწლა, ხაკეჩერ აჩეხი ტყაბ ადგილთე, იმეჲ ცხეკ ორდი. ეჩეჩუ ორდი
ეკჳი მეგემ, ხედსრ თხუმ ლკანკულე ხწრი. ქალფხირკიდ ვორს,
ჟალქვიცედ ძირჟი, ეშხუ საჳენს ჩვალცერედ ი იშგენს ქალქვიცედ.
10 ქალწდელ შუკვთჲასა ი ჩვალცერედ. მწრმასნ ამჟი ალქვიცედ ი ქალ-
წდელ შუკვთჲასა. სევა კიშხლ აჟა წიფრას, ცხვიმრას, იშგენს ღეს-
მამ.

ალმესდ ჳანარს, ჟოლსყუნედ სევეი სევა კიშხარს ი ალწდელ
აგითე. აგის ჟაფტტწრალის ასალშე. სევა კიშხარს ნწსგანუნ აფტტწრეხ
15 სემი აგის. აღმარ ლიხ ფეკენარე ლარდა. ფეკენარს ერ ჟოლსყუნ-
ნედ, ეშხუ სევაკიშხი ფეკენარე ი მწრმე სევაკიშხი ფეკენარე ნწსგა
ჟოლსყუნედ ვოსპწრალს, სევა კიშხი თხუმვარს ქალფტტწრნედ
მენვრე ბირღეშე ი ამეჳა ხეჩოხ ფაშულს, ხედსრ ხამშხა სევა თხუმ.
ეჩანლო ჟანქუტწრნეხ ლაკტარალს. სევა თხუმჟი ჟესწირხლავნეხ
20 ლაკტარალს, თხუმისა სგა ლახბენხ ეშხვარ. სევა კიშხი თხუმს,
ზგმგლდამ ჩუხი, ქალფტტწრნეხ, ეჩანლო ქა ლოხყნეხ კვედლარს
ფეკენარეშ ი ვოსპწრი ჟიქანქა, ჟანწირხლავნეხ ი სევა კიშხი ლოშ-
გინ ჩვალბგგნეხ ი სევე ლემარე ლი. წემბეშეშ სგა ხობემხ ტღვას.
სევარგნქა იშგენ ღესამა იმგრგოლ ათხად შუკვიშ ი ზგზი ნავღვე-
25 ნოეშ.

25. ჩეხ

აგის ასყიხ კვედლი ჩევარს სევეი ლაგემს. კვედელს შდის ჳნდიშს
იგმარინ. ჩევარ ხაწეხხ სიმინდი ლაცწხვად, მენწი ლამჳაწუნლდ
დაბართე ი იშგენ სამწეხ გვეშარეშდ. აღმარე ლიშხტალი ჩინ ჩუ
30 ხოხალ.

აშხტულის აჯალ ძარალს ჩევეალ სევეი ლაგემს. ძარალს კარ-
ბალს ხეჩოხ ზონკლათხნამ ი იჭმარის სიმინდი ტარვალე ლამაჯიდ.

27. შარი ლიყარე ი ქორა ლენშვი

ყარი ლიყარე ეჩქადრ ჩუ ხახლუნახ, მარა ათხუნუნა დროჟეი ხო- 5
ჩულდ ზოხალხ ი აყარეხ ლელმურისა ხვაჲ ხოჩა ყარს. ჟერს ლეჩ-
ხუმთე ვოდის ი ჟერს აგის იჭმარის.

ათხად ქორალ კავშ ხულენდახ ლუნშვ, მარა ათხე მახა ფორმი
ქორალს ყარშე ვნშვიხ.

ლელმურისა ყარიჟქს ქაკოტრავის ჩიქე ი ეჩანლო ლაკოტრავა 10
ლეყარგლის ჟედ ჩუ ჯგდებ სოფელთე ი ჟედ ცხეკისა აყარეხ. ჩუ
ლგქნდ ლაკოტრავა ყარიჟქს აგის ქაყარეხ. ლეჩხუმთე ათხად, ვოდ
შუჟეკარ ისყოლდახ შვანთე, ლაკოტრავა ყარიჟქს ლიცრტუმ აჟეს-
დახ. ხოჩულ ლეჟეს ხნდახ ლაკოტრავე ყარიჟქ ი ამლა ოსღვენხ
ლიცრტუმ ი ეჩე ქაყარახ ი ქაჲ ვოდდახ. 15

ლიყარე ჩის მჲ ზოხალ. ჟერხის გარ ზოხალ, მარა აშ ფიშირს
ზოხალ ათხე. ლეყარგლის ცხეკისა ლითერ ხაკუ. ჩიქ სასინჯს ზოკედხ
მეგემს — ლუმტრს — ი ჩვასნჩავის: იმგრგოლნიჲ მრდე ყარიჟქდ
ი ეჩანლო გარ ხაქეცეხ.

მახე ქორალ ათხე ჟესენაჲ ხრგხ—ი ჩუჲ ხოფშირანჲ ხრგხ — მაგ 20
ყარშე ლუნშვგალე ლის ი ლგშქანდლე ვოდნ ლურსმანდნლშვ. ვოდნ
ლურსმანდნლს აგნ მგშქდარ აშქანდლის ი ჟი ხოჩანჲ აშქანდის. ბასკას
ხეჩოხ ყარეი ი ბასკაჟეი ვოდნ ლურსმანდს ხაშქანდის ი ხვაჲ ხანს
გექნე ვოდნ ლურსმანდშე ლგშქანდე ქორ. ქორა ნნშვგუნ კასნ ხოჩა
ხელოზ ხეკვად. ხოჩა ლეკაჟგრი ბეჩ ლას ლეთხნლი, ოდო მაგ დემ 25
იმგრგოლ ლეკაჟგრიდ. ჩოროლაჲ ბეჩს მჲ ხაყა ლეკაჟგრიდ. კავშ
ლუნშვ ქორ ივალადედ გექნოლ, მარა ათხე მახა ქორალს დარ მგრ
ნნშვიხ კავშ ი მაგ მგრ ყარშე ვნშვგალის.

მახე ნათალ მეზგელ ზექრელს იგემხ მურგვალ მეგმიშს ლეკილიქს ი
ზექრელ ჟერს ყარშე ხულევახ ლუნშვგალე ი ჟერს კავშ, მარა ათხე ზექ- 30
რელს ლაკემამდ გარ იგემხ ი მინე ლარდად დარ იგემხ. ზექრანსა
ლირდე შგურშალ ხაბეახ ი ქა ლგთე მეზგე ხვაჲ ხანს დემ ირანგე
ზექრანსა ი ხნლ იმბეცეე ქორა ლიგემს, შიშდ სგა ხარ ლალგმალს.

ჩვენელ მკვრეკე მარულ ჟი ლემგენროლინს ძინარს დრსგ. ლემ-
 ყედანინს სანკოლარს, დიარს ი ეჟი ქა ხაგნოლნახ. ეჩე კოჯოლარი-
 სა ჟი ლემწანინს წერეკეს ი ჟი ლიმკენინს ნინჩორილარდ. ეჩანლო ერ
 5 ლემკიდინს აგიოთე წერეკეს, ქა ლემფგარინს ლაწრეკეწალქა. ეჩანლო
 ლუნთისა ერ ესწეხროლს ტუფი ჩაფგლისა ლენხენიდ, ეჩქა ჩუ ლემ-
 კიდინს, ჩუ ლემწეწაფინს ი ეჟი ხანხუნნახ ტუფი ჩაფგლს. ეჩანლო
 ქა ლემთილინს ლობარს.

ლამწეჟარ ჩაფლარცახან ღეჟარ წერეკეს ინხენის. ლემწრეკე ჩა-
 10 ფლარისა დე მკცხიდ ლი ლემყალ ი დე ჟი იწრის კიშხარ ი ამლა
 ლი. ერწ წერეკე ლელუნთად ჩინს ლემმარე ხუღვას ი ჩუ ხომხვენახ
 კირვალისა.

ზომხიეროჟი წერეკეწმ აშმაშალის უშხენარ ი ამჟი ხომზგრის:
 „გოშა ვედ ლოქ ალ წერეკეს ხაბჭდენა, ერშელდ ზაჟუ ლოქ ხარი
 15 უმზიგარად“ ი ეჯ წერეკეი ნინჩორს (ი ეჯ ნინჩორს წერეკეიშს) ქა
 ხაყვანის ლემშაშას მიჩა აგიოთე.

ეჩქადა დროჟი ლანგზარავეთე ლაზჟი შიდ იყდნახ მენგზარვალა
 წერეკეი ნინჩვრის ქანცისა ლედას ი ეჯნოვშ ინხუნალდახ ჩაფლარს,
 მარა ათხე დროჟა მახე აღმეზიარ დემ იმგდეს შიყეი ქანცე ლიპრტეს
 20 ი წერეკეს ცხაჟ დემ იყდნის ქანმაგიოთე ლანგზარავეთე.

29. ლიშხბჟელალი ნ ლიპზლტარი

ლიშხბჟელალი ი ლიქელტარი ღეჟარს დე ეჩქად ხახლენანს
 ი დე ათხე ხოხალს. მემშხბჟელალი ი მკქელტარი ეჩქად ი ათხე ზუ-
 რალელ ლის, მარა მაგ მანდე, ჟერხი გარ ი ეჩაშთე ოსღვანდახ მინე
 25 სამწეხ ლემშხბჟელალი ი ლექელტარი ჩინს სოფლი ხალხს. უბრალ
 ლემშხბის (არშულ-ფატანს, ბობშარე ლერეკეს, უბრალ კაბს ი ამ-
 კალიბ აში ლემშხბის) ხოფშირამინ ქორს აშხბის იშგნავთე უჟად,
 ხოჩა ლერეკე მჟა ირი (ჟედ ვოსარ, ჟედ საგულ, ჟედ ჟიბე-ჩუბე-
 ტანარ ზურალაშ ი ჟედ ხოჩა ზეთქარალ მიჩა ლესამუხლდ), აღჟარ
 39 მაგ ხოჩა მემშხბჟელალი ზურალელთე ოსღვას ი ეჯჟარს ხაშხბუნეს
 ხოშა ნაღალდ ლამარ ლერეკეალს.

მემშხბჟელალი ზურალელს ეჩთან წყეზემ გვირიშტი ლიქმინე ხო-
 ხალს, ერე ნამარშინაჟს ხასრე. ბეგი ხეფსი ეჯნოვშ ლემშხებს. დუბა-

რამა ლიქმინე შალროან ლერქვალს გარ ხაწუხ, იღო ამ ლერქვალს მადე.

ლაშხბდელ მარშინელ, მამ საკვრელ ლი, ერე ერქადა დროჟი დნს ხალენნახ, მარა ათხნ დროჟი ჯადურდ ხვამს ხულვახ. ხოჩა ზურალა ეახე ეჯალიბ ზურალს ხექერლ ი ქა მეკვე ნორლ ჩნთე, 5 ხედნ ხოჩა მკშხბდელალი ნორლ ჩი ნუკვი ლერქვალეშ, ერგნქა ხოჩა მკვლტარი ი მკჭშალი ნორლ. ამკალიბ ხოჩა შიარე პატრონ ზურალელ ქა მეკვე ლასხ ჩნთე ი ჩნს ეჯალიბ ზურალელთე ოს-ღვენდახ ი ალ ხოჩა მკშხბდელალი ზურალელნ დემ ხამდუნახ თხუმს ი ხოშხბდახ ი ხოჭშდახ ჩნს, მარა მამ ხოჩა ნუკეს ხანმარდა ი 10 უმშამს დემ ცურახ მინე მკშხბდელალის ი მკჭშალისნ.

ლაჭმარ ავჯორა: დგამარ, ლაცხნირალ ი იშგენ მიჩა მოწყობი-ლობ, მამ ლემარად ხულენდახ მკჭში ზურალელს.

წინდარალსნ ხოჩამ აქერგავიხ ზურალელ, მარა ღვაქარ წინ-დარალს ლამარდ გარ იემარიხ ი ლამევარდ ჩათლარცახან წინდ- 15 რალს დემ იემარიხ.

30. მარლ

ლწორი მაჯონს ატნებე აჯალ მარდს, მარა მარდ ხობგა ლი ი ხონსგლა.

მარდშე იკედხ ჯენწს ლანწულანშ ი ლანწულაჟი იემარიხ მარდალს. 20 ლწორალს ი მარდალს მამ ყატნებე ი ჩნს ხულვა აგის. ლწორულამ ი მარდულამ ლუშნუ მეზვე დარ არი, ეჯლა ერე ჩივარ ხაწუხხხ ალჯარ ჩნს მეზვალს.

31. სიმიწლ

25

შომასნ ერ ლისმინდი ენბინან, ერქა ენბინეხ ტარვალე შედლ ნალიელ. ლელფხვად ლექმარი სიმიწდი ტარვალს ნალიელთე შკდებ ქა ლეფრად ი ლუფხვისა ქანცეხვეხ სიმიწდს, ყავობავიხ ი ლგ-წულიანას სგა შკდებ კიდბონართე ი ჯედ ბელლარისა აშხვინიხ, მარა ნალიელე ლიბნალდ სიმიწდი ტარვალს ცხვენეი ლემფვრინიხ ი ეშ ლემგვეინხ, მარა ცხვენეი ნაფვრ სიმიწდ ხოლა გემამ ლი ი მეშხე 30 ფერიშ ლმადნ. სიმიწდი ლილანში ათხნხნ ნაბინ გარ ლი შვანისა. ერქად ქერს ი მანაშს ხოშა ლემლანშინხ ი ფეტეს ლმადნ, მარა ათხე სიმიწდი ლილანშის ხოშა ლეხცხან. 39

სგურალე ლიჯშალი მევარ დრსგა დროახენისა ანლრი შვანისა, ეჯლა ქანს მევარ ლუგენიანდ ხოგდურის ჩაგ. ლალქანად მაჩნე გიმ ხელვა ლუტვირ ჩის ქორა ლესგმეყ, მეზვისა, ლარტამცახან ი მევარ ხოზნანის ლალქანადჟ გიმრლს. ქა ლუწვილა ასუშნი სგა ხო- 5 გად ლალქანად. კედნი ქრისდწში უქმისა ჩი ზაჲ ლუწვილე ასუშ ი აგეს ქანა ნთის ქა ლგტმგრას ვოდ ლუვიარ ორდი. ამშა ვარ დანს ხნამედა ი ხალ ეჩქად, ათხეჲ ეჲი ოსღვან ლნასუშას მინე ლამვე- რალხენ ქანა ნთი.

10 ქანა გიმბაშიშს ანყალის ქენშარალს ი ლითორი ლადელ ლაზხ- არეზლყი ქენშარალს ანყალდახ ათხად ლღდგარჲ ნაჯგრუნდ. ლაგენა-ლაშთხვალყი ლნადრ ქენშარ დიარალურაჲ მან ხოყე- დახ. გიმბაში ზეთს აზთუნახ ი ათხეჲ აზთუნეხ ი მევარ ლუგე- ნიან ხარხ ზეთ. ლღდგარუს ამჲი ხოშგნდობიხ: «ზეთ ლეჯგირდუ 15 ლოქ ლახზაზუნა». უქმისა დესამა ღენმალღნ იჩმინი, ერე ქენშარალ მრდ ანნაყახ ი ზეთ ლნადრ მრდ ანზეთენახ. გიმბაშს ხოჩა ზეთ ხაზ- ნა ი ვრბაში ხეფსი ი ამლა ხოგდურის ქანს ამჲი ლუგენიანდ შვა- ნისა. ნაწვარ ლახ წმთე ხარხ ლეგეს ლღდგარა პატრონთე ი მედ ნაკვალუნ ესა ხარხ ლეგეს მახა ნასედ ზურალთე ი მედ ამ აქმშ- 20 რათე, ეჩქა გიმბაშ ლახ შიდ ხელვას, ჩრთე ქანბდაეიხ ნაკვალუნი ლიგესს ი ნაწვარიშნი.

ლალქანას მახა ლუფხეს ალშიხ ი მუელორთე ნალალ ეი იკედხ, მარა ქანა ლაკედყი მერუ რიგი ქანს ათშიხ: კერკლას ი დე- დლას. კერკლას ხოჩა თეკვარ ხეფსიხ, დედლჲ ქანს ხეფსი ხოჩა ქიპარ. 25 კერკლჲ ქანს თეკვარდ, მაჩხრანალდ ი ნესკორალდ აშტრანალიხ ი დედლჲ ქანს ქიპარდ იკმარიხ ი სგურალს აჯშალის. კერკლჲ ქანა მაჩხ- რანალს აშტრანალდახ ეჩქად ი ვონ ქალაქთე აგესდახ ლევიდ ქა- ფარშე ი მედ ჩაყარშე ი ეჩხენისა მაჩხრანალე ნაფასშე იშგენ ბარ- გნლარს გღახ ვონ ქალაქხენ, მარა ათხე დროჲი დარ აშტრანალი 30 მაჩხრანალს ი დანს ოსღვა ლევიდ ვონთე. მაჩხრანდ აშტრანდახ სე- მი თეკეს ეშხუდ, მედ სემი ნესკორს ი მევარ მენგრე ი მეგჲე ხეფსროლ ი ვონს მერ ხაწხგნხ ამკალიბ თეკვარ. მახეჲ, კემარე ლაკონად ხაწ- ხგნხ მაჩხრანალ ი ეიქანხენჩუ ჩუ ლაგვრანდ მულქვათე ი ჩუ დწმ ქვეცნოლ ამჲი მენგრე მაჩხრანისა ქა ლგტრნე ქემ ი ჩუ დწმ იპინ- 35 ტროლ, მარა ათხე დროჲი დარ იყდის ი დეთნაჲ ეს ოსღვან ლევიდ ი დეთნაჲ წრ ასყიხ მაჩხრანალს.

ქანა სგურალემაქ დედლა ქანს ჯიჯვი ნაკვიშულშე ჩვასნგდახ ზურალელ ი ხოჩა წყელმან ხეფსრლ ქიპს. ლესან ქანა ქიპს ივმარ-
დახ ჩრმი ლაშხბჟელნლდ. მევარ ბგგი ლი ი ბგგი ლეშხბი ერ ოსამა
ხულეახ, ლესან ქანა ქიპს ივმარიახ. ქვა აჯბგდახ ქანა ქიპარს ი ხო-
ჩა ფერს იყდნდა.

5

თეკვარს აშტრანის სევა ნათლუნდ ლაჯდიაშს ი ლატფიაშს ი
ქანარე ლეთხემარალს ლნადრ, ჩაფლარე ლობრალს, ნევილარს ჩაფ-
ლარე ლაშხებდ ი ხვამს ამკალიბ იშგენ სამწგხელარს. თეკვარს თხუმ-
ვარისა რიკალს ხაბემხ ზექიშს ი ეჩქა ხოშა ბგგიდ ხეთნლი სევის
თეკვ. მექვერა თეკვს ი ჯინელს მნ ხაყა სევა ლათლგრად, შიშდ ჩუ
ქვეცი. ლალქანიეი ი ლანქლიეი ჩიგარ მახა თეკვარს ივმარიახ. თე-
კვარს ეი ინტალიხ ი ეშ ხოშხენახ ლაზგსკ აგის. ეი უნტად თეკ-
ვარს დემ იშხენიხ.

10

ლალქანას ერ ეი იყდხ, ქანა ბიდირს ქა ლბგნგვას ჩვაშხენიხ
ლუნთისა ხამარე ლექუნცად ი ლტმგრა ნაკვარს ჩვაშხიხ მეზვისა.

15

ქანა ბურდალს ივმარიახ გვალისა ლენგვლი ნაკვებურუნდ ლუნთისა.
თეკვარს აშტრანალიხ ლვერეკემ მერს მერუ ფად, მერს სემი
ფად. ქანა ნაპირტლარს ასყალიხ ი თეთთ ჩიდს ხოჩდიახ ლვერეკემ
ლაშტრანიეი.

ამეი აშტრანალიხ ჯრდის ი მეკვშა თეკვარს.

20

33. შაჰზ ი შაჰზი ლისაჰ

ფაყვარს ქულნ მატყიშს ასყალიხ. მეს ასყიხ მაშრი, ძღვდ ფაყ-
ვარს, მეს ხობრლარს. ეჩქად მუშევან მარას ჩინს ლუშნუ ფაყვარ
ხნგგდახ ი ათხე ლნადრ ხვამს ხნგ ლუშნუ ფაყვ. ფაყვარს მაგ დემ
ასყალიხ შევანდა ზურალელ, მერხის ვარ ხოხალხ ი ეჩაშხენ იყდნ-
ლიხ. ამ ხოჩა ფაყვარ ი შალარ ხეფსი მეწხელდი მატყს ი ხოჩა მენ-
შგვა ფაყვარემაქდ ითმალხ, ერე ეინლი მატყიშ ენსყენს. მერ ქურ-
უნხე მერი ფაყვარ ი შალარ ისყიხ, მერ მეშხე მერიშ ი მერ
თვეთენა მერიშ. ფაყვარს ხენადინ ჯგდებ ლევიდ ბაზართე ი მეს-
ვამ ხეკვიდი, ენყიდნე.

25

30

ფაყვარს ხენა აგის მახე ზურალელ ასყალიხ. ხოჩა კალპოტარ
ხულეახ ფაყვარე ლაქიშხდ ი შომასნ ერ ჩვედქიშხი კალპოტეი ი
ქნწხგსკი ხოჩამდ, ეჩანლო ხარხ ჩუ ლიშდბუნეს მუსგვენრლდ ი ამ-
ეი ჩუ ლუშდბუნა ფაყვარს ქვა ხოჩამდ ვოდიხ.

ფაყვარე ლაქიშხი კალპოტარს აგის ატანბლის მერსი ღვაჟარ ზეკიშხი ი ჟი ლუმურგვალე ჩუ ხოშხენახ ქორისა ი ერ ხაწგხხ, ეჩქა აქშხიხ ეჯმარჟი ფაყვარს.

84. ჩაფლარე ლიწიბი

5   ქანს ერ აძმენიხ ი მედ ფურს, ეჯმარე გვერქლს ჩიქ ჩვაკბრეხ ი ქაფრეხ მედ ცხვენეჟი, მედ მგჟარჟი ი ეჩანლო ვობაშინ ჯადქაშს ქა ხოკედხ წემბეშიაქლ. ეშაქვეხ ქყანისა ლუბქეხს ი წემბეშელ ასყიხ. ქანი გვერას ეაცბურეხ შოლტარდ ი თვით შოლტს მერუ წყვილ ჩაფლარ ხედსიხ. ჩაფლარეშაქს ეჟი ხაშლდეხ დგტს ი კანდემი ლადარაგუმ
10 ჩვახკენეხ, ფათვარს ჩუ ხაშლდუნეხ ი ეჩანლო ჩვაბქვეხ შველისა ი ლუბუქე ლეჩფელს აქვეხ ხენადინ შიარშე გარ ი ხენადინ ლაქვერისა, ხოჩამდ ერ იძქვი, ეჩანლო ეაშხიხ ჩაფლარდ, მეს-მესინ ჩუშა აღფენიხ ჩაფლარეშაქ შოლტს ი ხოჩამდ ეჟი ლუშაქვე თელდ ხოჩა სამოგს ხაჯეშ. ეჩქად ამკალიბ ჩაფლარ ხაზდახ ღვაჟარს ი ზურალელს ჩინს,
15 მარა ათხე დანს ხაწგხხ ამზუმ ლიქირალ ი ლემარა ჩაფლარს იყდნობიხ მაგ ალ დროისა, მარა მერსი აგის ეში იმარის ჩაფლარს ლაქაქვეხს ი ხენადინ უაქვეხს.

85. ლიწიბარო

ჯვინელ დრომჟი, ბარდან ერ მრდ ითხბოლ, მაგ მინე-მინე აგის
20 აქშალდახ კულიარს ი სგურალს. მგჯშალი ზურალელ ლასხ. მატყიშ ი ქანა ქიბი ლიწიშლი ხოფშირა ზურალს ხოხნლდა. მინ ასნახ ქანს, ალთახ, ანჩრახ ი აქშგდახ. ქანა სგურალს ეჟი ერ აქშგდახ, ეჩანლო მჯრჟი ფერიშდ ჩვადფენდახ ი არშულ-ფატანდ ჩინშიშდ ქანა სგურალ ხნდახ. სგურალე ლიწიშლის ათხე დრომჟი, ბარდან შერ ყბრთეჟი ოხ-
25 ტიდ კობერაციამდ, ეჩქა გარ ეთყაჩხ, ოდო მეფობა დროისა აჯალულდ მჟვარ აქშალდახ შალრას ი ქანა სგურალს. ლეჯიშ ქანა სგურალს ჩვადფენდახ ვორბელს, ამლა ათხენჩ მეჩი მარელ ვორბელს ვორბელი მგქაფ სანდებრს ხატულდახ. აშ აგისნ ხოჩამდ ლემლაფლინხ შალრას ი სგურალს. ლადფენდ ლემქგმრისხ ბელყეჩი
30 მეგმი ცილს ი კუპაროხს.

ლევსარ შალარე ლიჯშალი ათხუა მვეარ ხაზნახ. ფერს ვოდის ლევსარალემაქედ ი ფერსაგის იგმარის ღვაერე ლევსარალდ ი შალვა-
რალდ, მარა შალარს ლატეხს აჯშალის.

ღოლმაქა მატყს ლაფთორეი ლეფეთს ზურალუნლ სგა ხასყის ზეჟი ბოყვილრლთე ი ეჯნოვმ ამხენის. ლილთეს ხოშა ნალალდ ლუნ- 5
თისა იბნეხ. ალთეს ლემსგაპილს ლეთშე. ჩერის ღვაეარ ხოტანბეხ
ფიშირ ლეთს ი ფესიფეს ჩვარეეს ლეთს ლალთას. ლეთშე ნალეთს
ლოქ ხოშა ხებრაჟი ი ამლა ალთეს ჩიგარ ლეთშე ი მაეებე ხოშა ლი
ლეღეთად. იშგენ გვეშ დესამა ხაქეჯრახ ლილთენქა ი ეი ხობრაჟის
ლალთას. ფიშირ ჩერის ერ ანლეთნეხ ი ლახთერს, ერე ლევსარდ 10
ქა ლი, ეჩენლო იბნეხ ლინჩრეს ი ჩნს ლგლეთ ჩერიალს ქანჩრეხ ლემ-
გვერშე. ლემგვერალსდ ღვაეარ ხოსყნლის ზურალუნლს, მარა ლემგვე-
რალ ფიშირ მამ ხაწეხს ჩერიალშალ.

ღალთაეი ჩერივმ ჩუქენ ლაქერჩან ხონხან ჩერნედ ი ეჩეეი
სიპ ჩერი. ფესვამ ერე ღოლმაქარ მრ ხაყა ი დე მგლთე ი მგჯში შრ 15
ხაყა. ეჟი ლეჯიშ შალს იყდი, ლევსარ რიი ა ლემგლვარ, ი ეშ იგნე
მგწეხს. ლეჯიშ შალ ფერ ხოჩა ლი ი ფერ ხოდრა. ხოჩულ შალისა
ხოჩულ ფას ხარხ ქა ლეედი, ხოლა ჟაგვილაამ შალ მანლი ეშ ლგლ-
გონე, სნლ ხოჩა შალ.

ლგლეთს ი ლენჩრა მატყი ქიპარს ქათედის ი ეჩანლო 20
ლაჯშარეი აგაწყობილეს ი ეი იბნეხ ლიჯშალის, მარა ლიჯშალი ჩნს
მან ხოხალ. ხოჩა მგჯშალი ზურალ ეშ ითში ი ეჯკალიბ ზურალს ხაჯ-
შანლენეს ლემშრა ქიპარს. ნაჯშალურს ქა ხანედის მგჯშალის ი ეჩანლო
ლეჯიშ შალს ქაეკლენეს. მუეკლენად ღვაეარ იმარგხ ი მანდე ზურა-
ლუნლ. ლაეკლენაეი ტებდი ლიც ხელეახ ლემშარად ი ქიშხაგარ მარე 25
აეკლენე, ვოდ ქა დო ეთსრული ლიეკლენე. ლაეკლენაეი ხაზნახ
ლნქენს: „ვოსურ-ვოსურ ლოქ ი სავფა ნაბად“. ამშა ლნქენს ხოჩა
ლოქ ხარ ლიეკლენეს ი ხოჩა შალ ლოქ ხეფსი.

ქა ლეზსკან ლუეკლენა შალს ქაგურბანჩეს მურგვალდ, ქითხობშე
ქა იზმეხ ი ეშ წყელმან აგის ჩვაშხენის სკიერისა. 30

ქანა ქიპიშს აჯშალის სგურალცახან ხოჩა ლაეკენანარს. ზურა-
ლუნლ აჯშალდახ ლეზდექარ შალარსი ი ღვაეარს ხოშხბგდახ შალი
ზეთეარალს ი სამუხლარსი. ზურალუნლ შინეშდ წინდარალს იქერ-
გავდახ. ხოჩა მატყხენქა ქა ხათშედახ თელდ ხოჩულს, მენშგვა ქულან
მატყს, ი ხოჩა ლევსარ შალს ეჯნოვმ აჯშედახ ი ქა ხეფსროლ ხოჩა 35
მენშგვე შალ თინთიქშალ.

ვოსრალეაქ ქიპს ჩერობზე იშვლდანდახ. ეშხუ ლევსარ შალს ვოშა ჩერრ აჯშვდა, ეჯი ამ ხონალდახ ლგშვლდანად მგტვლტარი ზურალელს ი ვოშაჲ ლენ ჭითხ შალ ხეკვდოლხ ქა ლეჯშიდ, ეჯის ჩერიალე შელდშვ იმტერდახ ი ეჩშვლდ გოში ჩერის ლახტემრინახ 5 ლეჯში შალს.

86. თეთრი მშვანი

თეთრი მგშვიდთე კალფორს ღემ იტდახ ი იმვანა ანშვანდახ, ეჩა ფას ლას ქა ლეტდე. თეთრი მგშვიდარ ზურალელს ხონშვანდლდახ მგსკ- 10 დარს, ლეშტმარალს ი ჩაფრასტელს. ჩაფრასტელს მუქოლლექვა ირკინახ ზურალელ ი ეშ ხოლწვახ თეეთენად გუჲმუქოლ. აესვანა ჩაფრასტელ ხუღვენდა, ძღვდ ხაეხუნ. ხოშა ნალად ჩაფრასტელს მადვენნიან ზურალელ გარ ისუჯდახ, ოლო ჩრს მან ხნემედან ჩაფრასტელე ლიყდი.

აეხე-ქაშ ერ რდოლხ ქორისა, ეჯაარ იყდგდახ ჩაფრასტელს. 15 ჩაფრასტელე ფას ეშხუ ხოჩა ფურ ლას. ჩაფრასტელეაქდ ხოჯდახ თეთრი მგშვიდს თეთრი მანთიანარს, აეშდ შაურიანარს, აბზიანარს, სემი ი აერუ შაურიანარს ი თეთრი მიშვიდ უაშვანდა ჩაფრასტელს.

თეთრი ლიმშვიდ შვანისა მშვარ დოსგნეშ ხახლენახ, მარა ბერეი მგშვიდარე ნაფშირი მან ლგმარდხ თეთრი მგშვიდარ.

20 თეთრი მგშვიდარ აშვანდახ თეთრი ხელკავარს ღვაემარემიშდ საგულეი ლეგემდ ი ზურალელეშდ ყიბეტანი ლერქვალეი ლეგემდ ი ლაბნჭრად. ალ ხელკავარ ათხნე ხვანახ ხუღვახ ეჩქადა ნაშვანდ თეთრი მგშვიდარეშ, ოლო ათხე დარ აშვანდლი თეთრი ხელკავარს.

87. ლილშკიდაშ ი ბარეი მშვანი

25 მგშვიდ ძღვდ ლუგენიან ლას შვანისა ვოდ ათხნე დროჲნუნ. მგშვიდს ლახ ჩვადგარნა აერვალე, აერუ ნაზემ წორო ლას ლგწსე ეჩა ნადგარულ ი ქა ლეტდე ხეროლ უქვე-მანქედ. თეით სოფელს თეით მგშვიდ ხეყელა ჩანგ ი ჩი მეზვას მგშვან მარემი შელდეი თეით ფოხალ ნამშაე ხანდა ქა ლეტდე მგშვიდთე ზაისა ეშვინ ი ალ მგშვიდთე 30 ლეტდე ნამშაეი ბეგარს კალფორს ხნემხან ი ათხნე ამეი ხატულიხ. თეთრი მგშვიდთე კალფორს ღემ იტდახ ი იმვანა ანშვანდა, ეჩა ფას

ლას ქა ლექლე. ვოქრს მნ ხაზდა ეახუმ ლეგონ, მნახუმევა თეთრს
ი თეთრშე ნაშქად აეჯროას.

კალფორს ერ იწდახ მუშკიდთე მეზგემი შელდეი მაგ ი მუშაჲ
მარნმი შელდეი თვით ფოხალ ნამშავს (აელ ქერს, აელ მანაშს, აელ
ლედერს ი აელ სიმიდს), აშა მუქაჲ მუშკიდს ხნდა ლეშქადი მახა 5
ბერეიშ აელ ბერგ, აელ წალდ, აელ კანდე ი აელ მუკრა, მარა ბერეჲ ხე-
კვეს მუშკიდიშედ ოხნიდნანს მინეშ, ოლო მუშკიდ მიჩა ბერეჲშე დნმ
ხოშქანდა კალფორი ანგრიშისა. ნაშდექი ლიშქადი ლაჲდნ კალფორი
ანგრიშისა ლას. ალაარუნქა მნა ესწეხროლ მეზგას (აელ ჯანარე ლიშ-
ქადი ი აელ ჩაჲიშ), აშა ფას მრშ ხეკვეს ლოხვოდან მუშკიდიშედ, 10
ოლო აშ დნმ ხოშქანდა. ალაარე ლაშქანდალთე ხეკვეს ხარჯ ოთნიდნ
მუშკიდიშედ ლაშქადათე ლორი ლელე მუქაბ, ლეჩინდ დიარ ეშხუ ი
აელ აერუ ი ლეთრე არაჲ ეშხუ ბოთლ ი ჯეჲ ხეკვეს ქა ლახწუნან
მუშკიდს მუბელად, ვოდ ქა დო ადგანთენა ნატიდ ლელშკიდარს ჩნს.
ალე ამჲი ლას წეს.

15

ამენქა ხასყუნახ აჯალ მუშკიდს კანდემი ლიპირავის, ბერგი ლილ-
დესგეს ი მერჩილი აგვი ლისყის. ბერეჲროლას მუქდე ოთტიდა.

ბერეი მუშკიდს ერ ძღედ ლეგონ ხადნა ერქად, ალე თერა ერ-
ხენქა, ერე მუშკიდი ლინდროვინეს ლოქ მნ ხაჲა ი ბაჲა ლინდრო-
ვინეს ლოქ. მუშკიდ ლოქ ჟი დნმ ანშქანდნე ლემწეზ გვეშს ი ბაჲ ლოქ 20
ჩუ დნმ აჯშდუხვენე ი ამლა ლოქ მნ ხაჲა ბაჲაშ ი მუშკიდი ლინდროვინ-
ნეს ი ალაარ ლოქ ხეკვეს ჩიგარ აშმარ ხეყნდეს სოფელისა მერდას ი
მეზგას ჩნს.

ბერეი მუშკიდარ ათხნა ვრბა აგის არიხ შვანისა ი სოფლი კოლექ-
ტივს ხოშქანდალიხ სამწეზ აეჯროას, მარა კალფორს დარ ხნედი ათხნ 25
დროჲი ი კალფორულაჲ ხარ ლეშქანდალი ჩნმიშდ, მარა ბერეჲროლ
ლიშქანდალი დანს ხაწეზ ათხე. ჩარს ი ჯანარს ესა ადშქანდნეს, ოლო
მუკრულე ლიშქანი დანს ხაწეზ. მუკრულე მუქაჲ ი ლუმნუ ლენწუშა-
რე მუქაჲ ხოჩა გუთნარ ოხტიდ ათხნ თავრობდ ი მუშკიდს ლეგონ
ეხქნფან მწეჲარ, მარა მუშკიდარ ეშნ არიხ სოფლარისა ჩნაგ. 30

ლაშქადაშელარ ხრგზ ზეჲიშ ი ბელარს მუშკიდარ ასყალიხ მინევეშ.
ქველბარ ხაცვირს ივაშიშ — მინე კაკა-პაჲან ნაცვირ ი აშქანდალიხ
ეჯმარჲი. ეშხუ წეს ხეზნანს მუშკიდარს ერქად: თამფა ცნ ძინარს, მწეჲარ
დრსგ, გვეშ ერ მრმ ხეკეჯრუნდეს ლაშქადაშარისა, ეშნ ჩუ ლერის ი
ურს ხატისხ ბერეი ქველბეი სუმინ. ამის ექლა ხაშდბახ, ერე ამირანდ 35
ლოქ დრსა ენფუშდის. ჟი ლოქ ერ ენფუშდის ამირანდ, ერქა მუშ-
კიდარს ლოქ ხნამახე ი ჩნს ლოქ ჟანკდე, მარა თამფა ცნ ძინარს

ქველბეი ური ეი ლიყერ სუმიან მახან ლოქ ხაცყე ჩუ ეჭ ბერეი
კეტს, ხელიყინი ლოქ ამირან ხაბ ი დემ ლოქ იფშედე ეი ამირან. ალ
არაჟ ჩინ ხანწმუნ მუშკიდს ჯვინელ დროისა. ამირან ლოქ ხაბ კაცკა-
სიონი უხვანეი. ბერეი კეტ (II წამ) ლოქ ხაცყე ი ეჩეი ჩუ ლოქ ხაბ
5 ამირან. ცხულა გემეტ ი მიჩა ხმალ ლესგხენ ლოქ ხაბ ამირანს,
მარა შინი ქა ლაჲალ მუ ლოქ ხარ ი დემ ლოქ იყედ, ოდო ეჩქა.
შიშდ ლოქ ენფიშედე. მკნინი ნეპრლნოლ, ჯრდი ლუჲყვედ, ეი ლოქ
ხენი ბერეი კეტს თხუშეი ი აქთუნე ლოქ ზაიშ ი ზაი ნესგა, მარა ჩუ ლოქ
ვოდ იკაფრლდეს ამირანი ლაბემ ბერეი კეტ, ეჩქად თამფა ცა ძინარს
10 მუშკიდარ ლოქ ერ ხატისხ ლაშქდაში ბერეი ქველბეი ბერეი ურს,
ეჩქა ლოქ მახან ჩუ ხეცყენი ამირანი მუბემ ბერეი კეტ ი ამლა ლოქ
დემ იფშედე თხუმს ჩუ ლუბე ამირან. ამირანიშ ი მუშკიდარე ლნდ-
მახვ დრსგანლო ისმი ხალხისა ი ციგინისა სგა ხეჩდა ალ ამბაჟ.

აშქადღახ ბერეი მუშკიდარ ლარბჲელ კამი ლადნეს ვრშთხვ ლგ-
15 კიშხ კერჲელს, მარა ეჲეი ხოჩა ლუშდბუნა კერჲაჲს აშქადღახ, ერე-
ლიწედს მამ ხოჩან. ბატკი ლატყბარდნ ხოსყდახ ი ლარბჲელდ
ცხაჲ მაჩუნე ლას. კერჲაჲს კალფორისა დემ აშქადღახ, ამშა ფას მრშ
ლას ქა ლექდე მუშკიდიშთე. ჲერხი კერჲაჲ ხოჩანდ ლუშდბუნე მამ-
ლას ეშჲეშნ, მარა ჲერხი ხოჩანდ ლუშდბუნე ლას ი ხვაჲ აგის ათ-
20 ხნჲ ხრგხ კერჲელ ი ირბჲელხ კერჲაჲეი. კერჲაჲცახან ასტამ ლას.
ქა უყველა დიარალე ლაქვლდ ი ასტამს კელს ლჯწორინას ხოსყდახ.
ნამსგვენში გუნდა. ასტამ ჲერ ხოშა ლი ი ჲერ ხოხრა. ასტამერ
კერჲაჲეი ლირბჲელ მანდ იჩმინი. ასტამ ჲადურდ ჩინ ხუღვა კერჲა-
ჲცახან. კერჲაჲ ი ასტამ მუზგას ჩინ შიდ ხუღვა. ხალ ლეზობურ მან-
25 რას მრ ხაყა, კერჲაჲერ ი ასტამერ მუზგას მან ხაყა (სერთხნ ჯვინელ
დროჲეი).

მუშკიდარ აშქადღახ ლაყულფაჲი ლარკინა ლამტვარანლს ბერეიშს-
ეჩეი მუგვალი ლაშდა ხარ ი ეი ერ ხეზდინი მუგვალს, ეჩქა ეშ დღაჩე
მაგ დარბაზ რირან მაჩუბ, მარა ლამტვარანლ ეჩქადა დროჲეი ხაწხუნ-
30 დახ, ნაფთ ი ლამფა ი ელექტრონ ერ დრსა ითხრლდა, ოდო ათხნ.
დროჲეი ლამტვარანლს ლგგონ ეხქინდნხ ი ეჯარე მუქაფ ლამფელ
ხოტერახ ჩინ ქორალისა ი მუგვალი კვამ ქნთქადნხ, მაგ წრ ლუქ-
ყურტუნე ლას მუგვალი კვამხენ. ეშ კვარახ მუშხად ნაკვამ ქორა
ქვედვარ ი იშვენ ლადრე მაგ დარბაზისანშ ი მაჩუბისან ავჯარა.

35 ლაყულფაჲიუდ ხორაჟ ცხვადი ლარკინა ნაქე ცხვენჩუ ი ეჩისრ
მუშკიდარ აშქადღახ ბერეიშს. ნაჭაურაჲ ქორს მან ხეყნდა ი ხალ
კერჲაჲს დოშერ ხოსდენროლ, ეჲეი ლაყულფას ნაჭას დემ ხოსდე-

ნროლს ი მაღურდ ჩინი ქორისა ხორაკ ლაყულთამეყ ხოშა ჯრდი-
ნაჟე. ნაჟე გვარჲან ლუგენიან ლას ი ალალა ლეშედი მჲ ლას.

ბერეი მგშეკდართე ლაშეკდნლიეი ხალ ერე ხარჯ ხნდახ ლეჟდე,
ეჲეი ლეჟდე ხნდახ შიხ. მინე შიხემ მგშეკდარ დნს ხოშეკდდახ ლელ-
შკიდაშის. ღწრდახ სოფლი ხალს ცხეკეთე, ჩეკეღცხახ შიხიჲჟ მეგ- 5:
მარს, ჩეკეღცხდახ შიხს ი ნეზოხს ხოშა კარის, გოშის შიხემ, ხოჟდახ
ლაშეკდაშეთე მგშეკიდს.

ჩაჲრე ნალარსნ მგშეკდარს ხაშეკდნლენახ, მარა ფას ხნდახ ქა
ლეჟდე, მჲ ლეჟეს ლას ჩაჲეი ნაშეკდლურ. ათხენინა დროჲეი ჩაჲრე
პატრონულდ ეენბინეხ მინევემ, მგშეკიდურაჲ, ჩაჲრე ლიშეკდნლი, ნა- 10
ლარ ლახ შიდ ხელენნოლს. ჲერხი აგის ჟანარსნ მინევემ აშეკდდახ
ჲერხინლუ, ლახ ნალარ ხელენნოლს, მარა ჩაჲრეშ (|| ჩარეშ) ი ჟა-
ნარე ლიშეკდნლი შვანისა ათხენი გარ ალბინელი, ოდო ეჩ-
ქადა დროჲეი მაღურდ დარ ლეშეკდინს დე ჩაჲარს ი ჟა-
ნარს ლაჲდნ მაღურდ დარ, ვოდ ათხანუნ. 15

ბერეი მგშეკდარს ლაშეკდაშარ ჲედ ლანესგნრ აგის ხრგხ სოფლიშ
ი ჲედ სოფლი ვოკერს ი მონყავ ხალს ხეაჲდინ იხვრჲელიხ ლაშეკდაშ-
მეყ. ინყავხ ი ხეაჲ მერმა-მერმა შუმი ამბვარს ნმბვალხ. ხოფშირა
ხალს ბერეი მგშეკდარს ხასიპხ, ეჟლა ერე ლაშეკდნალ ჩნს ხაწუხ ი
მაგ ითჲალ, ერე მესყე ხულენდეს ალრ დროჲენაშდ. 20.

ლიშეკდნლი ხოშა ნალალდ ლუნთისა ხაზნახ, ეჟლა ერე ხოშა
მაჲეებ ლი ი ეჩქა ენშეკდნენხ სამწუხ ლაშეკდნალს ი მგწხინერუეი ქა დნმ
ეხქაღიხ ლიმშაჲეს.

ლაშეკდაშმეყ ლაშერალ ჩალხნ ხრგხ ი ლიშერე ჲესჲა ხაწუხ
ნახროაშ, ჟედნის ი აშერეხ ამეჩუ. გეჩ მუშეან მარჲეი ქა უყვილა 25
ლერსგვენ მეჟერ ლი ი ჩნს ქა ხაზხ ლეგორჩხდ. გეჩარს ლაჲდნ
ბერეი მგშეკდარ ხოშეკდიხ. შიხს ი მუჟეიჲქს ლახ ოხნიღეხ, ლიშეკ-
დის დნმ ხამღუნე მიჩა მგკეღფორის სოფლი მგშეკიდ.

მგშეკდარ აშეკდდახ მუჟერელს ი ხეაჲ ნავარ იჩინნოლ სოფელი-
სა ალ მუჟერელშე, მარა მუჟერაულაჲ ეშნ დარ იგნოლ. შუეკს ლაზ- 30
ეი ბარჟეი იღესდახ ი ეშ ესღრჟდახ ლუმჟურდ მახელეჲეარ. მუჟ-
ერას ჩინარ ეი იჲმარის, ლაყარჲელდ, ლეზჟგად, ლეკდავა შუეკარე
ლაჩხრიკად კვარმობეი ი ლათხეიართე ლაჲდნ თელდ ლერსგვენ
მეჟერ ლი მუჟერა მეთხეიარ მარჲემიშდ ხოლა კოჟარქა, ლაცენგგრქა
ი ლეკხეჲქა ლაზ-ლაჲჩედეი. მუშეან მარჲემიშ ამეი სამწუხ მუჟერელს 35
ჩნს ბერეი მგშეკდარ აშეკდდახ.

მგშიდ მიჩა ხელობს ხათრულა მიჩა გეზალს. სემი ზაჲ ხეყნდა შაგირდდ მიჩაცახან. ლოშგინპილს, მუ ერ ჩუ იდგაროლ, გეზალ სედნოლ მგშიდდ ი გვარდნ მგშიდმშრს ხატულდახ სოფელისა. გეზალ ე მრ ხეყნროლ მგშიდდს, ერქა იშგნა გეზალს ადგესნა შაგირდდ 5 ი ერის ხათრულ ლიშკიდს, მარა ეჯ ლეთერი მგშიდიწქ შაგირდს ი მიჩა ქორა მარას გამდელ მგშიდიშდ ქა ლეედი ხნდახ ნაგამდელურ ი ერანლო ოროლ შაგირდ გაცხადდ მგშიდდ ლეთერი ი ერანშთე იტდგნოლხ კალფორს. კალფორობ ვოდ ათხე დროდდ ლას, მარა ათხე სერ დარ იწდე მადურდ ი დე მგშკდარ ეს ხეშგოხ.

10

38. ქორი ლიგამ

ქორა ლიგემშუმ ლეგარჯ გვეშ დქსამა ხაბუახ ათხე ი ერქადნ ი შომამა მეზგე ჩუ ლითალს ხამურჯი, ერქა სგობნწე ამარეხ ქორა ნალგმალუნ კეთილს. ლალგმალუი ხვაჲ კეთილ იხგრჯავი ი სგობნწე ხელვენის ნალგმალუნ კეთილ, ეჟეი ქორ მნდ იგი ი ამლა ლი, 15 ერე კეთილ ხეკვეს ლგმარე ხულვენდეს სგობნწე მეღგმალ მეზგას.

ლთალუი ქორ ხეხვი ჩიგარ ხოხრა მუხვებას ი დი ი მუ ხეკვეს ხოხრა მუხვებაცახან ასეხ. ალე წესდ ხოზხ ივანდგრან ი ათხეჲ ამუი ლი. ხოშა ლახეგა იკუნთეხ ლითალს ი სგა ხარხ ჩიქ უთალა ქორხენქა მახა ქორა ლიგემი ლიმარალს, მარა აესიგეს ჩუ ოთიხ ი ხოშა 20 მუხვებე ზექრას იგემ ი ვობა ხანს სედნი ზექრამსა მეზგალდ, ვოდ დო იმბეცვე ზექრახენქა მახა ქორა ლიგემს. ვოდ ლიღგმალს ლეხნროლდეს, ერქად ჩინმანკვი ხოჩა აერდგულ ჯელვანარე ლითხელის იბნეხ (ქამე ჯელვანიშ ი სგამეშიშ). ქამე ჯელვანდ სგამე ჯელვან დეშ იმარგ. ქამე ჯელვან ხეკვეს გაცხადდ ხოჩა ჯელვან ლქსეს, ხვაჲ ქორ 25 ხოგენდეს ი ჩუ ლეთერი ხეკვეს ლქსეს გაცხადდ ხოჩა ჯელვანდ ი ქორა ნაგამურ ქირან ხოშა ხეხვი. ეშხუ ხოჩა ჯან ლას წეს ნაჯელვანურდ ქამე ჯელვანიშ. სგამე ჯელვანდ მაგ უი იმარგ ხოჩა ქამე ჯელვანცახან ი აესიგეს მეღგმალ აერვამ ლი, ეჯი იგნი სგამე ჯელვანდ, ჩუე ხეუბნ კელდ, დორი სგამე ჯელვანე უი ლექრეჲ ხერი, მარა ნაჯელვანურდ 30 ქამე ჯელვანშუმ მან ხეედი სგამე ჯელვანს.

ქორა მეღგმალ მეზგე ჩინ მანკვი ბეჩს ახვრეღე რიყისა ი კოჯარდ იგემ. ამირ ი აერვეშდ კოჯ ხეკვეს ენხურაღელწინდეს. ბეჩი კოჯ მარემი ნანკლათხაზუმ ხეკვეს ლქსეს ი ერქა ამირ ი აერვეშდ კოჯ ქა ლი ლუშნუ ქორა ნაგამუნდ. ბეჩს ახვრეღეღხ ლუფხვისა ი აედ მუე-

ლორ ი ქრისდემში უქმისა. მუს ხალ კედნი, ეჩქას იწვანის ნადარს
ლჯანდ ი ლგსევერედ ი იბნეს რიყხენ კოჯარე ლიმჯის. ეშხუ კოჯს
ხეკვეს მეშდმერუ სევერე ეხფასნდეს ი ალე ხეკვეს ანკჯდის ეშხუ
ლადედ ნადდ ლგწვანა ლჯკან მარად. ალ ნადს მგბრი ნადს
ხატულის ი ჩუ ლეხგარჟე მისძელს ხარ, მარა სამარხე იმ- 5
რი ნადიშდ (დიარ, ნწყუნ სამარხე ი არაყ). არაყს ლელუთად ხათრეხ
ხვამს ნადარს. ნადდ ხოშა ნალად მეხეხბარალ ხაწახ მოლგმალას.
აშ მესვეფელ მარე წეს ლი, ერე მოლგმალ მეზგაშერ მაგ ჟა ლახწ-
დებ. აქ მარულ ი ეზრიულუ ცხაჲ მაგ ჟა ხაწახ ნადდ, ჟა ხალ ხაბჟინ-
ნეს.

10

ლიბჩინ ნადობ ერ ჟა ისრული, ერანლო იბნი ლილკირალნი ნადობ.
კირს მეს ცხეკისა აშხიხ, იმჟა ლელკირ ბერი ითხი ი მეს უშხად კვ-
დებ აგიოთე ი ავის აშხიხ, მარა ხვაჲ ზექ ხეკვეს ენმარნდეს ლელკირდ.
ჩხარა ლეთ ი ლადელ ხოშვეხ ლემესს ლაკირს (სპონტიო ბერი ლა-
კირს). სპონდიკ ბერი ლაკირ ხოჩულ ლეშხი ხაბჟახ ი მეშხა ბერი 15
ლაკირ ხორა ლეშხი ლოქ ლი. ლალკირალეი აჯალუდ გალდამს იწვა-
ნის სოფლი მარას მინე ლჯკან-ლგსევერედ ი აჯალუდ ხარჯობ ხაწჯხ
მოლგმალ მეზგას. ლაკირს ლეშხიდ კელვანარ იგემხ (ლეღმალ ქო-
რა კელვანარ მერვჲა ორის), ოდო აშ მოცალ მარულე ლჯგა ლაკირს
მე ხაყა. ლილკირალნი ლუნთისა ხეკვეს ჩომნახ. მუსჟი ხოშა აში ლე- 20
თრინე ხარხ კანარს გოში სევერე.

ქორს ხვაჲ ავეჯ ხაწჯხ: დორალ, ირკალ, აღარ ი ნანშგუნ კარალ.
დორალე ლიკდეს ეშხუ მოლგმალ მეზგე გარ დეშ იხო. დორალ ძღდე
გვამი ლეკდე ლიხ ი ნადურაჲ მად იჩმინი ი ამლა ლი, ერე ნადარ ხარხ
ლეწვანი დორალე ლაქკორეი ი აგიოთე ლაქდაეი ი ჟა იწვანის ხოჩა 25
ლეთიშ ბედრაჲ კანარ მესვჲა ხეყენი ი ეშხუ დორს მერუ-სემი ულ-
ვას ხობემხ ყუვარდ ი ეჟი კვდებ აგიოთე, მარა მწვარ ლეკვებ ლიხ
ლადორალეი ხალ კანარ, ეშ მინე მოქემ მარე. ირკალს, აღარს ი იშ-
გენ ქორა მასალამს მოლგმალ მეზგე კვდე ნადარულაჲ, სილამს
ლადინე მოლგმალ მეზგე ამარე ი სვა იმჯი გალდამი უწვანად. 30

ჩუ ერ ილფხვი, ლაკირ ერ ჩუ იშხი, ეჩქა კედნის კელვანარ ი
ჟი იბნეს ქორა ხუნი ლიქვეს ი იბნეს ხუნი ლიღესს, მარა ხუნს
ქუცებ ხოჩა დოშდულეიგარ, თეთრი აბზიანარს სვა ხონხენის ხუნი-
სა. ეჯურ მე ლოქ ხაყა ი ჟი იბნი ერანლო ლიღმალ. მერუ კელვანს
სვა ხაქიმხ მერუ მგხლიკი მარულ ი ხალიკს ი თჯქს ხომჯიხ კელვა- 35
ნარს ი ლგწკატა ბეჩარსნი. თჯქი მგგნე მგხლიკიარ ლიხ ი კირ ხალ
მოშ ხოშულ ხეჩვდი თიქს, ლო ეჯი ხოცხახ. ხობვა ქვედვარ ხეფსიხ.

ეჩქადა დროჲეი ეჯალიბ თეკი ლიგნე ხახლუნახ, ერე ათხუ დროჲეი დემ იგნი ეჩთან თეკ. ჯინელ ნალგმალ მურყემალ ი ქორალ იმჲა ცვირხ ათხე, ჩუ ლეზბრეჲაშალ ლიხ ჰვედვარ, ერე ნაფიცხულს დე- შერ ხაგლე ეჩქადა დროჲეინა თეკს.

5 ეი ერ ინკლათხი ჰვედვარე ლიგემ, ეჩანლო ხოსყალიხ ფალან- გარს ი ეჩხენეი ილგმალხ ჰელვანარ ი ფალანგართეი ხოკდებ მგხ- ლიკიარ ბეჩს ი თეკს.

ლაღმალეი ჰელვანარს მჲვარ პატიე ხარხ. ვოხდრისულ სადილ- ვახშამს დემ ხანნეხ. ხოშა ნალალდ ლორს ხოჯბიხ ი კოჰ-კოჰროლ
10 არაყულსი ხათრეხ, მარა ლადედემ ხოხრამ ითრეხ ჰელვანარ ი ლევახშამდ—ხოშულელს. ლემიდიხ ჩიგარ ხანნეხ ჰელვანარს ი აშ მოწედ მარე ჲერვჲ ანკდენი ლაღმალთეი, წეს ლი, ერე ხანნახ ი არაყი ლახანხიხ.

მაჩუბი ლიგემ ერ ქა იგათვი, ეჩქა ჩვადრნალიხ მაჩუბს. ფიშირ
15 მარას იწვანიხ დრალე ლადესეი ი დარბხი დრალს ხადესხ ი ეჩან- ლო ჰერს ხანდებხ ი ხოჩილ ლასიჰ ხარხ ჰელვანარე ლამურჯთე მგწკა- ტლას, მგხლიკალას ი მგთქლას ჩის. ქორა ლიგემს ჲერუ-სემი თოჲს ხამკვედებხ ი მაშუნე ლეგარჯ გვეშ ალე ხაბუახ ჩი ლემშაჲ გვეში- სა. მოღმალ მეზგაშერ ეზრიელუ ი მეხეზარალ ნაკვმალუნვარს ხოჯ-
20 დებ, ჰელვანარე ლემნას თაშარ დიარალს, ლორი ლელეი ლაგფარს მგჯახს ი ეშხუ ბოთლ არაყს. ალე წესდ ხრზხ ივანდგრან.

ქორა ლიგემ ერ ქა იზგერი თელდ, ეჩქა აჯალ ნადარს იწვანიხ ი ლეყარს ჩვადრნალიხ, ჩვამრეკიხ, ჩვამდებხ ი ჩვენშგიხ კავშ. ალ ლა- დედლ მაგ ამშაჲეხ ჰელვანარ ი ნადარ. ლინშგი ჩის ჩუ ხოხალ ი ალ
25 ლადელს ხატულის ლიძგერალს ი ძღდ ლეხმადე ლადელ ლი ალ ლა- დედლ მოღმალ მეზგემიშდ. ალ ლეთ მაგ ლეწჲე ხაყა მოღმალს ი მაგ ხოკდე ნაწვარს (ჲერხი ბატკარს კედებ ნაწვარდ ი სტანანარშგ არაყს) ი ძღდ კახანიჲა იჩმინი. მანკეი ჰელვანარს ამზგრიხ ალ ლეთ. ნესგა მაჩუბისა ლემესს აშვეხ ი ტაბლარსი ანყალდახ ი ეი ხამზგრ-
30 დახ ალ ლეთ, ერე ქორა ლიძგერე ხელრისნდახ ალემაგ ნაჰერეი. ნალგმალ მეზგე კეთილხენ ქა მეშთხანშალ ლი ალემაგ ნახერჯ ი ჩის ხოყრიხ ი ხომზგრიხ ლიძგერალ ლეთს. ლიძგერალ ლეთჲა ლევახშამ ტაბაგ ეჩქად ეი ხოჯგრდახ ლედგარუს ი ჲესვჲ ბობშ ხეყენროლ ლეპრისდად, ბობშსი ყაპრისდახ ამლეთ ი ეჩანლო ალ მოღმალ მეზ-
35 გე სგა ლგრდა ქორთე ი იბნა ლიზგალს მახა ქორისა. მერმა ზაისა ეჯ ჰელვანარ ყაცემნდახ ქორს ი კირშე ყაფიფქაჲდახ, ამეი ერე ეშ ყჯჩდა ქორ თვეთენად. ამკალიბდ ლეგე ქორალ ათას ზაჲს გეჰნროლხ

ი ათხნე ვრბა აგის ლგვბ ათას ლგზაჲ ქორალ, მარა ათხნე დროჲეი მახა ფორმი ქორალე ლიგემ ენბინან ი კვამარ მაჩუბარე მგქათ ლუ-ბუხვარ ქორალს იგმლის ი სენჲარე მგქათ ლასგიდ აკოშქელს ხოს-ყნლის ი ნნსგა ლალმესგ ლაყულფა ლისყის ქა ლეხყაჩხ.

ათხე ჳვინელ ლუმუნე მტრყემაღე ი ლდგრბაჲ ქორალე მგქათ 5 ხვაჲ აგის აგნლის მახა ფორმი ბეჩი ქორალს. ხვაჲ აგის ცვირხ ათ-ხნეჲ ჳვინელ ვოხუშდ ი უსგვა ლდგრბაჲ მტრყემაღ ჴეანჲა კელვა-ნარე ნაგემ, ერე ათხნე დროისა მარე ლანშგიდრ ღემ აბდავი აღ მტრყემაღთეჲი ჲი ლრზის ი ჩუ ლრნშგის. ჳვინელ ქორალ ბგეი ლგ-თგქ მგრ ლგმარხ. ყღლეხ ჲერხი მეჩიარ ათხე, ერე თგქი ლაგნაჲი 10 მანაში ფექს ლოქ ხანჩღდნახ ი ეჭლა ლოქ ხაფსრლნა ამჲი ბგეი თგქ ი ეჭლა ლოქ ლიხ ამჲი ბგეი ჳვინელ მტრყემაღ ი ქორალ, მარა ტყიცი ლი, 5 მრღე, ამჲა დნსმა ხოხალ.

ლაღემალეი კელვანარ ჲი ლეგემ ბეჩს ნაგებჲი ჲი ღემ ხაგემხ ი ღე ერქად ხაგმინახ ქა უწყატად. ძინარს, ვოდ ლიღემალს ჲი იბნგ- 15 დეხ, ერქად ეჭ ლადლი ლეგემ ბეჩს ჩნს ქნწყატხ ი ქა ლგწყატა, ხოჩა კუთხ ბეჩარს ჲი ხომჳჩიხ მგხლიკალა ნაგებთეჲი კელვანარს ი ეჭჲი იღგმალხ. ხალიქს ხვაჲს ღემ ხეჩოხ ი თგქს იკმარხხ ხოჩა ლგ-კირს ი ბგეი ქვედვარ ხეფსიხ.

კელვანს ხვაღდინ აწრხ (შომასრ ქორწლობ ჲედ იმგენ ღგნმა- 20 ღგნ ხნარხ) ი ეჲეი ლუგენიანდ ხაყახ, ერე იმჲე წამ მინე ლამვას ხეფრებალხ ი ხრზნანიხ. კელდ ჴსამა ხენტლებიხ ხოჩრება (ლეზვ-ბრრა ი ჲედ ლეთორლა მალე), ამის ქა ღემ ხაქღენიხ კელვანარს ი ჩეაწრხ მოწოსიანდ ამკალიბობჲეი ჩივარ.

ათხნე დროჲეი ხვაჲ კელვან არი ჴეანისა. ქორალს ერ აგნლის 25 ლდგრბაჲს, ეჭალიბ შდლუღვარს ხოსყიხ ნამსგვენემი გუნლა, ერე ეჭჲარე ლისგდის ღწსამა ხოჩა. ერქადა დროჲეი ამჲი ხასყინახ შდლუ-ღვარს მტრყემაღს ი ლდგრბაჲჲ ქორალს. ეჭალიბ ხოჩა კამარაჲს ხასყინახ ი ათხნე კელვანარნ ხოსყიხ ქორალს ყრრმაყრრს, სენჲ-არს, ლაჭჲერაშალს ი ლაფჲანარალს, ერე მჲამა ხოჩა ეჭჲარე ქა ლი- 30 წედს. დნს ჴმე ხაშყიდ, მტრყევაჲ, ჳვინელ ნაგემ, ი ჲედ ქორ ჩუ ჴმე ემრედღწლას ი ჲედ ჲალკაფწლას ი ამ ლგვბ ლუკემუნე ი ლუქყურ-ტუნე ჳვინელ დროჲეინა ნალგმალარ ათას ლგზაჲ კირილა - ბეჩრ-ლა უფწცხად, ოდო ლირედეს ცხაჲ ჲარ ლახბღლჭნე, ეჭალიბ ბგ-გი ნალგმალარ ლიხ ჴეანჲა კელვანარემ ერქადაშ ი ათხნე დროჲა ნა- 35 გემ. ქორალ ხოფშირა აგის კარალშე ლიხ ლგნშგ ი იმჲე კა მრღ ითხრლ, ერე — ყნარშე. კა ხვაჲ აგის ითხი ჩჲაგ ჴეანისა ი ეჭნოვმ

ლწნშგ ქორ ივალადელ ვიქ ი ათხნჷ ვრბა აგის ლწგხ ათას ლწზაჲ
მურყვამალ კავშ ლწნშგალე. დორალდ ი იშგენ ქორა მასალად ხოც-
ხანდახ ჯედ ჳირან მეგმიშ ი ჯედ ცნაჲრან. აღმარ ხვაჲ ხანს გეჳინიხ,
დაგე დწმ ხოცდენიხ ი ჩვარიხ ამეი ლგკგრპეტე ივალადელ—სერთხნ
5 ჳირან მეგმიშარ. ლუმურლან მეგმი ავეჳ ათხნეი გარ ენბინან ლამფა-
პოლდ, ოდო ეჩჳად დარ წმნარდ იკმარდახ ი ათხნჷ ხამჳირხ ეჩა
ლიკმარი, მწვარ მგწუხ მრ ხეროიხ ეშგეშნ. ლუმნუ მურყვამალ ი ლგ-
დგრბაზ ქორალ ლგშტიმ ლიხ ი ჯერუ შტიმეი ლწნშგალე ლიხ. შტი-
მრანლეი დორალ ლიხ ჳა ლგდე. ამგვარ მნა ხოშა მუს ერ ანცეს, სგა
10 ლიკვეშდ ეშნ მნ ხარ ლემყალ, ჯეჳი ბგგი დორალ ხრზხ. ლგდგრბაზ
ქორალ ი მურყვამალ ლნადნ მავ ლუმხურ ლიხ. მურგვალდ ნაგემ
მურყვამალ შვანისა დწმე თერახ.

80. სანხუბ ლახილ

ბარი ხილთან ჳვინელ დროჲეი ლწშხისა დწს ვრდა. ნარგილ დაბ-
15 ლწრანასა ლწგანხ ცხეკი უსკვარ ი იცხარ, ჯებარ ი ბარყვნალ, მარა
აღ ლეხილა ეჳკალიბ ნეცნოლარ ი უგემ ლიხ, ერე სგანჲა ბარი ხი-
ლორას ეშ დწსა ხაჳეშხ. ლწშხისნა ლეხილა ჳვინელ დროჲეი მავ
ნაჳწმ ცხეკი ლეხილან მაჳონ გარ ლასხ. ჳილჲავ, ატამ, ყურძენ, ბრო-
წოულ იამჳალიბ სათუთ ლეხილა ლწშხე გიმეი დწმე ვრდა. სურუ კგლ-
20 თხიჳა ლი ლწშხ ი მგცხინერუ ბედშე დეშ იმარგ ლწშხე გიმეი სათუთ
ლეხილა. მნა ჩუ არიხ ხილარ, აღმარს ლალ მწვარ ლგგონ ხაზდახ.
ეშხეს გარ დწს ხამბახ. ჩუ ერ ოთანლს ლახვბა, ლახილ ჩიგარ სანხ-
უბდ სედნი ი ხილარე ლიშდნლე პილთე ჳი ინზორარლხ მავ მეხვბარალ
ი მუგვიდ ოთეხ ხილს მუხვბეში შელდეჳი. აღ წეს ივანდგრან ამეი ლგ-
25 მარ ლწშხისა. ხალ ერე მეთხვიარა ოთეხ ნათხვიარას მეხთვიარი შელ-
დეჳი, ეჲეი ოთი ხილ სანხუბისა მგნათი მუხვბეში შელდეჳი. ჯერხი
სანხუბ ხილარგჳა აშ ლეკნი გიმარსნ ხვაჲს ცურახ სანხუბი ლეკ-
მარიდ. ეშხუ ჳაჲ ეშხუ მგნათი იკმარი სანხუბ გიმს ი მწრმა ჳაჲ —
მწრმე მგნათი ი ამჳალიბდ ჳა იხრესი თელდ სანხუბ ი ლოშვინპილს
30 მახანულ იბნეხ ლიხრესეს. აღე ხეკვეს ლწსეს ჳვინელდგრან მესდე
წეს ლწშხისა.

ლახილს ნაჲ ცხეკი მაშენს ხვატულიდ ი შომასნ ხილარს ჳი ხე-
ნაშხ ი გზარე ხელკი, ამშა პატრონ სანხუბს ჳა დარ წსა ხეჳედჲელ;
ახფიშვდეხ ტარხანს, ჯედ ჳი ლგრიხ ხილართეჳი, იზბიხ ხალ მოშ ხნა-

მედახ ი ღერობ აშამი უკნდად. ხილ ცხეკი მაშენ ლოქ ლი ი მაჲ
ღწამაჲელ ლოქ ხაკურ. სერთხნ ჲებარს, მინეშ რიი 5 იშგნაშ, ჩნს
ჩვადოგავიხ ი ეჲეი ტურეხ. ძვირდ გარ არდა ლეხილა შვანისა, ამ-
ხენქა ხოშწედ ხალატხ ხილი ლიზობ ი ჩუ ლიმჲეს დარ ხამბე ლე-
ხილს. ხალ ქა ხოკდენი თელდ კოტრლ თხუმქულარ, ჲედ ერ მულ- 5
ვახენქა მახე მეკლე გარ ლი, შიშდ ეჩანეშ იბნეხ ხილრე ლიშდუნეს
ი ლიზობს. ამეი ური, გოხ ხილარს იზბდდახ ჩუ ლიმაჲლუნ. ხილ ერ
სგა კედნი, ხონნ ერე მაკედ ნაშწავ ახკედნეხ, ეჲეი ხაბეახ. ალე მა-
კედი კვედობა ტარ ლი თელდ შვანისა ი ამლა ხენტეჲბდახ ლეხილას.

ჲერხიაგის ქწაჩაყიხ ხილს. ჩვაყლის მწვარ, სგა შდღეხ კეცთე 10
ჲედ ხორგთე, ჩუ ქურეხ მწვარ ი, ლწაჩაყაშს ერ ლახთერხ, ეჩქას
ქწაჩაყიხ. ხეფსი მწვარ შარდი არაყ, მარა ხილი არაყდ ეშნ მწვარ
ლგგონ ხოზხ ი მწვარ მუქხვიდ ითრეხ. ამ უსკვი არაყ ხაბეახ მაჩნე
ხილი არაყიხა.

ხულვას აჯალ სანხუბდ მესლე ყალდი გიმარ, იმჲჲ ერე განქვენ- 15
ქა დწსამა კედნი ი ლეგანქვა გიმარს ძღჯდ ლუგენიანდ ხეგდურჲ-
ელხ. განქვეს, ჩუ ერ იმჲი, იხერიხ ი ლწმარაყიდ აგნეხ. განქვი არაყ-
თან დწშმა არაყ ხაბეახ. ქარიან მარასნ ლოქ ხოჩა ხარ განქვი არაყ.
მაშენწამ წაჩაყიხ განქვი არყალს ლენტხას ი კუბწრისა. განქვი მაკე-
დი გწნლა თელდ მაჩნა ლელმწურას აშხდდახ. ლელმწური ნაწშიხეი 20
ლოქ ლეგანქვა იფშირი ი ამშა გწნლა აშხდდახ ლეთიშ ლგნაყ ლელ-
მწურას. ლწთალეი ლახბდა ხედ მუხვბასნ ხახვჲესხ ლეხილ გიმს,
ხაყლწინიხ, „არგებს ლოქ ეჲი ლეხილ გიმს თელდ უესზიგწნდეს“.
მარა ხილი ნთის ეშნ დეშ ხოქრაჲე მწრმა მუხვბას, ლწთალეი ალ
ამბაგეხ ხილრე ბედეი ჩუ ლისკბჲჲ მწმ ხაწგხ, ერე „გიმ ლოქ სი ჭახ- 25
ვენა ი ხილი ნთი დწსა ლოქ ემქარვა“. ამშა ლისკბე დწს ხაწგხ.
იმჲჲ ხილარ ჩუ წმე ლგგხ, ეჲი ეშხემიშ გარ დწშა ლი. ჩნს ხოხალ,
ერე ლეხილ სანხუბდშ ლი. გიმიშ ი უსკვარე პატრონს მწდხვამს გარ
ხოთდახ ხილს. ამ ალ ლეხილ ჲეზე ი უსკვარნ ამშა უახაჲე არიხ, მა-
რა ნთი კოკწრლწლ გარ ხეხვი სანხუბხენქა. 30

40. ლწარქვ

ჭვინელდ ლერეკედ სგური არშულ-ფატან ხადვენახ. ლალქანწლ
ჩნს ხადვენა მიჩა-მიჩა ჲეზვისა ი ლგმლწშინხ ქანს მასარდ. ქანს
ათხნჲ ეჲეი ალწშიხ, იმეი ერე ჭვინელდ, მარა ათხე სგურალს დარ
აჯშწლი. ჲესიჲეს პირსახოციწქ სგურალს აჯშწლიხ ათხნჲ, მარა იქაწქ 35
53

გარ. ჭვინელდ აგის ნასყუე სგურალს ჩუ ლემლაფინს წვანილდ. ლალფენარალ ათხუე ხუეა ხოთრაბ: გაკა ცილ, ბელყეჩი ცილ, გოწ-
ხირი ცილ ი იშგენ აჟად ხუეა ბალახ-ბულახნრა. ფესგეს ათხუე
ხუნადინ აღფენალიხ ამკალიბარშე.

- 5 ზურალელ მაგ სგურიშ ი შალორან მესყი ლემარხ, ლადელემ
ლიმბაფ ი ლეთშე ლილთე ხალ მოშ ყეჩირე ლიტულწონუნ, ეჩქა
გარ ლემყევიწონინს ჩუ. ქანა თხუმვარ ხალვენახ სგურალეაქედ. დე-
დლა ქანი ნაყვილწულარს ჩუ ლემსანიხს ჭიჭვი ლასნარშე. ლასნარ
მანგრა ლესგი ქიპი ნაკვიშ ლი. ჩუ ლესნან ქანს ლემსყეინს, ლემ-
10 ლეთინს ჩერიეი ქიპარდ. ქანა ნაყვილ ქიპ ლალთაჟი კარკისა ხოყ-
დნახ ი კარკეშ ნამძირს აშტრანიხს ქიპარდ. უძღრად ხოჩა ქიპ
დემ იშტრანი. ლემმარინს ამკალიბდ ხუეა ქიპარს, ქა ლემჯაბინს
ნაცკრცხელისა ქანა ქიპარს, ერე ხოჩა მუნშგვე ქიპ ახფასენ. ამჟი
ლემარად ხალვენახ ლაქწარალ ი ლემჯიშინს სგურალს. სგურალეშს
15 ლემშხებინს ფატნიარს ი არშვლარს. ფერხი ჩუ ლემლაფინს არშე-
ლარს წვანილ ფერიშდ. არშულქამენ ჭვინელდ შარვლარ მამ ხალვენ-
ნახ. არშვლარ ლემარხ ეჟი ლემშხებ, იმჟე შარვლარ, მარა ჭიბმარ
მამ ხავმენა ეჩხენ-ამხენ, ათხე ერ ხრგხ ეჟი. ეჩხენ-ამხენ ეჩქად ში-
არე ლაქქვენ ლემარ ჩუ ლუცვირ, ათხე ერ ჭიბმარს ხოგემხ, ეჩჩეჟ.
20 აღმარს ხაჟმუნახ სასულარ. სასულართჟმასა ლემყინს სგა შიარს
მეცხიეი ლატბიდად. ამლა ხალვენახ ლუცვირ შარვალისა სასულ.

- ფატანქამენქა ვოსარს ლემქვემინს შალიშს. ვოსრი ფერ მედ
მეშხე ი მედ ქურუხვ. შალარს აგის ლემჯიშინს ი ათხუე ხუნა აქში.
შალარს ისგურალ (// ეჩხენ შვანარ) ერ ასყიხ, ეჩთანარს—დემე ლადნ
25 ლადელეი შვანისა. ვოსრი კვენეარ ეჟი მაშრი ლემარხ, ერე აღაბ
ღოთ ნამშარან. ვოსარს ლაქლაჟარ ხავმენა. ლაქლაჟართჟმასა ლისგ-
კრე ლადელ ქილმარ ხალვენახ სგა ლესყე ი ლათხვიართე ლაშეი მა-
სგლი ქილმარ ეჟავმ ხარახ გოში. მუგვალი ნაქვიცნ ლაქლაჟარისა
ხაჩხინუნახ მეწეხეი ლემსგი ლაშვად. ზურალელს ხაქემუნახ ჯრდი
30 ფატნიარ, ქიშხარუნ მეჟალ. აღე ლემარ წვანილდ ლელაფ სგუ-
რიშ ი ლაქამდ ლექვემ. სადაგდ ლექვემ სგური ფატან მამ ლემარ
ლელაფ. ხუეაჟ ფატანგქა სგა დესამა ხაქემუნახ ლიჩიმ ლადლარჟი.
ლელსგურეშად ლემქვემინს კაბს ჯრდის ი მჟვარ ლუხუჟას სგობინ-
ლოშგინ. ლარტყდ ლემთილინს ლეჩიჩხე პირსახოცი მაჯონსგურს.

- 35 ლამარდ ლემქვემინს ლელაფ სგური კაბს, ჩუქვენქა ქა ხასვინახ
შდინგნდი კვედლი ტყიცს, კვიდროლი თხუმს ერ ხაქიმ მურგვალ ტყიც
გურუხდ, ეჟკალიბ შდინგნდი ტყიცს ი სგა ლუქვე კაბ ჩუ ლემარდ

ჩუქვანქა ქა ლეზბელე ქორვაშალ. ამკალიბ კაბარს ლამარდ გარ ლემქვემინხ. შომასრ ერე ბარდნორან ლიკლე ალბინელი, მანკეი ამრიკაჲ გარ ხალვენახ ი წვანოლდ ლელათ ამრიკაჲ კაბარს ლემშხე-ბინხ. ამშა მაშყდვარ მარულ ათხეჲ სიდხ ჟერხი.

ჩაფლარდ ღვაქარს ი ზურალელს ჩის ტუფი ჩაფლარ ხადენახ. 5 ლამარდ ი ლელსგურულდ--ლემქვე ი მეშხად ლელათ ჩაფლარ, ლამე-ვარდ--შექვა ჩაფლარ; ლათხვიართე ლაზეი ხოფშირამინ ჯაბრალ ხადენახ. ხოჩულ ლამარგიშ ხარახ ჯაბრალ ლათხვიარეი. ზურალელ ლუნთისა ლუნიმ ჟედ ლოლჲქა ჩაფლარს ლემდესინხ ლელათედ ქამენ. კიშხისა ჩაფლარე სვამენ ნანხენ ლემარ წერექვე. ზურალ 10 ჯოდდ მეზი მან ლი ი ლოლჲქა ჩაფლარ აგის ლარდაეი ეში ჩუ ხაგ-ქენოლნახ. შარვალიმ ჟედ არშული ქამენ ღვაქარს ხადენახ ზეთ-კარალ. ზეთკარალ ამ ჯოდდ ხახლენახ, ერე ლულაჲ თხუმვარს ძღედ-ეი ხასროლნახ, თელდ მაკვშდაგარს ჩუ ხალფარნახ. ზეთკარალ ხადენახ ლუხუჰად თხუმენუ ვოკერუნ. ჟერხის ზეთკარალქამენ ხა- 15 დენახ, ლულაჲ თხუმენუ მაკვშდაგარუნ, სამუხლარ. სამუხლარ ხაცხენახ მერმა ფერიშ: წერნი ჟედ თვეთენე. ზეთკარალ ი სამუხლარ მაგ ლემარხ შალიშ. ზეთკარდ ხოცხახ სველ შალ, მუსისა დემ იძ-ლრი. ზურალელ ზეთკარალე მქჲათ ლულაჲ თხუმუნ წერნიდ ლე-ლათ სგური ლესკელიარს ლემდესინხ. არშულარ ხადენახ კიშხარუნ 20 მეჲალ ჯოდდ ი ვოკერთე წერნიდ ლესპირე ქამენქა. ათხე ბარდნი მეკვეშდ არშულელარს იდესხ.

ღვაქარ თხუმეი ლემგემინხ კოკროლ ნაბდი ფაყულარს. ალ ფა-ყულარს აგის ლემსყეინხ ი ეკეი კოტროლულარ ლემარხ, ერე თხუმე კეკეფოლარს ვედშე ხალფარნახ ი ქა ერ მოდ ახშყედანხ კეკეფაჲხენჩუ, 25 სვა ხაბმინახ ქანა ქიპი ლემტრანე ზორანელს ი ზორანელს ჩუ ლემ-ცხიპინხ კაპრაჲ ჩუქვან ი ფაყულს ქა ლიშყედს დემ ხამბინა. ალ ფაყულს ხაჲშხენა კაკულ.

ზურალელს ხალტენახ ურიბ ი აყბარეი ლემკონე ლემარხ. თე-რალგენქა ი ლელფხენანქა დესამა ხათრონახ. ამკალიბდ ათხეჲ ზენადინ 30 იკონეხ ნიჩვარს ზურალელ ი ეჲეი იზელალხ ჩრთე. გვიანდ ემკედელი დარაჲელი ი ძღედ ხალტენახ ალჲჲ. ამშა გუნდა ზურალელ თეს ლემცხიეინხ. ურიბს ერ ლემფარინხ თხუმეი, განქა მერმა ურიბს ლემთილინხ.

ღვაქარ აედრალობეი, მეცხიერულჲსა, ბუქვობეი 'ფაყეკაჲან 35 ლემგემინხ ბაშლაყს. ბაშლაყარს ლემსყეინხ თვეთენე ჟედ ქურუხე ფერიშ შალიშს. ღვაქმარემი ლარტყ მანგრა ტუფიმ ლემარ. ხაგმი-

ნახ ბალთაჲს ი ხარჭიკელარს ნამსგვენეში გუნლა. ლარტყხენჩუ ჩუ ხარკენახ ქესაჲშალ მკსყე, სუმკროლშალ კუთხ ტუფი კისაჲ. კისაჲსა ხოსყახ კაჲ, კვეს ი აბედ. აერხის ლათხვიარეი ვაზნაჲ ხაწბენა ლარტყლექვა. ლარტყეი სგობინისა ხაწბენახ ხოჩა ბეგი ლუმუქ მეშხე ხანჯრალ.

5 ზურალელე ლარტყალ ტყელ ლემარხ. აერხის თეთრი ბალთარ ხაგმენა ი ქა ლემლარტყინხ ლამარდ ლისგერე ლადელ, აედ ქორწილთე ლაზეი. თეთრი მკსკდარ ხოცხახ ვოქრეშინ ათხე ლაჲდნ. თეთრი ლემტმარალ ხაბმენახ ი შტიმარალ ჩის ქა მეფტე ხარახ ზურალელს. შტიმინლარს კოკროლობენეშ ხოფტგრეხ დინროლარს. ჭვინელდ 10 სგობინჩუ, მექოდლექვა, ლემრიკინხ ჩაფრასტალს. ჩაფრასტალ თეთრიშ ლიხ ტყელდ ლემშადე ი ლუმდბუნე თეთრი მემქდარეშ, ხედმარე ჭვინელდ ლემარდხ შვანისა. ჩაფრასტალ ძღედ ლუგვინან ლიხ. ეშ დნევეხ თვეთენად ზურალა მექოდეი ჩაფრასტალ. ჩაფრასტალს მაგ დეშ ითხელი. ჩაფრასტალ ხოჩა მადვენინან ზურალელს გარ 15 ხუღვახ, ოდო ჩის მადე. ეშხე ხოჩა ფურდ ხაჯეშ ჩაფრასტალ. აესვაჲ ჩუ ესამა ხეჲმედან, უშხვარე ლატრქალისა ჩაფრასტალს იყდღდახ ზურალელ.

ნარგილ თეთრი მემქდარ ჩაფრასტალღენქა აშქადიხ ი ლემშქადინხ თეთრი ლირკლარს, ყვიჩს ი დედეს, სგობინეი ეიბეტანი ლაბნჯრად. ლირკლარს ზურალელღენქა დეჲჲარე ისყიხ საგულლექვა. 20 მენვარ მუსგვენ ლიხ ი აშ ხელკავარს ლირკლარ ხოჩახ მასკვად. აშქადალიხ ჭვინელ აბზიანარხენქა აედ ჭვინელ მანთიანარს ერ ოთკიღენი.

25 ათხე დროჲეი, ბარდან ერ ანკად, ეჩანლო, ბარდნი საგული ლიშხბალი ედბინეხ ი ვოსარ ჩუქვენ საგულს იქვემხ, მეკემდა საგულელს ი ხოჯედა ვოსარს.

ზურალელ ლაჲდნ ქეთყაჩხ თხუმქა ლაჩქი ლითლეს ი ხოჩა პირკალი ლაჩქარს იკონეხ; ჩაფლარე მკქაჲჲ წულზარალს ი ტუფლარს 30 იდნეს ი ჯრდი არშელარე მკქაჲჲ მეკევეშ არშულელლარს იდნეს მაშრის ი ლესკელიარს მამ ხეჩოხ. ლესკელიარ ეშჲეში ხეკვეს წვარნი ლემარელას. ამეი ლას ზურალა წეს. ხაბარდნ კაბარე მკქაჲჲ ენბინეხ მახე სახი კაბრე ლიშხბი ი ლიყდი ი ნიჩვარს დემ იკონეხ ეჩქადაშალ ურიბალშე. ალე მაგ, მახე შუეკვერ ენსყან, ეჩა ტარ ლი. ათხად ლე- 35 რექე მადეჲ ნეჲჩიმური ხუტა ხალხს ი კუმაშს შვანისა ი ათხე მაგ ხორჩრედა ყორთეი ახაზიხ ი ქენცადან ხალხ; ხოხვრა მაგ ითერი ი ხოშა მაგ ლეთორ ლი.

ვ. აგბაგი, გადმოცემები, ლეგენდები

41. ლეკომა თათავ

ლეკომა თათავ იზგვდა მებეცს. ოხღვან ერის ქეშხინ მეგემ მზმუხენხენ. ჩუ ლიკდლდ ქენხგალ მეწყერ, ადგე თათავ ი მიჩა მეგემ, სგადგე ლაშხურთქსა. ლგლუხევა ლაშხურდ ადგე ესრენ წიფ- 5
ლაკაკელუნ. ეშჩუ ეახხვრდახ ლენტხელს, ეჯაარდ მინე ლგდ-
გარა პირობეი ჩვადლაგენეხ ი ჩვადმდუხევეხ. მიჩა ასაბიაჟ ხეთ-
ხელდა თათავს, ერის ხნრა ლგმან ბარჯეი. ყოხშდუხევერახ ლენტ-
ხელე ნაშდუხე მარე ი ჩვათირხ ლგმანშე თათავ, ანკიდხ მებეცთე, 10
ამი ლგგენიანდ ჩვადლაგენეხ ი ჩვადმდუხევეხ მახან.

42. ვოთარ გალფხან

ვოთარ გალფხანშა ვარგ ლგმარ; ლგშვიგელი ჩრლურს; ლახება ხაყენა თენგიზ ი გიგო; მინე მუს მურზაყან ხნაშხენა. ალმარ ლგ-
მარხ ჩრლია ფუსნარ. ვოთარ ლგმარ მაჩენე მიჩა ლახვზანსა. ეჯი, 15
ხელმწიფობ ერ ემკედ კავასიადთე ი ვარგალე გვარი ლითხელი ერ
ლგმარ, ეჩქა დეპუტატდ ოთლგმანხ. ვოთარს დე ლჩარენი ესა ხახლენ-
ნა ი დე ლაირი ლიქვდანე (// ლიქვდანე ლაირიშ), მარა ეშჩ ძღვდ
ლგჩინ ლგმარ.

ეშხვინ ალ ვოთარ ემკედ ლეჟა ლაშხთე. სოფელ მაშულდს ლგმ-
ზიგელიხ ზორთიშა. ზორთიშა ლეჟარ ერთან ლგკამ მეზგე ლგ- 20
მარხ, ერე ხატხელნახშალ გალფხანარს. სგა ერ ემკედ ვოთარ მა-
შულდთქსა, სგა ლახკენდენენა ზორთიშა გეზეთქსა; ქრხტულა ზორ-
თიშა მარეშიშდ ი ქა ერ ემკედ ეჯი ვოთარიშთექა, ეჩქა ოსწანა ვო-
თარს დაშნაჟ ი ხოყნრა ზორთიშა მარეშიშდ ი ჩოთქაჩა. ეჩქად მგრ
ხახტრენა ზორთიშერეშდ ვოთარს ი ეჯლა ოთქაჩა ზორთიშა მარე. 25

ამეყი ქალშტდელიხ ყორქა ზორთიშერალ ი ახქემახ ვოთარს, მარა ვოთარ, ალახ მარე ჩვადქაჩე, ჩვალტტეველი. შუკვეი ლეკოსანდარე კან-ტლვა ელმან ქა ლგსკორად ნახვეი შუკვისა ი ვოთარს ლატე მამ ხარა, სვა ხაჯანახ ზორთიშერალ, მარა ეყეი სკინაჲ ლგმარ, 5 ერე სევეი ერ კიშხარს ხატსინა, ქა ხასკინა ლუვღენა კანარს ი მერმა სევეი ხატსინა კიშხარს ი ამეი ფიშირ კან-ტლვაქა ერ ქრთსკი-ნლა, სგემჩედ ნამატე ლალკერდ ყაფოშა ბუქტუშთესა ლეკო-სანდს. ზორთიშერალ სვა ლახქებდენახ კანარ ლომგინ ი დემ ლახხ-ნენახ სვა ვოთარს ი ჩვათჩედახ ამეი. ძღედ ლამარგიშ ლგმარ ვოთარ. 10 ალ ამბავ ხომელეშხენ მასმა.

43. ციოჲ გალფან

გალფანზა ციოჲ აღმან შგედხენ. ჩიხრეშთე ბოგ დესა ხაღენა შგედხენ. გუშგვე ხომეშიშდ ლოხტულა ერხენისა ციოჲს:

- ქავ ანკიდ ნიკქა ამხენთე.
- 15 — დემ ლოქ იბუმბდვე მიჩ ნიკქა, ვარ ხრქვა აღეს. ერქა ციოჲს დედე ოხგრშენა ი ქრსხუნლა:
— ბაზივშე-ბაზი ლოქ ანკდენი ბოგს ქა, ლეჲა ლოქ ანტხენი მინეშთე ი ხოლა ლტოს ლოქ ხეჩო.
- ნიკოლოზ, გუშგვე ხოშა, ჩიქე ქანატენა ამხავ, მარა ერანლო 20 ოსფიქრა, ერე ციოჲ მიჩ ლოქ ეში ჩვადგარი, ბარემს ჯეა ლოქ ად-გარნე ერის. ოხფრშედა იფნამგყხენქა თოფ, ხოყირა ფოყეი, დამ-ნაჲ მუქს ახხენა ი ჩუ დემ ოთდაგრა. სერ ერუნლო სგვთხგრენახ ეშხვარ.

- ოთკეიახ ეშხეინ გალფანარს გუშგვე ხომეში ლეჩხუმთე ლიზი 25 ი ჩოსდარჯახ თანაღეი. ძინარს გუშგვე ხოშა (ნიკოლოზ) ცხეკი ქა-თალს ხაწდა ი ექნარ ოხფრშედა თოფ. ყოსწეა ცარგელ თოფ ი ემჩედ ეაჯი. ამეი ჩვასხვენახ ჯრდლარანსა გალფანარ, სემი ლგ-მარხ აღჲარ, სვანცხეპახ გირგტანდ ი ჩუ ლირმის ლახკვედახ. ოს-წანა აღეს თოფ ი მაჩენა მუხვბად, — ლეჲან ხვამხენა მაბჲა, — 30 ექნარ ოსხელა:

— აღს ლოქ ჩვადგარი ი ერუნლო მან ლოქ ხეკვეხ, ეჯრე ჩო-მინხ.

ერქა ციოჲს ხრქვა:

- აღე ლოქ ედ ლი, მაჩენამ ლოქ ჩვადგარი მინს ი სერ ლგ- 35 წორ ლოქ მამა კედნიხ, ჩუე აფიშედს.

ჩოთფიშვლახ. ეშხუ დაბეი ერ ქემჩედელი, თოფს ლახნარა ეჩქა
ლასყის. გალფხნარს ხრქვახ:

— ალე ლოქ შგურ ხაყრახ, ერე უსყა თოფშე ლოქ ოხყალვა
სემი ღეაქმარე.

ხანდროვნახ სერ ეჭმარე ი გუშგვე ხოშა, ყორქა დესა ლემქე- 5
დრლინ ეჭმარე მაყალშე.

ეშხუ ლადელ ციოყ აღმავ ახელშენხენ. გუშგვე ბეზე თეთუ ხო-
ჩა ზურალ ლას, ეჭი ჩვასხვიენა ციოყს ჟეზვისა, ჩოსჩოქვა:

— სგავ ხეწმან ქორთე.

— ქორთე ლოქ იმეი ანჩეს, მიჩა მდღგარი ლოქ ქორს ხაყა. 10

— მალო დეფანთეიწე ლოქ ეშჩ ეანჩად.

ეთომა დეფანთეი, ეჩეჩუ ტაბაგ ოსგა, ლეზობ-ლეთრე ოხწრ-
და. ეი ერ აღშდგმელი, ეჩქა ხრქვა:

— ქავ ანკიდ ეჭი ყორქა, ახ ლოქ პურმარილ მიუღია, სერ
დეშამ ლოქ ხეჩო ხოლამ. 15

ქრხტიდა ქავ ბეზეს ი ქა ლოხყალენა ლულაჟეი ი ამეი ჩვალს-
ყელიხ.

44. ვოთარ ბალხინ

ვოთარ გალფხნან ლას ვარგ, გიორგი ჩინქარაძე — მიჩა გლეხ.
ეშხუ ლადელ მახანთე ხნარა ლეზი ვოთარს, ლოხჯნეკრანა ბეეანა, 20
მიჩა მომსახური ი ემჩედ. ხანაშურნუნ ერ ემქედელიხ, ათეი ლახნ-
არახ.

— ათხე ლოქ დეშამ ღგრიხ მახანთე, ეწე აჩადხ გიორგნლაშთე,
ეჭის ლოქ აღზუნეხ, ვოთარდ ლექქე.

ეეშქედელის გიორგნ კალთეშა, ალეს ლაკლავს ხაბნენა. 25

— ფუსნ, იშგდი ლოქ ესამა, ლეთრე ჟედ ლეზობ?— ლეხქოდლა
გიორგი.

— არაყ ლოქუ ოხტიდ ი ქერი დიარ.

კირვა ყორქე ტაბაგ ოსგახ, ჩვალსგურელიხ, გიორგი არაყს ხავ-
ვშინა. ჩუ წრ აღშდგმელიხ, გიორგნშედ ხრქვა: 30

— ნებოზს ლოქ ლეეწე აჩად მახანთე ქვიჩქიშერთე ი მიჩა
აღქეაელე ამბავ ლეეწე ოთქიდ.

ვოთარ ეი ლახსგურენა მიჩა ჩაყს ი ლექვრსქონა აგიოთე. ჩაყს
თხუმ ოთლა, ვოთარ ქრხკევარა ი დაშნაჟ ჩვათყეჩა. ბეეანაჟ სგა
ლახაჟნა ჩაყს ი ღოშდ ოხტნახ.

— მახეში, ე ლოქ დრსამა ოთზიგენა?

— ლიზგუნე ლოქ მამ ორი, მარა დამნამ ლოქ ათყვეჩა.

— ენე ატახხ გიორგოშთე, ბეჟანამს ხოქვა, ხოშა კან ქავ ლოქ ოთლებ, ეი ლოქ ხაკუ დამნამ ნასყურ, ალე ლოქ გიორგოლა ტარ
5 ლი — ხოლა ნავოდ ლოქ ახარა.

ეშეკედხ, კან ქონფრეშეგახ ულვახენქა, ოთმახ აგიოთე.

ეჩუნლო გიორგის ძღვენ ოხმარა, ლექვა ემჩედ ი სგოთგორენა
ლგფქელს — ქეთეგანს — კან ლოქ ქავ ლახტიხხ, ნომვე ლოქ ხო-
კვანეხ ტალახთე ულვას.

10 — კანს ლოქ დეშამ ხატხეხ, მინევეშე ითხეხ.

გიორგის ეი ლექრაი ხარა კან ი ეჟეი ლექლავი.

45. ნასყიდად მუხვაბანიან

ნასყიდად იზგა კოფურს, ხეყდა იშგვიდ გეზალ, მაგ ლგმეხე-
ლგგულ, ლას ჩარკვიანა გლებ. იშგენ გლებარ ხაყლახ ჩარკვიანს:

15 — ნასყიდად ი მიჩა მეხვ ი გეზალ ენე ანხვიტ ი ეჯმარე ქო-
ნება ი დაბ-ლარე მინსუ ოთრიგვე.

ვოშელდინე არად ჩარკვიან მიჩა გლებარშე ნასყიდად ლადგართე,
ეჩშელდინ ლეხლაკანს ნასყიდადს მიჩა მეხვეშ ი გეზლაკახან, ჩუ
სგურ, ჩუ ხოყდანა ჩარკვიანა კახთ ი იშგვარალ:

20 — ღერბეთ, ფუსნ ლოქუ ოთმეზრე ი ოთდიდრე ჩუ.

სერ ჩარკვიანდ დეშ ანხვიტ ალმარ.

ეშხუ ლადედ ნასყიდად მეჩედ ლას ლათხვიართე, აგიოთე ლიჯედ
ჩვეთგვიანან, ამჩიქა ანკალხ ჩარკვიან ი მიჩა ხალხ, სგოთშეგახ ქო-
თე ნასყიდად მეხვს ი გეზალს, იშგვიდ მახე-ღეჟე მინე ლგმეხე-ლგგ-
25 ზელდ ეანხვიტხ, ლუარ ნასყიდად მეხვეგარ აცვირხ, იმეჟამ ლენტ-
ხელე ასუშ. ალ ზურალს ქაშ ლახგენებუნ: ჟრ ლოქ ანკდენი, დრე ლოქ
ეჯრე ჩუ ჟსა ადგარხ. ოსრგან ლახვე შუკვს, იმჟად ო ლას, სვა ლახ-
ხენდა მიჩა ქაშს. ნასყიდადს ეახყალუნდა, ზურალს ჟრ ხეწად
ლქოშე ამკალიბ აგის. ქენწანე თოფ, ეესხელე:

30 — მარ ლოქ ლი ჟეა?

— ჟეა ლოქ მიჩა მეხვ ლი.

ნახთვიარე ჩვენეიდ შიყხენჩუ ი ლეხკოდლა:

— მამ ლოქ ხაკვდა ამხანე?

— მინე გეზლორ მამ ლოქ ეოხხვერტახ ჩარკვიანს ი მიჩა ხალხს.

35 სოფელთე ლოქ ნომვე ანკად, ედო მიჩი ლოქ ჩვადგარინ.

ნასყიდაჲ ემკედ, ჩოთკარა საყდარ, ჟოხკიდა მუტვარ ი თარიძელი ხატ ი ათკვრუნა:

— ე, თარიძელ, შუკვ ლოქუ ხათონე, ალ მუტვარ ლოქ ნომავ ოთდიგ, ვოდ ლოქ მიჩა ლიჩრავის მრ ხეყედეს.

ოხბინახ ლიზი; სგემქედს ქველგერთჲსა ი მუტვარნ ჩვათდეგახ. 5 მერმა ლადელ ამეჩუ მეზგელს ვარ ხრქვახ:

— დემ ლოქ აზგალენეს მიჩ ამეჩუ.

ნასყიდაჲს ჟოხგოშლა ქაცი ვორშუ, ქემჩედ ლატლითე, ქრთჲა ალე იმეჲსა ლაკვრ. ლატლარ ქახხნკერნენახ ი ჩრლარეშედ ხრქვახ:

— ალ მარას ლოქ ფხულე ნოსაე ლახფედეს, იმჲ ხეკვეს, ეშ- 10 ჩუე ლოქ ათნებეს ლიზგალ, მრდჲჲ ქა ლოქ შრ ანკდენიხ, მინს ლოქ ჟანხეტეს ჩის.

ნასყიდაჲს საყდარ ჩოთგა, ხატ სვა ლოხსგოჯნა ი ჟოხბინა ამე- ჩუ ლიზგალ. მეყბანიანარ სერ ლადინუნ ჩრლურს არიხ.

46. ლეკ ი მარაჲ

15

ჯინელ დროისა ლეკარ ლემქედროლინხ გუშგვეთე, ერე ჩუ ესა- მა ხოთხანხ, მრდჲჲ მარას ლემგრმინხ ქა ლეედიდ. ემკედ ეშხუ ლეკ: მარა დესსამა ხოთხა ი მგრაჲს ლახლაკენა ცხეკისა მეგემი ლატბიგი. ოსფიქრა: „ალეს ლოქ ადგეს ი ქა ლოქ ადვოდნე.“ ლეკ ლემარალ ლემარ, მაჲ ლექქვის ლი, მგრაჲ—მარალულ. ქა ლოხჟოდენა სგობინ- 20 თანადთეჟი ერ ჟემქედეს, მგრაჲს ხრქვახ:

— სადილი ლიზობუ ლოქ ათნებე, ხაიდ ლოქ.

— ღჲჲ ესსგურდა ი ლალემუ.

ჟოხკიდა ხამი ლელე ი დიარ ი სვა ლახნარა ლაზობს. ესრენ ლეკ- სნ მენვარ ხაიდ. 25

— მიჩნ ლოქ ხაიდ, მგრაჲკიშედ ხრქვა.

— ქვე ანკად ი ლალემუ ლოქ.

— ცოდ ლოქ ლი, ხამი ლელეს ლოქ დემ იზბი ჟეჲ.

— ქვე ლოქ ეთყაჩ, ე ლოქ დრმ იზბი.

ლეკს დეშ ოხთემინა ი ჟოხკიდა მიჩა ხანჯარ, ქა ლოხჯოდა მგ- 30 რაჲკიშედ ი ხრქვახ:

— სუმინუ ლოქ ხექვე: „ლეკო, ჩამე ხორცი, თუ არა მოგკალი“ მესმამდ ლოქ შრ ქა ხექვენე, ერქა ცოდ ლოქ მიჩ ხერო ი ლელეს ლოქ ჟეჲ ლეჲზობნე.

მკრავლ ხაჯიდ ლეკს ხანჯარ ი ქანცელჯრე, იარალ ქესრეკე ი ანტახ აგითე.

17. მისაპ ი მუშაპ

ეშხუ ლადელ მკსაე ი მუშვან აღნაზერჯლიხ ლათხვიარს, ეშხვ-
5 რე თოფარ ოთსინჯვახ. მუშვანი თოფ ეჯკალიბ ლემარ, ერე სგანთე
სარკმალ ლემთერონინ. აღ თოფი გუნლა სგა ხოყრა მკსაეს მუშვა-
ნიშვდ თოფ ი ჩოთდაგრა. ჩოთრლალა ლედგარ, ჟოხსყა ჟავი წუნ-
წუხვ, სგა ლახნარა ი ლემცომინ ეჯნოვშე ლედგარს, ერე წიორს მო
ლოხმამან. ერ აცმენდა, ანჯად იმხენი ლენ თეკერი ლაშრლ ი ქესაგან
10 ლედგარს. მკსაეს ლახნაქქინ: „ამკალიბ მეგემ ლოქ ამი ღნემე არი,
აღე ლოქ იმხენ ემქედ“.

აღ მუშვანს ათსეღა ქყინტგეზალ. აღე ჟალღვაქმარჯლი ი ეშხუ
ლადელ სავთე ემჩედ, ლუსუ ხოჩამდ ოხთონა. ეჩუნლო ემტეხ აგითე;
მიჩა მუ იმქრღ ლენ ათვაფ, აღე ჩუ ხახლენა.

15 მუქლორ სავმარ ემქედხ შვანთე, აღ ქყინტრლა მუე მკდგარნღ
სგა ხანკრინახ. ჩვალბინაველიხ ეშხუ ვოჯახისა ი ამეჩუ ეშხუ ლქთ
მედვინდ ლედგარ მუშვანი გეზალ ხაყენახ. ჟრ ლემთერინხ, აღ მკ-
დგარი მკსაეი კათხთქესა ემშყედწლი ეჯკალიბ თეკერი ლაში, მაჟკა-
ლიბღ ლედგარს ესნგან ლაცომეი. მკსაეს კათხ ჩოსგა ი ჟოხშურჟე-
20 ლა. აფხნიკარ ლახქოდნენახ:

— მაჟ ამბავ ლოქ ლი ი იმ ლოქ ოხწუხვავა?

— ხოჩა გვეშ ლოქ მალე, მიჩ ლოქ ჟრ მუშვან ოთდაგრა ლათხ-
ვიარს, ამეჩუ ლოქ ჟრ თოფ ხულვა, ეჩა გუნლა, ეჩის ლოქ ასგენნა
წუნწუხვშე ლაცმენეი ამკალიბ თეკერი ლაში, ა, ათხე ლოქ ერ კათხ-
25 თქესა ემშყედ.

აღე აღ ქყინტემ ქენშენარე მაგ, აღეს დერ ლუსუ ჩუ ხოხალ-
და!

სავმარ ჟრ ჩვედშდემალანხ, ქანჯად აღ ქყინტ ი ხოშა მარჯლს
ლეხქოდლა:

30 — მაჟკალიბ თოფ ლოქ ხალვენა მიჩა მუს?

— ამკალიბ ი ამკალიბ თოფ ლოქ ხალვენა, ლემწეულდ ხრქვახ
ეჯმარს.

სგემჩედ ეჯ ვოთახთე, იმჟ სავმარს ხაგდგდახ, ქოხკრდა თოფ
ბიდხენქა, ჩოთთრრა, ერე აღე მიჩა მუე ნალვენ თოფ ლი.

მერმა ლადელ, ერ ესღრღდახ, ჩოსხვრდა ალ ქყინტ შუკვისა ი
ჟანხვიტ სავმარ, ჟეა ჩვედრტვენ. ალეს ეხქამ სავმარემ ი შვანარე
ლრმამხვალ. ძღღდ ამბავ ხნდახ, ლიმრრავ ი ლისყნლრ ეჩღნლო.

48. ბელმანარ ი ხაჰმარ

გელვენარს ხაყნახ ლებეგრავე სავმარ, ზაისა თვითს ლემანზ- 5
ინხ ხაზა ლაზორთე. სავმარს ქა ლევედი ხარახ ლარდა, მომსახვრალ,
ლეზობ-ლეთრე ი მაგ. სურუ ერ ხომგმინახ, სავმარს ხოლა გუ ახკე-
დახ ი ჟოსსაქმახ გელვენა ლალატ. სგახცხეპახ ლწთშე. გელვენს ხან-
კრინა ჟაბუ ღრღვენ, მიჩა მომრავ. სავმარს ღეშ ოთთრახ, ხედრმა
ღენ ვარგ ლი ი ხედი—გლეხ. ეჩუნლო ხრქვახ ეშხვარემღ, ერე „ხე- 10
დრმა ლოქ ხოჩულ თვალამ ი ტანამ ლი, ეჯი ლოქ რიი გელვენ“ ი
გელვენა მგქათ ჩოთდაგრახ ჟაბუ, გელვენ ჩვათრედახ, ეჩანლო ალეს
ოთმა მიჩა ჟარ ი სავმარე სოფელ ჟოხაყრა თელდ.

49. ჰალი ზიგ

ჟვინელ დროჟეი მწვარ ლეგლირდლობ ხახლენა ი ხეამს ლალ 15.
ლემხვიტინ ალ ლეგლირდე. იშგენ ჟაგნაეგუნ მამ ხახლენახ ლიმზერ-
ლიკტრალენქა ი ლემგადინხ უქმარს მერმა-მერმა ლეგლირდემი ჟა-
ხაჟი ი ეჯ ლადელ ჟი ლემნაზეროლინხ ეშხულ, ქა ლემნაყინხ ტაბ-
ლარს, სგა ხაკტრალნახ ლეგლირდემი მუფშედა ღერბათს, ერე ჟენ-
ლეჩას მინ ლეგლირდეხენქა. ნატუსუნს ხატუსნახ ი ეჩანლო ჩუ 20.
ლემსეუროლინხ სკარდ მაგ ეშხულ. ალ ლიმზერი ლიგდენის ი სკა-
რობს ჟედ სოფლობშე ლემჩომინხ ეშხულ მაგ, ჟედ გვარიშ ი გვარი
შელდეი. ნაჟ გვაგად ლიმზერ ულშა საფტინ ლადელ ი ამ ლადელ
ხაკტრალნახ ჟადი ზიგი მუფშედა ღერბათს ჟადი ზიგხენ ლილჩეს. ალ
წეს ვოდ ათხე დროჟენ ხოგაქხ გეშგეე ხომშელუს. იმეჟა აგის ხეა- 25
მზერდად, ეჯ გიმს ლეკნი-ლეღაშდ სგა დეშერ ხეფდნლდა ი ჩვარდა
ათხეხიდ ამჟი უყდ.

მაშენა ლემყალ ლეგლირდად ი ამსენლდა მგდგარიდ ჟადი ზიგ
ხაბეენახ ი ათხეჟ მწვარ ხაყლუნხიხ ჟადი ზიგიშედ. ლამზერ აგის
ხილ მჟა არი, ალეს თელდ გვარ რთე. ამჟალიბ ლიმზერ ჟერხი აგის 30
თელდ სოფელს ხავდენა. თელდ სოფელ ლემხურჟელროლინ, სკარსნ

ლემჩომინს თამფიერისა. ხოშა თანაფ ლადელ ღჭრდახ ლაშზგრდ ლეჯითე, ეჩეჩუ ხემზგრხ ბეყეზდერს. ბეყეზდერი უახაეი ლეგ მუ-
ვარ ჭვინელ დრომა საყდარ ი სოფელ უემხვეტელი ზიგხენ. ათხე ეი
ხეთრახ ჭვინელ ქორალე ნამხორალ, მარა ქორრლარ მუვარ კოქრ-
5. ლულარ ლემარხ. ათხე დროჟეი დნარ იგემ ამეი კოტრქ ქორრლარს.

ბეყეზდერი მიდამისა ხვაჲ ნამხორვალ არიხ ქორალეშ, ეშხუ
საყდარ ამეჩუ ხალენახ ი მერმე — ლაშრუშ. ლაშრუში საყდარ ლენშგ
ლემარ სპილენჯი ნანშგუენუშე ი ეჩა ნანშგუენ სპილენჯ ახხენდახ ვორა
ლაშთხარეი ლაშხარს ი ეჯნოვეშ ლნარაყ ცხვადვარ ანსყეხ.

გარგლიხ, ერე ფორჟელუშმა ქალაქ ლოქ ლემარ ჭვინელ დრო-
ჟეი ი უამობეი ლოქ ემხვეტ ხალხ. ეჩა ნაფდიქა ჟერუ-სემი აგის აჯალ
არიხ საყდრი ნამხორვალ. აღმარ ლიხ: ლაშრუშ, ლაგვირკაშს ი ბარ-
ბალნაკს. გაცხად ქალაქ მერენს ლას, ოდო ამშელდ საყდარ მახ ხე-
15 რრლხ, სოფელ ერ ლემარელას.

უამ კადი ზიგდ ხოშილს ლემხვიტინ ხალხს. უამობეი მაიდრ ლე-
მარ ი ეჯრ ლემხვიტინ ხალხს. მაჰედ დესა ხაკდენრლნახ ი ეი ლალ
ლემხვეტრლინხ მაიდშე. იმჟჲ ესა ჭვინელ ნასეფელ არი, ეჯი მაგ
უამობეი ლოქ ემხვეტ ი ეჯ ნასეფელ ნამხორვალს ათხე ნაეამვარს
20 ხატულიხ. ჩრლურიშ ი ლაშხი ნესგა ათხე ეჩთან ლეწფერი ცხეკ
ხაზვიბ, ერე დემე არი ეჩთან ლეწფერ ი ეჯ ლეწფერისა არი სპონ-
ტიო ბეჩეშ ნაგემ ნასყდარ ი ნასეფელნ ეი ხეთირი. ამეი ხეთრა
ლაფურხენ ი ლაცეშ ი ალე მაგ ნასეფელარ ნაეამვარ ლოქ ლიხ.

დეცილს ი ბეყეზდაშს, ჩრლურიშ ი ლაშხე ნესგა, ძღედ სოფლარ
25 ლემარხ. ათხე ნასყდარალ ი ნამზიგვარ ჩმაგ ეი ხეთრახ. ზაისა ეშხ-
ვინ ნასყდარმეყ ეი იხვრჟელი სოფელ ი ლიშზგრხს ი სყარობს იჩოხ
უამხენ ნაგადს. ეჯრუმ მაიდობ ლემარ უამობეი, ერე ეშხუ კანდემი ყუ-
ათჟმასა სგა მჟა ეთსკჯდრლ კაკლარ ჟედ ფექ, ფეტვიშ რრლ 5 ქერიშ,
ჟედ კვეცნაშ, ეჯი ხაჯრნა უდუნეი ფასდ. კაკლარან ლაშმად კანდემი
30 ყუა ხალენახ უამობეი ი ერის ხაყლრნახ კანდემი ყუობს (// ცული
ყუობს). ცული ყუათჟმასა ლამსკედ კაკლარისა ხეჟადინ მარჟემი ქუნს
ქა ლემკიდიინხ ფასდ. ხორჟელაჲ დანს ხაშყიდ შვანისა ი უამობა ამ-
ბავს მაგ ნამბვი ი კადი ზიგი ამბავს ლნადრ. აშ მულვაჲ ხვაჲს ლემხვი-
ტინ, მარა უამობ, ვორგულდ ესკიდ, თელდ ეი ლემქეიეინ სოფელს,

ამეი ერე მუშებენ ძვირდ გარ ჳსა ლგმსედროლინ ლუარ. ათხე ხეთრახ ვობროლს ნამზიგვარ ჟამობენინა ნამხვიტ. მაგ ჟემხვეტხ ალ სოფელი-სა. ეშხუ ვოკარ ბობშინლ გარ ემსედელი, ვობლოლ ი ამხენქა ეჭ მი-დამს ასეახუნა ვობროლ. ვობროლიერუ ათხეჲ ჟი ხნაშხა ეჭ მიდამს ი ალ ვობროლი ნათსაე ხეკვეს ლესეხ, ათხე ერ ჟაქუნდერს იზგეხ ბას- 5 ლომაჲშერალ. ფიშირღეთ მეზგე ლიხ ათხე ბასლომაჲშერალ. ალჲ-არ ლოქ ლიხ ჟამობენინა ნაშე ვობროლხენქა ი ეჭ ვობროლი ნაყარ ლოქ ლი, ხედრ ქახსელა ჟამობს. იშგენ სოფლარ მაგ მახე სოფლარ ლიხ, ჟამობენდროშ. ჟამი ჟახე ათხე საყდურდ არი რუ მესდე სოფელისა ი ჟი ლახ ჳრ იმჯარვი ჲერვალემიშეთ, ერქა ხაყლებ საყდურდ: „პატ, 10 ლოქ სი ჟამ!“.

ლგჳნ ნაფდიას ლი ეშხუ აგის ლუზუგვე სუკ მევარ კვლთხიქა ი მაგ სგა ხაკეშა ი ყკლებ, ერე „ალ ლუზუგვა სუკისა რუ ლოქ ხაშთხ-ვა განძორა ჟამობენინა ნაშხუნ.“ ეჭ სუკს ხნაშხა ჟახად ბარბალნაყ. ამეჩუ ლოქ ლგმგენელი საყდარ ი ეჭი ლოქ ოთშდუხვახ, მარა ქალი- 15 შთხრის ი ლითხელის ათხად დეშერ ლახკეჲჲ.

51. ტურისტალ

მოსკოვხენ ტურისტალ ანდრჯდახ ესრენ საეჲ თანალქა შვანთე. ლასხ ჲეხე-ქაშ ი მინე დინაგეზალ. ხოლა ამინდ ლას ი ქწხძგვაბ ჟაჲ. ჲეხე-ქაშ ქა ლოხჩაშხ ი ალჲარე გეზალ ადჲე ჟაჲემ. ჟაჲ ჳრ ჩედრ- 20 ერვან, დინაჲ ჩვადჩერვე, მარა ლერექვ დესა ხესად სგა, რუ ხეკ-ვარან ლჯდგარშალ.

ამერნ ესრენ ეშხუ მუშვან ყაჩად არი ცხეკისა ი ჩვესწვენე ალ დინა კარავენქა. აჩად, ჟენტრტე ალ დინა, ადჲე კარავთე, ტუფვარ-თჳჲსა სგათჳრნე, ლემესმოყ ხოჩამდ ჩვადტებდე ი დინად ჟენბინე 25 ქუნე ლინბინე. ჟენხოჩვან, მარა ლუშნუ ალეს მწ ხოხალ ი ლურუსუ — კყინტს. ჩვაროხ ამეი ეშხუ ზაჲ ი კყინტ ხანნე დინას ნათხეი-არქმი ლედეს ი ამნოვე ასულვე. ალ ეშხუ ზაისა დინად ჟახთონენე კყინტს ლურუსუ გარგლა, ერღონ ლაჲწიე მოსკოვთე — მიჩა დიეშ-თე ი მუშეთე, ამნემ ვარ ხექვე: 30

— მიჩ ლოქ სოფელთე ლაზ მამა ხარ, მარე ლოქ ლახდაგრა.

— ჲალო სოფელქა ლეთშუ ლოქ აჩადხ უქბოვეშ ი ერუნლო ლოქ მიჩ ხოხალ.

აჩადხ გაცხადდ ი აწადხ მოსკოვენუნ. ამეჩუ დინად აღზგზე კყინტ მიჩა დიეშ ი მუეშეთ: 35

— ქავ ხუჭვე მიჩა ამბავ თხუმნეშ ვოკერუნ.

ამჟი ეჭლა ჩომინ, ერე უცეფ მრ ლახბუნყვენ მიჩა დის ი მუს — მახადღე ჩუ დრსამა ხაყრანხ.

ამნემ ქრხომბვე მაგ, მარა ეჭმარდ მდლ ედჯირვეხ, აჩად სერ ი 5 ოხკიდ მინე დონა. ხნდახ ძღღლ ლიხადანლ.

ეჩანლო ჩვადგეხეკაშეხ ალმარ, ქა ლახნდახ ეშჩუ გეშდ ზამ, გეზღრჩი ქა ლეხვოდანხ. ეჩლო ლუქე კყინტემ:

— ღკრი ლოქ მიჩა დედნეშ ი მამა ლაწედთე — შვანთე.

მიჩა გეხვ დემ ფუშდლა, მარა ეშჩ მდლ ენჟომე ლიზი. ამი ყოხ-
10 მეკრეხ მიჩა ამხვარდ ი ჩოთდარჯეხ. ყოხჩიშ ამნემ ი გერუ მარე
აჯალ სვა ლახდაგან. ჩვადგრმეხ ი ქრთქვიცხ გეშდ ზამ. ადგეხ ი
ჩუ ხეყნდახ იმეღ ლენ მოსკოვი ფედმას. ეჩე ლეგდ აჯად. ვოდ ერე
ლადგარს მრ ლახნგან, ეჩქად მდლ ახმეკრანლენე მიჩა გეხვს ი გეზალს.
ათხე ოხზგზე ქალალთ. შიშდ ანჯადხ ალმარ, ყოხრზინეხ ი ჟანხო-
15 ჩეხ. ქერ ანჯად ქვმთე, აჩად ი ჩვარდა მიჩა გეხვიშ ი გეზალცახან
მოსკოვს, მარა აჯალ ლახნდა აგითე ლიზი მანდ. დემლა ფუშდლახ.
მარა მიჩა მდლ ენჟომე ი აჩჩად შვანთე. ეჩედ ოხმეკრეხ მიჩა
ამხვარდ, ჩოხდარჯეხ ი ჩვადგარხ. ჟეღ შვანს ადშდუხეხეხ ი გეხვ ი
გეზალ მოსკოვს ოთსად.

20

52. ლეპარ ლახნისა

ლეკარ ემკედხ ისვა ლაშმალდ ლახნეშ. გუშგეე ხალხს დეშმა
ოხკერკა ლიწინდერ, ჩოსსგურახ ჩიქილწლისა — ლემზაგრჩ ლეჟან
დაბარისა — ი ჩოთშდგემლახ. ეჩანლო ხრქეახ:

— ათხე წკრნი დეინელუ ლოქ ლახნშხ.

25 ალე ლილლატრ ლამეკრანლენა ლკმარ, სერ ყოხბინახ ლითოფ ი
ყოხკრდახ თელდ ჟარ. ეჭმარე სანყურ ი დროშა ჩვასეღენახ, ეჭმარ
ეაქუნდერი საყდარისა ვრდახ.

უტკუნ დოშდის ლიმეკრეკამალეი ხოჩა ბკრგაა ფალავანდარს
ეჭ სანყურს ი დროშას ხავდუდახ ჩუ ლეყდანიდ.

30

53. შანსავ

ყანსავ ლკმზიგინ სალდანის (ლაშხრანშ ლექვენ) მტრეკამისა.
ალ მტრეკამი ნამხვირ ათხეღ ჩვარი.

ეშვხინ ყანსავ ლეჩხუმთე ლას მეჩდე. აგითე შერ ანლრჯდა, ხვირი ვოკერს დავ ლახთქებნენა ჩაეჟი. ყანსავს ხალვენა ბნგერ — ხამი ფათეხენქა ლესყე თეკულ, ქრხდა დნვაშედ ი ოხნრდა აგითე, აგის ცხარალ ქრთვენა ი ჩოთმდუხვა ლელცება ჩუქვან. ცხარალ ლექ-კორ დავ, ვოდ ეჯარს ეი დო ენთხენა, დეშიმთე ლემაზინ. ალ დავ 5 ყანსავს ჩუ ხაყენა სერ ჯოგა მგლდედლ ი მგგვენკერებიდ. ჩვათფიშ-რენა ყანსავს ჯოგ.

მერმამდ შერ ემჩედ ყანსავ ლეჩხუმთე, ეჩქა მერამ ლოხტულა როკალე ლელხენქა:

„არჯივანო სალდიანო,
ბალახფანდურს მოახსენე,
სილისფანდურ ავით არის,
გობ-საცერი მომიტანოს“.

10

ალე ყანსავს ჩვათეშდნენა, დესა ხრქვა დნვაშედ. ძღვდ ხანუნლო ქა ლახშყედა ი ქა ხრქვა, ამეი ი ამეი ლოქ ლემარ. დავ ჩვალემჯარ- 15 ველი:

— ვოდ ლოქ ხეპრლ-ბექკვერლ დო ხაყრა, ეჩქად ლოქ მნ ხნქრლ. თანაფ ლადედ ყანსავ მიჩა ლგაეხვდ სახრებთე ემჩედ, დავ ი ბობშარ აგის ოთცენრა. დნვაშედ ხრქვა:

— მინე ლიკდნლდ ლელე ლოქ ენე ანჯაბე.

20

დნვს სგრსგა ლნარაყია ცხვადთე ლელე, ეი შერ ალჯაბელი, ბობ-შარს ხრქვახ:

— ლელეღე ლოქ ხამნე.

— მიჩა ცხარალს ლოქ ე ქა ხათონნეხ, ეჩქა ჩუ ლოქ ხამნი ლელეს.

25

ბობშარს ცხარალ ქა ხოთონახ. დნვს ცხარალ ჟოხენდა, ეშხუ ცხვად ლელე ჩუ ლოხმამა, ბობშარ სგრთშინდა მამფუათეჟსა, ჟეჟ ემჩედ ი ჯოგნ ოთმა.

64. ლეპარ

ემქედელიხ საყდარი ლაკეშათე ლეკარ, ერე ქრთაენხ ერხენქა 30 ხატარ ი იშგენ ქონება მნა ნირდრლ.

ქა ლახნსნავენა ენბარე ხოშამ (ეახე მნ მაშყიდ), ერე მეკდე ლიხ მერვანდენ ი საყდარს კულშეხ. ჩოთფადნესა სოფელ. ემჩედელიხ ი

საყდარ ლეკვეშ ასხვენახ, ლეკარ ლეტეურე ლემარდხ საყდარმოყ-
ეჯარ ჟოხხენტახ ი ჩოთმდუხვახ, ქონება სგროტრახახ საყდართე-
ეჯარ მაგ ჩუ ხაშთხვახ ამეჩუ, ჩიხრეშ, იმჟა ათხე ლაშქ-
დაშ ლი.

5

55. ლინტხა ამაბაჟ

ემხუ ზურალ ემჩედელი კუმში ლატხნლთე სიმინდთე ი ათქემა
სემი ლეზაჲ დინრლ. კუმაშს ჟრ ლემტგხალინ, ბობშ ჩოთცვირა კა-
რავისა. კუმაშ ჟრ ქროტგხალა, ემტეხ კარავთე ი ბობშ დესა ახხვენ-
ნა. ასთხენენა თელდ სოფელ, მარა ბობშ დეშ ოხთხელახ, ეჯი ჩუ
10 მგარამთე ემთვეფ.

ხვაჲ ხანგნლო, ჟი ჟრ ოხცხა, ოხბინა ბობშს აგითე
ლისიპ.

ესრენ ბობშ ოთჲა დალს ი ჟოხგურდა ეჯის. ეჩგნლო, დინას აგი-
თე ლისიპ ჟრ ოხბინა, ლემმესინ მიჩა ჯგმილს ლწეთმე ი ლირვალთე
15 გარ ლემტიხინ აგითე. მეს-მეს ხაქვდმელნა:

— ჟიხალ მა, მნა ლენ ლიშდ ნაჲ გუშხვარეშ?

ქყინტს დე ამშა შესამა ხახლენა ი დე ეჩა, იმთჟა ლენ ასყუნა ი
ახყუნა მიჩა დაჩურს.

ეჩანღონენ სერ ჯგმილს ქნთყეჩა ი სგა ლოხგლმატუნა ემხუ
20 მეთხვიარ ქყინტ. ქა ლახვოდენა ეჩაცახან გეზალ. მეთხვიარ ქყინ-
ტიშვდ ლიჩინეალ მდლ ოთნება. ეზრისგ ხანუნლო ალ დინა ი მიჩა გეზალ
მეხს ოთცუდვა ჩუ.

56. მარუ ლახვბა

ლემარდელიხ მერუ ლახვბა. ემხუ ხოშულ ლემქერე ი მახლი-
25 ან ლემპარ.

ეჯი სოფელისა, იმჟა ალე მერუ ლახვბა ლემზიგელის, ლემპ-
არელი ქორწილ. ხოშა მუხეხეს ხაკედენა, ერე ქორწილთე ეშამეშ
ჯეჲ ემჩედელან. ათხე ხათხელნა ეჯკაჲ მიზეზს, ერე ხოხრა მუხეხე
ნაწყენ მრდ ასსედან ი ჟეჲ ეშნ ქორწილთე ემჩედელან.

ნებოზთე ხაკვერ ჟალმარჯლანს ქორწილთე ი ხედნჲ მუზი ნრრლხ
ლაქორწილთე, ეჯი აგის ასდენრლ, მერმე ლალდეღთე ხაკვერ ემჩედნ-
ლან. ჟანგან ხოშა მუხებე ი ხოხერამ ხუქვე:

— სი ათსგოჯ ლალდეღთე ი მი ქორწილთე ოთკვერი.

ხოხერა მუხებად ოსცადე:

— ლაქორწილთე ლნზი ე ლიკვერე ლი ი ლალდეღთე ლნზი—ლე-
ხადე, სი ლალდეღთე ადერ ი მი ლაქორწილთე ოთკვერი.

ჩვედჩუმან ხოშა მუხებე ი დნსამა მოშ ლახტიხ.

VI. ზღაპრები

67. მარე, დეშვიც ი მალ

ეშხუ მარეს ცხეკისა ლეკნი დაბ ხუნან. აჩად დაბი ლაკანთე ი ხგნსგანუნ შერ დაბ ჩვადკანე, ანკად დეშვიც ი ხეჰვე: — ქა ლამო კან, 5 ოდო სნა ჩუ ჯიზბი ი ისგვა კანსი. მარეს ახყალუნდა ი ხეჰვე: — დაბი ლიკნი ჩვამნებ ი ეჩანლო ათაჲ. მარე სგა ლახნდა აჯახ დაბი ლაკანს. დეშვიცი ი მარეში გარგლას ცხეკისა მალ ხვენარნა ი ეჩხენქა ქა ლახტულე მარეს: — დეშვიც ჯიწვა შესა? მეფე ი მიჩა ჯარ ხეთხელი ლერმიდ.

10 დეშვიც ნაკანისა ყურდა ი მალი გარგლა ერ ენმეკრე, ყახყალუნდა ი ხეჰვე მარეს ჩუმულდ: — დესა იჯ მიწვა, დესა მარედ ლახტულე: — დესა! — ალო მაჲ ლი, ნაკანისა შერ ხავგრანა! დეშვიცი ხეჰვე მარეს: — ჯირკ იჯ ლი, ჯირკ! მარედ ხეჰვე! — ჯირკ ლი, ჯირკ! — ალო, ჯირკ ე ლი, იმნარ ჯაკუ ნესგა დაბისა, ყათგურან 15 ურემთეჲი. დეშვიც ხეჰვე: სგა სგემგულურდ ი ჟი ლავგრანს მი ლაჲწა. ოხგულდა მარე დეშვიცს, დეშვიცდ ლოხწეენე, ყედგურანს ურემთეჲი. — ალო ეესლაჯ ურემჲი ჯაქვეშე! ეესლაჯე მარედ დეშვიც ურემჲი. ეჩქა ჩვანქინე მალდ ი ოხბეხ ურემს კანარ ი ადჲეხ დეშვიც აგითე. აგის ჩვადგარხ ი ლედვი ჩვედყვილხ ისგდ ი ქონი.

20

68. ვეფხ ი ეშხუ მარე

ეშხვინ დაბისა მარე ლემკანინ. ციცე ეჩეჩუ, ცხეკისა, შდღუგვარს ლემკრმინ. ეჩელექვა ვეფხ ემვედ ი ციცეშიდ ხოქვა: — ჯეჲ ლოქ მიჩა მოგვარ ლნა? ციცედ ხეჰვე, ერე ადუ ლოქ, ჯეჲ ლოქ მიჩა მოგვარ ლი, მარა მარეში ტოტისა ლეჩგვარე ლოქ ლი. ვეფხედ 25 ხეჰვე: ქვე ლოქ ხაწვენე მიჩა მგჩავრავი. ციცედ ქა ხაწვენე მიჩა

მგზავრავი ი ვეფხდ ხეჰვე: — იმნარ ლოქ ოთხაგრავე მიჩა მოგვარ!
ათხე სგანე ლოქ ეხეცუდა. მარად ხეჰვე: — ძალა ლოქ აგის ათსედა ი
ჩუ ლოქ ადრი ი ეი ლოქ ანკდე, ეჩქად მიჩ ლოქ ჩვესბენ. — ოხო,
ჩუვე ლოქ ესბე! ჩვესბე მარად ვეფხ. ჯეა სგანად ცხეკთე, ეახქეიცი
ჯინრა კეტი, ქანკილ ი ხოჩიდ ვეფხს ეჩქად, ვოდ მრდ ეხფამ. ეჩენლო 5
ქაფიშვიდ. ერ ესლრჯდა, ციციკს ხეწად ი ხეჰვე: მაღადეც ლოქ ლი ჯეა,
ერე ალე მარაცახან ამზუმ ტანელ ეშნ სგა ლახსედა.

59. მეთხვიარი გეზალ

ღემარდელი ხოჩა მეთხვიარ. ეშხვინ, ლათხვიარს ერ არდა,
ქა ხეწად თვეთენე ირემს. ირემდ ხეჰვე: — ამაფშვიდ ი ქე მქახენი, 10
ხოჩამდ ხარდი ი ე დრმ მქახენი, ჩვეთდაგრხნი. მეთხვიარდ ახფიშვიდ
ი ქეთქადან. მეთხვიარ ატახ აგითე ი მიჩა აეხვს ხეჰვე: — სუღარა
ლოქუ ოხმარე, ჯეა ჩუ ლოქ იდგარი. ეჩი ლწთ მეთხვიარ გაცხად
ჩვადგან ი ეჩუნლო მიჩა აეხვს ქა ლეხვოდან ქყინტი ექკაიბ ღონგერ,
ერე თელდ ქვეყანანასა ამკალიბ დარ არდა. ეშხვინ ეჩი ქყინტი ჩვენ- 15
კიდ თოფ ი ჩვადტენავე, ქანად მიჩა დიეშთე ი ხეჰვე: — იმ ლოქ
ოთდაგრა მიჩა მუ? — წერას ლოქ ოთდაგრა, ხეჰვე მიჩა დიდ. ეახუმ
ხაყერ მიჩა დის, ერე ქახანმბვლენე. მეთხვიარი გეზალ აჩად თვეთენე
ირემი ლათხვლითე. სგერ აჩად, ქა ხეწად ეჩი ირემს. ახფიშვიდ ი
ჩვადგარ. ადგე აგითე ირემ ი ეენლუარან ი მარგალიტარს შგდე 20
ქარკქა. ეჩენლო ანკად ეჩი ქყინტი ი ჩვადგე ექკაიბ ქორალ, იმკაიბნ
მეფესნ მრ ხულვან. სერ ჩვაწჟე ხელწიფ ი წრ ესლრჯდახ, ირემ ქრთ-
ლე. მერმა ლადელ ალე ქყინტრლნ ადგე ი ხოჩა ქორ ეახგემვლენე.

ალე ხელწიფს მოახლდ ხეყნდა ემხუ ზურალ ი ეჩენმ ხეჰვე:
— ალე ქყინტს ხექარ, ერე აღმოსავლეთი ხელწიფი გეზალ ანკვდას! 25
ხელწიფდ აღზგზე ალე ქყინტი აღმოსავლეთი ხელწიფი გეზალა ლაჯ-
დად. სგესსგურდა ხომალდთემა, სგესსყე ლეზგზ ი აჩად. ხეწად:
თვეთენე ცხეკე ხაჰიმ. მეთხვიარი გეზალდ ჩვედგრმე მტრედ ი ქა
ლახრმ ცხეკეს. ესლრი, ესლრი ი ხეწად: თვეთენე კალმახ ხაჰიმ წგრ-
ნი კალმახს. ჩვედგრმე წგრნი კალმახ ი ქა ლახრმ თვეთენე კალ- 30
მახს. ეჩენლო აჩად ი ლახანგან ეჩი ზურალა ქორს. ეენკიდ ლერეჰე
ი ჩვესსყე ეჩა ყორჩეი. ქანკად ზურალ ი ოხბინე ფარჩელს ლიფხნ-
ეუნე. ეჩქა ქყინტიდ ხეჰვე: ალე მაა ლი, მი ერ გემ მაყა, ეჩაცახან.
ჩვედლორჟე ზურალ ქყინტიდ, სგესგენე ხომალდთე ი აჩად ი ადგე.

შუკვეი ზურაღლ ხეჲქე: ენე ლოქ ანტვარე ნარი ი ზეცას ლოქ ხეწდე-
 ნი. ჟანტვარე ჴყინტლ ნარი. ზურაღლ მტრედლ ესიპდა ი ედპენან.
 ეხჲამ ცხეკე ი ჩვედგრმე მტრედ ი ოთჲიდ ეჲი ჴყინტრღლს. ეჩუნლო
 მეთხვიარი გეზაღლ ძულეა ხაწვენე. ესიპდა ზურაღლ კალმახლ ი სგა-
 5 ჩად ძულეათჲასა. ეხჲამ აღ კალმახს თვეთენე კალმახს ი ჩვედგრმე.
 ოთჲიდ აღე ჴყინტს. ესღრიხს ი ზურაღლ ლეხჲოდდა: — აეშა აეხვდ
 ლოქ ოსჲა. — ხელწიფი აეხვდ ლოქ. — მიჩ ხელწიფი ლიგეხვ ლოქ მან
 ხაკუ. ზურაღლ ხეჲქე ჴყინტს: — ჴეა ლოქ აეხვ ი ჴეა ლოქ ჴაშ.
 — ხელწიფ მიჩ ლოქ დჲმ ხამბე. — ეჲი ლოქ მიჩ ხოხალ. მეხთვიარი გე-
 10 ზალს ათჲეენე ბანგ ყუთშე. ეჲი ყუთისა წერილ არდა: „ჩუ ლეხთგ-
 რედ, ხოჩამდ ხნრდიდ, დრმ ლეხთგრედ, ჩვეთდაგრედ“. ჩუ ლა-
 ლჲშხ ეჲმარდ ი მაგ ჩვედბანგავანს. ეჩუნლო მეთხვიარი გეზაღლ
 მაგ ჩვადდაგრღლე. სახელწიფ ი ეჲი სასახლე დრნას ი მონადირჲ გე-
 ზალს ოსსადხ. ხოჩა ლირდე ედჲიდხ.

15

60. მეთხვიარ ხაჲი

ღემარდღლი უშხუ მეთხვიარ ი ხნაშხუნა ხაჲი. ხაჲი ჩიგარ ხენ-
 ას ლემდაგრინ. ეშხუ ლადელ დჲსამა ოთდაგრა. დემოშ მჲრამე ლა-
 დელ. მესმე ლადელ ჩოთდაგრა ნათხვიარღლ. ჩოხრეკა ლატფურად:
 ხენსგანუნ ერ ჩოთტუფურა, ეჩჲა ჩვემშყედ, ტუფ სგა ლეატის ი
 20 ჩვედრტვენ. ხაჲი ჴქხჲამ ლადგარდ. ნათხვიარღლ სგაჩად გამოჲვაბ-
 ულთე ი ხეჲქე: — აღე ლოქ ჲრ ხასკერელ, მაა ლოქ ხასკერელ,
 აჩად ლოქუ, ეშხუ მარას ჴანიშდ ი წელიშდ ბერჲი ჲღევა ხრგ, ერანშ-
 თე. აჩად აგითე ი ეჩხენჲა ესზეღლლე. სგა ლახხვნდახ მგლდღა. ლეხ-
 ჴოდდა: — ამჲაიბ ი ამჲაიბ მარე იმე ლოქ იზგე? ეჲმარდ ხეჲქეხ:
 25 — მიჩ ლოქ მგლდღა ლეხხვიხ, ეჲმარ ლოქ ხათრნენხ. სგა
 ლახხვნდა, ჴა ხათრნეხ მესმე მგლდეღთე შუკე. აჩად ხაჲი
 ი ჴა ხეწად ეჲი მარეს. ხოჩა ლადელ ხეჲქე. ეჲნემდრ ლახ-
 ტიხ ი ჩვაწჲე ხაჲი. ლეაჲეიფეხ. ხაჲიდ ხეჲქე: — ალო მიჩ ლათხ-
 ვიარჲენენ ამჲენენ ლოქ ხაჲრა. ნათხვიარჲე ჩოთჩად ი ტუფრ სგა
 30 ლეატის. ეჩჲა აღ მარედრ ენბინე ლნმბვი: ალო მიჩრ ლოქ ამჲე ხა-
 ჲრა: — ეშხუ ლჲთ მგრამდ ლამტულე. ჴროსგი, მაჲიდ იმრღენამ
 მადრაკ ი ეემსიპე კვიცრად. ძინარს მაჲიდ ი ეემსიპე მარად. მჲრამე
 ნებოზსნ აჲალ მგრამდ ლამტულე. ხანჲარი ლიყდანი ჩვემჲღღენ.
 ჲაჲიდ ი ჲოსსიპენ თხნრად. ძინარს მაჲიდ ი ჲოსსიპენ მარად. მესმე

ლწით ლამტულე. ქრდე, ხანჯარ ჩოსყედან. ერ ემქიოლე, ხანჯარ
 ოსხენე, ქრთაქვეც ტოტ, სგონკუ ქორთე, ქა ხეაწუნ მეხეს. მეხვემ
 მწქვე: — ქა ლენ მაწვენ! ქა ხაწვენე ი მეხვემ ხაჯიდ კანს ი ეესსი-
 პან ეელდ. იზელალ, ჩვედგრმეხ მგლდლად. ეჯაარს ჩი ლწით ხოთფე-
 ნიხ დაკგლ. ეჯ ლწით ჩვესბეხ. ეჯი ლწით დესამა ადგრმეხ. მწრმე ლწით 5
 ეამფიშდვხ. თხნრულ სემი ჩვადშგულდე. ეჩანლო კესარს ლახრმეხ.
 ეჯი ლათხვიართე ლწიხს ხამურჯი. აჩადხ, ეელწ ოთქერდა. ეელ
 ხეწად ნახთვიარეს, ეთჰამ ი ნათხვიარე გამოქვაბულთე აჩად. ნათხ-
 ვიარედ ხწქვე: — მი ეემსიპნე მწრად ი სი ადე ი ისგვა მეხეს ი მუხე-
 ბას ხაჯ ალე მადრაკ. აჩად ალე ი ხეკჯრალ: — სგანე ლოქ ედხინეხ 10:
 ქორთე. დემ იხნეხ. ეჩქა ეესსიპან შდუგვდ ალე მწრე ი სგანად ქორ-
 თე. ხაჯიდ მეხეს ი ეესსიპან წელდ. ხაჯიდ მუხებას ი ეესსიპან კანდ.
 ი მიჯნემ ქა იშგმინ მწრმე მეხე. ალე მაგ ქრხრმბვე ხაჯის ი ამქენ ლოქ
 ხეყრენი ი გაცხად ამქენ ხეყარ ი ხაჯიდ ქა იშგმინ მწრმე მეხე ი
 იზგალდახ ბედნიერდ. 15.

81. მწრე ი მწხ

ლემარდწლი ემხუ მწრე, ხაყნა მეხე ი მეშდმერუ გეზალ. შო-
 მამ ლეზობ ლეხშდეხნრო, ეჩქა ესლჯდა ლანგზწრავთე ი ჩუ ხოთ-
 ხწლდა ლეზობს მეხეს ი გეზლწრს. ემხვინ ემჩედ ლანგზწრავთე ი
 შუკვეი სგა ათთხანწნა დანე, ხედწ მჩჩა მეზვისა ლემბმწრგინ. ქემჩედ
 მწრე ი ხოჩა ლადედ ოთმეზრა, დანეს ქა ლოხტწხა პასუხე. ეჩანლო 20:
 ეოხბინახ უმხვწრემდ ლიგკრგალი. დანე ქა ლეხქოდლა შუკვეი ლი-
 ზელალე მიზეუს ი მწრადე ქა ხწქვე. ეჩუნლო დანემ ხწქვე: — ჰემ
 ლოქ ლახრდი ემხუ ფურს ი ეჯი ლოქუ ხეყნდა სემი ზამ, სემი თოამ,
 სემი ნაგზი, სემი ლადედ. ეჩანლო წრ ლოქ ანკდენი, პასუხს წრ ლახ-
 ტიხე, ეჩქა ჩუ ლოქ ოსკვირე, ე მოდწამ, ქა ლოქ ეხბწში. ეჯი ექკამ 25
 ხოჩა ფურ ლას, ერე თოჩისა ემხვდინ კვდდა ლუნს.

ეჯი მწრედ ამამ ხწქვე. ფურ ადამე ი აჩად. წრ შესრულდა ვადა
 მწრათე დანე ლწიწი, ალ მწრე მოწყენილდ სგწრდა მიჩა მეზვისა.
 ამ (// ეჯი) ჩიქქა ანკად ბაპ ეჩქა ი ლიმქარწწ მიზეუს ლეხქოდლა.
 ეჯი მწრად ქა ხწქვე მაგ. ბაპდ დანშვიდა ი ხწქვე: — ჰემ სგანე ლოქ 30:
 აჩად ქორთე ი პასუხს ჰემ ლოქ ლახტიხე. ამ ჩიქქა ანკად დანე ი მწ-
 რას ლახტწლე:

— ჰემ, ჰემ!

— ჰეჲ, ჰეჲ მადე, ჰოჲ, ჰოჲ!

— „ჰოჲ, ჰოჲ“ მჲ მიხალ მი, ლჲთ ჲრ ბუზჲულ ემზგზ, ეჲი მაჲ ლას? ბაჲდ ხჲქჲვე: — სი ერ ნაკიჲჲულ ემზგზ, ეჲი მაჲ ლას?

— ეჲა! ეჲი ჩოხა ი ნაბად. ჩოხა ათხე ოჲლღვას ორი მეჩღე.

5 ბაჲდ ლახტიხ: — ეჲი ოჲლღვა მად ოროლ, ტუბაჲ ოროლ.

დჲვდ ხჲქჲვე: — ტუბაჲ მადე ი ეჲზჲუმ ოჲლღვა ოროლ, ერე ყვეჲე Ჲრ ლიჲჲნალს ედბინნა, ისგნუნ ჩვედმეჩროლ.

— ეჲი ყვეჲე მადე ოროლ, ბარტყ ოროლ.

10 — ეჲი ბარტყ მადე ოროლ, ეჲზჲუმ ყვეჲე ოროლ, ერე ოღჲდ მინდორს ეშხუ ლალე ჲა ხნდა ლამგნჩაღდ.

— ეჲი მინდორ მადე ოროლ, ლარტამ ოროლ.

— ეჲი ლარტამ მადე ოროლ ი ეჲზჲუმ მინდორ ოროლ, რეჲვე Ჲრ ლიჲჲნეს ედბინნა, ისგნუნ ჩვედმეჩროლ.

— ეჲი რეჲვე მადე ოროლ, კოტროლ ოროლ.

15 — ალე ამჲი მრღე ოროლ, ეჩჲა ჲეჲ ლოჲჲ ესსიჲე მეგემდ, ეჲ-ეი ერე მარე აბჲჲრღდეს ი მახან მორდ ხესჲროღდეს, თელდ Ჲრ ჲანდეს მიჩა ლირღჲ ხანისა. ეჩუნღო მარას დე ჲეჲ ჲეკლიროლ ი დე ლეზობ.

42. სიღარიბე ი სიშვიღრა

20 ეშხუ მეხვე-ჲამ ლემარჲლის ოღღდ მდიღარ, მერუ ბობჲარ ხა-ყნახ — ჲყინტარ, ხალღენახ საკეთარ გემარ, დუჲნარ ი იშგენ მაგ მასარდ. დეჲემარას ეშხუ ლჲთ ლეხნსნაგან, ერე ანჲად სიღარიბე ი ხჲქჲვე:

— ლიმახჲი ლოჲ ხოცხა ერ ლეხმუშგერჲნს, ა ლიმეჩჲი მინ
25 მეხვე-ჲამს?

ალეს დე ლიმახჲი ხეწხროლ ი დე ლიმეჩჲი, ცხაჲ, ი პასუხვე დეშ ლახტიხ. ჩვარი ალ მარე ლეწუხვეგად, ჲა დჲსჲამ ტჲლი. მჲრმა ლჲთ აჲად ლეხნსნაგან, აჲად დეშ ლახრომ პასუხვე.

— ჲაღო მგხარ ლოჲ ანტხენი აჲად, სიღარიბედ ხჲქჲვე, ი ეჩჲნაჲ
30 ლოჲ ე დროჲმ ხჲქჲვენე, ეჩჲა მიჩ ლოჲ ხოხალ.

ალ მარე ხოშა ენწუხვეგან, დე იზბი, დე ითრე. ხეჲვდჲელ მიჩა მეხვე:

— მაჲ ლოჲ ხათგმ, იმნარ ლოჲ ლი ამჲი ლეწუხვეგე?

— ჲაღო ამჲეღამჲი ლოჲ ლი მიჩა გეეშ, ჲა ლოხჲგამ მეხვეს.

— მალო, ეშეშეშე ლოქ ე კედნი, ლიმახეწე ლოქ ანჯად, მეხვემ
ხეწე, ლიმახეწე ლოქ შერ ანჯეს, ერქა დეშამ ლოქ ხოწახ თხეწს.

მესმა ლეთ შერ ლეხისნავენ აჯალ, ერქა ამნემ ხეწე:

— ნავედას ლოქ ე დრმ ირო, ლიმახეწე ლოქ ანჯად ბარემს.
ამენლო სერ ამკალიბ დესამა ხისნავენა.

5

ეშხენლო ოხჯად ამბავ ალ მარას, ერე მიჩა გემარ ლოქ ალ-
დაეშეწიხ, მალენ ლოქ მაგ ძელენასა ალქარეწლი. ამლა მამ ენწუ-
ხავან ალ მარე, დუქნარ ხუღვა აჯალ ი ხოჩა ქორალ ხრგ მალენწე
გოში. მერმა ლადელ დუქნარს ეხბილდახ სვა ი თელდ მალენ სვა
ლეხშიხან. ეში მამა ანფაშ ალ მარე: ხოჩა ქორალ ხრგ ი ერჩა იმედ
ხარ. მესმა ლეთ ეხბილდა ამშა ქორალს ი მესმა სართულხენჩუ თეკეშე
ანფიშედ მიჩა მეხე ი გეზალ ლაცუნარე ამარაჲს ი ჟეჲ ამეი თეკეშე
ანჯად ჩუ. სვა დესამა ლეხსადხ მაღურდ.

10

ამეი დიდარ შერ ლას, ჩუ ლჯლიბან ხომგუნდა ეშჩუ ლირდე ი
მერმა ქვეყანათე აჩად, მეხე ი გეზალ ადდე. ეშხუ ლადელ ჩვარის 15
სოფლი ფედმას, მეგემ ჩუქვენ. ბობშარს შერ ახჯადგენხ, აჩად ალ მარე
სოფელთე ლეზობი ლაშგომდ ი ალმარ ჩვაცვირ ეშჩუ. ერქას ანჯადხ
ლჯჩე მარშლ ერექა, ზურალს სვა ხაფხიქეხ ი ადდეხ, ბობშარ ჩვაც-
ვირხ მგწიწინი. ერ ანტახ ალ მარე, იმ იჩმინა, ლეჲეს ხნდა ბობშარ
სოფელთე, მარა ქა ლწიხ ხნდახ ნიქა. ლიბვრწლალ ლას, ალმარ 20
ერე ნიცს ლახნავანხ, ეშხუ ბობშე ენბემბლვე, ნესვა ნიცთჲმასა ერ სვა-
ნად, ვაჲ-ვაჲდ აფაშე ალე ა, პილისა შერ ბობშე აციერ. ლეჲსიპნან
ერხნე, ეჲი თხერას ოსყუნდა ი ალე, ხედრჲ ეი ხებემბლვენ, სგოთჲყად
ნიცთე. ჩვასად ჟეჲვარ. იმ იჩმინა, აჩად ლალ ლაქვარჲელთე. ეშხუნ-
ლო ჩოთრგან ეშხუ ვარგს მჯგმაგორდ, ქა ლახნდა ამეჩუ ჲეშდ ზაჲ. 25

ამჩიქს ამეჩუ, ალ ქვეყანამასა, ითშიხ ხელწიფს. ჟანხურჲელეხ
თელდ ხალხ, ამფიშედხ მუგე ი ჲესვენას ბარჲეი ჟესგენი, ერის აგნეხ
ხელწიფდ. ესპუნალე ალ მუგედ ი დან ესნავან. მერმა ლადლიშედ ენჲ-
ერეხ აჯალ ალ ხალხ ი ბეგიდ ჩვადშეურანეხ:

— აგის ლოქ ნორჲე აციერხ, იდო ხოლამდ ლოქ ხახლახ ეჲ 30
ჯოჯახს, ხელიხენქჲა აგის შერ ასდენი, ეი ლოქ ნაყრეხ.

სერ მერმა ლადელ ადდეხ ალ მარჲე, ა, ნაჲ შერ ლჯგვრგალდად-
ვარგემ ალე, მიჩა მჯგმაგორ, ჩვესგენე ქახიქა, ერე დროჲს ატეხეს
აგიოთე. ქამფიშედხ მუგე, ესპუნალე, დან ესნავან, ვოდ ეი დო ეთლა-
კან ალ მარას — მჯგმაგორს, ალეჲს ჟესნავან ბარჲეი ი ჩვადგენეხ, მაჲ 35
საკვრელ ლი, ხელწიფდ.

ათხე ხელწიფდ ხეწე მიჩა ვეზრალს:

— მინე სახელწიფისა მერვამ ლოქ უპატრონო ი გაკნერებულ ჩუ ლწესეს, მაგუ ოხკიდხ.

გაცხადანკიდხ მერუ ქყინტი ი ეშხუ ზურალ. ქყინტარ სგანდმენ ეშხუ ვოთახთე, ზურალ — მერმათე. ქყინტარდ ქრხრმბვეხ ეშხვარ მინე-მინე ამბავე ი ჩვათხენდახ, ერე ლახება ლიხ. ამჟი ეჯ ზურალ ხრენარი ალმარე გარგლას მერმა ვოთახხენქა, ეჯნე გუდ აკად, ერე მიჩა გეზლნორ ლიხ ალმარ. დეშ ენთემინე ი სგაკეიშ ყორ ი სგანად მიჩა გეზლნორთე. დი-გეზლნორ ჟრ ჩვედნაზერანხ, უშხვარ ხეყალდახ ი ხეფრებულდახ ხვახ ხანს, მამ ლწქენს ლი, ი ერუნლო ჩვათგვლდახ ეშხულ.

მერმა ლადელ ანკად ვეზირ ალმარე ლამესდ ხელწიფიშთე. ხეწად, ერე ზურალ ნწსგამსა აყერე ი ქყინტარ ერხენ-ამხენ მეკრალეი ხოყერეხ. ვეზირდ ალმარ ქა მამ ანმეცხენე ი ქა ხწქე ხელწიფს ალე მაგ ამჟი. ალე ხელწიფს მევარ ათსასტკენე ი აღზეზე მარე ალმარე ლახეტად. ვოდ ალმარს თხუმვარს ქა ხაქკერულა, ერქად სგვთკერან ზურალ:

— ეშხუ ამბავუ ლოქ ახწქენსენე, ხელწიფს ქვე ოხრმბვე ი ერუნლო ჟნე ლოქ ანხვიტ.

ამნემ გაცხად ქრხრმბვე მინე ამბავე მაგ. აღ მარას ჩუ ლახ-მაკნინდა ხელწიფიშთე ლიზი, მარა ლოხეკნდა ალმარ ისერ ქრხრმბვე ხელწიფს აღ ზურალა ნამბავე მაგ.

ერქა ხელწიფ გუდ აკად, ერე ალმარ მიჩა მეხე ი გეზალ ლიხ, შიშდ ახკიდენე მიჩაშთე ი ძღდ ლიხმადლ ჩომინხ. ამგნლო სერ ალმარდ ხოჩა ლირდე ედკიდხ ი ჟამზერახ ლერთემ.

25

88. ხარა

ჟამზერახ ლერთემ ი არდახ ეშხუ ლარიბ მეხე-ქაშ, ხეყელახ სემი დინაგეზალ, ალმარე ლემნე დწსამა ზულენახ. აჩადხ ეშხუ ლადელ აღ დინროლარ ცხეკთე ლეზობი ლათხელიდ, ეეთლაკანხ ეშხუ უსკეს — მანსიას. ჩვენშიდხ უსკე, მამ ლალემხ — ლალემხ, მამ მრდჟა — ოხღვახ აგიოთე. შუეკეი სემნდა სგანშტდახ ხოშა ვორმოთე, ერხენ-ჟი ჟი დეშ ანტახხ. ვოდ ახნდახ უსკე, ერქად იზბგდახ, სგერ ხემდწხურალდახ, ერქა ჩვედნოთეხ. ხოხროლდ ჩვადშხუნე, ხოშა ლავდილად შიშდ ჩუ ლალემხ. ერუნლო ლეხეკვამ ხოხროლაშვდ უსკეი ქა ლილემს. ამნემ ხწქე:

— იმნარ ლოქ ხაკუხ ლიდუმ, ალე ლოქ ეში მინეშედ ხაკედენ-
ნა.

ხოხრა უდღელა ნათი უსკენ ერ ჩოთშდახხ, სერ დესამა ხუღვახ
ლეზობ. ედბინე ხოხროლდ ვორი ლიშთხრი ი იმჟღ ლას სგა ლეხ-
კედუნან ეშხუ დიდარ მარჟმი თავლათე. ედბინე ამნემ ჩარე ლეზობ 5
ქერი ლიქვეთერ, ოსღვა ვორმოთე ი ხამნე მიჩა ხოშა ლავდილას.

ჩეაჩხაფხ თავლამასა ჩარ, ხეცველ მახეში ჩარე მგზნანის:

— იმნარ ლოქ ათხხეფა მიჩა ჩარ.

ხასკერელ მგზნანისი. ეშხუ ლადელ, ქერ ჯრ ჩოსშიდ ჩარს,
ჩოსდარჟე. უტეფ ქანსკინე გიმხენქა დინროლდ ი ეშ ლახქანაფე ალე 10
ა ქერ. აჩად ჩარე მგზნანი ი ალე მაგ ქა ხეჟქე მიჩა მახეშის. სგეთ-
ქამხ დინროლა ნასყეა ლაზისა ი ეახხვიდახ სემი დინა. ალმარ სემელა
ხოჩა თვალაშ ი ტანაშ ლასხ. ქორა მახეშიდ ესმაქხე, სემი კყინტ ლოქ
ხაყა ი ეჯმარე ლამხვად ლოქ ხერი.

ალ ლავდილას ლეხქოდდახ:

15

— მაჲ ლოქ ხამმედახ მინს, ხოხალხ ლოქ უსამა?

— ეშხუ ნოხს ლოქ ანსყემნე ეჯკალიბს, ერე ეშხუ სახელწიფ
ლოქ ერ ადფინას, ხოშა უდილდ ლეჟქე.

— ეშხუ დოლმჟქს ლოქ ანსყემნე ეჯკალიბდ, ერე ეშხუ სახელ-
წიფს ლოქ ერ ახარენას, ლეჟქე მანესგრა უდილდ.

20

ხოხრა უდღელდ ლალ ლეჟქე:

— მიჩ ლოქ დესამა ხამმედა, ხიად, ჩუ ლოქ ერ ედღანვი, ქა
ლოქ ეხთენი ნატყებარალ — კყინტ ი დინა, ისგენეი ვოქრ ლოქ
ნოჩხ ი ისგენჩუ — ვერცხლ.

ალმარ ქა იშგმინხ ალ დიდარ მარჟმი გეზღორდ ი ჩუ ჩომინხ ხო- 25
ჩა ქორწილ.

ქოხციდხ ნოხი ნქაშ მამუნა დინას, მარა დესამა ანსყე. მანეს-
გგრას ლახრომხ ხოჩა დოლმჟქ ი ეჯნემ დესამა ანსყე. მახერენროლ
ჩეედღანვენ, ვოდ ეი სედნროლ, ეჩქად ამშა ქაშ ჟართე ადმეხ. ამეი
ალ დინა ილღვაქალ, დროჲ შომჲ ოხჯად. ჟუნა იზალ, ფეკენარს 30
კედე. ხოხრა უდილს ლალღვაქალეი მიჩა ლავდილა ხოზნანის. ქეხ-
თენან ჟერუ ბობშ — კყინტ ი დინა, ისგენეი ვოქრ ლიხ ი ისგენ-
ჩუ — ვერცხლ. ჟუნა ჩეედღან. ალ ბობშარ ხოშა ლავდილად ად-
ეხ, სგაშიდხ ლელჟენთმასა ი მინე უდილს ხეჟქეხ:

— ფეკენარ ლოქ ახთენუნა მიჩ — ეშხუ ჟუე ი მერამე ხერი. 35

ალმარ ლელჟენთე შრ ამიღხ ა ბობშარ, ლეგვერი ბარბოლდს
ლეხჩერვენხ ი ჩეადჩერვეხ ლეგვერ. ესრენ ამჟმასა მელგვერი არი,

ქანკად ქამთე, ხეწად აღ ბობშარს, მარა აღმართან დესამა ხოწვა—
ემ დღაჩეხ. ენეკიდ ბობშარ ი სგადმე ლეგვერთე. ყოხრზინე ი ქუნ
ლებტახხ.

აღე სერ ქედკეინან: მგლგვერის ლოქ ბობშარ ახხეინა ბარბოლ-
5 დეი. აღმარ ლქთშე ირთხილს იცხემხ ი ლადელშე — კამგლს. აღე
ბობშარე გიგვლარდნ ჩვედკეიეხ. მინე ჩნჟას, ხოხრა უდლა ქაშს, ოთ-
ზეზეხ ქალალთ:

— მიჩა მეხეს ლოქ ფეკენარ ახთენნა.

ამნემ ოხტიხ ქალალთ, ამქმსა ხეჯარან:

10 — მმა ლოქ დო ლქსეს, მიჩა ლიკდლდლ ხოჩამდელ ოხრზინეხ
მეხესნ ი გეზღორსნ.

მესვამ ქალალთ ოხღვენ, ეჩის ხოშა ლავდილად შუეკეისა ჩოსხ-
ვიეხ ლეზობ - ლეთრე, ჩეაწმეხ ი ჩეადმდემეხ. აღე ქალალთ მამ-
დმარს ყოხკიდხ, მერმე ჩეადმარეხ: „ხალ ლოქ აღ ქალალთ ოხჯეხ,
15 ლავვილ შუეკეისა ლოქ წრ მეგემ ლგგ, ეჩისუ ლახბეხ მიჩა მეხე, ლექვა
მეზი ლოქ ქვე ხატბენდა, ლეჟა მეზი ჭიშხსუ ხაკეცანდა“. აღ ქა-
ლალთ სგოსდეს მამდმარს ჭიბამთქმსა.

ეჩუნდო ხოშა ლავდილად ანმარეხ ძღვენ ი სგა ლეხმეშგერანხ
მინე უდლა გეზღორს, აღმარ ათხე სერ ძღვდარ ლიხ. ჭემილ ლათხ-
20 ვიარს არი ი დაჩურ გარ ოსხენდახ აგის. გიგვლარდ ხექეხ:

— მამ ხოჩა ჭემილ-დაჩურ ლოქ ლიხ მინ. მინეშთან ლოქ დე-
სამა არი მინე სახენწიფისა, ეშხუ რიგვლ ლოქ ერ მრ ხაკლენდეს ქა.

— მამ ლოქ, დინა ლეხჰოდლა.

— მამ ი, იალბუზი თანაღეი ლოქ არი სარკ, ქვეყანაჟი ლოქ
25 მამ შესამა არი, ეჩქმსა მამ ლოქ ქა თერა, ეჯი ლოქ ხაკეჩერ ხულ-
ვენდეს მინს.

— დემ ლოქ აზი, ხიად, ეჩხვე მიჩა ჭემილს, ჩუ ლოქ დოსამა
ელზიგენას.

— სარკს ლოქ ე დომ კვდეს, ეჩქა მიჩა ჭემილ ჩუ ლოქ იცდავი
30 ლათხვიარს, ხექეხ გიგვლარდ.

მამ ჩომნას სერ დაჩერქლდ, ხაკეჩერ შესამა ენგონვას!

ერ ანკად ჭემილ ლათხვიარხენ, დაჩურ ლეგდ გინ ოსხენდა.

— მამ ლოქ ხეზგი, ლეხჰოდლა ჭემილ.

— მამ ი, იალბუზი თანაღეი ლოქ ერ სარკ არი, ეჩის ლოქ ე
35 დომ ანკდე, მიჩა მგხჩოვი დესამა ლოქ ლი.

აჩად ი ეშხუ ხოშა მინდორისა ჩეაყვრე ზურალ დავ. სგა ლეხ-
ქალან აღეს ი ქა ლეხბაფ ლუჟეი:

— ჯეა ლოქ დი ი ჯეა გეზალ.

— ოხ, მამა ძნელ ლოქ ლი ჯრული კვეშა, ოდო ამსვლდ ლოქ მამ ხალატ მიჩ, დანვემ ხექვე, იმთე ლოქ ესლრი?

— იალბუზი თანალეი ლოქ ერ სარკ არი, ეჩა ლაცდათე ლოქ ესლრი.

5

— ეჩხანე მეზი ლოქ ხევა ხოწვა, მეტეხ—დარ.

— მალო მამ ლოქ ჩომნას? — ჭყინტ ლეხჰოდლა.

დანვემ ჩვადშეგურანე:

— ეჯ სარკ ხენსგე ლოქ ჩუ ხაშთხვა ი ხენსგე ეი თერა. ეი ლოქ შერ ოხბგდდეს, ეჩქანე ლოქ ლექვე: „მიჩა დედე ქუნარე სამგერთალ 10 ლოქ შეს ჩვარდეს, ალე სარკ ერე ახყვიფენე ი აგითრე ათეგსენე! შერ ლოქ ოხლგენი, ჩხირ ი კაქკაქ მამ ლოქ ხატულნი: „სარკ აჩად, სარკ აჩად“, მარა ლოშდ ლოქ ნომლანე ედსგიდლა.

სერ აჩად ალ ჭყინტ, აჯად სარკუნ. შერ ოხბგდლა ალეხ ეი, ლუ- 15 ლან თხუმდ ბეჩდ ესსიპდა, შერმამდ ოხბგდლა ი ლალარტყნოდ ეს- სიპდა ბეჩდ. ეჩქა გარ ლეხშყად, დანვემ შერ აღშეგურანე. ეთკვრან ღერბათს: „მიჩა დედე ქუნარე სამგერთალ ლოქ ე ჩუ შეს არდეს, ალე სარკ ერე ლოქ ახყვიფენე ი აგითრე ათეგსენე!“ ეჩქა ბეჩ ჩოთშ- ჯდა, სარკ ეეხყვაფ ი ანაე. ლოშგინხენ მამ ხატულდა: „სარკ ლოქ ემჩედ, სარკ ემჩედ“, მარა ლოშდ მამ ლეგსგიდლა. ანჯიდ ამეი 20 სარკ აგითე. ალე გიგალარდ ჩვედკვიეხ. შომამა ჭყინტ ლათხვიარს არდა, ეჩქა აჯად ლეხტახხ ამშა დარჩურს ი ხექვეხ:

— მინეშთან ცხამ ლოქ დესამა არი, მარა აჯად ეშხუ რიგოდ ლოქ მერ ხაკლიხ.

— მამ ლოქ? — დინა ლეხჰოდლა.

25.

— მამ ი, იალბუზი თანალეი ლოქ შერ უსკე არი. ეჯი ლოქ ხაე- ვჩერ ხრგდეს მინს მეზვისა.

ანჯად ამშა ჯემილ ნებოზს ლათხვიარხენ ი დარჩურ აჯად ლედგ გინ ოხსვიდა.

— მამ ლოქ ხეზგი? — ჯემილ ლეხჰოდლა.

30.

— მამ ი, იალბუზი თანალეი ლოქ შერ უსკე არი, ეჩის ლოქ ე დრმ კვდე, მიჩა მგხჩოვი დესამა ლოქ ლი.

— მიჩა ცოდუ ლოქ ხანე მიჩა ამშა მგქვესს. აღინე ლოქ ი, ე მოშ ლოქ ანჯდე, ეზერ, ე მრდნე მიჩა ჰირი მგქაფუ ლოქ ლი.

ანგენდა შერმა ლადედ ი აჩად. აჯად ეჯ მინდორნუნ აჯად ე, 35- დანე შერ აყურდა. „ხოჩა ლადედ“ ხექვე მიჩა დიდლგენას.

— ხოჩანე ლოქ ხაყრა, მარა იმთე ლოქ ესლრი?;

— იმთე ი, იალბუზი თანაღეი ლოქ შერ უსკე არი, ეჩა ლაკ-
დათე ლოქ ესღრი.

— ეჩხნე მუზი ლოქ ხემა ხოწვა ი მეტეხ—დარ, მერვა ლოქ
ღერი, მაგ ლოქ ბეიდ ხესპი. მიჯნემ ამეჩე ჩომინ: უსკეს ლოქ ერ
5 ეოხბეღდეს, ერქვე ლქქე: „მიჩა დედე ქუნარე სამგრთალ ლოქ ჩუ
ნსა არდეს, ალე უსკე ლოქ ეჩე ახყვიფენე ი აგითე ათმესენე!“

ამეი სერ ალ უსკე ადმე აგითე.

ეჩუნლო აჯალ ლეხმუშგვრანხ ალ ქყინტი დაჩურს მიჩა გიგალარ
ი ხექეხ:

10 — აჯალ ემხუ რიგეღ ლოქ ხაკლიხ: ბროლი კოშკისა ლოქ შერ
ზითუნახავ არი, ეჯი ლოქ ხაკვიერ ლესეს მიჩა ჯგმლა მესე.

ქყინტი შერ ანჯად ლათხვიარხენ, მიჩა დაჩურ აჯალ ლეგდ ოსხენ-
და. ამნემ ხექეხ:

— ბროლი კოშკისა ლოქ შერ ზითუნახავ არი, ერის ლოქ ე დომ
15 ენკიდე მესეღ, მიჩა მგხჩოვი ლოქ დესამა ლი.

ანგენდა ქყინტი ი აჩად. აჯალ მიჩა დიდღეგნა დნვაშუნ. ეჯი
ლეხკოდდა:

— იმთე ლოქ ესღრი?

ამნემ ქა ხექეხ, იმთე მესღრგდა.

20 — მლო ეჩხნე ამეი ლოქ ნომეღ ღერი, ატახუ ლოქ აგითე, მი-
ჩა უსკეს ლოქ ემხუ უსკე ქვე ახკიჩ, იბჰლთანღლდე ლოქ ალ
უსკეშე ი ესღრგდე ემეი. ჩუ ლოქ შერ ოთმუეს უსკე, ეთქამუ ლოქ
ერის ი ეი ლოქ ათლაქნე ზითუნახავს. ქყინტიდ გაცხად ამეი ჩომინ.
უსკე ოთჟოდვდა ვოქრე ტუბმა პილთეეი, ამქმსა იბრალ ზითუნახავ.
25 ლეხქალან ალეს ქყინტი ი ქოთქეითე ლერქვალ. ჩუ შერ ედბარან ზი-
თუნახავ, ესთხელდა ლერქვალს, მარა დესა ახხენდა.

— მერვა ლოქ დენ ქაპუკე ლი, ლერექუ ლახტიხ, ლახტუ-
ლე ზითუნახავდ, მარა ამნემ ლერექე მს ლახტიხ.

— ჯე მუ ი ჯე გეზალ, ზითუნახავდულ ლახტულე.

30 ლერექე ეში მს ლახტინ ქყინტიდ.

— ჯე ჯემილ, ჯე დაჩურ; ჯე დი, ჯე გეზალ, ხეკვარალ ზი-
თუნახავ, მარა ქყინტიდ დესამა იკვდუნე. ერქა სერ ზითუნახავდ
ხექეხ:

— ჯე ლოქ კამ ი ჯე მესე.

35 ალე ქყინტიდ ათხიღენ ი ანმე მახმედარ ზითუნახავ აგითე მესეღ.

ამჩქეს ალ ჯემილ-დაჩურა მუშა ანჯად ჯარხენ. ეჯნემ მუვარ ედ-
სასტკე მიჩა მესხე შუკვისა ლიბენ:

— მიჩ ლოქ ამკალიბ ქალათ დესა ხოზზა.

ამნემ ეშხუ ლადელ ჩვაწე ხალხ, აღმარცახან მიჩა გეზალ ჭგ-
მილ-დაჩურნ ჩუ, მამ საკერელ ლი. დესამა ხომკერან, მიჩ მამ ლენ
• ნდახ აღმარ.

წრ ესღრღდახ შუეკვი, ჭგმილ-დაჩურდ ქა ლახტგბნეხ მინე დის. 5
ზითუნახავდ ჩვადკვეცნალე ი ქა ლეხყაან. ერ ანკადხ მინე მუეშუნ, ამეჩუ ჩოსგეხ ხოჩა ტაბავ, ამეჩი ჩვარი მგტყაბ ხოხობ. ზითუნახავდ ტაბავისა, მამ ათხადნუნ აღამბვედ, აღე მავ ქანამბვე.

— აღე ლოქ ე მავ ტკიც ლესეს, ერქა აღე მგტყაბ ხოხობ ენე ლოქ აღგენლი, ჩუე ლოქ აღფგთხნალელი ი სუმინ ლოქ ჩუე 10
ოსტულა, ზითუნახავდ ლექე, ე ლოქ ლირტყველალ ლესეს, ერქა მგტყაბ ლოქ ლი ი მგტყაბდუ ლოქ ემსედ.

ხოხობდ ეანსკინე, ჩვედფგთხნალან ი სუმინ ჩვესტულე.

ნატყვებარ ჭგმილ-დაჩვრა დი, მეგემს წრ ნამბლა ლაყვილ შუეკვი-
სა, ანკიდხ ავითე, მიჩა ლავდილა წელი აკვდარს ლახბეხ, ლემგეს 15
ადგეხ ი ლენთოჲს ენტიხხ ლათრინუშ, აგულარ გარ ახყნდახ ავითე.

აღ ჭგმილ-დაჩვრა დის ი მუს ერუნლო ხოჩა ლიფხე-ლიქამ ნ-
დახ, გეზღორ ი თერღლა მქვარ ხახმადგნხ ი ჭამზგრახ ლერთემ.

64. ბგლათ

ლემარხ ეშხუ ფეხე-კამ, ხაყენახ ჩხარა კყინტ-გეზალ. აჩად აღე 20
ა ლეყემარე ი ჩხარა დინა-გეზალ ეს ხეყენი, ეჯმარ ხაკვჩერ ანკვდას მიჩა გეზღორე ლნახვად — ჩხარა მუხებას ჩხარა უდილ ხეყენი ფეხვდ. სგა ლახხვინდა ეშხუ მარე, აღე ლეხქოდლა:

— იმთე ლოქ ესღრი?

— იმთემ, მიჩ ლოქ ხაყა ჩხარა კყინტი ი ხეთხელი ლოქ ეჩკალიბ 25
მარას, ფესევამ ლოქ ჩხარა დინა ხეყენი.

— ჩხარა ლოქ მამამ, არა ლოქ მიჩ ხაყა.

— მლო ჩუე ლოქ ედამქანხ. ჩუ ლოქ აცვრე მახვრენა კყინტს უჩრქად. ენე ლოქ ენმარანხ ი მინ ლოქ ანკდენიხ, ხექე დინელე მუს ი ჭეჲ ატახ მიჩა გეზღორთე. 30

ჩიდ ხოხრა მუხებას ნამშხა ბგლათ, აღეს მიჩა მუემ ხექე:

— მავ ლოქ ქრთჩრქა ი ჭეჲ ლოქ გარ ოთცვორა უჩრქად.

— მლო აჩადხუ, მარა ჭეჲ ლოქ წრ აღმგურანნე, ეფერე ლოქ ჩომინხ, — ბგლათდ ხექე, — წრ ლოქ ანღრგნიხ, ერქა ლოქ იჩო

ეჟი ათვის, ერე მკტყაბ ნეპრლარ ლოქ ანღრჯნიხ მეგმარხენჩუ, მარა ჩუ ლოქ ნრსნე ესმგნჩალეხ. ეჩანლო ავდარს ლოქ იჩო ეჯკალიბს, ერე დეცე ნაკვიშ ლოქ გიმდ ანღრჯნი, მარა ჩუ ლოქ ნრსნე ესგლყუშმეხ.

5 აჩადხ ალჳარ ი ეჩე, მაჳ საკერელ ლი, ქორწილ ხნადხ. ეჩუნლო ეჩხენ ქრხრგვანხ შუეკეს. ათვი ურ ჩომინ, მნდ ესმგნჩალეხ. ეჩანლო ავდარ ჩომინ. ლათრელლად ალჳარე უქვედჳელად ეანკაჩეხ ჩრჩილუშგვერ ი ჩვედგან ეშხუ ხოჩა ქარვასლა. სერ მაგ სგნჩადხ ეჩხნეთჳჳა ლალყუშმდ. ქერ ენდარან, ენსგილდა ქყინტარე მუ

10 ყორქა, სგნტახ ი ხმალს ლახნდა ლაშურას, ქნდსგილდა მაშენე მუხბე, სგნტახ ი ეჯჩე ხმალს ლახნდა ლაშურას. ესღრინ თვით-თვითეი ქნმთე, სგა ტეხნიხ ი ხმალი ლაშურას ხარხ. ესრენ ქა ხაცხიპ ალ ქარვასლას დნვა ჳარ. ლოშგინპილს ქნჩად ქყინტარე მუ ქნმთე ი დნვარს ხექქე:

15 — ე მინ დნვარ, მაჳ ამბავ ლოქ ლი, მაჳ ლოქ ხაკუხ მინეშხენქა?

— ხოცხენდნჳ ქნე ლახრმ ბგლათ, აგის ლოქ ურ მახერენე გეზალ ხოცვირ, მრღნეჳ ეი ლოქ კვდეს ჩინს, პასუხდ ლახტიხხ დნვარდ.

აღეს მაჳჳ ხოჩმინან, ქრთბაცე. ამფიშვდხ ალჳარ ავითე ი

20 ანჯადხ. ანჯადხ ი ბგლათ ეშ იპენნალ ქორწილისა, ეი ხაქლუნე ჩინს ლიმღვინეს ი ლიზრულის. ამშა მუღლუღ ჩვარი ეჟეი ლეწუხევაად, მგგდნჳ ლუვარ ი დვდგარ მაგ სგობინჩუ ხოგფა.

— იმნარ ლოქ არი, მამა, ხოლა გუეი, ლეხქოდდა ბგლათ.

— იმნარ ი ამეი ლოქ ლი მიჩა გვეშ, ქა ლებცი ლოქ ხარენა

25 დნვარეშვდ მიჩა თხუმ.

— ჩუ ლოქ დერ ოთშგურანა, იმნარ ლოქ ოსგლყუშმახ?! ათხე სერ იმ ლოქ იჩოხ, ქორწილ ქნე ლოქ ადგანთვეხ ი ეჩუნლო აღინე ლოქ, ე მოშ ლოქ ანტხენი — ანტხენი, ე ლოქ დოშ, ეჩქა მინსუ ხარხ ხოჩა ლირდე.

30 ქორწილგნლო აჩად ბგლათ; აჩად ი ეშხუ აგის ეესლაქან მეცხუტალს.

— მნჳზუმეი ლოქ დგრი მიჩა ცხუ? — ბგლათ ლეხქოდდა.

— სემი ლადლი ვადავეშ ლოქ ფუშდე.

— ეჳ, ჳეჳ მარე, მაჳ მარე ლოქ ლი ამთან?! ჳეჳ მიჩა ნაკენ

35 ცხუს ხოსგდი ლოქ ი ეჟეი ლოქ ტეხნი ჩუ, ჳეჳ ლოქ სემი ლადლი ვადავეშ ფუშდე.

— მარე ლოქ ლი ეჭი ე ბგლათ, ჭეა ლოქ მამ მარე ნრი! — ხექე ამნემ პასუხედ.

— მალო ბგლათ ლოქ ჭეა ლი ი ანჩადუ მიჩაცახან.

სგა ლეხლევერანხ ეშხვარ ლახვბად ი აჩადხ ეშხუდ. აჯადხ ეშხუ აგიოთე ი ამეჩუ სგა ხრბხ მეშდმერუ ულდე კამბეჩ ლაჯანს. ალმარ 5 იმვამ ბელტს ქანსპეხ, ეშხუ მარე ჩნს ჩვენტყვი, მარა ეში ტუღლი:

— ხაიდ ლოქ, ხაიდ.

— ე, ჭეა მარე, მამ მარე ლოქ ლი ამკალიბ, ერე აღმეგა ბელტს იზბი ი ეში ხაიდ? ჭეა ლოქ ეშხუ ლიარს ვედშე იზბი, ხექე აღეს ბგლათდ.

10

— მარე ლოქ ეჭი ლი ე ბგლათ, ჭეა ლოქ მამ მარე ნრი!

— მალო ბგლათ ლოქ ჭეა ლი ი ანჩადუ მიჩაცახან, ლახვბა ლოქ ნრიხ.

აჩადხ ი ეშხუ აგის ეთლაკანხ მეთხვიარას, დოლობშნრელ სგა ხაზხ კიშხარისა, ცხეკისა ნათხვიარას დესა ცურეხ, ჩნს ჩვარკელის 15 აგიოთე.

— ეა, მინ მარელ. მამ მარელ ლოქ მინ ლიხ! ჭეა ლოქ შრ ღკრი ლათხვიართე, ეშხუ ნათხვიარას ლოქ ვედშე ადგარი.

— მინ ლოქ მამ მარელ ნრიხ, მარე ლოქ ლი ეჭი ე ბგლათ.

— ბგლათ ლოქ ჭეა ლი მალო ი ანჩადხუ მიჩაცახან ი ლახვბა 20 ლოქ ნრიხ.

აჩადხ აღმარ სერ ეშხუდ. ეშხუ აგის ანლრი ხოშრება ნიც, ლაშხურუშუმ, ჩუქვენ ჩუ ხაჩრავა მარე, ერის ჩნს ჩვითრე ი ეში ტუღლი:

— ხაფენ ლოქ, ხაფენ.

25

ესლრიხ ი ეშხუ აგის სგა ლახხენდახ ბაპ, ჟი ხაჯე საყდარ ი ეში ტუღლი:

ხაქფუნი ლოქ, ხაქფუნი.

აღმე სგა ლეაჯენკერანე მუხვბად ბგლათდ.

აჩადხ აღმარ ი აჯადხ ეჯ დავარუნ. დავარდ ხექევ ბგლათს: 30

— მედ კესარი გეზალუ ოხჯიდ მეხვდ დავეს, მრდმე ჩუ ლოქ ადგარიხ.

ბგლათ ი მიჩა აფხნიკარ აჩადხ კესარშრთე ი ხაშგმინხ დნნა.

— ჩუე ლოქ აღმგქარლვენეხ მეცხუტლა, მინე მეცხუტლ ლოქ ე ახსერნე, ქა ლოქ ლახრდი დნნას, ე მრდმე — დმეა, ხექე აღმარს 35 კესარდ.

ჩვადმგქრალვნეხ ი კესარშა მეცხუტალი ნაკვენ ცხუ თეისა დემ ოთთვავხ, ეჟი ანტახ ლოშდ, ამნემ სემი ლადლი ვადავშე ად-ზგზე დეცთე.

— ათხე ჟალო მუთხვიარანე ადმგქრალვნეხ.

5 აჩადხ ი კესარშა მუთხვიარდ ეშხუ რეკტულ ანციდ, ბგლათი მე-თხვიარდ ცხეკისა ნადირ დქსა აცვირ, მაგ ჩვანკიდ. ამქმსაჟა ჟახსერე ბგლათდ.

ათხე კესარდ ხექქე:

10 — ჩუ ლოქ ადძიანე ჟეშდჟერუ ჯანს ი მიჩა ლეზობ - ლეთრას ლოქ ანმარნე ი ალეს ლოქ ე ჩუ მოშ ლეჯზობნეხ ეშხუ ლქთ-ლადე-ლისა, ეჩქა ლოქ დნნას ქა ლახრდნე.

— ე, ხიად, ბელტიყლაპიაჟ, ათხე ლოქ ხაწგხ მიჩა ში! — ესგმ-წარველან ბგლათ.

15 ალე მაგ ჩუ ლალქმ ბელტიყლაპიაჟდ, მანდჟა ქვედვარნ ქენლრ-კი.

— სერ ქანე ლოქ ლახრმხ დნნა, ბგლათდ ხექქე, მარა კესარდ ეშხუვდ ხექქე:

20 — ჟი ლოქ ანგოშლი ეშხუ ვოთახს ლვინელშე გოში ჟაქარშე ი ეშხუ ლქთ-ლადელისა ლოქ ე ქა მოშ ენგწგწრნეხ, ეჩქა სერ ქა ლოქ ლახრდი გეზალს.

ალეს სგა ლოხფიშე დ ბგლათდ ლიცი თგრაჟ მარე ი ჩუ ლალქმ შიშდ.

ათხე სერ კესარდ ჩვადეკლე მიჩა ქორა ყორალ ი დნნას დქმ ხნვდი. ეჩქა ბაპს ხექქე ბგლათდ:

25 — ე, საბა, ჟმა ლოქ ხანმედა, ჟნე ენცვე ალ ქორ ი ანჟე.

ჟენცვე გაცხაჟდ ბაპდ ქორ ი ოხღვა. ქენსგიდდა კესარ ი ლახტქლე: — ჟერვან ლოქ დენ ქაპუჟე ლი, ედტიხუ ი ჩუჟ ესგე მიჩა ნამზიგჟე ი ჟეშდჟერუ ჩაქს ლოქ ოთლანბნე თეთრშე ი ვოქრშე ი ალ დნნასრ ლოქ ათყეენი. ედტიხ ლოშდ ი კესარდ ჟეშდ-30 ერუ ლგლანბე ჩაჟ ი ალ დნნა ახყეენე.

ანჯადს ამჟი ალჟარ დნვარნუნ. ბგლათ ლეხქოდდა:

— მინ დნვარ, ხედი ლოქ ლი ჩრეჟე?

დნვარდ ქა ხათონეხ ლეჩრეჟერი.

35 — ატ, მინ დნვარ, ჩუ ლოქ იმლა დოშ ოთწაბქრახს! — ოსკნლე ბგლათდ.

დნვარ ლახქენდე ი სგანგუდრალვნე ლეჩრეჟერის. ჟენკიდ მიჩა ხმალ, ვითამ აწბქრე ლოქ, ხოჩიდ დნვარს, ჟანკიდ მაგ. ალ დნნა

ჩოთსად მიჩ, ადგე აგითე ამშუმ ქონება ი დნნა. ქორწილ ჩომინხ ეზარ, ხოჩა ლირდე ედკილხ ი ჯამზგრახ ლერთემ.

85. მალგლ ი ნაპოლილე

ჩვედმაფხნიკანხ მალგლ ი ნეპოლილე. მალგლდ ხეჟე:

— ლნცენალ ლოქ ხაკუ.

5

— მალო ჟეა ლოქ ადნცენი, ნეპოლილე ლახტიხ.

ადგე მალ, ეშხუ აგის სემი მეჩი მარე ლგვხ, ეშხუს ფაუ ხოყ-
დნა. ეი ლახნგან ნეპოლილე ეშხე-ეშხეს თხუმიეი, ოხქიოლე ლგფაულ
ფაუ, ნეპოლილე ქანარ, მარას ხომახ ფაუ თხუმიეი ი ქედკაფან. მალგლს
ხაჩა, ჯადი კან მალ ლეხსად ლნცენალს.

10

ამეი მერმა მარას ლახნგან აჯალ ნეპოლილე თხუმიეი, ეჩნ ოხქიო-
ლე ფაუ, ნეპოლილე ქანარ ი მარას ლახშეშხე თხუმისა. ეჯნა ეენკა-
ფან.

ათხე მიჩ ლახნგან თხუმიეი ლგფაულს. ესქიოლე ამნემ აჯალ ფაუ,
ნეპოლილე ჩუვდ ეთეტენ, ხომახ მიჩ თხუმიეი ფაუ ი ჟეან ეენკაფან.
მალგლს ხაჩა, იდგარი ლნცენალს. ეი შრ ესბიზან ლნცენალს, ეჩქა
ნეპოლილს ხეჟე:

15

— ხაიდ ლოქ, საბრა, ი ხოწადნე მა!

— მალო ეხქამე მიჩ, ჟეა ლოქ ადგეს ეშხუ აგის ლადბაშთე,
სგა ლოქ აპრენი ზურალელე ნესგაჩუ, ეჯმარ ლოქ ლარმის
ლენერის ი ჟეა ნებ-ნებამდ ქა ლოქ ოთჯოდნე, ქა ლოქ ედლორვი
ზურალელს ჯოდმათე. სერ ჟეა ანჯადუ ი ლალემუ პიტარ.

20

ალე გაცხად ამეი ჩომინ ნეპოლილე, ზურალელ ეშხვარე ლაც-
ლავეუმ ეხქამხ ეჩის ქა ი ქედლორვე ჯოდმათე. მალგლ ლახნდა ი
გუგვარსგარ ხოკდგდა პიტარს. ჩვედბიზან ი ქედქანბე ეჩხენქა.

25

ანტახხ ზურალელ ი შრ ხეწადხ მინე პიტარს ამეი ლგნშნლას,
ეშხვარ ათბერლეს ი ფათეარობ ახფასეს.

ათხე მალგლდ ხეჟე ნეპოლილე:

— ლიქნალდ გუ ლოქ ხარ.

— ეზარ ლოქ მალო, ნეპოლილე ხეჟე, აჩადუ ი ხენწიფს ლოქ ხა-
ყა ხოჩა ეელარ — ყარჩაა ი ყურშაა, ქან ლოქ ლახტულე ეჯმარს.
ეჯმარ ქა ლოქ ეხდვექინის ი ედქინენე სერ.

30

ლახტულე გაცხად მალგლდ ყურშაას ი ყარჩაას. ეჯმარ ქნხლ-
გაკხ მალს, ამნემ ედქინე ხემამოშ, შრ ხეაღლდახ, ეჩქა გიმე ჯურუ

ესწვენე ი სგუთგვაწ ეჩხნე. ელარ ჩვესგურდახ ქამენ. ეი შრ ენშომე მალგლდ, ლეხჰოდლა მიჩა კიშხარს:

— მაჲ ლოქ ოთსიკთახ მინს მიჩაშვდ?

— მაჲ ი, მინ ლოქ შრ მრდე, დეშ ლოქ ედქინნა.

5 თერალს ლეხჰოდლა:

— მინს ლოქ მაჲ ოთსიკთახ?

— მაჲ ი გიმე კურუ ლოქ ოსწვენახ.

ამეი ჩინს ლეხჰოდლა მიჩა ასვარს ი ეჩლო აკვედს ლეხჰოდლა:

— ჯეჲ ლოქ იმნარ ხაწჯხ?

10 — დემნარ, მგნქადა მუთვრანსუნლდგარ.

— მალო, ლახ ლოქ დრმნარ ხაყა, — ჟანქვიქე კურუხენეი აკვედ, — ყარჩაჲ-ყურშაჲ, აკვედსუ ოსბგდლახ.

ოსბგდლახ ეელარ აკვედს ი ეედრეყხ მალგლ, ხაფხიქეხ ი ჩვად-გვლგრეხ. ჯამზგრახ ლერთემ.

15

მ. მალგლ ი დეშდვრლ

ჯამზგრახ ლერთემ ი ლგმარდხ ეშხუ მალგლ ი დეშდვრლ, ლე-
ლუნთერდ კეც ოხგოშლახ ღვესაგშე ი აზარეხ ალეს. მალგლს მს
ხნამედა სერ ლითმინე, მაჲ ჩომნას, იმეი ოთლორვას დეშდვს, ერე
ჯეჲგარ იზბგდეს ღვესას. ეშხუ ნებოზს ქედსგიდლა ყრჩა ი კრლ-
20 თხიდ ლექე:

— ძღდ ამმარ ლოქ ლი, ხიად, იმ ლოქ იწუხევაჲლხ, მერმაჲი
ლოქ ხინუ ხარხ.

სგურ ანკად ქორთე, დეშდვ ლეხჰოდლა:

— მას ლოქ ხაგვრგალნა?

25 — მას ი ხენწიფი მარე ლოქ ემკედ მინე ლაწრძთე, ლეჯგრითე
ლოქ ხოწმახ ი ლეწი ლოქ ხარხ ბაზი.

— ჯეჲჲ აჩად, დეშდვემ ხექე, მიჩ ლოქ ხამქირ ი კოქრლ ნამ-
სედღლარ მიჩნ ოხკიდუ.

აჩად მალ ი სგაჩად მინე მარანთქმას ი სგა ლახნან ღვესაგშე
30 გოში კეცს. ჩუ შრ ედბიზან, ანკად დეშდვეშთე ი ოხკიდ კოქრლ
ღვესრლ.

ამკალიბ ლუგვარ ლაძჲელ ლოქ ხაყენახ ხენწიფშერს, ხექე
მალგლდ.

დეშდვდ ჩუ ლალემ ნამსედვ ი აშამ ხექე მალს. ეჩუნლო აჯად
35 ახგადღნ მალს ი ხექეუდ დეშდვს:

— ბაზი, მაღო, ქორწილ ლოქ ხარხ ხელწიფშერს.

აჯალ სგანად მალჯლ კეტოქმსა ი აჯალ ოხკიდ ნამსედვარ დემდ-
ვრლს. ამეი ლაროვალუმ თელდ ქანცარაველე კეც ი ტტტშე ანგო-
შლე ჟი.

ერ ახჯადღენ დემდვს, მალს ხექვე: 5

— ჟიე ენბინეს კეც.

აჩადხ გაცხად კეცი ლაბნათე. ქანცინცე დემდვემ ი, ერ ხეწოდ
ტტტს, ესტშლე:

— ოხხრ, ტტტ ლოქ ხაშიდ!

— ასაბრა, ქანვ ლოხფულე, მალჯლდ ხექვე. 10

ჟრ ლრხფულე დემდვემ, ალ ეშხუ კეც ტტტ მაგ თქრალთე ოთ-
შგლა ი ლიყული ედბინე:

— არიქა, საბა, ხოწადნე ლოქ მა!

— ნომანე ხაყლქნი, მალჯლდ ხექვე, ჟეა ლოქ ოთქოდენი სგო-
ბინ ლარხგრკლავუმ, ჟეა ქანვ ეხქამ ი ტტტ ლოქ ქრხშგლნი თქ- 15
რალხენქა.

აშიდ მალჯლდ ბოყენლთქმსა ჩხეტარ ი ქა ლოხქოდვდა
დემდვს ლარხგრკლავუმ, ჟადდე ხოშა კვინაფხთეჟი. ქანდგურნე
ლგლაფრი ბოყენლ კოჯლექვა ლარხგრკლავუმ ი ქნხლვაქ ეჯის
დემდვ. დემდვს ნაკ შუქვე ხოხალდა ი ჩვაშყად კოჯლექვა, ჩუბ ყუმ- 20
ფილდ ესანგან რიყი ბეჩარჟი. სერ მალს სვა ლეხსად, მამა დემდვს
ოთლორვე ი ჟამზგრახ ლერთემ.

87. ბერიან

ჟამზგრახ ლერთემ ი ლემარდწლის ეშხუ მეხე-ქაშ, ეაჟი აღმე-
ჩწლის, ერე გეზალ მალაზვოდნახ. ეშხვინ ემჩედწლი ქაშ მეცართე 25
ი ქრხრმბვა მიჩა ბედ ი გვეშ. მეცარს ქა ლოხვოდა უსკვი ი ხრქვა:

— ალე ჩუე აბიკვს ისგდ ი ჩუე ლალქმხ მეხე-ქაშდ. ქაშს ჩუ
ლოქ ეთმწ კაწარ ი ჩხარა თოჟა თხუმი ჩუე აქვიცხ ალ მემი ი ეჩ-
ხენქა ქა ლოქ ანკლენი ქყინტ.

ანტახ აგითე ალ მარე ი ალე მაგ ამეი ანსყე. კაწარ ჩვეთშინ 30
ი ვედშე ხემწირ. ჩხარა თოჟა თხუმი ჩვაქვიცხ ი ქანკად ქყინტ. ალე
ეჯალიბ ლას, ერე მჯეს ხაჯრნდა, ჟახად ჟესეახხე ბერინან.

ჟი ჟრ ენცხე ბერინანდ, სადილდ ფურს იზბგდა ი ვახშამდ—ქანს.
მიჩა დწმეშ ხეაჟა ჟოგარე პატრონ ლასხ, დწმთე ითნახ ბერინანა ლი-

ზობს, მარა ქერ აჩადს ზაჲარ, სგა ლეხშდახხ ჯოგარ. ჟი ლევნალ
ხნდა ბერიანს ი ქა ლექვაბი აგიხენქა. შიდ ესყედნე მეშდჲერუ თეკე-
აჩად ი ეშხუ აგის სგა ლეხბურანს, ამეჩუ ხეწად ლეგვერს, ლეგვერი-
სა ზურალ ესხენდა, ჩვადღანვე ეჯი, ეშხუ თეკე ჩოსცივირ ი ჩოსმა-
5 ხნლე:

— მიჩა ლიყულო ლოქ შერ ათსუნდეს, ეჩქა ალ თეკე ქანე ლახრმ
მიჩა გეზალს ი ანზგზეე ეჩხანე, იმხენი ლოქ მიჩა ჲერ ისმრლდეს.
ამეი მერმა ლწთ ჩომინ, მესმა, მრეშთხვა ი ჟაჩად ჲემდჲერე-
ნუნ.

10 ეჩუნლო ბერიანს აჩად ხენწიფიშთე ი ჩოთრგან მჯჲმაგერდ. ხენ-
წიფ ხეფრებალ ბერიანს ეჲეი, ერე მიჩა ვეზრალსი ერის ხახეჩინე.
ლახთხამშნდახ ალე ვეზრალს ბერიანსაშდ ი ანსაქმეხ ამშა ქა ლიღრე.
ეშხუ სემი ლჯთხუმ დანეს ხაგდუნდა ხენწიფიშდ სემი საჯენ ზექ
ი ვეზრალდ ენგონვეხ, ერე ბერიანს ლოქ ალ ზექი ლიკდუნე ოსთაშ-
15 დვა. ხენწიფდ ენჲერე ბერიანს ი ლეხჰოდდა:

— ხოფშედჲელა ლოქ ესა მიჩ ალე.

— დესა ლოქ, მარა ალეხ ლოქ ეში ეანსყჲანე. ქანე ლოქ ლა-
ხრმხ სემი ციცივი თხუმ, ეშხუ ქაცი ქერ ი ნაფინ ნიც.

20 ალჲარ მაგ შიდ ესყედნე ბერიანსდ ი აჩად. შერ აჯად დანვა ქორ-
ნუნ, სგედსგიდდა ლაკერამსა ი ქორს ჩვესწევენე ჩუ ლჯრჯ ვოქრე
ძვერროლ, დანეს ჟი ხოხლა ბატკ ლემესიშდ ი ატყბი. ახფიშედ ბერი-
ანსდ ციცივი თხუმ ძვერას ი ძვერად ლიგჯრჲალი ედბინე. დანემ ხექვე
ძვერას:

— ჩუე ედჩუმან, ედო ყორქა ლოქ შერ ქანდკვანნე, ლაკერამსა
25 ლოქ სგა ლეტეხ ხერი.

აჯად ახფიშედ ბერიანსდ ციცივი თხუმ ძვერას. აჯად ხექვე დანემ
ამეი. მესმანდირ ერ აჯად ხოჲახ ძვერას ციცივი თხუმ ი ქესგჯრჲალე,
ხაფხიკე დანემ ი ქანდკვარ ყორქა. ქანმ ეესფხიკე ბერიანსდ. ხოღლი
დანე ძვერროლს ი დესა ანტახ. ეჩქა უცეფ ეესფხიკე ბატკს ი ჩუ ლა-
30 ლემე, ჟი ლახსგტორდა ჩუხე-კერტანს, შიდ ესყედნე ჲელჲა-ლემეს ი
ქანქინე ყორქა. სგა ლახხვინდა სგობინ ბერიანს. ამნემ ჩუხე-კერტანს
ქერ ოთშიდ, ჲელჲა-ლემესს ნაფინ ლიც ლახბიდ. დანეს ჩუ ლეკედ
ხნდა კერტანხენჩუ ი სგა ხეძგარხ ეშხვარ. ესბჯრგჲელეხ ი ჩვედნა-
ხე ბერიანსდ. დანემ ხექვე:

35 — ჩუ ლოქ ნომანე ადგარი ი მჲა ლოქ ხეკედი, ერის ლოქ ხეჩო.

— ხელწიფიშდ ლოქ შერ ზექ ხაგად, ჟნე ენცვე ი ანცილუ მიჩა-
ცახან, ლახტიხ ბერიანსდ.

— ალუ თრუნყეს ე ჟეკად, მანკვი თრუნყეს დემ მქეკარა? —
ედსაკერელე დანემ.

ენეცვე დანედ სემი საჟენ ზექ ი ანკიდ. ერ ლოხგმფედვრეს ხენ-
წიფი ლაზგას, ვეზრალდ ხახნენხ ხენწიფს, ერე ბერიან ლოქ ანლრი.
ხენწიფდ მად ედჟირვე ი მგხენას თხუმ ათქვიც. 5.

— მინს ლოქ ოთლუპეას მიჩა ბერიან.

ქედსგიდდა ყორქა ი ბერიან გაცხადდ ანლრგდა ი დანეშედ ზექ
ჟი ხრცვდა. ალეს ჟრ ხეწად ხენწიფ, ათხინდუნდა ი ამგნლო აჟალ ხო-
შა ხალტუნ ბერიან.

ვეზრალდ აჟალ ენბინეხ ბერიანაშეი ლაცდავია გვეში ლისქმე 10
ი აჟალ ათზგზალენეხ ჩიქ უსგვა ლეტხუმ, ეჩუნლო მეშდმერუ ლე-
თხუმ დანეშეთ, მარა ბერიან ჩინენ ეახნირიანდ ანტახ. ერ დოსსამა
ოხკერკეხ, სერ ჟედდ ოხგონვეხ, ვითამ ბერიანს ლოქ ოსბაქა, ერე
ალელინაშ ი გალელინაჟ ლახვისა ლოქ ჟრ ტაიქ-სალარ არი, ეჩს ი
მიჩა მეშდმერუ ნათსავს ჩინს ლოქ ლერმს ოხკიდე. ლეხქოდდა ხენ-
წიფ ბერიანს: 15.

— გაცხადდ ლოქ ხრქევ ალუ მიჩ?

— დესა ლოქ ხრქეა, მარა ალესი ლოქ ჩინჩო, ოდონდ ქანე
ლოქ ლახრმხ მეშდმერუ კამბეჩი გვერე, მერუ ფუთ ჟიმ ი მერუ
ფუთ ქერ. 20.

— ალუ მაგ ჩუ ხოთხეხ ი აჩად ბერიან, ალმარცახან შიდ ესყე-
დნე ლუსრმან ი კვეთხ. ჟი ჟრ აჩად ლახვთე, ეშჩუ ლას ეშხუ ხოჩა
სგიმ. ქაჩად ბერიან სგიმმგყ ი ეესშკადე მეშდმერუ გვერე, ეშხეხენ
ჟიმ აშიდ ი მერმახენ ქერ, ჟეჟ ეაჩად კრლთხი მელვა - მეგემთეჟი.
ქაჩად კოქრლ ხანრლ ი ანკად ტაიქ-სალარ, ესთხელდა სგიმს ი სგიმ 25.
ლეშკად ესხენდა; სგიმ ჟრ დომ ლალგშ, ჟიმ ლალემ, ხოშა ახფუნდა,
ქერ უდ ლალგშ, აჟალ ხოშა ახფუნდა. ესტგუმბინალე ი ეახგილ ეშ-
ხუ ტუფ, მერმე დეშამდ ახგილ ი სერ სგიმ დემ ლალგშ. ესქინალე
ეჩხნე-ამხნე ი აჟალ ჟიმ ლალგშ. ერ დოსსამა ანკერკე ი მაფგნშე იდ-
გარრლ, ქესტულე: 30.

— მერეჟა ლოქ ლენ ჰაბუკე ლი, ერე ჟიმინ ხომნა, ქერინ ხომნა,
სგიმინლი ჩუე ლახნაშ.

ჟი ლოქ ე ლემსგურნე, ჩუ ლოქ ლახთუნნე, ბერიანდ ლახტუ-
ლე მეგემხენჩუ.

— ეზარ ლოქ, ტაიქდ ლახტიხ.

ჩანენკად ბერიან ი ჩუ ლახნაშ კოქრლ სვიმრლ: ჟი ლემსგურე 35.

ტაიკ-სალარდ ი ქა ლახზელწლენე. აჯალ ჩუველ ლახწმ სგიმ. ეჩუნლო ტაიკ-სალარდ ხუქვე:

— ჩუველ ოხქახს.

— ჩუ ლოქ დემ ხოქხენი, ბერიანდ ლახტიხ.

5 — ე ლოქ დომ ოხქეხნი, ურ ლოქ ედუღონენე, დეცთე ლოქ ლახრიდვე.

— ჩუქვენ ლოქ ეხცადი, ბერიანდ ლახტიხ.

— ჩუბო ლო ლახრიდვე.

— ჟიქან ლოქ ეხცადი.

10 — ლეჟა ლოქ ლახრიდვე.

— ჩვენ ლოქ ეხცადი.

— ლექვა ლოქ ლახრიდვე.

— უან ლოქ ეხცადი.

ურ ენუღონენე ტაიკ-სალარდ, დეცთე ხეკვად ბერიანა ლირდვე, 15 ბერიან ჩუქვენ ეხცადან; ჩუბო ურ ხეკვად ლირდვე, ჟიქან ეხცადან; ლეჟა ურ ხეკვად, ჩვენ ეხცადან ი ამჟი, დემ ანკვარ ჩუ. ეჩქა ხუქვე ტაიკ-სალარდ.

— ჩუველ ანჯად, ედო ურ ლოქ ესგარტგენე, მიჩა გემდგერუ გეზალ მაგ ლოქ ამეჩუ ანჯდენიხ ი მიჩ ლოქ ჩვადგვღარენხ.

20 — ჟეღ ლოქ ურ ესუღლენე, ბერიანდ ხუქვე, მიჩა გემდგერუ გეზალ ლოქ ამეჩუ ანჯდენიხ ლეტეკვდ ი მინს ჩინს ლოქ ჩვადგარმენხ.

ესსგარტგენე ტაიკ-სალარდ ი ესუღლე ბერიანდ. ათსუნდახ ტაიკ-სალარი გეზღორს ი ათსუნდახ ბერიანა გეზღორსნ.

ათა-თათა-თათამ, ოხჩაშხ ბერიანა გეზღორ, ანჯადხ ტაიკ-სალა- 25 რი გეზღორნ. ჩვადლაბნეხ ტაიკ-სალარ ი მიჩა გეზღორ ი ლარან-ლუმ ანჯიდხ ხენწიფითე. ხენწიფს ძღვდ ათხნდუნ ი ბერიანს აჯალ ვეზრალდ ხომამ ხეფრებალ.

აჯალ ხომავდ ლახუემგედღენხ ვეზრალს ბერიანა ჩუ ლისგვბე ხენწიფი ყორჟი ი აჯალ ურველ ოხბინეხ ლიგნოვალ. ხენწიფს ხუქვე:

30 — ბერიანს ლოქ ოსბაქა, ერე ურე ანსყეხ ხომურება ცხვად, ურე ანგომლეს ლეჯავუმე ი ურე ანფნენხ. ჟეღ ი მიჩა ტაიკ-სალარ ემხეხენჩუ ლოქ ურ ჩვადრახ ალ ცხვადთემსა, მერმახენეი ლოქ უანტ-ხენიხ უთგნკირდ. ხენწიფ ლეხჰოდლა ბერიანს:

— ხოქვა ლოქ უსა მიჩ ალე?

35 — დესა ლოქ ხოქვა ი მამ ლოქ ხოხალ, ე ლოქ მომ იჩო.

აჩად ბერიან ი რაშს ლეხჰოდლა. რაშემ ხუქვე:

— ნომვე ლოქ ხაყლჷნი, ადჷვე ლოქ ჯეა ი ეშხუ ნაგზი სგავე
ლახბე ვოლს ი ეჩლო მიჩ ლოქ ზონხლდეს.

ბერიანდ ხელწიფს ჟახმეკრალენე, ერე ჟასყი ალ გვეშს. ადჷვე
გაცხად რაშ ი სგა ლახბე ვოლს, ჯეა ანტახ აგითე. ხენწიფს ჟახს-
ყევალენე ქორზუმ ცხვად ი ჟახგომლალენე ლეჯავეშე ი ჟახფინალე- 5
ნე. ამზუმხანისა რაშ ვოლს იზბედა. სერ ჟი ლახსგუტორა ბერიან მი-
ჩა რაშს ი სგანდსკინეხ ცხვადთეჟსა. რაშდ ალ ვოლ მაგ ჟანტიხ ცხვა-
დისა ი ჩვადქველე ლეჯე, ცხვადი მერმა პილლეჟა ჟანტახხ ჷერქვედა
უთჯეკირდ. ქერ ანჯადხ ქამენჩე, ისგენეჟი ჷერქვედა ვოქრ ლახს ი
ისგენჩე — ვერცხლ.

ლახთხამგენ ალე ხენწიფს, ჟახფინალენე მახან ლეჯე ი სგაჩადხ
ჯეა ი მიჩა ჩაჟ, მერმახენეჟი ჟიჯვარ გარ ანტახხ. ჩოსსად ხენწიფობ
ბერიანს ი მიჩა ამახვე ვეზრალ მაგ ქვარეველე ი ჟამზგრახ ლერთემ. 10

68. ჰიორგი

ლემარდელიხ ეშხუ ჷეხე-ქაშ. ზურალს ქახთენენა ქყინტ. ალეს 15
ძლელ ბეგი მარე ახფასენა.

იმჟე ეჯარ იზგელახ, ეჩე ლას უღუმბურ ცხეკ. ალ ცხეკს დეშ-
დვარ ხემთქვენს ი ეჩხვე ლიზის დეშერ აბდავდა. ეშხუ ლადელ გი-
ორგი აჩად ეჯ ცხეკთე ზეკი ლაქდად. ჟანარ ჩვაფიშედ ლაბლახდ ი
მიჩნემ ენბინე სევეი ზეკი ლისყი. სევერ ჟოსსყე, აჩად ჟანარე ლა- 20
თხელთე, მარა დესა ახხვენდა. ლოშდ ლატეხეჟი ჟანარე აკვდარგარ ახ-
ხვენდა, ესრენ ჩოთგაელახ დეშდვარს. სევემოყ რ ქანჯად, დეშდვარ-
სნ ქა ხეწად, სგა ხაფხიქე ეჯმარს შტიმრალისა, ეესგე უღვა ი სგო-
ხბე სეეს. ჯეა ეესგუტორა სევეი ი სგერ ადჷვე სოფელთე, ამერე ჩინ
ჟახყალჷნდა ი მაგ ჩვესპაევეს ქორს. ეჩუნლო გიორგიდ ჟანკულოთხა- 25
ნალე დეშდვარ ი სგაშიდ ლახმირთე. ლეკულოთხანე დეშდვარ ქა
ხაწვენე ხალხს. ხალხ ეშ ინაქველდა, — იმეჟი ლოქ ოთჯრმა ჷედ
ოხკულოთხანა დეშდვარ. მერმა ლადელ ჩოთჩად დეშდვარ. სერ ეჩუნ-
ლო ქველქაბე ი აჩად მერმა ქვეყანათე, ამი ესრენ დვარ გარ იზგეხ.
სგაჩად გიორგი ეშხუ ქორთე, აგის დარ ოსხვენდა ი ჩვადყურა ლაყ- 30
ვრაჟი. ამეჟი ანჯადხ დვარ, გიორგის რ ქა ხეწადხ, ჟახყალჷნდახ
ი ეშხვარ ხექეხ:

— აქანნე ლოქ ოხკილხ გიორგის.

შის ერ ეხბნშდა დვე, გიორგიდ ეჟეი ოხთელგერე ტოტისა, ერე
დვე ყულ-ყულდ აფაშგ.

ამუნლო სერ გიორგი დავარცახან იზგვდა. ამეინენ ალ დნ-
ვარს ლიცვალ ოხბინეს მერმა ქვეყნი დავარდ. ლაცვალთე ერ ესლ-
რჯდახ, დავარდ გიორგის ოსმახნლეს:

— ერ ლოქ ესწგხახ მიჩა ში, რაშს ლოქ ოხზგზნეს ი აჩადუ ჭემნ
5 ლაცვალთე.

გაცხად ოხზგზეს რაშ, ჟი ლახსგურდა ალეს გიორგი, ხაციდ
მადრაკ ი ეჯკალიბ ჩქარდ ელქმანდენან, ერე ვიმს ხექვეცენოლ. გი-
ორგისნ ჟახყალენდა, — ჩუ ლოქ დოსა ანკვარის, — ი ჩვად-
ცხგპგრე რაში ჯადრუქვენქა ჭიშხარ ი სგონთელგრე ბგვიდ. ამ-
10 ჩიქს რაშ ქა ხეწად ხოშა მინდორისა წიფს ი ესფიქრე:

— ქა ლოქ ადეს ეჯ წიფი ჩუქვენქა, არგებს ლოქ ქა მოშ ედყუ-
ლას ალ მარე.

ქერ აჩადხ ფენდათე, გიორგიდ სგა ხაფხიქე ი ჟახყვიფ წიფ.
ალეს შრ დავარ ხეწადხ, ეშხვარე თხუმეიქანქა ლასკენუმ ედრტვენხ
15 მიჩა დავარე მეცვალუ. ერუნლო სერ მიჩა დავარდ გიორგი
ჩვადგენეს მინე ხელწიფდ ი ხნდახ ხოჩა ლირდეჴ ი ჯამზერას
ღერთემ.

მთ. გურამ ი გეგი

არდა ეშხუ ხელწიფ, ჩუ ხეყვდა მახე ნაშგომ მეხვ. ამ დრომეი
20 ეენბინან ლიცვალ. ხელწიფ ერ ლაცვალთე ესლრჯდა, მეხვ აგის
ღნავე ხოსდენოლ. ჩოსმახნლე ხელწიფდ მიჩა მეხვს:

— ჭყინტ ლოქ ე ხთენენდეს, ენე ესჟახეს გურამ.

ზურალს ქენთენან ნატყვებარალ—მერუ ჭყინტ. ეესჟახეს გურამ
ი გეგი.

25 ხელწიფს ოთზგზეს ბაენ ი ოთმახნლეს:

— მიჩა მეხვს ფეკენარ ლოქ ახთენენა ი ქა ლოქ ოთშინდახ.

გურამ, გეგი ი მინე დი სვადგენეს კიღბონთემასა ი სვადკვარხ
ნიცთე. ნიცემ სვადმე ძულვათე. ამეჩუ ხაციდ გევიდ თხუმ კიღბონს
ი ჟანძგვიბ. გურამ ეშხუ პილთე აჩად ცურავემ, გეგი — მერმათე,
30 მინე დნლჯლ ლალ ჩვეღშგუდან.

გურამ ცხეტე აჩად, ამნ თხხვიარულს ადგარი ი ეჯნოვუმ ისწლვე
თხუმს. ეშხუ ლადედ გურამს ლეხკენდენან ეშხუ მინდორთე, ალ მინ-
დორისა ჩვარდა ჩაჟ. ჩვადგრამე ი ჟი ლახსგურდა. აჩად ძულევ პილ-
თე, ამეჩუ ნაეისა ჩვარის ჩხარა ლახება. გურამდ ჩაჟ ჩვესბე ძულევ

პილყი ი ჟეძრ სგესგურდა ნაეთე აღმარცახან. ეშხუნლო ჩომინ ბუქე ი აღმარე ნაე ქანდსიპე. გურამ ქანკად ეჟ პილთე, იმჟა ჩჟე ხრბდა, მიჩა ლნაფხნიკა—ჩხარა ლახება — მაგ ჩოთთვაფ.

გურამ ეი ლახსგურდა ჩჟეს ი აჩად, ლეხტვდენან ეშხუ კოჟმოყ.

— მალო ამეღეჟა დეშ ჭლოქ ღერის მინ, — ჩჟედ ხექე გუ- 5 რამს, — ხაჯიდუ ლოქ მადრატ ი ერე ახტყვიფ შიყეი კან, ლტყვიფ აგის ლოქ ერე ესშიდ ეშხუ ფუთ ჟიმ, სერ ნამწროშ ეი ლოქ ასკე-ფხენი კოჯი კეცხთეჟი.

ჩუ ჩომინ ამეი გურამდ. ერ ანსკინე ჩჟედ, კოჟროლულ ესკვად კოჯი კეცხუნ ი ეშიუ ნაქოლისა ეი ხომახხ. ამხენქა ლნ ღემთე 10 ხარხ. ჩჟედ ხექე:

— ჩჟე ლოქ ადძიე ჟეძ ი სგავ ლოქ აჩად მიჩა ფაშთჟასა. კოჯი კეცხეი არწივს ლოქ ხუა ლაცინდულა. ხემა ლოქ ესწვენე, არწივ შიშდ ფაშს ლოქ ააეს ეი.

ღემ იჩმღდა გურამ, მარა ჩჟედ ძალაეშე ათძინლენე ჩუ მიჩა 15 თხუმ. სერ სგაჩად გურამ ჩჟეი ფაშთჟასა. გაცხად ანკად არწივ ი ჟადჟე კეცხაშ ფაშ. ჩუ წერ ანტახ არწივ, გურამ ქანკად ფაშხენქა, ენბინე ლწიხ ი სგა ლეხტვდენან ხელწიფი ქორმოყ. ხელწიფდ ხექე მიჩა ჟარს:

— ჩჟე ლოქ ადგარხ აღ მარე.

20

მარა გურამ ლახნდა ი ჟანხვიტ თელდ ჟარ. ეჩქა ხელწიფდ ქანკიდ მიჩა ხამარე მგლდედ ი სგა ხაფხიქეხ ეჯნე ი გურამდ ეშხ-ვარ. ენქიროლე ხამარე მგლდედ ი სგესციყ გიმთჟასა გურამ ლუ-ლნა თხუმუნ, ენქიროლე გურამდ ი სგესციყ ფურსკვალუნ. ენქი-როლე ეჩქა მგლდედ ი სგესციყ ლალარტყონუნ. ენქიროლე გურამდ 25 ი სგესციყ ლულაანუნ. ენქიროლე ხამარე მგლდედ ი სგესციყ ყია-ნუნ. ეესწანე მგლდედ ხმალ ი ხაქეცულა თხუმს, ეჩქა გურამდ ესკოლე:

— ატ საბა, იმე ლოქ არი მიჩა მუხეზე გეგი!

ესრენ გეგი აღე ლემარ ა ხამარე მგლდედ. ჩვათირხ ლახებად 30 ეშხვარე თხუმ, ჟახყვიფ გეგიდ გურამ ი ჩვედყანანხ. ხელწიფ ჩვან-კვარხ ტახდხენხიუ ი მინდ ენბინეხ ხელწიფობ, ქა იშგმინხ ხოჩა ლნა-ხვა. ეჩენლო ეჩე მად აღგვანხ ი ანკადხ აგითე. მინე მუს ეაზუმ ჩარ ხულვან ლეფიშედ, ერე ხამარ იყვინოლხ ეჩეეი. მუს მაგ ქრხობბეხხ ი ხოჩამდ ჩვადწაბურეხ ი ხნდახ ხოჩერება ლირდე. ჟამზერახ ღერ- 35 თეძ.

ლემარდელი ეშხუ ქყინტროლ, დესამა ხალვენა სემი ტევან ყურ-
ძენილსერ. აღმარ ჩუ ხარკენა ქვედლექვა. ემკედელი მალჯლ ი ხრ-
ქვა:

5 — ქვე ლოქ ლახრმ ეშხუ ტევანელ ი თეთრს ლოქ ლახრდი.

ქა ლოხვოდა ეშხუ ტევანელ ი მალს ქა ლოხვოდა თეთრ. ეჩლო
მერმამდლ ლახტეხა ი ქვედ ახბიშდენა. მესმამდ ერ ლახტეხა, ჩო-
თგრმა მალ სამტევან ჭაბუკს ი ქრთყიდა დავაშდ. მალს ჩიგარ ხარ-
ნა. დავს ხრქვა:

10 — აღს ლოქ ლიჩრნალს დომ ათქვიცენი, მაჲ მარე ლოქ ნრი
ი ჩოხრეკა წირხშე ქვედლექვა. ჩუ ერ აღშგულდელი, შდიქარ ლგ-
ლიჯ ათსედა. აღახ ლოქ ლიჩრნალ მრდ ოთქერცა, ოხკრდა დავს ფაუ
ი ხატცინა, ეჩუნღონენ ყოხშიდენა შდიქარ, მალ ჩოთცერია ი ემიედ
სამტევან ჭაბუკიშთე. ახქემენა ქა ი სამტევან ჭაბუკ ჩვალჯტველი ი
15 სგემჩედ ეშხუ მინდორთე. ამეჩუ დავარ ლემქეიფინს ი მაგ მასარდ
ხალვენახ. სამტევან ჭაბუკ ქემჩედ დავარმოყ ი ხრქვა:

— არიქა, საბა, თხუმსუ ხოწადახ, ოდო სამტევან ჭაბუკ ი მიჩა
ჯარ ლოქ ანღრის.

— მალო მაჲ ლოქ ჩომნახ, საბა, დავარდ ლახტისხ.

20 — ამეჩუნენ სგავ ლოქ აჩადხ ქემთე, ათვი ი ათვი ლოქ ერ ხა-
დებ, სგახი ი სგახიე ტეხნოლხ, ეჩქა ლოქ ხოშაჲ ხოშა ფედმას ან-
ღრჯინს ეჯმარ.

სგერ ემჩედელის დავარ, ჭაბუკს სგრობიდნა ქემიშედ. ათვი ერ
ხარახ დავარს, ხოშა სგახი ი სგახი აღღრჯინელიხ. სერ ეჩუნლო და-
25 ვარჩ ჩვალშიხელიხ ი თელდ ქონება სამტევან ჭაბუკს ასსედა ჩუ.
მაგ მასარდ ხალვენა — ლერეკვი ი ლეზობ-ლეთრეჲ. დომგინპილს,
ლეზობ ერ სგა ლახშდება, ემჩედელი ეშხუ ცხეკთე, ყასლაკენა მტრ-
ყვამს, ამქმსა დავარ ლემქეიფინს. სგროთახ აღქჲ ქორთე ი ერ ოხ-
ბინახ ღვინელი ლითრე, ეჩქა სამტევან ჭაბუკს ხრქვა:

30 — ქიქარშე ლოქ ნომ ითრეხ, სგა ლოქუ ღჯრდახ კეტე ი
ქვე ლოქ ინწჯრდახ კეცს.

დავარს სგროთეგნახ ჭაბუკ კეტეჲმსა:

— ქვე ლოქ ენგწჯრე მალო მიჯნემ.

სამტევან ჭაბუკს კვენეჲისა ხალვენა კვეთხ, ყოხკრდა, ხოყრა
35 ი ჩოთფერტა ნანკერი ი კეც ქალჯწჯრელი. ეი წრ ოხტინახ სამტევან
ჭაბუკ, ლახსაკვრელენახ,

— იმეი ლოქ ლოხონშვა ამუშუმ ღვინელ?!

ეჩუნღონენ სამტევან კაბუჯიშვლ დნვარს ქა ხოშგმინნახ მეხვ, ეოხყიდახ ღოღაქარ, ჩუ ხარენახ ხოჩა ლირდე ი ქამზგრაახ ღერ-თემ.

71. დიუთრა

5

ღემარქლიხ ემხუ მეხვ-ქაშ. ეჯარს ხაყენახ ვობოლ დნნრო. ეჯი დნნროლს ხაყვანინნახ ფურს ლალდეღთე. ბობშნლ დნმ ლემან-ზინი ი ლუმგვანინ. ჩივარ ხაყვანინნახ მატყი ფეთარს ი მიჩა დინაცად ხაყლინა: — სგურალ ლოქუ ანჯიშე. ალე ბობშნლ ლუმგვანინ: — მაჲ ლოქ ჩომნას, მაჲ ლოქ ახფასას ალეს მიჯნმდ. ერქა ფურს ხრ- 10 ქვა ბობშნლაშდ, ერე სგვე ლოქ ოსდე შტიმთქსა. სგოსდა ეჯი შტიმ-თე ი ნებოზს ქა ლოხვოდა ლეჯიშე სგურ. სერ ამეი ჩილადეღ ხაყვანინნა. ეჩანლო ლოხვოდა ქანა ნაპირღო: — სგურ ლოქუ ანჯიშე ამშა აჯახ. ალე დნნროლ იგნუდა. ეჩანლო ემჩედღელი ი სგოსდა შტიმ-თე ფურიშდ ი ნებოზს ფურს ქა ლოხვოდა ლეჯიშე სგურ. 15-

ეჩანლო ალე დნნროლს ლახნარა ლამციქელს ხელმწიფ. დნნროლს ხრქვა: — იმნარ ლოქ ჯაქუხვი მი, მი ვობოლდ ლერდ ლოქ ხვი. ი ეჩანლო ალე დნნროლ ქა ხოშგმინნა ხელმწიფი გეზალს ი ხარენახ ქორწილ. ისგ შუქედ ერ ემკედღელიხ, ერქა მიჩა დიუთრას თერალ ქრხკედღრა ი ძივარ ქრხფნშვა ი ეჩა მგქაფდ ოთყევენა მიჩა გეზალ. 20- ეჯი დნნროლ ჩვემსედ შუქეისა ი მერმე დნნროლ ოთმახ. ალე დნნა ჩვერ ოთბარახ, ეჯ ლეთ მაგ ოთვობრაჯა ეჩა წვირს. ალე ხასკერე-ღენახ ეჯარს, მანყეი ერ ხეყენდახ, ეჩა ნაბრალ თეთრდ ხასპრღნა. მერმა ლადედ ეჩა ქაშ ემჩედ ლათხვიართე ი ეათლაქენა ღელა პილ-ეი მიჩა კეცხაში მეხვს. ალე დნნას კარკხენეი ეოხკევარა ვოქერე ძივ 25- (|| შარან) ი ქა ხრქვა: — ალე ლოქუ ლახრმ მიჩა დიუთრას ი ეჯის ქა ლოხვოდა. ი ალე კყინტ მიჩა მეხვე თერალს ქახბრშდენა. ერ ოთმა, სვა ლოხვა მიჩა მეხვეშდ ი ეჩანლო ალე დნნა ოთმა აგითე. ეჯი დი-გეზალ სვა ლოხბახ ჩაეი აკვედდ ი ლემგქს ოთმახ ი ლენთო-მს ოხტონახ. ეჩანლო მინ იზგედახ ბედნიერდ. 30-

ლემარულიხ ეშხუ მეხე-კაშ. ხაყენახ ვრშთხვ გეხალ: სემი
 ქყინტ ი ეშხუ დონა. ეჯაარს ხალვენახ ხოჩა ლეხილა. ეჯარე ლე-
 ხილას სგა მგრ ათმიტქვენა ი ჩის ლემკეუშტრინ. ეჩანღონენ ეი იბ-
 5 ნეს ლიყრულის ლეთშე. პირველ ლეთ აჩად ხოშა მუხებე. ეჯის
 ჩვათგედლა, დეშ ენმეკრე, მარღ ლენ ლას, მერმე ლეთ აჩად მანესგ-
 რარლ, ეჯისჩ ჩვათგედლა. მესმა ლეთ აჩად ხოხრარლ. ეჯის დესა ათ-
 გედლა ი ერ ანჯად, ეჩქა ქახფიშვდ თოფ ი ქა ხომახ კენქორლქა ი
 10 ქათქვიც კენქორლ. ეჯარე ბობშინლ ლემარ, ხედნჯ აკავანისა ხოყე-
 რეხ ი ეჯის კენქორლ ქა ხაკლგნ. ნრ ანჯიდ კენქორლ ეჯი ქყინტორლდ, ქა
 ლახრმ მიჩა დედეს. ეჯი ქყინტორლდ ხექვე, ერე: ქავ ედქანბეხ ეჩხენ-
 ქა, მარა მიჩა დედედ ი მამად მად ოთჯირეხ. ეჯი ქყინტორლდ ქედ-
 ქანბე. ემკედ ეჯი დინრლ. თელდ სოფელ ჩუ ლოხმამა. ეჩანღონენ
 15 უასტეხა მიჩა დედეს ი მამას. ეჯარე თხუმვარს ხავკრანლვინინა ი
 ხატულნა: — ბაში ლაჯემა ვ მგხარ? ბაში მაჯ მერი, მგხარბაში ლეჯ-
 ზობი. ამშა ხანისა ანჯად გიორგი ი სგედსგიდლა სენროლისა. ჩეესწვე-
 ნე მიჩა დაჩურდ ი სგა ლახტულე. სგაჩად გიორგი, ქა ლახრმ ფან-
 დურ ი ქა ხექვე: — ქავ ლოქ ლეხშდაბნანდა ი ეჯი აჩად შდიქარე
 ლაშურათე. ხეკვად, ერე გიორგი ჩუ ლოხმამან. ეჯი ფანდურ ეჯლა
 20 (|| ერლა) ლახრმე, ერე ურ ოხმეკრან ეჩა ლიზი. ამშა ხანისა ანჯად
 შდუგულ. შდუგულდ ხექვე: — ქავ ლოქ ლახრმე ფანდურ. შდუგე
 აკვედს ხოცვენდა ფანდურს ლაშმად. ამშა ხანისა ანჯად ეჯი დინრლ,
 მარა გიორგი დესა ესხვინდა ეჩეჩუ. გიორგიდ ჩოხრეკე ტომარაჯ
 შიხშე ვოში. სგა ერ ანჯად ეჯი დინრლ, ქა ლეხკაფ ტომარაჯს. გიორ-
 25 გი ხოხნლდა ი ტეტ სგრთშვდა თურალთე. ეჩანღონენ ქენქამ ეჯი
 დინრლ ი ტახ ერ ხეაწლდახ, ეჩქა გიორგი უაჩად მეგემთეყი. ლახნდა
 ხამ ი ხოშთხრი მეგემს ძირს. გიორგი ქაპარ მერმე მეგემთეყი. გიორ-
 გის ხეყნდა სემი ეელ. სგა ლოხსისნე ხამს ეელარ ი ჩვადგულჯრეხ.
 გიორგიდ ეჯი დინრლ ადჟე მიჩაშთე. ეჩანღონენ ეჯი ქეთქამ დავს.
 30 ეშხვენ ხეკვადს გიორგინ ლიძენი. უანფინეხ. ანჯად მალლავე, სგაღ-
 სკინე ცხვადთე, ჩვაბიდ ნიც ი ჩვადიგ ლემეს. ეჩანღონენ გიორგიდ
 ურ ენმეკრე მაგ, ეჯი დავ ი დინა ჩვადგარ.

არდახ ეშხუ მეხე-ქაშ. ქაშ გუნ უჩინა ლას. დესმამ ასუჯდა. მედ ჩუ სგურდა ი იზბდა, მედ ჩუ ყურდა ი მამეშხუ ლესგთე ედსი-პნოლ, მამ — მერმათე. მეხეს მამ ხემედნან, ამშადა, ქაშს ასულე-და ი მიჩა თხუმსი. ეშრ ლარიბდ იზგახ. დესმა ხუნდახ ყურძენჯნქა 5 ი ეჯნ რიყისა სილაჟეი ლას მეკდე. ერჟმას მერხელჯნქა დესმა კედ-ნოლ.

ეშხუ მუყლორ მეხე ეთჯრან მეზებელარს ი ალე ყურძენ ჩვათ-კანალენე, ეჩანლო ლაში ითხელე ი ჩვადლაშეხ. ეკამ ხოჩა დაბ ოხ-კადხ, ერე ხოჩულ მად არდა. ანკად ლითამლე დროჲ. მეხედ ხექვე 10 ქაშს: — სი მარე, ალე, ქა ხეწლ დაბს, ეგებ მად აყა, ნამ ეშრ ეჟის ლოღლი!

ქანგან მარე იმეჟამ ლას ი აჩად დაბი ლაწედთე, მარა ხენსგე შუკე მხ ხუნან ლგვთვე, ანტახ აგითე. მეხეს ხექვე:

— ეჩე ხვარდ, მარა მერხელსერ დესმა მეკდელი. ლაში ეშრ 15 ნრე ოგეშინან ცულდ.

მეხეს ჩუ ხონალდა, მამჟამ დაბრენ ხუნდახ. ი ქაშს დესმა ხექვე. ხამამ ლითნ დროჲ ანგვან, მეხედ ხექვე ქაშს:

— სი მარე, მედ ლათრთე ადერ, დორღვამ აგის ასედ, ლგჟე ეახფინ, დედეს ი წიწლარს ლეზობ ოთოშდ, ფექ ათქვერ ი ეახცომაჲ 20 კვეცენ!

მარად აგის ლისედ ენცხენე. დედე ი წიწლარ ერ დრმთე ათიე-დნან, სგა ლახბე უშხვარ ი ქაფიშედ მეზთე. შიშდ იმხენილენა ანკად ცხეკე, ეესკრეტე წიწლარს ი ადჟე მამ ეშხუდ. უჩინად ეენკიდ ქვერა, ფექარ ტომარამ, ლგჟე ი ეხჟამ ცხეკეს. ეჯნემ ესფიქრე: ფექრ 25 ჩუ ლოქ ედქვერი, ლგჟე ეენფინი ი მამ ლეჩომ ეშხუდ ედჩინი, მარა უჩინა დე წიწლარს ეხბრდამოშ ცხეკეს, დე ფექ ლეხსად ტომარამსა. ჟეჲ ანტახ აგითე დაღონებულ.

ანკად ალე მარე, ქანხურაჲლე ლგვარალ ი ეესსგურდა, ვითამ ჟეჲ ენევიშე წიწლარს მეხეი ლიკდნალ. ნებოზს მეხენ ანკად ი ქაშს 30 ლახტულე: — ყორ ემკარ!

მარად ლიკროხე ედბინე.

— ყორ ემკარ! — ყულდა ზურალ ი ლომგინპილს, ჟრ მრდ ოთკარე ყორ, სგადეკუშტრე. ზურალდ ლიყული ოთბინე ქაშს.

— მამ ლი ალე, იმ ხასყი, ქანკედ კალათხენეი!

35

მარად ხექვე: — კრუხ ი წიწლარ ცხეკედ ემდე. მი ჟოსგუ ლგ-ვარალს ი ხეიკეშე წიწლარს. ქანკიდ იეხვემ ქაშ ძალავშ კალათხენეი.

მერმა ლაღელ აეხვემ ქაშ ლათნათე აღზუზე. ქაშემ ხექვე: — უმა
ემძინე სემი ქათალს: ეშხუს — ხევსდ, მერმამ — ლემადიდდ, მეს-
მამ — ვახშამდ, ერქა ეჯი დაბს მი ეათინანე თელდ. აევდ ჩოთჯირვე.
აჩად ქაშ დაბთე ი თელდ ლაღელ ხაგდგდა ი სემი ქათალ ჩუ ლალქმ.
5 ამეი აჩად სემნე ვრშთხვ ლაღელ. დაბ სერ ჩუ ლიყვენეს ხამურჯვდა.
ეშხუ ლაღელ ქანგან აეხვ, ეენდიწნე ჩაჲ, სგა ლეჰქვე ქყინტი ლერექვე
ი აჩად მიჩა ქაშთე. სგა ერ ლოხფეღდერე, ქა ლახტუღე:

— მეთნე, დარ ჯიწვაჰ უჩმინა! მეფე გეზალ არი ლეგდ, აერ-
ვჰა უჩმინა წრი, ერა ყვიეე ლოქ ხარ ხოჩა.

10 უჩმინა ჩედღღურაღელან, ერე მიჩ უჩმინა დორ ხოწვა.

ერქა ეჯნემ ხექვე: — ალეს ნებოზნუნ ე დოშ ახთინენხი, ჩუ ად-
დაგრი ი ისგვი ყვიეეს ოთქიღე მეფე გეზალს ი აჩად.

მარას ეახალუნდა ი ნებოზნუნ ქანდგათეე ლითნე. ნებოზს ან-
ჯად აგითე ი აევს ხექვე: დაბთე ხელმწიფი მარე ანჯად ლადი ი
15 ჩვემხუნალე: — ნებოზნუნ ე ლოქ დოშ ახთინე დაბს, ერქა ჩუ ლოქ
აჰძინე ი ისგვა ყვიეას ლოქ ოთქიღე მეფე გეზალს. აევვემ ჩვად-
წყენარე ქაშ:

— ნუმა ჯაყლუნე, ეი ეათია ი დესმამ ჯაყლეს.

ეჯ ლაღელუნდო ალე ზურალა ქაშ გუნ ამშაჰდა. ეშხუ მარასი
20 მჰ ხოწვა ალე მარე ცუდღ ლუსგურ.

ფექ ამე, გატარ ერე!

74. სუმინ-ჩხარა ლახვბა

ლემარქლის სუმინ-ჩხარა ლახვბა. ხაყენახ ეშხუ დაჩურ. სუმინ-
ჩხარა ლახვბახენქა ჩხარა ლემარხ ბაპარ, ჩხარა — დეკენარ ი ჩხა-
25 რა — ოსტატარ. ეშხუ ლაღელ ლახვბა აჩად ლამშაათე ი მინე დედეს
ოსმახნალეს, ერე დაჩურს მინეშთე ლეზობუ ლოქ ახყევენე. დიდ ხე-
ქვე: — მინს იმეი ლოქ ესლაკენს ეი? ერქა ლახვბად ხექვეს, ერე ნა-
ფოტს ლოქ ადსკორნეს ი ეჯის ლოქუ ეხჰამ. ალეს ნენარდა დავ ი
ნაფოტ სგანდსყე მიჩა აევვთე. ერ ოხღენ დინას ლეზობ, ნაფტარს
30 დავა აევვთე ეთჰამ. აგის დავა დედე ოსხვინდა. დავ ლათხვიართე ლას
მეჩღე. დავა დედელ ხექვე, ერე ჩუ ლოქ აჰჰევენე, ოდო დავ ლოქ ერ
ანჯენე, ჩუ ლოქ ჯიზბი. ი დავა დედელ ჩვადჰევენე დინა. ამჩიქს
ანჯად დავ ი მიჩა დედეს ხექვე, ერე მარქმი ქუნ ლოქ ხაჯან. მიჩა
დიდ ხექვე: — ქა ლოქ ხაწვენე დინას, მარა აევდ ლოქ უმა იშგმინ-

ნე. დავდ ხეკვ, ერე ქა ლოქ იშგმინნე ი მიჩა დიდ ქა ხაწვენე დინა. დავდ დინა მეხვდ იშგმინ.

ამ ჩიქს დინას ანლგდახ ლახება, მარა სადილ ერ დრსა ოთ-
კიდხ, აგიოთე ანტახხ ი მინე დის ხეკვეხ, ერე ლეზობ ლოქ დო ოხ-
ყენა! ეჩქა ზურალდ ხეკვე, ერე მიჩ ლეზობ ლოქ ოხყენა, მარა 5
შუეკმოყ დავ ლოქ იზვე ი ეჩის ლოქ მკარეს ოთჟა. ეჩქა ლახებად ეენ-
კიდხ მშვილდარალ (|| ლაცხტარ) ი აჩადხ დავა ქორთე. დავა
მეზვისა ლჯგდა ძღღდ უსკე. ლახებად უსკევს ახფიშვდხ ცხუარ (||
ისრალ) ი უსკევს ჩვანშიდენეხ. ამ ჩიქს ქანჯად ქანთე დავ ი ლახებას
სგა ლახტულე ქორთე ი ლახება სგაჩადხ. დავდ ეანჯაბე ნათხვიარე- 10
მი ლელე ი ლახება ჩვაწე. ვანშამ ერ ქანდგანთევხ, დავდ ლახება გვა-
ლისა ადყვინე. ისგლეთისა ეანგან დავ ი ლახება ჩვადუნტყეწალე.

ეშხვინ ლახებან დედე აჩად ვედრაჟშე ნიცე ლაცდათე. ნიცს ერ
იკდგდა, ამ ჩიქს ლარქა ქანჯად უსკე. ზურალდ უსკე აგიოთე ადჟე ი
ჩუ ლალემ ი ჩვედლანგან. ზურალს ქა ლეხვოდან გეზალ ი ეესანჟშე 15
ამირან.

ეშხვინ ამირან იღრალდა ლირიკალს. შუეკქა ესღრჯდა ნიცთე
მეჩი ზურალ. ამირანდ ხაკიდ რიკს ი ზურალს სტამან ოთყუშურე.
ეჩქა ზურალდ ხეკვე, ერე ეშაეახანე ლოქ ხევა ლეწვირი-ლეთხული,
ეჩაშვდ დესსამა ლოქ ხოყრა ი მიჩ ლოქ იმ ხაჩმუნდენე? ეჩქა აჩად 20
ამირან აგიოთე ი მიჩა დის ხეკვე: — ხაყა ლოქ ესა მიჩ ლახება? ი ეჩ-
ქა მიჩა დედედ მაკ ქობრმბვე. ამირანდ ეენკიდ მშვილდ-ისარ ი აჩად
დავა ქორთე, მეზვთჟმასა შერ სგაჩად, ახფიშვდ უსკევს ცხუ ი მერხი
ჟიბო ადკრლცხე ი მერხი — ჩუბო. ქანთე ქენსგიდდა დავა მეხვ ი
ამირანს ხეკვე, ერე აჩადუ ლოქ ამხენქა, ოდო დავ შერ ანკდენი, 25
ეჩი ჩუ ლოქ იზბი. ამირანდ ხეკვე, ერე ნუმა ლოქ ხაყლტინი ი დავდ
ესყულე: — მარ ლოქ არი მიჩა ქორისა? ამირანდ ხეკვე, ერე ჟეჟ
მიჩა მეხვე ჟუმიდ ლოქ ლი. დავდ ამირან ქორთე ადჟე. დავდ ლათხ-
ვიარხენ ნათხვიარე ი ბიკ ანკიდ. ამირანს ხეკვე, ერე ნათხვიარას
კენქავემ ხედი ლოქ ადტუფურენეხ? დავდ ხაკიდ კენქა, მარა დეშსა 30
ადტუფურე, ეჩქა ხაკიდ ამირანდ კენქა ი ტუფ ლეყარქა ათჩიხნე.
ეჩქა დავდ ხეკვე, ერე ათხე ბიკს ხედნე ლოქ ადმორსილნეხ კიშხშე.
ხაკიდ დავდ კიშხ ი დესსამა მოშ ხაყერ, ეჩქა ხაკიდ ამირანდ კიშხ
ი ბიკ მორსილდ ადზეზე. დავდ ეანშვე ლემეს ი ნათხვიარეში ლელე
ეანჯაბე ი ლეზობ ანმარე. ლიზობ ერ ეენბინეხ, დავდ არაყნ ქანკიდ. 35
ამირანდ ეენბინე ლელევი ლიზობ ი ჟიჯვარს დავს ხოშდგდა. დავ
ჩვედგმჯარენე ი ამირანს ხეკვე, ერე ყანწი მარე ლოქ ლინ სტამანიშ?

ამირანდ ხეჰვე, ერე ყანწო მამა მიჩა გვეშ ლოქ ლი, სტამანუ ლოქ ოხ-
ვიდ! ერქა დვედ ხეჰვე, ერე ლაყვრან მარე ლოქ ლიან გვალიშ? ამი-
რანდ ხეჰვე: გვალ მამა მიჩა გვეშ ლოქ ლი, ლაყვრან ლოქ ოთფხიყხ.
ი ამირან ლაყვრან მასა ადყვინიყხ. ლწთშე დანე ჟანგან ი ხმალს ლიშე-
5 რე ოხბინე. ალე ეენბაჟე ამირანდ. ჟანგან ი მიჩა მაგჟორ ლაყვრა-
თქმასა ბიყ ესლე ი ჟეჟ ჩვესპაჟე. დანე სვანკად ქორთე ი ბიყს ხმალ
ჟი ხაკიდ ი ჟეჟ ქამთე აჩად. ამირანდ ბიყ ლაყვრახენქა ქწენკიდ ი
ჩვედლუჟე. ძინარს ეჟრ ანგან (|| ანგან), დანე ხეჰვე ამირანს, ერე
ლწთი დწსმა ლოქ ხობჟან? ამირანდ ხეჰვე: ისგ ლიყვემასა ლოქ ერ
10 ლგმარდ, ერქა ბარჟჟი ზისყ ლოქ ლახნეჟა. ერქა დანე ენქიროლე
ამირან ი ლანცინ სკელნუნ ესციყ. ენქიროლე ამირანდ ი
ლულამთხუმნუნ ესციყ. ენქიროლე დანე ი ლალარტყნლნუნ ესციყ.
ენქიროლე ამირანდ ი ბარჯალნუნ ესციყ. ამირანდ დანეს ქანქვიტ თხუმ,
მარა მახე ოხკად. ენვედ ახქვიტ ი მახწვედ ოხკად. ამ ჩიქს ანკად ნე-
15 ბრლ ი ამირანს ხეჰვე, ერე ლჯიმ ნიც ლოქჟე ესგოშე! ამირანდ ეეს-
გოშე ლჯიმ ნიც ი დანეს თხუმ მნდე ოხკად. ერქა ჩვაბიყე ამირანდ
დანე ი მიჩა ლახვბა ქწენყე. ამირანდ ლახვბა აგითე ადჟე ი ხოჩამდ
იზგვდახ, მარა ეშხუ ლადელ ლახვბად ლწქვეხ, ერე ამირან ჩხარა
ლუთხუმ დანეს ლოქ ახწინწან ი მინს იმ ლოქ დრმ ხეჩო. ლახვბად
20 ჩვადმორვეხ, ერე ჩწე ლოქ აღმთხარეხ ვორმო ი ამირან ერჩანე სგა
ლოქჟე ადკვარხ ი ჟიქან ვორუ ლოქ ესშიდხ. ლახვბად ჩვადმთხარეხ
ვორმო ი მინ ერეჩწენე ეესყურლანხ. ლახვბა ერ აგითე დრსა აჩადხ,
ამირან ეესგტწირდა ჩაჟე ი აჩად ლახვბა ლათხწლითე. ამირან ვორმო-
ნუნ ერ აჩად, იშგნაგთე ისგვდა ი სვამყად ლჯმთხართქმასა.

25 ალეს ხოსგდგდახ ლახვბა. ქანჩადხ ი ვორ ეესშიდხ. ამირანს ხე-
ყნდა ყურშამა ეელრლ. ეჯი ჩიგარ ვორმომოყ ესლრგდა ი გიმს აშთ-
ხრგდა. ეშხუ ლადელ ამირანს ხეჰვე მიჩა ჩაჟდ, ერე ხაკიდლუ ლოქ
მადრაც ი ენე ლოქ ახტყვიფ ჩხარა ალაბ ტუფ ი ჟეჟ ჟი ლოქ ადჟეს
ვორმობენეჟი. ჟი ლოქ წრ აჩეხ, ტუფხენქა ენე ლოქ ენშხეგე ტუფი
30 ჩაფლარ ი ლუტყენფენენ ენე ლოქ ესშიდ ჟიმ. ამირანდ ალე მაგ
ამჟი ანსყე ი ჩაჟს ჟიმ წრ ესშიდ, ეჯი ჩვადგან. ჩაჟს ეესყურდა ყურშამა
ი ეჯრჟ ჩვადგან. ამირანდ ეენთხწლე მიჩა ლახვბა ი ადჟე მაგ ცხეკ-
თე. ამირან ცხეკისა ეშხუ მეგემს ლეხქორდა: — ხოხალ ლოქ წსა
ჩახბეკვიან? მეგემდ ხეჰვე, ერე დწსა ლოქ. ერქა ამირანდ მწრმე მე-
35 გემს ლეხქორდა: — ხოხალ ლოქ ესა ჩახბეკვიან? მეგემდ ხეჰვე,
ერე ადლუ ლოქ, — ჩახკაფიან ლოქ ხოხალ წსა? — ადლუ ლოქ. — ეა-
ხკაჩიან? — ადლუ ლოქ. ერქა ამირანდ ხეჰვე, ერე ჩწე ლოქ ედკა-

ფან ი ჩუე ლოქ აბაკე. მეგემ ჩვედკანფან ი ჩვაბაკე. ამირანდ ლახებას სგა ლახნახალენე ჟერხის ნინარ, ჟერხის თხუმვარ. ამირანდ ხუქვე ღერბათს, ერე მასნ ლოქ მიჩა ლილლატი მრდე ხაკედან, ეჯმარ ლუ- არ ლოქუ ოსხვიე მერმა ლადელ ი აჩად აგითე. მერმა ლადელ ატახ ამირან მეგემმოყ ი ლუვარ ოსხვიდა ხოშა ი ხოხვირა მუხებე. ამირანდ 5 ლახება აგითე ადჟე ი ხნდახ ხოჩა ლირდე.

75. ლარიზ მენჰ-ჰაში ვეზალ

ლემარდელის ეშხუ ლარიზ ჟეხე-ჰაშ. ჩუ ხაყენახ ეშხუ ქყინ- ტრლ. ეშხუ ლადელ აჩად ლამპრლთე. ალე ქყინტრლ თელ ლადელ ხეჰმინწლდა ნეპრლარს ი ნებოზს იმეჟნა ლას ჩვადგერმე ნეჰვიდშე 10 წგრნი ნეპრლწლ. აგითე ლიკედ წრ ხეკვად, ერქა ნეპრლწლდ ხუქვე: — ნუმანე აჟეს ი ხოჩემი ნაჩომს ჟეა ლოქ ქნთტიხე. ქყინტრლდ ჩვაფიშვდ. ნეპრლწლდ ხუქვე: — ჟეა ლოქ ბუნტყულს შგდნი ი ეხ- ქამუ ლოქ. ქყინტრლ ეთჰამ. ერ აჯადხ წგრნი ნეპრლწლა ქორწუნ, ერქა ეჯნემ ჩვადშურანე: — ქორთე ლოქ ადრიხ, მიჩა აგწმარ ჩის 15 ლოქ ქა ლახჰარჟიხ, მარა მიჯნემდ ლეგვერწლ ლოქუ ხაშგმინ, ეთმაჰ- ნიხ ლოქ ადუ, მარა ეშწ ლოქ ქა ლახრდიხ. შუეჟეი ხატულდანე ლოქ «ბუსკა, ბუსკა!» ი ეჯრე ლოქ ეთჰემნი. შომან ლოქ მიჩა ში ესწგხწნ- დეს, ერქა მიჩა ეახნე ლქქე ი ეშჩუ ლოქ ანკდენი.

სგაჩად ქორთე. ნეპრლ ქყინტრლ ესიბდა ი ქრხომბეჰე მაგ მიჩა 20 აგწმარს. ნეპრლწლა დედელ ი მამად უზმად ოხვიდხ ვოქრ-ვერცხ, მარა ქყინტრლდ ლეგვერ ხაშგმინ. ათმაჰწინდახ, მარა ეშწ ქა ლახრმხ. ქყინტრლ ესლრი ი ლეგვერ ხაჰიმ. ნესგა შუეჟეთე წრ აჯადხ, ქყინ- ტრლდ ესფიქრე: ლეგვერ ლოქ იმნარ ხაკუ, ლეგვეა ლოქ დესმა ხუდვა. ესნატჟელე ნეპრლწლ ი ეჯი ეშჩუ ანკად ი ქა ლეხჰოდლა: — იმ 25 ლოქ ოხწუხვაჟა? — იმ ლოქ ი ლეგვერ იმნარ ლოქ ხაკვდახ, ლეგვეა ლოქ დესმა ხუდვახ. ნეპრლწლდ ჩვადშურანე: — ქწრ ლოქ ხუქვენე ლეგვერწლს, ერე ლოქ ანმარე ლეზობ, მან ლოქ კელდლა ჩვემე არი, ეჯი ლოქ ეანმარნე.

აჩად აგითე ალე ქყინტრლ ი ადჟე ლეგვერ ქორთე. ერ აჩად, 30 მიჩა მუდ ქრსყულე: ატ ჟეა ლაჟეიარ, იმ ლოქ ხალღინა, ამწუმ ხანს იმე ლოქ ხაკვერწნა ი მაბჟა ოხვიდნან ლოქ დესმა?! ქყინტრლდ ხუქ- ვე: — ლეგვერ ლოქ ოხვიდა. მამა ხოშან ვდგმჯარვან ი ხუქვე: — იმნარ შავდ ლოქ ხაკვდახ ლეგვერ, ლეგვეა ლოქ დესმა ხუახ. ერქა

ჰყინტროლდ ხეჰქვე ლეგვერს: — ყრე ლოქ ანმარე ლეზობ. ლეგვერ-
ხენქა ქანჯადხ ზურალწელ. ქანგენეხ ტაბაგ, ქანჯიდხ ლეზობ ი ეჩუნ-
ლო სგატახხ. კოკროლ ხანისა ჩვედკუპწანხ. ეჩუნლო ჰყინტროლა მწ-
ლწულდ ჩეაწყე მეფე. ერ ანჯად მეფე, ერქა ჰყინტროლდ ხეჰქვე ლეგ-
ვერს: — ეაყაიბ ლეზობ ლოქუ ანმარე, მჰა ლოქ მეფეს ხესკროლდეს!

ლეგვერხენქა ქანჯადხ მგუშდბა, ქანგენეხ ტაბაგ ი ჟანმარეხ
ჩინაირ ლეზობ. აღეს ერ ხეწად მეფე, ხეჰქვე მიჩა მგნჯრიალს, ერე
ქროთლანხ ლეგვერ. ჯარი მარწულდ სგახაფხიჰეხ ლეგვერს ი ოხღვახ
ყროალქა, მარა ლეგვერ ჩვედბწლან. ერქა ჩეახვირხ ქორ ი ეაყი
ადაეხ. ამუნლო აჯახ ჩვედლარბანხ. აგწმარ სგწოტჯრანხ: — აჯალ
ლოქ ნწოთი ჟსმა ოთხას.

ჰყინტროლ ატახ ერხანე, იმწჰ ნეპროწილ ადგრმე ი ესნატაეღე ნე-
პროწილ, ეჰი ემწიუ ანჯად ი ხეჰქვე: — მაჰ ლოქ ხაწჯხ? ჰყინტროლდ
მაგ ქრხრომბვე. ნეპროწილდ ქანვდ ხათონე, ერე მინეშთე ლოქ ჟრ ად-
რიხ, მიჩა აგწმარს ნრსაჰმუ ლოქ ეხბწიშდა ვილროლსერ. ეჰის შიყქა
ლოქ ერ ტოტს ოსცენწე, ვოქრს ლოქ შგდღე ლოშგინქა. აჩადხ ნეპრო-
წილა აგითე ი, იმეწეაჰ პირველდ, ქრხჯიდხ მაგ მასარდ, მარა ჰყინ-
ტროლდ ვოქრე ვილროლ ხაშგმინ. ათმაქინდახ ადღე, მარა ეშწ ქა ლა-
ხრმხ. ანჯად აგითე ჰყინტროლ ი ანჯიდ ვილროლ. მიჩა მუ აჯალ ლგმ-
ჯარევე ოსხენდა ი ხეჰქვე: — იმნარ ლოქ ხაყედა ვილ? ერქა ჰყინტროლდ
ქრსცვიე ტოტ შიყქა ი ვილროლდ ეშ ადბწინდღე ვოქრ ლოშგინქა.
ამუნლო აჯალ ჩვედკუპწანხ. ეშხვირ ჰყინტროლა მამა აჩად ბაზართე,
ჟენღვაქრე მაგ მასარდ ი ქრსცვიე შიყქა ტოტ ვილს, მარა ეჰწწმ დწს-
მა ანშიდ ლოშგინქა. მარროლდ ნაღვეპარ მაგ ლოშდ ლახტიხ. ესრენ
ემჯედ ჟრე, ჟოხცანღუნა ვილარ. ხოჩა მიჩ ოთაჰ ი ხოლა ჩოსცვერა.
ანტახ აგითე ლეჟერი მარროლ ი მაგ ქრხრომბვე აგწმარს. ამუნლო აჯალ
ჩვედლარბანხ. სგაუდ ეოტჯრანხ მინე გეზალს: — აჩადღე ლოქ აჯალ,
ნწოთი ლოქ ჟსმა ლახრმახ. აჯალ აჩად ჰყინტროლ ერხანე ი ესნატაეღე
ნეპროწილ ი ეჰი ემწიუ ანჯად. ლეხკოდდა, მაჰ ლოქ ხაწჯხ? იმ ლოქ
ოხწუხხვაე? ჰყინტროლდ ქრხრომბვე მინე ამბავ. ერქა ნეპროწილდ
ხეჰქვე: — ნუმანე ლოქ ხაყლწინი, მიჩა აგწმარ აჯალ ლოქ მასარდ ლა-
ხროდიხ ვოქრს ი ვერცხს ჩწს, მჰა ლოქ ხეკვდი, მარა ნრსმამ ლოქ
იკვღუნე ვოქრე ფანწულჯქა. ჩუ ლოქ ჩვეთმაქნიხ ერჩა ლივდი, მარა
ეშწ ლოქ ქა ლახროდიხ. გაცხაჰდ ნეპროწილა დედედ ი მამად მაგ მა-
სარდ ოხჯიდხ, მარა ჰყინტროლდ ვარ ხეჰქვე: — მიჩ დწსამა ლოქ ხაყუ,
ე ლოქ ლახროდიხ ვოქრე ფანწულს ეზარ ი დროღეწჰ იშგენ დწსამა
ლოქ ხაყუ. მწეარ ათმაქინდახ, მარა ეჩუნლო ეშწ ქა ლახრმხ.

ანლრი ავითე ჭყინტროლ ი აკუუარი: ლეზობ დესა ლოქ ხუახ ი ფუ ლოქ იმნარ ხაკვდა! სგა ლეხინდა ეჩქა ნეპროლი ი ლეხქოდდა: — იმნარ ლოქ ლი ლგწხვავე? ჭყინტროლ ქა ხექვე, იმვა აკუუარადა. ეჩქა ნეპროლი ქნხბნიშდა ფავეს ი ხექვე: — ა, საბა, ათხე ალე ჭყინტროლ ჩუვ ლოქ ადტყეცნე იმევა ლოქ ხეხროლდეს. ესტრიალინნან 5 ფაველ ი ხორუნსკე ი ხორუნსკე ჭყინტროლს ი ჩადტყეცნე ბჯიდ. ეჩქა ნეპროლ ხექვე: — ამეი ლოქ ხოხალ ალე ფაველს. ათხე ადმე ლოქ ალე ი მეფეს ლოქ ურ ლეგვერ ოთლა, ქავ ლოქ ათტიხენე. ეჩუნლო ქალაქთე ლოქუ ადმე, ეი ლოქ ენთხელნე ვილი ქვითს ი ქა ლოქ ოთლქუ. ჭყინტროლ აჩად ავითე. ფაუს ურ ხეწადხ მიჩა აგნიშარ, ხექვეხ: — მინს ჭეა ლეზობი ლათხელითე ლოქ ოთზგზახ ი მნდქა ფაუშ. ეჩქა ჭყინტროლ ხექვე ფაუს: — იმევა ლოქ ხეხროლდეს მიჩა დედეს ი მამას, ეაქრე ლოქ ხოჩიდ. ესტრიალინე ფაულ, ხორუნსკე ი ხორუნსკე ჭყინტი დედეს ი მამას, იმევა ხეხროლხ, ეაქი ადტყეცნე. ეჩუნლო ფაულ ოთშვაბ მეფეს ი მიჩა ხალხს ი ქათყევიფ 15 ლაყერშე მაგ. ლენეოლენე ლეგვერილ ი ანკიდ ავითე. ეჩუნლო ატახ ქალაქთე, ქვითს ვილროლ ჩუ ლუპეუნე ხაყენა ჩხარა ლკკკლისა. ჩიქ ქვითს ათშვიბ გვერე ლაყერშე, ეჩანლო ჩხარა კლიტულ მაგ ჩეადკუშტრე ი ვილროლ ქანკიდ ქამთე, ლენეოლენე ი ანკიდ ავითე. მაგ ურ ეანხურაგლე, ხნდახ ხოჩა ლირდე. 20

ეშუ ჭამზგრას ლერთემ!

70. მკეთუნანახ

ლემარდელიხ ჩხარა ლახება. დედქა მამა დესა ხაყენახ. მამა ჩომნის გაქრეგებულულ, მეხედ დარ ხექმენიხ. ანკადხ ი აჩადხ მეცართე. მეცარდ ხექვე, ერე ჩუვ ლოქ ესგვანხ ეშხუ ლარანახსა ი ქავ 25 ლოქ ლენქიროლეს ისრალ ი აეშა ქორეინენი ლოქ ხრახენი, ეჩხენქა ლოქ ათქიმხ მეხვარ.

ედქიროლეს ისრალ ი არა ლახებშე კესარი ქორეი ხეახ ი ხობროლაშ — ლენქყისა. კესარს ხეყნდა ჩხარა დინა ი არა დინა ქნთქამხ ი ხობროლდ ბაყაყელ ადმე. შომასი კესარი დინროლარ ირბაგლდახ, 30 ქანკდენროლ ბაყაყელ ი ფეჩი ქიშხს ეი ლეხტკგპეროლ, ანკდენროლხ კესარი გეზლორ, ეენკედნახ ლაფათქავშ ი ქადკენანახ ქამთე, მარა ბაყაყელ ეში სგა ტუხნროლ. დეშ აიტანეს კესარი გეზლორდ ალე ი ჩოთგეს კუხნროლ მრშ ი ქნთუნან ალ ჭყინტროლ ხოშა ლახებას. შო-

მასწ ერე ქყინტროლ ესლრგდა ლამშაძთე, წრ კედნოლ აგითე, ლგპ-
რიალონე ხეხვოლ მაგ. ჩინაირი ლეზობ ხეხვოლ სტოლეი. ანკად
ემხვინ ალ ქყინტროლ ი, შომასწ ესლრგდა ლამშაძთე, სგედსგადდა
კუხნათე. ხოსგდი მარა, იმ ხოსგდი: ალ ბაყაყელდ ქედშყეფე ბად.
5 კრინტ მწ ხოკიდა, ეჟეი ლახნდა ლამშაძს, ჩინაირი ლეზობს კვდე
ქა სტოლთეფი. ხოსგდი ქყინტროლ, მარა იმ ხოსგდი: ბაყაყენქა
ქანკად მზეთუნახავ, ვოქრე ლუსდგვარალ ჩუ ხორიკ.

სგანდსკინე ქყინტროლდ ი ქესფხიკე ბადს ი აშხი. მზეთუნახავ
ვარს ხაყლე, მარა ქყინტროლდ ეში მალ ედჯირვე ი ჩვადშიხე.

- 10 ალე ემმეკრე კესარი გეზალდ ი ლახნდა ლაკლავალს, მარა ქყინ-
ტროლ ეში დემ იჩმგდა. ერქა ანკად კესარი გეზალ ი ობქეცი, ემხუ-
ლადელისა გეშდგერუ ლადლი ლეკნი ჩოთკანან, ჩოთლანან, ქრხ-
კანდნ ი ევი კაკალ ჟხფანდან ი ბელელთე სგროშინდან. იგვნი ქყინ-
ტროლ. მაჟ ჩომნის, ალეჟ ჟეჟ დემ იჩო ი მეხეს ქა ხოდშეს, მარა
15 მზეთუნახავდ ხექვე, ერე აჩადლე ლოქ ი იმელეჟჟა ჟეჟ ემკედლეი,
ერელექჟა ჩუჟ ლოქ ლახტულე: დედამთილო, მამამთილო, გიშერაჟ
ი წიქერაჟ ემზეზედ! გაცხად ჟანფიშვდს გიშერაჟ ი წიქერაჟ ი
ქყინტროლ აკნი, აკნი, მარა იმბოზალ, დემ ადკანე. მაფშარ ქყინ-
ტროლს ლაკანისა ჩვათგედდა. წიქერაჟდ ხექვე გიშერაჟს, ერე მიჯნმდ
20 ქანვ ლოქ ლოხბლულე, ჟეჟ ლოქ ქა ოხრიკე მკეს მუქს ი ლიმადნალ-
თექა ქა ლოქ ანტხე. ლოხბლულე გიშერაჟდ, ჟანგეცხენე ქყინტროლ
ი წიქერაჟდ ოხრიკ მუქ მკეს ი ქანტის ლიმადნალთექა. ენბინეხ
(|| ემბინეხ) ლიკნი ი ქანდკანეხ, ჩვადლანშეს ი ჟანკანდეს. ლიფან-
დნშ მაჟ ჩომნის! მზეთუნახავდ ხექვე ქყინტროლს, ერე იმელეჟჟა ჟეჟ
25 ლოქ ემკედლეი, ერელექქევ ლოქ ლახტულე, ერე ფურ ლოქუ ოხ-
ზეზეს ეი.

- აჩად ქყინტროლ ი ანკიდ ფურ, ხედსწ ლესგისა ნაკვებურუნ ხნდა.
ქრხკიდ ნაკვებურუნ ი ეჟშელდ ბუქუნქელაჟ ანკად, ერე თელდ დაბ
ქანგომლე. ანკადხ ალ ბუქუნქელროლარ ი ალ კაკალს იკედხ ი შგ-
30 დეს ბელელთესა, ნებოზს გომი ლას ბელელ. კესარი გეზალდ ხექვე,
ერე ემხუ კაკალ ლოქ ხაკლი, ანკად კაჩულ ი ჩხნლი, ჩხნლი, ემხუ
კაკალ სგანდკვარ ბელელთესა. გადარჩა ქყინტროლ ი ჩოთსად მზეთ-
უნახავ.

- ქყინტროლა ლახეზას ხახვრბუნხ ი ლეხკოდდახ, ერე იმხენ ლოქ
35 ოხკინდა მზეთუნახავ? იმხენ ლოქ ი ჩუ ლოქ ოთროშვა ლაკირ, სგა
ლოქ ოთკვარა ბაყაყელ ი ქა ლოქ ემკედლეი მზეთუნახავ.

ადამევეს თვით ლაქირ. სგაშიდს მინე ლაქხვა ი დესმა ოხკადს ქა. ქყინტროლს ლეხქოდდახ: — იმნარ დრმა ლოქ ახკედახ, მაჲ ლოქ ხოხალ ამშა ბედეი?

— მიჩ ლოქ ქახკედა, ამეი ანურტყველალენე ქყინტროლდ ლახეზა.

მზეთუნახავდ ი მიჩა ქაშდ ჩვადგეხ კოშქ, სგაჩადს ეჩხავთჲმას ი არდახ, ვოდ ორდროლს, ხოჩამდ.

ჯამზგრახ ლერბათდ! დესმა ლი სერ.

77. გოგიროლ

ლემარდელი ეშხუ ლარიბ მაროლ. ხაშხუნა გოგიროლ. ეშხვინ 10. მეხეს ხრქეჲ, ერე აჩადუ ლოქ ლანგზარავთე. ჩოთჯირვა მიჩა მეხვეშდ ი ემჩედ ლანგზარავთე. ჩეწთხე მეშდ მანათ. ენკრნე ი ანლორი აგითე. ეხლაქან სასადილოს ი ლეზობ ლალემ, ლალემ ლეთრე. ეჩგნლო ენეკიდ მეშდ მანათ ი ხაქრაეი სასადილორ ხოშას. ეჯის ხურდა დესა ხუნდა ი ამეჩუ არდა თეურ მაროლ. ეჯნემ ლექქვე: — მიჩ 15. ლოქ ხუა ხურდა. ქენბიშდა, სგედკევარ კარკთე ი ჩვადუნტყვე. ხეშგოხ ეჯი მაროლს: — ქვე ლოქ ლახრმ ხურდა! მჲ ლახტის, ეჯი სგედკევარ კარკთე ი მაჲ ხაევეჩერ ხოჩმინანხ. ეჯაარ ჩუ დერ დემ აბტეახ კადეი. ეჯი თეურ მარე აჩად. ეხქამ ლოშგინ გოგიროლ ეჯი თეურ მარეს. თეურ მარე სგაჩად ქოროლთჲმას ი ეჯი მეშდ მანათ სგესდე ყუთთჲმ- 20. სა. აღე ლოქ ხაკლინა ი ეი ლოქ ოხგომლა ვოქრვალშე. ანკად გოგიროლ, სგაჩად ქორთე, ენეკიდ ყუთ ი ადმე ვოქრვალშე გოში აგითე. ჩედეკეთლანდა ამნოვშ ალ მარე. ეშხვინ გოგიროლ აჩად ლალექართე, ესლრგდა, სგაჩად ეჯი სასადილოთე. აჯად ეჩეჩუ არი თეურ მაროლ. ანჩად გოგიროლ, ენეყიდე ეშხუ საინ ნაყუნ, ეშხუ ბოთლ 25. დეინელ ი დიარ. დეთა დიარ მოშ ლალემ, დეთა ნაყუნ მოშ ლალემ ი დეთა დეინელ მოშ ლალემ. თეურ მაროლდ ლექქვე: — მარ ლოქ ლენ ლემარ აღე ვოჯახაშენებულ, ქვე ლოქ ოხკიდხ მიჩაშთე. აღე ქანდმეხ, გოგიროლ, ი სგახფხიქე, — აღე ლოქ ლემარ მიჩა თეთრი მუქეთერ. დეშერდ ათევირენე ლუარდ ლირდეი ი ქა ხოსჩივარე 30. სუდისა. ჩვესგურდა სუდ. ლეხქოდდა: — იმეი ლოქ ხოტკეე, ერე ეჯი ლოქ ლემარ მიჩა თეთრი მუქეთერ? — იმეი ლოქ ი, ეჯის ლოქ ოხყიდა ლეზობ-ლეთრე ი ეჯი მიჩ ლოქ დემ ლოხმამა, ვეჯნარ ლოქ ერე, მიჩ ლოქ მჲ ხაარუნა ლერბათხენქა ეჩა ნაფასი ლიზობ, ეჯნოემ

ლოქ ოხმეკრა. სუდს ხრქევა: ლახ ლოქ ე მრ ხნაჲრუნა ღერბათხენქა ლიზობი ნებ, სერ აჩადუ ლოქ აგიითე! ეჯის ლოქუ ხარ შაქარ, მასნ ლოქ ლიზობი ნება ხუა.

78. ხოხრა მუხბრლ

- 5 ლემარდღლის სემი ღარიბ ლახება, ხრქევახ ეშხვარეშდ, ერე აჩადუ ლოქ ლაქმაგერდ იმთვალათე. კოქრლ თეთრრლს ლოქ ითხელნებ. აჩად ხოხრა მუხბრლ. იზელალ, იზელალ ი ეშხუ აგის სვა ლეხთხანან ბაპრლს. ქა ლეხქოდდა: — მჯმაგერი ლოქ ხაწუხ ჟსა? —
- 10 ადუ ლოქ, ბაპრლდ ხექვე. — მლო რუე ლოქ ეღრიგვანხ. ლიჯმაგერი ვადა ლოქ ყიფუ ლიკდალუნ ლესეს. ეჩქად ლოქ ე ჯეჲ ჩვად-გმჯარენე, ნაჯმაგერი ლოქ ჩუ ლეცვრე ხერი. მიჩ ლოქ ე მოშ ადგმ-ჯარენე, ერქა ნაჯმაგერი ქა ლევედი ლოქ ხერი. ეენბინე ლიჯმაგერი მო-ჯმაგერირლდ. ეშხუ ლადელ ბაპდ მოჯმაგერირლს ლალდეღთე ათყევე-ნე ჩაეი ჯოგ. — ეჟეღ ლოქ ადბიზე, ერე ნებოზს ლოქ ჟრ ანღრგ-
- 15 ნის, მიჩ ლოქ ჟრ ხეცენალდეხ. — ეხარ ლოქ ი ადჟე ჩარ ლალდეღ-თე, ნებოზს ჩინ ეახქვიც თვით პილი ოთკიდ ბაპრლს ი ლეხქოდდა: — ხეცენალხ ლოქ მო? — ადუ ლოქ. — ხსდიკ ლოქ მა? — მშმა ლოქ. მერმე ლადელ ათყევენე დაკლარ: — ეჟეღ ლოქ ადბიზე, ერე ნებოზს ლოქ ჟრ მადლობას ხაყლდეხ. ანკად მოჯმაგერირლ ი ნებოზს ჩი
- 20 დაკლს ქნთყეიჩ თვით კიშხ. ნებოზს ლეხქოდდა: — ხაყლხ ლოქ მა მადლობას? — ადუ ლოქ. — ხსდიკ ლოქ მა? — მშმა ლოქ. მეს-მე ლადელ ათყევენე ხამარ: — ეშხუ ბოგეი ჩუ ლოქ ეთჳინავი ხამარ, ვოდ ლოქ დრმ ლეხყაი ქა. გაცხად ეშხუ ბოგეი ჩვეთჳინავანხ ხა-მარ. ანკად მოჯმაგერი ი ეენკიდ ფჳუ ი სგჳშიდ ნიცთე. ხამარ ანტახხ
- 25 აგიითე. მოჯმაგერს ლეხქოდდა ბაპრლ: — მახ ლოქ ხოჩმინა? — მჳ ლოქ ემჩედხ ბოგქა ხამარ ი სვა ლოქ ოთშინდა ნიცთე, ხსდიკ ლოქ მა? — მშმა ლოქ, — ხექვე ბაპრლდ. ეჩანღო ანკად ბაპრლა დი ი ეჩად გაკთეეი, ტჳლი ყიფუს. ბაპრლდ ქედქინე მოჯმაგერირლა ვო-თახთე ი ხექვე: ყიფუ ლოქ ემქედ, დროჲ ლოქ ლი მიჩა ლონზემ. მოჯ-
- 30 მაგერირლდ ეესთხიქე თოფს. — მლო ეჯი ყიფუს ჩუ ლოქ ანკენ-ნე ი ეჩანღო ლოქ აღრი. ჩვენკენარ ყიფუ გაკხენჩუ. აღმოჩინდა ბაპრ-ლა დი. ბაპრლდ ლექვე: — ალე ლოქ მინსნ ჩვადგარი. ქა ლიქჳბი ხე-კვად. ანკად მოჯმაგერირლ ი სგჳჩად ცხიკალთე ი ეიქჳნ ლავაშარ ეს-შიდ. ეენცვე ბაპრლდ ცხიკალ ი ქედქჳბე. ეშხუ ნიცე პილეი ჩვადგ-

ვან. ეანკად მოჯმაგეროლ ცხიკლხენეი. ანკად ბაპოლ ი ნიცე პილ-
ხენ მოჯმაგეროლ ადუვინე. ხეკვად, ერე ოთქიროლან, მარა ბაპოლა
მეხეს ურ ხაგდდ, ეჩქა ბაპოლა მეხე ნიცხენ ადუვინე, ჟეა ამხენ
ადუჟრდა. ანკად ბაპოლ ი ოხგუდდა ნიცი პილჟეი მერდას ი სგა ლეა-
ქიოლე ნიცთე. — მაა ლოქ ხოჩმინა? — ლეხჟოდდა მოჯმაგეროლ. 5
ვმა, ჟეა ლოქ აჟად ამეჩუ არინა? — ალგმჯარეელი ლოქ უსა? —
აღუ ლოქ! — ხეჟე ბაპოლდ. ამეი ახწინდა მოჯმაგერი ბაპოლს.

79. კაჟიან დავ

ლემარდელი ეშხუ მარე, ეჩა მეხეს ბობშ მად ახთენენა. ემჩე-
დელი მერამთე, — მიჩა ნათი ღერბათს ლოქ ათველე. შუეკეი სგა 10
ლახხვენა ეშხუ ზურალ. ალე ლახჟოდენენა:

— იმთე ლოქ ესლრი?

— ბობშ ლოქ მს ლახვოდენა ჟა ი მიჩა ნათი ღერბათს ლოქ ათ-
მელე.

— ჟეა ლოქ ლახრდი უსკეს, ხეჟე ზურალდ, ჩუე ლოქ ლალემ 15
მიჩა მეხედ ი ჟა ლოქ ეხთენი ჟყინტ.

ჟა ლოხვოდა ალ ზურალს უსკე, ოთმა მაროლს ი ჩუ ხრმნა მი-
ჩა მეხეემდ, ალეს ქახთენენა ჟყინტ (ეახე მამა მამუილ, ეელეახენდ
შიმდ იმვალამ, მაა ხოჟირს, ეელეახად ბგლათ).

ეშხუ ზაისა ალ ჟყინტ ხოშერება ალგარდელი. ამჩიქს ხელწი- 20
ფიშედ კაჟიან დავს ოთქეითა დინაგეზალ. ეჩქა ხელწიფს ხრქვა:

— მარე ლოქ მიჩა დინას ენტიხე, ეჩის ლოქ ათუეენი მეხედ.

ემჩედელი ბგლათ მიჩა ჩაემე, ქემჩედელი ძულვაჟა ი ლახკედ-
ენენა დავა ქორმოყ. დავს ხაგდინა, დინა დეფანეი ლემბანდლინ.
ჩოსბა ჩაე ი ქემჩედელი დინაშმოყ. ერ ხაკვდა ეჩა ლიკდე, ეჩქა ოხ- 25
ბინა დავა ჩაეს ლიქიხენი ი ეოხწეკვიპენა ბგლათი ჩაეიშედ ი ჩოთრ-
ტენა. ალეს ერ ბგლათ ხაწდა, ქახლვეჟა ლოშგინ. ჩაეს ერ ძულვა-
თემასა ოთსკინა, ეჩქა ბგლათს სგა ხოფხიჟა აკვედისა ი ქრხტონხა ალ
ჩაეს ამხენთე.

სერ ბგლათ ემჩედელი ეშხუ მართე ი ლახჟოდენენა: 30

— იმეი ლოქ ხაკეჩერ ანკვდას ეჟ დინა?

— იმეი ი, ხრქვა ეჟ მარას, კოჯარე ნესგა ლოქ არი ეშხუ ჩაე,
ეჩა კოკინროლუ ლოქ ანკიდ, ენე ლოქ ენგარდე ი ეჩუნდოგარუ აჩად
ეჟ დინათე.

ემჩედელი ბგლათ გაცხად, ოხკინდა კოკინრლ, უოხგრდა ი ემ-
ჩედ დონა ლაჯდად. დნვა ქორნუნ ერ ემკედ, ჩაე მშმა ოსბა ჩუ. დონა
ერ ახუენა, ოხბინა დნვა ჩაეს ლიკიხვინი. ერქა ბგლათი ჩაეს ხოჩდა
ერაშდ იშთხვარ. ეჩლო ეი ლახსგურენახ ჩაეს ი ქახგენენახ ძულვაქა.
5 ამჩიქს ქემდეცხელი კაეიან დნვ ი ახქემა ლოშგინ. ერ ხაჟლნა, ეი
ლახსიპნენა ბგლათ. ლგმცუალინხ, მარა ერქა ჩოთკარა ხოშერება
კარკ დნვს ჩუ ლაყლეპდ, მარა უცეფდ სგროსკინა ჩაეს ეჩა კარკლე-
ქვა, ხოჩდა სგან იშთხვარ ი ჩოთდაგრა ალ დნვ. ბგლათს ოთჟა დნ-
ნა აგიოთე, ხელწიფს ქროთყეენა ეჯი გეხვდ, ხოჩმინახ ძღჯდ ქორ-
10 წილ, ხნარენახ ხოჩა ლირდე ი ჯამზგარახ ლერთემ.

80. ისნავი მშავარი

- ლგმარდ ეშხუ ისნავი მგმკერი; ჩუ დესა ხახლენა ისნავარე
ლიმკერი, მარა ხალხს ხალროვალნა. ქნთკეიენა, ერე ეი ლოქ იმკერი
იმნ ლოქ ლენ ნიშნავს ისნავ, მან ლოქ ლენ ხაქიმ ჩი ისნავს.
- 15 ეშხუ ხელწიფს ლახნსნავენა, ერე მიჩა კვედლექვა ხარკენა ხმალ
ი ზისხს ლგმწექეინ. ხელწიფს ხოშგმინა ისნავი მგმკერი.
— ჟალო ალ მარე ლოქ ლი ხოჩა მგმკერი ისნავარეშ.
— ოხკიდხუ ლოქ ეჯ მარე, ხელწიფდ ლექე, ე მოსსაჟამ ენმე-
კრი, ეზარ, ე მრდნე ქა ლოქ ათქეიცი თხუმს.
- 20 ხრქვახ ალე ისნავარე მგმკერნშედ მაგ ამეი. ემჩედ ალე მინდორ-
თე, ეშხუ აგის, კოჯა ძირისა, ჩვალსგურელი, ლიგენი ოთბინა. ქემკედ
წგრნი ვიჯ ი ხრქვა:
— იმ ლოქ იგენი, ჯე მარე, მაჟ ლოქ ხაყრა?
— ხელწიფს ამეი ი ამეი ლოქ ლახნსნავენა, მჟა ლოქ ლენ ლი,
25 ეჯი ლოქ ხაკვერ ოხმეკრას. ამშა მიჩ ლოქ დესამა ხომკერა ი ქა ლოქ
ხაქეცეხ თხუმს. ლაგენიაშ ლოქ მჟ ხარ ვ?
— ნომჟე ლოქ ხაყლუნნი, ხექე ვიჯემ, ალეს ლოქ ჯე ოხმეკ-
რი, დავრას ლოქ ქნთქადნე. ხელწიფ ლოქ საჩქვარს ლახრდი, ეჟ
საჩქვარი ხგნსგე მიჩუ ლახრმ.
- 30 — ეზარ ლოქ, ქრთბაეე მარად ი ათხნდუნ. ვიჯემ ქა ხექე მაგ-
აჩად ალ მარე ხელწიფიშთე. ხელწიფდ სგა ლეჟტულე ქორთე,
ჩვესსგურე ტაბაგისა ი ქრხომბვე მიჩა ისნავ. ჩუ გინ ესკეუარე ალ
მარრლდ ხენაჟანს ი ქა ხექე ვიჯი ნექენს:

— ოხჯედნი ლოქ მეშვალემი სახელწიფცახან ლიცვალ, ხვაჲ ზისხ ლოქ აბჯდნი, მარა ჯეჲ ლოქ ჟახსერნე.

ალე ხელწიფს ათხნდჯნ, მერუ ვილ ადლანბე თეთრშე ი ვოქრშე, ხორა ლერქვალ სგა ლახქვე, ხმალ ყოსრეკე ი ამფიშედ აგიოთე. ანჯად ალ მინდორთე ა, იმჟე ვიჯს ხეწად კეცხაშ. ათევერალი ვიჯს, ერე ჩვად- 5 გარის, ლო ალ ქონებას ჯეჲ ადმეს მიჩაშედ. ამეი ქანჯად ვიჯ- ქნაჲ ესწანე დაშნაჲ ალ მაროლდ, ეხჷამ ლოშგინ ვიჯს ლადგარდ. ვიჯ ჩვეთუტვენ, სგენდრტვენ გიმთჷასა, მარა თელდ დეშ ლოხჩაშ. ოხსიპე დაშნაჲ ი ქთქვიც აკვედ, ჯეჲ ანჩად აგიოთე.

ალ ხელწიფს გაცხად ოხჯად მერმა სახელწიფცახან ლიცვალ, 10 ხვაჲ ზისხ აბჯდა, ლოშგინპილს ჟახსერე ამნემ.

ლეხნსნავენ აჯად ხენწიფს: მიჩა ტაბგი ნამწვიინჩუ ვითამ ჩუ ხარ- კენა მალა ტუფ, ცვარ-ცვარდ ახაზოლნა ქიმ.

— ე, ისნავი მგმკერი ლოქ ხაწჯხ ათხე, ლქქე ხელწიფდ.

ლეჲტულეხ აჯად ალ მაროლს. ესლრი ალე ხელწიფიშთე, ადჯად 15 ალ მინდორთე, ჩვესგურდა კოჯა ძირისა, ლიგენი ედბინე, მაჲ ხომ- კერა, მჲჲ ლენ ხექვას ხელწიფს, დრმ ხექვენე ი თხუმს ხაქვეცხ. ქან- ჯად ვიჯ-

— იმ ლოქ იგენი, ჯეჲ მარე?

— ხემა ლოქ იმ იგენუნი, ამეი ი ამეი ლოქ ლახნსნავენა ხელ- 20 წიფს ი ხაკვერ ლოქ ჟენმეკრას, იმ ნ ლოქ ლენ ნიშნავს ალე, ამშა ლოქ მიჩ მშმა ხოხალ ი ქა ლოქ ხაქვეცხ თხუმს. ჯეჲ ლოქ ლემჯარე ხაყა ი!

— აჯად ლოქ ქა ხათონე, მარა ჩუ ლოქ ნომანვ ოთლორე, სა- ჩქვარი ხენსგე ლოქ მიჩუ ლახრმ ქა. მალა ტუფ ლოქ შერ ხარკენა 25 ი ქიმრალს ლოქ შერ ლემშიდინ, ეჩა ლეშან ლოქ ლი, ერე ეჯ სახენ- წიფისა ლოქ ნრი ეშხვარე ლილორვალ, ლიქეთერალ, მუ-გეზალ ლოქ ეშხვარ ხექეთერალნი ი ხელროვალნი.

სერ აჩად ალ მარე ხელწიფიშთე. ხელწიფს ათხნდჯნ ამშა ლი- 30 კედ, სგა იწჷე ქორთე, ჩვესგურდახ ტაბაგისა, ქრხომბვე ისნაჲ:

— მალა ტუფ ლოქ ხარკენა მიჩა ტაბგი ნამწვიინჩუ, ლემწუქ- ვინ ლოქ ქიმრალს. მჲჲ ლენ ლოქ ლი ალე, ქანე ხექქე.

ალ მაროლდ ჩვადქუარე ი ეჩანლო ხექქე:

— ხოშა ხელწიფ, მიჩა სახელწიფისა ალ ზაისა ლოქ ნრი უშხ- ვარე ლილორვალ ი ლიქეთერალ, მაგ ლოქ უშხვარ ხელროვალნი ი 35 ხექეთერალნი.

ალე ხელწიფს ათხნდუნდა. ჩვადსაჩქვრე ალ მარე ი ანფიშვდ ეა-
ჟი აგიოთე. ანკად ალ მინდორთე, — ვაჲ ლოქ ე ვიჯდ ესა ენმეკრას ი
ქნჩად უქბრლდამდ.

ქნჩად აჯალ ეშხუ ზაჲ. ქნვდ ლეხნსნავნ ხელწიფს ისნავ: მიჩა
5 ტაბაგენქა ახზვებუნა ქა ლჯე ი ალმან.

ლეატლე ხელწიფდ აჯალ ისნავი მგმკერი. ესლრი აჯალ ალე მეს-
მამდ ხელწიფიშთე. ანკად ალ მინდორთე. კოჯა ძირისა ჩქედ ეს-
სგურდა აჯალ ბეჩი, ლიგენი ედბინე. ქნვდ ანკად წგრნი ვიჯ ი ხქქ:

— მაჲ ლოქ აგვანე, იმნარ ლოქ იგენი?

10 — ხემა ლოქ მაჲ აგვანე, ამჟი ი ამჟი ლოქ ლახნსნავუნა ხელწიფს.
მმა ლოქ ლენ ლი ალე, ამშა ლოქ მიჩ მშა ხონალ, სერ ქა ლოქ ხაქ-
ვეხ თხუმს.

— ქა ლოქ ხათონე აჯალ, მარა ჩუ ლოქ ნომან ოთლორვე ათხე
ეშნ, ქნვ ლოქ ლახნმ საჩქვარი ხგნსგე. ამჟევ ლოქ ხქქ ხელწიფსქ
15 ერე მიჩა სახენწიფრსა ლოქ ენბინი მარწმი ლილატ, ვოქრვალ ლო,
ერ შგდდეს პატრონულ, ჟი ლოქ დნარ იკდგნი ი მაგ ხონა ლოქ ლი
ამგნლო სერ ანლეღს.

აჩად ხელწიფიშთე. ხელწიფს მწვარ ათხნდუნ ამშა ლიჯედ, სგა
იწჷჲ ქორთე, ჩვესგურე ტაბავისა, ქრხრმბვე მიჩა ისნავ. ალ მშ-
20 რრლდ ჩვესკჷარე ი ქრხრმბვე მაგ, მშა ვიჯდ ხათონე.

ალე ხელწიფს ათხნდუნ, ჩვადსაჩქვრე ი აფიშვდ აგიოთე. ანლრი
მნარლ ი ანკად ალ მინდორუნ — ჯოჯა ძირთე, ხეთხელი წგრნი
ვიჯს, ეენტხელი ი ხქქ:

— ე, ბატო ვიჯ, ალ საჩქვარ მაგ მიჩუ ლოქ ხამზგრუნა.

25 ვიჯს ჩვათჩონდა:

— კეცხაშ ლოქ წრ ისნავ ხოთონა, ერე ლიცივალ ლოქ ნრი ქვე-
ყანაჟი, ქა ლოქ დერ ახქემა ჯეჲ ლადგარდ, აკვედ ლოქ ქრთქეცა,
ეჯი ჯეჲ ლოქ მშ ლემარწლი, ეჩა მგჩომ დროჲ ლოქ ლემარწლი, ეჩე-
ჟი მიჩ დწმ ლოქ ხენდროვ ჯეჲ. მწრმამდ ლოქ ერე მშლა ტუფ ლახნს-
30 ნავუნა ხელწიფს, ეჩქა ლოქ ლილროვალ ლემარწლი ქვეყანაჟი, ერ
ლოქ ალმანინ ჯეჲ ამქა, კვესგუმ ლოქ ემჩედ; ეჯი მიჩა ტარ ლოქ
მშ ლემარ, ვიჯდ ხქქ, ქვეყანა ლოქ ხალროვალნა ეშხვარ ი მიჩნ
ჩოთლორვა მიჩაშვდ. ათხე ლოქ წრ ლილატ ლი ქვეყანაჟი, ლილრო-
ვალ ლოქ წრ მრ ლი, მიჩნ ლოქ დერ მშა ოთლორვა? ხელწიფი ნაშ-
35 ჩუქვარ კეთილ მიჩუ ლოქ ხამზგრუნა, მიჩ ლოქ ვორნ ქა ხარ ლე-
ზობდ.

არი ამეჩუ ეშხუ ხელწიფ, ძღღ ხოჩამდ ხაშდბა მიჩა სახენწი-
ფი გვეშარს. — მიჩ ლოქ მაგ ხალატ, აქკუარი, ჯეღ ლოქ ხელტრ
მო მიჩა სახენწიფისა ჩის? იმეი ლოქ ენმეკრას ალე? ათხე ხელწიფდ
ხეჰე მიჩა ხალხს:

5.

— ეშხუ ლთო ჩუე ადიგ მუტვარ მიჩა სახენწიფისა ჩიემ, მეს-
ვამს ლოქ ჯეღ ხალტგნდეს. სერ მესვამს ხესსგი, მუტვარს ეჯი ლოქ
გარ ანტვარნე.

ჩის ქა ხეჰეხ ამშა სახენწიფისა:

— ბაზი მუტვარ ნორდუ ანტვარე. მერვამ ლოქ ჟანტვარნე, ეჯი
ლოქ ორი ხელწიფი მომსისგ.

აღზგზე ხელწიფდ ხალხ ეჩა ლამკერდ, მესვამ ღენ ხოტვრა ეი
მუტვარ. ჩის ჩუ ლღღეგ ხუღვა, მარა ეშხუ აგის, კოპრლ ქორრლი-
სა ეი ტვარ მუტვარ. ეღსგიღდახ სგანთე ი ქა ხეწადხ, ერე კაშ ჩვაყვ-
რე მეხვე ღულარისა ი ზურალ ხოსგდი. აჩადხ ი ქა ხეჰეხ ხელწიფს. 15
ამნემ ლეჰე:

— ოხჯიდხუ ეჯ მარე მიჩ.

აჩადხ ი ოხჯიდხ. ხელწიფ ლეხჰოდდა:

— იმნარ ლოქ ხასისგ ჯეღ, ერე ბაზი მუტვარ ჟოხტვარა!

ჯეღ ლოქ დესა ხასისგ, ნამეტანდო ლოქ ხალატ, მარა ჯეღ ი მი- 20.
ჩა მეხვე უსგვეშიდი მერუ ლგზაღ ლოქ ლიხ ი ეჟეი ლოქ ხალატხ უშ-
ხვარე თხუმ, ერე უშხვარ ლოქ ე დომ ხოსგდგნის ლთონ ი ლადედნ,
ეჟეი დეშ ლოქ გეჰნის.

— იმნარ ლოქ ხაეუჩ ეჯ მეჩი ზურალ, ხელწიფდ ხეჰე, ჯეღ ლოქ
ხოშგმინნე ხოჩა მეხვეს.

25.

ქანკიდ ვეზირი მეხვე, ხოჩა თვალაშ ი ტანაშ. — აღწე ლოქ ხნდა
მეხვედ ი ეჩის ქვე ეთყაჩ ე მეჩი ზურალს.

— მშ ლოქ ხნამედა უსგვეშიდიმერუ ზაღა მალატი ლიქრავი ი
დეშ ლოქ ხოლლატი მიჩა მეხვეს. აფიშდუ, ეღო მშ ლოქ ხნამედა ეჯ-
ნურ გეჰა.

30.

ანჩად ხელწიფ, ქავდ ხაწევენე მიჩა მეხვე — დედევალ. აღ მშ-
რად აჯალ ამეწევდ ხეჰე:

— დეშ ლოქ აქრავი უსგვეშიდიმერუ ზაღა ლილატს, აფიშდვხუ
ლოქ აგითე, ოღო ჩუ ლოქ იღგარი.

ანჩად ხელწიფ, ალე ჩვაფიშვდ, ახჯიდვენე ამშა მეხვე ი ლეხჰოდ- 35.
და:

— იმნარ ლოქ ხასისგხ ჯეჲ, იმნარ ლოქ ოხტვარახ ლწთი მუტ-
ვარ?

— ჯეჲ ლოქ დესა ხასისგხ, მარა ჯეჲ ი მიჩა ჭაშ ეჲჟი მალტნარ
ლოქ ლიხ, ერე ლწთნ ი ლადელნ ეშხვარ ლოქ ე დრმ ხოსგდის, ჩუ
5 ლოქ იდგარის.

ათხე ხელწიფდ ხეჲქე:

— ქავ ლოქ ეთჲჲჩ ერის ე მეჩი მარას, ჯეჲ ლოქ ხოთხელნე ხო-
ჩულ ჭაშს.

10 — მიჩ ლოქ დნარ ხაკუ ერსერ ე ქაშსერ, ზურნლდ ლახტიხ.
ხელწიფდ ქა ხაწვენე მიჩა ვეზირ, მარა ზურნლდ ხეჲქე:

— დეშ ლოქ აქრავი უსგვეშდიჲერუ ზაჲა ლილატს, მან ლოქ
ხაკუ ალე.

— ალე ლოქ ე მრ ხაკუჩ, ჯეჲ ლოქ ადჲეს ჲეხედ ი ქვეყნი დედ-
ვეჲალ ლოქ ნრი, ხეჲქე ხელწიფდ.

15 ესფიქრე ზურნლდ ი ეენჯნდუნე, ნებ ხეჲქე ხელწიფს.

— ჲალო, ახ ლოქ ქა ხაკიმ ჲეხედ, აჩადუ ი ეჯი მეჩი მარე ჩუჲ
ლოქ ადგარ ე, მიჩა ჭაშ, ერქა მიჩ ლოქ სგა ლეჲგვირგვინნე ჲეხედ.

აჩად ზურნლ ჭაში ლადგართე. ხელწიფდ ესფიქრე, ჯეჲ ლოქ ემ-
კედლელი ალჲარე ჲეშმაჲ. ადზგზე ხალხ ი ოთმახნლე, ერე ნომავ ლოქ
20 ათნებებ ეჯ მარწმი ლიდგარი, ოდო ხეცვი ლოქ ალჲარე ცოდ.
აჩადხ ვარა მქქეწისდ, მარა ზურნლდ ეი ლოხჩიშ ქაში თხუმე ლიქვე-
ცე. ოხჯიდხ ხელწიფს ამბავ: — ჩუ ლოქ ოთდაგრა ზურნლს მიჩა
ჭაშ. ალეხ ხელწიფ ესარცანდა: — ახ ლოქ ამჟი დალტაჲ ლი ზუ-
რნლ, უსგვეშდიჲერუ ზაჲა ლილატ ჩოთქარვა, ჭაშ ჩოთდაგრა. სერ
25 გადაწყვიტა ხელწიფდ, მიჩა სახენწიფისა მან ზურნლ ჩვარი, მაგ
ჲანკედას.

ვეზირს მახე ნაშგომ ჲეხე ხაჲა. ქა ხეხვტავიხ ალწჲ მიჩა ჲეხე
ეშხვარ, ლიგენის იბნეხ ი ერქავიხ, ჩუ ხარხ ამჟი ცოდულობ თელდ
ლწთ. ალე ენმეჯრე ვეზირი მუემ.

30 — მაჲ ესურ ამბავ ლი, მუ ლეხჲოდდა.

— ჲალო ამჟიჲ ამჟი ლოქ ხოჩმინა ეშხუ ზურნლს, ალეხ ლოქ
ხელწიფ ასარცნა ი ეი ლოქ ხუტე მიჩა სახენწიფისა მაჲ ზურალწლ
არის — ჩის.

ალ მარე ლგმარ ხელწიფი მუე ვეზირ.

35 — ალეხ ლოქ ჯეჲ ახჲომალენი ხელწიფს ჲალო, ამნემ ლწქე.

ჲანგვანდა ალ მეჩი მარე, ეენრექვანდა ჯვინელ, მიჩა ხელწიფი
დროი ლერქვალშვ, ლახსგუტრდა ჩაჲს ი აჩად, აჯად ხელწიფიშთე.

ხელწიფს მევარ ათხნდგნ მიჩა მუე ვეზირი ლიკედ. ჩვესგურდახ ტაბაგისა. ამნემ ოხრმბვე ა მეჩი მარად ხელწიფს:

— მიჩა მუ ლოქ ჟახალაგარ ლემარული ხენწიფ, სახენწიფი გვემარე მგსყი ლოქ ჟეა ლემარული, ჟეა ლოქ იმთჟე ქა ლემანხ, ხალხ ლოქ მიტანიაჟშე ხახრლნა ჩუ, ეაჟი ხოჩრება მარე ლოქ ლე- 5 მარ ჟეა. ეშთან უნგირ ლოქ ხადგენა, სავოფლ ჟინჯილშე ლგსყე, ლელდაბაჟი ლოქ ლემსიმრლინ ეჩა აერ. მიჩ ლოქ ხადგენა ლახტ— აერვეშდივოხუშდ ფუთიან. ეშხუ ლადედ ელმანხ ლოქ ჟეა, სგო- ბინ ლოქ ლახხეინა ეშხუ მარე, მიჩაშნ ხოჩულ ლგრეკე, მიჩაშნ ხო- ჩულ თვალაშ ი ტანაშ. ეჩის ლოქ მან ხრქვა „ხოჩა ლადედ“, ალე 10 ლოქ მიჩ ათსასტკენა — იმლა ლოქ მრ ხრქვა მიჩაშედ „ხოჩა ლა- დედ“. ლოშდ ლოქ ლახტეხენა ჟეა, ოსქირლა ი ხოყირა აერვეშ- დივოხუშდ ფუთიან ლახტ. ეჩის ლოქ ლოშდ მამა ლოხსინჯვა. მერ- მამდულ ლოქ ხოყირა ლახტ, აჯალ ლოქ დესა ლოხსინჯვა ლოშდ. ალე ლოქ ხოშა ლახხგარენა მიჩ, ლახტეხა ლოქ ი მესმამდ ლოქ ხო- 15 ყირა. ეჩქა ლოქ ლოშდ ლოხსინჯვა ეჩის ი ხრქვა:

— ეშხუ ლოქ ხოყირა, დესამა ხრქვა, მერმამდ ხოყირა — დე- სმამედ ხრქვა, მესმამდ ლოქ იმნარ ხოყირა?!

— ქა ლოქ ლახრეწვა მიჩ ი უნგირიშ ი მაკვეშდაგი ნესგაქა ქა ლოქ ლოხჩინხა ჟეა, მიჩა ჩაჟე ლოქ ჟოსრეკა უნგირი კოტოტყინე 20 ი ოთაა ლოქ ეაჟი. ემკედხ ლოქ ეშხუ აგის კოჯა ძირთჟესა, ამეჩუ ჩვახქეხენა ჩაჟეს ეჟი, ქა ლოხვოლა ჩაჟე მიჩაშედ ლეყდანიდ ი ხრქვა:— ეშხუ კრლ ლოქ ჟრ ხასჯნდეს, ჟრე ენმარან ლანტეიაშდ, მერამე კრლ- კრლ ლოქ ჟრ ხასჯნდეს, ეჩქა ჩაჟე ადგჟე ლოქ ი ედრტეანუ მიჩა აგი- თე. კრლ-კრლ ლოქ ე მრ ხასჯნდეს, ეჩქა ქუთან ნრმთჟე ჩომინ, ოლო 25 სგა ლოქ ჟრ ლეხა, ისგდ ლოქ აქვეცე.

— ჟაჩად ეჟი კოჯლეჟა, ეშხუ კრლ ქა მასჯნდა. ეჩანლო— დესა სერ. ჩვანჯად ზისხარ, ჟი ლასგურდა ჩაჟეს. ქანდ ლემჩინე მაკვეშდა- გქა ი ამჟე მიშგვა ლეჩაჟედ, ხრმბვი მიჩა მუე ვეზირ ხელწიფს. ემ- ჩედხ ლოქ ეჩუნლო ძღდეჟი, სგემკედხ საყდართჟესა, ემჩედ ეშხუ 30 აგის საფლავეთეინ, ჟოხშთხარა კუბ, ოთბინა ლიგენი, ხვამხანს ლემგვანინ: — ალე ლოქ ხარ მიჩ ჰაშ ა, ალ ლედგარ, ალე ლოქ ოთდაგარახ ჩხარა მარას, ჩხარა ზაა ლოქ ხეკმინალ ეჯარს ლედგა- რიდ, ათხანდუნ დეშ ლოქ ოხდარა ი ათხე ლოქ ოხკრდა ეჯარ მაგ კოჯეიქან მინდორისა. სერ ლოქ ამანლო მიჩ ლირდე მან ხაკუჩ, ჰაშ 35 ლოქ ახ ჩოთწორა, სერ ლოქ ჟეა თხუმს იდგარი. ალ ჩაჟე მიჩუ ხამ- ზგარენა მიჩა ლეუნგირდ ი მიჩა მარადნე მაგ, სგანე ადგენე ლედგარ

ალ კუბთქმასა ი ჩუქადმდუხვე. ხოყნრა ლოქ ხანჯარ კადეი ი ჩოთდა-
გრა თხუემ.

სერ ხელწიფს ხექვე ალ მარად — მეჩი ვეზირად:

— მაგ ლოქ ეშხუ მჲ ლი ზურაღ, ეშხუს ლოქ ალე ხოჩმინა ი
5 — მერმას ლოქ მერმე, იმნარ ლოქ კვლე სახელწიფისა ზურაღს ჩნს?

ამეი ყოხყომალენა ხელწიფიშვედ ალ ვეზირს ზურალწლე ლიკდე
სახენწიფისა.

ჯამზგრაბ ლერთემ.

82. ლარიგოიხ ი მარტაჲველიად მარამი ლწიფსნიკ

10 ჯამზგრას ლერთემ, ალგენწლი ლარიბ მარაღ, ოხნაყა ღალ მიჩა
ეხუღლს ლეზგზ, ოხცვა ი ემჩედ გზარეთე. ადჯად ალ მარაღ ლაყ-
ვილ შუქვენუნ, ამეჩუ ჩვესშომე. ვოდ ყრგნალდა, ეჩქად მერმე მარე
ანჯად ამელეჲა, გზარე ეჯრე მიჩაშალ. ესრენ მერტყველიად მარე ლი
ალე. ჩვადქქვეს, ერე ეშხუდუ ლოქ აჩადხ, მრნს ესკამხ ეშხენარ,
15 ესღრიხ. მერტყველიად მარად ხექვე, ერე სადილუ ლოქ ლალწმხ.
მართალ მარაღ ნებს ესკამ.

— მლო, ხონევი ლოქ მიჩა — მართალ მარაღლა — ლეზგზუ
ლალწმხ, მერტყველიად ხექვე.

— ემეჩე ლოქ ჩომინს, მართალ მარაღლდ ლახტიხ.

20 ეენეიდხ ეჩა ლეზგზ ი ლალწმხ. ვოდ ახნდახ ეჩა ლეზგზ, იზბგ-
დხ. სგერ ლეხშდახხ, ეახგადწნ მართალ მარაღლს ი ხექვე: — ლა-
ლწმხუ დიარ, მლო. მერტყველიად ლახტიხ: — ესა ლოქ ხუღვა
მიჩ, ლალწმუ, ჯე ლოქ დწსამა ხმწნე. ჩვედნებგზწნ. მამ ჩომნას სერ
ამწმე ა მართალ მარაღლდ. მეხვრე ლეგვერწლ ლი ჯვინელ ამეჩუ, მჲ
25 ხმამედა ლწიხ ი სგაჩად ამხწვ. ალე აჩად ა მერტყველიად
მარე, გოში ხუღვა ლეზგზშე ქწცი. ჩუ ერ ედბურწნდა, მართალ
მარაღ ლეგვერი ქვირაფთქმასა აჩად ლაყვად. არი ღალ ამწმასა ი
კოქროლ ხანგწლო ანჯადხ დეშდვროლ, თხერაღლ, მწლგწლ ი რექწლ-
ენბინეხ ეჯმარდ გარგლა. — მას მამ ხოხალ, მლო, ქვეყნი ამბავ,
30 ანამბვეხუ. ეენბინე რექწლდ:

— მლო, მინ ლოქ წრ არიხ ამეჩუ, ლეგვერისა, ალეს ლოქ ეშ-
ხუ შდუგწლ ხამქვა. ჩუ ლოქ ხუა ვოქრ ი ქა ლოქ ოსღვა ჩი ძი-
წარს, ჩხარა სწთეი, ლამეგწნათე. ქა ლოქ წრ აგწთვე ლიმწჯის, ეჩქა

ჯე სვა ხეყენი ეჩის. აერვამ ლოქ შდუგუღს ჩვადგარნე, ვოქრ ლოქ ჩოსსედნი.

ალე ეენუენარე მართალ მაროლდ. ეჩანლო მალღოს ათადა:

— მიჩ ლოქ ეშხუ ხენწიფ ხოცეხ, მახა მარობეი ლოქ ათგენენათეს, შიე გუგვი ნახუმსერ ლოქ დესა ხარ ლასგიდ. ეჩა დავლა 5 ჯოვისა ლოქ ხეჩა სემი ლემუქ დავკელ, ეჩის ლოქ შერ ჩვათძინე მარე ი ეჩა გულჩონჩხარს ხოცვენინხი თერალქა, ეჩანდრენ ჩობრეკე ეჩა თერალე ნამწვიჩიე ი ხაწწქენი თერალექვა, ექსმდინხნი გულჩონჩხს თერალქა ლაცვენუმ, ხოჩულ ლოქ ხოტენი თერალ, ელო ხოდრულ მადე, ეჩან ე, ეჩქად შერ ხარენა. ეჩი ხენწიფდ ლოქ 10 მიჩა თერალე მგხჩოვის აგნე ი ჯეა ლოქ ჩუ კედნი ტახდხენჩუ.

ალეა ეენუენარე ალ მაროლდ. ათხე თხეროლდ ლექქე:

— ეშხუ ხენწიფ ლოქ ლი, გეზალ ლოქ დესა ხაყა, ეჩა მეზვისა უსკე ლგე, სემიღს ლოქ იშნე ზაისა. აერვალე ეჯ უსკვარს ხენწიფს ი მიჩა მეხეს ე ჩუ ხამნი, ზამთექა გეზალ ლოქ ქა ხევიდხ. ხენწიფობს ლოქ უსკვი მგმნეს ხომზერი ეჩი.

ალეა ეენუენარე მართალ მაროლდ. ათხე დემდგოღს ათადა:

— ეშხუ სახენწიფ ლოქ ლი, მეშდგერუ ზაა ლოქ ხაკუხ ნიცთე ლაზს, მეშდგერუ ზაა — ლატეხს. ხენწიფი მეზვისა ლოქ იცხ ლგე, ეჩის ლოქ ე ეახყვიფე, ლეგვერი მგსკუნაზუმ ლოქ ხეზებენი 20 ნიც. მიჩა სახენწიფს ლოქ ამშა მგჩომს ხომზერი ხენწიფ, მარა ჩუ ლოქ დანს ხოხალ ალე.

ალ გარგლამსა ჩუა ედრუნ სერ, ალე მაგ ეენუენარე მართალ მაროლდ. ლურგან ალმარ აჩადხ მინე-მინეშედ. მაროლდ ესფიქრე ლალ: |

25

— ამეჩუ ხვარი ბარემს ი ალმარე გარგლა ე ტკიც ირი, ეობმეკრი ლადი, ამინდნ ხოჩა ლი. ჩხარა სათ ერ ანჯად, წირი დროა, შდუგუღდ გაცხად ეენბინე ვოქრვალე ლიმაქი ლამეყნათე. ქანდგათევე ლიმაქი, სვა ლოხყურდა ი ხელჩე. ენქეიც მაროლდ ტყენ, ლეხქანლანდა სვა შდუგვს, ლახეყეე ი ჩვადგარ. ალ ვოქრვალ მაგ 30 მიჩ ოსსად ი ეენგომლე ქაცი. ათხე ჩვედჯირვე, ერე მამა ალმარ ლექქეხ, მაგ ტკიც ლი.

აჩად მაროლ აგითე ლეხინდე. მიჩა მეხულ ვაა-ვაად აფაშე:

— იმნარ ლოქ ემტეხ, ჯეა ლაყვიარ, ამეი შიშდ?

— ნომავ დედ ხარ, ქანე ოხკიდ დენა გობ.

35

ქობხიდ მეხულდ გობ, ეი ლოხფიშე ქაცის თხუმ, ქანსიბე გობ-თქმსა ი ეობტეტნე გობ, ეოხკოჩე ვოქრშე. ვო, ათხე ხახად დედ-ბერინს.

- ასაბრა, აჯალუ ლოქ აჩად, იმჟა ღენ ლოქ ითხი ამეი.
 უანგან გაცხად ალ მაროლ ი აჩად, თეთრ მასარდ ზულვა ლე-
 ზგზდ, ეთლაკანდა თეურ ხენწიფი მეჯოგს ი ლეხქოდდა:
- 5 — ხაყახ ლოქ შესა მინს სემი ლემუქ დაკვლ?
 — ადვ ლოქ, — ქა ხაწვენენხ.
 ათხე აჩად თეურ ხენწიფიშთე ი ხექვე:
 — თერალ ლოქ ერ ქრხფხგზრის, ერ ლოქ ხარა მიჩ—ეაყი, იმ
 ლოქ ედციღე.
 — ჰმ, ჩვათჩონდა, მიჩ ლოქ ოთმეზრი ლიხენწიფს.
- 10 — ლიხენწიფ ლოქ მხ ხაკუ მალო მიჩ ი ნამუსდ ლოქ ოთფნშ-
 ვდღენს. მიჩა ჯოგისა ლოქ ერ სემი ლემუქ დაკვლ ხაყახ, ეჯრე ლოქუ
 ანკიდ. შიშდ ადზგზე მარე, ანკიდ დაკვლ, ჩვათძინლენე შიშდ.
 ჩუ ლიტფურალუნე ჩვათბიკენე ი ქახკიდენე გულჩონჩხ. ჩვადყვინე
 ხენწიფ ლაყვრაყი კაბკაბელ ი ყესშდის გულჩონჩხარ თერალეი
- 15 ლაცყეენუმ აერუ-სემი ლადელისა. ხენწიფს ქრხფხარ თერალ,
 ერ ხნდა ეჩქად, ეჩან ხოჩულ. მიჩა სახენწიფ ჩვაწაე თელდ ი ლი-
 ხადალს ხაშდბა. ხენწფობს ხომზგრი ალეს, მარა ალე დემ იჩო.
 სერ ეჩუნდო აშირ ჩაყი ლაბ ვოქრ, აშირ ვილი ლაბ, აშირ — წე-
 ლიშ, აშირ — აქლემიშ, კელდლა მჟა ჩუ ლი ლაბი მკცყემ,
- 20 მაგ ალე ჩოთლაბე თვით აშირ, თვით აშირ მარე სგა ლახქემე ეჯჰარს
 ი ქა ხაშჩუქვრე ალე მაგ, ალახ ერ ხენწფობ მრ ჩომინ.
 აჩად ალ მარე, ადჟე მალვენ, ეთლაკან ეშხუ ხოჩა მინდორს,
 ჩვესბგრგე ამეჩუ ალ ხალხ ი ალ მალვენ ი ჩვადშენვე ქალაქ.
 ათხე ლეხტახ ალეს ა, გეზალ ერ დრსა ხაყა ხენწიფს, ი ხექვე:
- 25 — გეზალ ლოქ შრ დრსა ხაყახ მინს, ქა ლოქ შრ ლეხვოდღენხ,
 იმ ლოქ ედციღენხ.
 ლიხენწიფ ლახქარყე, მარა მხ ლოქ ხაკუ, ნამუსდ აფიშედ.
 მჟაშუმე ხონკეი ხენწიფდ ლახრმ, ამზუმ ამნემულ ლახრმ, შომჟა
 გეზალ ქა ლეხვოდან. ამნოვმ მერამე ქალაქ ადგე.
- 30 ათხე ეჩე აჩად ე, ნიც ერ ხარ ჯრდჰას ხენწიფს, ეჩის ლეხბუმგვ-
 რან. ნიც ხაშგმინ.
 — ჟეშდეშხუ ზაჟ ლოქ ქა ხარხ, ანდრიხ ი ეშხუ ზანლ ლოქ
 ხოკლის ლიკდნლდ.
 — მაჟ ლოქ ამბავ ლი ალე.
- 35 — მაჟ ლოქ ჩომნახ, ამეი ჯრდჰას ლოქ ხარხ ნიც ი!
 — ჟეზვისა ლოქ ერ შრდ ოხსყას ნიც, იმ ლოქ ედციღე.

— ჰმ, ჩვათიონ ხენწიფს, მიჩა სახენწიფს ლოქ ედკიდე, ხენწ-
ფობს ლოქ ოთმეზრი ი!

— ხენწფობ ლოქ მხ ხაკუ მიჩ. ნამუსდ ლოქ ოთფონწედწენს მა-
ლო ჟეა. მალო ოხკიდლე მკშმარ ათხე.

ოხკიდ მკშმარ. სგა ლახნდახ მეზვისა იცხი ლაშთხარს, ეახ- 5
ყვიფხ სადლობნუნ. ვოდ თელდ ეი ხაყეფახ, ერქად თქიმ ხაკიდ ნი-
ცემ, ლეყარეიქნქა ესლრი კამარაა. მესმე ქალაქი ნაგმუნ ამნემ
ხაშჩუქვრე. სერ ანჩად, სემი ქალაქ ხულვა ი იზვალ ბედნიერდ.

ალე ჩოთკვია ერის ე მერტყველიაა მარას ი ემკედ ამშაშთე.
ამნემ ქრხრმბვე, ერე ეჭ ლეგვერისა ლოქ ალკეთლელი, ჟეა ლოქ ერ 10
ემსედ ერქა. სერ აჩად მერტყველიაა მარწა ეჭ ლეგვერითე, სგა-
ჩად ალწა ქვირაფთქასა. ანკადხ დემდვოლ, თხეროლ, მალწლ ი
რექტლ. ვოდ ერე იშგენს წსამამ ყკლებ, ეშხვარ ხოჩშეხ ეი:

— მიჩ ლოქ ერ ხრქვა ამეჩუნენ, ჩუ ლოქ დერ წრეს ხოჩმინა.
მიჩა ნაქვეწიწ ლოქ ჩუ წრეს ხოჩმინა, ჩიემ ამეი ლწქეხ თვით-თვით- 15
ეი, ხვენარნახ ლოქ მკრწს წრ.

ეანგანხ თვითოლაეი, ჩვადწიწჯენლებ ჩმაგ, ლოშგინპილს დემ-
დვოლ ანგან, ადქვიქე ქვირაფთქასა ტოტ, ეახყვიფ ამხენეი მარე,
ქანკვარ სგირითე, ესგვარანდახ ეი ი კია-კიად ადგენეხ. ალწა ისგვი
მერტყველიაა მარე, ამეიწე ხაყრა აფხნიკი მკლლატის ჩის. ჯამზგ- 20
რას ლერთემ.

88. როსტომ

ჯამზგრახ ლერთემ ი როსტომ ლას გმირ, ქა იშგმინ მეხე, ერქას
ჟეა ჯართე ადმეხ, მეხე ჩოთსად აგის ღწნავ ი ჩოსმახწლე მიჩა მეხეს
ამეი:

— ჰყინტ ე ეათენწნდეს, ეესეახ ზურაბ, დწნა ე ეათენწნდეს, 25
ერქა ისგვი გვეშ ლი. ჰყინტ შიშდ ლეაქოდნი მიშგვას ი ლიზვრ-
ელს ედბინწე მიშგვანთე, მამგვეშლა ნომა ამფუშდილ, ვოდ ერე შიყქა
ტოტი ლაცვამენეი მიშგვა რაშს ჩოქარ დო ესშიდენას. შომამა ალე
ლეჩმმედას, ერქაგარ ამფიშვდლ მიშგვანთე. მი ჟიცვრე შარნას, ქა ლა- 30
ხაბ ლერსგვენ მაჯაშქა, ეი ლახსგურდეს მიშგვა რაშს ი ანჩეს მიშ-
გვანთე.

ედგლდეაქანდა როსტომი მეხე ი გაცხაად ჰყინტ ეხთენწან, ეეს-
ეახე ზურაბ. ეჯი ლაღელშე ეშხუ ჩარექს იცხემ, ლწთშე—ეშხუ კა-

მგლს. გაცხადდ შიშდ ენცხე ეი ი იშგმინ მიჩა მუეშთე ლწი. ქრბ-
ციდბ თავლახენქა მიჩა მუე რაშ, დეც-მფხბემი უწდუნა. ოსციე
ტოტ ზურაბდ შიყქა, მარა დეშ ესშიდენე ჩოქარ. ამჟი, ხან ერ აჩად,
ერქნვდ აღსწჩვე აჯალ, იმეჟა როსტომდ აღშგურანე მიჩა მხბე.
5 მესმამდ ერე ოხციდბ რაშ ქნმთე, ერქა ოსციე ტოტ აჯალ შიყქა ი
ჩვესშიდენე ჩოქარ. ათხე ზურაბი დის ათადა, ერე ათხე ლოქ აფშე-
დუ, დედუ ბატო, მიჩა მუეშთე, მარა შუეკვი ლოქ მეკვბადუ არდა.

ყოხუნგრეხ ზურაბს მიჩა მუე რაშ ი ქოთრგან შუეკეს. აღე ჟახ-
მეკრალენეხ როსტომს: — ჰყინტ-გეზალ ეხთენან ი ანლრი მიჩაშ-
10 თე.

ათხე აღე ქაქაოზ მეფედ ენმეკრე, ხედისნ როსტომ ხემსახურდა,
ერე როსტომი გეზალ ლოქ ანლრი — როსტომიშდ ხოშა ბგვი.

— გუმგვე სახენწიფ ლოქ ეჯარეშ ირი, ხაყლგდახ ქაქაოზს,
ნაჲ ლოქ დარ ოკვიდენი ქენს.

15 ენაერე ქაქაოზდ მიჩა ვეზრალ ერე ლამორავდ, ერე იმეჩ ლენ
ოხკერკახ ზურაბს ამაჲ ლიკდლდ ლიდანეშე.

ქანსკინე ეშხუ მგჯმაგირ დედბერდ ი ხექვე:
— კოკრლ ნაქვემშლარს ესამ მაქემუნიდ, ერის მი ოხკერკ-
ნეხვი შუეკვი, ამაჲ ლიკდლდ.

20 — ნაქვემშლარს მანდჲ ფარჩა-ფურჩანსა მეყენიხი, ხენწიფდ
ხექვე.

— ჯლო ეემშხებედ სემი წყვილ ზურალა ლერექე ი ერის მი
ოხკერკნეხვი ამაჲ ლიკდლუნ.

ყოხუნებეხ გაცხადდ მერმე-მერმეკალიბ ლერექე სემი წყვილ.
25 ეენმარან აღ ზურალ სერ, ეშხუ წყვილ სგა ლეჟქე ი მერუ წყვილ
შიდ ლეჟყენე. ქოთრგან შუეკეს, სგა ლახხენდ სგობინ ზურაბს ეშ-
ხუ ლაქონ შუეკისა.

— ო, ისგვა პატრონს ლოქ ნატჲელ, მაჲ ჰყინტ ლოქ ოხკერდნ-
ხი. ნატჲელ ლოქ ისგვა დედეს, მაჯაშქა ლოქ ერ შარნა ხაბ, ეჩი
30 ლოქ ერ მრ ხესკერლდეს ხოლანდ.

ეჯნემ ჩოსთხლე — ზურაბდ: — მაჲ ისგვი გვეშ ლი, ხოლანდ
მესკვი ა—ხოჩანდ!

ლახგლეჲე ზურაბდ რაშს მადრაც ი აჩად. ლოხქვიც გან აღ დედ-
ბერდ — გვეფემ, სგობინ ეხცანან აჯალვ ლაქონ შუეკისა, აღე ლე-
35 რექე ქენდლდე, მერმე კაბ სგა ლეჟქე, ეჟი ლახხენდ მერმად. აჯალვ
ამჟი ხექვე:

— ნატელ ლოქ ისვვა მგრდი დედეს, მამ ლოქ თვალ ოხგრ-
დანი, ერე ლოქ მაჯაშქა შარნა მრ ხზბდეს.

ჩუვდ ედსრუან ზურაბ, ჟობტევე ბეგიდ, — მამ ლოქ ისგვი გვეშ
ლი.

ჩვანკვარ ზურაბდ თხუმ ი ესლრი ხოლა გუეი, სასკერელ, ერე 5
აერუ ზურალ ლახხვირდა ი ამეი ხექეხ აერვედწამე.

ლოხქეცი აჯად გან მესმამდ ალ ზურალდ, ალე ლერექე ქავდ
ედრლე, მესმე კაბ სგა ლეაქევე, სგა ლახხვირდ მესმა ლაქონისა
აჯადე. ამეივდ ხექეხ ალეს — ზურაბს. ზურაბდ ეესლე ხოლა აერ ი
ჟანრიალე. ხოლა ზურალ ჩვედრტვან, ჟეა ესლრი სერ ლეწუხვავე 10
მიჩა რაშუე. ადჯად იმწე ლას ეჯ სახენწიფუნ, იმწე მიჩა მუ ვრდა.
ალმარ იმარალხ, ა, ხენწიფ ი მიჩა, ამშა ლახხვად, ერე როსტომ
დრსა ეოთხანენს ხონკეი. როსტომს ბინა ქრსცადეხ. ქალაქი ვოკერს
ხებინავან ი ქალაქი თხუმს ადბინავეხ. თვეთენე კარავ ხრგდა ი ათხე
წეანილ კარავთაქესა ადმეხ.

15

სგანჯად ქალაქთქესა ისგლადედეი ზურაბ. იქვდელალ მიჩა
მუეშს ეჯ მისამართშე, მამ ოსციერ მიჩა მუემ, მარა დესსამა ენმე-
კრე. ალმარ ხაქარჯალენეხ ა ხელწიფი ხალხ. ადმეხ ლაშომთე, ჟრე
ენშომე, ეჩლო ლოქ ეენთხელნე მიჩა მუს. ამშა ლაშომისა როსტომ
ანმარეხ ეი ფალავანდ.

20

— ეჯალიბ ლოქ წრე ემვედ მინე ქალაქთქესა, ერე აერვამ
ლოქ ხოშა გმირ ლი, ერის ლოქ ხეთხელი მებერგადელდ. მიჩა გმირობ
ლოქ ხასმა ეჯის ი იშგო ლოქ მიჩა თხუმს. სგა ლებერგე ლოქ ხარ
ბაზი ნებოზს ეჯლამამლა.

ეენმარან როსტომ, მამ საკერელ. ადმეხ, ქრხკიდხ ზურაბ ი 25
ჩვადბერგალენეხ. ხემამ სგოხგულდურდა ზურაბ როსტომს, შიშდ
ეი ხაკიდ. ალე მევარ ათუშგდჯნდა როსტომს, — მარ ლი ალე ამკა-
ლიბ, ფიქრე როსტომ, მიჩაშდ ჩოქ დეშეს ხოყრუნა, ამნემ ამეი შიშდ
ედნახე ჩუ.

იქვდელალ როსტომ, იმეში ლენ ლი ალე, მარა დარდმა ოთუმ 30
ხე — მინს ლოქ მამ ხოხალხ, აერვამ ლოქ ლენ ლი. ჩვადყულუ-
რეხ ალმარ, როსტომ მიჩაშედ ადმეხ. მეხარ ძინრიშედ ხაკუხ აჯად
ალმარე ლიბერგადელენე.

როსტომ მიჩაშედ ფიქრე: — მეხარე ე ჩუ მინხენი, ლუარ დემ
ლური აგიოე.

35

აჩად ი თელდ ლეთ ამეიერე ესრენ კოქროლ მეკეშდე აღმასი ხანჯ-
არლს. ედხენესან ძინარს ი ალე წაბდ ლეშერე აღმასი ხანჯარ

ჩვესციყ ჩექმალექვა, კეცხ ჟიბო ხაყერ, ლულა თხუმთე, მუქ — ჩუბო.

ქანდ ადგეხ აჯალვ ლაბგრგელთე მერმა ლადელ, სგა ხაძგრანლ-
ვენეხ უშხვარ, თელდ ხალხ გირგიტდ ხაცხიპ. ხემმა სგრხვულდურდახ
5 უშხვარ, შიშდ ედნახე ზურაბდ აჯალ ი ჩუ ხაყა ლენახ, ჟი მდლ ან-
ფიშედ. — ხოჩამდლ ედნახე, ხოტტანის ერხენ-ამხენ. ხაკიდ ერქა
როსტომდ ლაწბტურ თხუმეი ხანჯარ ი ყიანუნ ანბიკე. ქა ესყულე
ერქა ზურაბდ: — ატ, სი ნამჩურა, იმაე ლოქ ოთჩედნი მიჩა მუ
როსტომს, ძულვათქმასა ლოქ ადრი ი ერხანე ლოქ ეთქემნი, ხმელადეი
10 ლოქ მადურდ დეშ ესპეეენი.

ქედსიპან ლოშგმანქა ზურაბ, ჩვედგმქარენ როსტომ, ლაშმალს
ლახნადა ზურაბს:

— ჟე ლოქ ხოლემი გეზალ, ჟე მიჩა გეზალ ლოქ ე ლი, მი-
ჩა შარნა ლოქ იმლა მრ ხან მეკერქა?

15 — სემი აქემმა ზურალს ლოქ ოთქადენა, ამეჩუ ლოქ ხან —
ლალლიაშისა.

გაცხად ოთხონჯე — მიჩა შარნა.

როსტომდ ოსყულე ქაქაოზ მეფეს. გეზალ ლოქ ლოხდაგრანლ-
ნახ მიჩაშედ შიარისა, აშიშდ უკულდემი ჟაგარუ ოხზგზე, ოლო სგა
20 ლოქ ერ ეთნეჩი მინს, გიმს ლოქ ათანქენე ამრშობას.

ათხე შიშდ ჟანმარე ქაქაოზ მეფედ ბოთლშე უკულდემი ჟაგარ ი
ხალხს ხექე:

— მარ ლოქ ლენემედნე აშმა ლიკდეს ქა როსტომიშთე, ერე
ერის ერ ხანდლედეს ტოტთქმასა, ერქა ჩვაფუშდის ბოთლ ი ჩვადკუ-
25 შტრას, ეჟეი ერე როსტომდ დოშ ენმეკრას.

ამეი ქანსკინე დეკონდ:

— თავარ დეკონდ ლოქ ე ადჯირნეხ, ერქა ჟე ლოქ იჩო ამეი.

ქა ლახრმხ დეკონს ბოთლ. ქანკიდ როსტომიშთე, ქა ლოხრიწვ
ტოტ ი ერ ხეგდურნოლ როსტომ სგა, ერქა ჩვაფიშედ დეკონდ ალე
30 ი ჩვედკუშტრან ბოთლ.

ენწუხვავან როსტომ, ხაფხიკე დეკონს კიშხარს ი კოქს ხაკიდ
სგა ი ჟიჯვარ სგეთშქანდნხს კოქს.

იხელალ ლეწუხვავად როსტომ, ჟგერანგ ლახხენდ სგობინ —
მეჩი მარად.

35 — როსტომ, იმლა ლოქ ლი ლეწუხვავე, აენურდს ლოქ დესა
ზოწვა ამეი ლეწუხვავე.

როსტომდ ქობნამბვე მიჩა გვეშ, ამეი ლოქ ოთდაგრანლენახ გეზალ.

— მალო, ჯგერანგდ ხექვე, მეშდმერუ საჯენი ნანსკოდი ვორმრე ლოქ აქვიცი, მეშდმერუ ზაა ერქმასვე ლოქ არდენე მიჩა ლექარ გეზალ, ჯეა ლოქ სგავ ეთქამ.

5

ქაქაოზ მეფე ი მიჩა ხალხ ლეხნდე ლიხ, ერე ჩვადლალტეხ როსტომ ი მიჩა გეზალ, მახადშე ეშ ქირმოზეხ. ოსუტლე როსტომდ ქაქაოზ მეფეს: — მეშაა ლოქუ ოხზეზე აშიშდ. ოხზეზე მახედნარ მეშაა. ჩვადშთხარეხ ვორმო, იმეჩუა როსტომდ ხათრნე, მეშდმერუ საჯენ. სგადმე ერხნეთქმასა მიჩა ლექარ გეზალ. არიხ ამქმასა მეშდმე- 10 ხუ ზეა, ეშხუ ზანლ ხოკლიხ ქა ლიკნალნუნ. ალ მეშდმეშხუ ზაისა ეაზუმ ოხჯად ქა ჩარ როსტომს, ერე კიშხე ფხულარეი ენსეე კინური ჯილარ. როსტომ ამშმენე კინურს, ზურაბ ბანს ხაყლე თელდ ხოჩამდ. ეჯი სერ ეი ლეხჩოვე ღოთ ლი.

ამჩიქა ეენმეჯრეხ ქაქაოზ მეფედ ი მიჩა ხალხდ, ერე ეშხუ ზანლ 15 ხოკლიხ ეჯმარს ეი ლიკნალდ ი ეში ხოლამდ ლი მინე გვეშ ეჯმარე მეკდან. ეაზუმე ლოქ მა ჩომინხ, ერე ეი მა ოხჯერკახ ეჯმარს, ერე ეი დოშ ანტეხეხ ვორმოხენეი, მას ლოქ ხამედა ამშა ლიჩომ? ქანსკინე მერმა დეკონდ ერქა ი ლექვე: — კოკროლოს ლაჯგირეი ლოქ ესამდ ლახწახ, ერე ბაბდ ადჯგირახ, ერქას ლოქ ჯეა ხოწა ეჯა- 20 არს. — ბაბდ ლოქ მდღეა, მეფისკობოზდ ლოქ ადჯგირენეხ, ქაქაოზ მეფედ ხექვე.

ქაჩად ერქა დეკონ ეჯმარე ვორმო თხუმთეეი, ჩი ძინარ-ნებოზს ხაგვეშე ვორმო თხუმეი ჩინაირ ვინდრობას. ეენწუხეავან ამნოვეშ როსტომ. უსგვა თონლ ხოკლი ეი ლიკედს ეიქანთე, მარა დეშ გექნი 25 სერ ერქმასა, ანლრი ეიქანთე, ერქა სვა ხაფხკი ზურაბ: — მამა, ეშხვდ ლოქ ჩოთდაგრა ი მერმამდ ლოქ ნომავ ადგარი, ხოშა ლოქ ეოხთემინა ი ხოხროლო ენე ენთემინე. დეშ ლალ ენთემინე როსტომდ ეში ი ეოხჩად. ჩეაცვირ ზურაბ აგერ-აგერ მესჩოვალ.

სგუხკვედანხ ეიქანთე მეკდან როსტომს, ხომზგრიხ ეიქანთე ლი- 30 კედს. ჩარ ეაზუმ ხარ, ერე ბარჟს ითხფე ეი, ელო ეი ხეგნი კიშხარშე. სგუხკვედანხ:

— მალო ჩუე ედწაბურან სერ.

— ჩუ ლოქ დეშა ჩიქე, ვოდ ლოქ ლონეს დო ედსინჯვი.

სგუხკვედახ დალაქარ, მან ჩომინ როსტომდ ლიწბურალ

35.

— მალო იმეი ლოქ ხაკუ ლონე ლისინჯავი?

— ვილ ლოქუ ადლანბეხ ჩუ ფოლადშე ი ბერეეშე, იმქეშა ლოქ

მომ ედგვის ჩუ. ოხქორღნე ლოქ ერის ხმალს ი ემომ ლოქ აქვეცე ჩუ, ერქა ლოქ ჩეწბურალ, დრმადლო ლოქ სგა ტენნი ვორმოთქმასა. ერქას ქანსკინე დეონდ ი ხექვე:

— ვამ, ვორმრმასა მექვერე როსტომშლ, ფოლადშე ლკლანბე
5 ვილს მანდრე ჩხირს ლოქ დეშ აქვეცე. ერა ბედუი ჯეა კადრუქვენ ლოქ ლეხყეინი ვილს, ერე მამ ლოქ ხაყლუნე ლიქვეცედ.

ვოდ სგა დო ლოხყეინეს ვილს ეჯი კადრუქვენ, ერქად მანდ ოხ-
ქორღე ხმალ როსტომდ. სგერ ლოხყეინეს, ერქა ოხსიბე, ვილნ ჩეა-
ქვიც, დეონდ ი მეშდმერუ საჯენ ვორრ. ე, ათხე ესტულე დალაქარ,
10 — ჩუ ლოქ იწბურალ ათხე. ჩეადწაბურეხ, მამ საყვერელ. მიჩა
სახენწიფ ჩეწწე ქაქაოზ მეფედ, ლიხადანლ ხაყერ როსტომს. ჩეეს-
გურდა ხალხ, ქეიფეხ ხემამდომ. ჟანგან როსტომ, ქესშუმპარალე.
ქაქაოზ მეფეს მერუ ქეინტგეზალ ხაყა ჟი ლკმალენე, ჩუ ხოსგურხ
ალ ბობზარ მეფე-დედფალს ნესგამასა, ჩოსნივე თხუმ ეჯმარს როს-
15 ტომდ, ლემშუმპარეხუ ლოქ მინდრ. ჟანგენალეს ხენწიფი გეზორ
ლამშუმპართე ი ერუნლო ჩეესგურდახ მინე დედშ ი მამ ნესგა. ქს-
ჩად როსტომ აღმარე სგობინთექა ი მეფე გეზორის ეშხევარ ლოხსიბ
თხუმვარ. ეშხუ დის ოსდე ლულარქა ლკდგარ გეზალ ი მერამე—მუს.

— ხინ ლოქ ე ლესეს გეზლა დაგრა, ერქა მინდრ ილხინესუ,
20 ქირ ლოქ ე ლესეს, ერქა მინსრ ქირუ ხარხ.

ეშხუ ქიქ ჩხვედ ლალშე როსტომდ, ჩოთქათენე ქორ ი ლირ-
დე ი აჩად მიჩაშდ.

ამშუმ ნაწვალავალ როსტომს ჩეათგენდენა იმედენა უხვენ კო-
ჯა თხუმეი. როსტომს ესრენ დნვარ ხასსგენა. აღმარს ჩოთყეიახ,
25 ერე როსტომ ლოქ ქემკედ ვორმოხენქა, ჩუ ხათორნახ მინე მუხვბა-
შალ როსტომ. ეშხუ ხოშა დნე ჟეთლაკან ალეს მუქეას.

— ათხე ალეს ქა დემ ხვამცხუნე, დნემ ლქქე, ჟი ხეიცვემ ამეი
მიჩა ლკოჯდ, ნოთი მოშ ოთუღვა ჩუ.

ლოხდე შვენამვარ (|| ლაცემარალ) კოჯს, ჟენცვე ი ოსლეა,
30 როსტომ ჩეაყვერე ამშა თხუმეი, ამჩიქა ქანმაცხ.

— მამ ლოქ ამბავ ლი ალე, როსტომს ათადა, ოსლეა ლოქ მგ-
არამ ჯეა მიჩა ლკოჯდ.

— ჯეა ლოქ ლი მიჩა ამახე იყუნსარაჲ დნე, ათხე ლოქ ახანა
მეშხე ლადელ მიჩ.

35 — ო, მიჩანე მაზიგუ ლახკედა, მიჩა დნეშლ, როსტომდ ხექვე,
ხიად, მამგვეშლა ძულვათე ნომნე ადკევარ, ეშმეში კოჯქნე ადკევარ.

ალახ ერე ძულვათე ლიკენე მრ ხაკუ, მლო ამხნე აკენე. ადმე ი ძლვათე შლიგ ახკიდენე კოჟს. კოჟ ჩეამყად ძულენ ძირთე ი როს-ტომ ქანტახ ლაცურავეუმ. სგა ლეხნდა ეჟ დნეს ლოშგინ ი ჩვადგარ.

სერ ეჩუნლო იხელნლდა ი ადგარდა დნვარს, იმჟე ეთხანრლ. დნსა აცვირ დნე მგმბვიდ, მაგ უანხვიტ. მიჩა გეზალ ზურაბიშთე ლი- 5 ტებ ეჩანლოგარ ლეხშყად. ჯამზერახ ლერთემ.

84. ამირან

ჯამზერახ ლერთემ. ამეჩუ არი ამირან, ხედრ ერე ჩიდხოშა ლკე-მაშ ლი. იხელნლ ალე ი ხაკუ ერე, მერვენლე ბეგი მარას, მიჩა მეტხმ-ელს, ეთხანნენდეს, ხოშა ნალალდ დნვარს ხეთხნლი, ეჯაარს იმჟე 10 ხეთხნი, უი ხუტე. ლუმჟრალ შრ ლიხ, ალმარ ლოქ ხაჯეშხ დნეს, სერ ამირან ალმარსნ უი ხაყფინა დნვარე მასისგეშ ი ქა ლკემკენ-ნინ ჯრლდათე. ამჩიქს ამირან ჩვათეფ ლკლეღ-ლკეჩიკედ. დეშერდ-მა ენმეკრე ამშა. ალეს მეხე ოთხად ლნნავ ხოშა კოჟისა.

ემხვინ ისმი ლიკილი. ფკრის ჩეაზსყე ი ზკსყის ჩეაფრე ალ ლი- 15 კილი. ამშა ქალმასა ლი ძლედ სოფელ. ალ ლიკილიდ უანწუხვაეე თელდ სოფლი ხალხ. ალ სოფელისა იხგე ეშხუ მკეშიდ, ხედნემრ გუთე ესდე ეჩა ლიმკერი, ერე მშა ლენ ლი მკილი. ლწთშე ლკრი უქ-ბრლდაშ მიჩა ლაშქადაშთე ი ასყი მერლარს, უანსყე ხვაჲ. მიჩა მეხეს დნსამა ახმეკრალენე, დე იშგენს ეს. ეშხუ ლწთ ალ მერლარ სგა- 20 შიდ მაგ ქვციოთმასა, შიდ ესყედნე ბერჟი ყვეზა, ისგლწთმოყქა სგა ლახნგან ალ კოჟს, ხაკყე მერლარს ი ქიშხს იგემ, ამეი ესლრი კოჟლე-უა. ხენსგა კოჟს ერე უოთქაბე, ხატცი მერლარს ბერჟი ყვეზას ი დეშ ლახბგე, ეჩანლრნენ ტოტშე ოთჯილკე ი სგედკარანდა ყორ. ეჯა-ლიბ ლასგიდ ანჯად ალ ყორქა, ერე უნარეე. მშა ჩუ ესამა არი ამჟ- 25 მსა, მაგ ვოქრეშ ლი ი ალმარე ნალაყეშ ლი ლასგიდ. სგაჩად მგშ-კიდ სგანთე ი ლაყვრაყი ზურალს ხეწად. ალე ჩეაყურდა, ჩუ ლას ხოჩა თვალაშ ი ტანაშ, ამშა ლისგდის მამა ხოჩან. ამნემ ერე ლიგვრ-გალი უენბინე, მკეშიდი გუემ ლიცხემ ედბინე. ხოჩა ვოქრე ლკსდ-გვარალ ხავ. ხევახანს ხენყავდა ალეს მკეშიდ, ეჩანლრნენ, ლიზალს, 30 ხნქე ზურალდ:

— ეშხუ მერლარლწ ლოქ ნოსა ოთსეს, ოდო მიჩა მეხე ლოქ ლი გვეფ ი ეშხუ მერლარლწ ლოქ გარ უი კედნი ამხნე. ეჩი ლოქ ერ უანკეს, იშგენ დრსამა მაყრის ი ლკსდგვარგარ ამქუტას, ჯეჲ ლოქ ეჯის უი ხედგარი.

მგშვიდ ლწთშე ჩიგარ ესღრი ალ ზურაღთე, ალე ლეგმარ ამირანი მეხე. კრღ-კრღს ერქა იეღღა, შომამა ამირან ხეშყდენრღ. ეშხუ ლწთ მგშვიდს ჩოთსად მეჩრღ, ალე მიჩა მეხვემ ეენმეკრე. ჟაჩად ზურაღლ ალ კოკღეჟა ი ვოქრე ლგსღღეგარ ქა ლალ ახქეიცი. ამირანი 5 მეხე ლადგარს ლახნგან. მერმა ლწთ მგშვიდ აჩად, ზურაღლ მექტუნაღვალ ესხვრღ. ათხე ზურაღლდ ხექვე მგშვიდს: — მახე ნატფუჩრ კამბეჩი ტუფუ ითხე. მგშვიდ აჩად კამბეჩი ტუფი ლათხელითე, ჩინთხე ი ანვიღ. ზურაღლდ ეენკიდ ვოქრე ჟაყეჟა ი ხექვე მგშვიდს: „ათხე სი ჩვამგბეკე კადეი ალ ვოქრე ჟაყეჟაშე“. მგშვიდ ღემ იჩო, ხატ- 10 კლებ ლებეკვად, მარა ზურაღლდ მშ ჩომინ:

— ჟეჟ ლოქ იღგარი ი ალე ლი ი კადისა ლოქ ქყინტ ხაყა ი ეჯის ლოქ ნომა აღგარიხ. ქყინტ სგავ ათქონე კამბეჩი გვერათე, სგავ ადყვინე ვოქრე აკავანთე, ბეგიდ ლოქ ჟრე ანლაჟე, ამჟი ჟრე ლოქ ენცი- 15 ლოქ ოსრიყ.

ალე მგშვიდღ ჩუ ჩომინ ი ზურაღლი ჩეღღან.

ათხე იამან აჩად წყაროთე ლაწვენად, ჟახხვრღა ვოქრე აკავან. იამანს ალე ლახსაკვერელღნ. ადსინჯვე ი აკავანისა ბობშ აყერე. ლარტყეგეიბო ვოქრეშ ლი ალ ბობშ ი ლარტყეგენჩუბო — ვერცხლიშ. 20 ალე იამანს გუნ ათხინღუნ, ეენკიდ ალ ბობშ ი ჩაფღლი ყიაღეკეჟა ეღკვარ ი აჩად აგითე. ქა ლოხხელე ჩაფღლ მიჩა მეხულს ქა ლეკედღ. „იამან, სი მარე, იმ ხიჩო, მეხვემ ხექვე, ათხად ღესა ჟიკღღრღლგნა მიშგეჟე ჩაფღლარ, ათხე მაჟ ამბავ ლი“. ქაშემ ძალაღემ ათკიდენე ჩაფღლ ი ბობშ სგრთმყად კალთაჟთე ზურაღლს. „მადიღუ ხარ მიშგეჟა 25 ღერბათს, ალე ბადრღშ ი ვისიბი მუვენად მერი“, ლექვე ზურაღლდ.

ალ ბობშს ჟახად ამირან ესყახეხ. ეჯი ლწთშე ირთხინს იცხმგღა ი ლადეღშე — კამგღს. ალე ეენგრღღეხ მინე ქყინტარცახან.

იამან ლეგმარღლი გმირ, მარა ლადი მეჩი ლი. ვოღერ მახე ლას, ერქად მეშღღეგრუ ლღთხუმ ღნვს ზაისა მეშღღეგრუ საჟენ ზექს ხაჯ- 30 ღუნღა ი მეზვისა ჩუ ხაგმუნა. შომამა ერე იამან ჩვეღღემჩანღა, ერქა მეშღღეგრუ ლღთხუმ ღნვ ახწრღღა. ათხე მიჩ ხარ მეშღღეგრუ საჟენ ღნვაშღ ლეკღე. გუნ ერ ჩვეღღემჩან, ღეშმამ ხოკღა. ანჩად ღნვ ი ლერსგვენი თე ლალ ოხკიდ იამანს.

ბადრი, ვისიბ ი ამირან ეენგრღღანხ, აჩადხ ლაღრღლდ ნიცითე, 35 ეშჩუ ლახხვრღდახ მეჩი ზურაღლ. ალ ზურაღლს ამირანღ ლალციარ ჩოთკუშტრე. ერქა ზურაღლდ ქა ლახსაყღგრე: „სგაჟ ე ხოჩა ბობშარ ხიდ,

ისგვე ბაბას ერ თე დრსა ხნარ, ეჯი ეთწორედ“. ბობშარ ამჟი აჩადს ავითე. ამირანდ ხეჟე მინა მგრდის:

— ქემნაყ ხონა თაშარ.

მგრდიდ ქრხნაყე თაშარ ი ქრთვიდ სგობინთე, ამირანდ აღეს ტეფ ახცრე, მინა მგრდის მგქოდჟი ლახდე ი ხეჟე: 5

— ვოდ დრმ მჟეჟენე, ბაბან თეს მნა ლენ ხეყარ, ეჩქად დემ ჟი-კედ.

— ეჩის ხოდანე ათშდეხა ლადელ, მერვმად აღე სგაა ქა ჟეჟეხ; ისგვე ბაბას მესდმერუ ლეტხუმ დანემ ოხვიდ თე, ხეჟე დიმ.

ანჯად იამან ი მესეს ოხტევე: 10

— იმნარ ლოქ ხრქევა აღე ბობშარემდ, ჩიქე ლოქ აღმარ კო-ტროლარ ლის ი მნ ლოქ ხნამედახ ეჯ დნეა ლიცვალ.

— მლო ადმევე ლოქ ი ეჯ დნე ქანე ხათონე, ხეშგოხ ბობშარ, მარა აღეს იამან დემ იჩო:

— ჩიქე ლოქ ბობშარ ლის ი მნ ლოქ ხნამედახ. 15

— მი ერ ლოხთერ, ეჩქა მი ჟეჟეჟინე ეჩხნე ლწხის, ხეჟე იამანდ. ხაქარჯუნლენე სერ ბობშარს იამან.

აჯად ლეხშყადს აღე ბობშარს ი ბეგიდ ოხტევეხ მინე ბაბას. ჩიდ ხოშა ამირანს ხაკვლდლა დნეა ლიცვალ, მჟეარ ხოლამდ იშდაბ. იამანს ხრგ მესევისა მტრყვამ, ამშა ყრრს ჟი ხაჟიდ დოლობ-შნრა. 20

— აღეს მი ი ეჯ დნე მტრყვამეიქანქა ხეაკენად, იამანდ ხეჟე, ი შომნა ლოქ მინ აღეს ჩუ იჩოხ, ერე აღ დოლობ-შნრას მტრყვამეიქანქა ქანდკენნეხ ი მერმახენ ეენგრმნეხ, ეჩქა ლოქ ხაყახ დნეა ლამმალთე მჟეჟიდ. 25

სგა ლახნდახ მტრყვამეიქანქა აღ დოლობ-შნრან ლაკენანს. სგა ხაფხიქე ბადრიდ დოლობ-შნრას, ხეენმეგარქა ხაჟიდ მტრყვამს, ქა დეშ ადკვარ. ხაფხიქე ვისიბდ ი ნესგა მტრყვამს ხაჟიდ. ხაფხიქე ამირანდ, ქანდკვარ მტრყვამეიქანქა, მარა ეჩხენ დეშ ლეჯრმე. იამანდ ხეჟე:

— ჩიქე დნეაცახან ლიშმალ მნ ლოქ ხნამედახ. ხენსგე ზაა 30 ჩუე ლოქ ენდლეხ, ეჩანლო აჯად ლოქ ადკვიანლენის.

აღ ხენსგა ზანისა იამანს ლათხეიართე ოსყენა მინა ნარდალ ი ცხეკს ნათხეიარას მნმ ხაცვრუდახ. ქჩად აღ ხენსგე ზაა, სგანდ ლეხტახხ აჯად აღ მტრყვამს. ენკიდ ბადრიდ დოლობ-შნრა, ქანდკვარ ეჩხენთე ი ჟი დეშ ლეჯრმე. ათხე ვისიბი ნთი ლი, ენკიდ ამნემ ი 35 ხეენმეგარს ხაჟიდ. ათხე ამირანი ნთი ლი, ამირანდ ენკიდ დოლობ-შნრა, ქანდკვარ მტრყვამი ჟიქანქა, ეჩხენ ჟი ლეჯრმე ი ქანდ ანტიხ ამხენთე ძირს უდად. ათხე იამანს ათნადა:

— მადილუ ხარ მიშგვა ღერბათს, ლადი ჩუ ჯაყახ მიშგვა მუწ-
ვრიდ. ათხე ალუეგარ დეშ ლი, სგაჲ ჯაწგხხ, ეჩხანე ერ აღინედ, ეშხუ
წელი თხუმ, მერუ ციცი თხუმ, ეშხუ კუპარ ნაფინ ნიც, ეშხუ ტო-
მარაჲ მჯაბ ქერ.

5 ალე მაგ ჩერთხეხ ი ქედღენგზარენხ. მარალ მასარლ ხულეახ
თვითი ჩის. ათხე იამანდ ხექე:

— ლემარე დერ ხიდ სგაჲ ლაზიაშდ, მი მჲ მამედლა ეჩავ ლი-
კედ ი ამანეშ ქა ჯათონენ დევა ლაზგას.

სერ იამან ხომბვი: — დავს ლოქ ხაყა ლალსგურად ძღედ
10 კერტან, ქამთე ლაზიე ლადარს ყიალექვა იშდე დეე ი ეჯნოვშ აცდავი
ხალხს. მერუ ყორმოყუ ლოქ ესგენხ მარჯედ, ტახს ლოქუ ოთშიდხ
ქერ ი ყიალევა ლოქ ერ ლემეს ანლრი, ერის ნაფინ ნიცუ ესგომეხ.
მესმე ლაქვრამეყუ ლოქ აჩად ი ლადართმასვე ლოქ ახფიშედ ცი-
ცი თხუმ, ლო მერმე ციცი თხუმ, ეჩანლო წელი თხუმშვ სტოლს

51 ლოქ ჭიშხ ნოთი მოშ ათეუშახ.

ამეი აჩადხ სერ აღმარ, აჯადხ დევაშუნ. ამეჩუნენ ლიქრაქელ
ოხჩღენ— მერვჲ ლენ ესგენდეხ ყორმოყ ი მერვჲ ლენ აჩეს ლაქვ-
რამოყ. ლოშგინპილს ეახწირქვენე ამირანდ, ბადრი ი ვისიბ ჩვესგენე
ყორმოყ ი ჯეჲ აჩად ლაქვრათე ლალქვიდ. ახფიშედ ეშხუ ციცი
20 თხუმ, დეე სგა ხასგურად ტაბაგს ი ღვერ სგა ლახშგლა. ახფიშედ
მერმე ციცი თხუმ ი ტაბაგს ჭიშხ ათევიშ. დავს ათჲდა:

— მადილუ ხარ ღერბათს, ღერთემ ნაკმარუნ ემშგზე.

ახფიშედ ათხე ამირანდ წელი თხუმ, დავს ხაკიდ მუკოდისა.
ეანსკინე დეეემ, ლადარ მაგ ყიალექვა ედშიდ, ჩუჩ-კერტანს ეი ლახს-
25 გურდა ი ქანსკინე ყორქა. ყორმოყ ბადრი ი ვისიბ ოხხენდხ, კერ-
ტანს ქერ ოთშიდხ, მგლამ სგა ლახდიგხ. ბადრიდ ი დეეემ სგა ხაფ-
ხიქეხ ეშხვარ, ამირანს ლაქვრაქე ჩვათგედლა. ვისიბ ჩვედრტენ
რამშვე. ბადრი ი დეე იბერგეელხ, თან ხატული ამირანს: — არიქა
ხოწნადვ, ელო დეე ლოქ ხემწირ. ბადრის მერ ხოზდა ეჯკალიბ, ერე

30 დეეე ლაქვრას ფტდა. შომჲ ლას, ამირან ეანმაცხ, ეჩქად ჩოთვაქ
ბადრი დავს. ამირანდ სგათხეხიქე დავს ი მეშდმერუ თხუმ მაგ ეშ-
ხუდ ახქეცი, ნეც-ნეცინდ ჩეადქკორე, ჯიჯე ი ლელე მაგ ჩეადგთე.
მეშდმერუ საჯენ ჯიჯეს ეხფასან ი მეშდმერუ— ლედვს. ალე ერ ქან-
გათვე, ეჩქაგარ ეხთხელდა ლახხვას. ბადრიდ ხექე ამირანს, — ვისიბ

35 ჩუ ლოქ აღტეველი, დავს ლოქ ერ ხაწდა. ბადრის ხექე: — ვისიბსუ
ლახტულე, იამანუ ლახდვერენე, არგებს ლოქ მორდ აღსკინას ძულ-
ვათე, ქანე ხექე, ერე დეე ლოქ ჩოთდაგარახ. ბადრი მერ ერ ათსუნდა

ვისიბს, ეჩქა რაჟს სგობნე ქიშხარ სგა ლჯე ხულენ ძულეთე, მარა. ლომდ ანტახ ვისიბ.

ღავს ნესგა სგირიხასა ვოქრე სვეტ ხულენ, მარემი თრალშე გოში. ლედებ ალე ბარჯს ი ადგეხ, ხვა იშგენ ქონებაცახან, აგი-თე. იამანდ ძღედ ლიხადალ ჩომინ. მიჩა თე სგა ლოხგეხ იამანს, 5. ოსციეხ უკუდემი წყარო ი ეენხოჩენ.

იხელალს ლახება ლათხვიართე, ამირან მაღურდ დემ აგვენო დნვარს. ეშხუ ლადელ მინდორისა ლახხენდახ სემი გველფერშაპ, ალმარ ამირანდ ჩვადჯთე: — წგრნი, ჩიდ ხოშა, ამირანს; ქურუხე, მანესგრა, ბადრის; მეშხე, ხოხრა, ვისიბს. ბადრიდ ლქქვ, წგრნი 10. ლოქ მიჩ ი ქურუხე — ამირანს, მეშხე — ვისიბს. ალ გარგლა ერ ქვადგათეხ, აჩად ჯეა წგრნითე, ბადრი — ქურუხეთე ი ვისიბ — მეშხათე.

ამირან ხემმა ქჩად, ჩვთგედლა ი მუვეე ჩვესულეპე გველფერ-შაპდ. ბადრიდ ი ვისიბდ უანხეიტხ მინე-მინე ნათი გველფერშაპალ. წგრნი გველფერშაპ, ხელისჩ ამირან კადისა ხეყელა, ჩვედრტენ, ბა- 15 დრი ი ვისიბ ქნხლვაქხ, მარა ეჯი სგწთგეაწ გიმთქმასა ი აკვედი ლიქვ-ცეგარ ოხჩიშხ ლახებად. კურუმოყ, იმეჩქა გველფერშაპ აჩად ჩუ, ლახებად ჩვედგეხ კარავ, ბადრი ხატული ამირანს:

— ხანჯარუ ლოქ ხაკიდ გველფერშაპს.

გველფერშაპ ჩვაჩად ჩუბე ბუნსთე, ეჩე ამირან ქნმატხ ი ოსცი- 20. ვინლე გველფერშაპს. ალეს კადარ ახზიგდა ი მიჩა დის ლახჯჩღე.

— დედემ, ყიბე ბუნსს ლოქ სემი ბუხტლწლარ არიხ, ეჯმარ ლოქ ნოსა ათყენან, ქვე აჩად ი ვოქრე სვეტსუ ეთქონან ი ჩუ ლოქ ედჰყეტნი, მამ დენ ლოქ ლი.

ქჩად ეჯი, მარა, აკვედ ერ მექვეე ხნდა, სერ დემ ლეხგაქ სვეტს, 25. ჩვანშყად ძირთე. სერ მიჩა დიემ ლიმზგრი ოხბინე: — ამირან ლოქ ესა ლი, ქვე ლოქ ანჯად მედ სგობნვე, მედ ლომგმვე. ამირანდ ხქქვ: — ყნე ლოქ ედტიხხ ყიბე ბუნსთე, ოლო აშ დემ ლოქ კედნი, ეჩე ლოქ ქა ანჯდენი, იმექამ ლოქ ხეკვდი.

ალმარდ ჩვადღვენეხ ამირან, ერე ჩუ მრდ ადგარის გველფერ- 30. შაპ ი ყედტიხხ ყიბე ბუნსთე. ეჩე ყოხპორხე ხანჯარშე ლერსგვენ ლესგ ი ქნჯად ეჩექა. გველფერშაპს სგა ხაყერხ ჩელტი ლესგ ი ჩვაფიშველხ ლუარ.

ამირანს ლახუშგდჯნ, ამეი ერ ხეყარ, ი ქწთყვალ ბადრის ი ვისიბს ი აჩად მიჩაშდ, იხელალ სერ, მიჩაშურად ირმშალ ცხეკისა, ხეთხ- 35. ლი, მეგვამ ბეგი ნრი, ი ხეცვალ ი ხუტე ეჯმარს.

ამირან ლას ჯგერავი ლეპრისდე. ქა ლეხწვეწნან მიჩა პეპი ი

ეჯნემ საჩქვარდ ლახრმ, ერე სუმიწ ვოდ დო აკვშე ჳგგრანგი მადე-
რას, ეჩქად ამირანი მემწირ დესამა ლოქ ნრდი.

აკად ამირან ეშხუ ძღვდ ჳრდდა მინდორთქმასა, აღ მინდორ ლი
გოში დოლმანქა ჳოგშე. კოჯა კეცხეი ჩუ სგურ დწე-დედბერ, ხოშა
5 ლემურ ლეშგვერდ ხულვა ი ხოშა დოლობ—ჩერიშტად, ნეცინ ცხეკს
ალთე. ალეს ამირან დესა ხეწად. სგწთენჩდწან ამირან დოლმანქარს,
ხატცი ხმალს დოლმანქს, ხაქვეცე თხუმს ი ეჯი შიშდ სგა ხეტხენი.
აღე ამირანს ლახხგწრგწ, ერე დოლმანქ დეშ ადგარ. დწე ხოსგდი ალეს,
ესდე გერ დოლმანქა ჳოგს ი სგწჩად ჳოგ ქვადბთქმასა ი ამირანწ სგწდ-
10 ყევენე. აწკად დწე ი ქვადბი ყორ ყანგე, ჳეგ სგწჩად, ლემესი ნწშვე-
გჟი თხუმ ესდე ი ჩვათგვდდა. ამირან სგწწ უტკუნისა იწელწლ ი ხეთ-
ხწლი ქწმთე ლწს. ამჩიქა ათსგწდა ლიკვეც, ხასკვერელ აღე ამირანს.
იმხენწ ხესმი აღ ლიკვეც, ეჩხწვ ესდრი, ხოშმად-ხოშა ხესმი. ამჟი სერ
გერ ესდე:

15 — მარ ლოქ ლი მკვეც.

— ჳეგ ლოქ მარ ლი, ეჯი ლეხჭოდდა.

— მი ამირან სხვი, სი მარ ხი.

— მწგ ამირან ხვი. იმწარ აღკადდ ამჟი უბედ, ერე აღ დწვა
ბედში აღკადდ გერქქდა?! აღე საბრა ი ნწთი ჟი მოშ ამფუშდა.

20 აღსწწწვე ამირანდ ი ლალლიაშწრწწუნ გიმისა არი ი ბერჟი ჳაქვეშ
ჩუ ლგბე ლი. ჩუ დეშ ოთდაგრა მეწწრი დწვს, სგობწწვე ვორმო ოთშ-
თხარა ი ლაბგრგმელჟი ეჩხწვ ოსქადა ი ჩოთშდღუხვა სერ ლალლია-
შწრწთქმასა.

სგა ლახწდა ამირან ი ყენწყე ვორმოხენეი.

25 — მიჩა მადილუ ლოქ ხწრ დწრბათს, ერე მიჩა მგთხწლიდ ლოქ
გეზალ ახკედა. ათხე კოტწრლ ფიჩწწლარუ ლოქ ითხე, ლემესუ აწწ-
შვე ჟი დწვა თხუმმოყ, ნატბიდი წრ ხწმხენი, ეჩქა ეჯი ქა ლოქ დწ-
სა გეცხნი, მინს ლოქ ლიმწრწლე დწროგ ლეხვოდიხ. აღ დწვს ლოქ
ხწრ გეშდგოხუშდ თხუმ. მაგვარ ხმალ ლოქ ხულვა, ეთმა ლოქ მოშ
30 კწწჩხქა, ჟწვ ლოქ ესზგმე ხმალ კწწჩხქა.

აჩად ხოხრა ამირან, ეწკიდ მიჩა ხმალ, ესზგმე კწწჩხქა ი ისგთე-
ქა დეშ ეთწდა.

— ათხე, საბა, მადლო მიშგვი ხმალ ხაკვეწრა მუხურისა, ყეხიკ
ეჯი, ემოშ ეხწწწწწწი, ხოშა ამირანდ ხექვე.

35 აჩად ამირან, ყენთხწლე მიჩა მუე ხმალ, აღე გურინ ხოშა ლი
მიჩა ხმალდ. — ხმალს ერ ლწქწწწე, ეჯი ლოქ აღე ლი, გუისა ლწქწ.

— ვოდ ლოქ დწვს თხუმს ხაქვეცუდეს, ეჩქად დოლმანქარუ ად-
ტუფურე, — მუემ ხექვე.

ხოხრა ამირან ღოღაძეს ლეფხენადა ხოყენი კენჭოლს, ღოღ-
გინ ხატცი ლულადა თხუმს, ტუფ ტოტისა ხესდენი ი ტვიტელ ღოღ-
აძე ეჩე შეყდნი მიჩაშდ, ე! ამეი ალაარ ხეა ადტუფტურე. ალე ქა
ხეკე ხოშა ამირანს.

— ათხე, ერ ჳიხალდეს სი, ხოშა ამირანდ ხეკე ხოხრა ამირანს, 5
თხუმს ერ ქაშქვიტეხი, ღოღაძეარ ქამთე ედბინნეხ ღოზის, ნაჲ
ღოღაძეა ტუფარ ხაკეჩერ ჳი ლელთხეჲად. დანე ყორეი ესგენი,
უფათეას ჩეწეკრუნი ი ლეფათეს ქა ფუშდნი ი ნაჲნ ქრგფშედე.
ქამენხენისა ლასგიდ გვერი ი ჩეალდაგრიდ ალ ხოლა ვინდრობა
დნეს. 10

ჩუჲ ამეი ჩომინხ. დანე ჩეადგარხ ი ხოშა კოჯს ქადეკვარხ. იზელალხ
ემხედ მუ-გეზალ. ითხეიარხ ი ნამბიზუნდ ხანენ მიჩა მუს ლეზობხ.
ემხუნღრენენ ჳახეჲანდა მუეცახან ლიზელალ ი ქა ლახცვირ მიჩა
მუ.

— მამა, ხმალ ქა ლემცოდ, ხოხრა ამირანდ ხეკე. 15

— დეშ ჳიციდი, მამალეარა, სი ლემარღლხი ხოლა გუემ ი მი
ერ ჳი ნსა ლემმიზუნდნდე, მიშგეა ხმალღლშე კოტრლ ჳისხნღლ ერ ემ-
ჩეს, ეშნ ჩუ ხვიდგარი. ამენქა დნესამა მადგარი, ამეი მუღვა ლერ-
თაშხენქა ლეგოდ.

დეშ ედეიჩ ხოხრა ამირან ი ქა ლევედი ხნდა ხმალ — ჩეადცადუ- 20
ნეხ ხმალარ. სერ იზელალხ ალაარ მრშ-მრშ. დე მადვრა ხამწამ,
დე — დნესამა ხოხრა ამირანს.

ხოხრა ამირანს სეა ლახხენდა მიჩა ჰეპი — ჳგვრანგ. აქანი ოხ-
კილხ ეშხენარ.

— ჰეპი, სგემბგრგენ, — ამირანდ ხეკე. 25

— მი დეშამჲ ჩებგრგი, — ჳგვრანგდ ლახტიხ.

ამირან ეშნ სგეტქეწლან. ჳგვრანგდ ფაუ ესციე ჩუ. — სგანე ლოქ
ესბგრგან ალეს, ემოშ ლოქ ახევიფე. ალე უმარჳე მან ლახნდა ამი-
რანს. სუმინ ესციე ჳგვრანგდ ი სუმინ ახევიფე ამირანდ ჳი. ამირან
ეშნ ხეკეწლან, სგანე ლოქ ესბგრგან. ერ დოშ ედეიჩ, ერქა ხეკე ჳგ- 30
რანგდ: — ანჩადუ ლოქ მიჩაეახან, მიჩ ლოქ ხუღვა ბერეი კალ ი
ერჩესა სეა ლოქ ესბგრგი. აჩადხ ი აკადხ ხოშა კოჯა ძირთე, კოჯარ
ემ ი აშ ატახხ, ნესგანსა ჩეასად კოტრლ მინდორღლ. ამეჩუ ჳგვრანგდ
ამირან ჩეესბე, ჩეესციე ძღვდ ბერეი, ამირან ბერეი ჳაქეშ ერის სეა
ლახბე, ხმალ ქახიქა ესდე, ეჲეი ერე ამირან დოშ ხეანდღეს. 35

— ლეზობ ი ლეთრე უკლებდუ ჳუღვა, — ჳგვრანგდ ხეკე.

ამირან სერ ათხენე ლოქ ერეჩუ ხან ი ჳამზგარახ ლერთემ.

ლეგარდელიშ მეკლე მეხე-ქაშ, ჩაგ ხეთხელიშ ესრენ ჟაგარს,
 5 ე გეზალ ლეხვოდენდეს. მეცარს ხოთონა ეშხუ უსკე, ეჩის ლოქ
 ე ითხელნეს, ეშხუ უსკე მეხევემუ ლალემ ი მერამე — ქაშემ. აჩად
 ქაშ ი ჩერთხე სემი უსკე, ანკიდ ი ეშხუ მეხევემ ლალემ, მერამე—ქაშემ
 ი მესმე ისგდ ედბიკეხ. ქაჩად ეზარ ხან ი ჩველდნენან მეხე. დროა მერ
 10 ოხკად, წვირჟი ადყვინეს. ქანთავე ჰყინტ ნებოზს, ჟანპრისდე ბაპდ
 ი ჟესჟახეს ივანე ნებეზაშ. ეი ლეპრისდანლო ბობშს ლუს ლოხმამა
 ი ქემპერ, ემჩედ. ეჩლონ ესლრი ესრენ ბაპ აგითე, ეჩქა დიე ვად-
 ხენქა ლოხტულა მერამა ბობშს, ერე ჩჷვ ლოქ ესლდე, ჰენ ლოქ
 15 ენვე ანპრისდე. ისგლეთი დროაჟი ეჯრე ქანთავე ზურალდ. ჟანპრის-
 დე ბაპდ ი ჟესჟახე ივანე ისგლეთისაშ. ლალემ ამნემი ლუს ი აპარ.
 ესლრი აჯალ ბაპ ი მესმამდ უდ ლახტულე: — ჰემი ლოქ ენვე ანპ-
 20 რისდე ბარემს ი ეჩუნდრე ლოქ აჩად. ლირვალეთე მესმეჟ ქენ-
 თენან. ჟესჟახეს ივანე ლირვალეშ. ამნემი ლალემ ლუს ი აპარ მგ-
 რამთე.

ივანე ნებეზაშ ნებოზს კედნი ი იზბი ლუსს ი ლერი მგრამთე,
 ისგლეთისაშ ისგლეთისა კედნი ლეზობი ლაზობდ, ლირვალეშ—ლურ-
 20 ვან. ხენა ხანუნლო ალმარდ ჟენცხეს, მარელ ეხფასანხ, დეცრ ალ-
 არე შნასა არი ი გიმი.

ეშხუ ნებოზს ანკად ივანე ნებეზაშ, ჩუ ლალემ ეშხუ თორნ დი-
 არ ი ჩვადყვინე მიჩა დიემ, მად აფიშედ დემთე. ისგლეთისა მერამე ან-
 კად, ეჩისნ ხანენე დიარ ი ეჯრე ჩვესცივირ, ლირვალეთე ანკად ივანე
 25 ლირვალეშ ი ალემ ჩვესცივირ ამნემ ა დიემ. ჩვათთირენე ალმარს ეშ-
 ხენარე თხუმ: — ლახეზა ლოქ ლიხ ი ლინხუბუ ხაყერხ უშხენარ.

კოქოლ ხანენლო ხენწიფდ ანკიდ მჷრჟეჟამთე მიჩა გეზლორ —
 სემი მზეთუნახავ. შიშდ ეენმერან, ჩვესრგხნალე ი დინოლარ ქა
 მგრამდ ედცხეჟაჟე. ხენწიფდ ი მიჩა სახენწიფდ ქენგემგლოვეხ ალ დნ-
 30 ნოლარ. ალე ჰყინტოლარე პეპი ბაპდ ერ ენმეკრე, აჩად ი ქა ხექვ
 ხენწიფს, ერე ივანე-მგეშკიდი გეზლორს ლოქ ხეხლიხ ეჯმარე გეშ,
 ლიცრ ლოქ ეჯმარე შნასა არი ი—გიმი. ხენწიფდ ენაჟე ეჯმარე
 დი ი ხექვ:

— ოხკილე ლოქ მიჩა გეზლორ, გეშ ლოქ მგრ ხულვა ეჯმარ-
 30 ცახან.

დი სგეთეჯრან: — ეი ლოქ ნომავ ანხვიტ ი ეჩქა ლოქ ოხკიდე-
 ვაცხადდ ეჯ ნებოზს ოხკიდ სემელა გეზალ- ხენწიფ ლახნადა

ლაკვდელაღს, იმ ლენ ხაშდბახ ი ლოშგინპილს ლეხკოდლა მიჩა დნნრლარე ამბავს. ხოშა ლახვბას დესამა ხომკერანხ. ხობრად—ივანე ლირვალეშდ — ხეჟე:

— მიჩ ლოქ მგრ ხოწვა; ეშხეინ ციხეაჟი ლოქ ლემყეინწლი ი ცხულა-კემეტ ლოქ შიდ ხალწენა. მიჩა თხუმეჟინქა ლოქ მგრ აღ- 5 ლრწენლი ი ეჩაშხენ დნნრლარე ლიკილი ლოქ ხასმრლნა; ჩუ ლოქ ლემდაგრინ ცხულა-კემეტშვ, მარა ეჩქა დნნრლარე ლოქ ჩუ ლემ-დაგრლინხ ი სერ ლახყერენა ლოქ ეჯადრ. იმთჲ ლენ ლოქ ემ-ჩედწლიხ, ამშა მამ ლოქ ხომკერა.

ხენწიფს ლიგენი ოხშვად ი სგვტკვრან ლახვბას: — ჟრე ლოქ 10 ენთხელეხ დნნრლარ ი მინ ლახვბასუ ხნდახ, ოლონდ ქწვ ლოქ ხაწ-ვეწენხ, შომამ ლოქ დო ლწესუ. ლახვბას ერ ვახშამ ხამნე ი აჩადხ ალმარ ლათხელითე, ლეხკედვენანხ ეშხუ კოჯა ძირთე. ალ კოჯს ეშ-ხუ ჭიშხ ეშხუ ძულვათე ხავწენა, მერამე—მერამა ძულვათე. ეშჩუ ლე-მარდწლი ეშხუ ბერჟი დავ, ეჩისრ კოჯა თხუმთეჟი ხაკვდა ჟი ლწი, 15 მარა ლაშ დწმხენ ლემარ. ბერჟი დავს ხრქვა ალ ჭყინტარეშდ:

— ბერჟეუ ლოქ ითხეხ, ქველბდ ლოქ მიჩა (დწვა) თხუმე ლემ-ყედნეხ ი ჟრე ანსყეხ ჯაქვ. ჯაქვს ეშხუ თხუმისა ფულცხეუ ლოქ ოხს-ყეხ ი ჟრე ადკვარხ კოჯთეჟი, ეჟი ლოქ სგვხრეჟი ი ჟრე ეთქამხ ჯაქვს 20 კოჯთეჟი.

გაცხაად ამეი ჩომინხ. კეცხაშ ივანე ნებუხაშს ხეჟე ჟი ლწი. ეჟი ჟოთრგან, მარა ესეთეჟი დეშ აჩად ი ჩუ ლეტეხ ხნდა. ივანე ისგ-ლწითში დეშ აჩად. თხუმნუნ ბერჟი დავ დეშ აჩად. სვა ხაფხიჟე ივანე ლირვალეშდ ი ჟაჩად თხუმნუნ, ჟიქანხეჩრუ ლახტულე ბერ-ჟი დავს: 25

— მიჩა ლახვბას ლოქ ნრსამწვ ათხიგვენე, ოლო მიჩა კნჩხეჟი ლოქ ენკედ ჩნს.

ალე ქოთრგან სერ ლათხელითე ი ჟეთლაკან ეშხუ სპილენჯი ქორს. ამეჩუ ზურალ არი მეზვისა ი ირბამელ. სგაჩად ივანე ლირვალეშდ მეზ-ვთე ი მამ ქანნაყე ზურალდ დწვა ლეზობ, ალე მავ ჩუ ლალეშდ ივანედ 30 ი ჩოხლწლე ხოშა დავს — იშგვიდ ლეტხუმს. დავ ლათხევიართე ლას მეჩდე ი ნებოზს ანდრი. დწვა ჩაყს ფორხილ ხეყარ.

— აჩუ, ჟეა ლოქ წელკაჟი ბედიშ, ხეჟე დავდ, იმნარ ლოქ ხაყ-ლწინი, ივანე ლირვალეშდ ლოქ დერ მად ესხვი აგის?! 35

ანკად ი ივანე გაცხაად აგის ესხვიდა. დავ ალეს ლეხკოდლა:

— იმნარ ლოქ ემკედწლი, ლამამხვდ 5 ლამკეთდ?

— ლამამხვდ ლოქ, მიჩაცახან ლამკეთ მამ ლოქ ხულვა!

ჩვანსკინე დავდ ჩაყხენჩუ ი სვა ხეძგარხ უშხვარ. ენქიროლე დავდ ი ჩვესციყ ივანე ლულაძთხუმნუნ. უენსკინე ივანედ, ლეაქიროლე დავ ი ჩვესციყ ლალარტყნილთჲასა ი ქნთქკორე თხუმვარ. ზურანლდ ქანქინე ი ხექქე:

5 — ჯეა ლოქ ქაშ ი ჯეა მეხე.

— მადე ლოქ, ჯეა ლოქ თერლა ი ჯეა ძმაა.

ქეხბიშლა ივანე მგსკადს ი აჩად მერმა უდლა ლათხელითე. აკად ეშხუ ქორუნ, ალე თელდ ვერცხლიშ ლი. ამჲასა ჩვარი ზურანლ — მერმე უდილ — მანესგგრა. ამშა ქაშ ჩხარა ლეთხუმ დავ ლი.

10 ჩვადგარ აღჲე ი ზურანლს მგსკადს ქეხბიშლა. სერ აჩადუდ მახერუნა უდლა ლათხელითე ი იმჲე ლას ალესნი ეთელაკან. ალე სგარი ვოქრე ქორისა, ეი ხაფსუნა მეშდმერუ ლეთხუმ დავ. ანკად აღჲე ლათხვიარხენ. სვა ხეძგარხ ივანე ი დავ უშხვარ ი იბგრგაელხ. ჩვედნახე დავ ი ჩხარა თხუმ ქნთქვიცი. დავს ეეხფაშ ი ლეხკოდლა ივანეს:

15 — მინეშმეჯე იმეი ლოქ ხოხალხ ლიცვალ?

— გუშგვემეჯე იცვალხ ი ეი ლოქ იშმინეხ ეჩლო.

— ძალო ერე ლოქ ენშომეხ.

ეენშომეხ ი ეჩუნლო უქვე-მანქედ ქანსკინე ივანედ, ჩუ ხოლლა-

ტე დავს ი სემი თხუმ ლალატშე ათქვიცი. ივანედ ალე დეშ ჩომინ ხოჩა

20 ლიმარ — მარას ლალატ მან ხეშგლი.

ანაე მიჩა ლჲახტური, ალ მახერუნე უდილ ი ქეხლაკანხ ხოშა

ლაედილასნი ი ანკადხ კოჯა თხუმთეეი, იმეჩრეა ჯაქვე ხრბდახ. ეჩეჩუ

ლახვბა ი ბერეი დავ ჩვესხენდახ. ჩვანზგზე ხოშა უდილ, — ალე

ლოქ ხოშა მუხვბასუ ხნდა. ეჩლო მანესგრა ანზგზე, — ალე ლოქ მა-

25 ნესგრა მუხვბასუ ხნდა. მახერუნე უდილ, მიჩა ლჲახტური, დემ ლგრდა

სგობინ, — ჩუ ლოქ ხოლლატიხ, მარა ივანედ მან ჩომინ. ჩვადზგზე

მიჩა ლჲახტური ძირთე, სვა ხაფხიქე ალეს ბერეი დავდ, ჯაქვეს ლახტ

ხაციდ ი ჩვანკვარ ძირთე, ივანე ჩვასად ენბ. ლჲახტურიდ ლახტულე

ჩუქქანხენეი:

30 — მეშდმერუ ლეთხუმ დავ ლოქ ერ ოთდაგრა, ეჩეჩუნ, კოჯა

ძირისა, ლოქ რაშ. ხნბ, ეჩისუ ოთჯირეე, იმეჩა ლოქ ხექქეას, ეაქრე

ჩომინ. ატახ ალე ლოშდ ი აჩად რაშთე. რაშდ ხექქე:

— სემი ლადელ ჩუე აფიშედ ი ლახბალხნლვენე ლოქ.

გაცხაად ჩვაფიშედ ი სემი ლადელი მგქაფ უსგვა ლადელ ლახ-

35 ბალხნლვენე. ეჩუნლო ჩვადგარმე ი ეი ლახსგურდა. ერ ხაციდ ლახტ,

აჩად მერა-მეფხაქა ი აკად ეჩავ ე, იმჲე მიჩა ლჲახტური, დავ ი მი-

ჩა ლახვბა არდახ.

აღ ლავდილჷ მგსკდარ სემუდშუმი ივანე ლირვალუმს ხუღვან ო ამურაჷ მუდ ოთგვირგვინახ. ივანე ლირვალუმ ვოქრე მგუკიდს ოთუ-
გან შავირდღ. ამჷი ანკად მიჩა მუხებე მგუკიდთე მგსკდარე ლასყე-
ვალუნად. ეენკიდ ამნემ მგსკდარ ო ქა ლახრმ ხოშა მუხებას, მარა
ამნემ ჩუ დესა ათირ მიჩა ხოხრა მუხებე.

მერმა ლადელ ლიგვირგვინალ ლი, კეცხა ლადელ ხოშა მუხებე
ხაკვერ ადგვირგვინახ. მგუკიდ ხოთვრი ივანე ლირვალუმს ლაგვირ-
გვინალთე, ლგწჷე ლოქ ლიხ, მარა ეჯნემ ვარ ხუქე:

— მადე, ჯეჷ ლოქუ აჩად, მად ლოქ მიჩა გვემ ორი ლაგვირ-
გვინალთე ლიზი.

სერ მერმა ლადელ აჩად ვოქრე მგუკიდ ლაგვირგვინალთე. ივანედ
ეანმარე მიჩა რაჷ ო აჩად უქბოვუ ალუჷ. ქერ ანღრიხ საყდარხენქა,
ხეწად, ერე მიჩა ხოშა მუხებე ოთგვირგვინახ, აღმარს თხუმეიქანქა
აღრინ ქუხცხაჷ რაჷშუ ო ანკად აგითე. ხალხ ჩვალნუქველი, აერვამ
ხასგლინა:

— აღმარ ლოქ ორიხ იღბალიან, ეჯალიბ ლოქ მერ ახსიპუნახ
თხუმეიქანქა.

ივანე ანტახ მგუკიდი ქორთე. მერმა ლადელ მერმა მუხებემი ლიგ-
ვირგვინალ ლას ო აჯად ამჷი ჩომინ. ხალხ ჩუვედ ედნუქვენ, ამკალიბ
ივა ლადელ დესამა ხოწვენახ.

მესმა ლადელ დავს მიჩა ლუჯხურის ხოგვირგვინეხ. ქერ ოხყახ
საყდარხენქა, ხაკიდ ლახტ ბერეი დავს ო ეჩა ბუნსთე ათამჷვე, ლუჯ-
ხური მიჩაცახან ადჷე. ეხლაკან მიჩა მოღლატ ლახებას ო ეჯმარ
ო ზურალელ ადჷე ხენწიფიშთე. ხენწიფს ათხრდუნ, მად საკვერელ ლი,
გეზღორე ლიხვჷე, ლაჩჷა ხოჩა ხაყა. ადძიე ლეძჷენი, ჩომინ ქორწ-
ლობ, აღ ქყინტროლარე დნჷმუ მიჩაშთე ანკიდ ო ხნდახ ხოჩა ლირდე.
ჯამზგრახ ლერთემ.

86. მარემი ლონე

ემსუ დავ ხეთხელი მარას, ხაკუ, ერე ეენმეკრას, მამზუმნ ლენ
ხამჷედა მარას. ქა ხეწად ჩაეს ო ლეხჷორდა:

— ჯეჷ ლოქ ლინ მარე?

— მარე ლოქ მს ლი ჯეჷ, ჩჷე ლოქ ლი. მარე ლოქ ეი მერამ
ხაგემ შიყეი ო ეი ლოქ ურ ხესგერი, გიმს ლოქ ხაქცეე ლავრუთხენას
ო შიყე კანს ლოქ ხოკედ ლაყერს.

ეჩლო კანს ეთხანან დავ.

— ჯეა ლოქ ლი უსა მარე? — კანს ლეხქოდლა.

— ჯეა ლოქ მადე, მარე ლოქ უი მგრამ ხაგემ კონჩხეი, სგა ლოქ ხობენ იმეწალამ ი ხათრინწლვინე ლოქ, ტყენწე გვერას ლოქ ხაცრე.

5 მარე ლოქ ალახ აღმარს უი ხემწირ, ეახყალუნდა, მარა ლითხწ-
ლის ეში მწდ ეთყაჩ.

ეჩუნლო დაკლარს ეთლაკან დავ, აღ დაკლარს მარე ხელდეღ-
ლა. დაკვლს ლეხქოდლა:

— ჯეა ლოქ ლი უსა მარე?

10 — ჯეა ლოქ დუსა მარე. ეჩეჩუ ლოქ ურ ფაუშწალ კაჩა, ეჩაშ-
თვე ლოქ აჩად ი ეჩი ლოქ ლი მარე. მარა მარას ლოქ ნომწე ხემინდ-
ვი, ეჩის ლადგარწლ ლოქ მგრ ხულვა.

ეში ქწაჩად მარათე ი ხექვე:

— მიჩა ლონე ლოქ ხაკეჩერ ენმეკრას, ჩუვე ეღბგრანხ.

15 ქწაჩად მინდორთე ი მარად ხექვე:

— ხედწე ლოქ ღენ ეთწინახ, მარ ლოქ ხაყახ ამწა მოწმ. ჯეა
ლოქ მოწმს აწკდე ი მიწწმ ლოქ ჩუვე ოხღწლე.

კოქრლყეი ქწაჩად მარე ი ლოშდ აწტახ.

20 — ჯეა ლოქ ერ აღინე მოწმი ლაკდად, ჯეა ეჩქა აჩეს ი ამეჩუ
დრწსა ოსხწედეს, ამეი ლოქ დეშ იჩო, ქწე აწკად ამეჩუ ი ჩუ ლოქ
ესბენ ი ჯეა ლოქ აღინე მოწმთე.

ამწმ ჩვესბე წირხწე, კონჩხისა ლოხგწგწრე.

— ჩუვე ლოქ აღკვიწლვინე, ემოშუ ლოქ ახქუცას.

25 გაცხაად ესძგურბანმეღე დწედ ი დეშმამ ახქვიცა ითხე მარად
ხოშა ტყენ ი ხოთვეწლე დწეს. ლიდგარწლთე სგწეტკწრან დწე:

— თელდ ლოქ ნომწე აღგარი, მკყეწმბღწვიდ ლოქ ეში ჩუვე
აცვირი ი მარას ლოქ ივალადელ დწესამ ოხრეკენე.

მარად ეში ჩვადგარ დწე.

I. თამაშობა-გართობანი

87. ლიბრგველ

შომშა ერ მაყებ ხარხ, ერქა ხაზნახ მერმე-მერმეკალიბ ლიმდ-
 რალარ, ხალ ხოშელს, ეყი ხოხრელს, მარა ჩინ ხოფშირამინ ლიბგრ- 5
 გველ ხაზნახ ჩის. ლიბგრგველ ლუნთისა — აღბიერისა — ხაზნახ
 ხოშა ნაღალდ, ეჯღა ერე მაშენე მაყებ ერქა ხარხ ი ხოჩულ გუეი
 აღბიერისა არიხ, მეჲად ლელვობ ხარხ ი ჩივარ მამზარ ლიხ. ალე
 წეს ლას დრსგანლო, ერე აღბიერისა ხოჩა ლეზობ-ლეორე ხალვენანხ
 ჩის, კელდლა ე მეზგას ქუნ ხეგნოლ, მაყებობი აღბიერისა ლი ი 10
 ღენმალენი ერქა ხეხვროლიხ მაგ ი უქმობ ხარხ აღბიერისა ხოფშირ-
 მინ. სოფლი ლანუნსგორ ადგილეი იხვრჲელის მეზგელხენქა მონყაჲა
 ღვაჲარ, ზურალელ ი ბომშარ ი ალ წესს „ლინყავს“ ხატულიხ. ამ-
 ჩიქა ცუდდ ლირდეს ი გარგლას ლიმდრალს ხაცხენეხ ი ჟი იბნეხ ლი-
 ბგრგველს. თეით მებგრგველს ხაყა მიჩა-მიჩა პარტიაჲ ი ჟი იბნეხ 15
 ლიბგრგველს, ხედისი ჩვენდეს, მერმას ხოცადიხ ი ჩუ მგდუნს სგა
 ხაფხჲიხ ი ჟი ხობდერხ ჟიბაჲ. იბგრგველს ტანდ-ი-ტანდ, ბარჯალშე
 უშხვართე ლებჯგე, ჲერხი ჩუ ხოკვიჩ მეკრალჩუქვენთე ი ალეს
 დემ ხამბეხ, ჲერხის ფოყს ლიკონე ხაზნა ლაბგრგველეი ი ერქა ხო-
 ჩულდ იდუნს მიჩა მებგრგველს, ჲერხის კვანტ ხაზნა ი ალ კერკე 20
 ხოჩა ლი ლაბგრგველჲი, ჲერხის ლინქურე ხაზნა ი ერქა ლახ კვანტს
 ოხდუნს, შიშდ ჩუ იდუნს მიჩა მებგრგველს, იშგენ კერკალ ძვირდგარ
 უს ხოხალხ. მუს ერ ხაზ, ერქა ხოცხახ ლიბგრგველ, ეშხეს ჩვენდეს,
 მერმას ხოკდეს შიშდ ი ჩუდ აბგრგველენხ. მებგრგველხენ ლერექვი
 ლიგდური მშ ლი წეს. ჲეს ჩოქს ხაყრალენე ეშხე მებგრგველ მერ- 25
 მას, მარა ჩოქი ლიყერეი ხეკვეს ჟი უდ ანკაჩას ი ჟი ლითლე მშ ლი
 წეს.

უტკუნ დომდილადელს ხატულის ყველადერი აღბა ლადლი მერმა ლადელს—დომდომს—ი ხოშა ლინჩაღე ეჭ ლადელ იბნი. აღ ლადელ უქმ ხარხ ლაშხარს ჩის ი აღ ლადელს ხატულის „ლიმტრყვამალს“. ლიმტრყვამალ ლადლიმდ ამარეხ თელდ ხოჩა მებგრგაელს. აღბიე- 5 რისა ი ყველადერისა მეად ეჭლა იბგრგაელს, ერე თელდ ხოჩულ მებგრგაელ ხედნ ღენ ეხთიში აღემაგ მებგრგაელ ხალხისა, ეჯის აღმესხ ლიმტრყვამალთე სოფელხენ, ამეი მერმა სოფელს ხეყენი ამეი ქალთიშ ხოჩა მებგრგაელ ი ანკვე ეჭ ლადელ ლიმტრყვამალ- 10 თიშ მებგრგაელა ი ეშხუ სოფელ ხემქარალ მერმა სოფელს ლაბგრ- გაელისა. აღ ლადელ მუს ხაზ ჩაგ ი მტრყვამს იგემს კჯლოთხის, მუ- სისმს, ნესგა სუფისა, თელდ ლაშხ აღ ლადელ იხვრადელი სოფელ ჟა- კუნდრი ჯგერავი საყდრი სუფისა. აღ სუფისა ლგგ ცაცხვი მეგემ, მარა ამზუმ ძღღ მეგემ ჩუმ დან ხოწვა, თელდ ხოშა მენგრე, ირავ 15 ცაცხვ ლი, ჩხარა მეტრ ლოქ ლი ნანგრან აღ ცაცხვი მეგემ ი ლიბგრ- გაელ სოფლარემ აღ მეგმი ჩუქვენან იჩმინი ჩიგარ; აღ ლადელ მე- ბგრგაელ ღვაჟარჯნქა კედნის ჩი სოფლარხენ იშგენ მოცალ ხალხ ბობშ ი ზურალ, მესვაჲ კელდ ლიზი ხამმედა ლასეირდ ი ხოსგ- დინ მებგრგაელას, ხედ სოფლი მებგრგაელდ ლოქ ედმურჯას მალო 20 ი მტრყვამ ერ ხრგ მუსიშ, ხედი ღენ სოფლი მებგრგაელნ ადკ- ფნე, მუსი მტრყვამსნ ერხნე აკაფეხ, ლეჟნვიშ ნრინ ლექნვიშ მკკ- ფე, ჟიბავიშ ნრინ ჩუბავიშ, ზავა მაკედნ ეჭ სოფლი ხალხს ხარ ან- ლელს, ხედ სოფლი მებგრგაელნ ნრი მკსრე ჩიმიშ ი ლუმურჯე ლა- ბგრგაელისა. აღ ლადელ ხვაჲ წესარს ასრულეხ ლაქშხაშიაშს, ერქად 25 უსგვა წეს ისრულრლ: მორილ-მიაკელა, მწლია ი ტელწფია ი იშგენ ლიქშხაშიარ. შუშპრობ ლაღდნ მწვარ ლი აღ ლადელ ამეჩუ; ლი- ზობ-ლითრე ი სკარობ მან ხაზნახ აღ ლადელ, ეჭლა ერე ხოშა ლინ- ჩალი ლაბნა ლადელ ლი ი ლიზმარებალი აღ ლადელ იბნრლ სოფლა- რისა ი მოზმარება ხალხ მტმე ლასხ—ლეზობს დემ იზბდახ ი დე ლე- 30 თრას ითრახ, ვონდრისი ლიფდნალ ცხაჲ მან შიდგან.

ლიმტრყვამალ ლადელ სამყურ ხალგენახ საყდარისა სპილენ- ჟიშ, ძღღდ ჯრდი სამყურ, ი ერის ლგშუმინინხ ხალხი ლანხორად ჟაკუნდრი სუფთეჟი. ხოჩა მებგრგაელ მარას ფალავანდს ხატულ- დახ ი მიჩა-მიჩა ფალავანდს კგდა სოფელ აღ ლადელ ამეჩუ. ლექ- 35 ვან ლაშხხენ ჩის ლემდესინ გოჩშა მეჯა, ერანლო ლემარ ხოჩა მებგ- რგაელ ფალავანდ ბასლომაჟა ლევენტი ი დავით ბესშა, დწედრანანა ევარიშ, ბასლომაჟა ლევენტის ხოჩა კვანტარ ხახლენა ლაბგრგაელ-

ჟი ი ეჯლა ლემდესინ ჩნს. მეკრალშე ლიგდური ხახლუნახ ლაბერგა-
ელეი ი მოგორდის ხაჩმინახ ფალავანდარ უშხენარ, მარა ლუშნუ ლი-
ბერგაელ ხოშა ნალალდ უშხენარე ბარჯალე ლედად ლემარ წეს,
ჟიბეტანმა ლერქვალს ჟა ლემგლინხ აესი-აეს ი ლნრტყს ჟა ლემ-
ბემინხ მერმემი ლაგდურდ ლაბერგაელეი. ათხე დროჟი მაბჟა დორ 5.
ხაშდბა ალ წესარს.

88. ლისაოლნალ

ლისაოლნალს აერხი ლიჩარხუნალს ხატულის ი ალ ლიშდრალს
ხაშდბახ ხოშა ნალალდ მახე აღმეზიარ, ბობშარა ჟყინტროლარ, ი
მანდე ლალხოშ მარელ. ლასაოლნალ ჩარხლარს ხოტაბეხ ი ხოსყიხ მა- 10
ხე აღმეზი ჟყინტროლარს ხოშა დეაჟარ ი ბობშარს მევარ ხასამახ
ჩარხილროლარე ლიღვენე მინე-მინეშედ. ჟუნუშ არიხ ბობშარ ლუნ-
თისა მუსი ლიკედს ი ერ ხასკბე გიმს მუსს, ერქა ჟა ლგრიხ ტყაბ აგი-
თე ი აედ ლამულქვაა რ არ, ეჯალიბ შუკეთე, ჟი ხესგეროხ ჩარხ-
ლარეი ი ჩუ ისაროლიხ. აერხი თვით აერუ ხესგეროხ ჩარხლარეი ი 15.
ეჟი ისაროლიხ. ლასაოლნალდ ხოცხახ ლუკერემე შუკე, ლადნ ნასა-
ოლნალ შუკე მეხარ ჟი ლუკერემე ლი ი მევარ ხოგბე ჩარხილს ი
ძღედ შტულშე ესლრი ჩარხილროლ. დე მეცხი აწუხვაეი ბობშარს
ლასაოლნალეი ი დე მაიდ, ჟა მეჩდე ლიხ ძინარნემ ნებოზდ ლაჩარ-
ხუნლდ ი ხარხ ლიშდრალ. აერხი ჩარხლარ ეზრისგვლა ლიხ ი ლუ- 20
ფხეისა ზეჟი ფიჩხარს კედეხ ბობშარ. აერხნლუ ბობშარ ხოჩა ლე-
რეჟენ მან ლიხ, მარა ლასაოლნალთე ეში დემ იევემეხ ლიზის, ლელ-
დესგე ე ჩუ ლიხ, სერ დემშა სერდე ხარხ. სასაში სოფლი ბობშარ
აესი-აეს მუაშთე ლგრდას, ლალცი შედარს ააესდას, ვოხრიალს ხო-
შა ნალალდ, ი ჩარხილეი იყდნახ შედარს ი მუაში სგიმს იყდენახ 25.
აგითე ი მინე ჟორა მარას ასემუნახ. ლისაოლნალს დემ ხოდრვანიხ
ბობშარს მინე ხოშელ, მარა შუკეარ ერ ისგლინხიხ ნაჩარხუნლ,
ეჟი მამ ხასამახ სოფლი ხალხს. ჟანარს ერ ხობემხ სევარს, აედ ლა-
ზეჟთე ი აედ ლანწათე ლაზეი, ერქა სურუ ვებ ხარხ ჟანარს ნასაო-
ლნალ ლესგლინე ი ჟი ლუკერემე შუკეარ ი ჟანარე ჟიშხე ლიკევედ 30
ხაყლუნიხ მევარ ი ხაჟთეხ ალ შუკეარლეჟვა მესაოლნალ ბობშარს
ი შუკეარე მემოშლილას ლაზ-ლამჩედდ, მარა ბობშარს ჟათს სერ-
დე მამ ხარხ ი ეში ისაოლნალს.

89. ლიბუნალ

- ლუნთისა მახე მუს ერ კედნი, ერქა ხასამხ ლიმტქალ, მარა ლალხოშ მარულ ი ზურალელ დემ ხეჯანგელხ ეშაგეშ ლამტქალთე ლნზის. მახე აღმეზიარ ი ბობშარგარ ხაცხნეხ ლამტქალთე ლნზის;
- 15 ოგვანდეს ლოქ ძალო ლიმტქალ, ლქქენეხ ამეი ი ჟი იბნეხ მუსი ყვა-ბარე ლიმტქეს ი ლიფშედანს უშხვართე. ჩუ ნთიხ ბობშარ პარტიამ-პარტიამდ, ხედ პარტიამ ბობშარნ ახსერანეხ, ლო ეჯი მწვარ ხაჟახხ, უშხვარისა ლაფშედადელდ ხუღეახ, ერე მინს ლოქ ოხსერახ ჟი ი ქა ლოქ ოხქერსინახ მუსისა ეჯ მწრმე პარტიამ ბობშარ. მესი-მეს
- 10 ხოშა ეზრინგალა ღვაჟარნ ხენჩედნალხ ლამტქალთე; მესი-მეს ხოჩა ყუდი შდღუვა წრ ლი ხოლა მკეხი უშუშ მრდ იყნრი, ეჯი მწვარ ხახადლხ ი ხაჩახ ბობშარს ი ქუნუშ არიხ ლიმტქალე ლიბნეს; ლახემარალ-დნ ხვამდინ ხატსიხ მტქქელს ხოშა ზურალელს ი ღვაჟარნ.

90. ლიხულავანალ

- 15 ლუფხვისა, ავდრობეი, გვამი უჩხა ერ კედნი, სერთხნ ხვაჲ ნა-დარინეი, ერქა კედნიხ ღვარალ. ქა ერ იყშმი, ქა ღვრის ბობშარ ი ღვარს ჩვაყუღბუჩეხ ი ვოკერისა ხადქს კოკრლ ბოგრნლრლს ზეკი ფჩინნლარშე ი შომამა ერე ქა თხგრეხ ყუღბუჩის, ერქა ჩუქვენ მკს-ყა ბოგრნლრლს ქამეს ქა მეთხრა ყუღბუჩი ღვარ ი ბობშარს ალე
- 20 მწვარ ხახადლხ ი ხაჩახ. ყუღბუჩი ლისყის ი ბოგრლა ლიდქსს, ყულ-ბუჩი ქა ლითხრეს ი ბოგრლა ქა ლიამეს ხატქლიხ ლიყუღბუჩნალს, მარა ალეხ ხაშდბახ ხოხრა ბობშინლარ, ხოშულელლარე უნჩედნალად; ალ ლიშდრალს ქორა მარულ დემ ხოდრვანის მინე ბობშარს ი ხვამ-დინ იგვინზლაგვლის ტალახვმ ბობშარ ი მკძლირ ხარხ ლერქეალ ი
- 25 ეშ აკვლბგნეხ მუცხუშ, მარა ლიყუღბუჩნალს უშნ დემ ხაყიჩხ ი იშდრალხ ამეი მინეშურად. ხვამდინ უჩხაურაჲ ი ღვარალურაჲ აგე-ბავალის კოტრლ ღელრლა ლიცილარს ი ასყალის ყუღბუჩნლარს ი ბოგრნლრლარს.

91. ცხეკვ-ქათალ

- 30 ფიშირ ბობშარ ინზორიხ ეშხულ ი მკქშხაშიერ ხეგდურნის შიარშე უშხვარ აემდ ი მედ მერვეშდ ბობში ი ჩვარის ამეი უშხვან-
- 138

რე ლავდურუმ ლეკენკვე მურგვალ ხაზდ, მინე სვამენთე დას იხნეხ. ეშხუ ბობშ ჩუ ლუცვორ ლი ი ეჯი მგდნა ცხეკე ლოქ ლი ი მერმე ბობშ აჯალ მგდნა ერე ქათალ ლი. ცხეკე ბობშდ ხეკვეს ადგრმას ქათალ ბობშ ი ეენბინე ცხეკე ბობშ ქათალ ბობში ლიქმინალს ლარ-მეად, მარა ქათალ ბობშ ხეტვნალ, სვა გვეწნი მოქშხაშაშალ ლე- 5 კენკვა ბობშართჟასა აეს ეშხუ აგის ი აეს მერმა აგის ბობშარე მე-კრალჩუქვენქა, აეს ქა კედნი აჯალ მეკრალე ჩუქვენქა ი ქამავ მე-კედ ხეკვეს ენდარას მექმინალ მგრმი ცხეკე ბობშემ ი სვა ხაფხიჭას სვა ლიზნალდ, ოდო სვა დეშ ხაქიმ ცხეკე ბობშინლ, მს ლი წეს სვა ლიქემ. შომამა ერე ქამავ მეკედს ენდარენე ი სვა ხაფხიჭენე, ერქა სერ 10 ლერმ ლი ი ქა ხეცადი მერმე ბობშ. ცხეკე ბობშ ლი ლუმურჯე, ლახ ერ ჩვადგრმე ი ამეი იცადუნის ვობაშინ.

02. ლიქნალ ი ლიქან

ლაქნასა ხაზნახ ბობშარს ლიმქარალ ი ჩუ სეკებეხ, იმავრ ლენ ხერის ლექნე. ეჩეჩუ, ლესკობ ადგილეი, ჩუ ლგებ ეშხუ ი მედ ხოფ- 15 შირა ბობშარ ი ხოსგდის, ხედი ბობშ ლოხჩინეშე ლესკობ ადგილთე-ეი ლიკედს ლაქნეშ; ლიქნეს იბნეხ აერუ ი მედ ხოფშირა ბობშარ ეშხუდ. ლიქნე ლიბნეს მერმე ბობშარ ხეტვენეს: ეშხუ, აერუ ი სემი ლოქ ი სემი ლიქენსეი ეენბინი ლიქნე ი ესქინეს ხალმომ ეაეი, მამ-მა ხეამედის ი ხედრ მანკვი აკდენი ლესკობ ადგილნუნ, ეჯი ორი მე- 20 სრე მექნე ბობშარეშ ჩომიშ; ალ წეს ფიშრემინ ხაზნახ ეზრისგალა ქყინტარს, მალდე ბობშარსგარ. ლიქნეასა ეი ლისრე მევარ ხახა-ადხ ი ხაეახხ ლამდრ, ერე ამზუმ აგის ლოქ ლემარ ლესკობ ლაქნა პამმან ი ჯეა ლოქ ათჩეშა ჩინ ეჩავ ლიკედს, იეხნნალ ი ლეხნდე ლი, ერე ეი ლოქ ოხსერა ჩიდ მიჩ; ერქადა დროაეი ხოშა ხოეახხ ი 25 ლიშდრალს ხეშდაბდახ, სერ დესამა ხეტქვარანს ლიშდრალგქა;

03. თხუმეიქანა ლიქან

თხუმეიქანქა ლიქნალს ბობშარგარ დემ ხაშდბახ, ხოშელსნ ხაზნახ ალ ლიშდრალე ჩუ ისკორის მეწვინდ უსგვა-იშგვიდ ი მედ ხოფშირა, თხუმს ჩუ ინკეხ ი ლოშგინისა ხაქიმ ეშხუ ი ჩიქ მიჩა 30 სგობინ მეგნ თხუმეიქანქა ასენე, ლო მერმემი თხუმეიქანქა, ლო

მესმემიზ ი ამეი ქენხირსი ჩნს, აერვამ ჩუ ლგვხ, ი ქერ ენხირსი ჩნს, ჳეი ჩვენნიკეე თხუმს ი ჩვესგენი, ერის მიჩა ლოშგინ მეგნე ახჳიმ ი ეჳე ქენხირსი ჩნს, ლოშგინჳილს ლგვან სგობინ ჩვესგენი თხუმლუნჳე ალენ ი ამეი მესმეულ ეხჳემნი, ლო იშგენულ, ვოშვამ ჩუ ნრღიხ ი

5 ამეი ლაცადუნუმ ქა ქეხნი ლგსკრე ხაზ ჳრღიეი ი ვოღ ჳი ლო ეხფეშნიხ ი ჳი ლო ეხჳარბხ თხუმეიქანქა ლისკნალ, ამ იშღრალნიხ ი ერანლო ჩუ ფხეენიხ მაგ. აესი-აეს ხაზნახ მერმა-მერმა რიგიშ ლისკნალ: ეშხეს — ხონკლათხა მარას — ჩვავნეხ ეშხუ აგის, აქნე ეშხუ ჳრღმახენ, ხატსი ბარჳალჳი შიარს ჩუ ლგვან მარას ი ქან-

10 კნე თხუმეიქანქა; ე ბაშლგჳ ხეგმი თხუმეი, აედ—ფაჳჳ, ხეჳეეს ეჳი მრღ ახჳეარენას თხუმხენჩუ ი ეჩქა ლი ხოჩა ნასკინ. ამეი მერმეულ ადსკინენე, ლო მესმე ი ამეი იშგენ, აერვამ ნრღიხ ი ლისკნე ხეჳედნხ. აესი-აეს ფაშს იყდანი აერუ მარე, ეშხუ თხუმისა ეშხუ ხეგდურნი ფაშს ი მერმა თხუმისა—მერამე ი ლალარტჳნღი ნამწეინქა ი აედ მუ-

15 კოღი ნამწეინქა ჩვარავიხ ალ ფაშს ი მგსკნე იქნე ჳრღმახენ ი ქანსკნე ალ ლგყდნა ფაშქა ეაჳი, ერე კიშხარ მრღ ოხრგჳას ფაშს ი მრღ ათჳეარენას ფაშუ შიარხენქა ეჩა სგა მუგდურალას; ალ ლისკნალსი ვრბაშინ იშღრალხ. ფაშუ მგყდნალას ფაშუ შიე გუგეარჳი ხოყდნახ, ერე კოჳროლ ქა მამ ლეხფეღი, შიშღ ქა შყედნი შიე გუგ-

20 ვარხენ, ოღო ლავდურუმ ერ ლეაყედნახ ი ქა მგსკნა მარად კიშხ ოხრგჳის ალ ფაშს, ფაშუ ჩუ მრღ აშყეს, ერქა ქა მგსკნე მარე ეაჳი ბგგიღ ესრელენი, ერე ნიჩვარს ენჳომნე ი მერღად ენმომნილი, ფაშს აშიღ იყდანიხ, ერე კიშხე ლირეჳ შიშღ ჩვავენე ი მარას მანარ ლემჳალ ლირელღღ ძირს.

25 აჳალ მესმე რიგი ლისკნალ ხაზნახ ბობშარს ი მახელეჳარს ჩნს, ალ ლისკნალ აერუ რიგიშ ლი: ეშხუ წჳუბღ ლისკნე ი მერამე ლალტხუმ ლისკნე. წჳუბღ ლასკნაჳი ქა უქნად ხეჳეეს ადსკინახ ეშხუ ლლშანა აგიხენ ი ლალტხუმ ლასკნაჳი ჳრღმახენ ლაქნუმ. წჳუბღ ლისკნე ხოშა ვარჳ ლი ი ლალტხუმ ლისკნე ი ქა ლაქნუმ ხოშა მან ლე-

30 გგარჳე ი ნასკინე ხოშა იჩმენი. ჳი იშმეხ, ხედნშინ ნასკინ ხოშა ნრი ი მგსრჳე ეჳი ნრი ლასკნალისა.

04. ბეჩი ლიკვანა

ბეჩი ლიკვანე ლიშღრალს ხეადინ ხაშღბახ ხალ ბობშარ, ეაჳი ხოშელ. მახე ლეჳარ ლგმეებ უქმ ლადლარჳი უშხვარ ხემქარალხ,

ერე ხედრ ლენ ხოშა ჯრდმად ადკენნე ბეჩს ი მესრენ ეჯი ძრი ჩრ-
მიშ. აერხი ხოშა გვამი ბეჩი ლიკენეს აკვალენეს, ხედრ ლენ ხოჯე-
დინმდ ადკენნე ი აერხი აში ბეჩს აკენეს. ბობშარ, მად საკერელ
ლი, აში ბეჩლარს აკენეს, ხოშელ, მახე ღვაჟარ, გვამი ბეჩარს აკ-
ენეს. აერხი სგობნავ ი აერხი თხუმიქანქა ლოშგმავ. აეს ცალ 5
შივშ აკენეს ბეჩს ი აეს—აერუ შივშ. ხალმოშ ხოჯედინმთე ადკენ-
ნეს, ეჯი ხოშა ხაჩახ, ერე ძღჯდ ჯრდმად ლოქ ადკენარ ამზუმ ყრა-
მიაჲ ბეჩ ი აფშვიდის ეჩა მუკენას. ცალ შივშ ხოდრა ლეკენე ლი, სერ-
თხნ გვამი ბეჩ, აერუ შივშ ხოშა მხ ხარხ ბეჩი ლიკენე.

05. ლაკვამლენა ბეჩი ლიკად

10

ხოშა მენგრე ი გვამი ლაკვამლენა ბეჩარ ხეჲ აგის არის საყდ-
რი სუფვარისა ი საკეე სუფვარისა ათხენე. ერქადა დროალეი ხოფ-
შირამინ ხარახ ალ ლაკვამლენა ბეჩი ლიკედ ი ლიკვამლენე, მარა
ათხე დროჲა მახე ღვაჟარს მამშალ ხოჟიბხ ი მამშალ ხეჯვდეღს
ეჯ ბეჩრე ლიკედს, ბობშარ ცხად ღეშ ხობდაეიხ ამშა ნანგემი ბეჩრე 15
ლიკედს. ალეს ქალთიმ მახეღვაჟარგარ ხეჯვდეღდახ, ოდო ბობ-
შარ ღემამ ი ღე ხემედანხ ალმარე ლიკედ ი ლიკვამლენე. ლაკვამლ-
ენა ბეჩარ აერხი ემზუმ ლიხ ი ემჟი გვამი, ერე ლულნა თხუმთე-
ჟიგარ იკრდის ვედნეშ, აერხი—ლალნარტყრლთეჟი ი აერხის ვრშთხე-
ვოხეშდ ბჲკეი ქნაგეს აერხი, მარა აერხი მადურდ ღეშ ხაწკრეხ 20
გიმხენეი ი აერხი ჩუჲ ღეშ აქთუნეს. მამშენე ლაკვამლენა ბეჩ კნლა
ლაგურკნ სუფისა არი ათხე, მარა მშეარ გვამი ლი ი ათხე ეჩა ქა ლი-
მეს ეშხე აგიხენქა მერმა აგითე ძღჯდ გარჯ ლი, მარა ერქად ხოშა
გმირ მარულ მგრეს ლასხ, ერე ამშა ნანგემი ბეჩარს ხაზელმლენახ.

06. შუშპარ

25

ღენჯერუჟი ხაზნახ შუშპრობ ი ლაქორწილეი ლნადრშ. შუშ-
პარ ღვაჟარსნ ხოხალხ ი ზურალელსნ. ლამშენლარ ლამშუშპარიამ
ერქადა დროჲეი ღესამა ხალენახ ი ტაშსგარ ხატსინახ ი ერეჟი
ლემშუშპრინხ. ტაშსახან ლამშუშპარია ლიღრალ ლნადრშ ხახლნ-
ნახ, მარა ეჩანლო ოხბინახ დავრნ ლიყერ ი ბუწკანტიშ ლნადრშ. 30
დავრას აგის ლემსყეინხ აერხი ლოლმქა ტუფიშს, მედ ღაქ-

ლაშ ი მედ კუშში ფაშიშს. დავრან კარბეი ფიშირ ფირფიტროლარს ხორკინახ ი ათხნჷ ხორკინეხ, მერვანჷ ერე აგის ასყიხ დავრას. ლაშუშ-პარია ლიღრანლს ფიშირ იღრანლხ: ბან, კივან ი მგბნე, მესი-მეს მუშდთეჟა, ხალ ღვაჟარ მოღრალა, ეშ ზურალელღ. ლაღრანლყი ხატ-
 5 სიხ ტაშს ფიშირღეთა ი ქა კედნი მოშუშუპარ ზურანლ, მედ ღვაჟმარე ი ჩუ ხონკეე თხუმს, მერვანჷ მიჩაცახან ხეკელი მოშუშუპარდ ი მერ-ველა შუშპარეხ ეშხუდ ვრბა ხანს ი ჟი ფეშნიხ. ეჩენლო მერმე წყედა კედნიხ ლაშუშუპარდ, ლო მესმე ი ამეი, ვოდ შუშპარობ ხერხიხ. მეს შდწმედ შუშპარე ეშხუ მარეგარ, მეს—მერუ ღვაჟმარე ი მეს—ზურანლ
 10 ი ღვაჟმარე ი მეს—მერუ ზურანლგარ. ეშხუ ღვაჟმარე შომან შუშპარე, ეჯი მესი-მეს ბუქნას იჩო, მარა ბუქნან ლიჩომ ეჩქად ხოშა ხეზ-ნანხ ი ათხე ძვირდგარ ჟრ იჩო ლაშუშუპარეი ბუქნას. ეჩქადა დრომე-ჟი ქორწილობ სემი ლადედ ხეზნანხ ჩუ ლეჟარდ ი ჩუ ხანდახ ჩი ლადედ ი ჩი ლეთ შუშპარობ ი ვორანრა მეჲად, მარა შუშპარობს იბნახ
 15 ჩიგარ ხოშა ნალად ლემშდემან, მახმარეი ძვირდგარ ჟრ შუშპარე, მახმარეი ლაშუშუპარია გუჟეი მად არიხ; ქორწილობეი ეჩქად ჯანარს აძმენლდახ ი ძღვდ ხარჯობ იჩმინწოლ, მარა ათხე ბაჟდ ანჯად მაგ ი ღემ ხეჲყრიხ ლაქორწილყი ნახარჯობს.

97. ჰიშხაშ

20 კიშხაშ მერუ-სემი რიგიშ ხაზნახ ხოშა ღვაჟარს, მარა ბობაშრს მამ ხოხალხ, ლალხომ მარტლგარ კიშხშეხ, მერხი—ზურალელღ. ლაქშხაშია ლიღრანლ მერმა-მერმა რიგიშ ლიხ, მერხი ხატი ლადდებიაშ ი მერხი გმირობაშ. ლიქშხაშს ხაშდბახ ღენმაღენეი ხოშა ნალად ი ქორწილობარეინენ მესი-მეს, თამფიერალქა ი ულშობიერ-
 25 ალქა — ხედ სოფლარსნ ხაზნახ ულიშობ ი ხატი ლისგეჯინალი. ლაქშხაშთე, ხოშა ნალად, ნათუნრა ერ ლიხ, ეჩქა იგნალხ. სკარობ ერ ჟსა ხარხ, ეჩქა კიშხაშსნ იჩოხ ჩიგარ. ხატილადდებია კიშხაშეი ხოფშირანშინ „დიდებთ თარიძელან“ ლიღრანლს იღრანლხ. ლაქ-
 30 შხაშეი იღრანლხ აჯად „დოდი სანადიროს ი ქალსა ვისმე ერქვა შურ-შანა“. ეჩქად ლაქშხაშეი იღრანლდახ „ყურშან“ ლიღრანლს, მარა ათხეხი მერ დჟსა მასმა. ლაქშხაშეი ლიღრანლს იბნე მგბნე, კივანს მოკივან ტული ი იშგენ მოქშხაშა, არგებს ვრშთხვეშდნ ჩუ ლჟეხ, მაგ ბანს ყჯღეხ; კიშხაშ ჩის მან ხოხალ, მერხისგარ ხოხალხ, ლიღრანლენქა კიშხარე ლიქმარი ხაკუ მერმაკალიბდ.

ემსხუ აგის იგემს ლეშანს მახე ღვაჟარ მედ ფაუს ი მედ იშგენს
 ჭმამ, მინ ჩუ იგნის ხოჯედია აგის ი ეჩხენისა ახფიშედეს ფაუს ჩუ
 ლგვა ლალშანს ი ქა მერვაჲ მოშ ხაჯდე ჩუ ლგვა ლალშანს ფაუს,
 ეჯი ლი ჩუ ლუმურჯე. ქა ეთქადი ლალშანს ქა ლგფიშედ ფაუ, ერქა 5
 მ ლალ ლი ლუმურჯე ი ეჩშელდინ ახფიშედე ფაუს, ერე ქა ხა-
 ჯედის ლალშანს. ქა ლიფშედე ფაუშ ემსხუ აგიხენ ხარხ ჩუ ლგსკრბ,
 მედ გიმ ლი ლგხზავე ი მედ ბერი ხრზხ ქა ლაფშედამგყ ფაუშ. სგამო
 ლრზი, ლიფედერე ლალშანიშ მ ლი წეს ი სგამო დეშერ ტეხნი ლალ-
 შანი ფედმათე. მერვაჲ ქა მოშ ხაჯდე ლალშანს ფაუს, ჯილოდ, 10
 მჲ ლგსკრბ ხურის, ეჯი ლეხვოდი ქა მჯყერს ი ქა მჯქედნის ფიშ-
 რამინ შგურ ხარ. ალ ლიშდრალს ბობშარ ხენადინ იშდრალს, მა-
 რა ხოფშირამინ იშდრალს ებრწესვლა კყინტრლარ. ერქად ლგშანს
 თოფარსხ ხაფშედახ, მარა ათხე ლითრფალ მამ ხარხ.

99. შავ

15

ალ ლიშდრალს მაგ ხაშდბახ ბობშარ ი მახე ღვაჟარ. შიდ იყ-
 დანის ფაუს ი სვა ხეგდურნის ალ ფაუს გიმე ძირისა ი ეჩა ლავდურ
 მეკერჩუქვენქა ხეგვწენის. ლაშდრალყი მერდლა თვითრლაყი მაგ
 ჩვაკვალენე ამშა ლიჩომს, მერხი დეშ იგქე ტანს ი ყი ხეძგვემბი
 ბგვიდ გიმყი ი ერქა ლრცენალ ხომგბენის ჩის. მერხი ქა ხეგვწენი 20
 მეკერჩუქვენქა ხოჩამდ ი მურინ-სუმინ ხატის ამშა ლიჩომს.

100. კერაჩხ

ალ ლიშდრალს ბობშარ აკვალენეს, ყი იკრდეს ემსხუ კიშხს
 ი ცალ კიშხშეგარ ღვრის, ალეს ხატულის კერკაჩხეშ ლრზის. ხალ
 მოშ ხოჯედინამდ ადინე კერკაჩხშე მუზი, ეჯი ხოჩა, მაგ დეშ იმარგ 25
 კერკაჩხეშ ლაზყი. ალეს სვა ხემთქეის ი სვა ლუმთქევან ხოჩულდ
 იმარგხ კერკაჩხეშ ლაზისა. ჩი ნუკვი ლიშდრალარს აკვალენეს ბობ-
 შარ ემსხედ ლგზორ.

101. ბოჯგინროლარ

მერუ ბოძალ ფაჟლარს ასყალიხ ბობშარ ი ყი ხეგნი ეშხუ ბობშ
კიშხარშე ალ მერუ ფაჟლარს, შიარშე სგა ხეგდურნი ი მეს ეშხუ
კიშხს იკრდე ი მეს მერმას ი იზელალ კიშხეშ მეზელალშალ, დე
5 ტალახ ხეცმი ალმარს ი დე ლიც აძღრე ბოჯგინროლარეი მეზელალს.
მეზვარისა ხეაძინ იზელალხ ბოჯგინროლარშე ბობშარ. ბოჯგინრო-
ლარე ნესგაეი ხრგხ კიშხარ ი ყიბაეი თხუმისა სგა ხოგდურის ალ
ფაჟლარს ი ეაეი იზელალხ. ალეს ხაშდბახ ლაშდრალდ ბობშარგარ.
ალ ლიშდრალს ხოშელ დემ ხენჩგდალხ, ხოხრელე გვეშ ლი. ბოჯ-
10 გინროლარეაქ ფაჟლარ ჩაგე ჩუ ხეთხის ბობშარს ი ლემარად ხულ-
ვახ ჩიგარ მერხნლუს. ბოჯგინროლარშე ჩქარდ ლოზის ხემქარალხ
უმხვარ—ალო ლოქ ხედღენ ოთჩეშეხ უშხვარ ლაშეი.

102. ბოჯი ლიარდე ლარსაჟენ ომბო

ალეს იშდრალხ ხოშა მახე დეაეარ, ჩუ იყენი ვაბჯაბელდ ეშხუ
15 მახე დეაე ი ლერსგვენ შიხენ ბობშს იგნე, ალ ბობშ ჩუ ისგერი ყი
მკერდემი ლათხემარაშ, შიარს ჩეაცხპკრე ლულარ ლოშგინ ი ლუ-
კუნკვად არი ი ხოლოი ყი ლიკრდეს. ჩუ მეყრე მახელეაე სგა ხეგ-
დურნი ალ შიარლგცხპკრა ბობშს მერქდა მეკრალისა, ლულარჩექ-
ვნქა ბობშიშ, ყი იკრდე ლერსგვენ ტოტშე ი ყი იკი ი კაჩუმ ქა
20 ხაზელალენე უსგეა-იშგვიდ ბაჟეი მიჩა თხუმეიქანქა ლკრდა ბობშს.
გვამი ბობში ი ხოშა ტანიშ ლეგ ლეკრდე ხარხ, მარა აში ბობში, ხოხრა
ტანიშ, ხოჩილ ლეკრდე ხარხ. აშა ლიჩომ ხაამედახ მეკრალისა
მერვამს ხოშა გავა ხრგხ ი ხოშა ლკემამ ლიხ, ოლო სუსტი მაროლარ
დემ იკრდეს, ლაყერუმ მდღეა, კაჩუმ ლაგნუმში. აშ ალალა გვეშ მ
25 ლი ლაყერუმ ეშხუ შიემ ბობში ლიკრდე ი ქა ლიზელალენე.

108. ბარამბად

მურგვალ ფაუს, მენგრალას, ქა ხაქეცეხ მერუ გრჯას ეშხუ პილ-
თე. ალეს ქა ხოსკრეხ თხუმს, ასყიხ აჯალ ზეჟი მადრაჯს ი სგა ხაბემხ
ჯრდინრა თეკულნოლს, ქა ლკრის ყი ლუკერემა გიმთე. ქა ლკსკრა
30 ფაჟ თხუმელს ბარამბაჟს ხატულიხ. მადრაჯს ერ თეკულნოლ ხაბ,

აღეს უი ხაჲრნეხ ბარამბაჲს ი უასპკნეხ კვარემეი. ვოდ ჩუ იჩრა-
ვრლდეს, ეჩქად ხატსიხ მადრაჲწლს ი ეჲი უიუდ ასპკნეუ ბარამბაჲს
ი ამეი უქვერცად ხატსიხ მეჲად მადრაჲს ი ბარამბაჲ დემ ქუცე ლი-
სიპს ი ვოდ უი დო ხაჲარხ ამშა ლიშდრანლ, ეჩქად აშ იშდრანლხ. ჩნს
ბობშარს მიჩა-მიჩა ბარამბრლარ ხულვახ ლუკერემა მეწვინ გიმიე 5
ასპკნეხ ი იშდრეხ თხუჲს. ალ ლიშდრანლს ბობშარგარ ხაშდბახ
ხოშწლე უნჩედნლად. ბარამბაჲ აშ ჲენსდ სიპ, ერე ლნჲარაკდ ვარ-
გლიხ, ერე „ბარამბაჲშნლ ლოქ სიპ“. ჩქარდ ერ სიპ, ეჲლა არი ლნ-
ჲარაკდ ბარამბაჲ.

104. ლირიჲანანლ

10

ლირიჲანანლს იშდრანლხ მოკლასნ ლაშდიქ ბობშარ, ხოშწლ დემ
იშდრანლხ აღეს. აშ ჩი ლიშდრანლდ ხოფშირანმინ ალ ლიშდრანლს იშ-
დრანლხ ბობშარ: ეშხუ აგის ხაცყეხ წამს ი ეჲ წამმეყ ჩუ იგნი ალ
ლიშდრანლი მგბნე ბობშ, ეჩის შიდ ხოყდნან ეშხუ ალბი ნაჲვდი
ნეცინ ფაჲლ ი კამგლი ნაჲვდი მერმე ფაჲლ, ხედისნ ხნაშხა რიყ. 15
ლერსგვენ ტოტისა ალბიან ფაჲ ხოყდნან ლიშდრანლა მგბნა ბობშს ი
ლერთენ ტოტისა ხოყდნან რიყ. უი იყედ რიყს, ხატსი ალ ჲრდი ფაჲუს
ი ქნეკნე, მარა ხოცხა, ერე ხნლმოშ ეშ ჲრდჲათე ადევარას. ეჩე ალ
რიყ ხეყვეს უენგრმას ფაყეჲვ მერმა მოშდრანლ ბობშდ, ე მოშ ენგრ-
მნე ალ რიყს მერმე ბობშ, ეჩქა ამშა მგქაფ ქა კედნი ჩუ ლეცნე წამ- 20
თე ეჲი ი იბნე რიყი ლიყენეს ი ჩუ ლუმურჲენ ეჲ რიყი მგრმი ბობშ
ლი ი ქნცანი ალ მგბნა ბობშს ი ეჩა მგქაფ ჲეჲ იგნი წამმეყ ი ჲეჲ
აკვენე რიყს ი ალე ხეყვეს ირმგდეს ფაყეჲვ, იმეჲ ერე ჲეჲ ირმგდა,
მარა ე დოშ ირმგნი, ალეჲ ქენცანი ი მგბნე ალ ჲრდი ალბიან ფაჲეჲ
უი იბმე გიშს რიყი ლაშყედნუნ ი ხექენე, ერე 10 ფაჲ ლოქ ახფასნ- 25
ნა ი ჲეშდ ტიყ ლოქ ხრზ ათხე. ჩვესგენი აჲალლდ წამმეყ, რიყს ცხაჲ
უენკედ, იმეჲ ხეყვარან, ი მახან ადევანნე ფაჲეჲვ წამხენქა, ე აჲალ
დოშ ენგრმნე ფაყეჲვ რიყს, აჲალ ენზგმნე ფაჲეჲვ ი აჲალ ლეხქემნი
ტიკარჲი ტიკარ ი აჲალ მგსრე მგბნეუდ ნი ი ამეი ედჲრდენი ვოდ
დო ენგრმნე ფაყეჲვ რიყს ი ვოდ დო ანცანდნე მგბნას ი ვოდ ჲეჲ 30
დო ესვენი წამმეყ. ეშხუ რიგი ლირიჲანანლ ლი ამკალიბ, მარა აჲალ
მერმა რიგი ლირიჲანანლსუდ იშდრანლხ ბობშარ, ხოშწლე უნჩედნ-
ლად. ლირიჲანანლს იშდრანლხ ლუფხვისა, ლუნთისა დნრ იშდრანლ
აღეს, ეჲლა ერე მგცხნსა დემ იჩმინი ამშა ლიშდრანლა.

მერმეკალიბ ლირიკანულ ლი ამეი: წამმგე ხაქდებ მერმა ფაშულს
 ი რიკს ერ აღკვანნე წამმგე მერდე, ხეკვეს ახფუშვდის წამმგე ლგ-
 კნდ ფაშულს ეჯ რიკ რიკი მგრმიდი ი ქა ე ათქადნე ალ ფაშულს, მაფ-
 ზუმსნ ათქადნე, ეჯი ხეკვეს ენზემას წამმგე მერდადი ი მუფუშვდანალ
 5 ვოდ ფაუს დო აღკვანნე წამეი ლეკნდს, ეჩქად მან ლი ლუმურჯე ი
 ხეკვეს ხეფუშვდანალდეს ეჩქად, ვოდ ფაშულს დო ხრახენი ნაფიშვდ
 რიკ. ფაუს ერ ხრახენი ნაფიშვდ რიკ ი ფაშულ ერ ჩვედკაფი, ეჩქა
 ლუმურჯე ხარ ი ქა იცადი ი მერმე ბობშარ ედგენი ეჩა ადგილჟი ი ამ-
 ეი ენხირსიხ ქა მაგ მოშდრანლ ბობშარ. ალ ლიშდრანლარს ლირიკა-
 10 ნალეუს მწვარ ლუნდენად ი გუშალიანდ იშდრანლხ ბობშარ ი ტიკი
 ლიდნესს მწვარ ხერინდლახ, ხომგურხ, ერე ლარნიკანალჟი ტიკარ ლოქ
 ითხეხ, სერ ლოქ დნსამა. საყდურს მწვარ ისდიკალ მაგ ი ძღვდ
 შგურ ხაბეახ საყდური ლქქენს. ხვადინ ლარნიკანალჟი ლიცვალჟელ
 ხოჩღენიხ ბობშარს ი ლეზვენიდ კედნიხ ხომშელუმ, ქა ხესყვედურხ,
 15 აერვამს ერ ტიკარ ხედის ლარნიკანალჟი, ი საყდურ დაგრამალ ხაძნელ
 ჩნს მუშვან მარას, საყდური ლქქენსეი ხვადინ დაგრობ ხაჩღენახ
 მოშდრანლ ბობშარს ცხად მანდე, მარა—ხომშელს. ამეი ხაზნახ არაიკი
 ლქქენს, ერე „საყდურს ლოქ ნაყირ ხოჩა, ნაყირ ქა ლოქ ხეყგი მან-
 20 რას, საყდურ ლოქ ქა დემ ხეყგი ი თელდ მიჩა გვარს ი ჟილაგს ლოქ
 ხოსდენი ივალადლიშდ“. ამლა ლი, ერე თელდ ლემშვანაერას საყ-
 დური ლისყვედურ მწვარ ხაძნელ ი ხოკვიბ, ერე დრსა ესესე ქა
 ნასყვედურ ამბავ მიჩ ი მიჩა ჟილაგს ამანდრანშდ ქა უყვენად.

105. ლინაშუნალ

ალ ლიშდრანლს ხოხრა ბობშარ იშდრანლხ, მახე ლვაჟარ დემა
 25 ი დე დნნრლარ. ჩუ ისყრახიხ ფიშირ ბობშ ი ზექი ფაშულარს ეი ხეს-
 გვრიხ, მგდნამ ალ ფაშულარ ჩაჟარ ლესეხ, კვედლარ შიარისა ხოყ-
 დნნახ მადრაჯალე მგქაფ, ხატისხ მადრაჯალს, კვედლარს, ფაშულარს
 ნაბრინვალისა ლგჩხინას ჩაჟერე მგქაფ ი ქა იქნეხ, მგდნამ ერ ჩაჟარ
 ადქმუნდენეხ ი ესქინეხ ძღვდჟი, ვოდ დო ეხფეშნიხ. ხედნ სგო-
 30 ბინ ოთჩეშნი ჩნს, ეჯი ლქქენე, ერე მიჩა ჩაჟს ლოქ ოთსერა ჩნმი
 ჩარეშდ ი ლგხნდე ლი მწვარ ი ხაეახნ ნდე. ალ ლიშდრანლს მოკლასა
 ბობშარზუმ ბობშარგარ იშდრანლხ ლუფხვისა ხომანალალდ, ლუნ-
 თისა ხოშა ძვირდ იშდრანლხ აღბიერგნქა ი აღბიერისა ხაზნახ ხვა
 რიგი ლიშდრანლ-ლიდრანლარ, მაჟებობნ ხოშა ლი აღბიერისა ი ლგნ-

მალღნე ერქა ხეხვრლის ი ღუნაჭრუეი ხოჩა ლეზობ-ლეორემი ნა-
ზობ ხოჩა გუეი არის ი ამლა ლი ხოფშირამინ აღბიერისა ლიშღ-
რალარ.

106. თერალე ლიტაშენ

ალეს იშღრალს ეზრისგალა ბობშარ. ეშხუ ბობშ ჩუ ისგვრი 5
გიმეი ეი ლემორთხე ი თერალს ჩუ იტკუნე, მერმე ბობშ ეი ხე ვნი
მგლჩად აღ თერალლუტკუნა ბობშს ი ეი ლემორთხას გიმეი, იშ-
გენ ეშჩუ მერდე ბობშარ კედნის თვითოლაეი ი ხაკუხ ერ ხაკვდის
თერალლუტკუნა ბობშს, მარა თხუმეი მეგნე ბობშ დემ ხამბე აშშა
ლიყერს, ხელჩე მარჯულდ ი მეკედ ბობშს ლაყერდ იშთხვარს ხოქა- 10
რლე ი ხატსი ლალარტყენლენჩუ, ეიბოვ, ტანთე, ლიყერ იშთხვიშ
მე ლი წეს ი ამეი იეჩი მეკედ ბობშარს ვოდი-ვოდ ხნამედა ი შო-
მნაჲ ერ დეშ ედვუჩნე ი ხაკდე აერვალე თერალლუტკუნა ბობშს,
ერქა სერ ქა იცადი ეჯი ი, ხედნემი ხაკიდ, მგლჩად ეჯი ხეკვეს ეს-
სგურდეს თერალლუტკუნა ბობშში ი ამეი იშღრალს ვოდ დო ეხეა- 15
რის, ერქად.

107. ჰიშხაშ ბარჯალეი

აღ ლიშღრალს ეზრისგალა ბობშარ იშღრალს, აეს აღბიერისა
ი აეს ლუფხვისა. ლიშურყევაშლ ლადენი ხეზნანს აღ ჰიშხაში ლის-
რულე. უტკუნ დომდილადეღ წეს ლას, ერე ხომშლს აღ ჰიშხაშ 20
ხოჩმინანს, ეჯურ მე ხეყდა. ეი ინზორის ფიშირლეთ, მგქშხაშიერ
ჩუ იგნის ი შიარს უშხვარ ბარჯალეი ხადესხ აეშდ ი აედ აერვეშდ
მარე ი აედ აჯალ ხოფშირაულ, აღმარე ბარჯალთეეი ეი ღვრის მერმე
წყება მოქშხაშა ი ეჯმარნ ტოტარს უშხვარე ბარჯალეი ხადესხ ი
ეჯნოვშ იგქეს თხუმს ეიქან, ჩუბეშარ ხატულის, ერე ქა ლოქ ექქად- 25
ნედ ი ჩუ ლოქ აჯშდეღ ბარჯალხენჩუ, ეიბეშარ ხატულის, ერე ეი
ლოქ ეჯთილედ ი ლომგინპილს ქა ხოქდენის ჩუბეშარ ი ჩუ შჯდნის
ბარჯალეინა მეგნე მოქშხაშა ძირთე ი ლი სეირობ ი ლინცენალ. ეჩ-
ქად ამეი ხეშდაბდახ, მარა ათხეშ მრ მიხალ.

ლიმხნარწის ხატულის ეშხუ ლადელს, თანაფგნლო ვოხუშდნუშდ ლადელ ერ ქა ღერი, ეჭ ლადელს. ბაპარ სული წმინდის მოფენას ხატულდახ ალ ლადელს. ეჭ ლადელ სოფელ სასაშთე სგა დსა იხნახ, 5 ყარვლარს აგნახ სოფელთქმასა ლაქედ შუქეკარეი ი ეჭმარ ნაქამ მარას სოფელთქმასა დემ იხნახ ეჭ ლადელ, მა შიდღნ ნაქამ მარემი სოფელთე ლიხნე. ალ წესს ხემდაბდახ ერქად, ეჭ ლადელ უქმ ხნდახ ი ლიდბამ ხაგდგნს სოფელ სასაში თხუმისა, სგიმრასს ხატულის ეჭ გიმს, იმეჟ ერ ლიდბამ ხაგდგნს. ხომა მეგემჩუქენ ი ხომა კა- 10 სალ ბეჩეი ქა იდბამდახ ზურალელ, ქანყახ თაშარ ტაბლარს ი ხემზგრდახ სგიმრასული ლიცი ლილუხვევ ბედეი, ერე სგიმრასული ლიცი დრსა ალლუხვევლას. ქა ლედბამა თაშარ ტაბლარს დეჟეარ მრუმ ხამზგრდახ სგიმრასული ლიცი პილეი ი ზურალელ—მრუმ ხომა ბეჩმეყ. დეჟეარ ჟი ლემზგრან ჩუ იზბგდახ ლიციე პილეი მგნაყ ტაბ- 15 ლარს. ზურალელ გიმე ღერბათს მერ ხემზგრდახ ი ბეჩს კურუ ხნდა, ღერხის ტაბლარს კურუთქმასა აქვენახ გიმე ღერთალემდ ალ ლიმხნარწი ლადელ. სოფლი ბობშარს ლიმხნარწი ლადლიშდ სგიმრასულთე ლაზდ ჟი ლემარე ხუღვენდახ ჩნს ყარი დაშნარს ი მქეარ ხახადგნს ლიმხნარწი ლიკედ, ჟი ღგრდახ ალ ლადელ სგიმრასთე ი 20 იხნახ ყარი დაშნარსუე ლიცივალს უშხენარისა, მგედნაჟ ერ ამხეარცახან, ეჟეი უშხეარ ხემშალდახ ი ხატსგდახ ალ ყარი დაშნარს უშხეარს ი დაშნარსი ბენდიხდ აგნახ ყარიშს ი ჩუ ტეხნოლხ მინე აგიართე დაშნარულაჟ მაგ. იმნარ დო ლას ალ წეს, ამშა დსამა ხომქეარა.

109. ლაზანთა ლითოც

25 მეშვან მარას თოფ მაღურდ სურუ ხალატ ჩნს, სერთხნ ათხნ დროჟა თოფარ. ვოდ ათხნ დროჟა მახე თოფარ დო ანკადხ, ერქად კაჟიან თოფნლარ ხალვენახ ჩნს, მარა ამ ხალტენახ ალ კაჟიან ლეჩეხმან თოფნლარ, ერე ალ თოფრე სალტარ ღერხის ვოქრემ ი ღერხის წყელჟან თეთრიშ ხალვენახ მესყე ი ეჭმარე ლაზნანს, 30 ლიფერვანის ი ლიციმენის, ქა ხაყენოლნახ თელდ, ხოჩა ბიდარ ხალენახ, ღერხის—ღემდვე ბელიშ, ღერხის—მანჩვიშ ი ღერხის—ნაბდიშ, დრსა ლოქ ეთძლირენდებ ცხეკარისა ავდრიანობეი ი დრსა ლოქ ეთგენჯენდებ. თოფარ ხეჟა რიგიშ ხალვენახ, ღერხის—სტამბე-

ლა კუთხეარ, აერხის—ნამცაჲ ი ამეი იშგენ. აშ ლგონ ხადენახ ალ
კაჲიან თოფარს, აერხის ეშ, ერე თელდ ლაჲრაჲ. უხარ ლგონ ხა-
დენა სტამბელა კუთხს, ხედისნ ერე ჯაბ მრ ხეგნოლ, მარა ჯაბ ხე-
დისნ ხეგნოლ, ეჲის ლგონ მხ ხადენა ეახუმ, იშუმნ ჯაბურ თოფს.
ხოჩა მეთხეიარს ერ ხელგენოლ ლჲჩხმახ თოფ ი ხეაჲ ნადირს აღ- 5
გარნოლ, ალე თოფი ტარ ხებენახ ი ეჲ თოფს აქენნახ. სასაში სო-
ფელისა ლგმარდ ხოჩა მეთხეიარ მარე, აეჲა ხაჲშხენა, ი ეჩა თოფ
ედვოდან, აეჲ ლგდგარან, ეჩხე შვანთე, ჰადნშთე, ი ეჲ თოფი ნა-
ფას კუმაშდ, ჯანდ ი ფურდ, ეშხუ კალ ანგოშლებ, ეჲი მაგ ჯან ი ფურ
ედკიდხ ჰადნშარდ აეჲ თოფისა. ალ ამბაჲ ათხენხი ლას, მარა ათხე 10
დროჲა მახა თოფარე ლიკდნლდ ლას. ამშუმ ნაფასი ნაქიდ თოფ
ათხეჲ ჩვარი სოფელ ადნშისა გეგანშურმჲჲ. ხოჩა თოფი ლიღენე
მეზგას მენვარ ხაჲახ ჩნს ი ამლა იღვახ თეს თოფი გუნლა შვანარ,
ნადირ ლაჲდნ სურუ ხეაჲ არი ი ლათხეიარდ მრ ხამკახგნდებ, თხუმე
ლაღჩად ი დაბარე ლაღჩად ხამკახხ თოფარ. ლუფხვისა დემდვარ- 15
ხენ ლიხ ლელჩე დაბარ ჩი ლჲთ, ოდო უღჩად მხ ხაჲახ დაბარს ჩუ
ლეკვრად ი ამშა დამშურ მაგ ითჲალხ, ერე თოფარ ითხახ ი ხუღ-
ვენდებ ლაჲმედლ მჲწუხენნაშდ. სურთხნ ჯვინელ დროჲაღჲი, ლნჲ-
მახე ერ ხნდახ უშხენარისა გვარს ი გვარს, აედ სოფელს ი სოფელს,
ეჩჲა თოფარულაჲ მაჲ ხეჲმედროლხ?! თხუმე ლაწორჲი ლაჲდნშ თო- 20
ფურ დემ იწვრუდახ თხუმს. ჩუ ხადრაჯნახ ამახეს ეჩჲად, ლეწვრი
გემე ერ ხეჲჲკვროლხ, ი ეჲი ლგმდაგრინხ, ერე მუწვრის, მგდრაჲის,
დრსამა ხაჲრენ, ოდო მუწვრის ლახ ესამა ოხრეკნოლ, ეჩჲა ლგწორ
მამ ოროლ ი ამნარ ჩნნარ თოფ ლას მუშევან მარნში ლერსგვენ მე-
კერ ი ამლა ხადენა ლგგონ თოფს ი ხაზ ათხე ლაჲდნშ მახა დროჲა 25
თოფს. ხეაჲ ნავარ ხელკიხ თოფი ბედშე, ხეაჲ დაგრობ იჩმნნოლ,
მარა თოფი ლგგონს ეშ მნდ ეხქნფან შვანისა ჩიქე ი ამანლოშ მრ
მიხალ, მაჲ დო ორი. მარა ამანლო ერ ეხექნფი თოფი ლგგონს ი
თოფი მალატს, ალე ჲა თერა ეჲლა, ერე ათხად მაგ უთვრად ლასხ
ჩუ მესდე, კლასარ დემე ვრდახ ი უთვრა ხალხ ხექდროლხ, ოდო ათხე 30
დროჲაჲი ჩაჲგ სოფლი-სოფელნ კლასარ ლგგხ, მაგ ჩვედთორანხ
ი ჯვინელ დროჲაშალ დემ ილდენალხ ლუთრუ ი, მაჲ საკვრელ ლი,
თოფრე ლგგონსნ ეხექნფი სურ, მნდნე ათხეჲ ფარცაგდ ლგქნფ ხარ.
დნს ხოჲიბხ ლათრფალდ ი ლნჲმახენალნ მამა ლი უშხენარემ. მაჲ
ღალ ხერის ჯვინელ ჩუჩხუტ თოფნოლარ, მნდნე ათხე დროჲა-მახე 35
ვინტოკველნ. ჯვინელ კაჲიან თოფარს ათხე მახე აღმეზიარ ჲნა დემ
ხსინჩავიხ, ცუდდ ერ ხაშჩუქერა, აშამსნ დემ ჲენქენეხ. ეჩჲადა დრო-

ჟეი ლემეებ ლადლარეი ი ღენგემურეი ლეშანს ლემგემინს ი თოფრე პატრონუ ხათოფნახ ლეშანს ი აერევა მოშ ხაჯდა, ძღვდ ხაეხუნდა ი თოფს ლნადრე მევარ აქებნახ. ხეადინ ლეჯმარას ლემგემინს ლეშანდ ი აერევა ერ ქა ხაჯდა, ლეჯმარეჟე ეჩა ირრლ. ხეადინ 5 დინ ნელეშტს ი აედ დაცვლს ლემგემინს ლეშანდ ი ეჯი ქა მჯყერიშ ირრლ, მაჟ საკვრელ ლი. აშ ლათხეიარისა ი მეწვინდ ლეშანი ლაყერისა მუშვან შნრას ქა დნრ მოშ ი დწმსგნ მნრე მოშ ხასრინა ი ათხე ლნადრეშ მეწვინდ ლათოფისა მუშვან მნრას ქა დნრმოშ ხასრე, იმთჟა დო ადინე. ხოჩდახ ფიშირს ლასვლდათს, ხოჩდახ ფიშირს ლა- 10 შადლისა ი მაგ უახნრიან მეკედხ ი ჩნმიშდ ხოსრახ შვანარს ლათოფისა ი ლამარგობისნა ლნადრეშ, იმჟა დო ლემარდხ ლაკვამლენა აგის.

110. შიარო სანა

ალეს ამეი იღრნლხ ეზრნსგნლა ბობშარ: ეშხუ ბობშ ლეხგულდრი 15 მიჩა ლერთენ შის ლერსგვენ შიეშ შიე ლანკვამჯე ი ამეიულ ლეხგულდრი მერმე ბობშ რელსგვენ შიეშ მიჩა ლერთენ შის შიე ლანკვამჯე ი ალ აერუ ბობშ უშხვართეჟა ადინეხ ფედმათე ი სვა ლეხგულდრიხ უშხვარე შიარს შიარე ლანკველმჯე აერქქდა, ამეი ერე ეშხემი ლერთენ ში ლეხგულდრი მერმემი ლერსგვენ შის ი მერმემი ლერთენ 20 ში ლეხგულდრი ეშხემი ლერსგვენ შის ი ეი ისყი შიარე ნაე სკამ. ამხნვეთეი ასგვრეხ მესმამ ი ეჯი მეკრალს ხაბჯაგე უშხვარ შიარლუგდურა ბობშარს ი ხაზელლენეხ შიარეწენე ლუსგვრა მესმა ბობშს ვრბა ხანს, ვოდ ეი დო ეხეარბხ, ეჩქად ი ეჩანლო ჩუ ფუშედეხ უშხვარ ლუგდურა შიარს ი მესმე ბობშ კაჩუშ ესგენი ალმარე ნესგა- 25 ჩუნე.

111. ლეგრალე ლიფშვადანალ

ალ ლიღრნლ ხეზნანხ ბობშარსგარ თამფიერალეი. ჩუ იგმდ ეშხუ ბობშ ლეგრას ეშხუ აგის ი ჟეჟ ლეგრაჯახან განხენ იგნრლ. ანლინა ეშხუ ბობშ ი ახფიშვდა ლეგრას ჩუ ლეგმა ლეგრას, ქა ე მოშ 30 ხაჯდა ი ლეგრას ქნდგურნინა განთე, დო ეჯ ლეგრე ქა მჯყერ ბობშ იშ ირრლ, ქა ე ათქადნა ლეგრას, დო ქა ლეფიშედ ლეგრე ჩუ

მგვემიშ ირროლ ი ამეი. ხეა ლახ ახფიშედახ ი ქათქადნახ, ეჩქა ხეაა ლეგრულ ხენზორროლ ი ლუმურჯე ლას. ჩუ მგვემიშდ ხოჩან, ერე ხალმოშ ჯოდას ადგემნა ლეგრას, ეჩქა ხოფშირანმინ ქა ხაქდენდახ, მარა მეფეშედანალას ხოცხანდახ, ერე ხოშა ფედას ხარანს ლეფეშედანალ ლეგრალ ი ეჩქა ხოფშირანმინ ლას იმედ ქა ლიყერიშ. ლეგ- 5 რეში ლიგემ ი ლიფეშედანალ მამხუმეჩა დენ ხეკვეს ლემარულას, ფედასან ჯოდას, ალე სგობდ ისეიბროლ.

112. ლიპრონეხელ

ალე ეზრისგელა ბობშარე ლიშდრალ ლი. ლახეს ერ ხაყახ ფუ-
რალ ლალხუნად, ეჩქა იშდრალხ ფურალე მკლდედ ქყინტროლარ 10
ლაქრონქმელეი. ალ ლიშდრალ მერუ რიგიშ ლი. ლახეს ერ იშდრალხ,
ეჭ ლიქრონქმელ ამკალიბ ლი: ნაყ ადგილეი ჩუ ხაყეხ მენგრალა
ზექი წამს ნანკლათხან ლალარტყნლოთეი მომალს, ჩუ ლეცრე გიმი-
სა ალ წამ ხეკვეს ბეგიდ ლესეს, ერ დრსა ედქუთენდეს, ოლო მექ-
თუნალს მან ხაყა. ალ წამს თხუმ სკერი ხერი ი ეჭ სკერი თხუმეი 15
ხაგფენიხ ჯრდი, ბეგი ფაუს, ეშხუ საჯენი ნაჯედას; ეაეი ხეკვეს
ესგაფენდეს ჩუ ლეცრე წამი სკერი თხუმეი, ერე ეშ ისპენალდეს
ჩითე. ეშხუ ქყინტ ყესბაჯგი ალ ჯრდი ფაუს ჯადშე ეშხუ პილოთე ი
თხუნს ლეჟა ირო, ამეი მერმა პილეი მერმე ქყინტ ესბაჯგი ჯადშე ი
თხუმს ალ ქყინტ ლექვა ირო ი ხაყდეს კიშხარს გიმი ი ყენბინენხ 20
ლისპენალს მურგვალდ, კიშხარს გიმს ხორკინეხ ი ხეკვდის ჩქარდ
სიპნიხ ი ხეკვდის წყნაროლდ. ალ მერუ მოშდრალს ერ ყეხუარის
ლიქრონქმელ, ალმარ ყენშომენხ ი მერმე წყება ქყინტარ ლეხცა-
დის, ლო—მესმე ი ამეი მესგვა ხენდი ლიშდრალ ი ლიქრონქმელ, მაგ
ჩევედხენენ ლაქრონქნის ი ყესბიზი ლიშდრალს ვოდ ხენდის. 25
წამეი ლეცრე ფაუ ი წამ ამეი მესყე ჩვარი უხენრად ი შომამა შეს ხენ-
დის, კედნოლნიხ ი იქრონქმელნიხ. ალ ლიშდრალს ქყინტროლარგარ
ხაშდბახ, ზურალელე უნჩედნალად. ზურალელე ხოფშირანმინ ბალქო
ლიშდრალშე იშდრეხ თხუმს ლემეებ ლადლარეი ი უქმ ლადლარეი,
დორი აშ ხენყავხ უშხენარ, ხოშა ნალად ლალხოშ ზურალელე, ი 30
ქეყენი რიქი-რაქას ხომბვიხ უშხენარ, მამა ნემე ჩუ შესამა ლეჩმინელი
ი მედ ქა შესამა ხასმახ იმვალე, მარა ლალხოშ ზურალელე ისნავარე
ლნმბეიეშე იშდრეხ თხუმს ხოფშირანმინ. მერმე რიგი ლიქრონქმელ
ამეი ლი: კუთხ ბეჩეი ხადესხ საჯენი ნაჯედი ფიცარს, ნაყ გიმი ხე-

კვეს არდეს კუთხ ბეჩ, ფიცრი ლადნს, ი დამბალდ ხეკვეს არდეს ალ
კუთხ ბეჩ. ჟი ხესგვრიხ ბეჩეი ლგდა ფიცარს, ალ ფიცარს მეს ეშხუ
ხოსუმფე ლუსგვრე ი მეს მურმე, ერხენიშ ი ამხენი თხუმვარეი მეს-
გვრულ, ი მეს ეშხუ თხუმხენ იჩი ბეჩეი ლგდე ფიცარ ი მეს—მურმა
5 თხუმხენ ი ამეი იკრნქმელხ ფიცრი თხუმვარეი მესგვრე ჭყინტრ-
ლარ, ჟი ვოდ დო ეხეარის, ერქად. ეჩანლო მურმე წყება მეკრნქმ-
ელა ესგვრიხ ფიცარეი ი ეჯმარ იშდრანლნის, ლო მესმე წყებაუდ
ლესცანდის ალმარს ი ამეი ქენხირისის ლაქრნქმელდ მეკედ ჭყინ-
ტროლარ მაგ. ალ ლიშდრანლს ხოშა ნალალდ ხოხრა ბობშარ ხამდბახ,
10 ხვადინ მოკლასა ბობშარ იკრნქმელხ ბეჩეი ლგდა ფიცარეი, ფი-
ცარ ე მრ ხელენის, ლო მეწვინ მენგრა მამხნერი ზექსი ჟი ხადნსხ
ლაქრნქმელდ.

113. ლაგნწარ

მედ ქამ, მეზვისა, ი მედ ქორს ხორკინეხ თეკეს მერუ ფად კვლ-
15 თხი ავის ი თვითოლაეი ჟი ხესგვრიხ თეკევი ი მედ მესგვრე აგრწე
მიჩა თხუმს ი მედ მურმე ხოჯერე ქა ლაგნწად ი ამეი იბნე ლიგნ-
წალს თეკულეი მესგვრე ი ვობახანს იგნწალ, ვოდ ჟი დო ეხეარი ი
ეჩანლო მურმე ესგვრი ჟი თეკულეი ი ეჯიუდ იგნწალნი, ეჩანლო—
მესმე ი ამეი ქა იხრისის მაგ, მერვამ მეკდე ნრის ლაშდრანლდ ი თხუ-
20 მე ლაშდბგნად. ლიგნწალ ეზრნსგალა ჭყინტროლარსი ხასამხ ი ხო-
ხრა ბობშარს ლმადრეშ ჩის. ლაგნწალთე ჭყინტარგქა დინროლარნი
ხენჩგდალხ ლალხოშ ზურალელგქა მაგ. მერხი ლაგნწალ თეკულ-
ჟი ლასგვრად კოქროლ სკამულს იგემ ი ეჩეი ხესგვრი.

114. კიჩხ

მედ ქორს ხაქდებ ჯრდი კიჩხს ი მედ—ქამ ი კიჩხი ცანდარს ში-
25 არშე ჟი ხაქიმხ კიჩხი თხუმთევი ქიშხარე კიჩხი ცანდარეი უბაჯ-
გად. გვამი ლეტანს მუვარ გარჯ ხარ შიარმუვარ, ქიშხარე უწვანად,
ჟი ლიქემ კიჩხი თხუმთევი. ხოშა აში ლეტან მერვამ ნრი, ეჯი ჟი
დგრი კიჩხი თხუმთევი. მეკრალისა ნალქამში ხაკუ მამუნე ალ ლიშ-
30 დრანლს. ალეს აკვმალენეხ ბობშარ ი ხოშა მახედვარნი ხვადინ,
ზურალელ დემ ხენჩგდალხ ალ ლიშდრანლთე; ჟი ლაზეი მუვარ ხეფ-

შენიხ, მარა ჩუ ლატეხეი მამა, ჩუ ტენიხ უფრმად. კიჩხ ხეკვეს ბე-
გი ლესეს ი ცანდარნ ბეგიდ ხანდეს მესყე, ოლო ნავბედრი ღალ ორი
ი ჩვაკვეშეს ცანდ ი მედ ქვხქეფეს, ერქა ჟიქანჩუ ნაშყედ შიშდ ღალ
ესფეთქენი გიმი.

115. შიარშვ ლისაზნალ

5.

ალ ლიშდრალს ხაშდბახ ხალ ხობრულ, ეშ ხოშელნ, ლალხოშ
მარულგენქა ი ზურალელგენქა მაგ. ალ ლიშდრალ ლი ამეი: სგა ხეგ-
დურნიხ უშხვარ მერუ მარე შიარშვ, ლერსგვენ შიარ ეშხემიშ ი
მერმემიშ უშხვარ ლუგდურე ი ლერთენ შიარ ლნადრეშ—უშხვარ ი
ამეი შიარლუგდურე თხუმვარს ხაგვეწუნეს მეკრალჩუქვენქა ი მა- 10.
ხან, იმეჩე ლგვანხ, ემეიუდ ესგენიხ ი ამეი ვრბაშინ იტვრხანიხ
ალ ლიშდრალს, ვოდ ჟი დო ეხეარის ამშა ლიჩომ. ჩიქ ეშხუ წყედა
ხაშდბა ამეი, ლო—მერმე წყედა, ლო—მესმე ი ამეი ქა იხრისიხ მაგ,
ლაშდრალდ მოკედ ბობშარ ორიხან—მახე ღვაყარ. ეშ ისკენიხ, თხუმ-
ვარს შერ ხაგვეწუნეს მეკრალჩუქვენქა, ერქას. ხალმოშ ხვადინ იჩოხ 15.
თხუმვარე ლიგვეწუნეს, ეჭი ხოცხახ.

110. ლიბრალ

ლუფხვისა, ათვირუეი ჩინ მაშენე ხასამხ ბობშარს ი ხოშვლარ-
ნ, ნრმ ქალა, მუზი ლიცისა ტანი ლიბრალ. ლიცი პილყი იხვრამე-
ლიხ ფიშირ ეშხულ, ქა ნღეხ ლერექეს ი სგა ღვრის ლიციე, ხემქა- 20.
რალხ უშხვარ ლიციქა ლიზის მერმა პილთე, მარა ცურავ დანს ხოხალ
მუშვანს, ექლა ერე მუზი ლიცი ღარშალ ესლრი. ცურავ ჩუჲ ერ ხო-
ხალდებ, ეში ჰიშხემ ლიზის იმქარალხ ლიციქა. ლალარტყენლდ ერ
ხეაშლხ მუზი ლიცი, ერექა ქა ღვრის, მარა მუქოდნუნ მეაშლ ლიციქა
დემ ღვრის მერხი, ჩუ ლიშგვდიდ ხაყლუნიხ. ლაბრალდ ითიხ მუ- 25.
ზი ლიცისა ლურლუცს ი დგნორ აგის, ერე ქა დომ ადმას ლიციემ
მერვალე ი დოსა ადმგულდას. დგნორ ლიცისა მობრალ ბობშარ არშ-
ვლარს აბულეხ, ჟი ხეყენიხ კადშე ი ხეთვრამელხ ცურავი ლიშთქევეს,
მარა ცურავს ამნოვე ეში დემ ხემთქევის, მევარ ქვერ ლიხ შვანე ლი-
ცარ ი ამლა ხვაჲ ხანს ლიცისა ლიგნეს მშ ხაყა, ლიკვლპკენეს ხაბნანს- 30.
ვენე ქვერ ლიცი მარას ი ამლა ლი, ერე ჩუ დემ იჩრავიხ ლიცისა მო-

რავდ ი ამლა მგრეს ლი, ერე ცურავ მუშევან მწრას დწს ახვად ი ჩჷმ
დწს ლალ ხოხალ. სგწვიშარს ჩწსშწლ ხოხალხ ცურავ, ლამგემთე ერ
კედწიხ შწვანთე ი მეგმი ჯორგ ერ ისყი ლიცისა, ერქა სგწვი მწრე,
ცურავი მუწომ, სგა ღგრი ლგწრავა ჯორგთე ი ჟი ფუშედე ჯორგს
:5 ი აგეს ლიც ლექწვწ ლგწრავა მეგმარს. ლამგემთე მგშაად კედწიხ
მეგმარე მგგესღ სგწვიშარ ი ხოწულდ იმარგხ ლიცისა ეჯმარ, მწ ხაყ-
ლწწიხ ლიშგვდიდ, ცურავ წრ ხოხალხ, ეჯლა.

117. ლარსგწვენ შიგწ აში ბიჩი ლიკწწწ

ჩუ ისკრრიხ ეშხუ წყებად ეშხუ ხაჷი ფიშირღწთ ბობშ ი შიდ
:10 იყდწწი თვითრღლაჟი მაგ თვით აში ბეჩღლს ი აკწწწწ ლერსგვეწ
შიგწ, ხწლ მოშ წს ხწამედი ნალკმაში, ეაჟი ი ხედწ ხოჯვდიწმთე
ადკწწწწწ, ეჯი რრი ჩწმი მგსრე ბეჩი ლაკწწწწწწსა. აესი-აეს მუწი ლიცე
პილყი ისკრრიხ რიყისა ი ლიცეჩხენთე აკწწწწ ბეჩარს. აერხწწღღე
ხოგეს ლიცეჩხენთე ი სგა შყედწი ლიცთეწსა ქა ნაკწწწ ბეჩ ი აერ-
:15 ხწ ნაკწწწ ქწა ხესრიწი ლიცეჩხენთე პილს ძღღღე ი ეჯი რრი ჩწმი
მგსრე. მეკრწწწწსა ხეფმენიხ, სერთხწ ლერსგვეწ მეკერისა, ხედ-
ვწმ აკწწწწ ბეჩს; აღეს ლიბწწწწლს ხატწლიხ. ლიბწწწწლ ლოქ ოგწწ-
ღეს, უშხევარ ამყი ხაყლეს ბობშარ ი ჟი იბწეხ ლიბწწწწლს.

118. ხატწწწწწწ

:20 სატყვეფთაა ბობშარე ლაშღრწლ ლი. აღეს ასყიხ გეყრუწა მეგ-
მიშს, გუგვს ქა ხოკედხ ი ერხწწწწწწსა ხამგერგწწწწ შღიხგწწი კვეღლი
ზუმბაას. კგღეს ბელყეჩი კვირხილს ფიშირს ი სგა იღწწს სატყვე-
ფთაათეწსა, სგა ხოჯვწრეხ ზუმბაას ი ტყვიფს იკედ, კვირხილ ერ
შყედწი სატყვეფთააგწწწქა, ერქა ტამბაჩააგწუმ აერს იკედ. ტყვიფს
:25 წრ იკედ, ეჯი ხასამაბ. აეს უშხევარ ხომწწწწწწ ბობშარ ი ქა ხაფშედეს
თოფშწლ, მარა ჟი ღღე ხეზგუწიხ კვირხილი ნაყირ ეშაგეში. ამწწწწ
იშღრწლს ლუფხვისა, კვირხლობ ერ ლი, ერქას, ოღო ლუწთისა ღწსა
ითხი კვირხილ. სატყვეფთაა თოფი სტეწრი ნანგრი ლი ი ნაჯვღან
ეშხუ კითხს ხოსერ აერხი ი აერხწწწ მეკეწწლ ლი, თოფშწლ ირკიწეხ
:30 აღეს ბობშარ.

ლაჟინარ სატყვეფიას ხაჯეშ, მარა თხუმ მს ხარ სატყვეფიამ-
 შალ უგემერა. ალეს თხუმისა სგა ხაგემერეს ეშხეხენ კოკრლ, ფხუ-
 ლემი ნანგრი, ზექელა ნაქეციულს, ნესგაქა მეფტას, ეშხუ გრჯემი
 ნაჯდის. მერმა თხუმხენისა ზუმბამს ხაცყეხ ბარღვისა. ალე ბარღვ 5
 ხეკეეს ლესეს თხუმნემ ვოკერდ. ზუმბამ შდიხჯნდი კვედლიშ ხეკ-
 ვეს ლესეს ი შიე ლაგდურ ხნდეს. ალ ზუმბამს ვოკერს ქანრლს ხა-
 კრნეს ი სგა ერ იღესხ სატყვეფიამშალ მესყა ლაჟინართე, სგა ხე-
 კეეს ადქეიქახ ლიცთე ი ჟი ერ ოხბდნის ზუმბამს ჟიბავ, ერქა ლიცს
 ჟი იწუხვე ალ ზუმბამ ი სგა კვდე ლაჟინართემსა ხენსგათეჟი ეშრ, 10
 სერ ე მრდე ი ჟი ერ ესთელი ლაგდურხენისა ზუმბამს, ერქა ლიცს
 ქეჟყრბე ჯრდმათე. ნაჯვდან ქითხლ ხონჯვდა ლი ლაჟინარ ი გეყრუ-
 შა ზექიმ ლი ალშა. ამნოვმ ჩეაძლრეს ბობშარ უშხევარ, ჯრდმათე
 ხაყქრბეს უშხევარ. სერთხი ლუფხვისა ფიშრამინ იმღრნლხ ამნოვმ
 ბობშარ, შიდ იყდნის შნსა ი იჟყრბელხ ლაჟინარშე. 15

120. თეკულნოვ ლიხანალ

თვით ბობშს შიდ ხოყდნახა შიარისა ეშხუ კალი ნაჯვდი თეკუ-
 ლნლ, სგა ხოგდურის ერხემ ი ამხე თხუმვარისა ალ თეკულნლს,
 იქაძრლეს თხუმეიქანქა ი ქანსენეს ალ თეკულნლქა ი ესღრის ამეი 20
 ლასკნალუმ სგობდ, ვოდ დო ეხეარის, ერქად. ჩუ ლესკნბ ლაქედ-
 ნუნ ხედრ მოშ მანკეი აკდენი თეკულნლქა ლასკნალუმ, ეჯი რიი მგ-
 სრე ჩნმიშ ალ ლასკნალეი. კყინტრლარგარ იღრნლხ, დნრლარ დემ
 ხენჩგდნლხ ამხნე ი დე ხოშელ.

121. შაუთი ლიხანალ

ჩუ ხაცყეხ მერუ ფაუს ნაკ გიმეი, ნანკლათხან მუჟოდთეჟი მო- 25
 ძალს ი ნაჯვდან მედურ-ხენსგა კალს. ალმარს ჟი ხაშკანდის ჟიქან-
 ქა მესმა ფაუს ემაი ბგვიდ, ერე ხეკეეს დრმ იქთუნლდეს ი მშეარ
 ბგვიდ ხეშკანდნდეს ალ ჟიქანქა ლვდე ფაუ ჩუ ლვცრე მერუ ფაუჟი.
 ამეი იმღრნლხ ხოშა-ხოშა კყინტრლარ ი ხეაფდინ—მახე ლეაყარნ.
 ლალარტყინლშე ხებაჯვის წამარეი ლვშკანდა ფაუს ი თხუმშე ქა ის- 30

პენიხ, აეს კიშხარ ხეყრენიხ ყიბავ ი აეს თხუბ. ხედრ მოშ ხოშა ჩქარდ სიპნი ქა ლგდა ფაუყი ი ხვადინ, ეჯი რი ხოჩა ლამარგიშ ი მგსრე ლნადრ ჩრმიშ. იცნდუნიხ ალ ფაუყი ჩიქ ეშხუ ი ლო მერმე. თელდ ხოხრა ბობშარ დეშ იშდრალხ ამეყი ი დე დნრლარ ხენჩგ-
5 დალხ ამხნე. ასყიხ აჯალ მერმაკალიბდ ალ ფაუყარს: აერუ წამი მგ-
ქაფ ხაკყეხ ვრშთხე წამს ი აერუ ჯრდი ფაუს ხაშკადიხ ვრშთხე წამ-
ყი უშხვარე ნაფდიაყი, ეყი ერე ლერსგვენ ი ლერთენ შიარ ყესდნენ-
დენ ფაუყარყი, წამარყი ერ ხაშკადახ, ეჯმარყი ი ეჩეყი ისპგნალხ
10 ისპგნალხ. აეზვარისა ი ლაშდრალ აგის ხულვახ მგსყე ამკალიბ ლაშ-
დრალარ.

122. ზიშხარა მდღრმტთა ლიჩანენი

ალეს ხოხრა ბობშარ დეშ იჩოხ, ხოშა კყინტრლარგარ იშდრალხ. თხუმს ი შიარს ხაბჯგეხ გიმი, კიშხარს ყაქჩენიხ მეწვინდ მდღრქც-
15 თე ი ჩუ იჩრავიხ ეყი ვრბახანს. ამეყი ტაშს ემოშ ხაკდე ვრბაშინ, ლო ეჯი ლამარგ ლი ი მგსრე ლნადრშ ჩრმიშ. ხვადინ ხეყრენიხ მარცხ ტაში ლაყერყი ი ბრიგს იყედნ გიმი, ქა ერ ისპიხ. აერხი ეშხუ აგიხენქა მერმა აგითე ქა ლიქეხსნ ჩვაკვმალენეხ, ქა ქეხნიხ თხუშმე ი შიარშე, კიშხარ ყი ლკაჩ, ი ამშა მუჩომს სგა ხეფვენეხ მგსგლიარ
20 ი აქენბნეხ, ერე ეზარდ ლოქ იმარგ.

128. მჰარალშე ტანი ლიძას

ამშა ლიჩომ ჩინ მჰ ნამედა, ჩინ მაშენე ლეგერჯე ლიშდრალ ალე ლი, ამშა ლიჩომ ხოშელს, მახელვაყარსგარ, ხნამედახ, ბობშარ ალეს ქნა დეშ ხაკენახ. ალე ამეყი ლი: აერქდა შიარშე სგა ხეგდურ-
25 ნიხ თხუმიქიქანქა კვლთხი ლაგდურს, ბგგის იმვალამ, ერ დრსა აყ-
ვეშეს ი დრსა ხოლლატას. ჩუ ხერკინიხ ტანშე შიარყი ი ხეკვეს ყედ-
ტეხიხ ტან ყიბავ კიშხარე უკმარად ი შიარყი ესბჯგენდენ ყიქანჩუ. ალეს აში ლეტან ე მოშ იჩო, ოლო იშგენ დეშ, გვამი მარე დეშ იტ-
ხე ტანს მეკრალშე, კიშხარე უკმარად. კიშხარ ხეკვეს მეწვინდ,
30 ტყუბდ, ხულვენდენ, ერე ტანი ყიბავ ლაბდერყი ჩუჲ დრსა ადქუთ-
ნახ კიშხარ.

სვარტი მეგემ ერ ნი, არჩხლარ ერ მაღურდ დრსა ხერი კეცხელენქა, ეჯალიბ მეგემს ერ ხეწდენიხ, ეჩქა აკვალენეხ ეჩხვეთე-ჟი ლიბრტეს, კეცხელთეჟი ეი ლიბის ი ჩიქ ეშხუ ხეპრტი, ლო—მერმე ი ლო—მესმე, ვოშაჲ ნრდის ი ეი ლიბრტე ხეკვიდის. ხედრჲ ჟადინე ი 5 ჩვანტხენი, ეჯი ეზარ ნამარგ ხაბჟახ. სვარტი მეგემ—არჩხლარულაჲ—ხოშა ნალაღ ლუმტრს ხეფსი. ჟერხი ეაჟი სვარტი ლიხ ლელმტრანჲსა ლუმტრალ, ერე კეცხელთეჟარ ხარხ არჩხლარ, ოღო იშგნაგ ლეგმერაშალ ლიხ ი ლავდურულაჲ ლეგ ლეპრტე ლიხ ი ლეგ ლეზი ეჯმარე კეცხთეჟი, მარა ლამარგ მახელჯეჟარ ეშე ეი ხეპრტიხ ი ეი 10 ღკრის ლუმტრი კეცხთეჟი. სგელ ლელმტრანჲსა ხეჲა სვარტი მეგემარ ხეჩდახ, ლეწფერისა ლაღდნ ხეჲა ხეჩდახ სვარტი წიფრჟლ.

125. მკვეთრად ლიბრტი

ალეს ეზრისგალა ჰყინტრლარ ხაშდბახ ჟერხი, ჩნს მჲ ხაშდბდახ აშჲა ლიხომ. ქა ფხეჟეხ განთე მეკრალს, ქა ისკენიხ ეშხე ლესგთე 15 ი ჟეს ჰიშხარს აჟინიხ ეიბავ ი ჟეს—მეკრალს. ღკრის ძღვდჟი მეწვიენ ნაჟ გიშქა, შიარს ხატისი გიშჟი ი ჰიშხარს ლაღდნჲ, მეგდნაჲ ერე მურგვალ გოგორაჲს აგვრანდებ. ძღვდს იფჟე აშჲა ლიხომ მარას. ალეს ლუფხვისა მახა ლეკჰემ ლარჟლისა ხეშდაბდახ ეჩქად ჟერხი, მარა ათხე დარშალ იხო ალეს. გარჯნ ჩუ ლი აშჲა ლიხომ, ეჯლა ერე 20 ბარამბაჲშალ ლისკენალ ამსენლდაჲ გიშჟი ლახემარალ გვეშ მჲ ლი ი ამლა ლი, ერე ალეს ბარამბაჲ ლიშდარალს ხატჟლისი ჟერხი. ბარამბაჲშალ ერ ისკენალს, ეჯლა მკრჟს.

126. ლიბრტი

ლუნთისა ლიცი ლათენათე ერ კუმაშს აჟეს ბობშარ, ეჩქა ხოჩა 25 ნანენ კუმაშ ლიციე ჰილჟი, ეი ლუთენალან, ხოჩა გუჟი არიხ ი ლიკეჩხაჟელს იბნეხ აშთქა ფურალენქა მოცეტ კუმაშ მაგ ი ჟესი-ჟეს მიწევეშ იბნეხ ლიბურჯაჟელს ხოჩა ნანენ კანარ ი მავრანდალ მერმა მეზგემი კანარტახან, კანარე ლიბურჯაჟელ მეჯარ ხასამხ მინე პატრონჟს, ბობშარსგარ მანდჲ, ხოშჟლსნი ი ხოსგდის ხედნ ლენ ეხწი- 30

ნახ მებურჯეღ კანარ უშხვარ ი ხაყახხნ ნდვ, ხოჩა მებურჯეღ კან
 ხედნშიშნ რი, ეჩა პატრონს. მანკვი ლიბღვირღელს იბნეხ, კინსარშე
 ი მუქვარშე ვორს აშთხრის მებურჯეღ კანარ, ჟედ მავრანდალ
 ი ეჩანლო სგა ხეძკრის უშხვარ ი ლიბურჯეღელს იბნეხ. ხედნ ახწი-
 5 ნა, ეჯი ქა ხოჩინქვე მერმა კანს, ეი ლემწირას, ი ქაკვანე ლესთექა.
 მომწირ კან, ჟედ მავრანდ, მახანულ იბნე ლიბღვირღელს ი მერმას
 ხეთხელი ქა ლებურჯად. ჟერხი კანარ აშ კედნის კელღლა ხოჩა
 ბურჯაჟ, მარა ჟერხი, ამგვარ მაჟ ხოჩა მუქვარ ხანგღელს ი ძღღდ ტა-
 ნაშ ლესეხ, ეში მა ლიხ ხოჩა ბურჯაჟ. ლიბურჯეღელ ხანხან ხოშა
 10 ნალალ მავრანდალს ი ბურჯაღდნ ხოჩა ლიხ მავრანდალ. ეჩაღა
 დროჟეი უსხუაჟ კანარ ხეყელახ ხეჟა ი ეჯმარ ეი იტყეფახ გიმს ნა-
 ვჩხეღელ ი ნაბურჯეღელ, მარა ათხნ დროჟეი მჟვარ ეხქინდნ უსხეღლე
 ლირღვენეს, იქაქვარ ეში ხაყახ. ლაბურჯეღელი ხეჟადინ მუქეს ი-
 ვშეს მებურჯეღელ კანარ ი ეჯი მჟვარ ხასდიკხ მინე პატრონუს, მუქე-
 15 მეკვეშე კანს ლგგონ ხარ ლექინდ ი ამღა ხასდიკხ კანარე მუქვი ლი-
 ვეშ. ლახეს ერ ხაყახ ლალხუნად ლუფხვისა კანარე ჟოგ, ეჩქა
 ლჟადნ მჟვარ იბურჯეღელს ი თე ხრზხ, ერე მუქე მღღდ ეღკუშის კა-
 ნარღ. ხოჩა მებურჯეღელს ი ხოჩა კოჩაჟ ლუმუქე კანარს ნადირ ღეშ-
 სა ხობღავი ქა ლიშგებს. ლაქნალუმ ლახ შესა ლეხქალი ნადირ, ოღო
 20 აშ ყადავათღ დეშ ხოშგბენი ი დეშ ხობღავი ხოჩა ბურჯაჟ კანს.
 ფურალს მჟმ ხანხან ლიბურჯეღელ. ჟესი-ჟეს ხოხრა ბობშარღ კა-
 ნარშალ ხებურჯეღელს უშხვარ, ბარჯალშე ხებჯგის უშხვარ ჟერუ
 ბობშ ი ხედნ ღოშღ აქხე მერმას, ეჯი რი მომწირ ი ლუმურჯე ლჟ-
 დნშ. ლაბურჯეღელი ბობშარ ლაბშლუმ ლგგხ ი ეჯეი ხებურჯეღელს
 25 უშხვარ ბარჯალშე.

127. ცხულან-კეჩიბ

ლუცხუტი ტყელ კვეღელს თხუმვარმჯე ხან ბგვი თეკუღღღ,
 ეჯკალიბ ერე ლაცხუტიჟეი ჩუ დღსა აქვეღეს. ალ კვეღელს შიღ იყ-
 დნის ეშხუ შინსა ი მერმა შივშ ცხუს ხადესხ ი ლგშანს ხეფშეღანს.
 30 ჟერხი მჟვარ მეწვინდ ხაფშეღე ცხუს ჩუ ლგგა ლგშანს, მარა ჟერხი
 ქა ხაქღენის. ჟერხი ეჟეი ლგმთქვე ხარ მეწვინდ ლიფშეღანს ცხუვშ,
 ერე ჟესი-ჟეს ნეპრალს ადგარის ამნოვშ. ჟვინელ დროჟეი თოფრე
 მგქაფ კემეტ ხადეწნახ, თოფარ დესა ლგმარღ ეჩაღ ი ლითხვიარ-
 სნ ამნოვშ ლგმჩომინს. ათხნჟ ჩვარის კალს ლაგურკაჟეი ი უშგულს

ლამრინ საყდარეი ამკალიბ კემტარ, მარაფერხი ხოჩა თვეთენა ჯიჯ-
 ვიმ ლიხ ი მერხი თეთრშე ჩუ ლეშეჲდ ლიხ. ცხუვარე ხეჲა არიხ ალ
 საყდარეი ჯენელ დროჲჲენამ ი ცხუვარს ჯრდი მუჯგრაშულ ბერ-
 ეალ ხაფგახ—თხუმთე სკერი შუბშულ. ეჩქადა დროჲჲეი ლათხვიარდ
 ი ლაშჲაღდრ ალ კემტარ ი ბერეი ცხუვარ ხაღვენახ ჩის, მარა ათხე 5
 ბობშარსგარ ხუღვახ თხუმე ლაშდბგნად, ლეშანთე ლაფეშეღა-
 ნულდ. მესი-მეს ნეპრალთე იმგრჯინეხ მერხინლუ. მერხი კემტარს
 ლაცხუტარს ხატულის, ბობშარ ასყნლის აგის კვედლიშს; ამშა ლის-
 ყი ჩის ჩუ ხაჲმედა. მერმეკალიბს ასყიხ აჯალ ი ეჯი ხოშა მეწეინდ
 აზხი ცხუს, ალეს ხატულის ცხულა-კემეტს, მარა ალეს ხოშელ ხოფ- 10
 შირამინ იკმარის ლამპრლთე. ალესნ ცხუს ხაღენს ლუცხუტა კე-
 მეტეი, მარა ეი ლაფეშეღად კემეტეიმ მურგვალ ჩახმახ ხარ ი შინი
 ლარკინა მუქულ მერსკინიმ ი მევარ მეწეინდ აზხი ცხუს. ამეი ერ
 ჯენელ დროჲჲეი ცხულა-კემეტ ხაღვენახ ლათხვიარდ ი ლაშჲაღდ
 ლაჲდრ. მერხის ჩუ ხოშხენახ ჯენელ ცხულა-კემტარ ჩუ ლუქყურ- 15
 ტუნე კეამხენქა მწვარ. ლაშდრალდ ვრბაშინ ასყიხ ათხე ბობშარ
 ამკალიბ ცხულა-კემტარს, მარა ეჩთანს დეშ, ეჩქად ერ ხაღვენახ.
 თოფარშულ ხარკენახ ალჲარ ბარჯლექევა ცხეკართე ლაზეღალეი
 ი ლათხვიარეი ი ცხუვარ ლაჲდრ ფიშირ ხაღვენახ. ცხუვარე ლარდა
 ლარტყლექევა ხაღვენახ ჩუ ლგრკინე ი ეშხე ცხუს ერ ახფიშეღა 20
 ნადირს, მგრმას ენკედნა ი ექსდენსნა გაფაჲეი ი ეშ ახფიშეღა.

128. ჩირეშტ-ჩირეშტრლია ი შაბანი ლაღეთრლია

ალეს ხოშულ ჯყინტრლარ ი ხობრულარე იშდრალხ ვრბაშინ, სგა
 ხაბძგინეხ უშხენარ შიყარს ი ამეი შიყარ უშხენართე ლგბძგინე ქა ხო-
 ყმენის უშხენარ მეკრალს ი მეს ეშხუ იკრდე შიყეი ეი ლუცვას ი მეს 25
 მგრმე ი ტულის ამეი: „ჩირეშტ-ჩირეშტრლია, მატყი ლაღეთრლია
 ი ნიტრა-კვატუშრლია“. ამეი იშდრალხ ფიშირ წყება, ეი ვოდ დო
 ეხეარის, ეჩქად. შიყეი ერ იცვემხ უშხენარ, ეჩქა ჳიშხარ ეი ლგკრდე
 ხარხ, მეკრალშე—უშხენართე ლუქეკევეშ—ხეღდერხ შიყეთეი ი ხოშა
 გარჯ მეკრალს ხოჯდენის. მეს-მესინ ეი ლაბდერეი შიყეთეინე 30
 ქაჲ ისპეხ ეი ლუცვას თხუმეიქნაქა ი ეჩქა სგობინ ხეგნის უშხენარ
 უშევენ ი უშევენ, ოდო ქა უსჲად შიყარშე ხაბჯგახ უშხენარ ი დე უშ-
 ხენარე ლასგიდ ხარხ. ალ ლაშდრალთე დინრლარ ი ლალხოშ მარღლ
 დემამ ხენჩღდნალხ, მახე ალმეზიარე ლიშდრალგარ. ლი ალე. ლიმდ-

რწმარ მაგ იჩმინიხ ხოშა ნალაღ ლანყაე აგის სოფელისა, ხოფში-
რამინ ამკალიბ აგის ინზრორის ლემეებ ხალხ ი ეჩქა იბნეხ ლიმდრწლ-
სნ.

120. სოკი აშლო

- 5 ლიბშლთანალ ჩაგ მქეარ ხაზნახ სგაეა კეეარისა, შვანისა ეა-
ჟი ქა ლეცხნად მამა ეშაეში, იმეი ერე სგაეიშარს. აშ იბშლთანალხ
აესი-აეს, ბშლთარს მეგმი სოკიშს ასყიხ. ტუფი ბშლთარს დწრ ას-
ყალი ი დეთაჲ ქა ლეედიღ ქმე ითხიხ. წიფრწ მეგემ იკლე სოკს, ეჟის
ხაქვეცხ ხვადღინ აბეღინაქღ ი ხვადღინ ბშლთინაქღ, ჟამურგვალის ი
10 ეჟის იკმარის ბშლთღ. ლიბშლთანალს ლუფხვისა იშდრწლხ ფიშირ
ბობშარ ეშხუღ, ხოშქლს მამ ხაზნახ ალე სგაეიშარშალ. სგაეიშარ
ხოშა ნალაღ ხოშქლ იშდრწლხ, შვანისა ამეი მწ ლი, ხოხრწლარ-
გარ იბშლთანალხ სოკი ბშლთშე, აერხი ქიშხარშე ი აერხი შიარშე
უშხვეწრთე ლაბშუშ, ააღო ხეღწ ხოჩულღ ლოქ ენგერმნე ქა ნაკვეწ
15 ბშლთს გიმთეჟი უშყედღ. ბშლთეარ აერხი მენგერწლა ლიხ ი აერ-
ხი ხოხრწლარ.

130. ჩაჟი კაჩუშ ლიგნა

- აერხი უბელ ჩაჟეი ჟი ლისგერქ მგქათ ქიშხარშე ხეგნის ი კა-
ჩუშ იჩრავის ჩაჟეი შიყეი, აღეირს შიარისა იუღწნის ი აერხი ქაჲ ხა-
20 ზელწლენეხ ჩაჟეს, აეღ უბელ ჩაჟეს ი აეღ ლუეუენგირს. აერხი ქაჲ აქმშწ-
დენეხ ჩაჟეს კაჩუშ ლაგნუშ ჩაჟეი შიყეი, მარა ალე ძღღღ ლიმარგ
ხაბეახ. აერხი ლუეუენგირ ჩაჟეს თხუშს უნგირჟი ხაღწს ი ქიშხარს
მგღრქედ აკჩენი ი ეაჟეი ქაჲ ხაზელწლენე ჩაჟეს, მარა ალე თელღ
ხოჩა ლამარგობ ხაბეახ ამეინე მუჩომიშ; ფეთიან ი ხოლა მანკი ჩაჟე
25 დეშ იმარგ ამკალიბი ლაჩომეი, ხეკეეს ხოშა სოღომიან ჩაჟე ლწსეს,
ერე დრმ იფეთაგწღღღს ი ლუნყურად წრღღს. აერხი ჩაჟეს ხაზნა ბო-
ბშარე ლიღწკეე ი დწმ ითლე ბობშარს მიჩა ნაფღიათე, მარა აერხი
ჩაჟე მწ ლი ეჟკალიბ, სოღომიან ლი ი დწმ ხათიღ კეფშე ი იშთხეშე ბობ-
შარს. აერხი ჩაჟე აშ ანღიკანღ ლი კეფაჲ ი იშთხეაჲ, აერხი—მწღე.
30 ლახვს ერ ხაყახ ჩაჟეარ ქაღლუფწმედ ლუფხვისა ლალგვარღ, აგითე
ლიკლე ლახ წსა ხაწგხხ ჩაჟეიშ, ეჩქა ლარმეაღ ი ლაქღად აგითე ბობ-

შარს აზზის. აერხის ჟი ლუმთქვე ხაყახ ჩაყარ ჳიმი ლმმნად ი ქა ერ ხოხლინეხ ჳიმი მორსნლს, ერქა ხოჩა ლერმი ჩაყარ ი ჳიმი ნამითქვე ქა კედნის შიშლ ბობშართე ი ბობშარ ქა საკრნეხ მეკერს კინჩხქა, ჩყარმის ი ჩვალბენის აედ აღვირშე ი აედ აფშარაჲშე, ჟი ხესგვრის უბელღჲ აეს ეშხუ ბობშ, აეს აერუ ი ჩუ კედნეხ აგითე ამჟი. აერხი 5 ჩაჟ დე ჳიმთე კედნი ი, ბობშს ერ იწვენე, ქა ხეკმენი ლაკეფდ ი ჩუ ცხაჲ დეშ არმის ამკალიბ ჩაჟს ბობშარ. ამკალიბ ხოლა ლერმი ჩაჟი ლარმეჲდ ხოშულ ლერის. აეს სგა ინკელეს გასკად აგითე ხოლა ლერმი ჩაჟს ი აეს თეს ხოგემხ თეკვიშს ი სგა ერ იგემ ლანთეჲდ მესყა თეკეთჲსა ხედვალე კიშხს, ერქა ქა ხობდერხ თეკულს ი ლანთეჲ 10 სგა ხენგრი კიშხთჲსა ი ამჟი ჩყარმის. აერხი ხოლა ლერმი ჩაჟს ლანთეი ლიგემშენ ერ დოშ არმის, სასროლი ლიფშედე ჩინ მჲ ღალ ხოხალ, აერხისგარ ხოხალ ი ხოლა ლერმი ჩაჟი ლარმეჲთე ქა იწვანის სასროლი ლიფშედელ მობხალ მარას ი ერის ხარმალენეხ ამკალიბ ლუქსუვე ხოლა ლერმი ჩაჟს. აკვმალენეხ ჟი ლისგვრეს ეშ ჟი ლი- 15 პერშე, შიყეი ხაბჲჳგეხ ტოტს ი ჟი ხეპრენის ი კიშხს ხაცნდის მერმა ლესგლექვა ჩაჟს. აერხი დეშ ხეპრენი ამჟი ი კვლთხი აგის ხაგნე ჩაჟს — აედ ბრეს ი აედ ნაშხატს ი ერხენქა ხეცნდი ჩაჟს ჟიქანთე, შიყთეჟი, მარა ამჟი ხოშა ვობროდუგარ ხაშდბახ, ოდო ხოჩა ფხოველ მახე აღმენიარ შიშლ ჟი ხეპრენის ი ეჲჟი ხესგვრის. აერხი ლუ- 20 ვუნგირ ჩაჟთეჟი აბჟანდნასა კიშხი ურკინად აკვმალენე ჟი ლისგვრეს, ჟი ხატისხ ტოტს უნგირჟი ი ჟი ხეპრენახ ი ჟი ხესგვრის უნგირჟი. ამშა ლიჩომ, აბჟანდნასა კიშხი უგად ჟი ლისგვრე, ეზარ ნამარგ ი ეზარ ნაშურჳი ხაბჟახ. აში ლეტან მარე ხეთში ამშა მურომდ, ოდო გვამი ტანაშ დეშ ხაკვი ქა ამშა ლიჩომს. ლიჩჟუნულ ი ლიჩრი ერქადა 25 დროჲჟი ხახლუნახ ი ჩაჟურაჲ მეზგე დეშ ლემგენრლინ. ათხე დროჲჟი დნს ემთე ხაწგხ ჩაჟარ ი დეთჲჲ ერ აკვმალენე ჟი ლიპერს ი ჩარე ლიბრკულს. ყროთეჟი ახაზის მარშინელ ხოჩა ლაზ-ლაამჩედი ბედშე, დნს ემთე ხაწგხ ბენღლარშე ლიხელულ.

ალე ლაქრონქნლშალ ლი, მარა ჟიბე ფაუ, წამჟი ლადეს, ნესგნასა ლი მეფტე, ლუჩკვირეგარ, ეჲჟი ერე ლგცნჟ წამი ლგსკრე კეცხელ ჟი მჲ ხოსერ, მჲ თერა ჟიბავ, ეშ ხაზ ჟიქანქა ალ გაფა ფაუ ბგვიდ ლგცნჟ წამშლჟი ი სიპ ეჩეჟი. ჟი ხეყვინის ჳადშე მახე კჟინ-

ტარ გაფაჲი ი ეშხვს ლეჲა ხარ უშკე ი მერმას — ლეჲვა ი ხოწვანის
კიშხარშე ი ბრუალეს მურგვალდ. წამ ხეკვეს მწვარ ბგვიდ ხეცევეს
გიმისა, ოდო ნავბედრი ორი ი წამ ქედკაფი, ეჩქა მობრუალულ კყინ-
ტარ ნიჩვარს ენმოშლილნეს. ალ ლაბრუალულ ხეკვეს ენსყენდეს ნაკ
5 გიმი ი ოდრო-ჩოდრო მრ ხანდეს ლაბრუალუნამგყქა. ეშხვს ერ ენ-
თიშნეს ლაბრუალუნა ლასყემს ი ჟი ერ ანსყენეს, ეჩანლო ჩვარი
ამჲი მკსყად ვრბა ხანს, ვოდ წამ დო აქვრენი, აედ წამჲი ლედნეს
გაფა ფაუ დო ედბელლათი, ეჩქად. ლიბელლათეს ერ ლახთერს, ეჩ-
ქა ალაარს ქა შედეს ი მახას ხოცადის.

10 ამშაძაქდ ბგვი ზეჲს ითშის, ოდო ლუმურლან ფავარს დნემ სემინდ-
ვის, ხოშა კვეშაჲ ერ ლი ლუმურლან მეგმი მასალაჲ, ეჭლა. ამ ჩი მე-
გემდ ხობგა ხაბჲას ჯირაშ ი ცაჲარაშ, ალაარ დე ქვერნის ი დე ჩუ
ენა კვეშნის ეჲჲი ალნალდ იშგენ გვარი მეგმარშულ ი ამლა ხაც-
ხენეს ნაბგან ჯირას ი ცაჲარას მერმა გვარი მეგმარს.

15

132. ისი-ჰვისი, მალა-ჰვისი

იშგვიდ-არა ი აედ ხოფშირა ბობშარ ქა იკრის-იკუნქვის; ეშხუ
ერ სგობნე ბობშს ხოგდური, ეჩის მერმე ბობშ ხეგდურნი ლოშვინ-
ხენ, ლო მესმე, ლო მწეშთხვე ი ამჲი იკუნქვის აედლთეჲა ი აედ ხოფ-
შირაუდ, ვოშაჲ ორდის ბობშარ, მოშდარაჲ ი ვოშაჲჲ ხეკვიდის ლიშ-
20 დარალ. ეშხუ ბობშ ჩუ სედნი ქამენჩუ უქანქვად ლეჲარ ბობშარემ
ი ეჲი თხნრე გინ ლი ი ხედრალ, ლოშგმე ბობშს მოშ ხაფხიქას.
ალ ლეჲარ ბობშარ მაგ გინ ლოლჲაქარ ლის ი სგობნე ბობშ ხელ-
ჩე ალ ლოლჲაქარს—ბობშარს, აერვაჲ ერე მიჩ ხაქარას ი დნემ ხამბე
თხნრას —ქამენჩუ ლუცვირ ბობშს—ალ ლოშგმე ბობში სგა ლიფხ-
25 ქის ი ამჲი ხელჩე, ვოდ მოშ ხნამედი ლილჩე ი ვოდ ჟი დო ეხფეშნი,
ამ ხელჩე ი დნემ ხამბე ლოშგმე ბობში სგა ლიფხქის ი ჟი მეფშან,
შომაჲ დო ორი, სგა ხაფხიქი ი ეჲ ბობშ ქა მეკედ ლი სერ ლეჲანქვა
ბობშარხენქა ი მკსრე ლი ქამენჩუ მერდე ბობშ, მგვდამჲ ქოთლე
თხნროლდ ალ ლოშგმე ბობშ, მგვდამჲ ერე ლოლჲაქ ლას ქა ლედნეშ
30 ი ეჩანლო ხობნე აჯალ ლიფხიქანალს ლოშგმე ბობშიშ, ხედნ ერე
სგა ლეფხქა ბობშილს ხრგან სგობინ ი მგლჩე ბობშ, სგობნეშ, აჯა-
ლუდ ამჲი ხელჩე ეჲ ლოშგმე ბობშს ი ამჲი ქა იხრისი ჩის ლეჲანქვა
ბობშარს, ვოდ ჟი დო ეხეარის ლიშდარალ ჩის, ეჩქად.

იკედ ბობშარ ჩხეტლარს, მურგვალლარს, ფიშირლეთს თვით-
 რლაცი ი ეშხუ შრსა იყდნის— ლესრგვენ შიხენ ი ეი შგდებ ეიბავ ჩხე-
 ტარს ი ხოხლინებ ეჯ შისუდ ლესპენად, ამეი ერე შიე ბერ ჩუქვენ
 ორი ი ჩხეტლარ ხეკვეს ეიბე შიუდ ედგეკის შიე ბერიშ. შაა საკერელ 5
 ლი, ერე აერხი ჩხეტლარ ჩვამუნდნის ძირთე ი აერხიგარ ლესხედ-
 ნის ლესპენა შიეი ი აჯალუდ ამდებ ეიბავ ალ ჩხეტარს ი ერქა ლოხხელ-
 ნებ შიე ბერს ი ვოშნა ჩხეტ ასდენი შიე ბერეი კენტარგარ: აედ
 ეშხუ, აედ სემი, აედ ვოხუშდ, აედ იშგვიდ ი იშგლდანიხ ამეი აშირ-
 თექა ი ხედრ ხონკვი აჯდენი კენტ ჩხეტარშე აშირი ლაშგლდანთექა, 10
 ეჯი ორი მგსრე. ამის აერუ-სემი ბობშგარ იშდრალხ ი ლესკობ ხუდ-
 ვახ აშირთექა კენტ ჩხეტლარე ლიშგლდანი. აერუ, ვოშთხვ, უსგ-
 ვა, არა ი აედ ჩხეტარ მშ ლიხ ლაშგლდანთე ლეაეს, ალმარ წყვი-
 ლარ ლიხ ი ამლა, კენტარსგარ ხაშგლდანიხ ი აშირთექა ხონკვი მე-
 კედ ლი მგსრე ჩრმიშ. 15

184. ლიბლიბალ

ამშა ლაშდრალეი ეშხუ ბობშს ეი ხოკონებ აერვედა თერალს
 ურიბშე, ერე ლასგიდ მრ ხადეს, მერმე ბობშ შიდ იყდნი ბერქლარს
 ი ხოჩხაკუნე უშხვნარ ამეი, ერე ბერქლარე ლიჩხაკუნე ქა ხესმი თე-
 რალლგკონა ბობშს ი იბლიბალ ალ თერალლგკონე ბობშ ი ხეთ- 20
 ხელი ბერქლარე მგჩხაკუნა ბობშს. აერს ხეკმინალ ი სგა ე მოშ ხა-
 ფხიჭნე ბერქლარე მგჩხაკუნა ბობშს, ერქა ეჯის ხოკონებ თერალს
 ი ჭეა ბერქლარს ხოჩხაკუნე ი ხეტენალ თერალლგკონა ბობშს, ერე
 დოშ ათხვიდეს ი დოშ ხაფხიქას ში ი ამეი ლაცადუნუშ იშდრალხ,
 ვოდ დო ეხფეშნის ი ეი ვოდ დო ეხეარის ალ ლიშდრალ, ერქად ი 25
 ეჩანლო ჩუ ფხეენიხ. ალ ლიშდრალს ხომრლ ბობშარ ძვირდგარ
 შეს იშდრალხ, ხოხრა ბობშარგარ იშდრალხ ხოფშირამინ დნნრლარე
 უჩრდნალად. ხეაა ლებლიბალ ხარ თერალლგკონას, ერე მგჩხაკუ-
 ნას მოშ ხაფხიქას.

185. ლიგოჯალ

ამის თელდ ხოხრა ბობშნლარგარ იშდრალხ, აერხი ბეჩი ქო-
 რლარს აგემხ ი აერხი— ზექიშს, თელდ კოკოლ ქორლარს აგემხ,

გაცხად ქორა მაჯონს ი, იმეწ ერე ქორ ლი სვამენ ი ქამენ ლგვწყო-
 ბილე, ითხალხ, ერე ალ ქოროლარნ ეჟი ანსყახ. შომმა ერ ბეჩი
 ქოროლარს ასყალიხ, ერქა ჟერხი ბობშარ კელვანარდ იგნის ი აგემ
 ქოროლარს ი ჟერხი ბობშარ—კირიშ ი სილმა თეჟდ მგენად ი ჟერხი—
 5 ხალიკი მემმაჟიდ კელვანართე. ალ ქოროლარს ჩუჟ ანშვიხ ჟერხის
 კავშ ი ჟერხის კოქროლ ყარნოლარშე, იმეწ ერე გაცხად ქორალ ლიხ
 ლუნშვალე. ალ ლიშდრალს ლიგრჯალს ხატულის ბობშარ ი შო-
 მმა ერე ამშა ლიშდრალ ხაჟუხ, ერქა ყვლეხ, ერე ალო ათხე ლიგრ-
 10 ნალად ლუფხვისა ხაშდბახ კუმში ლალდეღეი, ჟესინ ამჟალიბ ქო-
 როლარისა ლუფხვისა ავდრობჟი ჩუჟ ილყშემხ.

136. ფხულაში ლირვაჲ

ალეს მაგ აკვალენე ხოშა ი ხოხრა, ჟი ინკევე ეშხუ ფხულას ჟედ
 ლერსგვენ შიემ ი ჟედ ლერთენიმ ჟერუ ბობშ ი მენკვე ფხულარს
 15 უშხვარ ხაცხორაჲეხ ი ქა ხებდერხ ეჩხან-ამხანე ი ხედისნ ქოთარიწვეხ
 მენკვა ფხულას, ერა ქა მურწვე რი მესრე ი ამჟი ფიშრანშინ აკვალ-
 ვენეხ უშხვარე ფხულარე ლირწვეს. ჟეს ეშხუ ხორწვე ფხულას ი
 ჟეს მწრმე ი ამჟი ვოდ ხენდონ იშდრალხ ამის. ჟერხი ეჟალიბ ლჯ-
 მამ ლი, ერე ვრშთხე-ვოხუშდ ერ აკვალენენ ფხულემი ლირწვეს,
 ეშნ დემ ხორწვეხ, მარა ჟერხის შიშდ ქა ხორწვეხ ეშხუ ლიგდურთი-
 20 ჟი, ხალ ქოსბდენიხ. ალე ნალკმაშაჟი ლი, ჟერხი ხოლკმაშა ლი ი
 ჟერხი მანდე. ალ ლიშდრალს დე ლალხოშ ზურალწლ ი დე დნნოლარ
 ესა აკვალენენ ი დე ლალხოშ ლეჟარ, მახე ალმწხიარგარ იშდ-
 რალხ ალეს, ჟესენა ერე გავა ხრგ ი ხოჩა გუჟი არი, ოდო ხოლა გუ-
 25 ჟი მერდელ დემთე ხენჩდნალხ ამჟალიბ ლაშდრალართე ი ჩვარის
 მრშ მინეშდ.

137. მანარი ლირვაჲ

ალეს ხოშულ კყინტროლარ ფიშრანშინ აკვალენენ, ჟი ინკევეხ
 მეკერს, კითხს, ი ჟერვამ ლოქ მოშ არწვე ჟერუ შიემ ლაგდურუმ.
 30 ჟერხის, ხალ ლეხგუდრის ჟერუ შიემ, შიშდ ქა ხორწვეხ ჟი მენკვა
 • მეკერს, მარა ჟერხის დემ ხორწვეხ. ჟერხის, ლჯკმამ ლემკერს,

ვრშთხვ-ვოხუშდინ ხეგნის ქა ლარწვად, მარა ეშნ დემ ხორწვეხ; ეშ გარ ითში ამკალიბ ლეკმამ მეკერი პატრონ, ოდო ჩნს მხ ხამმედა ამზუმ. ალ ლიშდრალს მახე ღვაყარნ ვრბაშინ აკვამალენეხ, ლანყავდ ი ლაშდრალდ ლახ წსა ინზროჩიხ, ხოშა ნალალდ ლუნთისა ცუდდ ლარდაყი ი აღბიერისა ღენმალღენენ, ეჩქა მაგ ხოჩა გუყი არიხ, 5 ეჭლა ერე ხოჩა ლეზობ-ლეთრე, მესვამ წესლა ქუნ ჩუ ხრგ, მაგ აღბიერისა ი ღენმემურყი იქთუნი ი, ხოჩნლ გუყი ერ არიხ, ეჩქა ლიშდრალნ ხასამახ ამკალიბჩიქა.

108. ჯუგმარალუგ ლიკად მარამიუ

ალ ლიშდრალ მახა ღვაყარსგარ ხამმედახ, ოდო ხოხრა ბობ- 10 შარს მხ ხრგხ მეკრალისა ეჭუმ გავა, ერე გვამი ბობშ ენკედის ჯუგმარდალყი ლეგნე. ალეს ამყი აკვამალენეხ: ყი იგნეხ ჯუგმარდალყი კიშხარშე ბობშს, მედ მარას, ი ყი ხობდერხ ყიბავ; ჯუგმარდალყი მეგნე შიარს თხუმყი ხაბჯგე მიჩა ყი მგბდერს ყიბავ ი ჩუ ღემ შყედნი ჯუგმარდალხენჩუ. მერვამ მოშ ალეს მურინ-სუმინ იჩო. ეჯი ძღღდ 15 ნამარგ ხაბყახ ი ჩიმი მესრწე ეჯი რი. მერვამ ერე ჩინ ხოფ-შირამინ ოხბღდნი ყიბავ ჯუგმარდალყი მეგნას, ალეს ძღღდ გავა ხაკუჩ, გაცხად, მეკრალისა ი ძღღდ გარჯ ხაბყახ ამშა ლიკვამალენე. მერხიგარ ხეთშინ ამშა მუკვამალენად თელდ სოფელისა ი მწვარ აქე-ბნენეხ ი აღწღეხ ამშა მუჩომს ლაშდრალყი მერღე მახე ღვაყარ ი 20 მერვამ ერე ყი ისგდინე ამის.

109. ლარტყს ლაგდურუ მარამი ლიკად

ალეს ხოხრა ბობშარ დემ იჩოხ, ხოშწლ აკვამალენეხ ვრბაშინ. შომამა ერე მაყებ ხარხ, სვა ხეგდურნი ლარტყს ეშხუ მოშდრალ მერ- 25 მას ი ე მოშ ეშხუ შივშ ყოხბღდნი ყიბავ ძღღდყი, ეჩქა ლუმურჯე ხაბყა თხუმ. ლო მწრმე ხეცადი ი ეჯი აკვამალენე ყი ლიბდერს, ლო მესმე ი ამყი ქა იხრისიხ მაგ, მერვამ ერე იშდრალხ ალეს, მარა ჩნს მხ ხამმედახ ამშა ლიჩომ, მერხიგარ ხენჩედის მოშდრალმასა, ერე ლარტყს ლაგდურუმ მარე მოშ ენკედის ი ხედნ მოშ ფიშრამინ ენკედ მარას, ეჯი რი მესრე ჩიმიშ. ეჩქად ხოშა ხოყბუნხ ჩნს ლაშდ- 30 რალდ ი ხოშა ცუდდ არდახ, ინყაველდახგარ ხოფშირამინ ი ამკალიბდ იშდრალდახ, მარა ათხე ხოშა გაღებდ მეკდე ლი მაგ ი ლიშდრალა მგქაფ გეშარს ხაშდბახ.

II. გაღმომცემები

140. გაღმომცემი ვოთარ

ვოთარ გაღმომცემი ვარგ ლემარ, ლემზიგელი ჩოლურს, ლახება ხაყუნა თენგიზ ი ვიგო. მინე მუს მურზაყან ხაშხუნა; აღმარ ლე-
5 მარს ჩოლმა ფუსნარ. ვოთარ ლემარ მაჩენე მიჩა ლახებუნასა; ეჩი
ოთლემნახ დეპუტატ, ვარგალე გვარი ლითხელი ერ ლემარ, ეჩქა,
ხელწფობ ერ ემკედ კაცკასიათე, ეჩქა. ვოთარს დე ლნარენი ჟსა
ხახუნა ი დე ლიკედანე ლაირიშ, მარა ეშნ ძღედ ლეჩინ ლემარ.
ემხვინ აღ ვოთარ ემკედ ლეჟვ ლწხთე, სოფელ მაუნდს ლემზიგე-
10 ლის ზორთიშა; ზორთიშა ათხნე ჩუ იზგეს მაუნდს. ზორთიშა .ღვა-
ჟარ ეჩთან ლეკმამ მეზგე ლემარს, ერე ხატხაგელნახშალ გაღმომ-
ნარს. სგა ერ ემკედ ვოთარ მაუნდთესა, სგა ლახკუნდუნა ზორთიშა
აეზვთესა, ქრხტულა ზორთიშა მარემიშდ ი, ქა ერ ემკედ ეჩი ვო-
თარიშთექა, ეჩქა ოსწანა ვოთარს დაშნა, ხოყირა ი ჩოთქაჩა. ეჩქად
15 მერ ხახუნა ზორთიშერეშდ ვოთარს ი ეჯლა ოთქაჩა ზორთიშა მ-
არე. ამეჟი ქალშტდელიხ ყორქა ზორთიშერალ ი ახქემახ ვოთარს,
მარა ვოთარ ჩვალშტდელი, ალახ მარე ჩვალქაჩე. შუკეჟი ლეკოსან-
დარე კან-ტღვა ელმწინ ქა ლეკორად ნახვწი შუკეჟისა ი ვოთარს
ლტე მამ ხარა, სგა ხაშალნახ ზორთიშერალ, მარა ეჟეი სკინა ლე-
20 მარ. ერე სეჟეი ერ ჭიშხარს ხატსინა, ქა ხასკინა ლუეღენა კანარს
ი მერმა სეჟეი ხატსინა ჭიშხარს ი ამჟი ფიშირ კანშღვაქა ერ ქრთს-
კინლა, სგემჩედ ნამატე ლალკგრდ ყაფოშა ბუქტუშთესა ლეკოსანდს.
ზორთიშერალ სგა ლახკებდენახ კანარლოშინ ი დეშ ლახაენახ სგა
ვოთარს ი ჩვათჩედახ ამჟი. ძღედ ლამარგიშ ლემარ ვოთარ. აღ ამ-
25 ბავ ანამბვე ვოთარი ფამლიდ ნარდვ იტიდ, ხედნში დი ოხყეენახ
ზითევედ ქეთეჟანიშდ ფარნაოზ გელენს. იტი დის ხაშხუნა ნაისახარ
ი ნაისახარს ახთენნა ვოთარიშმჟყ აღ იტი ბერაძე აღ ამბვი მტმბ-
ვი ი ვოთარი სგა მენკრი ზორთიშა ლაცველჟი; მეჩი ლი მჟვარ ათხე
ი ჩუ ირი 100 ლეზა.

ეჩქად ლეჩხუმთე ლიზი ერ ხაკედახ, ლადგარაგელთე ლიზის ერ
 ხემარალნი, ეაჟი ლალ ხამარალნახ გზავრთე ლიზის. ჩჟე აედ ჩჟეი
 მგაეს მარე ლუეარ ანტენერლ, ა დოშ, ალე დანს ხახლენა, ეაჟი ხოლა
 შუეკე ი ზეზ ლემარ. აეს ლალ მარე ლემშეედროლინ ქა ხოლა ბოგქა 5
 ლაზეი, აედ კოჯს ი აეს ჩჟე. ხეაჟს ხაშყიდ, ერე მიჩა ლელანბდ ხაშ-
 ყდახ ქა ჩჟე ლანგზარაჟეი ი პატრონ ცარაგელ მეტხელი აგითე. მგ-
 ლაშხს ათხეჟ ხოვზინეხ, ჩჟე ერ ათშყედა ლაწლანდაშ, მური ბოგმოყ.
 ჩუ ერ ეშყედა ჩჟე ი ჩეალდნეშელი, ჩეემჩედ მელანხ ი ქოხქეცეცა
 კიშხ ჩაჟეიშდ, ეოხქეცეცა შუეკეთეი ი ხაყლონა ჩაჟეი კიშხს: „ა საბ- 10
 რა უქ კაჟეაჟ! ამეჩუ ლოქ ერ ეჭგენ კიშხ ი ამეჩუ, მამ ლოქ აშყედ-
 ნოლ კოჯქა“. ამეი ლალ ლემქორალინხ ლაზ-ლაშყედეი. აგიხენ
 ნაზე თვით ნაგზი ხაკედა ლეჩხუმდ ლიზის. ჩჟეშე ლიზი ი კიშხშე
 ლიზი მეგვი ლას. ლელთად ლემგენოლინხ ქეაბვარისა აშარლექეა,
 ლემეს ლემშეშეინხ ი ქეაბვარ აშარლექეა ჩუ ლუეკემუნე ლიხ ათ- 15
 ხეჟ. შომასი აშარს დოშ ლემანხს, ნაფდინეში გუნლა ლენკერახენ
 ლემანხს ლეჩხუმთე სტარუნნიშ თანაღქა, მარა ლენკერალექეა სე-
 რუ ხოლა შუეკარ ლემარ. მეადა ლიცარქა ლემარ ლეზი აეს ეჩხენ-
 თე ი აეს ამხენთე, ამეი ლეტხერაგელ მეადა; აესინ ლიც. ლაჯანურ,
 ეი ლემცხემინ, აედ ჩჟეს ლემაესინ ი აედ მარას. ლაშხს ეი ლემ- 20
 ხურაგელროლინხ ი ლემზეზინხ ლენკერათე მუბეგალას ჩი ზაჟ; მუჟ-
 ლორთენალად ხაქმენოლნახ ეანისა ლაჯანურს ლექეა ი ჩაჟე ქა
 ლემბოგინხ მურგვალ ქერნლარშე. მესყე ბოგოლინ საელბედო ლე-
 მარ, ქერნლართეჟსა სგა ხაქტეროლნა კიშხ ჩაჟეს ი აეს ქა ლემკეი- 25
 შინ ი აეს ჩჟე ი ლაბარ სგა ხაშყედნოლნახ მუზი ლიცთეჟსა. ალ ამბ-
 ვარ შუეკარეშ ვოდ ათხანურ ლას, აშა მგარენისი ჩუ მაშყიდ. მუბ-
 გვალა ქა ერ ლემგანთეინხ ლიბგვის, ქა ლემტეხროლინხ ლაშხთე ი
 ნაბგეშურს ლემზორინხ სოფელისა, ბეგარდ ხაგდენახ ჩი ზაჟ ნაბე-
 გურ კაკლარე ლიკდე. ათხეხი ოხსყახ ნეცინ შუეკულ სტარუნნიშ
 თანაღქა ი დო ლენკერალექეა, მარა შუეკარე მგპლანავე მელეშ- 30
 კაშ ხეტულ გოგებაშვილ ლემარ ი ეჩის ექალიბ აგილეჟა ოთპლანა-
 ვა შუეკე, ერე გზავრი ლემკახე მამ ლემარ; ლეჩხემარს ოთმახ შუეკე
 ხეირი ცხეკლეჟა, ეჩხენისა ლემაესინხ მეგმარს ი ზექს ი ათხეჟ ოს-
 ღვახ ლიცრუშ ზექ ი მეგმარ. ალ შუეკე ლენკერაშ ეესლრი ხოშა
 ლეცხეკ ტევერთეჟსა ი ეჩანლო ჩუ იქონე ლანქორი თანდი ლელთეჟ- 35
 ს, აერუ-სეში ნაზეშე ხოჯედა ლი ი ლეჩხემარე ლემკახეგარ ლი,

ოღო ლაშხიშ—მამა. სერ ეჩანლო ჩვემედ ლენკერა შუკვარ ამეი ი ვოდ ათხანუნ ამ მესდე ლი. ლიბგვი ხახლუნახ ლახქორნემ ლიცრე თხუმლექვა, ხვირი ვოკერჩუქვანქა. მუელორთენალად ლემბინინხ ლიჩრის; ღვინელს ლემკიდინხ ჟაკარშე, ქეშელაშე, კეჩვარისა ლე-
5 ქრანას. ეშხუდ ინზორრახლხ ფიშირ, აეშდვოხუშდთექა მქრა, ი ხოლა შუკვარქა ლაშხი უშხვარ ღალ ხამურჯნახ. ეშხუ ლწო ლეჩხუმხენ ნაშე მქრა სგა ლემკედროლინხ ხვირი ვოკერთეშას; ეჩეჩუნა ქვაბ-
ვარისა ჩუ ლემგენროლინხ ლელწთად ი მქრმა ლადედ ხაცემინახ ლა-
ბარს ჩარს ი ქა ხაგნოლნახ ხვირმეგქა ტერს ი ჟი ლემკედროლინხ
10 სტარუნში თანლი ლეცხეკი თხუმთეჟი. ეჩეჩუ კოჭროლ ნაქროლარ ხარ ი ჩარე ლაბლახ ხარახ ლელწთად ი ამეჩუ ლემგენროლინხ. აღ მიდამს ხნაშხა ლანქორ, კოტროლ ბეჩი ქორროლარ ხაგმენახ ამეჩუ, ლანქო-
რისა, მინე ლარდა, კვილაშალ მესყე ი ჟიქან კარალშე ლენშე, კა-
რაველარშალ. ამექა ქვაბვარ მამ ხარ ი მქრან ლაგნად ლემარხ აღ
15 ქორროლარ ჟი მესყე. ათხეჩ ხვარის ექ ქორროლარე ნამხვირვალ. ლან-
ქორნემ მქრმა ძინარს ქა ლემთანლინხ ი ვედშე, ქუნ მგწლწბი, მესმა ლადედ სგა ლემკედროლინხ მინე-მინე აგიართე, აედ შვიდბიან ი აედ მქვარ ზარალიან-ლუქემატე. კეცარ ეჩი მაგ არის ლაშხისა,
ერე იმქრ ლეჩხუმს, მარნალინ ხულვახ ი ხალვენახ ბეჩიშ; მაგ ლემ-
20 კიდინ ღვინელს ლეჩხუმხენ. ლეჩხუმს ამ ლემშენინ ყურძენს, ერე ხოშა მეგმართეჟი ხალვენახ ლეფშედ ვენახ ი თვით ბეგეძხენჩუ თვით ლაბ ყურძენს ლემხოორინხ. მულვარალად ხალვენახ ღვინელ ლეჩხუმარს, ეჩიმაგ ხაკდენროლნახ, შედრ ძვირ ხარახ ღვინლაშ ი ამლა თელდ ჩალი ფასდ ხანდინახ შვანარს ღვინელს. ეშხუ დადმა-
25 ნა ლაშმა დორაჟ ეშხუ აბაზდ ლემარდ; მანათდ ძღედ გლაჯიაჟ ლაბს ლემკიდინხ ღვინლაშს. ყკლახ, ერე ეჩქად თაბარობ ლოქ ლემარ ი ექლა ხაკდენროლნახ აღემაგ ღვინელ. ქალაქოდნა სდუგვარს ლემ-
მეგისინხ შვანარ ლეჩხუმთე ლუნთისა ლენწყუნიდ ი ქალაქოდნა სდუ-
გვისა თვით დორაჟ ღვინელს ხანდინახ. დადმანა ლაშმა დორაჟ მე-
30 რუ ფუთდ ხოშა ლემარ. აერხი ქანა თხუმვარს ლემმეგისინხ ი ეჩქმას ხანდინახ ლაბ ღვინელს, აედ ლეკმარწლს ლემმეგისინხ ი ლეკმარწ-
ლისა ლემკიდინხ ღვინლა ლაბარს. ლეჩხუმს თელდ მულვარალად ხალვენახ ღვინელ, ლიცს დარ ლემთგორინხ, ჩიგარ ღვინელ ხალვენახ ლეთრად. კეცარს შვანს დეშ ლემსყეინხ ი ხეთორი, ერე მნა შვანისა
35 კეცარ ჩუ წსა არიხ, მაგ ლაკოდლუშ ხეკვეს ლემმარწლას ნაჯიდ; ნადდ ხაწწნროლნახ უშხვარ ი ეჟეი ლაკოდლუშ ახლვენახ კეცარ. კეცარ აერ-
ხი ეაბუმ ლიხ, ერე უსგვეშდ-იშგვიდწლ ფუთ ხასყდა სგა. ათხეჩ

ჩვარიხ ეჭ კეცარ. შვანისა კეციანქ ვორ, ვოყალ, დესა არი ი დემომ
ათხე ენთხეხ, ამხენქა ლი ლეჰნე, ერე კეცარ მაგ სვანქა, საირმეხენ,
ნაკიდ ხეკვეს ლესეს. გვიან გამდვრალ მუჟლორდ ლემშელნლინხ
სტარუნნიში თანალქა. ერქად მუს მშვარ გვიანდ ლემქედრლინ, ამშა
მგარენნ ბაბა ყვლა, ერე ეშხვინ ლუნთისა, ბარბლაშიერმგყქა, სტა- 5
რუნნიში თანალქა კიშხაგარ ლოქ ემქედელი ი ეშხუ ცალ უაჰ, გოში
ღვინელშვ, შიყვი ლოქ ხაცემენა. ათხე დროჟი ეჟი ლემცხანე ლი,
ერე სტარუნნიშქა ბარბლაშიერ ნეპოლოლი დემ პერნი, ოლო მარე
ლმადრ ცხაჲ დემერ ათნალი. ეჯუმ მუსს ხადეს, ერე ქა ლიქბი დნს
ხამმედა. ლო ლუნთისა სტარუნნიშ ხოლა ლეთნალი თანალ ლი. ხვაჲ 10
მარე ლედვემშელი სტარუნნიში თანალი ლათნალეი ათხეხინრა; ლანგ-
ხზარავხენ ნაზე ჩუკულარ, ჟერუ-სემი მარე ეშხუდ მეთნალი, ჩვედ-
დვშანხ სტარუნნიში თანალეი, ალჟარ ხაბაჟა ლეჟარ ლემმარხ. ლა-
ბოგთე მენალა, ბოგოლარს ერ ქა ხადესნახ ლაროჟინაშვედ, ქა ერ
ლემტეხბოლინხ ლაშხთე, ნაბგურ ნაზორ კაკლარშვ სკარს ლემჩო- 15
მინხ ლემზავგორს ი ძღდ ქეიფ ხარახ; ამშა მაშყდვარ მარტლ ათხეჲ
ხვაჲ არიხ ჩიქე ლუჟარ ი აშბეიხ ერქადა გვეშარს: — ათხე, გორა,
განათლება ლოქ ემქედელი ი მას ლოქ ხელრნი დირდე. ლარერეი
ჩარს ვოხუმდ ლორჟან ლვინლა ლაბარს ერ ხაცემინახ, ლაბი ქა მე-
ქემ მარე ლემცვემინ ეშხუ დორაჲ ლვინელს ი ეჟი ხაქმენოლნა ქა 20
ლელაბ ჩაჟს, ეჟი ლეკამშ ლემმარხ ერქადა ლეჟარ. შიყვი ლუცვე
ღვინელს შუკვეინა ლეხჯრჯავიდ ხაბრდოლნახ მასძელარს ლეჩხუმს.
თვით მასძელ მუშვან მარას ჩის ხაყუნა ი ათხეჲ ხაყახ; ჟერხის მინე-
მინე ვენახარ ხადვენახ ლეყიდ ლეჩხუმს, სვა ხაბრიენახ მასძელიშვდ
ი მუჟლორ ლემაზხ, ლემხორინხ მინე ვენახისა ყურძენს ი! ეჩა ლვი- 25
ნელს ქა ლემკილინხ აგითე; ათხეჲ ხაცვირხ ლეჩხუმს ვენახ ჟერხი
შვანარს, მარა ლვინელს ღალ დემ კედეს, ათხე დროჟი ხვაჲ ლონ-
ნანი ხაკუ ვენახს ი ეჩა შვანარს დესამა ხომკერახ; ჟერხიდ უოხჩიშხ
ქა ლიედალი ვენახარემ ალ დროჟა ლიკდალდ.

III. საჭმიანობა

142. ლიპჯეაღლ ი ლილჯაღლ

ხალ ერე წარგილ, ეაჟი ლახვარე ლარწლე ლიქმორაღელ იბნი ახანახანლო, ლიქმორაღელე ლაბნა ლი ახანახან ლადელ, ჩის ლემსკადლე ხუღეახ ამჩიქაშდ ხოჩა ლურუსუ მერჩლარ, ქა ლეკვერაღელე ი ეჯაარე ლაშერ ბეჩარ ლაღდნ სგობდ ლემარალე. ლიქმეხუმ გვაძი ლეშდაბ დე ლიჭნი ლი, დე ლიბწრე ი დე იშგენ მალე ლემშაღე. ლიქმე ლეაქარსგარ ხაამედახ, მგკმად ზურალწლ დეშ იმარგხ ი დეთაჲ აქმეხ. მგკმად მუშვან მარას დეშერ ხასრე, დეშგი ქეეყნი მარე, ლიბობშენეშ ხარხ სვა ლუმთქვე ლიქმეს ი გაცხადდ ხოჩა მგკმე ლიხ. ხეაღდინ ხამქარალნახ ლაქმავსა ქართობი შვანარს, ლაქმად მუზალას, მარა ჩიგარ შვანარს ხოსრაჲ მგკმად ჩისგი მარწლეშდ. ლაგურკა შალაღან მადლიანი ხატ, ათხე ერ ლაღარაკდ არი ჩაგ, ალ ხატ მუშვან მგკმას ოხჯნდა ლამქარალისა იმრუთი მეფეშხენ გეგუთი ლარწმი ნაქმურ ი ქრხჯნდა შვანთე ქაციღშ. ათხე ერ კალს ლაგურკა ხატ ხასგეჯინა, აშშა მგკდღმიშდ მგკალს ზურალ ლოხყეინა ლწთშე ი ეჩა სავპატიღდ ხარა ჩუ ლეცერე ალ ხატ. შალაღანიეი ნადენურ ფურს ხაჯდუნეხ ჩისგი მარას, წორობეი ესწჯახან იშგენ გვეშეი. აშშა მადგრა ლიკვეშე დნს ხეამედან მუშვან მარას. ალ ხატი ლიქეთერ ლოქ ხაეჯდა საღეშა ხოშამ ი თეს ლოქ ათგენწნა. ათხე დროჲეი ლეხკვაჲჲ ქა ლიქეთერს სგანქა ნაჯდვარ, მარა ეენბორბოტანხ თანღარალქა ი შუკვს დეშ ათხვრდახ ლოშდ ლატეხდ ი აჯალ ეჩხე ლეხკედუნანხ, იმხენი ერ ნაზე ლასხ ი კალარე ზურალწლდ ოთხგპჯრეხ ბეჩარშე თხუმვარ ი ხატ ჩვათცივირენეხ. ვო, ი გვანდა გარგლა ლიქმე ბედეი, ახანახან ლგწშალ ხემარალხ, ნეცინ ლაქმელსნ აქმენლოხ მერხი ალ ლადელ. მგკმა მარას ლემანწლე მეფეხად ვორთითშე ეშხუ ზურალ ხაქიმ ი ფხეჟე ლემანწლს ი ნებოზთე ნალაღდ ეი იფციხი ქა ლეფრა ქემს ი ჩუ იგემს აჯარდ ი ჲედ მოქვეღლარდ ეი უმბარად, მარა ხოშანაღალდ ჟამბარეხ ი ეაჟი იგემს აჯარდ ლეკმა

ღარდასა, ამეი ერე აგითე ლიფესენქა დესაძა ხაწეხ. მახე დომდულს
ერ სეწდენიხ ბობშარ, ეჩქა ყგლებ, ერე „ახანახე ლოქ ი ქრისდედ
ანკიდ ვარგი ეახე ლოქ“. მახე დომდული ლიწედ ხოცხახ ხოჩა ალალ
მარწმიცახან, ერე ხოჩა მარწმი თხუმიქანქა დომდული ლიწედ ხოჩა
ლოქ ლი ი ამჩიქა ყგლებ ამკალიბ ლექსნლს ლუღჩხუმედ: 5

„მთვარე ვნახე ნებისა,
მოყვრის აშენებისა,
მტერის დამარცხებისა,
ჩემი გახარებისა“.

ამ მკრ ხაზნახ მახა დომდული ლაწედეი ამშა ლწქენს. დომდულს 10
შეწარ ათშიხ, „ცინცხლარს“ ი ამ დომდულს. დე მეგემს ხაქვეცხ
ასმადჰქს, ხოჩა დომდულ ე მრდ ეხხვი, დე ფექი ლიკმარის იბნეხ
ხოჩა დომდულურ ი დე გზავრთე წრ ღკრი ი შომადღენ ქა იცადი
დომდულ, ეჯნდ ხოჩამდ ხოხალხ. დე ქორწილს წრ იჩო ი თერღლას
ქორთე დწმ კედე, ხოჩა დომდულ ე მრ ხამგენახ, დე ბობში ლითნე 15
ხაჩახ ხოლა ი კუმატიან დომდულეი, ხოჩა დომდულეი ლეტნას
„ბედნიერ მარე ლოქ ხეფსი ი ხვაჲ ხანს ლოქ გეწნი“. ლითნ ერ
ქა იგათვი, ხოჩა მაკედობ ლახ რრი, მეწარ ლეხნდე ლიხ ი ლითელე
ქა ლიგავთვლს „წიფი ჩათავებას“ ხატულის ი ეჯ ლწთ ხოჩა ვახშამს
ამარეხ, წიფი ჩათავება ლოქ ლი ი გემვანდ ივანშმალხ. არაყს ერ 20
ითრეხ, უშხეწარ ხომზერის, ერე „ამზავჲა მაკედ სალხინდ ლეკმა-
რნე ლოქ გეწარ, მარწმიშ ი კუმში ნაშლობოშ ი ხვაჲ მიწაშუ ლოქ ოგ-
ვჲენა ჩის“. ლისმინდრ ქა ლეგავთვანრ ამეი ხაშდბახ ი ხოჩა სიმი-
ნდობ ე ხწრის, ლეხამს მრშ ათშიხ ტარვალს, ლელაშგერის მრშ ხორ-
კინეხ ქა ლაფრად ი ნალიწლთე ლეშდეს ი ლეშხენის მრშ ი ლწმარაყის 25
აჯად მრშ, ე ხელვენის ამეი ლეთრშუნად. კუმატიან ი ბედნიერ დომ-
დულგენქა ათშიხ აჯად სგობინ მეხვემას (იმთვალე ლაწეი, გზავრთე
რრი ა, მეგმარე ლაქვეცათე, ჲედ იშგენ გეწმი ლასყეეთე). მაშწნამ
ხოკეიბხ ხოლა სგობინ მეხვემას, ეჯ ლადედ კუმატიან ხაბეახ ი დწშმა
სოჲდ ხარხ იმედ, ე ხოლა მეღხვემ ლეხხვიხ მახა ქა ნაკედეი ქორ- 30
ხენქა. სგობინ მოღხვენად ჩუ ხოთრახ ქორა მარე, ჲედ მეზებელ ი
ქა ხატულის ქამოვ ლწწალდ ი სგობინ ლეხხვიხ ჩუ ლეტორ ხოჩა
სოიან სგობინ მოღხვენად. ეჯი ლერსგვენ მეწერხენ ხეკვეს ლახხენდეს
ი ლწნი ოთმეზრას მწწის. ლერთენხენ ნახვენად ლეგ ხაბეახ. ლავბედ-
რალდ ლაწეი ლერთენ მეწერხენ კაჩუდ ერ ლახტულას, სერ ეჯ ლა- 35
დედ ლუკემატი ხაბეახ ი დწმგვაშ სიკეთეს ახდელიხ, კაჩუს ლოქ

ლერთენსენ ლობტულა ი ეჭლა. ე ვაჩუ ლერსგვენ მეკერხენ ლახ-
ტულნე, ეჭი ხოჩნში ლალშან ხაბუახ ი ჩუ იხრდის ეჩქა, ჩი ხოჩრე-
ბამ ანლიხ ეჭ ლადედ, ლუმურაჟე ლოქ ლი ლადე ლადედ, ვაჩუს
ლერსგვენსენ ლოქ ლობტულა ლადი. შუეკეს მუზის რეკვი ნალხენდ
5 ხოლა კუმბათიან ხაბუა, წგარნი ლეჩაჩ მარნჷ მამ ხაჩახ მოლხენდ ი
შუეკეს მეთხნად. წგარნი ლეფათვარს ი ჳკრელ ლეტეფარს გვეფობს
ხაბრაღის ი ამლა მხ ხოცხახ ამკალიბარე სგა ლითხნე. აედ სგობინ
მოხვდა კანდ ერ უმბულდ ბღელ ენკედის, ეჭრე ხოლემი ლეშან ხაბ-
უახ ი მვეარ ხაყლუნის ამკალიბ უმბულდ ბღული ლიკედიშ. აერხი
10 კუმამს უბღულნად ხაზნა გვალისა ლარდაჟი ლიზგრზენი ნემაშრლდ
ი ამკალიბ კუმში ნარდე ხოჩნში ლალშან ხაბუახ, თვალ ლოქ ხულეა
კადისა ი ეჭლა ლოქ ზგრზნი ამჟი. ეჭკალიბ კუმამს ქნა დემ ვოდის.
ნეპრლ ერ ესა ესტულნე მარნში ნაფდიას, ეჩქა ყღლებ, ერე მახე ამ-
ბავ ლოქ ლოგსგმი მალე ი ნეპრლს ხეჳენეხ, ერე „ვოქრე ნიკრატ
15 ლოქ სი, ხოჩა ამბავი ნაყდურ ლოქ.“ ლალშანარ ხევა რიგიშ ხოთ-
რახ, ნიქჳ ლიხურე ლერსგვენიშ, თემი ლიქეთან ი ყიბე პილი ლიხურე,
„სადვინ ლოქ მერ მეკფი ი ლადი უცხეს ლოქ შრეს ლოხუაი“.
ნეპრლარ ლახ ესა ინზორიხ ფიშირ ი ჳიგნეხ, ეჩქა ავდარს ახლეღის.
ხამ ლახ ესა ხეხურაჟელ ლაყვრას აედ ლასგვრა სკამს, ეჩქა ლეგლირ-
20 დედ ხაყლუნის ი ქა ხოტნეხ ლესთეჟა მეხურაჟელ ხამს. ციკვ ერ
იკვენი ტოტს ნიჩღლეჳეა, შტიმსი ე ოხცენანე ტოტს, ეჩქა მერმა
ლადლიშდ დარს ახლეღის. კვარმალ ლახ ესა ხეწბინიხ ნაჟენდგრ-
ლეჳეა ჳრდიდ, ეჩქა ყღლებ, ერე ამშა ნანკლათხი მუს ლოქ ლი ან-
ლეღს. მეგმარჟი ერ მანდური ხესდენი, ეჩქა ყღლებ, ერე აჯალ ლოქ
25 მუს ლი ანლეღს. დედვ ქათალ ლახ ესა ესტულნე ყვიჩშალ, ეჭი თელდ
ხოლემი ლალშან ხაბუახ ი ეჭ დედულს შიშდ ლალ ჩვადჟენიხ.

აესი-აეს აერხი ქათალ იდეს ხოხრა ტანა ლეგარლს, ერის „ნამ-
ლეღს“ ხატუღის ი ალჷა ხოლემი ლალშან ხაბუახ. ნამლეღ ქათლა
ლეგრე ნეპრლი ლეგრაზუმელგარ ლი. ჟელ ლახ იბნე ლიყუღის,
30 ეჩქა ჩუ ლოქ იდგარი აერვალე ი მჟყუღი ჟელს ჟი ხოტნეხ ი ქარ-
კალიხ ლესთეჟა. ლაყუღიჟი ჟელს ნიჩვ იმთჷა ხერი, ეჭ კუთხისა ან-
ჳინხ, ერე ადგანდეს აერვალე. ლელთად აესი-აეს ლორღოლ ჳედ-
ნი ი ტული, ალჷა თელდ ხოლემი ლალშან ხაბუახ, ეჭ მეზგანასა ლოქ
ედღაგრი აერვალე, იმჷა ლოქ ლორღოლ ესტულნე ლეთშე. შუეკეს
35 ლაზჟი ჩაჟს ერ ხესგვრი ი ჩაჟ ლიციტჷასა ლეხკვეანი ლისერს, ეჭი
ხოლემი ლალშან ხაბუახ ი დემ ხამბეხ ჩაჟს ლიციისა ლისერს. ხევა
ამკალიბ ლალშანარ ხოთრახ ი აერხის ხანწამ ალმარ მაგ. ლარიბ
ლუმნე მეზგას, ეშხუ წყება აეხე-ჳაშჳარ ერ ორდის ქორს, მამდნ-

შეა მეზგას ხატულის ამკალიბს ი, ლიზგალ ერ მრდ ედკაცუნდეს, ამკალიბს ხორი ეშხუ უღვა კანარ ი ეშხუ ფურაოლ ი არგებს ქორ ხოგუნდეს, ე ხეხოლი ლთალეი ლახეხახენ. ქორ, ხოშა ნალად, ხოხრა მუხეხას ხეხვი, ჩუ ერ ნთალხ, ეჩქა ი დი ი მუნი ხოხრა მუხეხაბაბახან სედნის ხოფშირემინ, ხოშა ლახეხა ქორა ფარდს იკედს ი 5 ქა ღერიხ ლახგალდ ეჩხავ. მანკვი ზექრას იგემს ი ეჩქასა არიხ ვოდლო ლეიმბეცენეხ მახა ქორა ლიგემს. ქორა ლიგემს ხევა ხარჯ ხაწუხ. ვალდამობეი, ბეჩი ლახვრამელაეი ი ლამაჯიეი ლუნთისა, მუსობეი, ჩივარ ნადარ ლიხ ლეწვანი ბეჩი მომაჯიდ აგითე. ეშხუ უღვა კანარშე ეშხუ ლადელ, ძინარგნლო ნებოზდ, ეშხუ კოჯ ბეჩგარ 10 იკნდი ი ქორა ნალგმალუნდ ხევა ამკალიბ კოჯარ ხაწუხს ი მწვარ გვამიდ ლემარალ ხარხ, ქორა მგემდ ლახ იმარალნიხ. მანკვი ხეკვეს ქალნა პილლეეა ბეჩ ანხურამელახ ი ჩვადგალახ კოჯარდ ვოხუმდუნდეთეა ეშე, ხოფშირა ე მრდე. ალეს ეშხუ მარე დეშ ხაულუნე, ნად ხარხ ლეწვანი ი ნადობეი ხევა ხარჯ ხაწუხ მეღგმალ მეზგას. 15 ნადდ ლიწეა მახე მეღგმალაშ წეს ლი ი მიჩა ლანხუბვარ, ნთი-მგნთი, ნადლიწდუ ი ეზრიწდუ მაგ ქა ხაწახ ნადდ ამჩიქა. ბეჩი ლიხვრამელე გამდრვალ მუელორ იჩმინი, მუსი ლიკანდლ, ოდო მუსმეკდან დეშ ახვრამელეხ ბეჩს, ქორა ნალგმალუნს. ქრისდღში უქმისა იწვანის ნადარს ი ეშხუ ლადელ ვოხუმდუნდუ კოჯს ვოხუმდუნდუ ლუე- 20 დენე კანარ სგა იმაჯიხ მკლგმალ მეზგათე. თეით კოჯგარ იკნდი ძინარნეშ ნებოზდ ეშხუ უღვაეშ; ლანკემდია სეე-ჩეე ხრბხ კანარდ ბეჩი მკმჯალას. ეჯ ლეთ ბეჩი მკმჯალას ხეკვეს ხოჩა ვახშამ ხამნას მეღკმალ მეზგად, წეს ლი სამარხეშე ლიხვრაე ი ლეთრე მასარდ ხეკვეს ლახანშის ნადარს ჩის. ნადობეი უშხვარე ლამქარალუმ ამშა- 25 აეს მაგ მერდგულიანდ, ეჯლა ერე ნადარ მაგ მეღგმალ მეზგემი მენლალ, მეხუბ ი ნთი-მგნთი ლიხ. ამეი ხარ ნადარ ლეწვანი ლალკირალეი მკლგმალ მეზგას ი აჯად ამშუმ ხარჯობ ჩუ ლეჩომ. ამჩიქა მკლგმალ მეზგას უი ლუეკვალე ხაყა ქორა მგემდ. ნაკელვანურ ეშხუ კანი ლივდი ლას წეს. მერუ კელვანს, ეშხეს ქამე მგემდ კელვანს ი 30 მურმას სგამე კელვანს, მერუ კან ხეკვეს ლახრმას მკლგმალდ, მარა ქამე კელვანს ხეკვეს ხოშილ ლეხვოდუნდეს ნაკელვანურიდ. ქამე კელვან ხეკვეს ვაცხად ხოჩა კელვან ლწესეს, ოდო იმგენ დეშ იმარგ. სგამე კელვანდ მაგ უი იმარგ, ლახ ერე ქამეშ ხოჩა კელვან ორი. მესი-მეს ქორა მგემდ უი იმარგ სგამე კელვანდ, კელდ მაყებ ე ხერი 3 მკლგმალ მეზგემი მარას ი ხვადინ ქამე კელვანცახან ქორა მგემდ არი სგამე კელვანდ. ქამე კელვანს ხოშა ლემყალნი ხარ ქა ლიშყედდ ფალანგხენჩუ ი ნამწვინი ქორა კვედვარეშ ი მუხურალე ლიგემ ხო-

მა ლევსტატ ი ლეგარჯ გვეშ ლი. სგანენ ქვედვარ, იმეი დო ედგის, უი ერ ენცომის, ეში ხაყა. ეშხუ წყება მეღგმალ კელვანარს მერუ მგხლიკი ხაჟიმს ი ხომჯახის ხალიკს ი ნალგმალუნ ლეწკატე ბეჩარს ი ვედნუმ ხაყლუნეს ბეჩიშ, ხალიკიშ ი თეკი ლიმჯახის. თეკს მგხლიკა 5 აგნეს მგზვისა მგსყა ლათეკისა ი ხოკდეს უი ფალანგართეი კელვანარს. კელვანობ ძღდ გვამი ლეშდაბ ლი. მეღგმალ მეზგას კელვანარემდ ჩი ლადედ ხოჩა ხარჯ ხარ ლემარე ი ლემნე, ოდო კელვან ლახ ჩედეგვარნი, ლეღგმალ ჩუ ხოსდენის უღგმალად. მერუ თოამურგვალ ლუფხვისაშ უი ხაყუხ ლალგმალს ი ქა ლახ ასრულეს, ჩუ 10 იჩოხ ლიძგრალს.

ლიძგრალლეთ მეღგმალ მეზგემი ნათიარ ი აქმარულ კედეს ლეზობს ი ლეთრას, მინე კედნის ლიძგრალთე ი ეჭ ლეთ ძღდ ლიხხადალ ხარხ, ერე ქორა ლიგემ ედძეგრან, ქორა პატრონსგარ მნდე ი ალ ქორა მეხვებარალს, ნათი-მგნათის, ნალლინედუს ი აქმარულს ჩის. 15 ლიძგრალლეთ ვრბა აგის მენგრე ლაძმა იძმარლ, ლახემარლ გვეშ მს ლას ლუშნუ ლდგრბაზ ბეჩი ქორა ლიგემ, ალემავ ნადობ ი ალემავ ხარჯობ ესწეხენ ი ლიგთვე, მამ საკერელ ლი, ერე მოღგმალ მეზგემიმდ სურუ ლეხმადე გვეშ ლი. აესი -აეს, ლეპრისდე ბობშ ე ხეყენრლ მოღგმალ მეზგას, ეჩა ლიპრისდესნ ლიძგრალე ლიჩომს 20 ხოდრენდახ ი ეჭ ლეთ აპრისდახ ვრბაშინ. კელვან ლიძგრალლეთ ხოჩა გუეი არი, ხაყახ, ერე ხოჩა ქორ ადგე ი ეჭ ლეთ ჩეამზგორის კელვანარს თელდ მანკეი. ქორა კელვანს მწვარ ხემგტრალხ; ეოდ ლუვარ არი, ქორა ხინს ქა დემგვაშ ხაქდენის ი უწად დემ ხაყიხ. ლიძგრალლეთია ლეზობ-ლეთრას ეჩქად უი უჯგრად დემ ხეყიე- 25 ნრლხ. ხეამ გარჯ, ხეამ ჳირ ი ხეამ გაქდაშია ხაწეხ ლუშნუ ქორა ლიგემს ი ხეამ ხარჯ. ნადობეი, ვალდამობეი, ლაგემეი, ლადირაეი, ლანშგიეი, ლალკირალეი ი ლაფიფქაეი ე მწვარ ხოჩა ლემარე მრდ ნრლ მეღგმალ მეზგე, ეჯურ დემ იგმრლ ლუშნუ ქორ. ეჩქად ხოფშირა ლემარხ ეშხუ ქორისა, მერხიავის—აშირ ქუნთექა ლრთამდ 30 ი ლნთალ ხოშა ძვირდ ხახლენახ, მარა ათხენი ხოშა ფიშრამინ რთალხ ი ჩუ იკაკლურალხ. მამდამვად მერდე მეზგე ჩიგარ ხოდრიბულდ ღალ იზვალ ი ლეფშირუ ხოჩულდ იზვალხ. ეშხუ ხოშა მუხებე მახვე მეფშირ ქორისა, ეჩა ლეშქევი ი ლემთორეი ამშამეს მავ ქორა მარულ ი ლომგინპილს, ლნთალეი, ნამხოშურ ხევი ეშხუ დაბ. 35 ხოჩა მეზგე ერ ხექვი, ეჯალობს ვრშთხე-ვოხულდ ტლვა კანარ ხაყა. მეშამ მარემი შელდეი თვით ტლვა კანარ, იშგვიდ-არა ლეთ ხოჩა მუშგი ფურალ, მერვემდ-სემემდთექა ხამარ ი იშგენ მანცინ კუმაშ, მერხის დაკელ-ლოლამქი ფიშირ ხაყახ. იშგნავ ხომგრხელამდ ხე-

ყუდახ, მატყი გუნლა სამწუხვ ღოლმქარსგარ ირდენახ ი ათხნჷ ეაჷი
ხორიხ მერხნლუს ი ჳოგობჷმ მადე ლენტხელშმალ. ლენტხელ თამს
ქუთთაშთე ააესდახ ი ვოდდახ, ლუშნუ თამ მახუნე გემაშ ლი, ხოჩა
ბალხროზ ბედჷვ. ლალდლიარ, ლახვარ, შვანზუმ დემსგი ქვეყანაჷსა
ჷს ხუღვახ. შვანე ლახვართე ლელხუნად კუმაში ი ჩაჷარ მერმა-მერმა 5.
რააონალხენ ოხყახ, ვოდრშხენ ოხყახ ფურლე ჳოგარ, ლეჩხუმხენ
ი ვოკრიბახენ—მეშაჷ კანრე ჳოგარ, მალყარხენ—დაკელ-ღოლმქა
ჳოგარ ი გვიანდ მუქლორგარ იტხეხ ალაარს მინე სოფლართე. ლალ-
დლიარ ი ლახვარ აჳალ ხვაჷედ სედნიხ უსგრეებდ. მახა ქორა მე-
გემს მაგ ხაწა—მიჩამიან ი იშვენი. ლიძგარლლეთ ეჩქადა დროჷი 10.
„აზმას“ ხაჩმანდენახ. მახა ლგა ქორისა კუშში ლარდა გვალარს ი
ისგენტათარს მერმა-მესმა ზაისა ხოსყალიხ. ქორა ქვედვარე ჷი ლიცი-
მენის ი თვეთენად ლიფიფქაჷის გირწყალმე მერმა ზაისა ხეჩოხ, დე-
ფნარს ლმადრ გამხანიანდ ხოსყალიხ. ლრთალს ლახვბა, ეშხუ ქო-
რისა მერდლა, ხოშა ნალად ზურალლე ლიცივალს ხაფსახ, ლამ- 15.
ყურვა ერ დომ ხოსყიხ უშხვარ, ეჩქა ხეფსი მეზგემი ლრთალ. ლმახ-
ვა აფეთალიხ ლაქმას ი ლომგინპილს ლეთალდ ხოკდენიხ გვეშ. დაბ-
ლარას მუხებემი შელდჷი ათეხ, როკიკს—მარემი ქუნე შელდჷი. მერ-
ხი ზურალლეს ქორისა ლეთხუმ კეთილ ხუღვახ ი ეჩის იშგნა შთა-
მთად ააეს მიჩა პატრონ. ხოჩა მეზგაშურ მერუ-სემი ჩაჷე ხეყუდახ. 20.
ჩაჷარშე ეჩქად იჩრდახ ლეჩხუმხენ ხოშა ნალად ლვინლა ლმბარს,
იმჳდახ მუქღვრა პილთე. ქანს ლემგესინხ ი ლემკიდინხ აგითე. ხვაჷ აგის ლეჩ-
ხუმს საკეთარ მამულარ ხაღვენახ ქა ლებრაჷე მასქელ მულჩხუმშიდ
ლწუნანიდ ი მუშვან, მამული პატრონ. ყურძენი ლახორთეგარ 25
ლემკედროლინ ი ააესდახ ჷაჳართე ლუგეშა ლვინელს ჳეჩვარშე ლე-
ლაჳს, ერე ჷაჳარ დრსა ათცილანხ შუკვარჷი ი ლვინელ დრსა ათ-
ბგდენხ. ფიკვარს ერ აძმენლდახ ლენმემურჷი ი ქორწილობარჷი,
მერხის ეჳ ფიკვარე ტუფვარს კეშარდ იქემუდახ ი მერხის ჷაჳარდ
ასყდახ. ლვინლა მერჩრალ სგობინ მეხგვალას ჩნხ ხათრახ ლვინელს. 30.
ლეთენალი ლვინელ მრშ ხუღვენდახ ჷი ლგდე ჷაჳარე ნესგა კეხი
არგაბჷი კოტროლ ჷაჳრლშე ი ხათრახ სგა მოლხვრეჷ ფდდჷ მოკეთს ი
ნალლიეთუს. ლეთრემი მალტურ სურუ ლიხ შვანარ, სერთხი ლვი-
ნელიშ. ლვინელს ზურალლემ მევარ ხეჳვეგელხ. შვანს ერ მრდ ხუ-
ღვახ ვენახარ, ეჳლა ხალატხ ამჷი ლვინლა ლითრე. ვენახი ბედჷი 35.
ამკალიბ არაჳ არი სოფელისა: „ქრისდე ლერბეთ ლოქ ლემარდ ამა
ბუნსდს ი ჩუ ლოქ ოთხელალა თელდ ქვეყანა კიშხნ ი კიშხნ ი შვან-
თე ლაზდ ერ ახგენენა მური ბოგხენ ლეჷა ი სოფელ მანაშნუნ ლოქ

- ერ ემკედელი, ეჩეჟუ მეშმაჲ ლოქ ლახხვიენა სგობინ ი ხრქვა ლოქ მეშმაჲს ქრისდღუმდ, ერე ენისა ლოქ ჳეჲ ახჳემა ალ ლმშხური კეველექვა ი ჩჲჲგ ლოქ ჩოთნერგავა მიჩ ვენახ ი ჳეჲ ლოქ ნრმამუ ღგრი ამგნ ლეჲა. ალ ამბავ ლოქ ჩოთჯირვა ქრისდეს მეშმაჲმდ ი ლოშდ
- 5 ლოქ ებტეხელი მზაშხენ ი მზაშხუნ ლოქ ქრისდღ ნანერგავ ლიხ ვენახარ ჩჲჲგ ი მზაშგნლექვა ლოქ მეშმაჲშ, მარა მეშმაჲს ვენახი მგქათ მგნცხარ ლოქ ოთნერგავა ი ქრისდღუმდ ჩუ ლოქ ოთლორვა ამჟი. ქრისდეს მიჩა ლგვილდ ჳიშხ ლოქ ხოყორა ბეჩჟი ი ემჩედ ლოქ“.
- 10 ქრისდღ ჳიშხი ნაგემ ხნაშხა ათხე ალ ადგილს ი ბეჩჟი ჟი ხეთრა ლგჩკვრე, მგდღნა ვილიშ ი ქრისდღ ჳიშხი ნაგემ ი ამხენქა მგრჟს ანსჟე ხალხდ ალ არაჟ. ალ ადგილს ი გიმს ი ეჩექნ მიდამს ჩის ქრისდღ ჳიშხი ნაგემ ხნაშხა. ათხად ალ ბეჩ ჟი ლგქგროთე ლას კვილაგშ ი ამეჩუ გზავრალ უსტარუნს ოარენდახ, მარა ათხე ნაქგროთუნ კვილა ჩუ მეხვრე ლი ი ეჳ ადგილქა მახე შარა შუკვ ლი მგსჟე, მარა ეახად ეშნ
- 15 ეასჟედა ალ მიდამს ქრისდღ ჳიშხი ნაგემ. ამგნლექვა ბარ ლი ი ამგნლექვა ხოშა მგცხი ხაზნა, საფგრცავ ვენახნ დემე ხაზნახ ი ლენტხანლექვა მადურდ დემე არიხ ვენახარ. ალ არაჟ სოფელისა მევარ დრსგენლო ისმი ი გერხის ათხადა მარჟლს გაცხადლ ხაჯრავხ, ერე ქრისდღ ჳიშხი ნაგემ ლგმარჟლას ბეჩჟი ეჳ მიდამქა ი ეჩგნლექვა. ლეჩხუმითე ნალალდ ჩჲჲგ ხოჩა ვენახარ არიხ ი ეჳ მიდამგნლექვა გაცხადლ მგნცხარვარ არი ცხეკარისა ი ამლა მგრჟს ენსჟუნ ამჟალიბ არაჟ. ვენახი ლვინელ ქრისდღ ნამშგრ ლოქ ლი ი ქრისდღ ნანერგავ ი მგნცხარ ლოქ—მეშმაჲშ. მეშმაჲ ლოქ ჩიგარ ამსვლდა ხოლნმ ითმალ ი ჩუ ლოქ ოთლორვა ქრისდღუმდ ამჟი. ქრისდღ ნამშგრ ლოქ ერ ლი
- 25 ვენახ, ზედამდრ ეჳლა ლოქ იკმარიხ ლვინელს ი მვდე იშგენ ლეთრას იმვლნამ. ათხად ე ამჟი ხანწმგნხ, ათხე დროჲა ხალხს მამ ხამწამხ ამჟი, ეჳლა ერე ათხე მაგ ჩვედთორან. ჳვინელ ხალხ ჩვედმეჩნხ ი ეანკად ხოფშირა ი ჩუ ცვირხ ხოშა ნალალდ მაგ მახე აღმეზიარ ი ხოფშირა ლეთორ ალ მახე აღმეზიარისა.
- 30 ქორა ნაგბარჟი ქა ლედღს დნრალდ ცჲარნ მეგემს ხაქვეცხ. მამ საკვრელ ლი, ერე დნრალე ლაქვეცაჟი ხოჩა დომდელუს ხეთხელის, ოდო ხოლა დომდელუჟი ნაქვიც დნრალს ბლილ ხესჟი ი დრსგ ქვერნი. ლადნრალთე იწვანის ნადარს, გერგემს ერე თელდ ხოჩა კანარ ხაჟა, ოდო ხოლა ი ზგმარ ტანა გერხი-გერხი კანნლარ ქნა დემე აქთუნ
- 35 ნეხ თავარ დნრს. ძღედ გაწამაწიაჲშვე კვდეხ ცხეკხენ დნრს ნადარ. ლადნრალჟი კუმატდ ლი ლემჟალ, მეკვბად ხოჟოდვხ დნრი მგთრინა კანარს, ქერ ოთშჟეხ ჟი ლგტრხ დნრ შუკვხენქა, კანარსნ ქედჟეჟ-

ნი ი ჩვედმოცალიხ, მარა ხეა ნადირალ მუყოლე ერ ლოხყოლენი, მარცხ დემ ხელკი ეჯალიხს. დირი ლათრინაჲი ყწვარსნ სვა ხობემხ ჯანარს, ოლო ეშხუ ჭღვაგარ დემ ხემწირ. დირალ მადურდ ძღვ-
 დარ ლიხ, ჯრდიარ ი მენგრე. ფიშირლეთ ხეკვეს ლწესეხ—აერხი ფოყა
 დირალდ ლეყნარჲი, აერხი—სათავად, აერხი—საბანდ დირდ, აერხი— 5
 დარბაზიშდ ი აერხი—ლაცხვენარდ. ალემავ დირალე ლიკდე ცხეკ-
 ხენ ალნლა გვემ მან ლი. ფიშირ ჭღვა ხოჩა ბედრაჲ ჯანარ ხაწუხ ი
 ფიშირ მარე მუმურჲი ლალგმალჲი ქორამ ი ეჩა ასმან ლაჯდაჲი. მა-
 შუნე იგვრჲილიხ დირალე ლაჯდაჲი ი ლალკირალჲი, ალმარ ფუნდას
 მანდ ითხიხ ი ჯრდმად ლი ლწუხი ალმარე ლიკდე გუნლა, ამლა ფუნდ 10
 ნალალ ი ნათიარ ხონკრის მოლგმალ მეზგას. ამლა ლი, ერე ბეჩი ქო-
 რა ლიგემს ადვილოლდ დემერ ხეკვენი, მწვარ ლემარე მრდ ირი
 ჩნოვუმ. მოლგმალ მეზგემი ზურალ ლირბაჲელს ხაშდბა კეღვანარეშდ
 ი ამ მემმარეშდ, აესი-აეს, მაჲეებჲი, თჲქს ი ხალიკსნ ხომჯი ფალანგ-
 თეჲი კეღვანარს ი თჲქი ლავანსნ ქა ხაწა თჲქი მგვანლას. თჲქდ 15
 აერუ ნაზგემს, აედ—სემის, სილამს იჩოხ ი მესმა ნათის, აედ მწეშთხ-
 ვა ნათის—კირს, მარა ხნლ მოშ ხოშა ლკირ ირი თჲქ. ეჲი ხოცხახ.
 მჯხნისგამდ ერ კირ ხერი თჲქს ი ხჯ სჯე—სილაჲ, ეჩქა ხაბჲახ მაჩუნე
 თჲქ ი ძღვდ ბგეი ხეფსი ეჩქა. კირი მგვანლა მაზხუმსნ ხეამს აჩდნ-
 ნის კირი თჲქს, ეჯხუმშე ხოშა წიად თჲქ ხეფსი ი ხობგამდ ხეგდურ- 20
 ნი ლალგმალ ბეჩარს ი ბგეი კვედვარ ხეფსიხ. ეშხუ ლუმნუ ლ-
 დგარსან ბეჩი ქორ ხეჲ დემას იცადი. ხოჩა ლდირალე ქორა ლ-
 ყარს ჩუ ლილლაჲ მან ხაწუხ ლუნთისა ხოშა მუსობჲი ი ამკალიბ
 ქორ ივალადელ გეკნი ი ხეჲ აგის ლგვხ ამკალიბ ჳვინელ დროჲ-
 ენა ნაგემ ქორალ. ამ ლიხ ჩუ ლუკყურტუნე მეჲად ლემსგი ნაშე 25
 ი ნაკვამ, ოლო ლიხვერიშ აედ ლირეღვიშ დწსამა ხეთირიხ. ქამენეი
 ჟაცმენიხ ი ეჩანლო ჟაფიფჲაჲიხ ი სვამენ ლკყურტუნე ეშ კვრეხ ი
 ალღენეხ მემხად კვედვარ, დირალ, ჳერ, ლაცხვენარ, ლაწორეჲელ ი
 კიდბონარ. ხეჲახანდა ქორს ხაწუხ აეს-აეს დარბაზი ჳერი ლიცადი,
 ბეჩხუმს დემ გეკნი მეგმი ასმა ი ჳერ ჩუ ერ ჳვერნი, ქა ხოცადიხ 30
 ი მახან ჟაყვალიხ. ლაყულფა, მაჲ საკერელ ლი, ლემსკადად არი მქს-
 ყე მიჩა ლკერჲაჲად. ლაჲჲერამ ი ლაფჲანარ ჩი ქორს ხარ დარბაზს
 ი მაჩუბს, აერქლა აგის. ისგენტაფარხ ხეჲამს გეკნიხ ი ეჲჲარხ ჩუ
 ლემმხნლე ლიხ მეჲად ნაკვამინ. გვალარს ჳსა ოხცადნეხ, ოლო
 ისგენტაფარ ხეჲამს გეკნიხ. ისგენტაფარს ხარხ ლანთეჲარ კუმში 35
 თხუმვარე ქა ლაქვექენდ ლადჲარალჲი. იკაფ, ერე აერუ ჭღვა ჳა-
 ნარე ლანთეჲარ ხნდეს ი ვოხუმდ-უსგვა ლანთეჲ ფურალეშდ ი აერუ

ლელანთეა ლაჩაურ. ამეი ლემარ ჭვინელდ წეს, ერე მეზგას, მეს-
 ვამ მეზგემი ჩქიმ ხეგნოლ, ხეკვეს ხაყუნან მერუ ჟღვა ჯანარ, უსგვა
 ფურ ი მერუ ჩაე ი ისგენტაფარნ ამეი მესყე ხულვას. ისგენტაფ უ-
 ქან ლკქერ ლი ი ეჩის ხამშხა ნუშყა. ამხნეთეი აგნახ ლენშყა ხამარს:
 5 ლწაღაბს, ლემქმასარს ი ლეზრმასს. ალაგობ არის ი ხამნეხ ლუბურ-
 დონა ქერიშ, მედ სიმინდი კიცს. აშ ილგვარის ეშხუ-მერუ თოისა,
 ერე გასიმფორ ხეფსი, კამელს ღოთ იგნე ნალგვარას შიყრა. მეს-
 ვამ ერე ხოლგვარა ხეყნე ლაძმა ხამ, ეჯი მწეარ ჟახე ხაბჟახ. ფელ-
 კარს ჩვალერალიხ, მერხი სვა იღესხ მიჩა წათხთე ი ეჩანლო, ეშხუ-
 10 მერუ ნაგზანლო, ქა ხორკინეხ ლაყულფამგყქა, ერე ლემესდ ქან-
 სორას ი ქანფერას ლგლორ ფელკარ ი ეჩანლო ქა ხორკინეხ ლგფრა
 ფელკარს ლაკვამა აგის ქორა კვედს ი მგწვხეი ხაქვეცხ თვით ლ-
 ვაფს, ჟაცხელიხ ი ჟაჯბიხ ლეზობდ.

148. ლითმალი

15 ლიმირე თოისა იბნი კვეცნარეშ, მალფხვ მანშარეშ, ხულგვა-
 რეშ ი ქერალე ლითმალი. მეთიდ ხოშანალად ზურალელ ლიხ ი
 ლეყარ მკენად ხაქიბ. სემი-ვოშთხვ მეთი ზურალს ეშხუ მკენე
 ეი ხაელუნე ლიკენეს. მესი-მეს მწეარ ხემქარალხ უშხვარ მეთი
 ზურალელ ი ლოშგინ მექემ მკენე მარე. ნებეზაპილთე ეჯ ლადელი
 20 ნათის ჩის ჩვამჯალიხ ი ლგმკე დაბისა ჩუ ლგგხ აჯარ მერუ-სემი
 ნაგზი, ერე ნამშავს მამ ზესყი ბალხორა ხენჩედი, მაგ ერ ქენზეს-
 კენდეს ი ზესყი ნამშავე, მახე ლეთმე, ხოჩამდ ენფერენდეს ი აჯარდ
 ამლა აგალიხ ი ჩჟე ამლა ხარავენეხ დაბისა ლგვა ლემაკას. ნამ-
 შავარს იმჯიხ ლგფარცხ სევარშე, თვით მერუ აჯ ნამშავს ხოსყიხ
 25 სევეი ი ეშხუ ჟღვა ჯანარ ქა ხემწირხ ლათრინად. ხოლა შუეკარე
 ბედშე ი გოლაჲ ადგილარხენ ლიჯღე ბედშე ურმალ დანს ხულვას ი
 მამ ლიან სვა ლემთქვე ურმალე ლაკმარის ი ლისყის, მარა ჯანარ
 შეანთან ღემე ხაყახ—ხოჩა ტანაშ, ხოჩა თვალაშ, ხოჩა ლუმუქ ი ხო-
 ჩა ლამერგიშ ი ლკემაშ მებდერ. მკეშამ ჯანარს ლიღბანეი იყდლიხ
 30 ი აგის ხოჩამდ ერ ხოზნანდახ, ძღედ ტანაშარ ხეფსროლახ. ჯანარს
 ლკეანს მამ კვდახ, მაგ მახე ლაბნოლარ ლასხ, ხოშა ნალად, ბახ-
 სანხენ, ჭეგემხენ ი მალყარხენ ნაყდვარ, აშ ყარჩახენე ხვაღდინ კვ-
 დახ, მარა ლკეგარჩუს დეშ ხეფსროლხ ამთან ბგეი მკეშამ—ბახსანიშ,
 ჭეგემიშ ი მალყარხენ ნაკიდთან. ლაქმადნ ვრბაშინ ლგრდახ ლესენ-

რათე ი ქაშაგთე გუშგვეურელ ი ეჩე ეშხუ-ჲერუ თოჲ ჩუ ხერანგოლხ, აკმახ საეჲარე ლარელს ი ნაჰმურისა ხვედუდახ ქირაჲდ ლაბნარს ჲერუ-სემი ლეზჲარს ი ქა კედახ აგითე ი ალაჲარს ხეფსოლხ ხოჩა კანარ. აშ ლეჰშაგუ კანარჩ ხეყედახ, ათხეჲ ვრბა აგის ცვირხ ლეს-ვერახენ ნაციდ ხოჩა ი ხოშა მენგრე ტანი კანარ. ნარგილ კანარს 5 ხოხრა ტანაშელარ ხეფსოლხ ი ამლა მამ ხაზდახ ლეგონ. ხოჩა გვა-მი სევეს დეშ ათრინეხე¹ ოტროლ ტანა ნარგილ კანარლარ ი დე ლადნ-რალეი მოშ იმარგხ დამბალ კანარლარ; ლუსუ კანარ, ჲერხი ეშნ, კამბჩარს ხასრეხ მგბდერდ ი მგმგემიდ. ლანჰლიეი ბობშარს კანარე სგობინ მუჲოლედ ინკრანეხ, ცარჲელ სევე ერ ოსთირიხ კანარს ნამ- 10 შავი ლაკდად, ეჩქა კანარე სგობინ მუჲოლედ ლეჲე ბობშ ყი ხესგ-ერი ცარჲელ სევეი, ხოძხალი კანარს ი ყი ერ ოსსყჲანეხ სევეი ნამ-შავს, ეჩქა ბობშ სგობინ ღოჲოლვე კანარს, ლეთხეშარს ხოგდური ი სევე დეშამ ხებკი ეჩქა. მენჰლი მარე ქა დეშ ხეყელენი სევეს გომის ნამშავშ, დოსა ედჲავტენდეს ი დოსა ეთჰინტენდეს ალემაგ ნაჰირ ნამ- 15 შავი სევე. დნროლარ დეშ იმარგხ კანარე მუჲოლედ, აშ თელდ ლე-ზარგალე დნროლარ ნოდ რიხ. მუჲოლედ ლიბობშნეშ ხამთჰევეხ ჰეცინტროლარს, ე მეჲვარ ლესრყე ი ჲეთიან კანარ მოდ რიხ ქალეჲოლვე, მარა ხეჲადინ ლუსუ კანარ ჲეთიან ლიხ, სერთხნ მეჲვარ ლუშგინლდე ლუსუ კანარ. ნარგილ კანარს ბობშ ი ზურალ მაგ ქა ხოჲოლვე, ალა- 20 არ მეჲვარ შვიდობიან ლიხ ი ლემყალ დნს ხარხ, დე ბურჰაჲ კედნიხ ნარკილ კანარ, ლუსუარ მეჲვარ ბურჰაჲ ლიხ ჲერხი ი ბობშარს ამლა ხაყლტნიხ ლუსუ კანარე ლიჲოლვედ. აშ ჩნს მა ხაწგხს ლუვეღინა კანარს ქა მუჲოლვე, დე ლაკანეი, დე ლანჲეულაჲი, დე ლანჰლიეი ი დე ლაკლაჲეი, ამსველდშალ ხესმიხ პატრონი ნაჰე „იშ, იშ“ ლოჰ 25 ი „ხი, ხი“ ლოჰ ი ლაკანეი გაგფერიანდ ლიჰტონე, შერ ხატული ლენ-წუში მუგდური „ანტახ, ანტახ“-ს, ი ლანჰეი ლაკანი კვალქა „ყიხ ი ჩუხ“, მგვდჲე მარაშალ ხესმოდლდეხ, ეჲეი თასმაშალ იჰრნანჲელხ მგჰნე ლუჰჰევი ი მანდაჲი. ამკალიბარ ხეფსიხ ჲერხი ნარგილ კა- 30 ნარს. ათხად, ლუსუარ ერ ითხროლხ. ნარგილ კანარს მამ ხაზდა ეჰ-ზუმ ლეგონ, მარა ათხე ლუსუ ლაბნარე ლიკდე ერ ეენძვირან, მე-ვარ ლეგონ ესდან ნარგილ კანარლარს ი ლეკნჯარი ლუნვარს მეჲვარ ირდალიხ. ათხად ე ლეკნჯარის კედა მეზალ ფურ, ეჰი ლაძჲად ხამ-კახენხ ი ლუნობჲი აძჲენდახ ლენჲემურიჲი ი ჲედ მუშგვგინშედ ი მუშგვგირანობჲი, მარა ათხე ლერდიდ ხოშა ხამკახხ ლეკნჯარი ლუნ- 35 ვარ. ლეფვრალი ლუნვარს დეშ აძჲენლდახ, სერთხნ ხოჩა მუშვი ფუ-რი ლუნს, ყი ირდგდახ ი ფურს ხაფსახ. ლერდი ლუნს ხოშა ხეჲა

ხანს ხაკმინებს მიჩა დის ლაჩგვანდ „ხოჩა ლოქ ეხფასი“ ი ლედმენი ლუნს თოჲ ი მედ ვოხუშდ ნაგზიგარ ხაკმინებს ი ეჩანლო ქა ხაყვლებს ი ჩვადმენის. ხვჲა ხანჲა ლუყვილ ლუნს მჲ ხაყა ლადჲად, ჩუ ჩხეფნი ი ხოლა ლელვ ხარ, მახა ნაყვილსგარ ხაყა ლედმენი ი

5 ლუნი ლელვ ხაბუას ი ბატკიშ თელდ მაჩუნე ლეზობ იშგენ ლელვარისა. კვიცრჲ ლელუნქა. ეჩქადა დროჲეი ლეურგა აძმენჲლდახ ფიშრჲმინ ლუნვარს ი ძღვენდრ ლუნვარს ხოჯდახ ლეურგას მინე გლეხარ, მარა ათხე უს ხეყუნი ლედმენი ლუნ, ჯეჲ აძმენი მიჩაშვდი ი ძღვენდ ლეჲეს მამ ხარ. ლუნი ტუფვარს მუეარ ხემჲახნლდახ ათხად,

10 ქნციარდ ხამჲახუნხ, მარა ათხე დროჲეი დარ იშგდე ქნციარე ლიცვემს, სერთხნ ათხე დროჲა მახელეჲეარ. ჲერხის კეშდ ლექვემდრ ხამჲახუნ ლუნი ტუფ. კეშდ მაჩუნე ხაბუას კვიცრჲ ტუფ, ნათხვიარჲმიშ, ილევი ი დეშდვეშ. ფიკვი ტუფნ ჩუ ლი ლგლგონ, მარა ფიკვი ტუფვარს ჟაჯარდ ი კუპრალდრ ასუჯდახ ი მუეარ ლგგონ ხაზდა. ლუნი

15 ტუფ ლუნთისა ლეჩფუჯლდრ ხამჲახხ ლათნად, ამჲა ჩაფლარ ჟი დრემ იკვრემის ი ეჯლა ლის ხოჩა თანადქა ლაზჲეი. ლათნად დაცლა კემრალე ჩაფლართან დნსამა ლი, დნსა ლი ლემჲალ ჟი ლიკვრემედ ი ლიშხურედ. ფათვარულაჲ სგელ ჩაფლარშე მკთნად დეშ იმარგ, ჟი ხეკვრემი კიშხარ ი ქა ხეშხური. თანდნარალქა ლაზჲელაჲეი ხეჲა

20 ლალ ლუშხურელი ეჩქად, მარა ათხე დროჲეი დან ხარ ლეთნადი, ლერბათშე, შუკვარე მგსყან, მდღჲა დეცქა მეპუნულ აეროპლან იზელლ ჩი ლადედ მესტიათე ქუთაშხენ ი ეჯნოვმ ხელრისნ მუშეჲანს ქა ლიპუნე შეანხენ ქუთაშთე თანადს ლითნადრ მგქაფ ი კიშხარე ლიშხურედ დან ხარ ლემჲალ ი დე დაცლა კემრა ლეჩფუჯლარ უს ხა-

25 წჯ ალ დროისა. მაშუნე ალრ თხუმ შეანე გიმეი ლიმრიჲ თოჲ ლი. ალ თოისა ლი ლიკმირჲელ ლახვარისა, ლიჯდე ლახვხენ ქემარეშ. აგრ დაბრე ლითჲალი ი ლინჲკლი ლეკლავი ნამშავიშ, ლილჩალი სიმინდარეშ ი სიმინდშე ლგლანჲა დაბარისა კვეცნარე ლილანში ი მანნ-

შარეშ მანჲლორიშ. ვოდ სიმინდარ ჟეჩჩოლდეხ, ეჩქად კედნის ი

30 კაჩუმ მერდა სიმინდარისა ქნლანშიხ მანჲლორ კვეცენს მედ ხულუგეს „ყუბლაჲს“ ი ეჩანლო ქალგლანჲას ქანბურგეს ბერგალშე ი ამჲეი ლგლანშე მანჲლორ ხონ კიდბონისა ხელღვენდეხ ხოჩა ლუეზერე ამჲა მაკედ, ეჲეი ხაბუას. ამჲკალიბჩიქა ნალანშ მანჲლორ ლუფხვისა დრსგ ლეთიჲდ კედნი ი წვარ მანჲლორიშ ი ვოჯ ლანდრ ხოჩა ქემს ხასრე,

35 ეჲეი ხასჲამ კუმაშს ლეზობდ, ოდო მალფხე ნამშავი ვოჯ ი წვარ მუეარ წაიდ ლეზობ ხარ კუმაშს ი ამჲა გუნდა ლი, ერე ამჲეი მგწხარ მიანშისა იკრრეს თხუმს ი ჩვალანშიხ მანჲლორალს. მედ ხეკვეს ეშ ამ-

ჩიქა ედლანშენდებ მანელორალ, დორნ მწვარ გვიან მუელორ, მგხარ
ერ მუს ანკდენი ი ლადი ჟი ლკლანშე რი მანელორშე დაბ ი კაკლარ
სგა ლეხნახი მუსს, ეჩქა ლოქ ხოჩა მაკედ კედნი, ეჯ ზაისა. ჟი ლკ-
ლანშან ე კვარმობ რი ი გიმს აკერემნი, ეჩქა მანელორი კაკლარნ ჩუ
ლოქ თქვესნიხ ი მწვარ ლემყალ ლი ხოლა მაკედობაშ ეჯ ზაისა ეჯ 5
დაბარხენქა. სიმინდარისა ქა ლკლანშე მანელორ ჟი ხოჩშე მუსი ლი-
კედს ი კვარმობს ჟი ლიცვალეს ი ცივალდ მეკდე მანელორ ერ ლეხ-
ნახი მუსს, ეჩქა სერ მამ ლი ლემყალ ლიდანვეშენ ი ხოჩა მაკედობ ლი
ანლეღს ეჯ ზაისა მანელორალეშ, კვეცნარ რიხნ მანაშარ, მამ ხედე-
ხუდე ლიხ. მიწაშირუ შვანისა ლიგურკენი ი ლიმრიწ თოფარ ლიხ ი 10
მაშენე მგწხიწურუნი ალ თოფარისა ლიხ, კელდ ე ხოჩა სიამუანამინ-
დარ ედგენიხ ალ თოფარისა. ე ღალ ხოლა ავდრანლობ ედგენი ი მედ
გვალიობ, ეჩქა დეშ ლი ანლეღს ეჯ ზაისა ხოჩა მაკედობ, დე ლილ-
ხვირი მოშ იჩმინი, ეჯლა ერე ავდრანლობჟი ლაქმად ლახვართე
დეშერ ღერი, ჩუ ერ ადქემახ ავდარისა, კემარე ქა ლაფრა ეში დნსა 15
ლი დარულაჲ ი ხოჩა მკეარულაჲ ი ლკქმე ლემანულ ექსქვერნიხ
ი ჩეედანვეშიხ კემარ ი მკქმას აშ ცუდდ ლიქმეგარ ლეხსედნი. მა-
კედობ ხოჩა ი ხოლა ამინდი გვეშ ლი ჩაჲგ შვანისა. რიხ ხოჩა
ამინდარ — რი მაკედობ, ხალ ჭეკლორანშ, ეჯჟი სიმინდარეშ ი რი
ხოლა ამინდობ — რი ხოლა მაკედობ ეჯ ზაისა ი მაგ ლკლანტე სე- 20
დნი მაკედხენ. ამშა ლკყალვე ერ ლემარხ, ეჯლა ოხგადნლას ხვაჲ
შუმი ნავად უქმარ, ჩიტობ ლოქ ლნა, პწკალობ ლოქ ლინ ი ხვაჲ
იშგენ ამკალიბარ ი ხვაჲ რიგი ლიდბაშალი დაბარისა ლი ლიმზერ-
ლიკტრალ მაკედხენ. მოშ კნჩუარხენ ლიხ ლელჩე ლკსმინდ დაბარ,
დეშდვარხენ ლილჩეს ერ ელყეჩედ, ოდო დეშდვარ, სიმინდარსგარ 25
მანდჲჲ, ყუბლაჲ ხულუგესნი დემ ცურეხ უბურსლავად. ავდრალ შინ-
შიწურუჟი ქემრე ლიმარე, ლითონ, ლიკლაგალი ი ლინქლი მაგ ქა ქეხ-
ნიხ, მიჩა-მიჩა დროჲჟი ი ალრ თხუმი მამ იჩმინიხ, ლტჲჲ ნამშაგარ
ლეჲაჯანსა ქვერნიხ. ლითანლი ლნადნი ერ დოშ იჩმინი მიჩა დროჲ-
ჟი, ეჩქა ჩუ ლიმშედდ ლი ლემყალ კაკლარეშ ი ცარჲელ ღწრალგარ 30
დემნარ ლემკახე ლიხ. ლიკლაგჲელ ლნადნი ქა ქეხნი ი ჟი ლკმცხნ-
ნან ლეგ ლეკლავი ლი. ი ავდრობჟი ჟი დრსგ იმცხანი, ამჟი ყკლეხ
არაკს, ერე „ლიმრიეს ლოქ მკცხი კერჲაჲჟი ისგერი“ ი ამჟი ლი,
ერე შვანე მკკთილე ი მკცკე მიწაშიწურუჟინა ამინდარ ლიხ. რი ხოჩა
ამინდ ი ტებდნი ქუნეჲ ე კან, რი ხოჩა მაკედობ ი, ლავებდრალდ, 35
რი ხოლა ამინდობ ი მკცხნი ქუნეჲ, ეჩქა ანლეღს ლი ხოლა მაკედობ
ი მიჩა მგნკრი მაიდობ.

ჩვენელ დროჲეი გზარეთე ლრზი ერ ხაკვდახ, ლადვარჲელთე ლრ-
 ზის ერ ხემარალნი, ეჲეი ლალ ხამარალნახ. ჲედ ჩაჲე, ჲედ ჩაჲეი მჯ-
 ეს ნარე ლუჲვარ ანკდენროლ აღოშ, აღე დას ხახლენა, ეჲეი ხოლა შუ-
 5 კვარ ი ზგზ ლემარ. ჲეს ლალ მარე ლემშყედროლინ ქა ხოლა ბოგქა
 ჲედ კოჲქა ლაზჲეი ი ჲეს—ჩაჲე. ხვაჲ ხაშყიდხ, ერე მიჩა ლელანბდ ხაშ-
 ყდახ ქა ჩაჲე ლანგზნარაჲეი ი პატრონ ცარჲელ მეტხელი აგითე. მკ-
 ლაშხს ათხნჲ ხოვზინეხ, ჩაჲე ერ ათშყედა ლაწლანდაშ მური ბოგ-
 10 ვრცა ჳიშხ ჩაჲეშდ, ჳოხკრდა შუკეთეი ი ხაყლრნა ჩაჲეი ჳიშხს: „ა,
 საბრაუქ კავშაჲ! ამეჩუ ერ ეჲგენ ჳიშხ ი ამეჩუ, მამ ლოქ აშყდენროლ
 კოჲქა“. ამეი ლალ ლემჳირალინხ ლაზ-ლამჩედეი. აღ ამბავ, ვოდ
 ათხნ თავრობდ დო ანსყე ვაცხადი შუკვარ, ერქად ამეი ლას. აგინენ
 ნაზვ თეით ნავზი ხაკვდა ლეჩხუმდ ლრზის. ჩაჲეშე ლრზი ი ჳიშხშე
 15 ლრზი მეგვი ლას. ლელთად ლემგენროლინხ ქვაბვარისა აშარლექვაჲ
 ლეჩეს ლემშეშინხ ი ქვაბვარისა აშარლექვა, ხალ ლეჲაშ, ეჲეი
 ლექვაშ, ჩუ ლუკემუნე ლიხ კოჲარ ათხნჲ. შომასრ აშარს დოშ ლე-
 მანხს, ნაფდინჲი გუნდა ლენკერახენ ლემანხს ლეჩხუმთე სტარუ-
 ნიში თანაღქა, მარა ლენკერალექვა სურუ ხოლა შუკვარ ლემარხ.
 20 მეჲად ლიცარქა ლემარ ლრზი ჲეს ერხენთე ი ჲეს ამხენთე. ამეი
 ლეტხნერჲელ ლემარ მეჲად. ჲესინ ლიც (ლაჯანურ) ჳი ლემცხემინ ი
 ჲედ ჩაჲეს ლემჲესინ ი ჲედ მარას. ლაშხს ჳი ლემხბურჲელროლინხ
 ი ლემზგზინხ ლენკერათე მუბგვალას ჩი ზაჲ. მუჲლორთე ნალაღ
 ხაკემნოლნახ ჳენისა ლაჯანურს ლექვა ი ჩაჲე ქა ლემბოგინხ
 25 მურგვალ ჳერნლარშე. მგსყე ბოგროლ საელბედო ლემარ. ჳერნ-
 ლართჲესა სგა ხაკტეროლნა ჳიშხ ჩაჲეს, ლაზარ სგა ხაშყდენროლნახ
 მრზი ლიცთჲესა. აღ ამბვარ შუკვარეშ ვოდ ათხანუნ ლას. მუბე-
 გალა ქა ერ ლემგანთინხ ლიბგვის, ქა ლემტხნოლინხ ლაშხთე ი
 ნაბგტრს ლემზოროინხ სოფელისა. ბეგარდ ხაგდენახ ჩი ზაჲ ნაბგვტრ
 30 კაკლარე ლიცდე. ათხნხი ოხსყახ ნეცინ შუკუღ სტარუნნიში თანაღქა
 ი ლო ლენკერალექვა, მარა შუკვარე მგპლანავი მტლჩხუმ (მგლემ-
 კაშ) მარე ლემარ ი ერის ეჲკალიბ აგილჲეჲ ოთპლანაჲე შუკე, ერე
 შვანე გზავრი ლემკახე მამ ლემარ. ლეჩხემარს ოთჲახ შუკე ხეირი
 ცხეკლჲეჲ. ერხენისა ლემჲესინხ ლეჩხემარ მეგმარს ი ზეჳს ი ათხნჲ
 35 ოსღვახ ლიცრუშ ზეჳ ი მეგმარ. აღ შუკე ჳესღრი ხოშა ლეცხეკ
 ტერთჲესა ი ერანღო ჩუ იკონე ლანქორი თანღი ლელთჲესა. ჲერუ-
 სემი ნაზგმშე ხოჯვღია ლი ი ლეჩხემარე ლემკახეგარ ლი, ოღო ლაშ-
 182

ხიშ — მშა. ღო მკშად ლაშხარ ლკმარხ, მარა ამჟი ოთღორკა შუკ-
ვარე მკპლანავის ჩიშიშვღ. სერ ეჩანღო ჩვემსედ ლენკერან შუკვარ
ამჟი ი ვოდ ახთანუნ ამ მესღე ლი.

ლიბვეგი ხახლენახ ლანქორნემ ლიცრე თხემღეკვა ხვირი ვო-
კერჩუქვანქა. მუეღორთენაღღ ლკმბინინხ ლიჩრის. ღვინელს 5
ლკმკიღინხ ჟაკარშვ, ქეშელაღშვ კეჩვარისა ლკპონას. ეშხუღ ინ-
ზორრღლხ ფიშირ მკჩრა ღეშღღვოხუშღღთეჟა ი ხოღა შუკვარქა ლაზ-
ჟი უშხვარ ღალ ხამურჯანახ. ეშხუ ლწთ ლეჩხუმხენ ნაზე მკჩრა სვა
ლკმკედრღინხ ხვირი ვოკერთჟასა. ეჩეჩუნა ქვაბვარისა ჩუ ლკმ-
გენრღინხ ლელწთად ი მერმა ღადედ ხაცემინახ ღაბარს ჩარს ი ქა 10
ხაგნღლნახ ხვირმკეჟა ტწერს ი ჟი ლკმკედრღინხ სტარუნში თან-
ღი ლკცხეკი თხემთეჟი, ეჩეჩუ კოპრღ ნაკღლარ ხარ ი ჩაჟრე
(|| ჩარე) ლაბღახ ხარან ლელწთად ი ამეჩუ ლკმგენრღინხ. აღ მიღამს
ხაშმხა ლანქორ. კოტრღ ბეჩი ქორრღლარ ხაგმენახ ამეჩუ, ლანქო-
რისა, მიწე ღარღა, კვიღაშულ მკსჟე ი ჟიქან კარაღშვ ლკნშვ ლკ- 15
მარ კარაღღლარშულ. ამეჟა ქვაბვარ მამ ხარ ი მკჩრღ ლაგნად ლკ-
მარხ აღ ქორრღლარ ჟი მკსჟე. ათხწე ჩვარის ეჯ ქორრღლარე ნამხვირ-
ვალ. ლანქორნემ მერმა ძინარს ქა ლკმთანღინხ ი ვედშვ ქუნმკეწ-
ღწიბ მესმა ღადედ სვა ლკმკედრღინხ მინე-მინე აგიარეთე ღერ შვი-
ღობიან ი ღერ მწვარ ზარაღიან-ღუკემატე. 20

კეცარ ეჯიმაგ არის ღაშხისა, ერე იმეღ ლეჩხუმს. მარნაღრ
ხუღვახ ი ხაღვენახ ბეჩიშ. მაგ ლკმკიღინ ღვინელს ლეჩხუმხენ. ლეჩ-
ხუმს ამ ლკმშენინ ჟურძენს, ერე ხოშა მეგმართეჟი ხაღვენახ ლკ-
ფრწედ ვენახ ი თვით მეგმხენჩუ თვით ღაბ ჟურძენს ლკმხორინხ.
მუღვარაღად ხაღვენახ ღვინელ ლეჩხუმარს. ეჯიმაგ ხაღვენრღლნახ, 25
შედრ ძვირ ხარახ ღვინღაშ ი ამღა თელღ ჩაღი ფასღ ხაღვინახ შვა-
ნარს ღვინელს. ეშხუ ღაღღანა ღაზმა ღორაღ ეშხუ აბაზღ ლკმარღ.
მანათღ ძღღღ გღაჯიღა ღაბს ლკმეიღინხ ღვინღაშს. ეკღეხ, ერე
ჯვინელღ თაბარობ ლოქ ლკმარ ი ეჯღა ხაღვენრღლნახ აღემაგ ღვი-
ნელ. ქაღაკოღღა სღუგვარს ლკმღესინხ შვანარ ლეჩხუმთე ლუნთისა 30
ღენწყუნიდ ი ქაღაკოღღა სღუგვისა თვით ღორაღ ღვინელს ხაღ-
ვინახ. ღაღღანა ღაზმა ღორაღ ღერუ ფუთღ ხოშა ლკმარ. ღერხი
ქანა თხემვარს ლკმღესინხ ი ეჩწასა ხაღვინახ ღაბ ღვინელს. ღედ
ლკჯმარწღლს ლკმღესინხ ი ლკჯმარწღლისა ლკმკიღინხ ღვინღა ღა-
ბარს. ლეჩხუმს ლიცს ღარ ლკმთერინხ. ჩიგარ ღვინელ ხაღვენახ 35
ღეთრად. კეცარს შვანს ღეშ ლკმსჟეინხ ი ხეთორი, ერე მაღ შვანი-
სა კეცარ ჩუ წსა არის, მაგ ლაკრღღუ ხეკვეს ლკმარწღლას ნაკიდ. ნაღღ

ხაწენოლნახ უმხვარ ი ეფი ლაკოდუმ ახღვენახ კეცარ. კეცარ მერხი
ეფუმ ლიხ, ერე უსგვეშდ-იმგვიდემდ ფუთ ხასკდა სგა. ათხეჲ ჩვა-
რიხ ეჲ კეცარ. შვანისა კეციჲქ ვორ (ვოყალ) დესა არი ი ლეჲქნე ლი,
ერე კეცარ მაგ სგანქა (საირმეხენ) ნაკიდ ხეკვეს ლესეს. გვიანდ, გამ-
5 დვრალ მუელორდ ლემჩერიინხ სტარუნნიში თანადქა. ეჩქად მუს მუ-
ვარ გვიანდ ლემქედროლინ. გარგლიხ, ერე მეს-მესინ ჯვინელდ ლუნ-
თისა (ბარბლაშმერმგყქა) სტარუნნიში თანადქა ჳინხხაგარ ლოქ ლემ-
ქედროლინხ ეფი, ერე ეშხუ ცალ ეჲკ ღვინელუმ გოში შიყყი ლოქ
ხაცემუნახ. ათხე დროჲფი ეფი ლემცხანე ლი, ერე სტარუნნიშქა ბარ-
10 ბლაშიერ ნეპროლინო დემ პერი, ოდო მარე ლაჲდო ცხაჲ დემერ
ათნალი სტარუნნიში თანადქა. ეჲუმ მუსს ხადეს, ერე ქა ლიჲბი დანს
ხნამედა. ო ლუნთისა სტარუნნიში თანად ხოლა ლეთნალი თანად
ლი. ხვაჲ მარე ლედნეშელი სტარუნნიში თანად ლათნალი ათხე-
ხინრა. ლანგხარავხენ ნახე ჩუკულარ მერუ-სემი მარე ეშხუდ მთ-
15 ნალი ჩვედღაშმანხ სტარუნნიში თანადლი. აღმარ ხაბაჲშა ღეჲჲარ
ლემარხ.

ლაბოგთე მუზალა ბოგროლარს ერ ქა ხადესნახ ლაჩერჲინაშედ,
ქა ერ ლემტეხროლინხ ლაშხთე, ნაბჲურდ ნაზორ კაკლარუმ სკარს
ლემჩომინხ ლემზაგროს ი ძღედ ქეიფ ხნარახ. ამშა მაშყდვარ მარულ
20 ათხეჲ სიღხ ლუვარ ჩიქე ი ამბვიხ ეჩქადა გვეშარს. ათხე გორა განა-
თლება ლოქ ემქედელი ი მას ლოქ ხელრონი ლირდე.

ლაჩერჲი ჩაჲარს ვოხუმდ დორჲან ღვინლა ლაბარს ერ ხაცემი-
ნახ, ლაბი ქა მექემ მარე ლემცვემინ ეშხუ დორაჲ ღვინელს ი ეფი
ხაქმენოლნა ქა ლელაბ ჩაჲეს, ეფი ლეკმაშ ლემარხ ეჩქადა ღვაჲარ.
25 შიყყი ლუცვე ღვინელს შუკვეინა ლეხერჯავიდ ხაბინდროლნახ მას-
ძელარს ლეჩხუმს, ეჲლა ერე ლაბარემდ დოსა ოხბინენხ. თეით მას-
ძელ მუშვან მარას ჩინ ხაჲენა ი ათხეჲ ხაჲა. მერხის მინე-მინე ვენ-
ხარ ხადვენახ ლეჲიდ ლეჩხუმს, სგა ხაბრიენახ მასძელიშვდ ი მუჲ-
ლორ ლემაზხ ი ლემხორინხ მინე ვენახისა ყურძენს ი ეჩა ღვინელს
30 ქა ლემჲიდიინხ აგითე. ათხეჲ ხაცვირხ ლეჩხუმს ვენახ მერხი შვა-
ნარს, მარა ღვინელს ლალ დემ კედეს. ათხე დროჲფი ხვაჲ ლინანნი
ხაკუ ვენახს ი ეჩა შვანარს დესამა ხომკერახ.

145. ლიანი-ლილში ი ლიოთხ-ლითრა

ნამშავხენქა ჯვინელდ ჩინ ხომულს ლემლაშინხ ქერს, ო—მა-
35 ნაშს ი ო—ფეტეს. ლემლაშინხ აჲალ მენგრა ლედერს, ქირცს ი ნე-

ცინ ღედერს. აეს-აეს ზინთსინ ლემლანინხ ნანარაყუნდ. ლობაზრ
ი სიმინდი ლილანშიმ დესამა ხამკერანახ, ვოდ მახა დროანუნ. სი-
მინდიმ, ლობაზრ ი კვანხესვი ლილანში ათხეხივარ ალბინელი. გუმ-
გვე ხოშელუს ჩუ ხეშყადხ, ერე სიმინდს დრმ ლემლანინხ. დაბისა
ჩუ ლუსგერე სკამტლეი ზეკი ბერგნლარშე ლემკეგნინხ სიმინდს. 5
ზეკი ბერგნლარ ვოდ ათხანუნ ხეკევანახ ნაგბარკი. ლენწუმულარ
თელდ კოტროლულარ ხალენახ ი ბერკი ნავლენნომ კანი მუქტულ
ხაგფენახ მკარად. მამ ხეკვეს ალკანულას ამკალიბ კანი მუქი მკ-
აროლშე ი, მამ საკვერელ ლი, ნამშავხენ მწეარ მერხელდ რდარლხ
ერქად. მამ ხალენახ მუჟლორ, ერის ქა ლემგვეინხ ჩინ ი ვოდ ლუფ- 10
ხენუნ ქა ლემჟოლენინხ ვედნ ი ბედნ. კოქ-კოჭოლს ერ ჩინ ლემ-
ლანინხ, სერ ეშხუ რიგი ნამშავ ერ ხოლლატნა მედ სურუ აედრალე
ბედშე, მედ სურუ გვალნომ, მედ უდროად მუსი ლიკედშე ი მედ სკარ-
ხალი ბედშე, ერქა ეშხუ რიგი ნამშამ მკქაფ მერმე ნამშავ (მედ ქერ,
მედ მანაშ, მედ ფეტვ, მედ ლედარლა) ემნ ხაკდენოლნახ ი თელდ 15
მაიდობ დანს ლოქ ხასმა შვანისა. ჯვინელ მამყდვარ მეჩი მარულ
ამბვიხ, ერე თელდ მაიდობ ლოქ ივა ლადელ დანს ხამყიდ
ლანხისა.

მაიდობს ჟამობს ხაყლონახ ი ჟი ლემხვეტროლინხ მაგ მორბდ
სოფლარისა მერდე ხალხ. ეშხუ დროაჟი ცული ყურბს ხაყლონახ 20
მაიდობს. ამ დროაჟი ეშხუ კანდემი ყუათე მანაზუმნ ლენ ნამშავი კა-
კლელარ ხასკედროლნახ სვა მედ ფეტვიშ, მედ მანაშიმ ი მედ იშვენ
მაკდორანშ, ეჯი ხაჯონა ძლედ ფასდ. ალ ცულს, მედ კანდას, ხანვდინახ
ამზუმ კაკლელარლა.

მაიდობ ჩინიშ ჟი მუხვეტად ჟამშალ ძვირდგარ ესა ლემარ შვა- 25
ნისა. სვა ლემთქვე ხარახ ლიზარეს ი ზარიადნ ერ ხაკმენოლნახ მა-
კედროლს, სერ ქა ლემჟოლენინხ მახა მაკედი სვა ლიკდალდ. თელდ
მახე მაკედ ნამჟლორ (|| მანჟლორ) მანაშს ლემამლენინხ. მანჟლორ
მანაშ დრსგ კედნი, ივანობა თოისა, მედ ეჩა მეშთხან ი ვოდ ჟი ხამ-
ანლნახ ლეზობდ მანჟლორ მანაშ, ერქად პუშს ლემზობინხ. პუშ ბა- 30
ლახ ლი ი ეჯი ქუნს ხაკერიინა მარას მახა მაკედი სვა ლიკდალნუნ.
ეჯ მინარს პუშულდაში მინარს ხაყლეს ათხნჟ. იშვენ ბალხორასინ
ხვამს ლემკეგმრინხ დიარი მკქაფ. ლეზობ ბალხორა დანს ხოთრა
ეჯიმაგ, შვანარს ერ ხოთრაბ. პუშულდაში მინ ჯვინელ მაკედი ლიმ-
დნებურალე მინ ლემარ. ეშხუდ ინზორიხ ფიშირ ზურალ, ბობშ ი 35
ღვაჟემარე ი ეჟი ღკრიხ ბალხარე ლაკდად. მამშენე ლემანხნს ლადეჟ-
თე მელგენდ ი მერმა ლადელ ახლენახ ლენ ქაფარ.. ლეი მწეარ

ხოჩა ლეზობ ხილ ხაბჯახ. დიარდ ხოჯა შემგრგვიშ ამსვალდს ლოქ ლეი ხარ.

- ხოშელ ყვლებ, ერე ჩუ ლულფხვან ი ბალხორან სგა მეჯდან დემნარდ ლოქ ლემბაჟინხ ნამშავი კვედას, ეჯლა ერე ბალახვშ ქა
- 5 ლემსტლეინხ თხუმს, სერთხნ ეგბი ლემმან. ეგბს აშ ადოგავიხ, ერე ღწრწლარგარ ხოსდენიხ, ეჟეი ხეფწეიხ ბობშ ი ზურალ. ისგვიმიშ-გვიობ ხილარეი დანს ხარ. ალე მაგ ცხეკი მაშენ ლოქ ლი ი ამლა დანს ხეკვდელხ. ხვაჲ ლამარგ ი წვეათ ხარა ქორს ნამშავი ლიხარეხენ მეთხვიარან ნაციდ ნადირ. ალე ეჟეი ლემგერგელინ ქორს, სერთხნ
- 10 ლუგვარ ლახ რირლო, ერე ეშხუ ნაგზი ერ დოსა ხაწდწენხ ხეესს, ეშნ მახზარდ ლემარდხ. ჟერხი მეზგას ამეი ნაზარ კეთილ ჟესინ ქა ლეშ-დბინად ხალეწნა ი, კვედობ ერ ხერორლ მეზგას ნამშავიშ, ეჩქას ეი ლემ-შდებინხ მალეწნიან მეზგახენქა ი ქა ლემსტლეინხ თხუმს ნაშდებ ნამ-შავეშვ. მარა ნაშდბტორ ლალ ჟერუ ლალაშეი ეშხუ ლალაშ ნამშავ
- 15 ხახლწენახ. შიშდ ხარახ ქა ლეტხე, ხალ მახე მაკედ ოხკედნროლხ. მახა ლუფხვთე ერ ოხშდებან უს ჟერუ ლალაშ ნამშავ ი ჟერუ ნაგზან-ახა ერ ახკედან მახე მაკედ, ეშნ ქა ლეტხე ხარა ჟერუ ლალაში ნაშ-დბტორ აჯალ მესმე ლალაშ. ამკალიბდ ჟერუ ლალაშისა სემი ლალაშ ლალ ხარა ქა ლეტხე: თხუმ ჟერუ ლალაშ ი ნამთავნ. ლეყდიდ ლახ
- 20 უსა ხეთხროლხ, კუმაშს ლემგვოლინხ, ჟედ ნამშავისა ხანვლინახ ი ეჯეი ხაბწიდროლნახ მკწხარუ ნამშავი მალეწნიანს. ჟეშდ ლახემკვეცენლა ჟერუ-სემი ფურს ხანვლინახ, სერთხნ დაგარლობეი ლელგვანი ლამან-რად. ჟერხი დაბსნ ქა ლემგვოლინ, მაკედ ერ სგა ლეხშდეხნროლ, კუ-მამ მრ ხეყწნროლ ნამშავისა ლევიდი. შვანე გიმ (|| გიმ შვანეშ) მაგ
- 25 გოხ ლი. უწწად დწსამა ნამშავ კედნი მადურდ ლაწწილა მკტხჟჲ, ოდო ქა ცხაჲ დწმ ხესრიინი ნალაშს. ლინწეს ხვაჲ ჟენწ ხაკუჩ ი ხვაჲ ჟენწი ლინზორგეს ხვაჲ კუმაშ ი ალე მწეარ გარჯ ლი გლეხ მარარ-ლაშდ. შვანს ჯრდი ლუნთ ხოხალ, კუმაშ ლესწლევე ლი მეჲად მუჟ-ღვრა ლიგწერგინეშ, ვოდ ლუფხვჲა ლიგწერგინუნ ჩუ ლაბმუშ. ლუფ-
- 30 ხვაჲ ლიგწერგი ჟერვეშდისეში აპრილს ლი ი ამზუმ ჯრდი ლუნთი-სა კუმში ლიჩფეს მადურდ ხვაჲ ნენი ხაწგხ ი ამზუმ ნენნ ლიხვრჲ-ელე ი სგა ლიკდე ჯრდჲა ლახვარხენისა დეშ ხეჩრში: ჟეს ჩეჲმდევე ლეკმალის ი დეშ იკმი ლახვისა, ჟეს ავდარლობ იჟყარი ი ეჩქა ლიკმეს მამ ხაყა ი ამშა ბედშევე დეშ ხოჩშეხ ხვაჲ ქემი ლიკდეს ი ლუნთისა
- 35 ნენნ კვედობ ჩი ზავ ლი. ჟესი-ჟეს ლწნშგ კირავ-კარბანს ხაშგბეხ ნანშგუნ წვარს ი ეჯნოვეშ ჩგფეხ ქა კუმაშს.

ლიჩფე ხანაშხა კუმში ქუნი ლიცვრეს ლუნთისა. ლინნი ხანაშხა ლეზობი (ნენნ) ლინმნეს. ქა მეჩფან ლუფხვისა კუმაშს ქუნწოღვარ

ხაკვემას, ოღო იშგენდ მამა ხაყაბ ლესგდად. ჯიჭულარგარ იყჩუ-
ნალხ ჯადარ სგა მეშყდე ნამადღუნ ამშა ნაჯვდი ლუნთისა ი, ბალხობ
ერ იბნი, ჩუ ერ იბზიხ მისისა ბალახეშ, ეჩქა ხვაჲ კუმაშ ლალ ხე-
ტნი. მეჲად ნამადღუნ, ჩუ ერ იბზი ეშხევი, ჩუ იდგარი. ამშა მაშედ
ლიმზგრი ლიგდენი ხებენხს ი ლგად ხულენდხს კუმაშხენ მახა ლუ- 5
ფხეთე უქმდ მახელჲ ცაშ. ჲერხი მახე ბალახ ჩვაბელე კუმაშს ი
უშლსგარ იკედ ი ჩუ იდგარი. ლენტხას მუყულო ცაშს ხაყლებ გუშ-
გვე მახელჲ ცაშს. ხოლა ნაჩიჲ კუმაშ ლუფხვთენალად ქა ვედშე
იგორწალხს ი ხვადდინ ლალდღიარისა ჩუ ილხიხს ი სგა შყედნისხს ხრამ-
თე ჲედ ლელთე ი ჩუ სედნის ლგდგარ, ლიგნალ ჯრ მრმ ხნამედახ 10
მინევეშ. ალემჲგ გარგლა ეხქამ დაბრე ლინწესს ი ჲენწი ნავლენნას.
ჲესვენჲ ჲენწ ხულვა საყოფდ, ნამშავრ ეჩისგარ ხოკდენი ი ჲესვენჲ
ჲენწ ლეშ ხულვა სამყოფდ, ეჩის ნამშავრ ლემ ხოკდენი ი ლეველი
ხარ. დაბარ ლადღი მვეარ მერხელდ გულვახს. საყოფ გიმ ლეჩხუმს
ი იმარწთსგარ ხულვახს. ჩუბე შეან მვეარ ნახწვი კეე ლი. კაკა-პაპან- 15
ლო მშა დაბარ ხალვენახს, ეჯჲარგარ გულვახს ათხნჲ. ქა ლაცხემ
ღემთე გვარ. გიმ მჲგ ყალიდ ი გოხ ლი ი ქა ლემთე ხეცხი ნამშარათე
ი ნაჯვდათე დაბს ი ამსვალდ ჩი ზაჲ იფშირი, სერთხნ ათხნ დროჲეი,
ოღო ეჩქად ლემ ლემფიშრლინხს შვანარ. ჩი ზაჲჲა თხუმეი მახე
ნათჲე ბობშარს სოფელისა ეჯ ზაჲა ლგდგარუ ხასრნა. ეყენობნეშ 20
მერმა ეყენობნუნ ე სოფელისა აშირ ბობშ ენთენოლ, ეჯ ხანისა აშირ
ი ვრშთხვეშდ ჲედ ვოხუმღემდ ლგდგარუს ლემშგლდნინხს. ალე ჲერ-
ხი მაიდობაშ ი ხოლა ლისწელემი ტარშე, ჲედ მერმა-მერმა ზიგი
ბედშე ი ჲერხი წორობენა დაგარლობა ბედშე ი ჲერხი ნავ; იმურნ
ტარნ რაროლ. შვანს ეჩქად მვეარ ფიშირ მეზგე ყი ლოთაშდ ემხვეტ, 25
ვოდ მახე დროი ლიკდალნუნ. ათხე შვანარს ხეთხანხს ლეზობ-ლეთრე,
ჯიმ, ლერექე. ათხე ლგდგარუს ზაჲჲა თხუმეი მახე ლგთენ ბობშარ
ხესრინი ქა ი ლიხვეტი მგქაჲ ლაფშირა შუეკეს ელგანდ შვანარ.

ლეზობდ ნამშავხენ ლემნაყინხს კერჲაჲეი კოტროლ ქერი შაფა-
თილარს კვახს ი მარემი შელდეი ალ კოტროლ ქერი შაფათილს ხნვდი- 30
ნახ ინჯრი შელდეი. ხეკეეს ალ ისგვი ნთი ქერი დიარნოლ ქნჯარუნ
მერმად დიარი ლინყალნუნ; მერმა ინჯრუნ ლოშ ეჯეროლ, ლეთმნ-
ნე ჯეროლ მაიდ, სგა დარ ჯიქმა. ქა ლგრბჲელან მეკდე მუშგვრის
მახან ურბჲელად დიარს ლეშ ხანახს. დიარ ინყროლ მარემი შელდეი.
ხონ ქნჯარუნ, ხონ მრდე. ნამსედეს ჩუ იშხენუდახს ი ლემაიდლ ხნ- 35
როლხ, კელდ წსა ხედვენოლხს ნამსედელ. სადაგ ლადღარეი ამეი
ისწლვახს თხუმს. ქერი დიარი მგქაჲ ფეტეროლ დიარს ლემნაყინხს.

ფეტვრალ დიარ სურუ მეშხე ი ბგეი ლი ლეზობდ. თაშიშ ი ჭყანი უნჩგად ლეგ ლეზობ ლი ი ანყეხ ლუფხვისა, შომასნ ხოჩა ლაშგობ ხარხ. ათხე დროჟეი, სიმინდი ლილაში ერ ენბინან, ქერი ტეფს ქა-
5 მენქა ხატფინეხ ი სგამენ ხოჩიხ სიმინდს. ამკალიბ დიარს ხაშხა
სიმინდარ. მესინ ლაშგობეი ლუფხვისა სიმინდს მორჩილ თაშს ხონ-
ჩგდებ ი ქანყეხ, მედ ხონჩგდებ ლუშხუნ ჭყანს, მედ პოხილს. ამ-
კალიბ დიარს ხატქლიხ ლუკენეს. ლუკენე ი თაშორა დიარალ იქეთუ-
ნი განგალ ლადლარეი, ოდო მენურდ, სადაგ ლადლარეი, დიარს ხა-
10 იზბიხ ათვი-ათვი მგნაყ დიარს, მახა ნაკიდს ყველფხენქა ი ათვი ნა-
ყუნს. ჩუ ლუქველა დიარიშ ი ნაყუნი ლიზობ დესა ხარხ წეს. ნაყუ-
ნიჲქ ბალხორას ი სოკს ახვრამელეხ ლუფხვისა ზურალელ, უასდგეიხ
თუთუნი სდეგვარშალ, ქაფრებ ქამ მგუარისა ი ეჟეი აშხენიხ ლუნ-
თისა ნაყუნიჲქდ. ალ ლენაყუნიქა აჯბიხ ნაყუნდ ლედერს, როგს
15 (მენგრე ლედერ ლი). ერქად მაგ ლემლაშინს ლედერს, როგს ი ჩის
ხალენახ. მესინ ლედერი კაკლარს ქერიშ ი მანაში კაკლარს ხანჩგ-
დებ ი ეჟეი აგვეხ. ხოჩა გემა დიარ ლოქ ხეფსი ი მესინ ხოჩა ლე-
ლდენ ცხვადს ერ აჯბიჟ ლუნთისა, ერის ხეჩოხ როფს. როფ ქერი ფე-
ქიშ ლი. ეშხუ ფხანქვას ხეჩო მგნაყუნი ზურალ ლეჯბი ლედრი ცხვად-
20 თქმასა ი უანსგლე ცხვადისა მგჯაბ ლედერს ი ქა ხოგვშებ სადილდ
მედ ვახშამდ ჩის ქორა მარას თვითოლაჟი. ლედრი ნაყუნცახან იქაქ-
გარ ანყეხ დიარალს; უი ლეგეჭ ხარხ ლედრი ნაყუნი ფაკანდ. ნაყუნ-
ვარს აგვშალიხ ფაკნიარშე ი ფაკნიარშე ხორგავიხ ქორა მარას მარ-
რეში შელდეი. ლედრი ნაყუნზუმ მაყორიან დესამა გვაბჟა ი ამლა დემ
25 ანყეხ დიარს, შომასნ ლედრი ნაყუნ ხარხ ვახშამდ. ეშხუ ვახში ქა-
და ზაანოზაან ლოქ ესგურნი სგობდ. ალე ლაშარაქდ არი. ზვადინ
ხაილხ, მარა ზემ-ზემშეგარ იზბიხ. ზომმერდ იზბიხ ლაგვან-ლაშთხვენ-
ლისა ი ქორწილ-ლაპრისდლისა. ლელეს მუშვან მარაზუმს დეშერ
იზბი. ლუნთისა ლენამურეინაშედ ამარებ ჩი ხოჩჩრობამ. აღბაჲს
30 ხაგნახ კანარს, ზომხაჲს, მქმასარაჲს ი თამფაჲს — ხამს. ეჯ ლადლა-
რისა აძმენლდახ ი ათხეჲ აძმენლიხ ალ კანარს ი ხამარს. ამკალიბ
ლენამურეი ლადლარე ლიკედს ძღდს ხეხადალხ. ამკალიბ ლადლ-
არეი ანყალიხ ჭიშდვარალს ი ქუთვარს. ალმარ ნამზერუნდნ ხამ-
კახხ ი ჩის ხამნეხ უი ლემზერან.

35 ალბიერ ჩიქე გვარ ლელვიშ ი ლო ყველმერიშ. ლელვი ალბიერი
მნშისა მაგ ცუდდ არი; ნაგზულობშე გვანდა ალ მნშ უქმდ. უი ხვინ-
ზორალდად სოფელისა მაგ მახელვაჟარ ი გვანდა ხუმრობ ი ლიბგრ-

გაელ, ვოდ აღბაღწეთუნ. აღბაღწეთ ეჩქად ეშხუდ ინზორროლს მეხ-
ვბარალ ლეზობშ-ლეზვარალ. მინე-მინე ქორალხენ ქა კვდახ ლევახ-
შამს (ლეზობ-ლეორას) ი ეშხუ მეზგადას ჩუ ისგვაროლს მაგ ი ხა-
დახ კაპანიად; ლეორალ ეჭ ლწეთ დარ იგნოლ. მეს რანგს იყდღდახ
ეშხუდ მაგ, მეს—არაყს ი იორახ ეჭ ლწეთ. აღბა ლწეთ იჩმღდახ ნავახშ- 5
მობჭრას. ვახშამი ლწმან მახანუდ ივახშმალდახ ნამსედვარეი. ეჭვი
ბეგიდ ხეკვეს აღბოზწლასხ, ერე თანაფნუნ დოსა ხარწნხ ლელვი
გუმარა. ლელვი ნაჭაბ ხარშეს ლეცხვადღ ქა იგმღდახ ლაქველად ი
ეჭი ერ ჭყანს ენგენნა, ლენჩედა დიარს ანყახ; ერის ხწაშხან ვოგან.
ვოგან ეჭკალიბ მემყორე ლემარ, ერე ჩუ ხოგნა (|| ხოსუყავედა) გუს 10
მარას, ეაყი აბზა ი თანაფნუნ გუ ლეგნად ნორდოლს ლელვი გუმარა-
ხენ. მესინ ვოგანს ქაქი გვარდ ლემსყეინხ ი ეაყი ლეშობინხ. მერ-
ხიავის ათხე დროაჟი ასყიხ ვოგანს მემყორად ი მებზად. ლინჩალისა
თანაფნუნ მაგ მუეკვი ნოროლს. სამარხე ნაყუნუნქა დწსამა ისყოლ
ქორს. ლელვი აღბაღწეთ ვახშმი ტაბეი ლიჯდალთე ყველფეი ლერ- 15
კინა ნაქას ხატსგდახ ტაბაგს ი დეაყარ ყვლახ, ერე „აღმას ლოქ მი-
შგვი მერჩილ!“ ი ხურალწელ ყვლახ, ერე „აღმას მიშგვი ნაშდექ!“
მახა ლუფხეთე, შომასი ბალხორა იბნე ლიევალის, ერქა ჩიგარ
ლენაყუნიდ მერხელი ნაყუნს იკმარხ. მერხელი ნაყუნს ხეჩოხ როფს
ი თელდ ლუფხე, ხეტ ლადლარგნქა, მერხელი ნაყუნგნქა დწსამამ იზ- 20
ბიხ, ვოდ გამდვარალ მუელორნუნ. ეი ხაყარხ, მარა თემიშ ლი. თა-
შორას ლელუნთად აშხენიხ კაზალდ მესყად, მელ ლეჭმარად მესყად
ყველმერისაშდ, ოდო ლუფხვისა დრმ აღშხ-უნნეხ თაშს, მელ ლეჭ-
მარას, ერქა ლუნთისა ლაშგობ მს ლი ი ყველმერისაშდ იმხენ ხეკ-
ვეს ანკედის თაშ ი ყველს ღალ დემ ხეყვლეინხ. ჩის ხელეწნი თაშ 25
ი ეშხესგარ ერ მრ ხელეწნს, ეჭი ძღელ შგურდ ხაბეახ. ხვინ იყ-
დინხ ნდვ, მესგადა ლაშგობ მრ ხეროლ ლუფხვისა. ყველმერი აღბა-
ღწეთ ერ ინზორიხ ეშხუდ მეხვბარალ. ერქა დოსა ჟღღწნი ქა ლეკ-
დად თაშ მელ ლელვ, ეჭი დო კინჩი ქვეცად ხაბეახ. ყველს მეყვლ-
ად ხაბეახ ი ამლა დოსგნემ ხემარალხ, ეჭ ლწეთიმდ ნრ მრდ ასეხ 30
შგურალდ. ეშხუ მეზგამეყ ლეხვრამელე მეხვბარალ აღბაღწეთ-
არეი მერმა მეზგამეყ ლუხვრამელა მეხვბარალს ქა ხოზზგდახ ნაკ-
მარუნს ეშხუ მარწმი შივშ: ეშხუ ნაქეიც ლელვი ნაპუს, ეშხუ ნაქეიც
თაშს, ეშხუ ნაკეიმ დიარს ჩხირალეი ლენცოლას ი ეშხუ ქერახს
არაყს მელ რანგს. აღ ნაკმარუნი მკვდე მარე სვა კედნოლ ქორთე 35
ი ჩუ ხოგმგდა ტაბაგეი ეშხუდ მესგვრა ი მევახშმალა ხალხს. მკემა-
რის ჩევესგურნახ მინეცახან კაპანიად ი ილხნახ. ვოდ ხოჩამდ ჩუ

დრმ ადბიზნახ ი დრმ ადშდგმნახ, ეაჟი ქა დნმ ფუშედახ მგკმარის.
ალ ნაკმარუნი მგქაფ ალ მეზგე მიჩაშხენ ქაულ ხაყვანდა ნაკმარუნი
მგქდა მეზგათე მიჩა ნაზგზ ნაკმარუნს, მნა ხელგენოლხ ვახშამდ თვით
ნაპუს ჩნხენქა. ლელუნთად ხამარს ერ ანუშყეხ, შიყრას ი თხუმ-
5 აყბას ჩუ იზბიხ ღჯნაემურეი ი ფელკარს მიჩა ღჯეღვერდ ჩვალვ-
რალის ი ქაფრეხ კვამეი ი ეაჟი ღჯფრა ლორალს ქა ხორკინეხ ქორა
ქვედს ლაკემა აგის ი ლუშხუნ ხულვახ თამფიერეშდ ი ლუფხვისაშდ.
ათხნ დროაჟი დიარხენ მაგ მაბზარ ლი ი მაიდობ მნმ გვარ; ლეგლირ-
დალობდნ ენკვიდ ი ამლა ლი, ერე შვანისა (ლშხისა) ხალხ იფშირი
10 ლიკვღნ მგქაფ.

IV. ტოკონიშია

146. ლაფურ

ლაფურს ხვაჲ დეც ი გიმ ხოყდნა — ლახვი ი ბარ მაგ, ჟი ლგზ-
მე ლი მეჟეჟანდობჟი ი 16000 დესეტინაჲ ლი; ერქადა დროჟჟი, XV
დგმანუნ, მეზგელონ ხვაჲ ლგზიგელის, მარა წორისა ლოხვოდახ მგ- 5.
რაჲ ჯაფარიძელეშდ ი ერანლო ჟალაჟურლის ლაფურს მეზგალა ი
ჟასფხეჟახ ლაზგალდ თელდ შვანს, ჟერხი ერხუნ შვანს ალზიგელის
ი ჟერხი ამხუნ შვანისა. მგჩიხრეშ მამინოშურალ ლაფურხენ ნაკედ ლიხ
ი დრმღვენშურალონ. შვანარს ოთდაგრაჲ ჯაფარიძელ, ჟერჟ ლახ-
ვბა, თოვლიაჲ ი იჟანე ი ეჯარე წორისა ოთჟინდახ ლაფურ მიჩა 10.
ლგლზიგდ, ხვაჲ წორ ღალ ხნარახ ჟა ლეჲდე ჯაფარიძელეშ, ოდო
დემ ლგზინინხს შვანარს რაჲთე ი ლეჩხუმთე. ჟეშდჟერჟ ზაჲ ლახ-
რანგენახ, ერე მდ ოთხინახ შვანარ სგამავ ი სერ ჩუ ლესუნ ღალ
ხნარახ ი წორ ჟა ლეჲდე. ნასგყდარალ ათხუნე ჟი ხეთრახ ლაფურისა
ერქაშოა მეზგელეშ ი ნაჲ დაბარისა—ალერჟონ. უშგულს მეზგალა ჩარ- 15
კეინარ ი ნიჟარაძელონ ლაფურხენ ნაზვ ლიხ, მესტიას მეზგალა ხერ-
გინარონ ლაფურხენ ნაზვ ლიხ; დეშ ათგეჲახ ჯაფარიძელე ლიფუსდს
ი ეჲლა ალჟაჟურლის ლაფურხენ ი ჟასფხეჟახ ლაზგალდ ერხუნშ ი
ამხუნ შვანს ი ლაფური დეც ი გიმ ჟალცარჟელელი მეზგელხენ ი ჩემ-
სედ ალემავ გიმ უჲმარად. 20.

ერანლო ლაფურს ასფუსუნნახ ვარგალ გელვენარ, ხედჟარონ ერე
ერქაშოა დროჟჟი ლაშხს ლგზიგელის ი ლაშხე ფუსნარ ლგმარხ;
გელვენარ ლაკევირდგარ იკმარდახ ესრენ ლაფური ლაკევირალს
ი მალყარალს—საეჟარს—ხვედინახ ჯოგრე ლაბლახდ ლუფხვისა ი
ნაბლახურ ბაჟს ხაკდინახ გელვენარს; ეშხვინ ესრენ ახჩღდენახ ჟო- 25.
მობ ბაჟი ლიჲდუნ ბედჟი საეჟარს ი გელვენარს ი მაჩუნე გელვენ-
ლეჟან — ჩოთდაგრაჲ საეჟარს. გელვენარე შინჟაჲ ჟადურდ ხვაჲხანს
ჰრდა ლაფურ, მარა ლაშხხენ ერ აჩადხ გელვენარ ლეჩხუმთე ლაზ-
გალდ, ერქა ჩვათჟიდეს ინგუმ მილჟონერს ლაფური დეც ი გიმ მაგ
ი ხვაჲ ათას მანთარ ენკიდხ, ჟესკეთლანხს ლაფური ნაფასს გელვენ- 30.

ნარ. ლაფური მკყდი ინგუშ მილმონერ ლას გვარდ ჩერმოვე, მარა ამნემ დემ ლოხჩიმ ლისგრგებლი ლაფური ტყვეფიმ ი ალ რევოლიუციამ ესინდა ი ჩოსსად ლაფური კეე ლეკმარიდ ლაშხარს, მერგნაქს ერ სამგრთალშე ხეხერლ. ათხე ლაფურისა ხაბგრგახ ლაშხარე სოფ-
5 ლარე ფერმელ, ხაყახ ფურალე ჯოგარ ი ლუნთ ი ლუფხვ მეად ლაფურისა ხაყახ. ლუფხვისა აკმეხ ლეკმელს ი ლუნთისა ანნის ჯო-
გარს; ლაფურხენ სავთე ლათნალ ლი ი რაკთე ლაქდინ—სოფელ ლებთე.

147. ქალაქდას

ალე ლაფური ვოკერს ხოზ ჩენნისა ი ლაფურიშ ლას, ლეცხეკ
10 ლახე ხარ, ნაკარს ლაქდინ ლაქან-ლალაშენდ იქმარის ათხე, ჯვინელ
ნასველ ლი ალ ტყვეფ ი ათხად ლაბლახდგარ არდა, მარა ათხეხი
ენბინეხ ლიქნი-ლილაში ლეჟა ლაშხარდ ი ხოჩა მაქედ კედნი ქერიშ
ი ქართოფილიშ; ნესგალეკვა ალ ტყვეფს ლაშხური ლიცი ახაზი.
ალერ გელვანარეშ ლას ვოდ ათხანუნ, მარა ათხე ლეჟა ლაშხარ
15 იქმარის ლაქანდ, ლაქმად ი ლაბლახდ. ათხე ფერმს ჯოგ ხაბგრგა
ქალაქდაშისა; ალ ტყვეფ ლაფურდ ხოშა ბარ ლი ი ლუნთისა ხოჩა
ლალუნთ ლი კუმშიშ. ერქად ხოლა ლაშ-ლაჩედ ლას ამავ ი ლაფურთე,
მარა ათხე თავრობდ ხოჩა შუქვიზგზ ანსყე ამხავ ი ლაშხენ მამ
20 ლუნთისა ამხავ, ოდო იშგენდ დემნარდ იმგრგახ. ფუსნარე შნაქსა
ერ არდა, ეჩა ტარ ლას ალემავ გიმი ნავსგრგებლი, მარა ათხე გლე-
ხარე შითე ერ აშყად ალ ტყვეფ, ლასგრგებდ ენსყან ი ხვაჲ სარგებს
ხასიდხ ქალაქდაშს ი მიჩა მიდამს.

148. მაჩხაფარ

25 ალე ხოშა უხვენ ლი კავასიონიშ ი ძღედ ვოლ ხაზ ეი, ივალად-
ლი უჩეფა. ამხენისა, ალ ვოლხენქა, ანლრი ლაშხური ლიცი ი ალე ლი
ლაშხური სათავ; ლუფხვისა ალ უხვენქა ათნალიხ სავთე—მალყართე
ი ნალჯიკთე. სავმარს ალ უხვენქა ოხყნდახ ჯოგარ ლაფურთე ლუფხ-
ვისა ლაბლახდ, ხოშანალალდ ლოლაქქრეშ. ლუნთისა დემერ ათ-
30 ნალი ამექა, ხოჩა დარისნ ლუფხვეჲ ლათნალგარ ლი. ლებარინ ამექა
ათნალდახ ათხად. ალ ლათნალ მაჩხაფარს მერმა ჟახად „შარივეკე“

ხაშხა; ამეჟა მოთნალ მალყართჳსა კედნი. მანკვი, ჟა ლეტნლან, მარე სგა კედნი შტულუთჳსა ი ეჩანლო ერ ესჳემნი ალ თანაღხენ ნაკედ ლიცს, ჩერეჟს, სგა კედნი მარე მალყართჳსა; შტულუთჳსა მალყარალს ჟოგარ ხაყახ ლუფხვისა ი ამხენისა აფესდახ ლაფურთე მაჩხფარი უხვენჳა; ხოშა კჯლოთხი უხვენ მაჩხფარჳა მუზის მალყარ- 5 თენალალდ, ლერთენხენ, ფედმას ხეჳენი დიხტაუ; ეჩა ძირმეჟჳა ჳარ ჟა ლუზი საეთე ლაზჳი.

140. ყორილდაშ

ალე ხოშა უხვენ ლი, ამხნე კედნოლხ უშგვლარ ლაკვირდ. ხვაჲ კვიცრა ხაბგრაჲ ყორილდაშისა ი ხვაჲს ადგარდახ ეჩჳად უშგე- 10 ლარ, იშგენდ დემნარ იმგრაგიახ, მარა ათხნ თავრობდ გეოლოგარ ან- ზეზეხ ი დარიშხანი მადენ ენთხეხ ი ეჩჳადა დროჲენა ლაკვირ კოჳ, ყორილდაშ, ლადი ჟალაჳშალ თერა, დარიშხანი ლაკედლ ტუნე- ლარ ლიხ მესყე ი ზავოდ ლაჲდრ. სახერხ ჟარხანაჲ ი ელეკტრონ ი ხვაჲ მეშაჲ ხაჳენდა—ჲერხი რუსალ ი ჲერხი შუანარ. შუჳეჲარ ლაჲდრ 15 ჳეთაშხენისა სგა ყორილდაშთჳსა ანჳიდ მარშინაშჲ ი დარიშხანი ჩუ ლაჳდა უხვენხენისა საჳაერო შუჳეჲარ ანსყეხ ი ეჩჳადა დროჲენ- ნა ჩუ მუჳეჲე ყორილდი უხვენარ ჳნაჲაცხხ ი ფუჲე ლირდე ხნლმოშ ეჲჳი; ამის ჩის ხოსგდის ჩუ ლუსჳერელე უშგვლარ ათხნ დროჲა მრმანშე, ჳვინელ დროჲა ნამსგიდინ. 2 0

150. შუშარ

ალე ძღედ კჯლოთხი ლეკოჳ ზავარ ლი ი ეჩა ჩუჳენჳა ლიც ან- ღრი ი ლაშხური ლიცს ხენჩღდი, ეზრღსვლა ლიც ლი, აშ ერე ლეგ- ვერს ასჳენე. შუშარი კოჳ მაჩნე ლაკვირ ლი ი ლუნთისა კედ- 25 ნოლხ ამხნე ლაკვირდ ლეჳ ლაშხარ ი ხვაჲ კვიცრას ადგარდახ. ჩის მოკვიცრას მიჩა-მიჩა ლალგენ ჳეაბჲარ ჟა ხოთრღნხ გვარნ ი გვარნ, შომჳჲ ერ ლაკვირდ კედნოლხ, ეჩჳაშიშდ, მერმა გნი მარას დემ იხნახ მინე ჳეაბთჳსა ლალგენდ. ჲერსენალრ არიხ ი ხვაჲდინ ხასიჳხ მოთხეიარა შუშარი კოჳარს ლათხეიარდ. შუშარ ლაფური 30 ვოკერისა ლი ი ეჩგნლეჳა იბნი ლაფური მიდამ, ვოლარ ი დერჳლ მშმ ხაზ ამეჳი, მარა აშ მუს მეჲად ჳი ხაზ კეცხეი ლუფხე ი ლუნთ ჳი

უჩველად. შუშარი ზაგარ ჩიხენ ქა თერა, ეაზუმ კვლოთხი ლი. კუმში ლალდლიარდ ი ლაქმად მამ იმარგ შუშარ.

161. ღადიაშ

- 5 ალე მწვარ კვლოთხი ლახე ლი ი სკერი ზაგარ ხარ, ლაშხს ხრზ ლენტოახენ. ხეაჲ კანი ჯოგარს კვდებ ალ ლახეთე ლეჩხუმხენ ლალხუნად ი ჩაჲი ჯოგარსი. ლაშხარე კანარე ლალხუნაჲ დაღიაში ლახე ლი ლუფხვისაშ. დაღიაში ეჩხენჩუ სოფელ უშგულ ხრზ ეჩხე შვანეშ. დაღიაში ლახეხენ მილარეშ ლეთრე ლიც ოხკრდახ სოფელ ჩიხ-
- 10 რეშთეჲსა ყრფჲანარს. ყრფჲანარ ლაშხე ფუსდ ლემარხ, ვოდ გელ-
ვენარს დო ოთღალტახ, ეჩქად; ხეაჲ ხანს ლემფუსნიხს ყრფჲანარ
ლაშხისა ი ჩინმაშენე ლაჲარაჲდ ლი ჩუ მესდე ყანსაჲ ყრფჲან, ხედრ
ერე ლაბრიღლისაჲ ჩუ მესდე ლი — „ყანსაჲ ყრფჲანე ი უმჩა, უდგ-
არე ლოქ“. დაღიაში ლახევი, მაჲ საკერელ ლი, ერე ყრფჲანარეშ
ლემარ ეჩქად. ამთნ ლაკემაშ ლახე დეხდა ლახვარ ლიხ ლაშხე ლახე-
- 15 არისაშ ი ამლა ლი, ერე კანარ ი ჩაჲარ ლალხუნად დაღიაში ლახეთე
ოხყვდახ ეჩქად ამჲი ჯრდმახენ—ლეჩხუმხენ. უშგულთე ქა ლაზ ლათ-
ნად შუჲჲულ, ლაცკევე, ქა ხაზ დაღიაში ლახექა. დაღიაში ლახეხენ
ანღრი ფიშყორი დელ, ხედისი ერ მწვარ ლილუხველ ხაზნა ლუფხვი-
სა ი მაშენე—მანაშარე ლითელჩიქა. ალ დელ აშ ილუხვი, ერე თელდ
- 20 ქავგშილე მიჩა კალპოტს მეშხა ტყვალშე. ალ ფიშყორი ლიცრლისა
ხეაჲ მახერავშ მახვარუ იბრალხ ი ჟი იხჩოვის მახერა ლიზგეხენქა.
ლუნთ ი ლუფხე ალ დელნლ ჩიგარ მეშხე ფერიშ ლი; ლეთრად მამ
იმარგ ეშჲეშე. ათხე თაერობა შნმასა გეოლოგარდ ასკიბხ, ალ ლიცრ-
ლისა ხეაჲ ლოქ არი რადიაკტივ, ეაზუმ ერე ათასინ ლოქ ხასრე წყალ-
- 25 ტუბრ ლაბრალ ლიცარს. კუპკის ანზეზეხ აშა ლასინჯავდ ი ჩვადრ-
რე ალ ფიშყორი ლიცრლა რადიაკტივობა გვეშარ. ანკინხ, ერე შვა-
ნისა ფუყვარობ დრვე ლოქ ლიცარე ტარ ლას.

162. გორვაშ

- დაღიაში თანაღმალ გორვაში მწვარ კვლოთხი ლახე ლი ი სკერი
30 ზაგარ ხარ. ამექა ქა ლათნად ლი ეჩხე შვანთე; ლაცკევე შუქჲ ხაზ
ი გარჯუმ ჩაჲეშე ჩუ ხაყა ლაზდ. გორვაშ ი დაღიაშ ლენტოახენ
ხრზხ ლაშხს. გორვაშთე აჲესხ ლალხუნად სასაშარ ი ლგჯნლარგარ

ჯანარს ი ფურალსნ ლუფხვისა. ლუმუს ზაგრალ მამ ხარხ დე დადიანს ი დე გორვაშს ი დეთამ ლკცხეკ ლიხ ლესგიერუყი; ლეკმადნ ვრბაშინ იკმარის ფედამ სოფლარ. გორვაში კეცხეი ხოჩა ნაჟ ხარ ქა ლათნალ-მგყ ი ალ ნაჟს ლალნურ ნაჟს ხატულიხ. ჟინელ დროჟი გორვაში ძირისა ლეშნიგელი ბესი დევედრიან ი ეჩის ხაყუნა ლუნვარე ჟოგ ი 5 ლუნვარ ლუფხვისა ალ ლალნურ ნაჟისა ხაბგრგენა ი ამხენქა ასჟა-ხენა ლალნურ ნაჟ. ეჩქაში ნაქგრბაქინ ათხენჟ ეი ხეთრა ლალნურ ნაჟისა; ალ ბესი დევედრიან ძღვდ დიდარ ლემარ ი ლექვენ ლაშხე ფუს-დნ დევედრიანა გვარ ლემარ, მარა ეჩანლო დნდამან ასფუსნენა ი ვოდ ათხანუნ დნდამანა შნსა პრდა ლექვენ ლაშხ ი გორვაში ლახვენ. 10

150. მუშურ

მუშურ მენვარ კვლთხი ზაგარ ლი, გორვაში ნამწვინქა ლექვენ-ნალდ. ამშა ძირისა იზგეხ ჩრლარ. ეჩხენ შვანთე მუშურქაგარ ლი ქალათნალ ქვეითდ ლუნთისა. ეკალიბ სუკე ხარ, ერე ლუნთისა ჟამ-ხენ მან ლი ლემყალ, ოდო იშგენ ლათნალარ მენვარ ლემყალ ლიხ. ჟამ 15 ერ ხეძგებენი, ხვამ მარას ადნეშე ი ამლა ხოჩა ჩი ლათნალარს მუშურ-ქა ლითნალი. ჟამდ ხოხრა ლეკვებ ლი ამექა ლნზი, სერთხნ ხოჩა ამინდეი. ეშხეინ ჩხარა დნეკონ ოთჟა ჟამს მუშურქა ლაშხეი, ბაპობ ხაკედან ი ქუთანთე ელმანხნ ლაჯგირდ ი ეჩქა ალდნეშქლიხ მუშურ-ქა. ეჩხენუ ი ამხენ ლესგარ მუშურიშ ლალდლიარდ ხუღვახ ჩრლარს ი 20 კნლარს. ეკალიბ ლეკოჯ კილრთარ ხარ მუშური ლათნალს, ერე დე-შერ ათნალი ი დე ჩაჟი შუკე ლი ამექა. ეჩქადა დროჟი სიპდახ ალ თანალქა, იშგენხენ ერ დრმხენ ლას ეჩხენ შვანთე ლაშ შუკვარე ნავლ-ვენოშ, ოდო ათხე დარ სიპ ამექა.

151. ლატხარ

ალე კვლთხი ლეზგარ თანალ მან ლი ი დე ლკცხეკ; ჩრლოურს ხრზ ლენთოახენ ი ალ თანალქა ლაჩაჟე შუკე ლი ლუფხვისანუ, ლუნთისა დე ლაჩაჟე შუკე ლი ი დე ლაქვეით, სუკე მან ხარ ი ეჯურ დეშერ აქბი მუსს ი ლაჟამ ჩინენ ხარ. ამ ალე ხოჩა ლაკემამ ლახვენ ლი ჩრლარეშდ ი კნლარეშდ. ფურალსნ ჟვდენ ამხან ლალხუნად ი ქემარსნ იმანჩიხ 30 ამშა ლესგიერუხენ ჩრლარ ი კნლარ, ხოშა ნალდ—დავბრალ. ვოდ

ათხე დროდუნ მაგ ლატფარქა სიპდახ ეჩხე შვანთე მუზალა ი ეჩხე შვანხენ ქუთაშთე მუზალა. იშგენ შუეკ ლუფხვისა ლაჩაჟ, შვანთე ლაზ, დემე ლას. ათხე ხოჩა ლამარშინაჲ შუეკვარ ჟრ ენსყანხ ეჩხეშ ი ამხე შვანთე, დარშალ სიპხ ლატფარქა; ამშა ზაგარ დამბალ ლი ი 5 ეჯალი ლი ხოჩა ლაჩაჟ. ამხნვეთეჟი მეჩდან ხოჩამდ თერახ ხოშა ლე-ვოლ კავკასიონი უხვნარო მაგ: თეთნულდ, უშბა, შხარა ი იშგენ. ამხენისა ქა ლისგდის უხვნაროთე ხოჩა დარისა დესამა ხოჩა, ამჟი ხოჩარახ გზანვარლს, ერე «один из красивейших видов в мире» ლოქ; ამჟი ლი ლატფარი თანალ.

10

155. ლანილ

ამშა ზაგარ ჩინ ხონკლათხა ლი—მუშურდ, გორვაშდ, დადიაშდ ი იშგენ თანდარალდ — მიჩა ნამწვინქაშდ. ამეჟი მეჲად ჟი ხაზ ვოლ ი დერა ჟი უკრდალ ლუნთ ი ლუფხვ. ეშ კრევე თვეთენად მეჲად ლასნ-ლი ზაგარ. ალე ხოზ ჩოლოურს ჩვენისა ი ლენტხას—ქანისა. ამექა ლუ-15 ფხვისა ლათნალ ლი ჳიშხეშ იფართჲასა, მარა დარ სიპ ამექა ლაზ-ლამჩგდ; ამშა დერახენქა ანდრი ეზრნსგალა ლიკ—ჩოლშგრა ი ლაშ-ხურს ხენჩგდი ყანჩენის, სოფელ საყდარმჯყ; საყდარანო ალ ნიკს ითრეხ. სოფლარხენ ჳრდჲას ლი ი დეშერ იმგრგეხ ალ თანლი ლესგი-ნერჳ ლეკმელს ი დე მოშ კუმაშს ალხუნეხ ამეჟი. ჩინ ხოფლინამს ხეზ-20 გეხ ლასნლს საყდარ ი მგწდი ი ლათხვიარდნ ალ სოფლინარ სიპხ ლასნლოთე. ხოშანალად ჲერსკნალ ხასბადრახ ამი. ლესგიერჳ ჩუ-ხიქა ლეკხეკ ლი ლასნლი თანლიშ.

156. გოლდაშ

გოლდაშ ეზრნსგალა კგლოთხი ლახე ლი ი ლენტხას ხოზ ლენთო-ახენ, თელდ მენვარ კგლოთხი ზაგარ მამ ხარ ი დე ლუმუს. ალ ლახე 25 მაჩნენ ლაკემაშ ლახე ლი. ლენტხა სოფლარ—გულდარ ი ლექსურალ—ამხენისა ჳემარს იმჳჩიხ ი კუმაშნ ხაყახ ლუფხვისა ლალხუნად. ჳუ-რალწლს ლენტხნლემს ფურალ ხაყახ ამე ლუფხვისა ი ჩუ ხაბგრ-გახ, ჳექრწლ ხოგხ ჩინს მინე-მინეშ, ნშგალიხ ფურალს ძინარ-ნებოზს ი იყწლეხ თაშს ი ეჩანდო ჩეაზხიხ სოფელთე, მინე-მინე აგიაროთე; 30 ჳექრწლ ლეკხეკისა ხოგხ, ერე ხოტბიდა ლოქ ხერხიხ ი ფურალს ჟაგ-

ნებს ლადელემ შიშველთე ლაბლახდ ი ნებოზს ეი ხეთხელნიხ ი ჩუ
კვდებს ზეკრელთე. ლეკმელ ლადრე ჩუ ლჯთალე ხარხ მეზგან ი მეზ-
გან ჩის. ხოჩა ლამგე ლახე ლი გოლდაშ ი ამლა ლი ხოჩა ლაკემამ.
ჩაქარი ამე ხაყახ ლალხუნად ლენტხელს.

157. სველდარ

5

სყელდერი იშგენ თანღარალდ ხონდაბლა ლი ი ლუმუსნ მამ ლი
იშგენ თანღარალშალ. ამშა ლესგიწრუხენქა ანღრი ლიც ლასკადურა-
დთქასა. ალერ ლაჯოგ ლახე ლი ლენტხელემ, ხოზ ლენტხას ლენ-
თოახენ, მარა გოლდაშშალ ფედმა მნ ხარხ ალ ლახე. სყელდერი ლა-
ხვისა ხაყახ ხოშანალად დაკლა ჯოგარ, მარა ამ კუმამნ ხაყახ; 10
დაკლა ჯოგარ ლენტხელს ხეყუდახ ჩინ ხოფშირა შვანე გიმეი ი
თაშს ქუთაშთე ადესდახ ლაბარშე ი ვოლდახ. თაშ შვანთან დემე ისყი,
ეკლა ერე ერბო-კარაქს დემ ასყიხ ი სერ ხოჩა თაშ ხეფსი, ალპიურ
ლახეარისა ბალახს ერ იკმარის კუმშიშედ, ეჩა ბედშე. ათხე ფერმელ
ხაყახ ი ეჯმარ ხობერგახ ლახეარისა ი ხოჩა თაშს ასყიხ. სყელდერი 15
ლახე ჩუქვენქა ლესგეი ლჯცხეკ ლი.

158. დაბიერ

დაბიერთან ლაკემამ ლახე დემე ლი შვანე გიმეი, თელდ ნაყ
ლახე ლი ი ნესგალექვა ლიც ახაზი — ლასკადურაჲ ლათხუმ. მგ- 20
ცხიხენ მნ ლი ლემყალ ი დე კუმამს ნემ ხარ ლაშყედ ი ლადნეშა ი
ამლა ლი ხოჩა ლახე. ჩუ ლადრემ მევარ ილგვარის კუმამ ი ჩაქარ.
ამხნე ოხყახ კანარ ი ფურალ კახრალს ი თელდ ლუფხვ დაბი-
ერისა ხაყახ. ზურალელ ფურალე მჯშგალიდ ჩუ ხაბერგახ მინე-მინე
ზეკრელისა ი მგსყა თაშს ი ლჯქმარას ახაზიხ აგითე. ხვაჲ ჯოგ ხასკდა
დაბიერისა ი ლენტხელჯნქა მეგრელარსნ ოხყუდახ ფურალე ჯო- 25
გარ ამხნე ლალხუნად ლუფხვისა ი გამდრვალ მუქლორ, მუსი მეჯ-
დან, ჩუ ლუნკვერლანგარ იტხახ ვოდრშთე ი ქალადიდთე. ათხე მეგ-
რელარე მგქაფ ლეჩხვმარე კოლექტივარე კანარს კვდებს ლეჩხვმარ
ი ლულგვარას ადესს მინაშიერუქინაშდ ლეჩხვმთე. ჩარე ლალგვარნ
ხოჩა ლი დაბიერისა ი ხვაჲ ჩაყ კედნრლ ვოდრშხენ ათხად. 30

ლაშლა ი ლასნოლ ლიხ ამხნუშ ი ეჩხნუ შვანმა მუყველე თანღარე მანკლათხე თანღარ. მეჲად ლუმუს ი თვეთენად მგკრევე ლიხ ალ ზაგ-
 რალე ვოლარ ი დერელ ივალადლიშ. მაშენე ძღღ ლიყარნ ალ-
 5 არე დერელხენ ანღრიხ ი ლაშხურს ხენჩღიხ, ლასნოლხენ — ჩოლ-
 შგრა ი ლაშლა დერელხენ — ლასკადურაჲ. ალ ლასკადურაჲ ეჭკა-
 ლიბდ ილუხვი ავღრანლობეი, ერე მაგ ოსღვა სვა ლაშხურთჲესა —
 ხოშა ბეჩარ ი მეგმარე მორალ ი ლაშხურსნ ჩვალუხვე ი დაბ-ღარჯლს
 ხვაჲ ზარალს ხალკენიხ, ბოგარს ცხაჲ დემე აგენვიხ ქა უჲად. ლაშ-
 10 ლაჲი მეჲად ჟი ხაშ დერა ლუფხვისა ი ლუნთისა ლაშდნ ხეჲმიგარ
 მუს, ოდო ცხაჲ დემ ხებირი. ლაშლა ძირისა ნაკარჲინა ლახე ლი და-
 ბიერ. ლაშლა ჯრდჲა ხარ სოფლარს ი ჩვარი უჲკმარად, მარა ლათხ-
 ვიარდ იმგარგინეხ ი ადგარანლიხ ლენტხან მეთხვიარა ჲერსკნალს ი
 ხვაჲდინ კვიტრელს. ლაშლა ზაგარ ეჩხნუ შვანხენ — ფარხენ ი ჲეცერ-
 15 ხენნ — ქა თერა ხოჩამდ.

100. შ30

ალე ლახე ლი ი ჩვენისა ხოზ ლენტხას, კვლოთხი ზაგარ მამ ხარ
 ი დე ლუმუს ლი. ალე ლი აღვრა შვანეშ ი ვოდნშიშ, ხვაჲ ლეჲმე
 ითხი ამე, მარა სოფლარს ჯრდჲა ხარხ ი დეშ ჯღდეს ამხენისა ჰე-
 20 მარს, ოდო ლეჲმელ მასარდ არი. ლეკოჯ ლახე მან ლი, მარა შუეკვარ
 მან ლიხ მგსყე ამხანე ლაშდ, კუმში ლაჲეს ლაცგევე შუეკულგარ ხანბ,
 ოდო ლალკანირ შუეკე ერ ხანდეს, ეჩქა თელდ ლენტხას ქენერი, ეჯი-
 მაგ ლეჲმელ ხანგ, მარა მაგ აშ სედნი უსგარგებდ. მგშაჲ კანარს აჲესხ
 ალ ლახეთე ლეჲსურალი ი მოაშარან სოფლარ ლალხუნად, ოდო იშ-
 25 გენდ დემნარდ ნერ იკმარიხ. ლალგვარდ ჩაჲარნ ხაყახ ამე.

101. ლაბრაჲ

ალე აღვრა ლი ვოდნშიშ ი ამხნუ შვანმაშ ჩვენისა. ლეჩხუმს
 მჲეჲარ ფედჲას ხარ ი ლენტხან ჲერხი სოფლარს — მოაშარას ი ალ
 სოფლარ ხასიპხ ლაბრაჲი ლახეს. კვლოთხი ლეკოჯ ზაგარ ხარ, მა-
 30 რა ლუმუს მან ლი, მჲეჲარ ბარ ლახე ლი ი ლეჩხემარს ოხყახ ლაბრაჲ-

თე ლალხუნდ ჯანარ ლუფხვისა, ხეაჲ სოფლარ ხასიპხ ლაბრაჯი ლახეს ი ხეაჲ ჩნჲარ ი ჯანარ ოხყახ ამხნე. ლექსურალს ზექრულ ხრგხ ამე ი ლუფხვისა ფურალ ხაყახ ი რმგვლიხ, მუჟლორ, დაბრე ჟი ლეტჲან, ჩუ კვდეხ ფურალს. ჩუქჲან, ლესვირუს ლაბრაჯიმ, ხოჩა ცხეკარ ხნგხ.

5

102. ცალმაგ

ალე ძღვდ კვლთხი თანალ ლი ი ამხნე შჲანს ჩენისა ხრზ, ვოდრშს ჟნისა ხოზ ი აღერა ლი შჲანმაჲ ი ვოდრშიმ; ლაბრაჯი ლახეს ხაქრა ლენტოახენისა ლესგხენ, ხეადინ ლუმეს ლი, მარა ვოლარ ი დჲ-რულ მჲმ ხაზხ ეუმეჲრ. ამთჲან ლაკვციორ ძვირდ ჶმე ხეჩდა ლახვიარისა, 10 ამჲესა ჟოგობშე ვრდახ კვიცრულ ეჩჲადა დროჲჟი ი ხელჩახხე ნდვ, დნს ხამბახ ამჲესა ლითხვიარს ი კვიცრულე დავრას, დნდინანშ ლას ი იშგენ მოთხვიარს დნს ხამბახ ამხნე ლრზის ლათხვიარდ; დნდინგარ კედნრლ ლათხვიარდ, შომჲჲ ხენდრლ, ოდო იშგენს, სოფლი მოთხვიარას, დნს იხნახ ამხნე ლათხვიარდ. ამჟი ხოჩა ლკლეჩ ერ ლას 15 ცალმაგ, ამლა ალფიშრლიხ ეჩჲესა კვიცრულ ი ჟოგობშე ამლა ვრდახ, ოდო ათხე ეჲჟი ხეჲა დეჲ არიხ. მჲვარ ლკოჯ თანალ ლი ი ხეაჲ ქვაბჲარ ხარ ნათხვიარჲლემ ი კვიცრულე ლალუნთ ლაგნა ი ლარდა. იშგენდ ლასგრგებ დჲშჲა ლი ნაჯედიჲმი ბედშე.

103. დეჲვაჲ

20

ალე ძღვდ დელ ლი, მარა ლიც ეზრისგვლა ლი ი ლაშხურთჲესა ხენჩგდი სოფელ ლექსური ნაფდიას ჩენისა. ალ დჲვაში ლიცს ძღვდ კეჲ ხარ ი ეჩხენ-ამხენ ხოჩა ლკცხეკ ლელმჲრშე. ხეაჲ მეგემ-ლუმჲრ ხოქჩახ ალ დჲვაში კეჲვისა ი ხომახ ლექჲვა. ჩიქ დჲვაში დელთე შგ-დახ ი ჩეაჲესდა დჲვაშ ლაშხურთჲესა, ლო ლაშხურს ოსდენ ლექჲვა 25 საჲილაგოთე. საჲილაგოს ხერხი ზავოდ ხულენხ მეგმარე მკჲჩნლას ი მეგენლას ი ახერხავდახ ამეჩუ. დჲვაში დელხენ მანკვი ენბინე მეგმარე ლიქჩე ი ლიჲეს ლექჲვა ჩიქ სერებრჲაკოვდ ი ლო იტალჲანარდ. კეჲ მიჩა ლკცხეკდ ლას დნდჲანაშ ი ეჩაშხენ იკდგდახ ინჯარაჲშ მეგმარე მკჲჩნლა ი დნდჲანს ხნვდუდახ ხეაჲ ათას მანთარს. დჲვაში 30 დელისა ლას მგსყე ხოჩა დამბა, ჩეაგებავდა ლიცს ი ჟი ერ ფუშედახ

დამბას, ეშხუ რაქისა სგა ხაშდა მეგმარს ლაშხურს. ხვაჲ ხანს ხემ-
შაჲდახ ამე იტალჲანარ, ვოდ ათხე კალონხუნ, მარა ათხე კალონდ
ეჯჲარს ჩუათცივირვნი ი ხალხს ოსსად ი ეჯჲარ ხემშაჲეხ ათხე დევაში
კეცს ი ხვაჲ კეთილს ხაფსეხ.

5

104. ლაჲანირ

ალე ხოჩა ლეჲეე ღელ ლი, ლესგარს ხოჩა ლეცხეკ ლელმჲურ ხანგ.
ალ კეე ძღღღეი ლი ი ხვაჲ მეგემ ლეჲქილი ამჲესა ი ლეჲღლი ლეჲქა
საჲილაჲოთე იტალჲანარხენ. ლაჲაჩირი ღელ დეშ ხემწირდა მეგმარს
ლეჲესდ, მარა ღარალ ხუღენდახ მგსეე ი ეჯჲარშე შეღახ სგა ლაშ-
10 ხურთჲესა. აშ ალ ლაჲაჩირი ღელრლს უბედურ ლილჲხეე ხანა
ჲესი-ჲეს ხოლა აედრიანობეი, ბოგს დემ აგევეი ქა უჲად ი ლულჲხ-
ვაეი გარჯ ლი ქა ლნი ლიცქა კოკარულაჲ ი ხვაჲ გზანერს აჩრავი
ჲესი-ჲეს. ეჩჲად სერებრჲაკოე ი იტალჲანარ აქჩახ ლელმჲურს ლეჲ-
ესდ ლეჲქა; ლელმჲური მგჲქე ი მგჲეს ლას გრაფ იტალიანჲშ სბროჲა-
15 ვაკოე. ხვაჲ მეგემ ხოჲა ალ გრაფს ლენტხ ლელმჲურალხენქა ი ვრ-
ბა ჲაჲარ ლახნდა ეჩის ალ ცხეკარე ლაშშჲესა. ლაჲაჩირიშ ი დევაში
კეეარისა ათხეჲ მენეარ ხოჩა ლელმჲურ ხანგ ქა უშდნხა.

105. ლამანშურ

ალე ლახენ ლი ი ღელნ, მარა კჲლთხი ლახე მამ ლი, ლაკემ-
20 აშდ ხულვახ მოაშარას. ლამანშური ღელ ლეგეერალს უასკენე,
ეჲხუმ ლი. ალეს ხოლა ლილჲხვენლ მამ ხანა. ამეჩუ იზგეხ ვრბა
მეზგროლარ ი მერმა უახად ნაკანტორაჲესნ ხატულიხ. ეშხუ აგის შუჲ-
ვისა ლამანშურს ხანვიბ ხოჩა ქვერ სარაგელ ი ძღღდ ბეჩ ხაკენრა
სარაგელმეჲე ი ეჯ ტყელ ბეჩს ხეთრა ნესგაეი ლეჩკვერრლ კიშხი
25 ნაზგმეი ი აშბეიხ არაკდ ამეი, ერე ალე ლოქ ლი ქრისდნ ნაგემ, ამაე
ლოქ ემკედ ქრისდე, ამენლეჲქა ჩჲაგ ვენახ ლოქ ოთნერგავა, ამე-
ჩუ ლოქ ჲეშმაჲ ლახხვენა სგობინისა ი ეჩის ლოქ ხრქვა, ერე ამენ-
ლეჲა მიჩ ლოქ ოთნერგავა ვენახ ი მიჩ ლოქ მამ ხარ სერ ლეჲა ლნი
ი ლოშდუ ლოქ ატახ ამხენისა. ქრისდეს ჩუ ლოქ ოთჲირვა ალ ამბაე
30 ჲეშმაჲშდ, ხოყირა ლოქ კიშხ ალ ტყელ ბეჩეი ი ლოშდ ლოქ ემტეხ
ამხენისა ი ამეი ჩუ ლოქ ოთჲადენა ჲეშმაჲს. გაცხადლ ამენლეჲა

დესა არი ვენახ ი ამგნლექვა ხვაჲ ხოჩა ვენახარ არიხ ლექვენ აშა-
 რისა ი ლეჩხუმს ცხაჲ ხვაჲ. ამგნლექვენ მეშმაჲს ლოქ ოთნერგავა
 წანწოფ ი მუკვეარი ი ქრისდნუშდ ოთლორგა, ერე ვენახ ლოქ ოთნერ-
 გავა. ათხე ჩვარი ლუქსურს ვენახ, მარა ეჭი ათხენინაშ ლოქ ლი ი
 მადე—ეჩქაშიშ. ლექსურს ადესნაჲ ჯიში ვენახნლარ ხულვან მადხვაჲ- 5
 ვარ. ათხად ამეჩუ საჯვარულ ხრვანხ ქრისდნუ ქიშხი ნაგემ ბეჩეი,
 სარაგელმეჯე, ი ამექა მოლაქ გზანვრალ იშმინახ ამეჩუ, ლიცს ჩუ ით-
 რახ ი უსტარუნს ნაჩენდახ ჩიგარ, მარა ათხე დროჲეი მახე შუქვე
 ეხლაქან ალეს ი ჟანჟოჲე ალ ბეჩ ი უსტარუნი ლანარენი. ალ მიდამს
 ჩინს ჟახად ქრისდნუ ქიშხი ნაგემ ხანშხა ათხენი ი ეჩქად ლანდინ; მაჲ 10
 საკერელ ლი, ერე ალ ჟახე ხენშხან ამექა მიდამს ჩინს.

106. ნალიშ

ალე კოფური სოფლი ლახე ლი, მენვარ კვლთხი მამ ლი ი დე
 ლუმეს. ალ ლახეთე ბაბილი სოფელი ადეს კუმაშს ლალხუნად, ხვაჲ-
 დონ ლეჩხემარნ კვდეს კანარს ლელგვარიდ ლუფხვისა ი მიანისა 15.
 ლომდ იტხეს. ნალიშ ლემეჯე ლახე ლი ი ლენტხას ლემეჯეხენ ხრზ;
 ლესგიერუ ლეცხეკ ხარ. ამშა ძირისა იხვეხ კოფურალი ი ლიც ლან-
 დინ, კოფრულა, ნალიშხენ ანლრი. ალე ეზრინგალა ლიც ლი ი მენ-
 ვარ მელუნხვალ; სოფელ წიფლაქაკიამეჯე ხენჩედი სვა ლანხურს;
 კოფურთე ლან ბოგე ამშა ლანჩედამეჯე ხან ლანხურქა. მენვარ გას- 20
 კად აგიქა ხან ბოგ, ოლო იშგენაჲ ძვირდგარ ნემე ლი ხოჩა ლაბოგ
 ლანხური ლიცქა, ჩი ზავ ოსღვა ბოგარ ლანხურს ხოლა ლუხვობეი.

107. როკალ

ალე კვლთხი ლეზვარ ლახე ლი, მარა ლაკვამუდ დემ იმარგ,
 ეკლა ერე სურუ ლეკოჯ ლახე ლი ი ამეი სედნი უსგრეგებლად. როკალ 25
 იმარგ მაშენამდ ლათხვიარდ, კვიცრულ მად არიხ, მარა ჲერსენალ
 არიხ. მეთხვიარა მენვარ ხასიბხ ლათხვიარდ როკალს. როკალხენქა
 ლეჩხუმ ქა თერა ხოჩამდ, მადნუჲ ნაქ იმრეთინ. როკალხენქა ანლრი
 ეშხუ ძღვდ ლელ — როკლურა, ლაქანური ლიცი სათავნ ალე ლი.
 ეშხუ ძღვდ მაჩხაფ ხარ ალ ლიცს. ამბვიხ, ერე ალ ლოქ ხემდრალ 30.
 ალ მაჩხაფს. ერ ხოსგდი მარე, ეშ იცადლუნე ფერს ალ მაჩხაფ. ლან-

ლამჩედ ხოლა ლი როკალქა კოჯარე ბედშვი; მეთხვიარსგარ ხნამედა როკალქა ლიზელანლ, ოდო კუმამო ი ჩნე მნდ იგი როკალქა. ხოჩა დარ-
ჟივარ ხაყა ლაზ-ლამჩედდ, ოდო ბუნტ ერ ხასგურ, ეჩქა ლიშყედდ
ლი ლემყალ ი ჩუ ლიდანშედ.

ალე ლახვ ლი სასაშარეშ ი ქემარსნ იმჯიხ ამხენ. ლეჩხვმარ სტარუნნიშ ქახად „ჯვარის მთას“ ხატულოხ. ამექა ლეჩხუმთე ლაზ ლა-
ჩნე შუკვ ხნბ, მარა ალ შუკვ ლუფხვისაგარ იმარგ, ოდო ლუნთისა
ლანჯე მნდწე ლაქვეითო მა ლი. ძღვდ მუსს ხადწს ლუნთისა ი ლაყაჲ
ლი მწვარ ი, ვოდ ჟი დო იჩეფი მუს, ეჩქად დეშერ აბდავი სტარუნნიშქა
10 რუნნიშქა ლიზის დე ლეჩნე ი დე ქვეით. სტარუნნიშ ლახვთე ჯანარს
კვდეს ლალგვარდ ლუფხვისა სოფლარ: სასაშარ, მებცარ ი ლეკო-
სანდარ. ვოთნეარ ხრგხ ლელწთა ლალგენდ ჯანარე მგლდლას ი ჯან-
რე ჯოგარსნ მინე ლარდა ვოთნეარმეყ ახვრეღეს ნებვწუმ ი ხელჩეხ,
15 ლწთშე ნადირ დოსა ოხშგებეს ჯანარს ი დოსა ადმოცალას კუმამო. ქა
კედნის ვოთნეხენქა ქამთე ი იქქანალხ. მახა ლუფხვის ჯანი ჯოგ ლა-
ჯოვისა ხაყახ, ეჩეჩუ ლიცი ტუბაჲ ლგვ, ითრეს ჯანარ, ლუფხვისა
ხოხკლათხა აგითე აგესხ — ლატყვიართე — ხონგრილა ლოქ ხწრის ჯა-
ნარს. სტარუნნიშ თანალს ხაქრა როკალ, ლეკოჯ თანალ ი ლათხვი-
20 არ. სტარუნნიშ ლახვს ეშხუ კვლოხი ციხვა ხარ ი ეჩის ლატყვიარ
ხნამხა. ამე, ლატყვიარი ლესვისა, ჯვინელდ ლემკიღინს სასაშარე ხო-
შულ ტყვიას, ლემგანინს ი საეთე ლემგესინს ლევედიდ ი ეჩა ნაცნდდ
ნაბდარს ლემკიღინს სახენ. ამშა მაშყდვარ მეჩი მარწლ — თაისაე
გოგიშა ი თათაე გოჩშა — ათხეხიგარ ადგანდახ ი ეჯმარე ნამბავს
25 ხვამარენი მი ამშა მგმარენი. ალ ტყვიი მადენი ჰას მეწყერ ახსგურე-
ნა ათხეხი ი ეჯ მეწყერს ოთქარვა, ოდო ათხეჲ იკდგნოლხ ტყვიას
ეჩხენჟი. ქახადნ ეჯლა ხნამხა ალ ზაგარს ლატყვიარ, ერე ტყვიე ერ
ლემმარდ ამე. დას ხოთხელნა, ოდო არგებს ჟეთლაქენდეს ეჯ ტყვიი
მადენი ჰას. ამხენქა ანღრი სგიმრაშულ. ალე ეზრნსგალა ლიცი ლი,
30 ლეგვერალე მგსპგენე ი ლილწხვალ ჩუ ხაზნა მესი-მეს. ეშხვინ ედ-
ლწხვენ ალ სგიმრაშულ, 1908 ზაისა, ლუფხვისა ი სასაში სოფელ ქა
ღოთაშდ ადგე ი ხოჩა სგიმს ახსგურდა ი ჩვადქარევე. ლატეს ლეთრე
სგიმ ლას ალე სასაში თხემისა. სგიმრაშული ლილწხვენ ლეკვალვა სა-
საში სოფელს ლიმზგარ ი ლიდბაშ ოხგადა ლიმხნარწი ლადელ, ერე სგიმ-

რაშულ ლოქ დრსა ედლუხევენდეს, მარა ლიმზერ ი ლიდბაშ დნსამა
ლენხმად ამშა ლილუხევენს ეშრ. ალ სგიმდ ხოთხლნახ სასაშარს, მა-
რა ჩიქე დეშ ენთხეხ. სტარუნნიში თანაღხენ ლეჩხუმ ი ნაკ იმრწთ
ხოჩამდ თერახ. ალ ზაგარეი საყდარ ლღგან ესრენ ჯგვრანგი ჟახაჟენ-
ნაშ, ათხე საყდარი ნამხვირვალ ჟი ხეთრახ ალ ზაგარეი. ამეჩუ ათხე 5
უთინწლ ლღგ ი მერევაჟ ქა ხელკი, მაგ უსტარუნს ნჯარენი. ამხენ ნა-
ეს ხატ კერწი საყდარისა ხასგეჯინა ი ჯგვრანგ სტარუნნიშიშს ხატულის
ათხე. არაკს ამბვიხ ამჟი, ერე ალ ზაგარეი ლოქ ლემშიგელი ბებეშა
გვარ ი ალ საყდრი მულზონ ლოქ ლემარ. ეჩქადა დროჟენ თაბარობ
ლოქ ლემარ, მუს ლოქ დემ ლემკედროლინ ი მუსი ლიკედ ლოქ ალ- 10
ბინწლი ი სურუ ერ აღმცხანწლი, ეჩქა ლოქ დეშ ემგეჟ ეჯ მეზგე
ალ ზაგარეი ი ემჩედ ლოქ ლაზგალდ ჩრლურთე, სოფელ საყდართე
ი ეჩე ლოქ აღზიგელი ი ლადნ საყდარი სოფელისა იზგეხ ბებეშა გვა-
რალ ი საყდრი მულზონ ლიხ. ალ სტარუნნიში თანაღჟი, უთინწლ
ლეჟან, კვლთხი ციხეჟი ლი ძღგდ სკრდი ლიცი ტუბაჟ ი შომაჟ ერ 15
გვალიობ იბნი, ეჩქა ლკრახ ალ ტუბაჟთე ი ლჯდგარ ციკეს აკენ-
ნეხ, ჟედ იშგენს წმამ ი ჩუ ლოქ ედჟადრეი.

100. ლელაშხა

ალ ლახე ლერსგევენხენ ი ლემეჟხენ ხრზ ლაშხს. ალ ლახე
ლი აღვრა ლეჩხემაშ ი შვანჟაშ. ლელაშხას მწეარ კვლთხი ზაგარ 20
ხარ, მარა დერა ი ვოლ მამ ხაზ. ამხანე ოხყაჟ კანრე ჟოგარ ლაშხარს
ლეუფხევისა ლალგვარდ. ამშა ლესგიწრუ ლაშხხენიშ ლჯლფარ ლიხ
ხოჩა ლელმჭრი ცხეკარშე. ლელაშხან ზაგარ ჩინენ ქა თერა ი რუქწლ-
ჟი ჩანგ ჟი ხანგ. ლელაშხა ქა ხაქრა სტარუნნიში ლახეს ენისა ი ზაგ-
არუშ ლაზ-ლამჩედ ლი აღჟარე ნესგა. ჩარე ჟოგარნ მეჟად ჩუ ინჩგ- 25
დის სტარუნნიშჟი ი ლელაშხან ლახეჟი მერდწლ. ცხეკრე თხუმიისა ფუ-
რალე ლარდა ხარხ ი ზეჟრწლ ხრგხ ზურალწლე ლარდა—მწეგი-მგ-
ყწლაშ.

170. ზითხარი

ალე კოჯგარ ლი, ჟი კაჩა ზეინწალ, მურგვალ ზეინწალ ლი ი 30
დე ლკცხეკ ლესგიწრუ წმხენ ხარ, ენისა ხახლა ი ხანგ თხუმიი ლაშხს,

მგჳელაწედხენ, დე ჟი ლაზ ნემხენ ლი ამშა კეცხთეჟი ი დე ჩუ ლაჯედ
ნემხენ ხარ, უშბა ზაგრი მაჯონ ლი, მარა უშბაჟი ხოფშირამინ მუს
ხაზ ი ვოლ, კითხნარიჟი ძვირდგარ ხაზ მუს ი დე ვოლ ხაზ. მეთხვი-
არა ვამბვიხ, ერე ჟერსენალ ლოქ არიხ კითხნარჟ კოჯა ქვაბვარისა ი ეჩა
5 ძირთე ლერის ვრბაშინ ლათხვიარდ. ამშა ძირს შგედი ლახე ლი.
ხვაჟ ჟოგ ხასკდა შგედი ლახვისა, ლეჩხემარსი ხვაჟს ოხყახ შგედი
ლახვთე კანრეშ ი ჩაჟრე ჟოგარ ლალხუნად. კითხნარი რაჟეშ ი ამხუ
შვანდა ლაღღვერ ლი, ალე რაჟხენი ხოჩამდ იწვენი. ჩი ზაგრალს ჟი
ხოსერ ამშა კეცხ ნანკლათხოშ.

10

171. უშალვა

ალ ლახე ხაჟრა გორვაშს, ზაგარ დესა ხარ ი მწვარ ლამჟე ლახე
ლი, მარა კუმაშს დეშერ ჯდღეხ ამხნე, ეჯლა ერე ჟოდმას ხარ სოფლარ,
ხალ ლაშხეშ, ეშ უშგელაშ ი ამლა დეშერ იმგრგინეხ უქალგა
ლახეს ლაკემაშდ ი ლაკმად. ამხენქა ანღრი ხეშკური ლიცი, ხედისი
15 ერ ოხღვა ვოქრ ი ათხე ამშაჟეხ ალ ხეშკური ლიცისა, პილინღუჟი.
ვოქრე მეთხელი მჟშარ აშთხრის ლიცი პილია სილაჟს ი ჩვაშყე-
ღიხ ალ სილაჟს ი იკედხ ვოქრს ი აჟესხ ტორქსინთე ი ეჩე იკედხ
ნაფასს. თელდ ჟვინელ დროჟეი ვოქრს ლემთხელინხ შვანისა, მარა
ეჩანღო დარ ახთხელნენა, ვოდ ალ დროჟუნ ი ათხე გეოლოგარდ
20 ენთხელეხ ვოქრ ალ ფიშყორისა, ხეშკურისა ი ლაშხური პილინღუ-
ჟე სილაჟსა ი ენბინან ვოქრე ლიმშაჟე ი ხვაჟ კეთილს ითხელიხ ეჩა
მეთხელალა სოფლი ხალხ.

172. ღეცილ

ალე ლატფარი თანღი ლესგ ლი ი ნაჟ გიმარ ლი ამშა მიდამქა ი
25 ათხუ დროჟეი მოლარ ხელღახ ალ მიდამქა ჩოლარს ი ლეჟმე ლა-
რულ ლაღღეშ. ეჩქად ესრენ ალ დეცილისა სოფელ ლემარ ი ჟვინელ
ქორალე ნამხვირვალ ჟი ხეთრახ ათხე ხოჩამდ. ლატფარქა მუზი
მოთნად ამეჩუ იგნი ლელწთად ი ძინარს ქათნალი ხოჩულდ. დეცილს
ხეზგეხ ძირმჟყ ჟველფი სოფლარ ი ეჯმარ იმგრგინეხ მაშუნამდ დე-
30 ცილი მიდამს. ამშა ჩუქვენ ლგჟ ძღღდ ჟვინელ მჟრყვამ. დეცილს
ეჩხენ-ამხენჩუ ახაზიხ ფიშყორი ლელოლარ; მეშხე ფერი ლიცილარ

ლიხ ალმარ ი მწვარ მელტხვალ ჩი ზაისა; დეცილჩუქვან ჭვინელ
ნასეფელუდ ლი—მედიყ. ათხე ჟი ლგცხეკ ლი, მარა ჭვინელ ნასეყ-
დარ ეზარდ ცვირ აჯალუდ.

173. ლაშხურ

ალე ძღვდ ლიც ლი, ანღრი ლაშხლექვა ი ამლა მგრანს ესეახან 5
ლაშხურ, ოდო ცაგერგნლექვა „ცხენის წყალს“ ხატულის, ლაშ-
ხურს დემა. ამხე შვანგარ ხატული ლაშხური ეახას; მერხი ლექ-
ვავიშარ ცხენისწყალი მგქაფ ცენისწყალს ხატულის, ეჯლა ერე ლაშ-
ხური ლათხუმ სოფელ ცენ ხაბეახ ი მადე ლაფური მიდამ ი ეჩე უხ-
ვანარე დწრელ ი ვოლარ ივალადლიშ. ცენხენ ნაკედ ლიცს ნარგილდ 10
ცენშურს ხატულის ი ლაფურხენ ნაკედ ლიცს—ჯიდრულაჲს. ჯიდ-
რულაჲ ი ცენშურ ინჩგდის ლაშხე თხუმიხა ი ალმარე ლანზორას ეშ-
ხუდ ლაჲეშხეს ხატულის ი ეჩენლექვა ხაჲშხა ლაშხურ. ლაშხურ
მწვარ მეშხე ლიც ლი ი ნარლოდ ჩიგარ, ალე ეჩა ტარ ლი, ერე ფიშ-
ყორი ლელორლარ ხენჩგდის მეშხე ფერიშელარ ი ლაშხურსი ალ ფიშ- 15
ყორილარ ანარლოდეს ი ამშხეს, ოდო ლათხუმიხა, ლაფურს, ეშ
წყელმან ი მგკამკამი ფერიშ ლი ი მადე ნარლოდ; ლექვენალად
ლეთრადნ ხოჩა ლი. მწვარ მელტხვალ ლიც ლი ი ბოგარს ძვირდგარ
შმე აგევეი ქა უჲად. ეშხე არაკს ნმბეიხ, ერე ვოდრშთე ლოქ ემკედხ
თათრალ ი ულტხვაეი ლაშხური პილყი ლოქ ოთბერგახ ჩაყარ ი ეჯ 20
ლწთ ლოქ ალლტხველი ლაშხურ ი ქა ლოქ ოთმა ი ჩოთშეგუდა ჩა-
ჟარ ი ეჩანლო ლოქ ასეახენა „ცხენის წყალი“ ლაშხურს.

174. ხანანაშურ

ალე ლელ ლი მადხვანღ, ლეგვერს ვედმეგარ ასკენე, ფიშყორი
მაჯონ ლელორლ ლი, ალე ყულე ლაშხს მერედ, ხანანაშურუნლეყა- 25
ვი ლაშხს ლექა ლაშხს ხატულის ი ეჩენლექვავიშს ლექვა ლაშხ
ხაჲშხა; ალ ლელორლ ანღრი ჩიხრეში სოფელლექვან, ამშა ფაფალყი
ლგგხ მერუ ჭვინელ მტყყემაღ, მწვარ ჭვინლარ ლიხ ალ მტყყემაღ
ი ხვაჲ არკალს მგრ ნმბეიხ სოფლარ ალ მტყყემაღყი. ხანანაშური
ლელ ანღრი დადიაში თანღი ლესგხენ ი ავდრობეი მწვარ ლილტხ- 30
ველ ხაზნა.

აღე ეზრნსგალა ლიც ლი ი კევენ ეზრნსგალა ხარ. აღე დადიაში თანლი ლესგხენ ანლრი ი ლეგვერალს ასპგნე; ხოლა მეღუხვან ლიც მან ლი, აშნ წყელმან ლიც ლი, ფიშყორშან ნარლოდ მან ლი ი ლეთ- 5 რადნ ჩუ ხაყა, ლანხურთქესა ესლრი სგა. ლუფხვისა კოკრლარს ხადნს ქა ლანდ ი ეჯმარქა იზელანბ..

176. ლოგურ

აღ ლიც ანლრი ლელანხან თანლი ეანე ლესგხენქა ი ლანხურთქ- 10 ფხვისა. აღე ძღვღ ლიც ლი ი ლილუხვან მენარ ხანა ლუ- ფხვისა. ამშა პილყი იზგეხ სოფლარ ლობ ი მარგენშ ი ეიხიანრა, შვე- ლი ლახვი ვოკერს, ნაცული სოფელ. მენარ მკამქამი თვეთხანა ფერი ლიც ლი. ლულუხვეაჟი ჩანე დემ ღერი ამექა, ოდო მარე ლანდნ დემ იმარგ ამქესა, ბეჩარ ოხღეა ი ჩუ ხრგ გგრმგნ; ხვაა რიყ ხოყდნა.

177. მურგოულ

15 აღე ეზრნსგალა ლიც ლი ი მენარ წყელმან ლიც ლი ი ლეთრად— სურუ ხოჩა გემა ლეთრე. ეოხწონახ ლიცარ ი ჩინმაშენე აში ლიც მურგოულს ახფასენა ი ამლა მგრქს ლი ხოჩა ლეთრე, უშვირია ლან- დნშ. მურგოულ ანლრი ლატყვიარი თანლი ლესგხენ ი დამბალ ბაკ- ხენ, სგა ხენჩღედი ლანხურს სასაში სოფლი ვოკერისა.

178. კატილ

20

აღე მანდხვაა სოფელნ ლი შვედი ლახვე ძირისა ი კითხანნ ნაფ- დიას, ლაშელდანდ შვედი სოფლიშ ლი, მარა ქა ხაყვილ მრშ ი ეიხიქა არი. ამე ხანვიბ ხოჩა ლეთრე სგიმნლ, ითრეხ ლუფხვისა შვე- დარ ი კუცილარ. აღ სოფლარ ფედმას ხამზობლახ რაქალს—სადმე- 25 ლარს—ი ხვანდინ სიპხ რაქეთე.

კელედურამ თელდ ძღვდ ლიც ლი, ლაშხური ხენსგე ღოთ ლი
 ი ლაშხურს ხენჩღდი ლენტხას, ლარაში მტრყვამმეყ; ძღვდ მეღუ-
 ხვლ ლიც ლი ი ხვაჲ დაბ-ლარას ხოღუშ კელედი სოფელს, ბოგარ-
 სი ხვაჲდინ აჲეს. კელედურამ ძღვდ ჯოდმახენ ანღრი ი ჟახე, ჳე- 5
 ლედ სოფელ შრ ლი, ამხენქა მგრჳს ესჳახან კელედურამ. კელდე-
 რამჲ კეველეჳა ხვაჲ სოფლარ იზგებ, ალ ჳევისა ხვაჲ ცხეკ არი, ხოჩა
 ლელმჳრა ი ხვაჲ ხან ლი, ერე ამჳა ჳევისა ლი ლიმგემი. თელდ მან-
 კვი ლიმგემი კელედურამჲ ჳევისა ენბინან, ხვაჲ ხოჩა ლელმჳრან
 ცხეკარ ხანგ ალ ჳევისა, მანანოური ლელისა ი იშგნანგ, ი ხვაჲ მე- 10
 გემ ლჯჲღლი ამხენისა. კელედურამ ხოჩამდ ხემჳირ მეგემს ი ამლა
 ოსღვანს ამხენისა ხვაჲ მეგემ, იტალმან გრაფ სბროჲაჲჳაჲჳა მილჲო-
 ნერ ლას ი ეჳი ამჳაჲდა ალ ჳევისა ი ლამბაჩ ჟანსყეხ ამჳა ლათხუმისა
 ი ლადრ ჩვარი ეჳ ლამბა ი ათხე გუშგვე თავრობ. იკმარი მეგმარე ლა-
 ჲესდ იტალმანარე მგჳაჲფ. ალ კელედურამჲ პილჳი სოფელ კელედ 15
 იზგე, მარა ლამარაკდ შვანე ვიმჳი ალ კელედი სოფელ არდა, ეჳიმაგ
 ყუყვარუ არდახ ალ კელედი სოფელისა, მარა ათხე დროჲჳი მჳეარ
 ენკვიდ ყუყვარობდ ალ სოფელისა ი ათხე მახე ალმჳზიარ თელდ
 მაჩნენ თვალაშ ი ტანაშ ლიხ. ათხე დროჲჳი ძვირდგარ ხეჩდახ კელ- 20
 დარს ყუყვარუ ი დნეჳლარ.

180. აშხანაშ

ათხე აშხანაშიერუ ლაბარ ლიხ სასაშარეშ, მარა ეჩქადა
 დროჲჳინაშ ნასვეფელ ლი ალე, ნასჯყდარ ათხეჲ ჟი ხეთრა ხოჩამდ
 ბოგნლარე კვენაფხეჳი ი ლაჳანჳი ლამდრ ბელკიხ ჳვინელ დროჲა აკგლ-
 დამარს, ნასფლავინარ ლიხ ამეჳა ვიმარ. აშხანაშიჳუჳევან ვიმარს ხა- 25
 ტჳლიხ მარჲამანის ი ამეჳამჲ ჟი ხეთრახ ჳვინელ ნამზიგვარ ი ნაჳო-
 რინალ. ალ მიდამ ლჯჳი სოფლი ნაფდიას ლი. ხოჩა ლამეჳე ტყვეფ
 ლი აშხანაშ ი მარჲამანი ლამდრ. ჟიჳანისა ლახე ხანგ, ხოჩა ლაბლახ,
 ი ეჳი ჩუჳული სოფლიშ ლი. ლასაბელი ჳაგარს ხატჳლიხ ალ ლა-
 ხჳულს. ლესგხენჳე ახაზი ლიცინლ, ხედისი ხატჳლიხ კევიტუბი ლი- 30
 ცინლს. ნასფლავინარჳი აკგლდამარისა ხვაჲდინ ხეხვრლიხ მჳრმა-
 მჳრმაჳალიბ ავჯარა. ჳიჳვარ დჳსა ცვირს ათხე აკგლდამარისა ამს-
 ვლდაშ.

- აღე ლახვ ლი, სტარუნნიში ლახვს ხაჰრა ჩენისა, მარა მწეარ დამბალ ლახვ ლი, ლატყვიარი ზაგრი ლექქენ ლი. ხეთორი, ერე თელდ ჳვინელ დროჲეი აღ ბაჰქა ლემარ ლათნად ი ლაზ-ლამჩედ
- 5 ლეჩხუმხენისა შვანთე, ეჰლა ერე ეშხუ ჳვინელ ლიდრალისა ლი ნჰქე, ერე „ბაჰას ლოქ ონდურიდ ი ფორეს ლოქ ხეიშალედ“. ფორეს ათხე დაბარ ლიხ, მარა ჳვინელ ნასვფელ ხეთორი, ჳვინელ ქორლარე ნაგემ-ნამხვირვალ ვრბა აგის ხეთრახ ათხედ. აღ გიმარ ათხე სასაშარეშ ლიხ, ლესგხენისა ხეშეკური ლიც ახაზი ცხვერჷ კოჰარხენ.
- 10 აღ გიმარე ლამვლიეი მეგმარისა სგა ლეცნე ცხუვარ ხახვენახ—ცხულაქემტობჷინა დროჲა ნაცვლადედ. ეჩქად ძღვდ ლეცხეკ ლემარ ლეწფერიშ. ბაჰს ახაზი ჩუქქენაქა მურგოული ლიც.

182. ლაშრუშ

- ამე დაბარ ლიხ ჩუკჷლარეშ ი ეშხუ პილთე ფიშეკორი ფაფალეი
- 15 ლგჷ ჳვინელ საყდარ, ჳვედვარ ჩუ ცვირხ ი აღ საყდარ ლემარ ლგნშგ სპილენჯშე, ამშა ნანშგუნი სპილენჯი ნაქვიც ათხენი ახხენდახ სასაშარს ი ლაჲრაყ ცხვადვარ ანსყალეს აღ სპილენჯეშ. არაკდ ვმბვიხ, ერე აღ მიდამისა ჳვინელ დროჲერნ ქალაქ ლოქ ლემარ. ლაშრუში საყდარი ხატ ი ჳვარ ჩუკჷლთე ოთსგოჯნახ ი ჩუკჷლი
- 20 საყდარისა არიხ ათხე. ჩუკჷლი საყდარი ყორნ ამხენ ნაჲეს ლოქ ლი ი ათხე საქართველოს მუზეუმისა არი. თამფიერ ხაზნახ ჩუკჷლი სოფელს ლილშრშენლ ი სკარობს იჩოხ ეჰ ლადედ თელდ სოფელ ი მუშგვრობ ხარხ მწეარ აღ ლადედ ჩუკჷლარს. ათხე ლაშრუში ტყვეფ ლაჰან-ლალაშენდ ხულვახ ჩუკჷლარს. ცხვერჷ თანლი ძირისა ლგჷ აღ
- 25 ჳვინელ ლაშრუში ნასყდარ. ხეთორი, ერე გაცხადდ ხოჩა საყდარ ლემარ აღ ლაშრუში საყდარ.

188. ლაღეღარ

- აღე დამბალ ლახშულ ლი ი დამბალ ბაჰეი ჩუქქენ ლი ი ნესგალექვა მურგოული ლიც ანღრი. აღე ჳევშენლ ლახვ ლი ი ლუფხვისა ხო-
- 30 ჩა ლაბლახ ლი, კგლთხი ბალახ ჳედნი ი ლექქმადრ იჰმარის სასაშარ.

ამხნვე კვდახ ეჩქად ვანარს ლაბლახნდ ლატყვიარი ლახეხენ, მარა ათ-
ხე დნმ კვდებ, ლეკმად ხოცხახ ი ლეგესდ აგიოთე სასაშარს. მესი-მეს
ჩაყარ კედნიხ მინეშურად ამხნვეთჲსა ლაბლახნდ. ათხად შუკეარ მს
ლასხ მგსყე ამხნვეთჲსა, ათხე შუკეარ ანსყნლეს ამხნვე ლალკანრ
ი კემარე ლიმაჯი ენბინეს სასაშარდ ი ხვაჲ კემს აგეს ამხენისა. ლა- 5
ღეჲარ ეჯლა ხაჲშხა ალ ლახეს, ერე ხვაჲ ლეჲ ხოხალ ამჲსა. ჯვი-
ნელ დროჲეი, ლეზობი კვედობ ჲრ ლას, ეჩქა კედნრლხ ამხნვე ლლე-
ჲთე ი ლეჲს კვდახ ქაფარშვე, აგის აცირახ ი იზბღდახ. ლეჲ მჲვარ
ხალატხ ჩნს შვანარს ი, ხილ ერ დრსა არი მასარდ, ხილი მგქაფ ლეჲს
იზბიხ ი ლეჲ ლოქ ხოჩა ხარ მარას. ლეჲ ეჲჟი მაშდიან ხაბეახ, ერე 10
ამეჟი ამკალიბ არაკს აზბვიხ: მერუ ლახევა ლოქ ემჩედს ლათხვიართე
ი ეშხეს ლოქ ჩვათგვდნენა, ჲრ ლგმომინხ, ეჩქა, ლავეჟი, ვიჯ ლოქ
ათგვეწა კარტთე ი მჲრმა მუხეხას თე ლოხრეჲა ავედღულდ ვიჯიშ კარ-
ტლექვა მჲზნშდ. ქა ერ ემეეცხ ალ მუხეხებე, ხრმნა ამნარ ლეჲ მასარდ,
ვიჯი კარტთეჲსა ლიგვეწ მამ ლოხვეუშხა, დრსა ლოქ ახყალტნდეს. 15
ჩოთბიზა ლეჲშვე ხოჩამდ ი ეჩანლო ჟოხბინა ალ მარას ლიტხუნე ი
ლკკორ ვიჯი ნაქვეკვარ ლოქ ოხყეენა ჟი ნატხუნდ ი ჟი ლოქ ალხოჩ-
ველი ი მამ ლოქ ალდაგრელი. ალე ლეჲს ლოქ ოთკორა ვიჯ ი ლეჲს
ლოქ ოხხოჩეა, ოდო ლუეარ ვიჯ კადისა ჩუ ლოქ ადგარნა, მამ საყ-
ვრელ ლი, ალ მარას. ამჲჟმ მაშედ ლოქ ლი ლეჲ მარჲმიშდ. 20

184. გნაღაზნარ

ალე ხოშა ლკცხეკ წიფი ტნერ ლი ლაშხემ ი ჩოლური ნესკა
ლემტეხენისაშ. წიფი მეგმარე ლიქიე დას ხობნა, ოდო თელდ მაჩჲ-
ნე ტნერ წიფიშ ალე ლი ამხნვე შვანისა. ზექდგარ იკმარიხ სოფლარ,
ოდო იშგენდ ლემნარდ. ქაყროვლის ლეწფერისა წიფი მეგმარს ი 25
კაჩუმ ჩუ იფრიხ, ფგრის ჟი ხაქვეცხ ი ხორავდ იგემხ ი ლუნთისა
იმაჯიხ კანარშვე აგიოთე, სევეი ხოსყიხ მასარდ. ლუნთისა ეჯლა იმა-
ჯიხ, ერე მუსეი ხოჩა ლეგეს ხარხ ვანარს, ამგვარამაჲ ძღვდ სეე დო
ოხბახ წიფრან ზეჟიშ. აგისნ ხორვალდ აგმლის ლგმმხნრა წიფი მო-
რალს ი ლუნთისა ლეშხიდ იკმარიხ. მესი-მეს ლგმრეშთხვილას კვ- 30
დებ წიფრან მორალს სევეურაჲ ლათრინუმ ი აგის ჩვამმხნრეხ. ძღვდ
მენგრე წიფარ ხეჩდახ ვაღაღბნი ლეწფერისა.

აღე ლიც ლი, სოფელ ტვიბლექვა ანდრი ი ძღედ ლიც ლი, ფი-
 შირ ლეგვერალს ასპგნე, მარა სურუ მელტხვალ ლიც ლი ი ხვაჲ
 ზარალ ხოლკა ტვიბი სოფლი დაბარეშდ ი ათხნჲ ხვაჲ ზარალს ხალ-
 5 კენი. აღ მეხრა ლიცი ბედშე ხვაჲ მეზგას ხნდა ჟი ლწაყრალ ტვიბ-
 ხენქა ი ქა ლეზგალ ფანაგათე. დაბარ სგა ლახშდის მეხრად ტვიბს
 მეზგალას ი დაბარულაჲ ლიზგალ მდ ისკეთი სოფელისა მეზგა-
 ლიშ. ტვიბი კევეზრანგ კევე ლი, მუშური თანდი ჩვენე ლესგს ახაზი
 10 დემ აგენევი, ლადი შრ ეშხუ კალპოტლექვა ანდრი, ჩუ შრ ილტხვი,
 ერქა ჳვინელ კალპოტს ჩუ ცურე ი მერმა აგილექვა ესლრი ი ამეი
 იცნდუნე მიჩა ლაზ კალპოტს. ამშა პილჟი ეშხუ აგის ხაზვიბ ხოჩა
 ლეთრე სგიმნლ.

180. ბეჰენდარ

15 ამეჩუ ლგგ მწვარ ჳვინელ დროჲა საყდარ, მწვარ კოქრლ საყ-
 დარჟლ ლი. ჳვინელ ნასფლაგინარ ლიბ ამეჩუ. ფორეს, ამშა ჟი-
 ქან, სოფელ ლემარ ერქადა დროჲეჟი, ერქაშოი საყდარ აღე მგრჟს
 ლას ფორჟ სოფლიშ. ამშა ნაფდიას ათხე ლგჳნ სოფელ ლი, მარა
 ლგჳნლარ მახე ნაზგალ ლიბ აღ სოფელისა, ერქად დწედრიან ლგმ-
 20 ზიგელი, ჟახად ბესი, ი მწვარ ხოჩა მარე ლემარ, დიდარ მწვარ ლგ-
 მარ, ეჩა ჳოგრე ნარდგ ლახვარს ი გიმარს ათხნჲ ჟი ხაჲშახ მიჩა-
 მიჩა ჟახელ: ლალნუარ, ლანლეშტარ ი იშგენ. აღეს ლგჳის ლამბგგ
 მურყეჲმ ხალვენა ი ეჳ მურყეჲმს ათხე დნდჲან მურყეჲმს ხატულოიხ,
 ეჳლა ერე დწედრიანგნლო დნდჲან ასფუსნუნა ი დნდჲანს აღ მურყ-
 25 ვამისა მეცხვანა ხაყუნა ბეგარი მუზერიდ ი მგლჩად.

187. ზესხვ

ზესხვ ლაფური მიდამიშ ლი ი ერქად ძღედ სოფელ ლემარ, მა-
 რა ლაფურს ერ აღჲაყრელიხ მეზგელ, ერქა აღჲაყრელიხ ზესხვი
 მეზგელნი ი ჟასფხეჲახ ლაზგალდ თელდ შვანს. ლაშხრაშ ერ დროლ-
 30 ვანარ იზგეხ ათხე, ეჳმარ ლაჲდრ ზესხვხენ ნაჳედ ლიხ. ზესხვი და-

ბარს აღვრწელ ეი ხეთორონს ათხად. ზესხეხენ ანღრი, ეზრინგვლა ლიც — ზესხურაჲ ი ცენშურს ხენჩედი ცენა ვოკერისა. ფიშირ აშირ ზაჲარ არდა ალ ზესხე საეჲარე ჯოგარე ლალდლიარდ, მარა ათხე დროჲეი მახან ანჯადს ამხანვ ლაზგულდ მკჲალვარ ი უშგვლარ ი ათხე ამე იზგეს. ჯვინელ მჲრყვამ ათხე ჩუ ცვირ აჯალ ურღვად. ზესხეი ტყვეფ 5 უშგვლარეშ ლას ათხანუნ, გვლვანარ ხეცლაგვლდახ, მარა დეშ ოთლებ უშგვლარს.

188. კარკნუ

ალე ლეცხეკ გიმ ლი, მარა ნეცინ ცხეკგარ ხანგ, ლამჲე ტყვეფ ლი ი ჲერხიავის ნამოლ ლიხ გიმნლარ ი ეჩქად აჯნგდს ი ალანდახ 10 მებტარ, მარა ათხე მეკჩე ლიხ გიმარ, უნწად მან ხაყახ ი ლენწად მან იმარგხ, სურუ ტყაბ დაბარ ლიხ ი ჲენწს ჩინ ქნდმეს ღვარ ი ამლა არიხ ათხე უკნა-ულანშად. მწვარ ყნლდი გიმნლარ ლიხ ალჲარ, მებტარ აგნეს ამხანვ კუმამს ლუფხვისა ი მებტარე ლალდლიარდგარ იმარგხ კარკნუში გიმნლარ. ლეკმელს დეშ იგნეს, ყნლდი გიმარ ერ 15 ლიხ, ეჩა გამოით. ამშა ჟიქან ხოჩა ლახვ ლი ჩუკული სოფლიშ. ნეს-გა კარკნუქა ლალკან შუკულ ხანბ კევიტუბი ღელნუნ ი ეჯ შუკვექა სიპხ მებეცი სოფლი მეზგელ. კარკნუშ ათხე ი ეჩქად ჩიგარ მებტარეშ ლას.

189. მარგაუ

20

ალე ღელ ლი მებეცი სოფელლექვან ი ლეგვერნლსნ ასპგნე, ტეიბ ხარ ეჩხენ-ამხენ ლეცხეკ ნეცინ ცხეკშე. ღელ ანღრი იცხრან-ხენ, ლილუხვან მან ხანხა ეშჲეში ხოლამდ; სგა ხენჩედი ლანშხურს. ამშა კევისა მებტარ აქჩეხ ნეცინ ზექს ი ნანკვალს ი კვედელს.

190. ლატამ

25

ალ ტყვეფ სასანლუჲენ ლი ი ლეცხეკ ტყვეფ ლი. ამშა ჩუქვან ეჩქად სგიმ ზეზვად, ბოგა სგიმს ხატულდახ ი ხოჩა ლეთრე სგიმ ლას, მარა ლასლან ღელრლ ახსგურდა მეწყერდ ი ეჯნემ ადქარევე. ალ

სვიმს ითრახ მეტყარ ი ლეკოსანდარ ი ავითჟე ოსღენს, ათხე დნს ხოთხელნა, ოდო არგებს ეახხვენს ი მრდ აღქარველას ამთან ხოჩა ლეთრე ბოგა სვიმ. ლაცვასა, რიყე პილყი, აჯალ ხაზვიბ მორელ სვიმნლ.

გიმარს ხნამხახ ქვიშირუ სასაში ვოკერს ი გიმარს სასაშრემ ლიხ, აერხი ლაცან-ლაღაშენ ი აერხი ლეკმელ. აღ გიმრე უქან კვლთხი ლცხეკ ზაგარყი ლგვ ქვიში საყდარ, მვეარ ჭვინელ საყდარ ლი თარიძელი ეახაყი. ღომგმე თანაფს ხაზნახ ამეჩუ სკარობ
10 ი ლიმზგრ ი ხვაჲ ხალხს იხვრელი აღ ლადელ ამეჩუ. მულზონა ხატარს ასგვჩინეს ამხნე აღ ლადელ დიდება თარიძელა ლარალუმ. ლუნს აძენის ი ხვაჲ ტაბლარ ი არაყ ხოკდენის მულზონას აღ ლადელ მომზგრ ხალხხეჩა. მულზონას ხატცახან ბმარახალ ხოყდნახ, ჩუ იღვლაგეს ი კვირამ ლიდრალს ყელეს ი ეჩანლო მომზგრდ
15 მეკდნალს ჩვამზგრის ამენი ლმქენსუმ ი ეჩანლო ჩუ ისგვრის ლასკარდ. ლეზობ-ლეთრე ჩნს მიჩა-მიჩა ნაციდ ხუღვახ ი ილხნეს, კიშხაშნ ხვაჲ რიგიშს იჩოხ. მულზონა აღ ლადელ სოფლი ქვითს ი მავინი მუჩომს ჩნს ჩვაკთუნეს ი ბმარახეი უი ხოკცენის, ერე ვოდ
20 ლოქ აღ ფგრი ბმარახ დო ეღზესუნდეს ი ბალარ მრდ ენკვდის, ეჩქად ლოქ, აერვამს ერ აღკათენის, ეჩა საშველ ნრსავ ლი ი აერვამდ ლოქ ლადი უენგლხინას ი ხოჩამდ ვრდეს, ერის ლოქ მამედუ ხარ თარიძელ ქვიშაშიშ; აღ ქვიში საყდარხენ ქვიშობლადლი მერმა ლადელ თარიძელი ხატს ლეყაუდ ასგვჩინეს სასაში საყდართეი მულზონა დიდება თარიძელა ლარალუმ ი ლასგვჩინაყი ხატიშ სო
25 ფლი მეზგელ ხოხგენის ლალგენელს, ხოშა ნაღალდ გიცრალს, ი მულზონა უი ხოლგენის მუტვარშვ ნიგბაყი ი ლერსგვენ ბარჯყი ხოცხელის ი სერ ქვიში თარიძელი ლალგენა ლი ეჯ გიცარ ი ეახან ქვიშარაჲ ხეყხი აღ ლადელგნლო ი შომამ ერე ჩვადძენეს, ლერსგვენ ბარჯ ი გულჩონჩხ ხეკვეს მულზონას ოთკვდის, უი მკვლგენლას,
30 ი ჩუ ხეკვეს ქვიშობლადელ ედძინდეს აღ ქვიშარაჲ ქვიში საყდარყი; ქვიში საყდარი მკვემ ვონმანშა ხოშა, ქორონო, ლოქ ლემარ. აღ ქორონო ი მიჩა მუხვებ თაფუ ლოქ ემკვდელის ერხე შვანხენ, სოფელ ცხემარხენ, მარე ლოქ ლახდაგრაჲ ცხემარს ი ეჯლა ლოქ ხარახ ქა ლექაბი მინე სოფელხენ ი ლესვიმ ლაზვას ლოქ ხათხელ-

ნახ, ცხემარს სვიმ ხაზვიბ ი ეჯლა ხაკედახ ლესგიმ ავის აღზიგწლასხ ი ჟათლაკენახ სასაშ სვიმს ი ჩვალზიგწლიხ ამეჩუ ი ეჯ მერუ ლახება ლემარხ არღელანა გვარიშ, თაფუ ნაყარ ლიხ ათხე სასაშ მეზგალა გვარალ: თაისავშერალ, გოგიშერალ ი ზურაბშერალ. აღმარე ლუშნუ გვარ ლას ათხად თაფუშა, მარა ეჩანლო ჯამლათშა ოსყახახ, მინე ხო- 5 შა ჯამლათ ლემარ თაფუშეგნლო ი ამლა. ქორონო ნაყარ ლიხ ათხე ვონმანშერალ, ლეკოშერალ ი მეზმამშერალ ი სამლაზედნ ეშხუდ არიხ აღ გვარალ ქვიშობეჩენე. ვოხუშდ მეზგოლგარ იზგახ ესრენ ერქად სასაშ, მარა ათხე 100 მეზგე ლიხ. სასაშ მეზგალა ათხე ბექო- 10 შერალ მს ლიხ ცხემარხენ ნაჯედ, აღ ბექოშა გვარი მეზგეგარ ასხ- ვენახ ქა ნაჯედ ლახებას — თაფუს ი ქორონოს. აღ გვეშს სასაშ- არნ ამეი ვმბვიხ ი ცხემარალნ, ჩის აშ ხასმა აღ არაკ ი ცხემარალ— არღელანა გვარიშალ—ათხეშ ამეი ხენხუბხ სასაშ მეზგალა ონმანა გვარიშალს.

102. ლეპარაჲ

15

აღ ტყევე სოფელ მებეციშ ი მერგაში დელი ნესგაქაშ ლი ი დამბალ ლესხეკ ლი, ჩუბე პილქა ხაზ შუკვე მებეციშ ი იშგენ სოფლ- არე ლაზ-ლამჩედ. ლევარაზი ვოკერს ბოგოლ ხაზ ლაშხურქა, მა- რა ხვადინ ადეს აღ ბოგს ლაშხურ ი მებეცარ ჩუ სედნის ლუფხვისა ბოგურაჲ ი ხვაჲ კირს იზნანის ამშა ბედშე, ეჯლა ერე დაბ-ლარელ 20 ჩის მზბშხენხენ ხუღვახ ი დეშ ხოსიდხ აღ ლევარაზქა ბოგს, ჯოდ-ახენ ხარხ ლესხე, დუმმა ბოგხენ, შომანს ერ აღ ბოგ ქა ლეგე ლი. დუმმა ბოგ ეჯკალიბ კალპოტ აგიქა ხაზ, ერე ივალადელ მს ხომა ი დე მოშ ადგეს. მებეცარს ლეგვერალთეშ ბოგეჩხენთე ხარხ ლესიბ ი ამლა დეშ ხოსიდხ ლევარაზი ბოგს.

25

108. ლეთოღ

აღე ჟაქუნდრი სოფლი ეშხუ პილ ლი ი ამე იზგახ გელვანარ ერქადა დრომეი, ძღვდ კვლთხი მურყვამ ხაგმენახ ამეჩუ გელვან- ნარს, მარა ათხეხი ოთხვირახ გლეხარს ი დაბარდ ოხქემახ კვილად. ლეთოდრალ იზგახ ციხეაჲი ი ჩითე ლასგიდ ლი ამხენისა. ათხე დარ 30 ცვირ ამე გელვანა გვარიშ. მერმე წყება გელვანარ ცხეთაშ ლემში-

გვლის ი მერუ მჭრყვამ ჩუველ ცვირს ცხეთამ ურწლვად ათხნჲ. ლეთოდრალე ვარგალ გელვანარ ათხნხიგარ ანკადხ, ლაბრძალდამ-
გარ ცვირს მერხი გელვანარ, ოდო იშგენ მერ ჟანკადხ ი მერ ლეჩ-
ხუმს იზგეხ, მარა საფგრცავ მარე ეჩჲ დარ ცვირ. ლეთოდი ლაზგა
5 დანდებლა ჩის ხოჩა ლაშხე ლაზგელს, ეჯალიბ ხოჩა ხიბალიან სუჯ-
კვი ლგზიგელის.

104. ლამრიალაშანა

ალე ჰველფარე ლახე ლი, ხოშა ნალალ ფურალე ლარდა. ამ-
ხნე ოხყახ ჰველფარს ფურალ, ზურალელ ჟი ხაჰიმხ ი რშგვლის ფუ-
10 რალს, ლაშგ-ლაყელა ხრგხ ი თამს აგითე აზხის, ზურალელე ლარდა
ზექრლარ ხრგხ ი ლუფხვისა ამე არიხ; ლადელეშ ფურალს ჟაგნეხ
ჟიბაე ლატფარი თანლი შიშველ ლესგართე ლაბლახდ ი ნებგზჷშ ჩუ
კვდებ ლამრიალაშანა ზექრელთე ი ლეთშე ფურალს ხელჩეხ ნა-
დირხენ. ალე ლატფარი თანლი შიშველი ძირისა ლი, ლგცხეკი თხუ-
15 მისა. ლატფარი თანაღქა მუზალა მესი-მესი ალ ზექრელისა სედნის
ლალგენდ ი მერმა ძინარს ხოჩულ ლეთნალი ხარხ. ამშა თხუმისა
ტუბაჲ ლგე ი ეჩგნეშ იბნი ლაგსალმერი ლახე.

105. კიჩხრი

ალე მუშური თანადს ლექვენ ლესგხენ ხრზ, ლახე ლი, მარა კუ-
20 მამ დეშ ხეგნი. ლუფხვისა მუშურქა ლათნალ ერ მრ ლი, ეჩქა კალთე
მუზალა სიპხ ალ კიჩხრი თანაღქა, ლაჩჷ ლათნალ მნ ლი ლაქვეით-
გარ ლი. ლუნთისა ლათნალ მუშურგარ ლი, კიჩხრიქა ლუნთისა
მნ ხაყა ლათნალდ, ეჯლბ ერე ლაჟაჲ ლი ა ამლა დეშერ აბდავი ამექა
ლწის ლუნთისა. იშგენდ, დე ლაქმად ი დე ლაქემამ ლახვდ მოშერ
25 იმგრგნეხ ალ ლახეს ნაჯვდიწმი ბედშე. მუშური ლესგართე ჟაგესხ
კუმამს ი იმგრგნეხ კუმში ლალხუნად ლუფხვისა. ჰემარ ნაჯვდი-
წმი ბედშე დეშ იკნდი ამხენ. კიჩხრის ი მუშურს ხეზგე ძირისა ჩოლია
სოფელ მამ. ზაგალრდარს ი უკვლეშარს ოსყახ ალ ლახვა ლესგთე,
ხოშა ნალალდ მუშური ლესგთე, ფურალ ლალხუნად.

აღე ათხე დაბ ლი ძღღ, ეშხუ მეზგე ეი ხეზგე აღ დაბს ათხე, მა-
 რა ეჩქად ამ ლწრად არდა ი დწრ აქმა, გზწვერი ლალგენდ არდა ი
 მინე ჩწრე ლაბლახდ ლელწთად. ამეჩუ მწრყუვამ ლღგ დწდმწწამ ი
 ლწრაში მწრყუვამ ხწმწხა, ძღღდ ხწდა ისგწმენ მწწვარ კღღლთხი. სკრ- 5
 დი ჭა ლი მგსყე კასალ კოჭყი. იმეი აფიტხ აღ კასალ კოჭ ეჩქადა
 დწრომეი, მწწვარ ლესკვერელე ლი, მარა ეშწ ჩოთფწტახ ი ჟოხჩაწვეწრახ
 ამშა ნწწსკრდი ჭა ი ლიც ჭა თერა ათხე ეჩწმსა. აღ მწრყუვამისა დწ-
 დმწწნს მოცხვწწა ხაყწწა ი ლგმბევერინხ ლეწა-ლეწვა მწწხის ჩწს. ლეჩ- 10
 ხუმთე ლწუ შუეკე აღ ლწრაშს დწმ ხეწდი ი უბგეწრად დწს ლგმფიშვე-
 დინხ ამეწა, ჭა ლაწვბ დწმხენ ხწრ ამის მეშუეკეიშ ი დამამ ხწრახ
 ბევეარი ლიცღე. ეშხეხენ კეღედურწმ ლიც ახწზი, მწრმახენ—ლასკა-
 ლურწმე ი ლწმხური ლწწწწრამგყ აღ ლწრაში მწრყუვამ ლღგ.

107. წწწწწ

ამე ხაზვიბ ლაბწწლ სგიმ. აღ სგიმი ნწუვე ჩამგ წწწწწი ფერ ხწუ 15
 გიმს ი ამხენქა მგრწს ხწმწხა წწწწწაშ. აღ სგიმ ხაზვიბ ხოშა ლელ-
 მწწრა ცხეკისა, კედწწხ ამხწვე ლაბწწლდ ჩი კევეარხენ, მერხი ტბ-
 დიეშ იბწწლხ ი მერხი—ქვეწრმე. აღ სგიმ ი ხოშა ლელმწწრა ლას
 დწდმწწამ ეჩქად ი ეჭი იკდღდა ბაყს სგიმისა ნაბწწლწრ, ამეჩუ ქო- 20
 რწლწ ჩუ ხწგწწხ ეჩქად. ამშა ნაფდიას ხეზვამ ეჩქად სასუნებელ,
 გიმ ლას ეი ლგჩწვეწრე ი ეჩწმსა ლიცწლ არდა ი ქუნ ხოწწწდა ეჭკა-
 ლიბ, ერე ჩეაყწრრა მწრას, მერვენა ჭა ლეღწწწწა, თხუმე მაზიგს ლოქ
 ხწრა ხოჩა ი შდიქრე მაზიგს აღ სასუნებელ, მარა ათხეხი ჩუ მგრ
 ეღქარვენ ი დწრ ხეთხწლი, ოღო არგებს ჟენთხწწდეს. წწწწწაში
 სგიმისა ლიბწწლ ჩუ ლოქ აღგვეარი მწრას ი ზისხს ლოქ ხაქმე. 25

108. უღწწ

უღწწში ლახვე მერუ აგის ლი — ეშხუ ლენტხას, სოფელ ფაყ-
 ეიქწწ ი მწრმე—ლწმხს, სოფელ მახწმეიქწწწ. აღმარ მერვეწდა ლახვეარ
 ლიხ ი მერვეწდა აგის საყდრალ ლღგბ თწრიძელი ჟახაეი. ფაყიშ ი
 მახწმეი სოფლარს მუღწწონა ხაყახ აღ საყდრალეშ ი თწრიძელი ხატს 30
 სოფელხენ ასგვეჩინეხ უღწწში საყდრალთე. ეშხუ ზაბ ეშხუ გვარ ლიხ

მულზონა ი მერმა ზაჲ—მერმე გვარ ი ნამზურუნდ ნაკიდ კეთილ—
ტაბლარ, ლედვ ლალგენულემ ი არაყ—ალე მაგ მულზონაშ ლი. ალ
საყდრალ მწვარ ჭვინელ ნაგემ ლიხ. საყდრალმგყქა სუფ ხარ ი სყარობ
ხაზნახ ჩი ზაჲ ალ სუფისა. ულშიერ მწვარ განგალ ღენ ხარხ სოფ-
5 ლარს: მეღუნდარს, მახაშარს ი ფაყარს. აშ ულიშს იშგენ სოფლარნ
ივქმეხ მაგ. ფაყარე ულიში საყდართე ნამზურუნდ მეშხე ყვიჩი
ლიმეს ხაზნახ ხოშა ნალალდ. მარალი ღერბეთ ლოქ ლი ულიშ ი
ხვაჲ მარალ არი ამე საყდარისა.

100. ლაწლანდაშ

10 ლაწლანდაშს ათხე დროჲეი მური ბოგს ხატულის, მარა ეჩქად
ლაწლანდაშს ხატულნახ. ალე ლი შენამაშ ი ლეჩხუმი აღვრა, ამგნ-
ლექვა ლეჩხუმ იბნი ი ამგნლეჲა—ამხე შენა. გასკად კევ ლი ი მერუ
კოჯა ნესგა ლაშხური ლიც ვედშე ხასკა, ეშ ნახეწი ლი ი შუკე ამე-
ქა ხაზ ათხე ი ეჩქადნ, მარა ეჩქადა ლაწლანდაში შუკე ლაშარაკდ
15 არი, ეშ ნახეწი ლაცგევე შუკულ ხაბმენა ალ კოჯქა, ერე მარე ი ჩაე
ვედშე ხაგეწენროლნახ ალ შუკექა. ხვაჲ ჩაე მეშყდელი ალ კოჯლექვა
ი ჩუქვენ მანდღვარ ხოგ ლაშხურ ი ხვაჲ ღალ ლუმგედლის ქა ნაშ-
ყედ ხოლა ლკოჯ შუკულხენ. ათხე ხეცეხ ლაშხარს ამექა ლიზის
ამეი: ჩაე ლოქ ათშყედა ლაწლანდაში კოჯლექვა ლელანბ ი ჩვედღე-
20 შოლ, მაჲ საყერელ ლი. ჩუ ლოქ ეჩქედ მელანშხ, ქოთქეცა სგობნე
ქიშხ ჩაეიშდ, ყოხკინდა ლაწლანდაში შუკულთეი, ეი ხაგმინა ალ
ჩაეი ქიშხს შუკულეი ი ლემეჯლონ: „ნ საბრა ლოქ კავშაჲ, კავშაჲ
ჩაეს ხაეხენა, ამეჩუ ლოქ დო ოსგა ალ ქიშხ ი ლო ლოქ დემ აშყ-
დენროლ ალ კოჯლექვა“. ამეი ხეცეხ მელანშხს მერმე გნი მარელ ლაწ-
25 ლანდაშქა ლიზი ამბავს, ეჲეი გარჯ ლემარ ამექა ლიზი, მარა ათხე
თავრობდ ჩოთყარე ლკკელ ყორალ შენს ი ლაწლანდაში კოჯ, ალე
შენარე დარდანელ, ბულღორდ ადგენე ი ლადი ბალდაგან შარა ენს-
ყან ი მარშინელ ესღრის ამექა. ალ ამბავ ისნაედნ მან ლეხისნავოლ
მეშენას, ერე ლკკელ ყორალ ეთყაროლ ი სერ ათხადა ქირ ალე მაგ
30 ლაწლანას ლეხეოდან ი ლადი ეშ იტრჯკანალს ლაწლანდაშქა ათხად
ლკქირე ნავშუკროშ შენარ, მეჩი ი მახე მაგ. ლაწლანდაში კოჯა
ციხვაჲე ლგეხ მწვარ ჭვინელ დროჲა მურყემალ ვოშთხე აგის, მერ-
მა-მერმა აგის უშხვენარე ნამწვინქა ი ეჯ მურყემალე ეახელ ამეი ლიხ:
მანკეი მეხვეე ეშხე მურყევამს ხატულის „მარჯულდ ლოქ ოსხენდ“,

ნესგა აგის მეხვეე მტრყვამს — „ხაჯ ლოქ ეჯის“ (ჰკა მაგას), მესმა მტრყვამს — „ნო ლოქ ეჯჩეს, ნომა ლოქ აფუშდი“ (არ გაუშვა) ი მრეშთხვა, ლოშგინპილია, მტრყვამს — „ქიშხარს ლოქ დეშ ლაჯ-მამნე“ (ფეხებს ვერ მოგქამსო). მანესგერა მტრყვამ მაშენე ძღღლი ი ძღღლი ძღღლი ხაცხიპ ი ლიცი ჰა სგამენ ლი მესყე. „ჰკა მაგას“ 5. ერ ხაშხა, აში ხოშა ბეგი ციხეაჟი ლჯგ ალ მტრყვამ მიჩა ლუძღღლი. ალ მტრყვამალ ათხად ლოქ დნდნანაშ ლემარხ, თათრი ჯარ ლოქ ხაშგბა ალმარს, მარა ლოშდ ლოქ ოთტნხახ..

200. ნაშამვარ

ალე მდნხვაჲ სოფელნოლ ლი ლაწლანდაშმგყ, მანკენ შვანე სო-10 ფელ ალე ლი ლეჩხვმა ლნადვერჟი, ლნშხური პილეი. ამეჩუ მახე ნაზგალ ლიხ ალ მეზგელ, ლექსურხენ ლიხ ალმარ ნაჯედ, ოდო ეჩქად დარ ლემზიგვლი ამე. ათხად ნაშამვარი გიმარ აშ მოცალდ ლემარდხ ჩუ ლუცვირ უკნა-ულნაშად ი ლეჩხუმთე მენწალა ლალგენდ ამეჩუ იგნოლხ ი ჩნარსი ლაბლახ ხნდახ, მარა ათხე ლიკნი-ლილწი 15 ოხბინეხ ალ გიმარს მახად მეზგვალად ი მოცალდ მესდე გიმ დემეცვირ. ნაშამვარიშ ი ლაწლანდაში ფედმა ლეჩხვმა სოფლარ ლიხ ცაგერ ი ჩხეტელ, ალ ჟახნლი ლუმნუ ლიხ, ეჯლა ერე ეჩქად ალ სოფლარისანი შვანარ მგრეს იზგახ. იშგენ ლეჩხვმა სოფლარე ჟახნლი ფიშირ ლიხ ლუმნუ—ლარჩვალ, ლასურიამ, მახაშ ი იშგენ ხვაჲ ამ-20 კალიბარ.

201. ლალარვაშ

ალე მდნხვაჲ სოფელნოლ ლი ლნშხური ლერსგვენი პილეი. ალ სოფელს ი იშგენ აშმა ნაფდიან სოფლარს მოაშარას ხატულის, ალმარ მაგ ლენტხახენ ნაზვ ლიხ ლექვენ აშართე ლაზგალდ. ცხეკ, ლახე ი 25 ბარ მაგ ფედმას ხარხ ი მეზგელნო ხოჩა ლიხ ამეჩუნა მეზგვალა, მენვარ ბარ ადგილ ლი ი ლამკელიში ხოჩა ლიხ ამეჩუნა გიმარ..

202. ჰვიზგარალაშ

ლალარვაში ნაფდიას ტვიბ ახაში ი ეჯ ტვიბისა იზგეხ გვიმბრა-ლაშარ. ალმარნ ჟანისა ნაჯედ ლიხ ამხავ ლაზგვალდ, ხოშა ნალაღ— 30

ლენტხანენ. ალ სოფლინდრ მოაშარათე იმჯლდანი. ლეჟანე ვენახ მნდ არი ი ამეჩუ ი ლალარვაშისა ხოჩა ვენახიან ადგილარ ხულვახ ი მასარდნ ხოკდენის ადესაჲ ჯიში ვენახარ, მწეარ ბარ გიმ ლი ი ლამქარ ლნადრშ. ათხად ალ სოფლარ ირდენახ დაკლა ჯოგარს ი
5 ხვაჲ თაშ ოსღვანდახ ქუთაშთე ლევიდი ი თაშნ ხოჩა ლას.

203. დოღურაჲ

ამე ლაბნეარ ხულვახ ლეჩხეშარს. მური ბოგენ ლეჟანე დეც ი გიმ მაგ შეანეშ ლი, მარა დოღურაშთეჲსა მერ ემკედხ ლეჩხეშარ ი გიმრე ლომშაჲე ოხბინახ, ოღო იმგენაგ დემე ურ არი მუშვანგენქა.
10 შეანაჲ აღვრულ ლნადრად ხულვახ ლაგვრგალეი შეანარს, ერე მური ბოგეშ ი თოთანი ნესგა ლოქ მაგ ლემშვანმერა ლი ი ლუმნულ მკგვრგალი ლოქ ი გაცხადრ ამეი ლი ალე.

204. აშარ

აშარალ მერუ ლიხ ამხე შეანისა, ეშხუ ლექვენ აშარ ი მერმე
15 — ლეჟან აშარ. ლექვენ აშარს ხატულის ლენტხანეშ ლექვა მური ბოგენუნ, ლაწლანდაშუნუნ, ჩის სოფლარს ი ლეჟან აშარს ხატულის ლენტხან ლეჟანეიშს ჩოღურნუხი კეეს, ყანჩვენნ ბოგენუნ ჩის. ლეჟან აშარ ხომცხანა კეე ლი ი დარ იზგეხ, ლექვენ აშარ ბარ ლი ი სოფლარნ ფიშირ ეღზიგანხ ლექვენ აშარისა.

20

205. მამარაჲ

ალე ლი ლეჩხუმს, ვორბელი სოფლიშ ი ჩხგტელი სოფლი ნესგაქან ლათნადელ, დამბალ ზაგარელ ი ეჩხეშ ი ამხე ლესგარეი სოფლარ ხეზგეხ — ჩხგტელ ი ვორბელ. ალ სოფლარ ი იმგენ ლეჩხეშარ მაგ ალ ზაგარელს „ვორბელის წვერს“ ხატულის ჟახად, მარა
25 ამხე შეან მაქარაშს ხატული. ამშა დნსმა ხოხალ, იმლა დო ესეახეხ ალ ზაგარელს მაქარაშ. ალ ზაგარქა ესღრი ლამარშინაჲ შუეკ ცაგერთე ქუთაშხენ ი ლო ამხე შეანთე ლნშური ლიცი კეეღეჟა. ვორბელი სოფლი თხუმეი, მაქარაში ზაგარელეი, ლგვხ ძღვდ ლამბგე მურყ-

ვმალ ფიშირ აგის, მარა ეშხუ აგის ლუძლუდ მჭრყვამ ლგე ი საყდა-
რნი ამეჩუ ლგე. ალ მჭრყვამალ დანდანაშ ლოქ ლემარს ეჩქად. ჭვი-
ნელ დროჲეი ვორბელისა მამელარ ხალგენახ შენარს, მიჩა-მიჩა
ჩინს, ი ქა ხაბრაჲნახ ლენხანნიდ ვორბელარს, ყურძნი ლიხვირნი დროჲ-
ეი ლემკედროლინს, მუელორი ორრლ, მამ საკერელ ლი, ი ეი ლემხო- 5
რინს ი მაჭარდ ლემგესინს აგითე ქაჯარშე, კეჩვარშე ლელაჯ ლა-
ბარს ი აგის ითარგნოლს ლენმალგენეი. ვმანრე მამულარ ლეჩხუმს
ვოდ ათხანუნ ცვარს ი ქახენლი ლუმნუ ხანშხახ ათხენ.

200. ღმრავ

დგრაშ ლიხ ლაჯან-ლაღაშენ გიმარ თელდ ჩოღამა ვოკერს, 10
ჩენს ი სოფელ საყდრი ლოშგინ. ალე ჭვინელ ნასფელ ლი ი ვმბ-
ვიხ, ერე ჭამბურიძელე გვარ ეჩხენ ნაკედ ლოქ ლი. ათხე ჭამბური-
ძელ იზგეს ლეჟა ჩოღურისა სოფელ მამს. დგრაში დაბარს ქახად
ათხენჲ ეი ხანშხახ ჭამბორინნი. ვოდ ათხანუნ უზგალად არდახ დგრა-
ში დაბარ, მარა ათხე ენბინეს ლიზგალ დგრაშისა. დაბ-ღარე, ლიც 15
ი ცხეკ, ლახე ი ბარ მამ ალაგობ ხუღახ ი მქვარ ხოჩა ლალზიგა ხამ-
ეახ. საყდარალ აჯნგდახ ათხად დგრაში დაბარს ი დაღლა ჭოგარნი
ხეყდახ ი ათხენჲ ხაყახ. საყდარი სოფლი საყდარ მქვარ ჭვინელ
საყდარ ლი ი ხეამ ხოჩა ლუგენიან ხატ ი ჭვარ ხასგეჯინახ ალ საყ-
დარისა. დაღლა ჭოგრე ლარდენა მაჩენე ლი დგრაშისა, ეჯლა ერე 20
ლეჟა აშარ ფედმას ხარ ი დაღლარე ლალდელ ამე ლი მაჩენე.

207. ზურიაშ

ალე მანდხეამ სოფლინი ლი ლენტხანჲსა, სოფელ ლექსურლექ-
ვან. ერქადა დროჲეი ლენტხან ფუსდ ლემარ ჩარკვიან. ეჩის ხალგენა
ჭურიაშისა ლამბგედ მჭრყვამ, ათხანუნ ცვარს ალ მჭრყვამი კვე- 25
ღვარ, მარა ათხე ახვიარ პატაშა მიხედ ი ეჯუმ კეც ახხენდა ამქმასა,
ერე დანს ხოწვა ამხუმ კეც. საკერელ ლი, ერე იმეი ანჯიდხ ლეჩხუმ-
ხენ ამხუმ კეც. ლენტხანჲსა მანდ ისყოლხ ერქად ი დე ათხე ისყიხ კე-
ცარ ი ერქადა დროჲენა შუქვი ნავლენენეი იმეი ნარ ანჯდა ამხუმ
კეცს. ათხე ალ კეც მიხენშემყ არი. ჭურიაშისა იზგეს მოჯლაბშენარალ— 30
ბენდელმანარ. ალიარ ჩარკვიანა მოჯლაბ ლემარს ი ეჩანლო—დანდ-

ვნაშ. ჩარკვიანებლო ლენტხას დანდჷან ასფუსენა. ათხე დარ ცვირ ამე ჩარკვიანა გვარიშ ი დე დანდჷანაშ. ათხე ქურიაშისა რაჟონი ცენტრ ლი ამხე შვანაშ ი ლამარშინაჟ ბალდავან შარა შუქე ანღრი ქურიაშთჷჷსა.

5

208. ჰვეღაშ

ალე გორვაში თანღი ლესგი ძირს ნაკ ლი. ვობა დაბარ ადმო-
ლალეხ ჰვედაშისა ლეჯნლარდ ი სასაშარდ ი ლადი ლაქან-ლაღაშენდ
იქმარის. ჰვედაშიერჷ დაბარს ლესგხენ ხეშქური ლიც ახაში ი ეჩა
რიყალისა ვოქრს ითხნღიხ ვოქრე მუთხნღი მგუშარ, ტორგსინ სა-
10 საშ ხელვას ი ხვაჟ კეთილს იკედხ ვოქრისა. ალ ჰვედაში ციხვაჟი
ჯვინელ ნასჯყდარ ლი ი ეჩის ლაგვირკაშს ხატჷლიხ, ათხე ხონა
ციხეშე ლი ლღღფარ ალ ნასჯყდარ.

209. ლანღლღაშ

ალე მწვარ ბარ ლახე ლი ი მახა ლიღფხვენღთე ამხნე
15 კედღხ ჯანარს ლალგვარდ მებცარ. ლექმელნ მწვარ ითხიხ
ღანღლღაშისა ი ოსღვას ამხენისა ჰემარ მებცარს, ჯრღჟა ჩუ
ხარხ, მარა „მადღურდ მამას ლოქ მაგ ხონა“, ლნაჟარად არი
ი ამღა ხასიპხ ალ ლახჷლს. გორვაში ლახვე ლესგი ჩუბე
პიღეი ლი ლანღლღაში ლახჷლ.

20

210. ქულღვარნე

ალე ძღღდ მინღორ ლი ლანღხური პიღეი, მახაში სოფღი ჩუქ-
ვენ ი ლაკირი ბეჩ ამჷჷსა არი მადღურდ ხვაჟ ი ლეჟღ ლანღხარს, ხოფ-
შირას, ამხენისა ოსღვას კირ. ზექ ფენღმას ითხი ი ლღღიხ კირ ოსღ-
ვას ამხენისა, გაღღამს იწვანინხ, ჟერენაჟ ერე ლიღღმღლს ხამურჯი,
ი გაღღამშე აჟეს კირს ძულღვარნეხენ. აშ ძულღვარნე მახაშ-
30 არეშ ლი.

211. შეწერიან

აღე ლაფურთე ლაწი ხეხვი გზანერს ი ძღვდ ლელმურ ცხეკ ლი. თელდ ლაშხს, ლეჟნეის, ამხენისა ოსლვას ქორა მასალაჲ ი ზეკ ლაძდრ ლიცრუმ წიფრან მაშხნრალ. ხორვალ ხრგხ ამე ი შომამა ერე მაჟებ ხარხ, ეჩქა ადესხ ამხენ ზეკს. მეწერიანუქა ხვაჲ ლამწყ- 5 რალ ხარ ი ხვაჲდინ აღუხვე ლაშხურს მეწერიანხენ ნაკედ მეწყ- რალ.

212. ლაცვან

აღე ძღვდ ლარე ლი ლაფური ჩვანხენ, მეწერიანულეჟან ი ათხად დარ იკმარდა, მარა ათხე იკმარის ლეკმად ლეჟ ლაშხარ, ათხად 10 ჩვარდა ამეი უკმარად ამთან ლარე. ხოჩა ცხეკ ხაცხიბ გირგტანდ ჲერხი ლეწფერ ი ჲერხი ლელმურა. ლაცვან ეჟლა ასეახნა აღეს, ერე ძღვდ ლიცვალ ხარახ ამეჩუ ცენარს ი ხესხვარს ი ჟოხკრდახ ამე- ჩუ მეზგალა.

213. შხაპა

15

აღე ლატყვიარი თანლი ლესგისნ ტყვეფ ლი ლელმურისა, სგიმ- რაშული ლიც ხელკი ამშა პილს. ეშხვინ ეხტყაც ფხაჟაშს ლელმურ მიჩა ლგვიმდ ი ჩვასად სიატ კოჟგარ ი ეჩანლო ჩვარი ამეი, ერე მეგ- ში გვარიშ დესა ხანგ ი დე იშვენ შარტამ ი დე ბალხორან გვარიშ მალე,

214. შარი

20

აღე კოტრლ სოფელნლ ლი ლექსური სოფლი ნამწვინქა, ლაშ- ლური ლიცი ეჩხე პილხენისანშ. ბოგ ხრზხ ლაშხურქა ლექსური ლე- ჟან პილისა. ეჩქადა დროჲეი ბონდი ბოგ ხადენახ, მარა ათხე დროჲ- ეი გაცხადდ ბოგ ხრზხ, ამეი ერე ლალჯანნრდრ ჩუ ხაყა ი კუმში ლაჲესდრ. ამეჩუ ხაზვიბ ლეთრე მორელშალ სგიმნლ ი ვრბაშინ ით- 25 რეხ აღ სგიმნლს. აღ მიდამთე მახად ლიხ ქა ნაზგალ ლექსურხენ. ჟვინელდ მამ ლგმზიგვლიხ ამეჩუ მეზგელ, დაბ-ლარად ხადვენახ

ლექსურალს. ალ მეზგელს ზეჟი ლიკდე მამ ხარხ ლეგერჯე, ხოშა
ლეწფერ ცხეკ მწვარ ფედდას ხარხ ი ალაგობ კედეხ. გიმარ ლნადრ
ლაზგელს გირგტანდ ხაცხიპხ ი ჯოდდად ლწზი მამ ხარხ ლამშადდ ი
ლაკდად ნამშავიშ. ეშხუ მიზეზნლ ხათემხ, ერე ლენტოჲ ლი ი მგეჟე
5 ლიწედ ხანძვირხ.

215. კუღიზ

ალე მანდხვაჲ სოფელ ლი კელედურანჲ კევისა. ვოდ ლიმგემი
დო ენბინან კელედურანჲ კევისა, ეჩქად მწვარ ლარიბდ ხნდახ ჩინ
კუდშარს ი კელდარსნ, მარა ლიმგემი ლგზნან მწვარ ხოჩანთე აყირხ,
10 ხვაჲ კეთილს ითხნლიხ ლამგემეი ი ხოშა ნავზერ ლიხ ეჩანდო. ჩიქ
ამშადდახ ალ კევისა იტალმანარ ი ლო ათხე გუშგეჟე თავრობ ამშადე
ი ამგემი ი ალეს ხვაჲ კეთილს ხესდენიხ კელედურანჲ კევისა სოფლარ,
ხალ კუდშარ, ეჟეი კელდარ ი იშგენი.

216. კვედრან

15 სასაში სოფლი ლალდლიარდ კვედრანში ტყეჟე დრსგანლო არი
ი ხვაჲ ცხეკ ხნჲ ალ ტყეჟეს, ხოშა ნალალდ—ლეწფერ. აშ ლანან გი-
მარნ ხეჩდახ ვრბა აგის, ლეჩხუმთე ლან შარა შუკვენ კვედრანშლეჟე
ხან, ლანხურიპილლეჟე. კვედრანში ნამწეინქა ლგჯნ სოფელ ლი,
ლუნთისა ზეჟსნ კვედრანხენ იმაჯიხ სასაშარ. ამშა ნაფდიას ლიხ
20 ამშლდი დაბარ ი ვობრლი ტყეჟე. დეშდვარნ ხვაჲ არიხ ალ ტყეჟე-
ფისა ი ქამ მესლა კუმამს ხვანდინ აგავლეხ. ლუნთისა თხნრნლნ ხვან-
დინ არიხ ალ ტყეჟეფისა ი ლწთშე მწვარ ლემყალ ლი თხნრნლხენ.
ხვანდინ კიაეჟლიხ ხოშა ყეფრობჟეი თხნრნლ ი ეჩქა სოფლი ხალხ
ყელეხ, ერე თხნრნლ ლოქ კვირიაჲს ყელეხ. სოფლი ედლარს ხაყ-
25 ლუნის მწვარ თხნრნლე კვირიაჲ ლანქენსეი ი ეშ წკჟლიხ ლალ მა-
ყალშე. ფიშირ თხნრნლ შომანჲ არიხ ეშხუდ, ეჩქა ეჯმარე ქა ლილაჲ
მწვარ ლემყალ ლი, შიშდ ხეჟენდის მარას ი ჩვაგინგლავიხ.

აღე ჟაკუნდრალე ლეთრე ლიცნლ ლი, ხოჩა ლეთრე ლიც ლი. ამეჩუ სგიმ ლოქ ხაზებუნა ეჩქად, მარა დნდმანა ვილ ლოქ აღმგუ-
დნლი ი ბეჩარ ლოქ ოთმნდახ ი ჟი ლოქ ოხდუმახ აღ სგიმნლ. ამშა
ნაფდიას ლი ჟაკუნდრი სუფ საყდრიშ ი აღ სუფისა ხნგ ეჯუმ ცაცხ- 5
ვი მეგემ ივამიშ, ერე ეჩა ნანგრი მეგემ ხეკვეს დრმე არდეს დუნია-
ჟი. ამშა ჩუქენ ხაზნახ ლწმხარს ლიმტრყვამალ ი ხვაჟ შუმი ლილ-
რალს ხაშდბახ ამეჩუ, მელია ი ტელეფიჟ კიშხაჟი ამეჩუ ხაშდბახ
უტკუნ დომდილადედ. ეჩქად წესდ ხნდახ კიშხაჟი ლიჩომ, მარა
ათხე მწვარ ეხქმფან ჟვინელ წესარს, ჟვინელ მარელ ერ ჟანკადხ, 10
ჟვინელ წესარნ ეჯმარს ეთქამხ ეჩა ბუასდთე. აღე უტკუნ დომდი
ლადედ ხვაჟ ხალხ ინზორარლ ლწმხხენ ჩხხენ.

218. ლელმერ (||ლარმელ)

აღე სასწარე ფურალე ლარდენა ლახე ლი, მებცარ ი ლეკოსან-
დარნ კედეს ამხნე ფურალს. ლელმერს აერხი ლერმელს ხატქლიხ. 15.
სტარუნნიშ თანდი ლესგისა ლი აღ ლახე, ლელმტრნ თხუმისა. ამე-
ჩუ ზექრელ ხრგხ აღ სოფლარს მწუში ზურალელე ლარდა ი ფურა-
ლელედ ლამდრ—ქარბაქალ. ჩუ წრ ნშგალის ფურალს ძინარტუ, ეჩანლო
ჟაგნეხ ლაბლანდ შიშველთე ი ნებეზა პილთე ჟი ხეთხელნიხ, ჩუ კვ-
დეს აგითე, ჩუ ნშგალის ი ეჩანლო ჩვაკბიდნლის ფურალს ქარბა- 20
ქალისა, სვა ხეგნიხ თაში ლაყელას ი ჟი ლეყელა თაშს აერუ-სემი
ლადელისა ეშხვინ ჩვაზნიხ აგითე, აგის ჩვაკმეხ ი ჩვაშხენიხ ხალმა-
რისა აედ კეცარისა. ლწმვალდ სეგდელ ხუღვან ზექიმ. ლწთშე ქა
კედნიხ ყორქა ი იქქანალხ, ნადირ ლოქ დრსა ოხშგებეს ფურალს.
აერხის ჟელარნ ხაყახ ამე მინეცახან ი ჟელარ ერ ლიკშდეს იბნეხ 25.
ლწთშე, ეჩქა ქა კედნიხ ყორქა ი ლიქქანალხ იბნეხ. აეს დემდე ხომ-
გბენიხ ფურალს ი აეს—თხურე, მარა შომმჟა ერ იქქანალხ, ეჩქა
დემ აბდავი ნადირ ლიშგებს. ფურალცახან მავრანდალ ხაყახ ფურა-
ლე მუერიდ. ჩუ ამეჩუ ნაშდექიხ ფურალ. ათხად უსხველ ხეყნდახ
ხოფშირა ფურალე მუერიდ, მარა ათხეხი მწვარ ძვირდგარ ხაყახ 30.
უსხვაჟ. ნადმოყდ მესდე ფურალ ხოშა დრსე ივრის ამეჩუ. აგის ლი-
თაჟელ ერ ქა ივანთვი ი დაბ-ლწრელ ერ ჟი იმწვირის, ეჩქა ჩუ კედეს
ფურალს სოფელთე ი აგის ხაყახ. ჟანარე ლარდა ლახე მრშ ლი ი

ღვაჟარ ხაჭიმხ მკლდლად. კანარს დემ ხოშგბენი ნადირ, ერ ოხშ-
გებეს, შიშდ უი იქორქოციხ ეშხუდ კანარე ჟოგ ი ხოჩა ლუმუქ კა-
ნარ ი ხოჩა კანარ, ხედმარნ ერე ხოშა თავარ ლიხ, ლოშგმვე აგნეხ
ხოლა ლუმუქს ი ხოშა მახერენე კანოლარს ი ხოჩა კანარ სგობდ იგ-
5 ნიხ ნადირი მუეჩიდ ი ნადირ დემსა ხობდავი კანარე ჟოგს სგა ლიმ-
გებს, ეშხეს ე დრმ ენდარნე ნადირ მრშ მერდას. ხალ ოხშგებნი ნა-
დირ ეშხე ი ჟედ ჟერუ კანს, შიშდ ლიყულის იბნეხ ი ერქა იშგენ
კანარ, ამგვარ მამ ჯრდმას არდეს, ეშრ შიშდ ეშჩუ ხერღვენის,
იმხენ ერე ლიყულო ლეხსემას ი ნადირს შიშდ სგა ხეშმალხ მუქ-
10 ვარშე. ამეი ლიწინალ ხოხალხ უშხენარემ კანარე ჟოგს ი ჩაქრემსრ.
ფურალს მნ ხამედან ამკალიბობ ი ამლა ხარხ ლელჩე ხოშანალად
ზურალელს. ლელმერისა ჯვინელ ნასჯყდარ ხეთრა ი ერქად ლიმზე-
რი ხადღნახ ამეჩუ, მარა ათხე დარ ზემზერხ. სტარუნში ზაგარეი,
ჯვინელ ნასჯყდარმჯყ, ზურალელ ლიდბაშს ხემდაბდახ ი თაშარ პი-
15 ტრლარს, ტაბლელარს, ხამზერდახ ი ჩუ იზბგდახ.

219. შარხ

ალე ძღედ სოფელ ლემარ ერქადა დროჟეი ლაშხე თხუმისა,
ათხე ქორალე ნამხვირვალგარ ხეთრახ. ალე ძღედ ლი ი ლალდლი-
არდ ხუღვახ მელნდარს. ერქად გელვანარე ვარგალემ ლემარ ალ შა-
20 რიელუ, მარა ათხე მელნდარემ ლი ი ლიკნი-ლილამი ენბინეხ ალ
ტყვეფისა. ამშა ნაფდიას ლგგ ნაქლაქოლა მურყევამ ი ამეჩუ ძღედ
სკარობ ხახლენახ. ჟემდჟერუ თვეთენე ლუვილ ხანჩდრლნა ამხნე
მეკნალას ლალხინდ, ეჯიმაგ ხალხ ლემნაზვარლინხ ამეჩუ. ალ შა-
არნ ბედშე სავმარ, მალყარალ, თელდ ლაშხსრ შარის ხატულის, ეჯლა
25 ერე შარი სოფელს ხესაპხ ესრენ ერქად მალყარალ; მეზებელარ ხნ-
დახ ი ჩუ მამა ხაშდნენახ ალ ჯვინელ სოფლი ჟახე ი ლაშხსრ შარის
ხატულის.

220. ნეშაა

ალე ლახე ლი ლაფურხენ ქა ლათნად ზესხეთე, მარა კვლთხი
30 მამ ლი ი ეჯლა მგრეს ესეახან ნეშკა. ლეცხეკ მამ ლი ი ჩი ლესგხენ
ლაბლახ ლი ლაჩაქე ხოჩა ლი ნეშკაქა ლაზდ. ამეჩე სავმარს ხეყე-

დახ ლაბლახდ ღოღაჲქრე ჟოგარ. ათხე გუშგვეურჲლე ფერმჲლე
ჯოგარ ხაყახ ი აქმეხნ ვდვ ფურალე ნანუნ ჰემს ლუნთისაშდ. ნჲშ-
კა აღერა ლი ლაფურიშ ი ზესხვიშ ი ლაღლევარ ლაღდრშ კიდრულაჲ
ლიციშ ი ზესხურაჲშ.

221. ინახარი ღელ

5

ალე ეზრახგვლა ღელ ლი, ლეგვერს ჟასპგნე, ეაზუმ ლი, შუშა-
რი ლექვენ ანღრი ლეცხეკ კეველექვა. აღ ჟახე იმნარ დო ხაჲშხა,
ამჲა დანმა ხომკერა, ამ ხოჩა წყგლმან ღელ ლი.

222. ლენხარ

ალე კოჯ ლი ლაშხური პილყი ბაბილი სოფლი ლეჟან ი ამეჲა 10
ესღრი შუეკ ლაშხენ ლენტხათე, მარა აღ შუეკ აღ კოჯჲა ათხე ნას-
ყეაგარ ლი, ეჩჲად ჲა ლეჲნბი ხადახ, მეწვინჲა მს ლას ამეჲა ლაზ.
ლენხარს მჲრმა ჟახად ხატჲლის „ბერყი პალოს“, მარა საკვერელ ჩუ
ლი, აღ ჟახე იმნარ ოსყახახ?! ლენხარხენ ჟესღრი შუეკ სოფელ გუ-
ლიდთე, მეღურთე ი კახგრთე, სოფელ ბაბილს ხელყი აღ შუეკ ჟი- 15
ჲნჲა.

223. ჯარ

ალე დამბალ ლეცხეკ ტყვეფ ლი გოლდაში ლახვა ლესგისა,
სოფელ ჰურიაში ჟიჲან ი ლეჲსური ლეჲვენ. ამხენ იმჲჩიხ მგწგხეი
კვედლარს ნაშხატიშდ. აღ ლესგი ჩუჲვენ ციხეგოლ ხარ ეშხუ აგის 20
ი ეჯ ციხეაჲი ნამჲრყეამინ ხეთრა ი აღ ციხეას ხატჲლის მურშა ლაზ-
გას, მარა ათხე დარ იზგე ი დე მურშა გვარ არი ათხე დროაჲი დჲ-
მე ლენტხა გიმეი.

V. საპმელ-სასმელი

224. კვეცნა ღიარ

კვეცნა ღიარს ი კვეცენს ერხე შვანს წყელმანს ხატულის. კვეცენ მშვარ დრსგგნლო ლემარდ შვანე გომეი, სიმინდშალ მახე ნავედ 5 მს ლი შვანთე. კვეცენს ალაშიხ მანქლორს ი მალფხეს, მარა მერხი-აგის მანქლორ კვეცნა ლილაში მს ხარხ წეს, მგგდნ მრ ხოშიდხ, ამეი ხაბეახ. ეშეშე ხვად დაბრე ლილაში კვეცენდ მამ ხაზნახ. ხულუგე კვეცენს მერხელდგარ შრ ალაში, დეშდვარ ხათილხ ი ამლა. მალფხეს, ახალთესლს, ალაშიხ ი მაფასნ ხოჩა ხარ. კვეცენს მშვარ ლუგენიანდ 10 ხოგდურის. მესვამ კვეცენ ხოშხენა ჭვინელ, ეჯი ხოჩა ბერძეგენ მეზგათე იშგლდანი სოფელ-ქვეყანამსა. სადაგ ლადლარეი კვეცნა ღიარს დარ იკმარი. ჭირეი, ხინეი ი ღენმემურეიგარ იკმარის ი გზვართე ლაშეი. ღერთალე ნადღებუნ ტაბლარდ კვეცნა ღიარსგარ ანეკდახ, იშგენ მს ლას წეს. მგწეხეი კვეცენლა მავ ხეთხი მგწხარს, 15 კუმამ ხეკვიდნ, იშგენ მლე. კვეცენლა მავ თეს იცხე, ემეი ხეთხელი მავ. ჭა ლეკლავან კვეცენს ქაშყვიდის, ქაფრეხ ლეკერელი ი კიდ-ბონარისა საწუთორლდ ჩეაშხენის. ფურ მედ ჯან მრ ხეწხნ მეზგას, ეჭურ მასრა კვეცენს ჭა დარ ვოდი. მუქლორ ქაგვემხ ლუნთისა სამ-წეხ კვეცენს დგვირცახან ი ლეშხუნ ხულეახ მგწეხეინაშდ. დავრა 20 უქად ლი ჩნმიშდ ი ლემარად მრ ხელენის კვეცნა ფექ, ერქა იმხენ ანსახთის, ლუნთისა ლეგვერალ ლუკვერემე ლის. ლმარაკდ არი, ერე „ლაკჩხერი კიდბონ ლოქ ხრგ კვეცენშე გოში“, ერთან მეზგე ლოქ ლი. წყელმან კვეცნა ღიარს ანეხე განგალ ლადლარეიგარ — თანაფს, ზომხას, ლაგენობეი ი ლეჭგრი-ლეფანად, ოდო მენურდ ლე- 25 ზობდ დარ ისრე. ანეხე ღენმერეი შოთარდ ი ღერთა ნამზერუნ ტაბლარდ, ლაგენობეი—სეფსკერალდ ი მესვამ ხოსერ ჭვინელ კვეცენ ლეკმარიდ, აგნეხ საფვარისა ი იკმარის ნატფგნდ ი გზარეთე ლეზგ-ზინქდ. აგის ლეკმარის დარ ამერდიმე, გზარეთე ლემესს ი ქამავ ლემესს უმერდიმად დემ ხაყიჩხ, ხოშა თვეთენე ღიარ ლოქ ეხფასი ი ეჯი

ხოშა ხაყახხ სოფელ-ქვეყანაცხან ლეწვენად. კვეცნა ვიცს, მეს
კურუს ი მეს ხოჩამდ ყი ლეტრხს, ხატფინეს ქამენქა მეს თაშს, მეს
ქართოფილს, მეს ლობაოს, მეს ლედერს ი აწყეხ კერაჲაჲი. თაშს,
კვეცენშე ლეტეფს, „თაშარს“ ხატულის, მედ „ქუთს“, ქართოფილს
ლეტეფს—„ქართოფლარს“, ლედერს — „ლედარას“, ლობაოს — 5
„ლობარს“ ი სიმინდი ფექიშ ი თაში ლენჩღლა დიარს, კვეცენშე ლე-
ტეფს, „ლუკენა დიარს“ ხატულის. მესვამ მასრა კვეცენ ხულვა,
ამკალიბ დიარალს ფიშრამინ აწყეხ ზაისა ლენაჲემურულ, მარა მეს-
ვამ კვეცენ დოშ ხულვა მასრად, ეჯარ მანაში ვიცს ხატფინეს საღაგ
ლადლარჲი ლეკმარი დიარალს. ჳვინელდ კვეცენს თვით დაბრლსგარ 10
ლემლაშინხ ი ამშა მაკედ ლამარდგარ ხალენახ, ქამავ ლეთნად,
აგის დეშ ლემსერიხს ლეკმარიდ, მარა ათხე დროჲი ხოშა ლეხ-
ცხან აგის ლიკმარის კვეცნაშ, ეჯლა ერე ათხე ლეყდილ ხეთხის ყჯრ-
მა ფექ ი ამნემ ანაჲეჲე კვეცნა დიარ შვანისა, ოლო ათხად მჲვარ ძო-
ძო-კოკოდ ლალ ხეჳამხ კვეცნა დიარი ლიკმარის. ეჩქადა დროჲი 15
კვეცნა დიარშე ვადი ლიბზე მჲვარ გარჯ ლემარ ქორწილურ ი კათხ-
ტაბგურ ი შომასრ ქორწილს რიდროლ მუშვან, ეშუ ჳარ ლერთა ყჯრ,
ეჲი გულმანროლდ ესბიზროლ. ეშხუ მუჩკულოდ ლეწქე, ერე „მერხი ლოქ
ლაგენობჲი აგემდერუ სღესკეყის ი ჩხარა ფაკან ლობაო ნწყუნს იზბი, ალე
ლოქ მამ იკაფ, იშგვიდ-არა სეფსკეყის ი ვოხუშდ-ღესგვა ფაკან ლო- 20
ბაოს ლოქ ხეკვეს ეესგეჳე მარე“. ჳვინელ დროჲი მაკედ ხოხრა
ხაჯლენროლნახ, აგის მიჩა ულუფდ ხარა ყი ლეგეჳე, ხონ ქახარენ ი
ხონ მრმა ი ხოშა ნალალდ ლემტამინხ, ვადს დეშ ლემბიზინხ, ყელ-
დნ მინე ნათი დიარხენქა ხარახ ლევედი ბოჲ ი ამჲი ნატამ მარე ლეზო-
ბიშ, მამ საკერელ ლი, ერე იშგნავ, ქორწილჲი მედ კათხ-ტაბგობჲი, 25
აყრს დესა კედნოლნი ი ხვამს იზბენი. მერხი ქორწილობჲი სემი ლა-
დელ ამგარ იზბი, სერთხნ მგთრტა კვეცნა შვეთარს ი თაშარალს ერ
ხოგფენიხ სგობინჩუ. მაკელი ლაკდა ეჩქად დემხენ ხნდახ ნავშუ-
კუროშ ი თანალი პილთე მოზგალ ხოშილ ლეზობ-ლეთრას იმკვედე
ი ამლა ხეფსროლ ი ხეფსი ხოშილ ზობამ სგავამ ბარი ჳევი მოზგალ 30
მარან. ათხე ერ ანჯად ყჯრმა ფექ ი ლაკდამა ეესხყან, ხოშა ლეხცხან
ლეზობი ლიკმარის ი გუ ლემყირე ხარ ჩოს, კვედად ი მამდობდ მამ
ხაყლენიხ ი გაცხად, იმჲჲა წეს ლი, ეჲი ლიდმარალ ენბინან. ლეზ-
ვბორან ძოძო-კოკოდ ლიქემსრ ეესხეწდნან, მამ საკერელ ლი. ეჩ-
ქად ალო თხუმეიგარ ესა ლემმეშინხ, ოლო ლინყავალ, სუმრა ი 35
ამკალიბ ლამდარალ ხოშა ხალტენახ. ათხე ლიშამაგეს ხოშა ლოხგუ-
შეს ქორს ი ქამავ ი ლეზობი ლიკმარისნ ლეხცხან ამშა ბედშე. თვით
დაბროლს ესა ადგანახ კვეცენდ, ეჯრე ძღჯდ ხაბჲენახ, მარა ათხე მა-

ხე მოლარ ლოხქიმხ ფიშირ აგის ი მაკედი ლიკედღი ჟი ლეკცხე კვე-
ცნაშ ი იშვენ მაკეცრორაშ ი კვეცნა დიარნ ხოფშირანშინ ინყი ფიშირ
მეზგელისა.

225. მანაში ნატფხე

5 მანაში დიარს ძვირდგარ ჟრ აწყე, ალეს იკმარიხ სიმიინდიშ ი
ფეტვი ნატფხენდ. საფვარისა ჩიგარ მანაში კიცს იტხეხ ეჭზუმს, ერე
ემხუ ინჯრჟი ქა ხანდეს ქორა მარას ი მერმა ინჯრჟინაშდ მახან შგ-
დეს ლაფექროლშე მანაში ფექს, ჟაჩღინეს საფვარისა ჩოგანშე ი სა-
დილდ ჟედ ვახშამდ ქა ხატფინეს სიმიინდი ყვბარს ქანმექა, ჟედ
10 ფეტვიშს ი ამჟი ირბჟელხ ლესდილ ჟედ ლევახშამ დიარალს. მანაშ-
სუდ ხატფინეს ლუკვენა დიარალსნ. ღჯემჟურულ ი განგალ ლადლა-
რულაჟ მანაში დიარს დეშერ ხოსიდ, სადაგ ლადლარჟი მეჟად ამშა
ტეფ ხატჟა დიარალს. ამის კჟურულ დარ იკმარი, ჩიგარ ჟი მეტხე
ხოცხახ. არჟი ლაფინაჟი მანაში ზად ხულვახ ჩიგარ, ჟერვანს მრ
15 ხელღენი მანაშ, ეჭკალიბ ჟი იცადი მეზგებელხენ ჟედ ქერლა ი ჟედ
სიმიინდლა ი ამშა ზადს აბქეჟე ლჟარაყნჟქედ. კუპტარ დიარალს ხვან-
დინ ხატფინეს მანაში კიცს, შომასი ერე მუშგვრალურაჟ აგის ლეკ-
მარიდ ჟსა ესწგხახ. ამშა დიარს დე მუშგვრის ჟრ მოშ ხაშგდე. მეშხე
დიარ ხეფსი ი მეტგნტყვალ ი ამლა მან ხასჟამხ მანაში დიარ. მანაშს
20 ქა დარ აკლავი, ამ ასვენტეს ი წვარ კირვალეშ ი კარპნალე ნანშგუნ
ხარხ. ლუფხვისა წვარს ხეჟადინ კუმამს ხანნეს მგწგხეი ი თჟმიჟი,
ოდო ამ მაშედ მან ხარ მანაში წვარი ლინნე კუმამს. დრჟადო ხო-
ჩნლ ლეზობ ხარ კუმამს მანჟლორ მანაში წვარ. ჩაჩბარსი მანაში
წვარშე ასყალიხ. ჩი მაკედდ მანკვი მანაში მაკედ კედნი ლუფხვი-
25 სა. მანჟლორ მანაშ მჟვარ დრსგ ლი ლათჟაშ ი ჟერვანს მაკედი კვე-
დობ ხარ ლილფხვენლოთე, ეჩის ბჟწუმ ხეჟალ მანაში მაკედ, უცეფრლ-
დაშ ქანვენტეს ი ჟი იჟალენეს ლეზობდ. მანაში სგა ლიკდნლე, ლი-
თჟაღლე, მინს პუმჟულდაში მინს ხატჟლიხ. მანაში ნალაშუნ გიმს
ლინწე მან ხაწგხ, ხოშა ქოხ გიმჟინ კედნი ი ამლა ლი, ერე მანაში
30 ულანად მეზგე ძვირდგარ ჟრ იგნი. მაყნრიან მანაში დიარ კვეცნა
დიარშანლ ლი. სიმიინდი კაკლარ ი მანაში კაკლარ მუგვიდ ილგონიხ,
აღჟარ უშხვარე ლაცადუნად ხულვახ ქემა-ქუმაურ. ნაჭგარუნ-ნაფან-
ნუნდ ი ლექორწილდ მანაში დიარს დარ იკმარი ი დე ნატფხენდ
ჟრ ხატფინე დიარალს, ალე აგნ ლეკმარიდ ხულვახ ქორა მარჟმი

მგზხად, მგმყნრად ი მგგგგრგილად. ამშა ლგტეფ თაშნარალს მედ
ლუკენწლს ქორა მარწმიშდ იმგრგნენხ, ლამშგვარდ ხოშა ნალაღ
კვეცნა დიარ ხოცხახ, მნღჟა—მანწშიმ, მარა, ნწქენს ლი, ერე „თგმი
ლოქ ზგსყის აკლავი“ ი მერვენას იშგნწვთე დასამწ დრმთე ხწრ, ერ-
ქა, ხწლარწ, მანწში დიარს იკმარი ჩწნარ კვეცნამ ი სიმიწდი მგქაფ, 5
ჯვიწწლდ ხოფშირა დაბარ ხალწენახ მანწში ნაჯან-ნალწმ, ეჯღაერე
ამწარდ ტწწწა, ყწლდი ი ქოხ გიმ იმარგ ი ლო ლი აჯღაღღდ ხოშა ლემ-
კახე ლუფხვისა დრსგწარა სგა ლიჯედ მაჯედიმ მანწშიმ ი ქუწლუმ ხემა
მგწწწარ, ლეზობი კვედწარ მეზგას. ათხწ დროაჟი მანწში მგქაფ ითა-
წლხ, ერე სიმიწდი ადლწშახ ხოშა. კვედობდ ლემყალ მესწვამ ხწრ მა- 10
კედიმ, ეჯი კვეცნა ფექს იკგრქე ყგრმამს, მწადლობდ ერ მრ ხწრ ლემ-
ყალ, ეჯი ჩუ ხოხალ ი სამწგზდ ხოშიწლს დწმამ აჯწი ი ალწმი მანწში
კაკლარს. ამჟი ერე ყგრმა ფექი მეკდან ი შუკვიმ ი ზგზი ლგფწმგან
ლგგონ ეხქწფწან მანწში დიარს ი ეჩა ლიჯწი-ლილწმისწი ეჟი ლგგონ
მწ ხაზ, ერქაღდ ერ ხაზღა ლიმწადტწწედ ლგყწლგა ხალხხენქა. 15

228. ქარ, ფაგვ, ზწწწხ ი სიმიწდი

ქერ მწვარ დრსგგწლწმ ლი შვანე გიმჟი, სიმიწდი ლიჯწლწლდ
ქერგარ ლგმწარ შვანე მგსწლგვე. მაჯედ ბარქიან ხოხალ ი ამშა ვოკ
ი ნანგრდ ნაქერან ლწადწ კუმში მგჩფე ლი ჯრდი ლწწთისა. ნაქე-
რანს ლაყვარაჟი ნალწრშუნდ ლგმკგმრინხ. ქერი ვოკ ქემწწალ ლუგ- 20
ვწიან ლი, მწვარ ხალატ კუმამს ი ძღედ ბარაქს კგღე. ქერიწქ დაბ
ხეკვეს მწვარ ლგწწწე ლწსეს ი ერქა მაჯედ ხონ კიღბონისა ჯწზღეს.
ტწწწა გიმიწა დემ იმარგ ი მედ ხეამ ხანმა ნაწომ მრდ წრი ქერი-
წქდ ლეჯწი გიმ. მაჯედხენ ქერიმ ლიგაწწბულე ძვირდ წსა ლი, ეჯღა
ერე სიმიწდიწწალ სათუთ მწ ლი ი მგცხის ხოშა ხოგიკ ი ამღა მგრწს 25
ლესგრდწან შვანე გიმს, მარა სიმიწდი მეკდან, დოხდო მანწშიმ დო
ლწსეს, ქერსწ ლგგონ ეხქწფწან ხოშა ბარ სოფლარისა ი სიმიწდი
ლილწმის ლესცხწან ქერი მგქაფ, მარა თანალი მომკერძ სოფლარისა
ქერულ ლი ქორა მგზხე ი მგსწლგვე. ქერს დიარდწ აწყეხ კვეცნა დი-
არშწლ ჟი მეტხას ი ფეტვიმ ი სიმიწდი ნატფგწდწ იკმარინხ. კვახ ქე- 30
რი დიარს ზგმწარ შაფწთწლარდ აწყეხ კერმააჟი, კვეცნა დიარშწლ
მაყწრწიან ლი ი მერხის მწვარ ხასმამ კვახ ქერი დიარ; ამშა ძირ საფ-
ვარისა ხრგხ ი ინჯრჟი ქა ირბმელხ კერმააჟი. უშწერია ლეზობ ლი
ქერი შაფწთ. ხეამდინ ამშა ლგტეფ ქუთვარს ი ქართოფილწარალს ი

- კუბტრალ-ყანცლარალს ანყლიხ, შომჟა ერ ლელეობ ესა ხარხ. ქერს ლეჟრაყიდრ იჳმარის ი უშერია არაყ ხეფსი ქერი არაყს. მანა-ში არაყ შურაჟ ლი, თხუმე ლიზგუნე ხაზნა. ქერი არაყ ღვინლა ნა-ხუმსერ დემ შური ი ხალატე ჩის მევარ. ქერშე ხამარსნ ვნშყეხ ი
- 5 ლღაცმულა კუმაშს ქასღლეე მგჯაბ ამშა კაკლარ. ქერ, სიმინდ ი მან-შე მუგვი ლუგენიმ ლიხ, უშხენარისა აცადუნეხ ნაზგმეი. ხოჩამდ ლღუნანა ქერი ღიარს ეზარ ხეფსი ი ამშა კეახს კვეცნა ღიარშალ იზ-ბიხ; ვოდ ლისმინდი ედბინროლ, ქერგარ ლღმსღვინ თელდ შვანს, მარა ლისმინდრ ლღბან ქერი ლილშისი ქოხკვიდხ ბარ სოფლარდ.
- 10 ფეტვრალ ღიარ, ეშჟეშნ თემი მრდ რი, მამა ეს ხასამ, მარა თემიეი იზბიხ ფეტვრალ ღიარსნ. ამშა ღიარს მეშხე ხეფსი ი ბგვი, მარა თაში ლღჩღდე, ლუკენე ფეტვრალ ტებდიეი ეზარ ლეზობ ლი. ქა უტფენად ფეტვრალ ღიარ მამ იწყი, ფოშოშ ლი ი ლეგ ლენყე ლი, მარა ქა ხატფინეხ ჟედ მანაში ღიარს ი ჟედ ქერიშს. ლღმერწვა ქაქ-
- 15 დრ ხეჟადინ ასყიხ ფეტეს. ამ წიწლარე ლღმნად ეზარ ლი ი ხეჟა ხამ-ნე. მაკედ ბარქიან ხაზნა ი ნაშომ გიმისა ხოჩა კედნი; ლეკლავი ხოჩა ლი ი კუმაშს მევარ ხასამ ლეზობდ ნაფტუშ, ქემშალ იზბიხ. ჳვი-ნელდ ხეჟაჟ ლღმლშინხ ფეტეს, მარა ათხე დროჟეი ხოშა ძვირდ რ არაშში.
- 20 სიმინდარ ღიარ ლი ათხე დროჟეი შვანე მგსღლეე. ჟერ ქა ლღ-ტეფს აწყე სიმინდს ი ჟერ უტფინად—კვშიდ. ამშა ლუკენე ჩის ხალატ ი ლუფურ მეზგვამა ხეჟადინ იწყი. აწყეხ სიმინდიშს კიშდგარალს, თაშლღჩღდას, ი თაშარს ხახვიჩნეხ, ეჟეი ხოჩა გემაშ ლი. ლღმერ-წვა ქაქდრ ასყიხ ი მაჩენე ლეზობ ხაბეახ; ლღცფექდ ლნადრ სიმინდ
- 25 ისყი. სიმინდი ლილშში ათხეხიგარ ალბინღლი. ბერყე ბერგალ მამ ხალღენახ ეჩქად ი მეგმი თონრლარშე ლღმეჟგენინხ სიმინდს დაბა-რისა. თვით დაბსგარ ლღმლშინხ ეჩქად ი სკამშლარეი ლუსგურ ლღმეჟგენინხ სიმინდს. ჟერხიჟაგის ათხეჟ დემ ალაშის ეშხუ დაბსარ სიმინდს, მარა სგვჟა ბარი ქვეყნარშალ დემ ხოზნანის, სგელარად
- 30 ცურეხ—ლალქანაშალ—ი ნეცინ ტარვალსგარ იღდე. ჟერხი ათხე ხემთ-ქვალ სიმინდი ლიზნანის. ლღსმინდ დაბისა ლობჟორ ხონერგავახ, კეახნესე ი ქართოფილრ ი მენგრა ტარვალს ამლა დემ იღდე ლუშნუ სიმინდ. ეჩქად ლღმლშინხ ნარგილ დამბალ სიმინდს ი ხოშა ხონკვი ლღმარ ლაქჩაშ, მარა სურუ ნეცინ, ჳემარ, ტაროლარსგარ იღდე
- 35 ნარგილ სიმინდ ი დაბხენქა ხეჟა მამ ხეფსი. ათხეხი ყენბინეხ გრან-ტულაჟ ი ადესაჟ სიმინდი ლილშში ი ხოჩა ჳაჟობჟეი ეზარ მაკედს ვო-ლი, მარა გვალიობჟეი ი მგცხიწრუჟეი დემ ხოჩშე ლიმჟეს ი ხეჟადინ

ჩუ იღწევის სიმინდარ ი ხოლა სიმინდობ ლი ეჭალიბ ზაისა. ლეს-
მინდ დაბს უწწად დემ ცურეხ. ლწწწაჲსა ხოჩა სიმინდ ხეფსი; დოსგ-
მუელორ ხეკვეს ენქაჩწედეს, ქნტარავიხ ი ქყანტ ტარვალს ცხვენ-
თეეი შგდებ ი ლემესშე აფრეხ; ნაცხვენ სიმინდს მეშხე დიარ ხეფსი.
მგი ტარვალს ნალაქლისა აშხენიხ ლელფხვად ი ლუფხვისა ქანცხ- 5
ვებ ი ქავკეჲხ. სიმინდი ფექს ლანშუყა ხამარსი ხობურდინეხ ი მეკე-
შდა ხანისა ანწეყე ლწწყელს. ათხად უტფინად კვამის ძვირდგარ
წრ აწყა, მარა ათხე კვამიდრ აწყალიხ მერხი. სიმინდი ლაშხუნ ნალა-
ქლე ლისყი ათხწხიგარ ენბინან, ერქად მაგ ცხვენეი ხნარახ ლეფრე.
ნაცხვენ სიმინდს ლუნთისა ჩის ქავკეჲხ, მერხის მინ იზბიხ ლუნთისა 10
ი მერხის ლანშუყა ხამარს ხამნეხ ი მერხის ლწმარაყიდ იკმარიხ. ნანა-
ლიაჲ სიმინდს ხამარეშდ ი ლწმარაყიდ ძვირდგარ წრ ისრე. ხოჩა სი-
მინდ მინე ლეზობდ ხოცხახ ლუფხვისა. სიმინდი ლაცხევაეი ქორ-
ხენქა საციქვი ლივდი მან შიდგან, დრვე ლოქ ში წს ათყანდა ი ბარაქ
მოდ ხანდეს მათსისმ ლგტხევა სიმინდს.

ზგნთხს ერქად ლგმარაყინხ, ოდო ლეზობდ დარ ლგმკგმრინხ;
ათხე დარ ალწში ზგნთხს, კალარსგარ ხეზნანხ, მარა ათხე ეჭმარნ
დემ ალწმიხ.

227. ქნწმარ დიარ

ლალქანაურ მეზგე ძვირდ წრ იგნი; იშგენ მოდე, თეკვარს მან
ხარ ლასედ, მეზგჲსა. ერქად ლალქანა, მად საკვერელ ლი, ჩის ხალ- 20
ვენა ი ლალქანათე ქა ლგწვილა ასუშინ სგა ხადგენა ნათი. მერხი-
ავის ათხწე კედნიხ ქალგწვილე ლმასუმა მწვარ დოსგაშ, მერხი
ლგმჩე ღოთ ლიხ, ქრისდწეში უქმისა ჩვრგნიხ ლამვერალმგყ მერუ-
სემი ნაგზი, ქნტმწრეხ მინე ქანა ნათის ი აფეს აგიოე. ალე წეს ლგ-
მარ დოსგენდო. მაკარიანა თეკვარ ერ ანკადხ ათხწ დროჲეი, ერანლო- 25
გარ ოთმყად ქანს ლგგონ, ოდო ერქად მარ მოშ ხოსდენროლ ქანს,
მარა ქან ეში ხაწგხხ ქგწმარ დიარალე ლანყად. ქგწმარ დიარალს
ანყახ ლითორდრი ლადედ ი ნაჭგრუნ-ნათანუნდ. ქგწმარს ქანთუნეხ,
უაჭბიხ ი სგა ხოჩდიხ დიარს, ნატფგნს მედ კვეცენს ხატფინეხ, მედ—
ქერს ი მედ—მანაშს. ქა მგნაყ ქგწმარ დიარს ქამენქა ხოცვენიხ ქან- 30
ხენქა ნაწთუნ ზეთს ი ეჲეი იკმარიხ ლეზობდ. ამთან უშვრია დიარ
დწმშა ლი ი გემაშინ ხოჩა ლი. ზეადდინ მუეურწყოვი ზურანლს ხოჯ-
დებ ნაკვამალუნდ ქგწმარ დიარალს. ქგწმარ სამარხე ლეზობდ ხარხ,

ამშაყახან ნწყუნ მამ ხაწყგ მგზობს. ეჩქადა დროაყი ვონ ქალაქთე ლემდესინხ თეკვარს, მაჩხრანალს ი ნესკორალს ქა ლევედიდ ი ქანა სგურალს ლემსყეინხ ლერექვიწყდ, ბარდან ერ დრსა ლემარდ ი ლალქანელე ამლა ხაღვენახ ჩის ი ლეწვერლე ასუშე ამლა დემ ლემ-
 5 თვიფინ ქანა ნთის, ამყი მგწგხ ერ ხნრა ქანს ი ლალქანას, მარა ათხე სამწგხ ქანელა გუნლა ი ქგნშარალე გუნლაგარ აღაშინ ქანს, ოლო თეკვარე გუნლა დარ ეშეშე, ლახ ერ მაკარინა თეკვარ ხეთხინ ლეყლიდ.

228. ლედრალ დიარ

10 ხალ ერე ქერ ი ქან ხაღვენახ ჳვინელდგრან შევანს მეზგალას, ამყი ხაღვენახ ლედერე. ლედერს ღერხი როგს ხატულახ. ლედერს ეჩქად ხვაღ ლემლაშინ, მარა ათხე ძვირდ შრ აღაში. ლედერს ხანჩგ-
 დნახ დიარს ი ეაყი ლემზობინხ; ხალ კვეცენს ი სიმინდს, ამყი ლე-
 გონ ხაღენა ლედერს. ლედერს ნწყუნდრ ასყიხ, ჟაჳბიხ, როფს ხე-
 15 ჩოხ ი ეჩანლო იხულახ ფაკნიარშე. ეჩქად, დიარი კვედობ ერ ლე-
 მარ, ლედერი ნწყუნს ერ ლემხტლინხ დიარულაღ, ეჯისგარ ყი ხაგ-
 კენროლნახ. მეწვარ მაყერიან ლი ლედერ ი უშერია, ამლა ხაღენა ამყი
 ლეგონ ლედერს, მარა ათხე, დიარ ერ ითხი მასარდ ლეყლიდ, ლედე-
 რი ლილაშის ეხეკენდან. ლედრალ დიარს თაშს ხონჩგდეს, ღედ—ქონს
 20 ი ეზარ ლეზობ ლი. ლედრალდ ლენყას ღედ ქნდერლაგეიხ ი ღედ
 ჟაჳბიხ ცხვადისა ი მგჳაბ ლედერს ყვენბავშ ჩვაბეგვაეიხ ი ნაჩდუნ-
 ვარდ ასყალიხ, ქა ხატფინეხ კვეცნაშ, ღედ ქერიშ ი ღედ მანაში ნატ-
 ფენს ი თაშლგნჩგდე ხოჩა ლეზობ ლი. ლედრალ დიარალს ლენგე-
 მურიყიგარ ამარეხ ი ღედ მახე მესდა ზურალს ხოკდეს ნაკეაშლუნდ,
 25 სადაგ ლადლარყი ლეზობდ დეშ ხოსერხ ი დეშ ისრეხ. ვოდ ლათა-
 შშდ ისყრლდეს ლედერ, ეჩქად ამყი უჳბა პარკალდრ იზბიხ მახა ქყან-
 ტარს ი ბობშარ ხვაღდინ ხემთქეიხ ლედერშე ლელაშა დაბს ი იქე-
 თერხ ქყანტ პარკალს ი დაბი პატრონს ცარაელ ლედერი კელარგარ
 ხოსდენი დაბისა ი ამლა ხერდნალხ ათხე ლედერი ლიყნი-ლი-
 30 ლაშის.

ლელვორაჲსა მუშვან მარას მაჩნე ხაბუა კვიცრა ლელვ ი ჩი
 ლელვდ ხოშაჲ ეჩი ხასამა ლეზობდ; ეჩგნ ჩუბოვ ლუგვნიან ლი აერ-
 სენიშ ი ილვი ლელვ, სერთხნ მუჟღერა პილთე მევარ ლუგვარ ლი, 5.
 ამჟი ერე ლაზობჟი კარკს აყუხე, ეჟი ლუგვარ ლი. ნარგილ კუმშიშ
 ი მანცინი ლელვარისა მაჩნე ხაბუახ ლენიშ ი ბატკი ლელვარ; ხვაჲ
 ლუნ იძნ თამფიერალჟი ი ხვაჲ ბატკ იტყუბი ლუნთისა აღბიერალისა,
 ბატკურ ქორწილ მანდ იძმინი ი დე კათხ-ტაბავს ხავ ჩქიმ ბატკურაჲ.
 ლებტკჯრიდ თომრიალ ხაყახ ნანჟყ. აღმარგნლო ხასამშ ლოლჲ- 10.
 ნჟა ლელვ. ხაზნახ ლიბტკი ჟინღარეშ ი ნელშტარეშო, მარა თომჟ-
 რი ბატკთან დეხდა ხაბუახ. მევარ ხასამშ აჯალ ათვი-ათვი ფური
 ლელვ, მარა მანგრა ლელვისა სხაპი ლელვს ხაცხნენხ ჩის ი სათბი-
 ლარს. კანი ლელვ დეშ ხაბუახ ფური ლელვთარ ი დე დაცლამ. ხამი 15.
 ლელვი მევარ მოწონებულ ლი, სერთხნ შიყრაშ ი ყელშერკჟშ. მა-
 ჩნე ლავაფ ხაბუახ ბატკი ყელშერ, ფური სხაპი სათბილარ. ლელვს
 ნალგვარი მრ ხერი, ეკჟალიბ დემნარდ ხაბუახ. ლელვიშ წვად ხას-
 ამხ. წვადდ ატყუბიხ ხოფშირამინ მანცინიშ ი ხამი კელვერს ი გულ-
 ჩონჩხს. წვადვარ მრდ ენტყაბუნდებ, ეკჟი დჟსამა ხინ იძმინი. ხოფ-
 შირამინ სუკი წვადვარს ატყუბალიხ. ლელვი ლაზობს, ჩუ ე ხელვენი 20.
 მასარდ ლეზობდ, მუშვან მარე აყრს დჟსა კედნი; გუს ხოგნე ლელ-
 ვორაჲსა ლორი ლელვ, ლუგვარკჟშ. ხამი ლორს ლუფხვისა იკმარის
 ხალ ხინისა, ეჟი ლამშამჟი ი ეჯნოვშვარ იგნეხ ლელვი გუმარას.
 ლელვიშ ლგბზანლო ხარჩვი ლიხჟლი ხასამშ; აერხი აერუ-სემი ფა-
 კან ხარჩეს ჩუ იხჟლი ათვი-ათვის; ჩინ მაშენამდ ნათხვიარჟმიშ ი 25.
 კვიცრა ლელვარე ხარჩე ხალატხ. ლელვი ლიზნანი დეჟარე გვეშ
 ლი, ამხანე ზურალ დჟმ ხენჩედალ; ზურალა გვეშ თამორა მოხელობ
 ლ. ლელვარს მენგრა-მენგრა ლავფარდ აკქერალიხ ი ეკჟი აკბალიხ.
 დემდვე ლელვისნ იზბიხ ი მულგვარი ხაბუახ ამშა ლიზობ. თხერჟმი
 ლელვს დარ იზბი ჟელიშ ი ციცივი ლელვი ნახუმსერ, მარა ნანღველს 30-
 ეგანჟეგუნდ იკმარის. ჟვინელდ ხოფშირა ლემარდ ნადირ ი ლათხ-
 ვიარდნ ხოშა ხაბუნა ჩის ი ხვაჲდინ ხალვენახ ლელვ ლეზობდ, მა-
 რა ათხე ეჩშელდ მანდ არი ნათხვიარე. ჟი ერ აკბიხ ლელვს მენგრა
 ლავფარდ ლკქკორს, ეჩანლო გობჟი აედ ფიჩქეი ჟიმს ხაპმრსეხ ჟი-
 ქანჟა ი ეჟი არგავიხ ი იზბიხ. ნეცინდ ლაქკორს ი ლაბრცალს მან 35.
 ხარხ, სგვჲჲა ქვეყნარს ერ ხამთქვახ ნეცინდ ლიკქკერი ი ლიხბრაჟავ-
 ლი. მახა ლღდგარა პატრონ ეშხუ ზაჲ ი აჯალ ხოშრლ ხანს ივკმედლა

ლიშრავინაღუნენ ი ეჯარ ცხად დემ ხეთლენოლხ ვოხდრისოლას.
 ჯინელდ ნეპრ მერხელდგარ ხაყუნახ; ჯრდი ლუნთისა ლეზობურ დემ
 ლუმსხუნინხ ი ლეზობ, ნეპრიშდ მადუმ, მინეშდნ ხაკლიუნახ. ათ-
 ხნხი ხაყახ ქათლარ მერხის, მარა ცხეკვარხენ ლიხ ლეგ ლელჩე ლეწ-
 5 წილ დედვარ. მერხიაგის ეჩგნ-ამგნ ბატრილარნ ხაყახ მერხის; იშ-
 გენ ნეპრ დესამა ქუთან შვანე გიმეი ნარგილ ნეპრი გვარიშ. ყვიჩი
 ლამკახნლს ირდენეხ ხოშა ნალალდ ქათლარს, ოდო ამ მამა ეშმეშე.
 ეშხუ ქათალ იკაფ ლუმსუ წესშე ეშხუ მარემიშდ ჩუ ლეზობდ. ქა-
 თალს უი ძვირდგარ შრ აჯბი, შამფურეი მგტყაბ ხასამხ ლეზობდ.
 10 ქათლამ ი ბატი ბუნტყულშე ბალშარს ასყალიხ ათხე ზურალელ.
 ლემგურალ მუმგვარალს ქათალშეგარ დემ იშმგენეხ ხონგრა ლა-
 ძაურ ი ამლა მხ ხაყუნახ ეჩქად ქათლარ ი ბატარ. ქათალშე მუმგე-
 რალე ლიმგვენეს ი ქორა მარემი ლიბზეხ ლეჩხემარს ხოვზინეხ,
 ოდო მინ ცხად დემ ლემჩომინხ ათხად, მარა ათხე მერხიაგის უენ-
 15 ბინეხ ლეწვენდ ქათლა ლისყი. ქორწლობარეი ი ლეჯგრიალეი მგ-
 ტყაბ ქათლარ ხულეახ; ალეს ამ, ლელემ ლეზბან, სამწვედგარ იზ-
 ბიხ, ოდო მგზად ამ იშგენ ქუნლემგენემი ლელეს ი ხარჩეს ხეზიხ.
 ეჩა ლჩქენს ეშ ხასკერელხ, ერე ქათალდ მარე აღბიზას ლელემე.
 მერხიაგის ქათლა ლატყაბეი ზურალელ გაროს ხაწრუნეს ფაკან-
 20 თეეი მელ საინთეეი ი მგტყაბ ქათალს ლუმსურას სგანყის გარბ
 ლარდა ფაკანთესა ი ლუსურნელ ჯიმს ხამარსეხ. ლენტხელს ლე-
 პიმიპილაჲ ხასამხ მაგ ლელგორან წვენე, იშშა დო ორი.

**280. ლოგანარ, ხეფანარ, მართოფლანარ, კახანარ,
 ხანსლანარ ი ცხუნელ**

25 მესემე ერე ხოჩა ლუმგობ ხარ, ეჯარ ლობმარ დიარალს ხეა-
 დინ ანყალიხ; უაჯბიხ ლობმოს, ჩეყალიხ ი ნაჩლუნ ყენბარდ ასყალიხ
 ი ქამენქა ხატუნეხ მელ კვეცნამ, მელ მანაშიშ ი მელ ქერი ნატფუნს
 ი ქანყალიხ კერამაეი. ლობმოს ხონჩგდეს თაშს ი ჯიმს მელ კათარს
 ი ქონს ი ხოჩა გემა ლეზობ ხეფსი. ლობმარ დიარალს აღბიერისა
 30 ხოფშირანმინ ანყეხ; ლუფხეისა ლმადნ დაბართე ხოჯდეს მგშმარს;
 ლეზეზდნ იყდნინხ გზარეთე ლაწეი. უშრავინა ლობმარს ძვირდ
 შრ ანყე. ხოჩა ლეჩინდ ლობმარალე ლიჯდე ხაზნახ ნაკვამლუნდ მახა
 მესდე ზურალთე, აქმარათე ი იმთჲჲ ერ ხავადხ ნაკვამლუნი ლიმეს,
 მარა ნაკვამლუნთე ლემეს ლობმარალ ხოშა თაში მომკერძ ხეკვეს

ლესეხ, ეჭი ხოშა უახე ხაბუახ, ერე მეთელთენე ლობჰარალ ლოქ
ოხენდახ ნაკეჰალუნდ.

ხევეწარ დიარდ ლეცერვა კეცნა კაკლარე ფექს ასყიხ; ამის ხონ-
ჩღდებ ქონს ლეჰანას ი ერეი ანყეხ; ეზარ გემაშ ხეფსი, ლულჩხუმუ
ქალიან დიარს ხაჭეშ. ხევეწარ დიარალე ლინყე ლუნთისა, აღბიერისა, 5
ხამთქეახ, შომასნ ერ ლაძჰელ ხაყახ ლეძჰე ი ქონობ ხნარხ. ხევეწარ
დიარ ეშნ ხოჩა გემაშ ლი, ქონ ერ მრ ხეჩღდეს; ალე ნაცერე ერ ლი,
ეჩა ტარ ლი.

ანყეხ აჯალ, ლელვობ ერ ხნარხ ერქა, კუპტარ დიარალს; ამთან
გემაშ დეხდა ლეზებორა დიარს ხეფსი. მახა ნაძჰენ კუშში ლელეს, 10
ჰედ მანცინიშს ი ჰედ ხამიშს, ნეცინდ ახტურეხ, ჰესინ ჩვაკეპაეიხ,
ხონჩღდებ ლუსურნელ ჯიმს, ჰერხი—პიმიპილაჰსნ ი ქა ირბჰელხ კე-
რჰაჰეი. მახა ლელეი კუპტარ დიარს სურუ ხოჩა გემაშ ხეფსი; მეზ-
გას ჩვაჰყნრე ი ჩვაგგრგილე, ეჰეი მგბზე ი გუე მგგნე ლი. კუპტარ
დიარალს ვრბაშინ ანყეხ, შომჰჰ ერ ლელე ხეთიხ. დეშდევე ლელესნ 15
ანყეხ კუპტარდ ი ხოჩა ხეფსი. ქორწლობარეი ი კათხ-ტაბგობარეი
კუპტარალს ანყალიხ; თეით კუპტარს ხოდესხ ულუფდ მარჰმი შელ-
დეი. ხასჰამხ კუპტარ დიარი ლიზობ ტებდიეი; ქვერ კუპტარს დემ
იზბიხ, დეშ ლი ტებდითან გემაშ ი ეჯალ.

ქართოფილი ლინერგაეი ათხენხ ლეზენე ლი შვანე გიჰეი. მჰა- 20
დობხენ ქართოფილ ლეხშად ჩნს, ერქად სიმიწდემ ლელშა დაბისა-
გარ ანერგავდახ, მარა ათხე მაჩენე ყორჰა დაბს ანერგაეიხ შვანს.
მევეარ ბარქიან მაკედ ხოხალ ი გიმსნ ხოჩა ქართოფილი მაკედ მგრ
ხოხალ. ლურუსუ ქართოფილ რუსი ჯარი სგა მეკდან ანცილხ შვანთე
ი ერხენ ედფიშრან, ხოსკენ მევეარ ი ვაცხაჰდ მაჩენე ლი. ქართოფილს 25
ლემერწვადნ ასყიხ ი აში იზბიხ დიარი მგქაჰ. ანყეხ აშშა თაშლენ-
ჩღდა ქართოფლარ დიარალს, ხატფინეხ ქნმენქა კეცნაშ, ქერიშ ი
მანწში ნატფგნს ი ეზარ ლეზობ ლი.

ყანცლარ დიარალს ანყალიხ, ქონ ერ ეშშა ხულვახ, კუპტარ
დიარალშალ ი მევეარ ამყრე მგზობს. ყანცლარ დიარალს ქონი ნაქე- 30
ცვარსგარ ხოჩიღხ. ჰერხის ხალატ მევეარ აშშა დიარ; ჩუ ხოჩა მა-
ხა ლაძჰჰ ქონი ყანცლარალ; ხატფინეხ ნატფგნს ქერიშ, კეცნაშ
ი მანწშიშს, აშ სიმიწდი ნატფგნსნ ჩუ ხაყა ნატფგნდ.

ცხუნილს ანყეხ ხოფშირამინ ერხნე შვანს კათხ-ტაბგობეი; ნაჯგ-
რუნდნ ხვაჰდინ ანყახ; ქა მგნაყ თაშარ დიარს ხოცვენიხ ჟიქანქა 35
თაშმგჯაბს ი ამის ხნაჰშა ცხუნილ. ამხნე შვანს ერქად ხახლენახ, ათხე
ძვირდ შრ ანყეხ ცხუნილარს, ლეზობ ხოჩა ლი თაშარშალ.

შომასი ერ ხამს აძგენის ლეზრმანდ ი მედ ლემქსარდ, ეჩა წიკანტარეშს ასყალიბ კეპლარს. ჟაჯბიხ წიკანტარს, გულჩონჩხს ი ფაშს, ეჩანლო ჩვაქკერიხ ნეცინ ნახვიტულარდ, ლუსურნელ ჯიმს 5 ხეჩოხ, ხვაადინ ნამხიმი გუნლა ვოწხირი კაკლარსნ ხონჩედებ ი ამჟი ლეკქკორს სგანკიმბებ წიკანტოქმასა, ქა ხოკენებ თხუმშლოს ქიპშვე ქანაშ ი ამკალიბარს ფიშირლეთს ჩვაშხენიხ ი ეშხუ-აერუ ნავზი იკმარიხ ჟი მტყაბს; ლუქქელას ჟი უტყაბად ი უმთვად ეში მნ ხარ გემ ი ამლა ატყბიხ. ლაძმა შომამა ჩუ იძი ქორისა, კეპილურ დემ იგ- 10 ნიხ. ქა ლეწედლ კეპილ კალბასი მაჯონ ლი. მუშგერი ერ ოხკედნიხ, უცეფროლდამ უესფხიკენხ ეშხუ კეპილს, ქა ლოხსვემხ შამფურს ი უესხელნებ ლემესს, ერე ქამე ტეფ, წიკანტ, ენტყაბუნდეს, ოდო სგან მტყაბ სგანშურა ხასყა ჩუ ლეკქკორ ი ხვაა ლიტყბი მამ ხაწგხ, ჩუ ლწათვეგარ ქა ხარ ი უცეფროლდ ხაძალვენხ მუშგერის ხეცსდ 15 მტყაბ კეპილს. კეპლარს ზურალელ ასყალიბ, ამხნე დეაჟარ მამ ხენჩედალხ.

ქუნჩაფდ ასყიხ მტყაბ სგანშურას ჩუ ლეკქკორს; ამისნ კეპილშალ ხეჩოხ ლუსურნელ ჯიმს, მარა ქუნჩაფ მეშდ კეპილზეუმ ჩუ ლრთ ლი. გულჩონჩხნ ხეკვეს სვა ხეჩედეს მტყაბ წიკანტარს ი ეჩჟი სვა ხასყიხ 20 ჩინ ჩუ ლეკქკორს ნეცინდ ლაძმა ფაშოქმასა. ქუნჩაფს მედ ეჩქა იზბიხ მახა ნასყემს, მედ ჩვაშხენიხ ი, შომამა ხაკუხ, ეჩქა იზბიხ, აშ ხვაა ხანს ლეშხენიდ მამ ხაყა. ჟი ლიტყბი მამ ხაწგხ ქუნჩაფს, აშ ქვერიდნ ჩუ ხაყა ლეზობდ. ხოფშირამინ ქუნჩაფდ ასყიხ ლუნი სგან- 25 შურას, დაკლამ ი ლოლამქამ ი მესინ ფურიშსნ. კეპლარდ ხამი სგანშურასგარ ასყიხ ი ქუნჩაფდ ხოშა ძვირდ.

ნალქიორიდ ასყიხ კანი მენგრა წიკანტს; ჩვახტურეხ ლელეს, ჩვაჯმიხ ი სგანკიმბებ მენგრა წიკანტოქმასა ი ეჯჟი ამშხენიხ; ნალ- 30 ძიორის ხვამახანს ლეშხენიდ ხაყა; ქა ხორკინეხ ლორალცახან ი, შომამა ხაწგხხ, ქა ხაქვეცხ, ჟაჯბიხ ი იზბიხ. მერხიაგის მენგრა წი- კანტოქმასა იდნეს მახა ლაძმა ზისხს ი ეჩანლო კეპილშალ იზბიხ, მარა ათხე დარ ასყი ზისხი ნალქიორის, ეჩქადგარ ლემსყეინხ. ნალქიორის ასყიხ კანიშ ი ფური ლელვარეშს ი ზისხიშს, აშ მანცინიშს ხონძვრამდ. ნალქიორი ლისყი ხოშა ნალალდ ეჩხე შვანს ხაზნენახ, 35 მერხის ათხე ხაზნა, ამხე შვანს ჯვინელდგარ ლემსყეინხ ი ათხე ძვირდ ჶარ წესა ასყი. ზისხი ნალქიორი მერხისგარ ხალატ, ოდო მერ-

ხი დადურდ დემ იზბი. ლედემ მგსყა ნალძიორის მაგ.იზბი, ეჯლა ვრე ლეჯიმ ლედე ხასყა ი ლორშალ ლეზობ ლი; ზისხშე მგსყე ეშ მგრ ხაეშედ აერხის ი ეჯლა დემ იზბიხ.

232. მარწონ, ლეჯე, ნალეა ი შველ

მარწონს იკმარის ეჩხე შვანს ხოშა ნალალდ ი ლენტხას დაკლა 5 ჯოგარე პატრონუ, ოდო ჩრლურს ი ლშხს ძვირდვარ; აშ მწვარ ხალატხ, მარა მარწონი მგქაფ თაში ლისყი ხოცხახ ი ლუქენა დიარა-
ლემ ი თაშარალე ლინყე.

ლეჯას ლეგმერდას ხათრეხ, ოდო ხალხ დემ იკმარი ლეთრად, თაშდ ლესყიდ ხოცხახ ი ლევედინად. ქა ლივედ მწვარ ხამქირხ ლე- 10
ჯემიშ, თაშს ერ ვოდხ, ერის სემი-ვრშთხე ბოთ ლეჯე ერ ხერი სგა ლეჯმარე, ეჩა ფასს იშგოხ ეშხუ ბოთლ ლეჯამსა.

ნალეხს ლენტხელ ხარხაცს ხატულის; აფრნეხ ხეაე ხანს შველს ი ქანლებიხ ი ეჩანლო იზბიხ. ნალეხ, ლახეს ერ ხაყახ ფურალ, ეჩქა ისყი ხეაე ი ხოკორღლარშე აზზიხ აგითე ძინრტუმ. ხალატ ჩის მწვარ 15
ნალეხ. ნალეხი ლეკრდან შველს წაქს ხატულის ი ხამარს ი ყელარს ხათრეხ ხეადინ.

შველს ჟაფრნეხ აერხი, ნალეხდ ე დრმ ასყიხ, ი იხულის ლელე-
თად ფაქნიარშე, აესენაე ხასამ. აესინ დიარს ინტულეხ შველთქმას ი იზბიხ, სერთხნ ბობშარს ფიშრამინ ხამნეხ შველისა ლუნტულა 20
დიარს.

233. თაშ, ლეჯმარა, კახალ, თაშმეჯაბ, ლეშარევა.

ლეცფეჰ ი ქაჰ

თაშ შვანთან დემსგრემ ლი; ჩიქ ლი, ერე ერბოს დემ ხოკედხ ი
ლო ბალახ ლი ალპიურ ლახვარემ ი ხოჩა გემა თაშ ხეფსი. თაშს 25
ზესყიდ—თაშდრ—იზბიხ ი ჩუა აჯმიხ ლეშხენდი ი ეჩანლო ყველადერი-
სა ი ალბიერისა იზბიხ. თაშს ჟაჭყრინტეხ ი, ჯიმს ერ ხეჩოხ, ლატეხ
გემა თაშარალს ანყეხ. ლუშინუ ქუთვარ, ათვი-ათვი, ლნარაკდ არიხ,
აერვენას ერ ხრმა. თაშს ქნა ხეაეს ვოდხ, აგის ლეჯმარის იმენა მოშ
ოხმასდრინეხ. თაში ლაყულა ლალდგრს, მაქიკს ი ლეჯს მინ ასყიხ 30
აგის ი ეჯროემ ავდინეხ ლეჯას. ფურალ ჩიგარ ფიშორ ხაყენახ ჯეი-

ნელდ ი მახად თაშორან დამწარ, ოდო ლუნთისა ხვაჲ ლიჩფე ხაწგზ
ფიშირ ფურს. თაშს ჟი ერ იყწლებ, ვოდ ჩუ დო ედმგი ხოჩანდ, ეჩ-
ქად ღემ იკმარის. თოთ თაშს დარ იკმარი. თაშორან მოხელოზ ზურა-
ლწლე გვეშ ლი ი ეჯარ მახვშეხ ღეაჟრე უნჩედნალად. მწშგალიდ
5 ეშხუ ზურანლ ხაყახ ი ფურალწ ერის ხამთქვახ; ლემთქვა ზურანლს,
მწშგალის, ყედნაჲ ფურალწ ჩუ თერხ ი ქა ვოდის ეჩაცახან ლეჯას.
თაში ლწზნანი ათხე ხოჩულდ ხოხალდ, ეჩქად მამ ხახლწნახ ათხე-
შალ წყელმანდ ლიშდაბ, ლო ეჩქად ჯიმწ ხანძერწნახ ი ლუმხუნ
10 ნის ი ნაწყულმანის ხოშა ლეხცხან ი თაში ლექწბინე ლი ლუმწუ.
თაშ ზაჲვა მაცელი მგხნისგი ლი, თაშცახან დიარ ხოხრა ხაწგზხ ი
მაყრიანწ ლი თაშნანჩედ ლეზობ ი ამლა ხწზხ მაშწწე ლეგონ თაშდ.
თაშურ მეზგე მაცედსწ ხვაჲს იმკვედე ი ჩიგარ ლემადლწნად არი სა-
მარხვეიგარ მერდე.

15 ლეჯმარას ასყიხ ხოჩა ლემჲა ზგსყი მახა მედლწწალ თაშიშს.
ჩიქ ჟი იწწწწწწ ქივი ნაფიცხწლს ლემესყი ლგჲთვა ასტამყი ი ლიდლწ-
წეს ე იჩო, ერის ხაყა ლეჯმარად ი ჟასყიხ ამქალიბ თაში ლეჯმარას
თეფშეი ი ჲედ გობჟი, ჯიმწლს ხეჩოხ ი ეშხუ ლწთ ჩუ ცურეხ მიჩა
წათხისა ი ეჩანლო ქა იღწსხ ლაფრად. მახე მგსყე ლეჯმარე სტრუ
20 ხოჩა გემაშ ლი; ეჩა ლიზობს ღწსამა ხოჩა. ქა ერ იზსყი ლეჯმარე,
ჟი იბგი ი ქა ლეფრან ჩვაშხვინხ მგწგხეწინაშდ. საყვლიერ ლეჯმარას
ასყი ჲერხი გობზუმს ი ყველჲერისა იზბიხ. ქა მწვარ იფრი ლეჯმა-
რე ი ლიხგრჯავი შომჲჲ ხაყუხ, ფერი ლეჯმარას ჲედ ჩვანთეხ ათეი
მამფუა ლიცისა ი ჲედ ჟატყბიხ ლემესყი ლახლინწუ ი თელდ ლატეხ
25 გემა ლეზობ ლი. ლეჯმარწლს ზემარწლარს ასყალიბ—ჲედ ეშხუ ქი-
ვიშს ი ჲედ ჲერვმიშ, ხოჩულდ იფრიხ ზემარ ლეჯმარწლ ი ჩუ ღემ
იცდავიხ. ქა ლივდინ, ჲესი-ჲეს ყრთთეჟი ერ ანწდენი მგყდი ლეჯმა-
რწმიშ, ოდო ჯრდჲათე ლავოდდ დარ აჲესხ ფერი ლეჯმარწლს. აშ
თაშდ ხოშანდ ლეჯმარე ილგონი.

30 კაზალს ხატწლიხ ლეჯიმ თაშს წათხისა ნაღწწწს. წათხისა, კელდ
ე ხოჩა ლეჯიმ წრი, ღემ იღანწში თაშ. თვით ქივ ისგდ მექცვე ლი ი
ეჩჟი ხასყა სგა წათხისა. კაზალ თაშს აჲესხ ლავოდთე ლენტწწლ ქუ-
თანთე ი ლუმწუ თაშ ხოჩა ფასდ ხევიდხ. ეშ გწწწე მაგ ლუმწუ თაში
ლათწწლის, ჩუ ე ხეთხიხ ლეყდიდ. კაზალ თაშ ჟი ლებგე ლი წათხი-
35 სა ნარდვ ი ჩუ ღემ იფცხწრი ი მორსდ ღემ ისპი.

თაშმეჯაბს ასყიხ ზურალწლ, შომანწ მწვარ ლეშგწრანლ მუშგე-
რი წსა ხოწდენიხ, ოდო აშ აღწლად ღემ ასყიხ თაშმეჯაბს. ცხად-

თე შკდებ თაშმგჳაბინჳ თაშს ლუფურშგენნას, ჩუ ხოწბინებს ლემეს-
ჟი ი აჩდნებს, ჩუ ერ ნჳნი თაშ ცხედისა, ეჩჳ ხეჩოხ კვეცნა ფეჳს.
ჟედ სიმინდის, ი ჟიუდ აჩდნებს ფიშრანინ ი ერ ხათერხ, ერე ლიჯბი
ჳა ლოჳ ხერი, ჩუ იკედხ ი ჳა ხეფსი მედჳწულ ლეზობ, მარა ამთან
მაჳ დეხდა ლეზობს ხარ; ეშ გვიდგვიდი ნალგვარი თაშიშ ი ამლა ლი 5.
ამჟი მაჳნრიან. ყველჟერი ალაბლეთი ხაზნახ თაშმგჳაბი ლისჟი.
ცხუნილ დიარალე ნაცმენდრ თაშმგჳაბს ასჟიხ.

ლემერწვად ასჟიხ ლგფინა შველი ჳაჳს, ხოფშირანინ სიმინდი
ფეჳიშს ი, ჟესვჳა ხუღვა, ფეტვი ფეჳიშსრ. მგსჟა ჳაჳს ჳნგვეხ გობ-
თეჟი ი სგა ხეჩოხ მედჳწულ თაში ნახეიტჳლარს, ჟაჩდნებს ჩოგანშე 10.
ი ლიდჳწულს იბნე ჳაჳ ი ეჩანლო იზბიხ. ლაშგობჟი, ლუფხვისა,
ლეღეთად ლემერწვა ჳაჳს ფიშრანინ ასჟიხ. ფეჳს ხოხრან მჳკვედე,
მაჳნრიან მჳვარ ლი, ლეზობდ მჳვარ ლესჟამე ლი ი ფეჳრ ჩუ ხეზ-
რიხ. ამის იზბიხ შიშდ მახა ნამერწვს ჩუ უჳეწლად, ოდო ჩუ ლახ
იჳეწლი, ეჩანლო ლიდჳწულსრ ჩუ ჳუცე ი გემაშრ მამ ლი ხოჩა. ლა- 15.
დეღეშ ი ლამშაჟთე ლაზჟი დარ ასჟი ლემერწვა ჳაჳს, ეჳლა ერე დრსგ
ხეჳჩენი ჳა მარას ი დრსგ იმჳდღჳნი ლამშაჟი ი ლეღეთად, ლევახ-
შამდ, ამლა ხაზნახ ამშა ლისჟი.

ლგცფეჳდ შველს აფინებს ი კოტრლ ფეჳრლს ხეჩოხ ლგფინა
შველთე ი ჟიუდ აფინებს. ალე მჳვარ დგთხელ ლი ი ეშ ლეხჳლიდგარ 20.
ხაჟა. ხეჟადინ ალეს ნაჟუენდ იჳმარის დიარიშ, შომჳჟ ერ ნაჟუნ
მრ ხუღვახ; ბობშარსრ ხეჟადინ ხოსჟიხ. შველ შომჳჟ მრ ხუღვახ,
ლგჳიმ ლგფინა ლიცისა ასჟიხ ლგცფეჳს. ამის ჳორა მარასგარ ხამ-
ნებს, ოდო მუშგვრცახან დარ ათნე ლგცფეჳს ი დე ლეზობდ რ მრ 25.
ხაჳრაჟი.

ჳაჳს ასჟიხ შველიშს, მარა ჟი დემ ამერწვეხ, ლგცფეჳდ ხონსგ-
ლულს იჩოხ ი ეშ იზბიხ ტებდიჟი. ჳაჳს ბობშარს ხოსჟიხ ფიშრან-
ნინ. მახა შველი ჳაჳ, ჟი უმერწვა, გვარჟან ლეზობ ლი, აშ ლგჳჳმი
ჳაჳ ლატეხ ლი ი ლეგმერდას ხეჟადინ ხოსჟიხ. უმერწვა ჳაჳს მუშ-
გვრის დარ ხაშგდე, მინე ლეზობდგარ იჳმარის ჟეს-ჟეს, ჟერგჳს 30.
ხალატ ჳაჳი ლიზობ. ჟესვჳა თაშობ მრ ხარ, ეჳჳალიბ მუშგე ჳსა ანს-
ჟჳნე უმერწვა ჳაჳს, ოდო აშ დარ; უმერწვა ჳაჳს მამ ხაზ ლგგონ

234. შამ ი მებნეშრად

შამს სიმინდი ფეჳი ლომს ხატჳლის ლენტხელ. კაზალ თაშ შო-
მჳა ხუღვახ ლენაჟუნიდ, ეჩჳ ასჟიხ სიმინდი ფეჳი ლომს; ჟი ხაჟიხ 35

ლუჯიმ თაშს ი მერხის მწვარ ხალატ. ვაცხად ღომი ღომს დნარ იკ-
მარი. ღომ ლეჩხუმსგარ კედნი ი შვანე გიმეი დემე აღაშის ი დე მოშ
იმარგ მგრუს.

მეტეხურაჲს ასუიხ ლუნთისა ი, ხოშა ნაღალდ, უქმისა ი ლინ-
5 ჩაღლისა. მეტეხურაჲს ნაყუნ მამ ხაწეხხ. მეტეხურაჲს უი იტხეხ,
ძირს ხეჩოხ სიმინდი ფექს ლგრხს, ეჩანლო, უი ერ ტეხნი, უაჯბიხ ი
ქა ხეფსი მგხიმ სიმინდი ქაქ. აღეს კონზლარშე იკრპეხ ი იზბიხ. ჩნს
მეხალატ მეტეხურაჲ, მერხიგარ იზბი. მგხიმ ლეზობდ მესევა გუ
ხარ, ეჯმარ ასუიხ მეტეხურაჲს. აღე სამარხე ლეზობთე იშგლდანი,
10 ეჯლა ერე უქმისა ი ლინჩაღლისაგარ ისუი.

285. ტაფოულ, ხელფუ, კათარ ი მანტი

მესევა ქათლარ ხაყა, ახერმელეხ ლგვრალს ი ტაფოულდ ას-
უიხ. ნაჯგრუნ-ნაფანუნდ ხოფშირამინ იკმარდახ ტაფოულს, ოდო
აგის ლეზობდ ძვირდგარ. ყველმერისა შეს ანსყუნენეხ, ოდო აშ მამ
15 ხეჯვეგელს ტაფოული ლისუიხ ხეადინ. ლგვრალს იმეახდახ ლეჯ-
გრიტინაშდ კამარაჲქდ; ტაბაგს ამსგვენე ლგვრალშე ლგსკორთე
კამარაჲ ი თამფიერალეი ხასამხ წვრნიდ ლგლაფ ლგვრალ. სა-
კურთხდ ადესდახ წვრნი ლგვრალს. ტაფოულს ქონს ხონჩდღეხ ი
ერეი ახრაკეიხ ტაფაჲეი. მესი-მეს, იშგენ ლახ დოსამა ხულეახ მუშ-
20 გვრე ლემე ნაყუნ, ერქა ანაშტრაშდ ასუიხ ტაფოულს ი ჩეადმარე-
ნეხ მუშგერის. ტაფოულს ლგნმერუეი ლენტხელ ხოფშირამინ ას-
უიხ ი სკართჲ ადესს. სკართე წვრნი ლგვრალსი ადესს ტაბგი ჩქიმი
მუველიდ. ლეზობდ მამ ხეჯვეგელს ლგვრალს ეშმეშე.

ხულფუს ასუიხ ქა ლგჯეზა ქერი კაკლარე წვენად; აჯბიხ ქერი
25 კაკლარს ი ერეა წვენას ითრეხ ჳვეშმაზგარე ი ლიკშუნეს აშარდე მწ-
ვარ; აშ ნაყუნდ ი ლეზობდ დარ იკმარი.

კათარ ხაშხა ლეშხუნ ქონს. ერქად ქონს ჳანიშ მედ ხამიშს ქა
დარ ანა ესრენ, ქა ხაჳონნახ წვარისა ი ჩუ ხარკინნახ ჳვედეი ლაკ-
ვენმა აგის ლორალცახან ი ქონ ჩუ იყეთელრლ ესრენ, ჳიმს მედ ხაჩ-
30 მინახ ი მედ—დემე; აღეს იკმარდახ ლუქენა დიარი ლენჩდად ი ტა-
ფოულიშდ. მერხის ხასამ ლგკთარე ქონი ნანჩდ, მარა მერხი
დემ იზბი.

ჳნტის ასუიხ ქრისდემი სგობნე ლადლიშდ, აღ ლადელს ჳნ-
ტილობს ხატშლიხ. ქა ლგჯეზა კვეცნა კაკლარს აჯბიხ ნებოზნუნ ი,

ჟი ერ ინსგლი, გობთეჟი აგვშეხ, ლუსურნელ ჯიმს ხეჩოხ, ჟი ხამ-
ზგრდახ ათხად მაკედხენ ი ვახშამდ ჩუ იზბიხ. აშ ხეზბიხ კანტის,
ერე ლიქთუნალ გარჯ ხარხ; ვოდ ჟი დო ხამზგრდახ ლევახშამდ კან-
ტის, ერქად ლიზობ მხ ხოშდღენხ. კანტის ასუიხ ლითორდრის ი ნაჯგრუნ-
ნაფანუნდრ ხეადინ, ხოშა ნალალდ უქმისა ი ლინჩალისა. კანტილობ- 5
ლეთი ლიგნე მწეარ ხახადხ ბობშარს.

280. იზახან ლეზოგ-ლეთრელ

როგო ნაყუნ. როგ მწეარ დრსგაშ ლი შვანე გიმეი. ერქად ხეახს
ლემლაშინხ ი ჩინ ხალენა როგ, მარა ლობდო მეკდან ეენკეიდ ამშა
ლილაშიდ. ათხე მერხიგარ ალაში ი მაგ—დშმა. როგს ჩუ ლემდან 10
უათრახ, მედ ქაბუნგვეხ ი მედ ქაქლაგვიხ ი ერეი აშხენიხ. ლეგონ
სიმიდდ, ქერდ, მანაშდ ი ფეტვდ როგს ხოშა ხაზ; კვეცნა გრვარდ-
შალ ალგონიხ; ამშა ნაყუნს ასუიხ ი უშვრია ლეზობ ლი. მეს ძღვდ
ცხედამე აჯბიხ, როფს ხეჩოხ ი დიარი მგქაფობს იჩო, ეშ იხჟლიხ
დიარულაჲ. როგოშ ანყეხ ლედრალ დიარალს თაშლუნჩედას, მედ— 15
ქონიშ. ნაკემალუნდრ ხოკდევ, იმთჲჲ ერ ხარხ ლეგეს. როგს ლაგვე-
ჲეი ხეადინ ქერს ხონჩედევ ი დიარდ ანყეხ ი ამლა ხოზხ ლეგონ
როგოშდ.

ნეცინ ლედერი ნაყუნ. ნეცინ ლედერს ერქად ლემლაშინხ, ათხე
სერ დარ ალაში თანად ადვილი სოფლარსერ; აშ ხენჩედი ქერისა, 20
მანაშისა ნეცინ ლედერი ბარდალ, ოდო დაბარს ძვირდგარ ერ ალა-
შიხ ამნოგეშ; ნაყუნდ ასუიხ, როფს ხეჩოხ ი ლუსურნელ ჯიმს ი ეჲეი
ნაყიხ. ზესუი პარკალს იზბიხ ამშა, ქასყვირეხ პარკალს ი კაკლწ-
ლარს იზბიხ. ნეცინ ლედერი ბარდალს, ქა ლეზუნგვეას, ლოლმაქარს
ხამნეხ ლუნთისა; ლოლმაქარს მწეარ ხალატხ ამშა ბარდ. ნეცინ ლე- 25
დერს ნაყუნგქა დემნარდ იკმარიხ; ამშა დიარალს ლედრალარშალ
დარ ანყე; ალე სამარხე ნაყუნ ლი; ამშა ნაყუნს ლუნთისა ასუიხ,
ხოშა ნალალდ ქრისდწეი უქმისა ი ლინჩალისა; გემამ ეზარ ლი ი
ლენაყუნიდ ჩინ ხალატ.

ქირცი ნაყუნ. ქირცი დაბარს ერქად ხოფშირამ ლემლაშინხ, 30
ათხე ძვირდ წმე ალაშიხ; აშ ნაყუნდ ჩინ ხახამ. ამშა ნაყუნს
უქმისა იკმარიხ, ლობდოშალ აჯბიხ, ლუსურნელ ჯიმს ხეჩოხ, ქაგეს
ი ნიერას ი ერეი ხაყიხ ფაენიარისა. ქირცს ნეცენ ლედერშალ ბარდალ
ხარ ი კოქრლ პარკელარ, მარა ამშა პარკალს ზესუიდ დარ იზბი;

მურგვალ ნეცინ კაკლულარ ხარ. ყი ერ ათჿალიხ დაბარს, ამჿა ბარ-
დალს მოქერლარდ აგმალის ი ჟა ლგფრან აგითე ინჰლიხ ი ქაბუნ-
გვეხ; მათას გვარჿან ხაზნა, ხოჩა ზაა ე ეხხვი. ლეზობდ ლედერჿშლ
უშვრია ლი. ამჿა ნაყუნს მჿვარ ხესკვი გიცრულ, ხოჩა გემს ხავდი
5 ი ლესჿამე ნაყუნ ხეფსი.

ლობჿო ნაყუნ. ლობჿო ხვაა რიგიშ ლი: წგრნი, ფარდელ, ქგ-
რელ, თვეთენე, ხარდნულაჿ, უბეწო ი ლგხგრდან. თვეთენა ლობჿოს
ხოფჿირანჿმინ დიარს ხოჩდის, თაშს ხონჩღღეხ ი ლობჿარლდ ანყა-
ლიხ! ნაკვჿალუნდნ ალე ოსღეახ ფიშრანჿმინ. ნაყუნდ იშგენ ლო-
10 ბჿოს ასყიხ. ყი უყარ ლეზობ მეზგჿჿსა ლობჿოგარ ლი. გიცრული
ლიჩომ ლუსურნელ ჟიმცახან ამისნ მჿვარ ხესკვი. ლობჿო ნაყუნს
ლუფხვისა, პარკალს ერ იკლე, ზგსყიდნ ხვადინ ასყიხ. ლობჿოს
ანერგავიხ სიმიინდი დაბარისა სკორუშ; ყი ერ იკედხ ფგრი ლობჿოს
ქაბუნგვეხ ი ნალობჿოს ლოლჿაქარს ხაშნეხ. ჩინ ხოფჿირანჿმინ ნა-
15 ყუნდ ლობჿოს იკმარიხ. ლობჿო მრ ხულგჿნდღეს მეზგჿს, ეჯკალიბ
დარჿშლ ხეჩდა, ნაჩღუნდნ ეზარ ლი ი ნაყუნდნ; ლობჿოს კვეცენ-
ზუმ ლგგონ ხაზ ლაცადუნჿჿსა.

მერხელი ნაყუნ. მახა ლუფხვისა, ეშხუ ერ ყი იბნი მერხელობ,
ეჩანლო ჩი ლადელ ამის იხვრის ი ნაყუნდ ასყიხ ვოდ გამდრვალ მუჿ-
20 ლორუნ. უკნა-ულაშა მაკედ ილი ი უშვრია ლეზობ ი ამლა ხეჯჿგჿ-
ელს მაშნნმდ; ჟაჯბიხ ცხვადისა ი როფს ხეჩოხ, ჟიმსნ დემ ხაკედუ-
ნეხ, პიტნაჿს, მოლოქს ი ჟაგვეს ხეჩოხ ი ჩი ნაყუნდ ხოფჿირანჿმინ
ლუშნუ მეზგჿჿსა მერხელი ნაყუნ ისყი. ლასდილჿნახენ ლოშდ ნა-
ტეხ ზურალელს ჩნს მერხელ ოხღეა აგითე ნაყუნიაქდ, ჿერს კა-
25 ლათარშე ი ჿერს კალთაჿს ლგქრნე ი ლელჿთად ასყიხ ამჿა ნაყუნს.
სადილდნ ხვაიდინ ოსღეახ დაბართე მგშაშეღდ მერხელი ნაყუნ
მუჿღორ, ვოდ ჩუ დო ადსორე მერხელს ი ვოდ ჩუ დო იფრი, ეჩქად
ამ იხვრის ი ასყიხ ამჿა ნაყუნს. მახა ლუფხვეს ქუნუშ არიხ მერხელი
ლიკედს.

30 კვანესეხ ი კვანესევი კაკლარე ნაყუნ. კვანესეს სიმიინდი ლაშის
ხოჩღღეხ ი სჿმინდცახან ჶდნი. ჩუ ერ იმჿი, ახვიჩეხ ი ჟაჯბიხ ი ხვა-
დინ ინჯრი მგქ:ფ კვანესეს ხავიჰს, ხოჩა კვანესე მჿვარ მყეროიან ლი.
ჿესინ ჟატყბიხ კვანესეს ი ერჿი იზბიხ. ხოლა კვანესესს ხამარს ხო-
შხენის ნეშკაჿი ი ლუნთისა ხაშნეხ ი ქუნს ხაცვრეხ ეჯნოვეშ. ჿეს ლანჿყა
35 ხაშნ ხოჯბიხ, გატარს ხონჩღღეხ ი ხაშნეხ. კვანესევი კაკლარს ქაფრეხ
ი აშხენიხ ლუნთისა ნაყუნდ, ჩვაყლიხ ი ერჿი აჯბიხ ი ლატეხ ნა-
ყუნ ხეფსი. ჿესინ დიარსნ ხოჩდის ქგნეშშლ ი ეზარ ლეზობ ლი.

სიმიინდს იმჟა აღაშხი, კვახნესე ეჩეგარ არი, ოღო ჟერხი შვანე სოფლარისა დესა არი კვახნესე. თანალ ადგილეი დემ იმარგ. ბეგი ლკან კვახნესეს ხოჩულ გემამ ხეფსი ი დღთხელ ლკანს — ყატის— ხოლა გემამ ი ლკლიც. თათრულაჲს ხატულის ეშხუ წყება კვახნესეს ი ეჩი ზესყნა ლი ი მაყირიანნ, გემდნ მაჩნე ლი თათრულაჲ კვახ- 5 ნესე.

ტელეფნ ნაყუნ. ტელეფის ლუფხვისა იხერის ზურალელ, ჟადგვის სდუგვარდ ჯრდიარდ, ჟა ხორკინეხ ჟორა ჰვედს ფაუეი ი ჟა იფრი; ლუნთისა ჩეჰკვირის თუთუნშალ ი ნაყუნდ ასყიხ. მგჯაბეი ამისნ მწვარ ხესკვი როფ ი ჩიგარ ხეჩოხ. ტელეფნ ლახორთე ფიშირ 10 ზურალ ლერი ეშხულ ი ნებოზს ხოშა ჟაფარს კვდეს ამშა; ჟედ ლალშარს აჟესხ ი ჟედ კვიდრლარს, ჟაგვემილეს ლგხორ ტელეფივმ ი ჩუ კვდეს აგითე. ტელეფნ ლახორთე ლახეთე ლგრიხ, ლახესგარ კვდნი ხოჩა ნაყუნინჰ ტელეფი, ოღო იშგნაგ ნაკედ დემ იმარგ ლენაყუნიდ. ტელეფნ ნაყუნს ასყიხ ხოფშირამინ ჰრისდღეში უჰმისა ი 15 ლინჩალისა. ჟერხის მწვარ ხალატ ტელეფნ ნაყუნ, მარა ჟერხის მამა ეშჟეშნ, თემი ე მრდ ხერი ნაყუნურაჲ დიარი ლიზობ. ტელეფნ სდუგვარ ზამეგზაიერ ხოშხენახ—ვოდ მახა ტელეფნ ლიკდალდ.

ქალაკოდაჲ ი მანკეჰარაჲ. ქალაკოდაჲ ტელეფიშალ ბალახ ლი, მაშრი ი ჯრდი ლგბალ ი იმეჩ ერ ტელეფის, ეჩეი ასყიხ ნაყუნდ, მარა 20 ქალაკოდაჲ ხოშა მგხიმ ლი; იხერის ლუფხვისა ზურალელ, ჟადგვის ტელეფიშალ სდუგვარდ, ჟა ხორკინეხ სდუგვარს ფაუეი ჰვედეი ი ლუნთისა ჩუ ლგჰკორს ჟაჰბიხ ი ნაყუნდ იკმარის.

მანკეჰარაჲ სოკ ლი ი ამისნ ლუფხვისა იხერის, მეგმარეი კვდნი ძირმგეჟა, აგითე კვდეს, ჰნფრეს ლგჰრელეი ი ჩეაშხენიხ, ლუნთისა 25 ჩეაჟეპაეიხ, ჟაჰბიხ ი ნაყუნდ იკმარის. ალე ეზარ ლეზობ ლი ი უშერია ლი; ამისნ როფ ხესკვი ი ლგროფდ ასყიხ. ლიჰბალუნენ ხოჩამდ ათმრრეს ი ეჩანლო ჟაჰბიხ. ამისნ სამარხე ნაყუნდ იკმარის. ლუფხვისა მახა მანკეჰარაჲს ხსნილისან იზბიხ ნაყუნდ.

გერიმბ ი გოწხირ. გერიმბს კვდეს მახა ლუფხვისა, ვოდ მახე- 30 მახე მეკდე ლი; მახა მეკდეიგარ ხაყა ნაყუნდ, ოღო ჩუ ერ იმჩი, ეჩანლო ბეგი ლი ი ლენაყუნიდ მამ იმარგ; ჟაჰბიხ, ჰიმს ხეჩოხ ი ნაყუნინჰ ხარხ. გერიმბ ცხეჰარისა ითხი ი ეჩხენ ოხლვახ. ჩუ დარ აშხენი ამის ლელუნთად. მახა ლილფხვენლთეგარ იზბიხ. ლგგაჟ ეზარ ლეზობ ლი, მარა გაჟ ჩნს მშ ხეთხი. 35

გოწხირი ჩჟაგ არი ქალჟარისა. ლიკე პილარლეთეა ი ხეჟაჲს იშნე კოტრლ ტეჟანლარს. მგეჟეი ჩუ იწრანის ამშა ტეჟანლარ ი ეჩჰა

იხვირის ი ჩეაშხენის ლელუნთად. ამშა კაკლულარს კეპლარს ხონჩღდეს ნამხიმ გუნლა; მწვარ მგხიმ ლი ი მესევა მგხიმ ხალატ, ამშა წვენას ხონჩღდეს ნაყუნს. გოწხირ ლეცავ ჩირგალდ ხაზვიბ ი ეჭმარ იშნეს ტევენულარს. გოწხირი ბალარს იზბის მახა მეცდას ბობშარ; ალწჷ 5 ეავერა ლი გოწხირშალ.

უღვ. ინლა, ცინყა ი მგნცხარ. უღვი გუნლა ჯრდია ცხეკართე ღკრის, შომასნ ერე მგი ხამგენახ; მერ ამ იზბი ი მერ უღვი ქაქს ასყი ი ეჩის იზბის. უღვ ჩმაგ მასარდ ითხი, ზურალულს ხონამდ ხო- 10 ცგხს ლაეულღე დეც ი გიმ; ამის ხილი მგქაფ იკმარის.

ინლა მწვარ ხასამხს ხილდ ი შომასნ ერ ინლრბ ლი, მწვარ იმნ- 10 ჯის კალათარშე ი ბობშარ—სპიროულშე, აგნ ქორამარასნ ხეაჲს ხამ- ნეს ი მინნ მასარდ იზბის.

ცინყა ლწადნ ხეაჲ არი ცხეკარისა ი ხეაჲს კვღეს აგითე. ცინყა ლახორჲი ხეაჲდინ დეშდვარს ხეთხნის ი ლეფარილე ტეხნის აგითე, 15 ამის არჩხლარდნ აკშურეს ი ეაჲი ოხღვან ი იზბის.

მგნცხარ ყურძენი ტევენი მაჯრნ ტევენულარს იშნე, მარა ეაჲ ლი მწვარ ი მესევაჲ ეავერა ხასამ, კვღეს ი იზბის. ცინყაშალ ხეაჲ მდ ითხი მგნცხარ, მერხიავისგარ ხამტქეა ცხეკისა.

არაყ ნათუმ ი ნახიბ. არაყ ჯვინელღვრან ლემარდ ი ათხჷმ 20 მაგ აჲრაყი, მესევაჲ კელდ შესამა ხენტლეჲა ი მეზგემი ჩქიმ შმა ხანგ. ქირჲი ი ხინეი არაყს დეშ ხოსიდხ. მალტურჩ ამ ლიხ არაყიშ, ერე შუმ შამ ხარ; ჩუ ე ხეთხის ფარცავდ ლეთრად, ლო ეი ხეწდორის, ეჯიმავს ითრეს. ბეცხობეი ი კათხ-ტაბგობეი ი მედ ლავენობეი ტაბ- გარეი ცხაჲ ხეაჲს ითრეს, ჩუჲ იშდმის, მარა ქამ, მეზვისა, ერ სა- 25 ყენს იგემს გობშე, ეჩეჩუჲ დწმ ხაყიხს უთრად. მაგ ნავბედრი შვა- ნისა მაშდმარჲი იჩმნნი, მახმარჲი ძვირდ შესა იჩმნნი მალე ნავბედრი, ალე მაგ იჩმნნი მაშდმარჲი. ლწმარაყიდ ცხაჲ ეჯიმავ კეთილ იხგრ- ჯავი, ერე ლწმარას ხაგნე მეზგას, ზამა როქიკს ამქესა ახგრჯავის ი ამშა ქა ლიყეჩს ეშნ დწსამა ლეხშად. უშხეარე მგქარისა აჲრაყ- 30 ლიხ. დრადლო ხილრან არაყსგარ ერ აჲრაყდეს, მარა ნამშავი არაყს ერ აჲრაყის, ალე აღრიბე მეზგას. არაყ ხოცხან ჩიგარ, ხალმომ ლეკ- მამ ორი, ეჯკალიბ. მანკვი, ლწმარაყეი, ტაბლარცახან სოლომი კათხს ერ ხამზგრის, ეჩქა ლეკმამ არაყი ლიმურჯეს ხეშგოხ არყი ღერბათ სოლომს. შარდი არაყ დწმნარდ ხაბეახ ი ქა უსჲად დწმ ხაყიხს. ქორ- 35 წლობეი ნახიბ არაყ მრ ხელგენის, ეჭურ დწმ იგნის. ლწმარაყეი ნა- თხუმს ქა ხოკედხს ი საწუთარ მუშგერნ ლეთენად ახარეს. არაყს აფნ- ნეს იცხიშს, უსკვიშს, განკვიშს, ქერიშს, მანწმიშს ი სიმინდიშს. მა-

ნაში არაყ თხუმე ზიგენად ხოთრახ; უშერიად ქერი არაყ ხოთრახ
ი განქვი არაყ ქარალე მაზგნარს ლოქ ხარ ხოჩა. ხრდრაცა მერხის გო-
ვლანდი არაყი. ეშხუ ლნდრაციივი ვრშთხე-ვოხუშდ ცხვადიშს ეში
მაგ ქანდრაცი ი ამის ცხად ვრბა კეთილ ხაწგხ.

რანგ. მერვანს ლაღობ ხრგ, ეჯი ასყი რანგს; მერუ ნაზგმ ლიცს 5
ხეჩოხ ი მესმა ნათის თუს ი ძირდ მედ თხვლას ხეჩოხ ი მედ ქერი
ლგტრხ საფუეარს ი ჟი ერ ტეხნი რანგ, ეჩთან ლეთრე ხეფსი, ერე
თელდ შამპანიურს ხაჯეშ ი შდგმად მქვარ ლი, სერთხნ თხვლავეშ
ლგტრხ. თუ შვანისა მაჩნენ ხოხალ, ბალხორან მულგმარს ხეშშამახ
ლაღება ბუზშულარ ი თვეთვენე მგყწჩე თუს ასყიხ. შვანე ლაღება 10
ბუზშულ ამერიკათე ადმეხ ლაწვენად, ჩი ლაღება ბუზშულდ ხოჯვლა
ჩონჩხ ხარა ესრენ შვანმა ბუზშულს ი მულგმარს ხოჩამდ ხეწხვან. ლგ-
რანგ მუზგახენქა ლგნდერეჟი მუზვბელარ ჟი იცადიხ ნამშავლა რანგს
ი ითრეხ. ჩუ მუმქხვად ხეადინ რანგს არაყს ხონჩგდებ ი მეს რანგთე
ხანჩგდებ არაყს, ხოშა შდგმად ლოქ რიი. 15

ღვინელ. ღვინელ მქვარ ხასამხ შვანარს ი მშა ლათაღლ ხარხ,
იმპჯღახ ი ათხშა იმპჯიხ ლეჩხუმხენ. მერხის მამვლარ ხაღვენახ ლეჩ-
ხუმს ი სგა ხაბრიენახ მასძელარდ ვენახ ლწხნანიდ. მუქლორ ანჯ-
დენროლხ, ენხორანხ ყურძენს ი მაქარდ ქა ლგმდესინხ ჟაქარშე აგი-
თე. მერხიავის ეჯმუზ კეცარ ცვირხ ღვინლა შედღ შვანს, ერე აშირ 20
ლაგორ რიხის; ალ კეცარ ხეკვეს ლეჩხუმხენ ლაგვრან-უმ ნაჯიდ ლწ-
სეხ ოდო შვანს ნასყეფ მშ ლიხ. ეჩქადა დროჟი ლიჩრი ხაჯ ლწნახ ი
ხვად ღვინელს ლგმქიღინხ. ათხე. შუქე ი ზგზ ერ აფაშგ, ლეჩხემარს
ღხღეახ ი ვოღინხ; მინს მამ ხარხ ლეჩრი ი ლეძალღავალ, ყრბრთეჟი
ხოკდენიხ ხოჩა ღვინელ. ჩუ მგშდმად მუშვენ მარე ხვად ღვინელს 25
იმქვედე. არყი ნათუნ მარას აშ ალწლა ღვინელ დეშ აშდმე, თელდ
ხვამს ე დრმ ლეჟთრე; ვენახ დქმე არი შვანე გიშეი ლენტხანქა ი
ლახმგლდგქა. ალ სოფლარ ბარ ლიხ ი ადესნა ვენახ ჟი ხოკდენიხ,
მარა ვოღნშიშ ი ლეჩხვმა ადესაჟთან დეშ ლი. ღვინლა უქნდად ეჩ-
ქადა დროჟი დეშერ ლგმგენროლინ; მინს ერ მრ ხაკედენხ, ზედაში- 30
აქედ ეში ლეკდე ხარახ. ლგდგარს ლაგვრობეი ღვინელშე მერვან
ალგვანი, ეჯი ხოშა ჟახე ხაბეახ ი ლგდგარა ქუნარე ხოშა მაკახ;
ნაჯგრუნდნ ღვინლა ლიჯგრი-ლიფანე ხოშა მადილ ხაბეენახ ლგდ-
გარაშდ. ათხე, ჩუ ლახ შრ იდგარი, ლელგვან ღვინელს ლეჩხუმხენ
კგდებ, ჟანს ამესხ ღვინელლა ლეცნდიდ; კგდებ ლაგვან ლადლიშდ 35
ფიშირღეთ ლან ღვინელს ი ხათრეხ ლაგვანთე მქვედ სოფელს. ლგ-
დგარა პატრონს ხახად, ერე ხვად მარე ლოქ ოსშენდობნე მიჩა ლგ-

დგარს. ნაკიდ ღვინელს კოტროლულს ჩვაშხენის ვორაყვიყენა ნაჯ-
გრუქდ. ჭვინელ დროაჟი ლარგავ ხახლუნახ ი თვით კვარტ სარახ ლერ-
გავი მარწმი ქენე შელდჟი სოფლიშდ, მარა ალ წეს, ლეღერთინიშდ,
დოსკ აშყად ი ლარგავს დარ იხო ათხე, მარა ლავვანი ხარჯი ლაჟ-
5 ყრას ხავნე აერხი მეზგას. მუეღვრა პილთე ღვინლა ლათრად ი მა-
ჰარიშ, გვეშ ერ მრმა ხეჰკერუნდეს, ეშ ღვრის ლეჩხუმთე ი მაჰრობ-
ჟი, იმთჟე ქვთსგიდნი, ჩავგ მუშევან მარე ფუნცლწევი. აეკენობი ერ-
ქა ხეხვი, შომავა ერ მაჰრობ ლი ი ქა გოში ლი მუშევანშე თელდ ლე-
ჩხუმ; თვით მასქელ ჩის ხაყა ლეჩხუმისა ი ითრეხ ღვინელს ეჯარ-
10 მკყ.

ჰავგ. ლელგრტამისა ჰავგ ხუღვას ჩინ მათშირა ლეკმარიდ;
ჰავგს იკმარის ხახვი მკქაფ, ბალარ ხახვდ ხოჯეშ, მარა ძირს დღმ
ისყი, ჰროლბ-ჰროლბდ ხოხალ ლიკედ ი მახან დე ლილშში ხაწგხ ი
დე ლინერგავი, ხახვდ ხოშა მუსტუნ ლი, ჩი ნაყუნს ამის ხაჰკერის,
15 იმევა ერე ხახვ ხესკვი, ერის: ლობდოს, მერხელს, მანჰკევარაჟს ი იშ-
გენ ნაყუნვარს ჩის. აეს-აეს, შომავა ერ ნაყუნ მრდ არი, ერქა დიარს
ჰავგს ხაყის ლეჯიმდ, ხახვშალ. ათხე დროაჟი ჟენბინან ხახვი ლი-
ნერგავი, მარა ერქად დღსა ლემარდ ხახვი ი ერქა მკქაფ ჰავგ ხალვე-
ნახ ი ათხეჟ ხუღვას ლარტმალისა აერხის. ლარტამდ კოჰრლ გიმი
20 ნაჰვიტულს ტურეხ ჰორა ნაფდიას ი ჩიგარ ეშხუ აგის სარხ ლარტამ
გიმი უცადუნად. ჰავგ ხეკვეს ველურ ხახვი ლწეს.

შოლოჰ ი პიტნაჟ. მოლოჰს დე ლილშში ხაწგხ ი დე ლინერგავი;
ამეი ხაზვიბ ჩავგ, ველურ ბალახ ლი, მარა მერხელი ნაყუნს ეჯურ
მე ხაყა ლესყიდ ი ჩიგარ მერხელი ლახორაჟი მოლოჰსნი იხვირის, ეშხუდ
25 აჯბის ი ხოჩა გემავ ხეფსი მერხელი ნაყუნს.

პიტნაჟ ლაჟდნი ველურ ბალახ ლი ი ნაყუნს ხანჩღდეს, ხოჩა
ქუნმაჰნარ ბალახ ლი; აესი-აეს თოთ თაშს ხაჰკერის, აესევა ხა-
სამ ლეჰიტნაჟ თაში ლიზობ. მერხელი ნაყუნსნი ხაჰკერის აერხი
პიტნაჟს. ლარტმალისა აერხი ჩჟე ანერგავი პიტნაჟს; აერხი ჰიმს
30 ხაყი ი ამეი იზბი ვოხრახუშშალ პიტნაჟს, აესევა ხასამ, აერხის
მემ ხალატ ი დემ იზბი.

ბოლოჰ ი ნივრა. რედისკა ბოლოჰს ათხეგარ ალაშის; ათხად
მემ ლემლანინხ, მარა აშ თვეთენა ბოლოჰს დოსგანდო ალაშის; მე-
გრე ძირალს ისყი აერხნი ლარტმალისა ი ლელუნთად აშხენის ლეშ-
35 თხარ ვორისა, ლუფხვისნაჟ იზბის, ჰიმს ხაყის.

ნივრა დოსგა ლელარტამ ლი, ი ჩის ხონერგავა; ნაყუნვარე ნას-
ყუნდ იკმარის ი აერხი ლელღსნი ხაყი. ნივრა ჰადარე მაზიგი ჟავარ ხაბ-

უახ ი მწვარ ხალატხ ალუ ლარტამისა; უი ეზარ კედნი ი ლელუნთად
აშხენიხ ნწყუნი ნასყუნდ. ათხენი ენბინეხ კარხალიშ, ლახანაშ,
პრასიშ ი კომბოსტრ ლილაში. ლაშიარს ქუთაშხენ კედეხ, კინჯალაჲ
თუთუნსი ალაშიხ ლარტმალისა ი მწვარ ბეგი ლეთრე თუთუნ ხეფ-
სი. თუთუნ მაჩენე ხაბეახ ბითლიზიშ ი ლოთათრულაჲ. კინჯალაჲს 5
მეყალაფონიარგარ ითრეხ, ოღო იშგენ დეშ.

დეჲ, ჩიჩვლა, ლეცირი, მედგვა, ღვანჭი, ბურღუ ი იშგენ ხვაჲ
შუში ლეზობ ბალხორა. ლეჯუმ დესამა ნაქამ ბალახ ხალატხ, ამშა
ღერალს აცირეხ ი ეჲი იზბიხ. ლეჲ ყავარ ხაბეახ, ხორა ლოქ ხარ
მარას. ლაღეთე სოფლობეშ ღვრიხ ი ნებოზს ოხღეახ ლეი ქათარ. 10
ლეჲი არაკს ნმბვიე, ერე ჲერუ მეთხვიარ ლოქ ემჩედღლიხ ი ეშხეს
ლოქ ჩვათგედნენა, ლავეჲი ვიჯ ლოქ ათგვეწა კარჯლექეა ი ამჩიქა
მერმე მეთხვიარ ასღენა ი ქა ხაწდა ვიჯს; ქა ერ ემდეცხ, კადარ ხაზ-
გონა ი მეთხვიარს ლეჲ ლოქ ხომნა ხვაჲ; ლეჲს ჩუ ლოქ ოთქკორა
კადისა ვიჯ ი ყოხტიხენა ი ყოხსლევა აფხნიე; ამთან ხილ ხაბ- 15
უახ ლეჲ. იზბიე ლეცირა ჩიჩვლასი, მარა ალუ ჩვაჩჩველე, იმ-
ვანა ლეხფედი ი მეკვებად იზბიხ. ლეცირი ლადღი ლეცირე ბალახ ლი
ლეღლიე ი უშვრია ლეზობ ლი. მედგვას წიწმარიტი მექაფ იზბიხ,
დაბარისა კედნი. ღვანჭი ძირალს ლაჯანეი ხელკიხ ი ეჩქა იზბიხ.
ბურღუ ქათარს ლეი ქათარშალ იმჯიხ ლახვარხენ, ჩვაცირეხ ამშა 20
კელარს ი იზბიხ; უშკეს ამშხე, მარა ხილდ ლეზობდ ეში ხალხინს.
იშგენ ხვაჲ რიგი ბალხორას იჯმარის ლეზობდ. მამეა, ერე ქვეყანაეი
ღორ იზბედეს ეჯიმაგ ნაქამ ბალხარს, მნაშუმსენა შვანარ თერხ ი
იზბიხ, უახელე ხვაჲ ლეზობ ბალხარეშ ხოხალს.

VI. მისტიკური არსებანი

237. დალ

დალ ზურნლ ლოქ ლი, მარა მვეარ მუსგვენდ ლოქ ხეწვენნი მარას, ხოშა ნაღალდ მოთხვიარ მარას ხედრანლ ი ჩუჲ ლოქ აქდუნე
5 მიჩაცახან მელყურდ, ღერხის ლო ჩუჲ ასრყე, თელდ ქანეს ცხეკთე, ღერხის ხაბეახ დალ ნათხვიარულე მუფსენი ღერთლე ნაწილ, მარა ხოფშირა ნმბვიხ, ერე დალ ქაჯრე ნაწილ ლოქ ლი ი მანდე წყგლმან ქუნეშ; ღერვმას ლოქ მიჩაცახან მელყურდ ჩეაქდუნე დალ, ერის ლოქ ლითხვიარი სოჲს ხანედი, ღერხი ამჟი ნმბვიხ დალი ამბავს. აშ
10 დალ ლეცხეკს ლოქ ხაფსენა ი მანდე შიშველს. შიშველ ზაგრაღს ბერ-შიშველ ლოქ ხაფსენა ი კვიცრულეშ ი ღერსკნი ჯოგარ მაგ ბერშიშველი ლემხოშ ლოქ ლიხ. დალ კოჯისა ი ცხეკისა ლოქ ხანდგომა ი ქა ლიწედს მეთხვიარ მვეარ ხენტხლანლ ი ხაყლუნნი ნდვ. მანდედ დარ ანჟინ დაღს ი დეთანჲ ჟრ ხემზერ დაღს, ერე ლემეშდ ლოქ. ლიღრან-
15 ლისნაჲ ხეჩდა, ერე „დაღღ ლოქ კოჯას ხელღვაჟალე“. ურწყულდ ლრზის ლათხვიართე ეჯღა დეშერ აბდავიხ მოთხვიარა, ერე ღედ დანვ ი ღედ დაღ დრსა ლეხწვენენდეს ი დრსა ეთგანწბულენდეს ლითხვიარ ი ნაწიღნი ამღა ხამკახ ჩინ ცხეკარისა მოზელღლს. ლეცხეკარისა ლანზ-ლაძჩედღი „ყეთა ანგლოზს“ არშენიხ ი ხეკჯრანლხ, ერე ეთქანბენენ-
20 დეს ქაჯ-მეშმაჲ ი ლითხვიარ ეთმურჯენდეს, მაჩენამდ ჟს ხამურჯენა, ეჟი მინსი. ხოჩა თვეთენა, მკენვა ლერქვალშე ლგრექვ ლოქ ხეწვენნიხ დალ ლუზვრანლუდ ი მეს ლოქ ჩუ იბჟი ი მეს ლოქ ქა იწვენნი. ლიკილი ლოქ ხაზნა დაღს ეჯკალიბ, ერე ჩუ ლოქ ანანგე ჩინ ი მაყალსნი ლოქ ხაშდე ამსვანდღს ეჩა ლიკიღნი ლრენარი, ეჩა სგა ლითხ-
25 ნე ლანდღი შორსანვ ლი ი ვორგულდ დაღ ესკიდ.

238. ჰიმკაჲ

ჰიმკაჲ თელდ კოქრლ ტანაშენლ ლოქ ლი, ხოხრა ბობშინლზუმგარ ი მვეარ მეშხე ფერიშ არაბშულ. ეშხტლგარ ჰიმკაჲ მან ლემყალ
248

ლი, მარა ფიშირ ლოქ ხეკვადიხ მარას ი ეჩქა ლოქ ეხეხეწირხ მარას. კიმკაად ეშეეშე დნს ხაყლუნი ი ჩიგარ მად არიხ კიმკარ, ლიგერგნ თოისაგარ არიხ ი ეჯ თოხს საშუობა თოხს ხატულის, მკკერგლშალ ლოქ აკერენეხ კიმკარ უტუენისა, ლიგერგნ თოისა ქამ ლაბლახნ მერდა ჩაქარს ლოქ ხელსურალხ კიმკარ ი ფაფალსნ ლოქ ხოსდგ- 5 ვიხ. გაცხად ფაფალ ქამ ნარდგ ჩაქს ჩნს ლგძგრხან ხარ ი ამის კიმკარს ხაბრალიხ. ეშხუ მარას, მუეგორბელს, ლოქ ოთგრმა კიმკაა ი აგიეთე ლოქ ოხცნდა ი კიმკაას ჩუ ლოქ ოთქათენა ალ მუეგორბელ მარე, ბახსოლანა გვარიშ ლგმარ კიმკაა მგრმი მუეგორბელ ი ამეი ლოქ ოთქათენა: „ახსოლ ბახსოლიანო, არც აშენდი და არც გადა- 10 შენდიო“, ალ არაქს ამეი ნმბვიხ. ფიშირს ლოქ ხოწვა კიმკაა, მარა, ტუიც ლინ მრდე, მას ხოხალ. საშუობ ერ ქა ლგრი ლიგერგნ თოისა, ეჩქა კიმკარ კოჯს ლოქ ასენეხ ი ჩუ ლოქ იქრაევიხ ეჩანლო. შომამ ლოქ კოჯს ასენეხ კიმკარ, ეჩანლრენე დარობ ლოქ ხეფსი ალ თოისა ი ლიცთე ლოქ ე ედსკინეხ, ეჩქა აედრობ ლოქ ხეფსი ლიგერგნ თო- 15 ისა.

239. მეშამა

მეშამა ლოქ ამსვალდა მუშგრია ი მუქდუნე ლი, ლერთენი მეკერხენ ლოქ ხონკრი ამსვალდს. ხეშადინ მარას ხატულის მეშამას, ხედნ ჩიგარ ლივსოვალსგარ ხაშდბა ი იეშმაველ. ჩინ მაშენე მავინ ამსვალდაშდ მეშამა ხაბუახ. ჯგგრანგს ხეშგოხ, ერე მეშამა ქთქანბ- 20 ენახ. ჩუ ლახ შრ იმჯარვი მერვალქმიშხენ, ეჩქა აკთუნეხ ამეი: „მეშამა ბედის ლოქ, მეშამას ლოქ ისგვი ლაქუნ“ ი ხეამსამკალიბარს ხატულის ლაქთუნაეი.

240. ქაჯ

მეშამა ი ქაჯ მუგვიდ ირშენიხ ლაქთუნაეი ი აშნ ქაჯ ი მეშამა 25. მუგვი ლოქ ლიხ. ხეშადინ ალმარ ჩუ მამ იყლურიხ, ქაჯ ი მეშამა ლოქ, ამეი ნქვი, ქაჯს ი მეშამას ლოქუ ოსლვა ისგვი ქუნარ, ქაჯ ი მეშამა ამსვალდა ლიკერეს ლოქ ითმალხ ი ლგდგარან ლაქუნს ლოქ ხოლამ ხეჩოხ ამსვალდრლს. ქაჯიშ ი მეშამა მომწირ ჯგგრანგ ხაბუახ ი ჯგგრანგს ხეშგოხ ქაჯიშ ი მეშამა ქა ლიღრეს. 30

საყდურდ ხვადინ ხაყლებ მერხი უშხენარ: „ჰატ ლოქ სი მემ-
 ბენერი მაჯონ“. ხოლა ლესგდიშ ლოქ ლი მემბენერ, მემხე ლოქ ლი ი
 ტანეი ფათენარ. ლეთოფდ ერ უსა ღერის ცხეკართე, ერქა ხოშა იმე-
 5 დიანდ არიხ გუისა, უმყალვალად, თოფიშ ი მარალი იმედ ხარხ, მარა
 მემბენერიშ ი ქაჯიშ ი ჟემმადცახან მარალ ლოქ დეშ იმარგ ი ამლა
 ხაყლუნის ალმარემდ, ოდო ნადირი მაყალ დანს ხარ მარალცახან.
 თოფს ლოქ ჩეკლი ქაჯ ი ჟემმად ი მემბენერ ი დეშ ლოქ იმერგენე
 მარე. დნედ ეჟეი მან ხაყლუნის, ქაჯიშ ი ჟემმადშდ ერ ხაყლუნის. მერხი
 10 მემბენერს ხატულის ჩინ ქამ მერდა ნადირს ი ცხეკარისა მეზელანს,
 მარა მერხის მემბენერ ცხეკისა მარე ხაბეა ი მენვარ ლემყალ მგრ მან-
 რუმიშდ, მერვად სგეთთხანი. შდნშედ ხოშა ხაყლუნის ი მერუ ი სემი
 მარე ერ არიხ ემხუდ, ერქა მანდე.

242. ალ

15 ალ ლოქ ხაზნა ხოშა ნალად თანალეი, მარა მერხი თანალეი-
 გარ, ჩანგ მანდე. ალ ერ იკი ი გზანერ ერქა ეთთხანი, ჩუ ლოქ აშხი
 შიშდ, სერთხნ ბერეოლა უს ხელენი, ეჩიქა. ალი ლეკაჩს ერ ხა-
 თერხ თანალქა მოზელანა, ერქა ტანეი მან ბერეოლა ხელენიხ—თოფ,
 ხანჯარ ი მედ გეჩ—ალმარს ჩინ ჩეპეუნენხ ი ერქა ხოხრა ლემყალ ხაბ-
 20 ეახ. ალ ერ ეთთხანი მარას, გორგულდ ესკიდ, ეი ლოქ ხობდინე შიშდ
 მარას ი ფულხანისა გრამდ ლოქ აგნე. სტარუნეში თანალეი ხაზნა
 ხოფშირამინ ალ ი მენვარ ხაყლუნის ლემურაეი ერქა ლითნალი. ალ
 ერ ლი ანდელს, ერქა ბუქვ ლოქ იკი, გირგალ ბუქვ, ეშ ლოქ სიპ
 ი მერვან მერქა ეჯ ადგილმეყ ეხხვი, სვა იველენე ლოქ ი ჩუ ლოქ
 25 ადნეშე მარას. მესი-მეს ლელმურ ცხეკისა მემმარსნ ეი ხებდინის ი
 ჩუ იშხის ალი ბედშე, მეს მეს ერ ხრახენი ლუმურს, ეი ხებდინი ი
 ემხე ლუმურხენქა მერმას ხეკერი, მერმახენქა მესმას ი მეს-მეს თელდ
 ემხე ტყეფეს ლელმურიშ ფულხანისა გრამდ აგნე.

243. თანუშიამ

30 თანუშიამ ზურალ ლოქ ლი ცხეკისა მერდე, დანეშლა მაჯონნლ,
 მარა ეშ დან ხაყლუნის თანუშიანშდ. დამბალ ტანა ზურალროლ ლოქ

ლი ი ეშაფეში ხოჩა ლგრეკენ მამა. თანუშიაჲ ხვამს ლოქ ხოწ-
ვახ. ზემშე მელდნენარაჲ ლოქ ჩუ ლი თანუშიაჲ. ფერხი ზურალს
საყდურდნ ხვაჲდინ ხატულის თანუშიაჲს, თელდ ხოჩა ერ მრდ
ნრი, ეჯალიბ ზურალს, ეჯი თანუშირლ ლოქ ლი. ამის ერ ლქქენე
ფერვალე ზურალეი, ეჩქა ხეთნრი, ერე დეშ ლი ხოჩა მეკრიან, გაგ- 5
ფნრიან, მახლიან ი ხოჩა ლესგდიშ ლადრნ. მავინი ლიჩომდ დნს ხაყ-
ლუნე, ერე თანუშიაჲდ მავინ ესმა ხაყრის ფერვალას. თანუშირლარ
ლადელეში ქა ლოქ ხეწვენეი მარას, მარა დრეე მაგ ლირტყეულას
ყკლახ ამშა მტუმბვალა, ერე მინს ლოქ ჩუ ხოწვახ თანუშიაჲ. თანუ-
შირლარ შვანარსგარ ხოთრახ ი ხასმახ, ოდო შვანე მეზებელარს— 10
რაქალს ი ლეჩხეშარს — დნს ხასმახ ი დე ხოთრახ თანუშირლარ ი
ფერხი ამკალიბარ.

244. გვეფ

გვეფ დავთე ჩკდაჲ მამ ხარხ. გვეფ მარე ლოქ ლი ფერხი ი ფედ
ზურალ, ხოშა ნალალდ ფერვაჲ ქკრელ ლტეჲ ლი ი მგწრან ფერიშ, 15
ეჯალიბს ხაბლწჯეხ გვეფობს ი ანქინს, ერე აკვედნ ჩუ ხნდეს გვე-
ფარს. გვეფს ლოქ მაგ ჩუ ხოხალ, ამანლო მამ დო ხელკოლნი ამს-
ვალდს, ხოჩნ—ხოლა, მადურდ ჩნს ლოქ ეი ხათერ, მამ ლოქ დო ედ-
ჩომნი ამანლო. გვეფარ ხოშა ნალალდ ციცვდ ლოქ ისპის ი ხოლქმი
ლიჩომ მეშვამ ხეკედის, სგა ლოქ ღკრის ეჩა ქორთე ი მამ ლოქ ხეკ- 20
ედის, ერის ლოქ ხეჩოხ ხოლამ. გვეფობს სოფელისა მადურდ ხვამს
ხაბრალის ი ჯვინელ დროჲეი ხვამ ლოქ ხოდაღავახ უბდურუ. ციცვარ
ათხნჲ მქვარ ხასისგხ ფერხის ლენტხელს ი იშგნა ციცეს ხალ ხეწდ-
ნის მინე ქორალისა, შიშდ ჩვადოგავის ი ფედ ჩვადგარის ი ქწკვან-
ნეხ, ხაბუახ, ერე გვეფ ლწესე ციცვდ ლგსიპ ი ეჯლა ხეამახეხ ამეი 25
წარდ იშგნა ციცვარს. ამკალიბარ ეჩქადა ხალხს ხოშა ხანწმუნდახ ი
იჯრავდახ, მარა ათხნ დროჲეშ დარ იჯრავე ამკალიბობს.

245. ქვესროლიაჲ

ქვესროლიაჲ შუქვარე პილარისა ცხეკარისა ლოქ ხამთქვა ი
ლწთშე მქწის შუქვექა ბეჩქლარს ხეფშედან ი აყნლვე მქწის. იშგენ 30
მავინს დეშამ ლოქ ხეჩო ქვესროლიაჲ მარას. ამნარ თანუშირლარე

ნახუმსერ დანს ხაყლუნის ეშეშენ. ქვესროლირლარ კოკრლ ტანიშ-
ლარ ლოქ ლის ი იშვენ მავინობ დესამა ხამედახ ამსვლდაშ ბეჩე-
ლარე ლიფშედანგენქა ი ეჯნოვეშ ლიყალვენქა. აშ ხეაჲ ნმბვენლ, ერე
მიჩაშედ ლოქ ბეჩარ ოხფრშედა ქვესროლიაჲს, მარა დოვე მაგ ბაქს
5 ნმბვენლდა, თევშ დანს, ხოწვახ ქვესროლირლარ, მარა ბეჩარ ერ შგ-
დნის ლგხეარხენ შუეკეთჲსა, ეჯი ხაბუახ, ერე ქვესროლირლ აკენ-
დებ ბეჩარს ქა მუნალ ლაყალვად. კიმკარე მაჯრნირლარ ხაბუახ ქვე-
სროლირლარ; ლგხეკქა შუეკარისაგარ შყედნის ბეჩარ ტყაბ აგიხენ
ი ეჯი მგრეს ხაბუახ ქვესროლინჲ ნაკენ შუეკქა მეზი მარწლე ლა-
10 ყალვად, ოდო ჩუ იმლა დრს ხოწვა შომვენლე ალ ქვესროლიაჲ ბეჩარე
ლაფშედანეი.

246. გველჲერშაპ

გველჲერშაპ ციგინისაგარ ხეჩდა, ოდო ჩუ დანს ხოწვა. გმირ
ამირან ხაშმალნა, მარა ეშხეინ ჩოსყლეპა ამირანნი. აღმასი ხანჯარ
15 ხალვენა ამირანს, ქრხქეცა გველჲერშაპი კად ი ქემკედ კადხენქა
ი გველჲერშაპ ჩოთდაგრა. ჯგჯრანგ ხაწნრლნა გველჲერშაპს ი ჟიე-
ჟიეჲს ოთდაგრა ი ეჩანლო აღსყელი ჟიეჟიეჲს. ათხე ი ეჩქადნი ხო-
ფნანხ უტყენ ლოშდილადედ ჟიეჟიეჲს ეშხე ფაკან ლიცს ი ლაფნ-
ნაჟი ხოშენდობდახ ამჟი, ერე „ჟიეჟიეჲს და მის ვაჟუნას შრნ-
20 დო“ ლოქ. ლაფნა ტაბაგ მათსვარაშ ხრგჯდხ, მარა მათსვარაშ ერ
ხოფნანხ, იმნარ ნირლ ალე?! მაჲ ნახუმსერ ნირლ მათსვარაშ ლი-
ფნენე? ალე ჩუ ლი ლესკერლე, მარა მგფანლას დესამა ლალ ხოხალხ
ამშა არაბულეხ. ალე ხანძახ, ერე ჟიეჟიეჲს ი მიჩა ვაჟუნას გველ-
ერშაპ ლოქ ოთდაგრახ, ლეთრა ლიცს ლოქ დანს ხამბინა გველჲერშაპ
25 ბეგარულაჲ ი ჟიეჟიეჲს ლოქ ლახშედა ქვეყანას ი ამლა ლოქ ხოფნ-
ნეს.

247. მაქუნიაჲ

მაქუნიაჲ ხაბუახ, ერე ჩინ სგობდ იქვენუდეს ი მაგ ხოხალდეს,
მგხარ მაჲ დო ხეყრენი ი მაჲ დო ეთლაჟი. მაქუნიაჲს ხოფშირანინ
30 დეშდეს ხატულის. ლადგარდ შომშაჲ ნრ ხოდრაჟი დეშდეს, ეჩქა დემ
კედნი, მაქუნიაჲ ლოქ ლი ი სგობდ ლოქ ხათერ მშა დო ხეყრენი ი

ცუდლ ხესდენიხ დემდევი ლიდრაჯი ი დემ ადგარის ეჯ ლადელ. ლუნ-
თისა, მიჩა ბეჩოხსა ერ აყერე, ამეი ჭმა-უთენად ლოქ არი ლილფხ-
ვალდ ი მიჩა კიშხს ლოქ ილრკე ი ამეი ქა ლოქ ისწლვე თხუმს ამეი
ჯრდი ლუნთისა ი მაშენე ლუგეარ კედნი ქა ბეჩოხენქა ჩუ ლულფხ-
ვან. მუქლერა ლიგერგის ლოქ ერ ღჯრის სგა ლალუნთდ ბეჩოთჟ- 5
სა, ლუფხვმა ლიგერგილადელ ლოქ გარ კედნის ქა. მუქლერა ლი-
გერგი 10 ლიგერგნ თოისა ლი ი ლუფხვმა ლიგერგი — 23 აპრილი-
სა.

218. მათხეფ

მათხეფ ხოლა ავსულ ქუნ მგრამშა ხაბუახ ი ნაშხტარე ძირისა 10
ლოქ ხაზნა ლირდე ი ეი ლოქ ხეთხფენი ამსვალდს. „მათხეფ ლოქ
ლემთხაფ“, ამეი ხაზნახ ლჩქენს, ჟერვანს მათხეფ ხეთხფენი ი ლეგდ
კედნი. მათხეფ ლეგდ კვდე მარას მდხვაჟ ხანს, თხუმს ხაზგუნე ი
ხოლა გუეი კვდე, მესი-მეს ლიტხუნეს ხაბნასენე ი ეჩანლო ეი იხ-
ჩოვი, ჩუ დანს ადგარი ი დე ხვაჟ ხანს ხაზნა ლეგდ ლიკდე მარ- 15
მიშ. ამშა ჟაგარდ იკმარის ლიმზჯრის ი ჟედ საკმეველი ლიტჟსეს ი
ეჩქა ლოქ ქა ხეყვლენი მათხეფ. საკმეველს ხაშდეს ღჯრჩალეი, ეი
ერ იკვამნი, ეჩქა სგა ხოგემხ მათხეფშე ლეგმერდას ი ხოჩრინეს
ი ქა ლოქ ხეყვლენი მათხეფ. აკავანისა მერდა ბობშინ ხვადინ ხო-
ტჟსეს აკავანჩუქვენ საკმეველს ზურალელ ი ეი ლოქ იხჩოვი ბობ- 20
შინლ. მათხეფ ლემყალ ლეგლირდე მამ ლი ი დე ხაყლუნის ეშჟემნ
ეჩაშედ; მათხეფი ლიმზჯრ ხოშა ნალად ზურალელს ხოხალხ ი ეჯა-
არს ხამზჯრალენეს.

219. ნანად

ნანად ლეგდ კვდე მარას ი მესი-მეს ჩუჟა ასრყე. ცხეკისა ლახ 25
ჟსა ნირდის, ქა ლახ ჟსამა ლეხწვენის ავსულ, ეჩქა ხეყრენის ნა-
ნად. ქა ლოქ მგრ ლეხლჯენდნ ლეგმერდას ი ამშა მჯხჩოვი ხებენან
ბაჟა ლიკდე ი ნანადი ლიმზჯრ. ბაჟ ლაირს ხოკედნა ნანადშე ლეგ-
მერდას ი ეჯნოვე ხებენან, ერე ყოხხოჩენან ლეგმერდე. დალ ლოქ
მგრეს ლეხწვენან ცხეკისა ი ეჯნემ ლოქ მგრეს აკიდ ნანადშე ლეგდ. 30
ნანადშე ლეგმერდე ქამთე იბდერ, შიარშე ხერწვენანლ მგრან, მგჯ-

დნა ხოსგდი მგრამ. ნანადი ლიმზგრი ხოხალხ აერხის ი ჯვდებ მემ-
ზგრალი ზურალს აედ ღეაემარას ი ხამზგრალენებ. ეჩქადა დროაჟი
დოხტურ დემე არდა სოფლარისა, ათხე ერ ჩამგ არი ი ლიმზგრალ-
ინქა იშგენ ჟაგ-ნაჟგუნ დესამა ხოხალდახ ი ლიმზგრალი ხებჟანხ
5 ღალ ლეგმერდემი მგხჩოვი, მარა ათხე დროაჟი ძვირდგარ ჟს ხას-
მა ი ხაყრა ნანად ი დე ლიმზგრალის ჟრ ხაშდბახ ალ დროისა.

250. მგლჩაქრლ

ალე თანუშინა მაჯრნ ლოქ ლი, მარა ხოხრა ტანაშ. მგლჩაქრ-
ლარ ფიშირ-ფიშირ ლოქ არიხ ეშხუდ ჰიმჟარშალ ი ჩუ ლოქ ზურა-
10 ლა სახიშ ლიხ, მავინობ დესამა ლოქ ხნამჟედა ეშჟეშე, მარა ცხეკისა
ერ ლეხწვენი მარას, ეში ჟი იყალვი ღალ ამსვალდრლ. ხოშა ლგცხეკ
ვორქვე დელარისა ლოქ ხაზნახ ლირდე მგლჩაქრლარს ი თანუში-
რლარსრ, ამკალიბ ვორქვე დელთე ლრზის შდწშდავარლ მაგ ხერნ-
დლახ, მჟეარ მგწგხ მრ ხერიხ ამკალიბ აგითე ლრზიშ. აერუ-სემი
15 მარე ერ ჟმთე ღგრიხ ამკალიბ ლემყალ აგითე, ეჩქა მამ ხაყლტნიხ
ი დეთამ ჟსამა ხეწვენიხ ი დე ნანად ჟს ხეყრენიხ, მარა ეშხეს ღალ
მაყალ მგრჟს ხაშგდნი შდწშედ ლარდაჟი ამზუმ ხოშა ლგცხეკისა ი
ეჟლა მგრჟს ხეყრენი ნანად ი იშგენ ამკალიბარე ლიწვენე—მგლჩაქრ-
ლარეშ, თანუშირლარეშ ი იშგენიშ.

20

251. არტავოზ

ალე გვეფარე მახვეში მგრ ხაბჟახ, ხოშა მეჩი ი ხოშა ლგმხალ
ლაგვეფალისა, ქაჯდ ი აეშმაად ხოშა ლგმხალ ლწადრშ, აერუ ჟრდი
შდიქილარ ლოქ ხოკლჟპალიხ არტავოზალს ხამი ქილარე მაჯრნ ი
ლესგდიდ მეჩი შდიქურ-კაპურ დედბერს ლოქ ხაჯემ ი ქგრელ ლგ-
25 თეა—ხალ ერ გვეფ. აკვედ ლწადრ გვეფშალ ლოქ ხარ არტავოზსრ.
დეცეშ ი გიმე ნესგა მამ ნაეშმავი ი ნალგვეფი ჩუ ჟსმა ლი, ალე ლოქ
მაგ ჩუ ხოხალ არტავოზს ი არტავოზი ამლა ლოქ ხნამშხა ჟახად. აერ-
ხი ზურალს ქა ხესყვედურხ, ერე არტავოზი მაჯრნ ლოქ ლი. აესი-
აეს არტავოზი მგქაფ როკაპსრ ხატჟლიხ არტავოზს. ქგრელ ლგ-
30 თეა, უშგჟორია ი მჟეარ უბედ ი უსოვ მეჩი ზურალ ერ რრი, ერის ხა-
ტჟლიხ, ერე თელდ არტავოზი მაჯრნ ლოქ ლი ეჟ როკაპ ზურალ.
არტავოზ მჟეარ ლემყალ ლი, აესვამ ერე ხჟამახენი, ეჩა საშველ მნდ
რქვი, ნავებდრი რრი ი არტავოზ ესგემ შდიქს ლწამახედ.

აღე ქათლარე მგკდე მერ ხაბეახ, ქათლარ ლახ უს ამჟარეხ, ქა ლაქმონაეი ხატულის, ერე „ოქში ლოქ, მარაშენი ბედიშ“. აღ მარაშენ მაღ დო ლი, აღე მშმ ხოხალხ, აქთუნეხ ლნადრ ამეი, ერე „მარაშენი ბედშნლუ ლოქ აღ ქათლარ“, ქათლარე მგკდე ზიგ მერ ხაბეახ მარაშენ. დაბართე ლახ უსა ღერის ქათლარ ი ნამშა- 5. ვარს ხეიკულხ, ეჩქა ხატულის, ერე მარაშენი ბედიშ აღ ქათლარ ნამშავს ლოქ დემ ცურეხ დაბისა. ქათლარ მუვარ მერხელდ ხაყახ ლემშვანდერნახსა ჩანგ, ჯრდი ლუნთისა ხვაღ ლნმნე ხაწუხხ ი ამშა ბედშე ღალ დემ ირდუნეხ ქათლარს. მენგრე ლაძდა ხოცხახ ქათლა ლიძმენის, ლელვაღ ლიხ შვანარ ი ქათლა ლელულ დემ აბზეხ ი 10. ამლა მს ხან ლეგონ ქათალს შვანე გიმეი. იშვენ ნეპრალს დემ აქ-თუნეხ მარაშენშე, დე ბატარს ი დე მგლცარს, ქათლარსგარ აქ-თუნეხ მარაშენშე.

253. ფაზარ

აღ ბალახ ნათხვიარში კადისა ლოქ არი ი ნათხვიარანქა ლოქ 15 დნს ხოცუხ აღ ბალახ. ფაზარ ბალახ ლოქ ერ მარას ჩუ ხოცუხნდეს, მეღ ჩუ ხოთარნდეს, ეჩქა მაღ ლექრე ლოქ უს ხერი. მნათვა ლეგ-ლირდეს აღ ფაზარგქა ლოქ დნსამა ხაშიდ ი აღე ლოქ შიშდ ხაშიდ. მეღვან ლოქ ბედნიერ ამის ჩუ ითხელნე, მეღ ჩუ ლოქ ხეცხი, მარა ღერთა ნაწეს ლოქ ლი ამეი, ერე აღ ბალახი ლითერ ნთხვიარანქა დნს 20 ხონალდეს. ვაცხად, აღ ბალახ ამსვალდს დნს ხოთრა ი დნე უს ხოწვა რმე. ნათხვიარში კადისა ლოქ ხეხვის მეთხვიარას ი ჩუ ლოქ დნს ხოცუხ იმე დო ითხი აღ ბალახ. მეთხვიარა ხაყლეხ აღ ნახთვიარში კადისა ნახენ ბალახს ფაზარს. მნა დო ლი, მეღ იმკალიბრ დო ლი აღ ბალახ, ეჩა დნსმა ხომკერა. აშ მნათვენ ეაგ ამკნქა ლოქ დნ- 25 სამა ლი.

254. ქახატად

ქესატად ბალახ ლი. კუმაშ იზბი აღ ბალახს; ჩანგ არი დაბარისა ი ლარქლისა, მარა მუვარ ბნსეი ბალახ გვაბეა ლშხარს. აღ ბალახ დემ ლოქ აბზე კუმაშს. აღ ბალახ ერ ლაქმაეი კემს ლეხნეჩდუნდეს, 30

მამ ხოცხახ: ბარაქს ი მაყს ლოქ ხოდნვემე ქემს ალ ბალახი
ლინჩღდე.

ქესატაჲ ბალახი ქორთე ლიჯდე მან ლოქ შიდ, ეჯლა ერე ქა ლოქ
იჯრჲელი ქორ ეჩა სგა ლჯკნდანი ი ბარაქ ლოქ დემგვამ ხევიდი ქორი-
5 სა. ალ ბალახი ქორთე სგა მეჯდანი ჩუ ლოქ დესამა ამყნრე კუმამს ი
მარას, ამგვარ მან ხვაჲ ლოქ ერ ჯულვენს ლეზობრრა. ამლა ლი,
ერე ქესატაჲ ბალახი ქორთე ლიჯდეს მაგ ხერნდნლი ი მამ ხოცხახ ეჩა
ქორს ლირდე ი დე ეჩა ქემი ლინჩღდე. ქესატაჲ ბალახემ ჩუ ლოქ
დესა იბზი კუმამ, ეი ლოქ გარ ხეჯდუნნი ლიბზენ მგქათ ი ქორთჲჲ
10 ამკალიბ ნაჯედ ლოქ ხარ.

255. ულნჲელ

ალე ლაქთუნად იჯმარი, ზიგ მგრეს ლი, მარა მევარ ხოლა ზიგ.
გვამიდ ლახ შეს აქთუნეს, ეჩქა ხატულის, ერე „ულნჲელ“ ლოქ.
მაჲ ლი ალე ი ჲედ იმ ხეჩო მარას, ამშა დანმა ხოხალ, ხოლა მაზიგ
15 ერ ლი, ალე ჩუ ხანმან ი სერ მანმა. კლარ ულნჲელს ხატულის ამის,
კლარნ ლაქთუნად იჯმარის ალეს, იშგენდ დემნარდ.

256. ბნრვა

ბნრვა ჯადისა მუბჲკვე ზიგ მგრ ლი ი ლაქთუნად იჯმარის. ჩუ
ერ ესჯვეშნი ჲერვალე ი ლესისგ ერ ნრი ეჯ მარე, ეჩქა აქთუნეს ამ-
20 ეი, ერე „ბნრვა“ ლოქ. კუმამსნი ხვაჯდინ ხატულის ლაქთუნაეი
„ბნრვა“ ლოქ. ძღჯდ ბგევი ზიგ მგრ ხაბეახ ბნრვა.

257. ღურბელ

ღურბელ ეი უხჩოვა ი უმშედნალა ზიგ ლოქ ლი, ჯიჯვარე მაზიგ
ლოქ ხოხალ, ჩუ ლოქ ქვეერნის ჯიჯვარ. ჲესენა ლოქ ღურბელ ხეზ-
25 გუნი. მაშენე ლაქთუნა ღურბელ ხარს, ჲერვანთე ჩუ იმჯარეის ი
ჲემვენა ლიქთუნე ხაკუხ.

VII. ზენა-ჩვეულებები

258. ლუზგულ ი ნალაზი

ჩუ ლახ ზრ იშგვდი ლიცისა, ეჩა ლითხელი მწვარ გარჯ ლი. ლიცისა ხვაჲ ბეჩარ არიხ ი იმთჲდ ლენ ლახდნეს ლუშგულდს, ლეგ ლე-
მკერი ლი. ხვაჲდინ ლუშგულდ მარწმი ლათხელიდ ეშხუ თოჲ ჟი 5
ხაკუხ. ჟი ხეფწვიხ ლიცე პილს ჲერწეჲა პილხენ ი ხაკიმხ ლეკჲა
მწუხი ლიცს. შვანს ლიმგემი ლას ი ხვაჲდინ ჳორგალისა ხეხრლდახ
ლუშგულდ. ლახ ერ ჲადურდ ლოშმამ იმკერიხ ი ლოშსა ითხელის
ლუშგულდს, ეჩქა ჳედნიხ ი ნელეშტს აძჲენიხ ეჳ ადგილჲი, იმეჩუჲ
ლენ მარე აშუად სგა ლიცთჲასა ი იმეჩუჲ ლენ ედშგულდან. ალ ლგძჲა 10
ნელეშტს სგჳკჲანეხ მწუხი ლიცთჲასა ი ხაკიმხ ნელეშტს, ლიცს ზრ
ოსღჲა. იმეჩუჲ ერ ნელეშტს სგწსტჲირში, ეჩეჩუ ხაბჲახ, ლუშგულდ
ერ არდეს ი ეჩეჩუ იბნეხ ლითხელის ლუშგულიშ. ხაბჲახ, ერე ეშჩუ
ახხეწდეს ლდღარ. ლგისე-ლგჳიჳედ ლდღარა ლიქრავი სურუ ხაძ-
ნელხ. ლუშგულდ ე ეეხხვიხ ი მინე სასფლაგისა ჩჲადშღუხენეხ (|| მი- 15
ნე კჳჲ-პაჲჲ სასფლაგეი ე ხოცგხხ), ეჩქა ეჳი ეჲჲი ხაბჲახ, ერე ხონ
ჩუ მრდ ალშგულდწლას ი დე ჩჲალდაგრწლას.

259. წირხ ი ლაჩაჲ

მაშწნე თგმი ერ ხწრრლ მარას ი ლიშგომ ხეკედრლ ემშა, ეჩქა
ჳიას წირხს ლგმბემინხ სგა ი ეჳი ლგმწხნხ ლაშგომთე. წირხდ ხოღრა 20
ლუშგურ გვეშ დწსამა ლგმარ ი ჲერწჲა ერე წირხი ლიბემს ქა ლეხ-
კვემწრლ ი იშგმინნა იმწალამ, ვარა მწქეწს დარ ლგმარ. მაშწნე თგ-
მიეი ლახ ლეჲბემნახ ჳიას წირხს, ოღო აშ დწმ გვეშლა ლგმწომინხ,
ეჳკალიბ ლუშგურ ხაბჲწნახ ჳიას წირხი ლიბემ ი ეჲჲი ლაშგომთე ლწ-
ზი. ლედგარი მარას ქა ხასარწნნახ წირხი ჳიას მგბემს. 25

წირხგნღო ძღღდ ლგმკედრლინ ლაჩაქი ლულწრქა ლიქრწე

ზურალხენკა. ლედგარი მარე ე ნორლ, ზურალ ე მოშ ეი ლოხჩიშა
ლაჩაქი ჩუ ლიკედს ი ქანტორნა ლულარქა მდგარის, ეჩქა შიშდ ქა
ხაყინროლნახ ეჩა დაგარას ი ზურალა ლაჩაქს ქა ხაპატივნახ ეჩა დაგ-
რას. ლაჩაქს ზურალ ლაქთუნაყი ლემწირხინ უხშგულთე (|| ლერ-
5 თენთე), აერვამს უს ადქათენინა, ეჩქა ი ამშა მაყალ ძღვდ ხარახ ი
აერხის ათხნე მევარ ხაყლუნის ზურალა ქათად ი ლაჩაქი ლერთენთე
ლიწრიხედ. მაშენე ქრუე ზურალაშდ ხაყლუნის ქათად. ქრუე ზუ-
რალს ლოქ ლეგ ნაქათ ხარ ი ხოშა ლემყალ ლოქ ლი ეჩა ნაქათ.
თელდ მაშენე ხაყლუნის ასუმ-ნიბაშლა ქათად. სერთხნ ასუმ-ნიბა-
10 შილს ურიბ ხერი უხშგულდ ლეწრიხე, ეჩგნ ხოდრულ ქათა დესამა
ხაბეახ ი ქუნარ ხოჩდენის მაყალშე ი მაგ ეჩა მოთხალ ლი, ერე ასუმ-
ნიბაშილდ დოსა ადქათენას. იმევამ ქა იშგო, უქთად ხნედის ქა ი ლექ-
თუნად დემ ხოკდებ გვეშს. ლეშგომ გვეშ აედ ლეკვრალ გვეშ უსა-
მა ხაქვარახ, ეჩქა ხახნახ აჯალ ჩოქუმ ლიგნე ი კენქელუმ უხხვარე
15 ლიდეს მენკვად ი აღნე ძღვდ ლელგონი ლიკვრალ ლი. „ამეი ჩო-
ქუმ ლოქ ჭეკვრალ ი მიწად ლოქ მალე!“ ი კენქელუმ ფხულარ ეი
ლენჩეკ უხხვარდ ხორიკხ „ნომ ლოქ მიკდე ლედგარიდ თხუმს ი
მადილ ლოქ ჭერი“. დეაქმარე ერ ჩოქუმ ლიგნეს იშგდე ი ფხუ-
ლარშე ლიკვრალს, აღე ძღვდ ლელგონი გვეშ ხაბეახ ი ჩუ ლეჩომ
20 ხარხ ეჩა ნაშგომ.

200. განცხდებ

განცხდებ ძღვდ უქმ ი განგალ ლადედ ხაბეახ. ეჯ ლადედ ლიცს
ერ აპრისდახ, მუზი ლიცისა ჩუ იგნოლხ შედარშე ი ხედნ მოშ ოხჩი-
შა ლიცი ლიკედს, ეჩი ხებუნან ჟოჩამდ. ლიცს კვდახ აგითე ი ებბურ-
25 დნნახ ამქმას ტეტს, უასყვდახ ტეტხორს ი ჩეაშხენუნდახ. აღ ტეტ-
ხორს იკმარდახ ნაურწყულუმეი მგწყლიანიდ ქორისა. აედ უშდა
ზურალ ხეყენოლხ. აედ მეწვერალ ზურალ, აედ შდუგვე ედშგულდოლ
ხოჩა წყვლმან შედისა ი ეჩა მგწყვლმანიდ ხაბფხორახ აღ ტეტხო-
რისა ლეტფრშე ლიცს ი ეჩანლო სერ აღ შედ წყვლმან ლას. განცხ-
30 დებლადეღ ეშხე მეზგამასა ეი იხვრეღოლ თვით მარე სოფელხენ
მეზგემეი შელდეი: ანკდახ ტაბლარს, არაყს ი ჩიქე ეი ლახმეზრიხან
განცხდებოყერი ანგლოზს ი ეჩანლო ჩვესსგუროლხ მაგ სკარდ. ლეს-
კარ ჩნს ლკვრდ ხელენ ამეჩუ. იმზგარალდახ ი ამზგარდახ ეჩის, ხედნ
ნაქმარუნს აზზგდა მგმზგრი მარწლთე; სოფელ „ამენს“ ხატულდა
35 ი ამეი ფტეყენოლ ლოშგინპილს სოფელ.

VIII. ცხოველები

261. ირმა

შენს ჯვინელდ ირმალ ლაჲდნ ლემარდხ, მარა ათხე დესა არიხ. ჯვინელ ნასყდარისა მადურდ ჩაჲგ არიხ ირმალე მუჲჲვარ. არაკდ ამბვიხ, ერე ჯვინელდ თაბარობ ლოქ ლემარ. ილვარ ხაბეახ ირმი 5 გვარიშ. ციგინისა ჩაჲგ ირმალ ხეჩდახ ლათხვიარჲი. გმირალ ი დნ-ვარ ირმალეივარ ლემთხვიარინხ, ოდო იშგენ ნათხვიარჲლე ეახხე დესა თერა ციგინისა ლათხვიარჲი. ირმალე მუჲჲვარ ხვაჲ აგის ცვარ საყდრალისა, ცხეკარისა ი მეზგვლისა. ხვაჲ ლებორჩხალ მუჲჲვარ ხაგნენა ირემს. 10

ამირან ირმალეივარ ლემთხვიარინ.

262. მღინტროლ

მღინტროლ თელდ ციცივი ცინდავს ხაჯემ. ჩუჲ ცინდაჲლუჲემ-გარ ლი. მღინტროლარ ხამთქვახ უსკვარჲი. უსკვს აღნტეხ ი ამხენ-ქა მგრუნს ესეახნან მღინტროლა ეახხე. ამის დარ ხათილ ი დეთაჲ მავი-15 ნობ ჲმშა ხაჲმედა უსკვარე ლიღნტენქა. დე ტუფს ჲრ ხემქახნალ ამშა ი ლელვს ლაჲდნ მშმ ხაყა. ჩუ ციცივი გვარიშ ლი ი აკვედნ ციცივი აკვედი მაჲრნ ჲრდი ხარ. ფერდნ თელდ ჲგრელ ლატავ ციცივს ხა-ჯემ. ტაფშუ აკვედჲულ ხარ. ოდო კვენს ხაჯემ.

263. კლონ

კლონ თევმ ლოქ დას ხოწვა, მარა აშ ეშჲემნ ხაბეახ, ერე აღ ნადირ ჩუ ჲსა არდეხ. ჲერხის ხაბეახ. ერე კლონ დეშდვე გვარიშ ლჲსეს. კლონდ. ხობგა ი ხოლჲმაჲა დესამა ნადირ ხაბეახ. ლაჲრაჲდ

არი კლონ ნამბგეგომ. მესინ ბგეგი მარასნი ხაყლებ, ერე ალე კლონ
ლოქ ლი, მესინ ხოჩა ბგეგი ჩაქეს ხატულის კლონს, მესინ—ხოჩა ბგეგი
ჯანს. ამ ხაბუახ, ერე კლონ ჩეწარდეს. გიმ ლოქ დემ ხოგიქ კლონს ი
ჩუ ლოქ ძგეებნი ამშა კიშხე ნაგემქი, ამგვარ მან სიატ ბგეგი გიმ
5 ნრი, ეშნი. დემდვე ტოტი ნაგემს ლოქ ხაჯემ კლონი კიშხე ნაგემ. ეშ-
ხუ ალაბდ ხოჯედულ კიშხ ლოქ ხარ კლონს. მერხის ეშმემ დემდვე
მაჯონ ხაბუახ, მარა ჩუ ლოქ დან ხოწვა, ამ ჩუ ლოქ არი ხოშა უდინ-
დნბურ ცხეკარისა. კლონ უდგარვა ლოქ ლი, ივალადელ დნსა ლოქ
იდგარი, დე ლოქ ჩუ წსა იმჩი.

10

264. ვეფხ

ვეფხ ათხე დროჟი დნსა არი შენისა, მარა ჯვინელდ ჩუ ლე-
მარდ. ვეფხ ხოჩა სკინანა ლოქ ლი ი ქვრელ ფერიშ. ყელეს, ერე ჯვინ-
ნელდ, თაბარობქი, გუმგვემეჯ თხერწლშალ ლოქ ლემარდ ვეფხ, მა-
რა ქი ლემცხანან ლოქ აღქარველი მგრანთე.

15 ეშხვინ აღმან მესტილარ ი თანაღი ლახთხანნახ ვეფხ. ჩოთ-
დაგრახ აღ ვეფხ ი ტუფ ჩოთყიდახ ვოთარშა თათარყანიშდ, დაჩქე-
ლნანაშდ. თათარყანს ჯან ლოხვოდა ვეფხი ტუფისა.

არაკდ არი, ერე ვეფხს ლოქ ჩედადარნე ი სვა ლეხსგური ლაგ-
ვენად, ნინე ლიქეთუნე შელდქი ლოქ ხეგნი ეჩა ტუფს თვით ქვრელ.
20 ვოშელდინე ლოქ ათქუთნი ნინს, ეჩშელდ ქვრელ ლოქ ხეგნი.

ლატეხ ლესგდი ტუფ ლოქ ხარ.

ვოთარშა თათარყან გვიანდგარ ადგან. ეჯ დროჟი ლახ ჩუ
ცვარ ვეფხ, მალე ეჩქად წრ ლემარდ, ალე ლნახანაგელ მან ლემარ.

265. ჯინირ

25 ჯინირ ფეკენახუმ ლოქ ლი ი მკლნტრლს ლოქ ხაჯემ, მარა
ხოჯედულ ლი. მკლნტრლშალ ხამთქვა მეგმარქი ლირდე ი უსკვარე
ლიზობ, მავინობ დნსამა ხანამედა ი დეთანა წრ ხეთხელი ლერმილა
ჯინირ ლანს მალ არი.

მუღვარ მადურდ ხვაა არიხ ი ლეკმე ლწრწლს სურუს აფუნჩეხ ი აყემეხ. მუღვარე ნაფუნჩი ლწრწლ ჩი ზაე ლემგეწწლწლი ხწრხ ბერგალშე ი ძღღდ ზარალს ხწვდიხ ლწრწლს ი ლწრწლე პატროწუს. მუღვარე ნაფუნჩი ჟი ლუზუგვწლე სედწიხ ლწრწლისა ი ლაკმაჟი მერჩილ დეშ იმარგ. ლწრე მწვარ მეწწიხ ი მუგვი მრდ ირი, ეჟი ლეკმად მად 5 ხაყა, დეშ იმარგ მერჩილ.

მუღი ტუფს ხვაადინ ჳვინელ დროჟი ლათთუნწრდ ისყდახ ღვაჟარ ხოჩა ლგაჳკვას. მუღი ტოტწლს ხვაადინ აკავანეჟი ხორკინახ ზურალწლ მგლჩად.

267. მანჩა

10

მანჩვარ ხვაა არიხ ი ხვაა ნავარს იწოხ სიმიწდარშე ლგლწშა დაბარისა. მანჩე ხოხრა ტანი ეღღზუმვარ ლი;ღღამბალ კიშხარეჟი ლგგ ი ქურუხე ფერიშ ლი. ალე ხამთჳკვა სიმიწდარს ი ჳა ერ იტაროვიხ, ერჳა მწვარ ხენტეწებხ ი ხვაა სიმიწდს იზბიე ი ხვაა ზარალს ხალკეწიხ დაბრე პატროწუს. მანჩეს ხოჩა ეღღ ჟი ხაწრე ი ხვაინ არმი. 15 ამშა ტუფ თოფი ბიდიწქდ ლი ხოჩა. მანჩეჟი ტუფ მწვარ ბგვი ლი ი ხოჩა გეჳაჟ. მანჩვარხენტა ლეგ ლელჩე ლიხ სიმიწდი დაბარ, ჳეი-თარშწლ ჳევესგწიხ სგა სიმიწდთესა. კოჳრლ ტანიშ ლიხ ი ლეგ ლემჳკერი ლი ი ლეგ ლეთხწლი. მანჩეჟი ფეკეწარს დწრ ხალკეწა ი დწს ხოწწრდა აგითე. ლიჳწფრჟელ ხაზწა, ჩუ ლახ წსა არმიხ, ერჳა. ლარმეჟ- 20 ჟი ხვაადინ ფხულარეჟი ხეჳტი მწრას. წიჩე ეღღდ ხოჳეშ, სჳკარი ი წიშაჟ, ლაულარ. აჳვედ თელდ მეჳევემღწლ ხწრ. ლადეღვეშ ხვრეღისა არი, ლწთშე სიმიწდართე ჳედწი.

მანჩეს არმიხ ეღღარშე. ჟერხი ეღღ ლგგერშავე ლი ეჳკალიბდ, 25 ერე შიშდ არმი მანჩეს.

მანჩეს გაძვერიაჟს ხატწლიხ, ეჳღა ერე მწვარ ჩუმწულდ ხეჳესგეწი ლაჳვეთერდ სიმიწდი დაბართე.

მანჩეჟი წწწღველს საყმაწვილი ჟავარს ხოწჩგდებხ ი ბობშარს ხათრეხ საყმაწვილიანს. საყმაწვილი ჟავარდ მანჩეჟი წწწღველს ხახეჩწწეხ იშგეწ წადირი წწწღველს. 30

ამ გვიხალ ბუძვეგი უახე, ოლო შვანს დესა არიხ ბუძვეგარ. კო-
 კრლ ლუკუნევა მარას ხაყლებ საყდურდ ბუძვეს. ჩუ დან ხოწვა ვო-
 დნშთე მუზნლანქა. მკუმარდ მუზნლას ხოწვას ქალადიდს. ბუძვეგი
 5 ნანღველ თიაქარი უავარ ლოქ ლი. ბუძვეს ლოქ, გვიჯს ერ ხარ, ეჯ-
 კალიბ ბუძვეგარ ლოქ ხარ.

209. წაჰ (|| წაჰაჰ)

წავარ ხეჰ არიხ ლაშხურისა. ამის ხოჩა ტუფ ხარ ი ხოჩამდ
 ივდი, ეშ ადღენე ნამუხონუ წავი ტუფ. ლიცხენეი ერ უი კედნი,
 10 ნაზვარს ხეკმინლხ ი ხეჰას არმალის. ხოშა ნალაღლ წავარ ლიცისა
 არიხ ი ეჩქჰსა დეშ არმი მარე.

წყავ კალმახი გვარიშ მან ლი, მარა ჩვარი ლიცარისა. ალე ლი
 კალხმარე ამახე, არმალი კალხმარს ი იზბი. წყავი ტუფთონ 'ლუგე-
 ნიან თაკვენლო დესამა ლი. ეჰეი მეშხე ლი, ერე ხოჩა მეშხა ლო-
 15 მეღლ ი მეშხა მალღაღლ ხომუხა ლი ი მეღვარ წყჯზემ ი სგელ ფათვარ
 ხარ ამუა ტუფს. ქა ხოშღეგი ჯრდი მეშხე აკვეღ მალღაღლ.

270. თაჰ

თაკე წავს (|| წყავს) ღრთაშდ ხაჯეშ, მარა ალე ვოქრე ფერიშ
 ლი ი აკვეღ ბულთშალ ხარ ვოკერს. ამუშ ლუგენიან ტუფ დემგეაშ
 20 ხარ. წავი ტუფ ერ აშირ მანათ ხეჯრნი, ეჩქას თაკვი ტუფ აშირ ი
 ვოხუშღღელ ხაჯეშ. თაკე იზბი კალხმარსგარ; არი ჩიგარ (|| მეღად)
 ქვერ ლიცარისა.

271. ნიშაჰ უღუგჰ

ნიშაჰ უღუგენ ლიცარისა მერღე ლი მეღად. ნიშაჰ უღუგენ კალ-
 25 ხმარსგარ იზბი ი ლიცხენქა ქა დემ კედნი. ლეღეს ლეზობღ დე წა-
 ვიშს, დე თაკვიშს ი დე ნიშაჰ უღუგეიშს ხაყა.

272. კანჯარ (||კელენჯარ)

კანჯარ ათხე დესა არი, მარა აშ ხობალს ეჩა ჟახე. მწეარ ბეგი ი მეგვე მერ ლემარ. აშ ხეკვეს ჩაეი გვარიშ ლემარელას. კანჯარ ხეკვეს ლესეს მეპერ რაშ, უკერშა ი უფრშა. ალე ციგინისა ხეჩდა. მერხი რაშალ ლოქ გარ ლიხ კანჯარი მაჯონ. ლმარაკდ არი, ერე კანჯარ 5 ლოქ ლი ეჯ ჩაე. ბეგი ჩაეს კანჯარი გვარიშს ხაყლებ.

273. რაშ

ციგინისავარ ხეჩდა ი ამხენქა ხობალს ეჩა ჟახე, ოდო ათხე დროდეი დესა არი რაშ. ჩაეი მაჯონ ლემარ. მერხი ყჯლებ, ერე უსგვა კიშხ ლოქ ხარა რაშს. ჭვინელ გმირალს ხაყენახ. გარგლიხ აჯალ, 10 ერე სემი ლეკიშხნ ლემარ ლოქ რაშ ი ვრშხთე ლეკიშხნ. ლემერმინხ ლოქ ძულენახსა. ყარამანს ლალსგურად ხაყენა აღმასი ლეფათე ი აღმასი ლემუქ უსგვა ლეკიშხ რაშ. ეჩა მომწირ დესამა ლემარ ლეტე.

274. ბარეულ ციცვ

15

გარეულ ციცვარ ხეა მამ არიხ, მარა ეშნ არიხ. აღმარ მავინობს დემგევამ იჩოხ. ნარგილ ციცვარდ ზემშე ხომონ ტანაშ ლიხ ი ხოშა ლემვენსლე. ფერდ ქურუხე ფერიშ ლიხ. აღმარს დარ ხეკმინალ, მარა ლეფშირე მერ ეშნ მან ლიხ. ციცვარ ათვენის კიტვარს.

275. ურშენა

20

მერხიავის ურშენას გუმგვემეკე მანდშიდას ხატულის. აღმარ ხობალ ლეყარალეი ი ხენადინ იქეთერხ წიწლარს.

უმრენან ლიწედ მამ მერ ხალხინს; ჟახემი ლირშენი მამ ხასამხ.

IX. შრომის იარაღები

276. ლალცვემარ

ასყდას ეჩქად ი ათხნჷ ასყის ლალცვემარს ფეჭიშ ი კაკლარე შედღ. სგამენ აღმარ მანაში ფეჭეშ ლგლწ ლიხ. ლალცვემარს: კვიდროლარს, 5 ლალშროლარს, ცხიკოლარს, კარიალს ი კალათროლარს ასყის შდინხნდი კვედლარეშს. კვდეს ხოჩა ღვალიაჲ შდინხნდი კვედლარს, ჩვაბქვანლის ღერუ-სემი ლადელ ლიცისა ი ეჩანლო ხოჩა ლეტკცორე ლიხ კვედლარ ი ქნტკცორეხ, ჩვაწყლიანის, ჩვადთხელეს გეჩარშე ი ამკალიბ ტყიცარშე აშხტანლის ტყიცარე შედმაშედს. აღ შედმაშედურაჲ 10 მეზგე დეშ იმარგ. აღმარს სურუ მეწუხ ხნარს ჩინარ: ქემი შედღ, ვოკი ლაკდად, კაკლორა ლამაჯუნლდ ი შედღ ლმადრ ი ხვაჲ იშგენ სამეწუხ გვეშიშდ, იმვამს ერ მეზგამსა ჟი ლასედ მრ ხნარ ი აღმარულაჲ მეზგე დეშ იზგალ. ტყიცარეშს შიგელარსნ აშხტანლის თაში შედღ ი ჩუ ხორიკს ქორა მუხურისა.

15

277. კალათ

შდინხნდი კვედლარს ჩუ ლუბუქეს ქნტკცორეხ ტყიცარდ ი ეჩხენქა აშხტანლის კალათროლარსნ. ქომს ხოსყის სგა ლადღურს ი ეშ ხაზელწლენეს ჟი უცემად. კალათროლარ ზურწლა ლერსგვენ მეკერ ლიხ. სადილს კალათარშე ხოკდეს ღვაჟარს დაბ-ლარწლთე. აგის ლენწყუნი მერხელს ი კყანტ ლობჲოსნ კალათროლართე იღწსხ ი ეაჟი 20 ხამაჯუნწლენეს ჩრთე. ქომს მეკერჟი ირკინეს ზურალწლ ი ეშ ოსღვას. ჩი მეზგას შიდ ხუღვა კალათ, ეშხუგარ მწდჷჲ, ხვადინ ღერუსემნ. ღერხი კალათარს ლეზობშს აშხტანლის. ბობშარსნ ხუღვას კალათროლარ.

ასყალიბ შდისზნდი კვედლარე ტკიცარე კარიალს ლუნთისა კირ-
ვალხენ ვოკიშ ი ჰემიშ, დედ ნაქერანი ლაქარდელდ. ლუნთისა მგ-
კარდელი ეშხუ მარეგარ თერა. კარის ჟი ლაცემ თეკულოლ ხაბ ი
ეჯნოვეშ იცემხ. ლიქარდელი ლუნთისა მაშენე ულგონ გვეშ ხაბეახ 5
ი ხოშა ლემჯან დერევა ირდი ქორისა, ეჯის ხაბრია ლიქარდელნ ბე-
დიგვეშარ ი ამჟი ულგონდ ჩუნთხლჟევი ღალ საბრალ მგკარდელნოლ.

279. ცხიკოლ

კარიალუნქა ასყალიბ აჯალ ცხიკოლარს, დერს ძღჯდს ი დერს
კოტროლს. ცხიკოლარს ჩინარ იკმარის. აღმარსი შდისზნდი კვედლი 10
ტკიცარეშს აშხტალიხ. ცხიკოლარეშ ი კარიალე ლიშხტალი ლალხომ
მარულს ხოხალხ ი ეჯმარ ატკოროხ შდისზნდი კვედლარს ი ეჯმარუდ
აშხტალიხ ცხიხიკოლნოლარს ი კარიალსი.

279. კვიდროლ

აშხტალიხ აჯალ ცხიკოლნოლზეშ კვიდროლარს. კვიდროლ ცხიკოლ- 15
შალ ლი, მარა სგამენ ლგლწ ხეკვეს ლესეს მანაში ფეჟი ჯიცემ ი ეჩ-
ქაგარ ლი კვიდროლ ი მადე ცხიკოლ. კვიდროლარ კაკლორანშ ი ფეჟი
შედდ ხულვახ. ქა დემ ხომჯდნის კაკლარ ი დე ფეჟ, ეჯლა ერე ლგლწ
ლიხ, ოდო ცხიკოლს ქა ხომჯდნის კაკლარ ი ფეჟი. ლეგვერალთე კა-
კლარს ი ფეჟს კვიდროლარშე იმჯიხ ი ეჯნარ იკმარის. აშ კვიდროლ 20
კაკლარეშ ი ფეჟი ლაზმარდნ ხულვახ.

281. ლალაშ

კვიდროლს ხაჯეშ, მარა ხოხრა ლი ი ჟახად ლალაშროლს ხატულის
ი აღწე კაკლიშ ი ფეჟი ლაზმარ ლი, მარა აღე დერუ ფოხლიან შედ
ლი, ფუთს ხოგვეარი ლაზმამსა. აღ შედარ მეზგას ჩნს ხაწგხ ი ში- 25
დნ ხულვახ მადურდ ჩნს. ჟი ლაცემ ლაბემშულ ლალაშს სგა ხაბ
თხუმიხა.

ასყალის ლაცერქლეი ნალწრშუნ წვარი ჩაჩბარს. ჩაჩბარს ზუ-
 რალწლ ასყალის. ნეცინ თეკულწლარს ხაცმარის ი ხოჩა ბეგი ნას-
 ყეა ჩაჩაბ ხვაახანს გეკნი. მუშგერი ერ ხოკდენწლხ ეჩქადა დრო-
 5 ათხწ დროაჟი დწარ იშგდე ჩაჩაბს ნალწრშუნდ ი დე მუშგერის ერ ხაშ-
 გდე. ნოხარ ი ფარდაგალ ხულეახ ჩწს ი ეჯმარს ხორშის მუშგერალს
 ი მინეშწლწ ალმარს ირშგდახ დაყერქლეი. ჩაჩბარს ლწმარაყწ ხორგ-
 ჟი ხაქვემხ ი ამწარდ იკმარის.

10

ლაკლავი კეურს ასყიხ მიჩა ლუმექოხდ. კეერალს ლუმწრი მეგ-
 მიშს ასყალის. აგითე კგდებ ლელმწრხენ მეწგრა მორალს ი აგის
 ჩუ ბეკვეხ ი ეჩანლო ჟატწბებ კეურდ, ჟი ხოკწრხებ ასალშე მუქ-
 15 ვხარე ლარდას, სგა ხოგნებ მუქვხარს ი მგსყე ლი მახე კეურ.

კეერალე ლისყი ჩწს ჩუ ხწამედა, კელდ ნავსტატწლ წსმა ხწა-
 მედახ.

კეურჟი ერ ხასგურხ ლაკლავეი, ლწლწრ შწსა ხოყდწნახ ი მგკ-
 ლავი ჳანარს სგა ხოხლიწე, ერე კალისა დწსა აშყეს აეწწ. ლწლწ-
 20 რალს აგის ატწბებ მეგმიშს. ლწლწრს ჩწწარ ჟი იმგრგეიხ: ლაბწბად,
 ვორა ლაკედდ ი ჳა ლაშდად, ლგყარხენჩუ მუსი ლალწლწრად ი ხვა
 იშგენ სამწგხ გვეშარეშდ.

X. რელიგიური დღესასწაულები

285. ლიმნარწი

ანღლებუნღო მქემდე ლადელ ხაზნახ ლიმნარწი. ლიმნარწილა-
დელ ყარულს აგნეს სოფლი ვოკერისა ი სგა დნს იხნეს ნაქამ მნრას
სოფელთე. ეი ლეკაბ ხარბ, ერე ეჭ ლადელ სოფელთე ნაქამ მნრე ენ- 5
ხინახ. მინ, სოფლი მეზგელ, სოფლი თხემს სგიმრაშს ხატულის,
ეჩეჩუ იხოხ ლიდბაშის. ქა ლედბაშან ლეაქარ ქნაგეს მრშ ეი ლემზგ-
რი ტაბლარს ი ეი ხამზგრიხ. ტაბლარე ლახლინაეი ეი ილეაგეხ ი
ემ ხეკტრალხ ლერთალს, ერე სოფელს ქნთქადახ ხოლა ლუხე სგიმ-
რაშული ლიცემ ი ეჩანლო ჩუ იზბიხ თაშარ ტაბლარს სგიმრაშული ლი- 10
ცე პილყი. ალ სგიმრაშულს ხეადინ ხოჩმინა ნაეარ სოფლიშდ ი
ეჭლა ოხგადხ ლიმზგრ. ზურალელ მრშ ხემზგრხ გიმე ლერთალს. ამე-
ჩუ, ლადბაშარმოყ, ლგე ძღვდ მელგიმ ბეჩ ი ეჩის ეშხუ აგის
კურუ ხარ ჩუბავ, გიმთე, მეფტე ი ეჩნეთქამსა სგა შგდეს კოტროლ
პიტრლარს მინე ნადბაშს, იმ დო ხემზგრხ გიმჩუქენთე ზურალელ, 15
ამშა ლეაქარს მამა ხომქერახ. ალ ლადლიშდ სოფლი ბობშარ ამ-
რალიხ ყარი დაშნარს, ჩუ ირკინეს გაცხად დამნარშალ ი ალ ლიმ-
ნარწილადელ სგა ხენჩღდის უშხენარ ყარი დაშნარშე ი მგკდნა ლოქ
გაცხად მეცვალაგელა, ეაეი ხოქმარლეს უშხენარ დაშნარს ი ხარხ
ამეი ჩხეიტ დაშნარეშ. ალ ლადელს, ლიმნარწის, ბობშარ მენეარ ხე- 20
ხადლანს, ხალხინხ დაშნარე ლისყალი ი ეჭმარშე ლიცეალ ი ლიყნ-
არაგელ. ყარი დაშნარე ლისყი ი ეჭ ლადელ ალმარშე ლიცეალ ლიმ-
ნარწისგარ ხაზნახ, ოდო მეჩურდს მანდე.

ლიმნარწინლო იგნი პერპოლდაში უქმ. პერპოლდაში უქმ მამ
ხაბეახ ეშაგეშ გვამი უქმდ ი ამშა ალაბლეთ ნახუმსერ მამ ხაზნახ 25
ხოჩა ვანშამი ლიმნარე ი დე ეშხედ ლიხვარაგელალ მეხვებარალს. სა-
დაგ ლადლი ნახუმსერ დემთე იპგარკეს ალ ლეთს. პერპოლდაში უქმ
აეს ჯრდი ლი, აეს მექევეშდ ი ალ უქმისა ფურალ ლელხუნად ხაყახ

ლახვარისა ი სოფლი ზურალელ ლადონ სვა ხონკრის მიწე-მიწე ფუ-
 რალს, ნიშნის, ხრზნანის ლაშგ-ლაყელას, ასეც თაშს ი აზზის სო-
 ფელთე, მიწე აგიოთე. ნაღებსნ ასეც ი ჟაჯვერი ტეფი ბოყენლარშე
 აზზის აგიოთე. პერპრლდაში უქმს დარ იეჰქმი, დე ხოშა ი დე ხონრა.
 5 პერპრლდაშიერ ლიქმალი იბნალი ნარგილ ლარელეში ი მანშარე ლი-
 თაშლი—ნადრსგ ნამქლორ მანშარეში. ნამქლორ ნადრსგ მანშარე
 მაკედ დრსგვრა ერ იბნი, მვეარ ხახადხ, ჟამარეხ კალარს ი ქსსვე-
 ტლის დროაშდ ი მაკელი კვედობეი ბეწუშ ილენეხ ნამქლორ მა-
 ნშარე მაკედს. ლეპერპრლდაშდ ცხეკისა ებარნ ჟი ხეაშლხ ი ქა
 10 იქდენის მაკელი კვედობენ მაიდობს. პერპრლდაშლადელ ჩუ ხაზ-
 ნახ საკურთხალე ლიეჟს საყდარალთე, ეგსენა ერე მახე ლდგარუ
 ხეყნრლხ, აშ მორბდ მაგ დემ აეგსდახ საკურთხალს. საკურთხალდ
 თაშორასგარ აეგსდახ, ეჯლა ერე ამჩიქა ლელე მნდ ითხი, ჳინელ
 ლორ ჟერენას მრ ხეცერი. ებსნ აეგსდახ ლეჯგრიდ ი ლეფნად მა-
 15 ხა ლდგარუშე. ცხეკი ები ლიკედ ხალ ერე ნეპრლარს ხალხინხ,
 ეაჟი ხალხინხ სოფლი ხალხსნ, ნრმ ჳალა, ბობშარსგარ მნდე, ხო-
 შელსნ. ოხღვახ ნებზუშ სპიროელშე ები კაკლარ ი იზბის ძღდ
 უცხე ხილშალ. მუქხეი ებარ ხონძერანდ ხეთხის ცხეკარისა. ებარ
 ცხეკეშ მაგ ნეცინ ლეკკალ ლიხ, ხვაა ხეჩდახ ვორგემაა ებარ. სპი-
 20 როს ები ტირბრჩალშე აშხტლის ი სუმქელე მქქაფ ეჯარ ხულვახ
 ლეზზიშ ი ხილმახილი შედდ მგლდლას. ებეჰქა პერპრლდაშენლო
 იშგენ ბალხორან ხილარნ ჟი ჟეაშლხ: ლეჟ, ჩიჩვლა, ლეცირი ი ბურ-
 ლუ. ლეჟ მვეარ ხასამახ ჩინს—ხოშამ ი ხონრან ი ლეჟ ე ჩუ ხეთხის,
 ეჩქა იშგენ ლეზობი სერდე მამ ხარხ ეშეჟშნ. ლალეათე საფტინშე
 25 მაღურდ ხვაა ლგრის ი კგდებ ლეი ქაფარს. ლალეახენ ერ ანღრის
 გვამი ლექაფ სოფლი ხალხ, ქა ერ ხეწდენი სგავა მარე, ხეხლი,
 ერე მაა ამბავ ლოქ რი ალე. ლეჟს ლიშერი ლოქ მან ხონალ ი ხონა
 ლოქ ხარ მარას ამშა ლიზობ. ამეჟი ამქალიბ არაკს ამბეიხ: ჟერუ
 ლახვბა ლოქ ემჩედხ ლათხვიართე, ეშხუ ლოქ ჩეემსედ იმეჟდენ
 30 შდაშედ ი ჩუ ლოქ ათგედნენა, ლაჟეაჟი ვიჯ ლოქ ათგეჟა მქკარ
 კარკთე ი ეშ ამჩიქა მიჩა მუხებენ ლოქ ემქედ ი ქა ლოქ ხაწდა,
 ერე მუჟეა მიჩა მუხებას ვიჯ ერ ათგეჟა კარკთე, მარა ამნარ ქა მამ
 ხრქვა, დრსა ლოქ ახყალენენ ი ხრმნა ხვაა ლეჟ, ლეჟს ჩოთქკორა
 ვიჯ ჳადისა ი ოხბინსენა ლიტხუნე ი ქა ლოქ ოხშინდა ლატხუნაჟი
 35 ლეკკორ ვიჯ ი ამეი ლოქ ოხსწლეა ი ოთქადა დაგრა მუხებენიშდ.
 ამეი შემგარგიშ ხაბეახ შვანარს ლეჟ ი, მაა საკერელ ლი, ერე მიად
 ხეთხელის ალეს ლეჟად ი ლეზობდ, სერთხნ მაკელი მეშთხან ი

ლეზობი კვედობეი. ბურღუსი ხეას იმჯიხი ი იზბიხი ი ლეცირისი.
ნომ ჯალა, ცინყა, ინლა, უღე ი მცნცხარ ერ იმჯალის, ეჯმარსი ხე-
ას ჯგდეს აგითე. ცინყა ქაქს ი უღეი ქაქსი ვრბაშინ ასყიხ ლეზობშ
მეზგელ. ბალხორან ლიზობ ერქადა დროაჟი ხოფშირამინ ხახლენახ, ეჯ-
ლა ერე მადლობნ ხოფშირამინ ლემარ, მარა ათხუნ დროაჟი ეშ ხილდ- 5
გარ იმჯახეხ ი ინჯარი მკქდენიდ მამა ეშაჟეში, ეჯლა ერე შუეკვიმ ი
ბოგი ბედში ათხუნ დროაჟი მადლობდ მამ ხაყლუნის. ლეზობდ ლეჯ-
მარი ბალხორან ეახუნ მადჟერე დომე ქვეყანასა ხოხალდეს ი ხოთ-
არანდეს ეახუნ, მადჟუმეჟა შენარს. ბალხორანქა ხეა მანკეჟარაას
აფრეს ლუნთისან ლენყუნიდ. მანკეჟარა მჟეჟარ უშერიასოჟ ლი. ტე- 10
ლენფის ი ქალაქოდამინ ხეას იხერის პერპრლდაში უქმისა, ჟასდგვის,
ქანფრეს ი ჩეაშხენის ლუნთისან ლენყუნიდ. ხალ ერე პერპრლდაში
უქმს დომ აზარეს ი დომ ხოკეიბხ, ეჩა ნახუმსერ ქრისდში უქმსი
დემ იმგლდანის ლეეკმად ი მაგ იზბი ერქა ვოხდრისრლას. უქმ ხარხ,
გაცხად ლეეკმად ჟერუ ნაგზი ლიმრიე უქმ ი ლინჩანლ. ლიმრიე უქმ 15
ლინჩანლშალ ხაბეახ, ვოხდრისის დარ ხეფდალ ეჯ უქმისა, მარა მგ-
ქაფ ლიმრიე ლიეკდ მჟეჟარ ხალხინხ. კალარისა ლიმრიე ძინარს, მჟ-
ჟარ დრსგ, შშვეხ ლემსგარს, ჟასყიხ კალაქონარს ი ქა იღბაშ თაშარ
პიტარს ი ლელმარდ ლემშგრი ტაბლარს ი ძინარს დრსგ ჟი ხახლი-
ნეს ტაბლარს ი ერანლო იზბიხი თაშარ დიარალს ი ჟი ხეზნლის გუ- 20
ლიანრლდ. ლიმრიელადედ საყურთობნ ჩუ ხეზნანხ, მარა ხოშა ნა-
ლალდ მახა ლდგარჟ ლიჯგრი-ლიფანე ი მდღე ჟვინელიშ. ლიმრიეს
ძღედ განგალდ იექმეს ანლღებშალ ი პერპრლდაშშალ. ლელმარდ
მეთხვიარან ითაშალჟელხ, ერე ნათხვიარენლ ი კვიცრენლ მოშსა ლოხ-
ეჯრახ ლერთალდ ი ლიმრიეს ეჯმარე ლელვარშე ადხნდახ მინე ქორ- 25
შალარ. ამჩიქა მჟეჟარ ლუგეჟარ ლი ნადირალ მაგ ი მჟეჟარ გუეშ ხეთ-
ხენლის შიშველარისან ლათხვიარალისა ნათხვიარენლს ი კვიცრენლს ი
ვრბაშს ხოლყეჯრეს ლერთალ ი ჩეაგერგილეს ქორა მარას ლუგეჟარ
ლეღეშე. ამჩიქა ნათხვიარეში ნაჯაბ ხარშე ჟარქს აეფხე, ეჟი ლუგ-
ეჟარ ლელვ ხაზნა. ეში მუეღვრა პილთე მერ ხოშა გუმარა ხარხ ლე- 30
ღეიშ, ლუფხვისა — ეჟი მდღე. ლიმრიენლო ჟერხიავის ჟი იზნი
ლითაშლი ი ლაქლაედ იმარალხ. ლიმრიენლო თანდარე ლინკვილენ
ლემაჟალ ლი ი ჟი ლადენ მჟეჟარ იმცხანი ბართჟე. არაქდ ყვლეხ ამჟი
„ლიმრიე ლადედ ყორა ლაგაგვიეი ლოქ ისგერი მკციხი“ ი აღ არაჟ
გაცხადდ ტკიც ლი. ლელმარდ ლითაჟელნ ხეაჟავის ქა ლეგათეე ლი 35
ი ლინქლი ჟი ლეზნე ხარხ. ლახვარხენ ჟანარეშ ი ფურალე ჟოგარ
ჩუ ლეჯენდ ლიხ სოფლართე ი სიმინდარშე ლელაშა დაბრე ლილჩე

ყი ლეზბნე ლი. ჩანგ კვირეხ კარვალისა მგლჩანლ ლემსგარ ი ლირვალ-
 ნუნ ისმი ჩხენ ლიქქანალ დემდვარე ლაყულვად ი გაშქფარე ლიშკა-
 ფუნე. დემდვარ ეჯიმაგ არიხ, ერე მეს-მეს მგლჩანლას მითვარეშე
 ხარხ ლექმინალ, ერე ქანდრეკლახ სიმიინდარხენქა. დემდვარხენ ლალ
 5 ლეგ ლელჩე ხარხ სიმიინდარ, ხვაჲ სიმიინდს ადნეშეს, ლნარაყდ არი
 „ნადემდვ სიმიინდ“. დემდვარხენ ულჩად ყორაჲ დაბარსნ მნ ხაყახ
 ლეცვარად, ოდო ჯრდჲ დაბარს ცხაჲ მამა, „ვორგულდ ლოქ ესკიდ სი-
 მიინდართქმასა სგა ლუმთქვე დემდვ“, შიარლგბრანლას ცურეხ სიმიინ-
 დი პატრონს. ხვაჲდინ ლეთოფ სიმიინდარე მგლჩანლა ჩუ ხოდრაჯიხ
 10 სიმიინდთე მეკედ დემდვს ი ჩუჲ ხვანდინ ადგარიხ, მარა ამეი ხაზნახ
 ლჩქვს, ერე დემდვ ლოქ მაქუნიაჲ ლი ი ყი იბეენი ლიდრაჯიხ ი
 დემ ლალ იდრენიხ ლედგარიდ. ამ შვიანზემ დემდვ ი თხერე ხეკვეს
 დრმსგე ქვეყანამსა არდეს, ეშ ბუთათქეს ჩანგ სიმიინდარისა ი ქამ
 მესდა კუმამს ცხაჲ უგავლად დემ ცურეხ. დემდვარგარ მანდჲ, თხე-
 15 რქლნ ლეთშე ქამ მესდა ყელს, ლუნთისა სერთხი, შიშდ ქანესხ ი
 ჩვავლგერეხ, ქორთე ლექბიდე ლიხ ყელარნ, ოდო ქამ მესდე მერმა
 ლადედ დესა ჯეხვი. თოფურ ლელეთად ლნზი-ლიჩედ მევარ ლემყალ
 ლი ი ამლა ლი, ერე მუმვან მარე თოფი გუნლა ქუნს პკრე. ამშა მგ-
 წეხ ერ ხარ ბნკი შელდეი, ეჩა ტარ ლი ამეი წარდ ხოჩა თოფი ლილ-
 20 ატ. თხერქმიშ ი დემდვე ნანდეველს მევარ მუმიაჲდ ხეთხელიხ,
 ყავნაყუნდ იკმარიხ, ხოშა ნალად ბობშარს ხათრეხ ნანდეველს
 კადრე მაზიგი ყავარდ. დემდვე ლელე ქარალშე ლეგმერდას ლოქ ახ-
 ჩოვი. თხერქლე ტუფვარს ათხად აშანგელოდ ხაზელანენახ ი ხვაჲ
 კეთილს ახვრჲელდახ. შამფგრეი ხულვანდახ ლენცრლე თხერქმი
 25 ტუფ ი ბარქს ლედას ამესდახ სოფლართე ი მეზგელე ყორალეი ყვ-
 ლახ აშანგელრ ლიბრიანლს. ათხეხი დარ ყვლე აშანგელოს ი დე თხე-
 რქმი ტუფს ნემთე ამესხ აშანგელოდ. დემდვე ტუფვარს კეშარდ იქ-
 ვემს ი მერხი ლაყვრქლეი ირშიხ, ზისყარ ლოქ დემ ხერდენიხ დემდ-
 ვე ტუფს. გეკაჲდ თხერქმი კეშნ ეზარ ლი, მარა თხერას ხოშა ძვირდ
 30 რ არდგარიხ, ხაფანგისა ლახ ესა ლეხერმი თხერე, ოდო ამ ლედგა-
 რიდ ლეგ ლედრენი ხარხ. ხოშა ყეფრობეი, ლუნთისა, თხერქლ ფი-
 შირ ინზორიხ ემხუდ ი სოფლი ნაფდიას კვირიას ყვლეხ, ყელარ ეშ
 წქტორხ მაყალშე თხერქლე კვირიან ლქქვსეი.

286. უსხვობა

35 ლომგმე თანაფუნდონა მესმა მიშლადელს ხატულის უსხვობს.
 უსხვობი თამთა გრვარ ლადედ ხნდახ. უსხვობლადედ ძღვდ სკარობ
 270

ბუნანს, სოფელ ეი იხვრელოლ ეშხუ მეზგანას აედ საყდრი სუფი-
სა, კვდას ტაბლარს ი ლიშზერს იჩმედას, ეი იღელადას ი ალ ლა-
დელ, ძინარს, უსხვამს აძმენდას. უსხვამს ლიღუნეი ხოლგენდას
ი ლესეფელად ფუშვდას უსხვად. ნორლ უსხვამს ლეკნჭრი ი ულტ-
ვად ცურას სემი-ვრშთხე ზამ ი სოფლი ფურალე მავრანდ ალე ლას. 5
არგებს აერუ-სემი ხაყუნან სოფელს უსხვამს, ლესეფელა უსხვამს მაგ
ხონანდა ი მუვარ ლუშენე ლას უსხვამს, ეჩა ლისტგრალი თელდ
სოფელს ანავა, ჩიმი კუმშცახან იზელლდა ი იმთუხე ხეკვად, ეჩხან
ღჭრდა. ეი ერ იცხმელ ი ლამეჩთე ყერდა, ეჩქა ეი ლეზორ სოფელ
უსხვობლადელ ჩვამენდა ი მერმას, მახას, ეი ხოლგენდას ი ქა ფუშ- 10
ვდას ლესეფელა უსხვამდ, უსხვობლადელ ლეძმენიდ. ზარვლარ
ჩვამენდას, ეჩაბედს ლელვარს ი უსხვობლადელ ლეზნორა სო-
ფელს სკარობეი ქა ხორავადას ჩნს ეჭ ლადელ ლეძმა უსხვამს ლელ-
ვარს მიჩა-მიჩა ულუფს სოფლი მეზგელე შელდეი.

სკარობთე მეზი, უსხვობლადელ ნორლ ალენ თამფიერალეი, 15
მაგ ითაშლდა, ერე ხოჩა ლესკარ ხარჯ ოთაშან ლასკართე, ითაშლდას,
ერე თვეთენე შვეთარ ი თაშარალ ხალენანს, ერე იშგნა დიარალემდ
ხოთივენა ლემარქლას მიჩა ნასკარუნ ი ლელვარ ლნადრ მერმე-
მერმე ლაძმელემ ხალენანს ი მასარდ ტაბაგეი, ეჭლა ერე ლასკარეი
თელდ სოფლი ხალს ხოსგდი უშხვარე ტაბგარს ი ეჩეეი ლესყა ნას- 20
კარუნ ხარჯს ი ხვამ ე ნორლ, ხეეხბლ მიჩა პატრონს ი მორჩილ ი
მნდხვამ ლესკარელ შგურ ხებენს ალემამ მოსკარცახან. ლასკართე
ღვაყარცახან ბობშარ ი ზურალელ ლნადრ ღჭრდას ი ილხნას ჩიმი-
ცახან. ბობშარ წვრნი ლეგრალს ხაშაშლენას სკარობეი ი ხედრში
ლეგრე ხობგა ნორლ ი ხოჩა შიყამ, ეჭი ხვამ ლეგრას იხვრელა. 25
უსხვობლადელ ლეძმა უსხვამს გვერას ქა ვოდდას არაყლა ი არაყს,
გვერემი ნათასს, უშხუდ ლეითრას მულზონა ი მესეფელა მაგ. უსხ-
ვამს მაგ ხეფრებლდა ი ჩნს თე ხონდა. ერე დრსამა ხოლა ხაყრუნ-
ლუნთისა ლნადრ, იმთუხე დო ადინა ი იმუხე დო ნორდრლ, ჩნს ლენნი
ხნდა, ეშხემიშვარ ღეშა ლას ნახუმსერ ი მაგ ალ უსხვამს მუგვანკ- 30
რები ლას. ეჩქადა დროეეი ფიშირ ხაყუნას უსხვამდ ლეფრშვდ მავ-
რანდალ, აერხი სოფელისა ვრშთხე-ვოხუმდ უსხვამს ჩუ ხაყუნას.
უსხვობეი ლეძმა უსხვამს ლელვარს ლნარაყ ცხვადვარისა აჭბდას,
აედ ხოშა სპილენეი კარდალელისა. კარდალაე ათხუხე ჩუ ხრგხ კალს,
ლაგვირკაჩუქვენ, ი ეჭხუმ ჩუ ლი. ერე აერუ-სემი ლეძმე კანი ლელ- 35
ვარ სგა ხასყდას. ალ კარდლარს ი ლნარაყ ცხვადვარს გორ ქალაქს
იყდნლდას ი ეჩხენ კვდას. ლნარაყ ცხვადვარ ი კარდლარ ძღელ

ლუგენიან ხარხ. ლმარაყ ცხვადი პატრონს ნამშავე ძვირდგარ ჟსა ხარ ქალწუარაყი, ჩიგარ უშდინხად ახაზი ნამარაყულ არაყ ეჯარხენ, ჟერვაჲ ერე ცხვადს იდმანი ლმარაყდ. ლადმანდ ლჯმა ლმარაყ ცხვადს მუცხვდი ჩიგარ სგა ხონჯარი ცხვადი მჯუნანიდ, „დრსა 5 ლოქ ედშიხენდეს“, ამჟი ხოკეიბხ ცხვადს ი აშ ლუგენიანდ იყდნიხ. ცხვადი პატრონს მაგ ხენტჟელ, ერე „ხვითო ლოქ ხულვა; ჩიგარ ლოქ უშდინხად არაყ ახაზი ნაცხდურ ი ლახემარალ გვეშ ლოქ მწლი ცხვადი ლიდენე“. ნაცხდურდ იკდებ მჯარაყალა ცხვადი შელდჟი თვით ჩარეჟაჲ არაყს. ხილმახილი ლმარაყდ ცხვადი ლიდმანი 10 მჟვარ ხამჟირხ, ხილი ლმარაყდ ლეგ ლეთხელი ლი ცხვად. ნანკერის ხელწი ხილმახილი ვორაშ ი ამლა ხამჟირხ ხილი ლმარაყდ ცხვადი ლიდმანი. ჩინ მამუნამდ ცხვადს ხოშვერი განჟვი ლმარაყი ი განჟვი ლმარაყდ ძვირდგარ ჟრ ადმანალი ცხვადვარს, მჟვარ მორდებ ე მწ ხერი ცხვადი პატრონს განჟვი მჯარაყეშ. ნაცხდურსჩი ხოშილს 15 იკდებ ცხვადი პატრონთე განჟვი მჯარაყალა. განჟვი არაყ მჟვარ ხასამხ, სერთხე ჟა ნარავ განჟვი არაყ. ჟარალს ლოქ ხარ ხოჩა განჟვი არაყ ი ჟა ნასიჟ მჟვარ ხასამხ.

უსხვობლადელ, სჟარობჟი, ჟრისდჟ ადგა ლიბრიანლს ყკლეს. ალ ლიბრიანლს ჟერუ გუნდ იბრიალხ, დიდება თარიძელას ი ლილესჩი 20 იბრიანლხ. უსხვობა ლიკედ თანაფშალ ხახადღახ, ეჯლა ერე უსხვამ ლელეს ახლელდახ. ჟრისდჟ ადგომს ხოჩა ლადლი ლჩქენსი მჟჟაფ ხომჯრდახ უშხვარ, ეშხუ ერ ხეჟენა სგა მეხვმას „ჟრისდჟ ადგა“ ლოქ, ერჟა მერმე ოსცადნა ერე „ადგა ჟიშმარიტად“ ლოქ ი ალჟ ლას სგა ლიხვჟე სალამ ვოდ ანლლებუნ ი ანლლებუნლო დემ ყკლახ 25 „ჟრისდჟ ადგას“ ვოდ მერმა ზამა თანაფუნუნ. ჟერხის აგითე მუშგერიდ ნთთიარ ი მკნდალა უსხვობლადელჩი ხოკდენროლხ. უსხვამ ლილტვი მწ შიდლა. უსხვამს ნადირდჩი მამ ხაყლუნდა, ეჯლა ერე ხოჩა ბურჯამ ლას. აშ ლაბურჯელისა ამგვარ მამ ხოჩა კან ლეხბურჯროლ, ეში უსხვამ ხასრა. აშ უსხვამ ერ მერმე უსხვამს ლეხთხანროლ, შიშდ ლიბურ- 30 ჟელს იხნახ ი ლასეირდ ხვამ მკსგდი ხალხ ხეჟენდროლხ. ლალგენულ ჟორისა ათხჟე ფიშირს ხორიხ, მარა ჟა ლჯფეშედ ლესეფელად უსხვმარ ათხჟე დროჟეი დწს ხორიხ ი დჟ მენგრე უსხვამ ჟსა იძჟენი უსხვობლადელ. ათხჟე ეჯ ლადელ ლუნვარს აძჟენლიხ უსხვამ მჟჟაფ. ლუნ, ლოშგმე თამჟა ლედჟენი, ჟეიშობლადელ ჩაბანელი ნაზორ კა- 35 კლარლა ხაყახ ლჯყიდ ი ეჯის აძჟენიხ მულზონა ჟეიშობლადელ. წირს ხაჩმანდენახ ბაჟს ი ნამწირველ ბაჟს ი მიჩა დეკონს ი საროსტას ალ ლუნი გულჩონჩხს ხოტყბდახ წვადლ მულზონა ი ხამნახ. მინ

უაზბდახ ლუნი ლედეს ი ლიმზგრალე ქა ლეგანთან ჩუ ისგვროლხ მრმ ი იზბედხ ი ითრახ ნამზურუნდ ნაციდ ლეზობ-ლეორას ი ლუნი ლედეს. დრობდ მესგვრა მულზონას მოსკარახენ ხვაე ნაქმარუნვალ ხოცდენროლხ, თვით ქიქ არაყ, ეშხუ თაშარ დიარი ნაქვიცი ი ეშხუ ნახ-ვიტ ლედვ. ლიზნალს ნამსედვარს ი ნამზურუნდ ნაციდ ტაბლარს ჩუ 5
ნთახ მულზონა ი აგიართე აგესდახ ი ქორს მეხეს ი გეზალს ახნდახ მინე ნაციდ კეთილმე.

ექადა დროაჟი უსხვობ ძღვდ განგალ ლადელ ლას, თამფა გრ-ვარ, ი უსხვობსრ თანაფდ ხოშამ ხეხადანლდახ.

უსხვობუნლო ანლლებლადელ ხნდახ განგალ უქმ ი დაბარისა 10
ჩმაგ ლიდბაშ ხაგდნახ. ჟეჯლორა ანლლებლადელ ხოჩამდ ცივლეხ ი აგიხენ აგესდახ თაშარ პიტრემაქ კიცს ი თაშს. ასყუდახ დაბისა, პილთე ნალალდ, კალაკონს ი ქა იდბაშდახ თაშარ პიტრლარს ი ჟი ხამზგრდახ ჟეჯლორა მუშეინა ი მუეზერა ლერთალს ი ჩუ იზბედახ დაბისა თაშარ პიტრლარს. ანლლებლადელ, დოსგ ძინარს, ეშხუ ქო- 15
რა მარე აღინა ცხეკთე ი უახქვიცა მუეარ კვლთხი ნეცინ ჟაქვერი ხვატს ი აგითე კვდა, ჟი ხაქდახ კირავს მედ კარპანს სგობინეჟი კალისა ი ალ ჟაქვერი ხვატ ხნდახ ლაყვილდ კალისა ლეგა კვეცნამ ი მედ ქერი ხვაეაშ ლაბნაჟი ი მერმა ზაანუნ ამჟი ხულენდახ კარპანდ ლეკრდ ალ ჟაქვერი ხვატ ლაყვილდ. ხვაეი ვოკერს ერ ესდუნსახ ლაყვილდ, 20
ეჩხენჩუ ვოკ იხვრეელი ი ლაყვილამხენ კვეცნამ მედ ქერი ლეზბე ხვაე არი. ალ ლაყვილ ჩიგარ ხეკვეს ანლლებლადელ ოხკრდუნხ ცხე-კხენ, ხნლმომ ჳრდი ხვატ ოროლ, ეჟი ხოცხანდახ. ანლლებლადელ, დოსგ ძინარს, ჟეჯლორავე მუცვალე დაბისა ჩმაგ ხაცყგრახ ფიჩუნ-დნლარს, იმნარ ხაცყგრახ, ამშა მამ ხომკერახ ი მერხიავის სოფლარე 25
დაბარისა ათხეა ხაცყგრეხ ლეზბალ ფიჩუნდვარს. ამშა მოშდაბ ლე-ჟარ ლიხ. ფიჩუნდვარდჷ ჟაქვერი მეგმი ნეცინ არშხლარ ოხვახ ი ეჯმარს ხაცყგრეხ კალარისა ი დაბარისა. ლეკმინდ დაბარისა დემამ ხაცყგრეხ ფიჩუნდვარს. ლეწმანმელობ ი სკარობ ანლლებლადელ მამ ხეზნანხ ი დე ათხე ხაზნახ. ფიჩუნდვარს, ჟაქვერი ლეზბალ კვედლა- 30
რემს, მურგვალდ აგრუნალიხ ი ეჟი ხაცყგრალიხ დაბარისა. ნესგა დაბისა ცაყ ხოციყხ ჩმაგ ლელაშალე დაბარისა მებრა მეგმიშ ბორჩ-ხალაჟ ი ეჩეჟი თვეთენე მუქოხნლარს ხადუნდახ. ყაც მებრა მეგმიშ კვლთხინარა ლი ი ჟიქან ხაშ თვეთენე მუქოხნლ ხოლა თემიშ ი აყბა მქაბუნად, ერე დაბისა მაკედ დოს ლახშორდეს ი დოსა ხოშურის ჟი 35
მეკდა ნამშავს ხოლა თედ ი აყბად ქა მეწედ გვეფ ი ვორღავიან მან-რელემ. ცაყს ლიკნრშ ი ლილაშრ ლეგანთან შიშდ ხაცყეხ ი ვოდ

მაკედონი ლიკდნლდ ამ ხაციყ დაბისა ჩუ ლეფრე ცაყ. ანლლებს
ე ჩეჯლორან დაბარ ხოჩამდ ცივლებ, ეჩქა ხოშა ლჯამედად არიხ,
ერე ხოჩა მაკედობ ლოქ ეხფასი ეჯ ზაისა. ფიჩუნდნლარე ცხეკენ
მკედე ი მუერუნალი ი ჩუ მკცყკრე დაბარისა ი კალისა ქორა ხოშელ,
5 ღვაქარ, ლიხ. ამხანე ზურალელ მამ ხეჩდახ, დე ლაყვილი ლაქდათე
ანლლებლადედ. ზურალელე გვეშ ლი დაბართე ლნზი, კიციშ ი თაში
ლიფეს ი ლიდბაშ ტაბლელარეშ ნამზურუნდ დაბისა მაკედი ბედეი
ი თაშარ პიტნლარეშ. ამ არგებს მკნკრიდ ქორხენ ღვაქმარნჲ ოთგნ-
კერდეს ი ეჯი ლეაზობნე თაშარ პიტნლარს დაბისა ნანაყს. მექარ ჯრ-
10 დან დაბართე ღკრის ანლლებლადედ ლადბაშდ. ტაბლელარ, ფუს-
ნა ლემზერ კალაკონეი ნანაყ, მექარ კოტრლელარ ლიხ ი ფიშირღეთს
იზბიხ დაბისა. ფუსნა ლემზერს ზურალ დეშ იზბი, მან ხოშიდ.

287. ხატარე ლისგვეჩინალი

ლოშგმე თამფიერალქან საფტინს, მიშლადედ ი დოშიდიშ ხაზნახ
15 ხატარე ლისგვეჩინალი ეშხუ საყდარხენ მერმა, ხოშა ჯვინელ, საყდარ-
თე. ხატარს ასგვეჩინეს მულზონა, ეშხუ ზაჲ ერ აერუ-სემი გვარ ორის
მულზონა, მერმა ზაჲ—მერმე აერუ-სემი გვარი მარელ ი ამეი ლაცნ-
ლენუშ—ეშხუ ზაჲ ეშხუ პარტიაჲ ლი მულზონა ი მერმე ზაჲ—მერმე
პარტიაჲ. მულზონა ეი იზვრის სოფელისა ჩი მეზგახენქა ჩაბანელს.
20 ჩაბანელს ხაყლეს ბეგარდ ლევედი კვეცნა კაკლარს. ამშა ნავვოდი
დანს ხანამედა. ალე ხატი ბეგარ ლას. ჩაბანელ ეშხუ ფოხალდ ხოშნლ
ლაზმა ლას. ალ ჩაბანელდ ნაზორ კაკლარშე იყდის ხატი ლასგვეჩინა-
ეინა ხარჩიანქ ლემზერი ლუნს ი არაყდნ აჲარაყის ჩაბანელი კაკლარს
ი ხატრე მუსგვეჩინე მულზონა ითრეს, ალ ჩაბანელს ჩი ზაჲ იზრუდხ
25 აეს ეშხუ პარტიაჲ მულზონა ი აეს მერმე პარტიაჲ ი ჩი ზაჲ ხაყახ
ლაძჲ, ნამზურუნ ლუნ, ი შიდ ხულუნან ფიშირ დორაჲ არაყ—ქა ლჯჲ-
რაყე ჩაბანელი კაკლარ. სოფლარხენ ნაკედ მკმზერალა კკდახ ნამ-
ზურუნ ტაბლარს ი არაყს. აერხი მულზონას ხევედოლხ ნამზურუნდ
ნაკედხენქა ი ალეს ჩუ ითრახ მულზონა. შომანჲ ერ ქა იგანთვოლ ხატ-
30 რე ლისგვეჩინალია გვეშარ, აგითე ლეაგსდნ ხვაჲ ხეხროლის ლეტაშ
ტაბლარ ი ხვაჲდინ ლელდნ, ნამზურუნდ ნაკიდ, გიცრიშ.

ლანშისა ლოშგმე თამფა საფტინს ჩუქულს ხაზნახ სკარობ. ხვაჲ
ლჯჲჲ ნთი-მკნთი ხენზორის ი ძღედ სკარ იჩმინი ჩუქული საყდარი
სუფისა. ალ ლადელს ი ალ განგალ ღკნს ჩუქულარ ლილამოშმას

ხატულის. აღმარე საყდართან ყრრ ქვეყანაეი ლოქ მნდ არი. ხვაჲ არაკს ნმბვიხ ალ ყრრი ბედეი. ჩუ ზექიმ ლი, მარა ეკჳალიბ ბგგი მეგემი, ერე ათხჳ დროჲეი ამჳალიბ მეგემ დჳსა ლოქ ითხი ი ლგხ-ტაჳჳჲ ეჲეი ლი, ერე თელდ ჩნს ანაქჳე. ეშხუ ამჳალიბ ყრრ ჟაქუნ-დერი ჳგგრანეი საყდარს ხარჳენა, მარა მანკეი ერ რუსობ ანჳად, ერჳა 5
ლენერალ ლეეჳოგს ოთჲა ლადანა პირობეი ი ეჩის ინგლისთე ოთ-ვოდა ი ათხე რუსჳთი მუზეუმ ხგნსგა მიღჲონს ლოქ ხაქრაჲი, მარა დჳმ ლოქ ვოდის ი დჳმ ლოქ გვატხეს ჳა ამჳალიბ ლნარაკ ყრრს.

ლოშგმე თამჳა ღოშდილაღელ ხაზნახ ქეიშობ სასჳარს. ხვაჲ მუშგვრალ ზოგდენი ჩნს მეგსნჳმ მეზგას. სასჳში მულზონა ასგეჳინეს 10
თარიდელი ხატს ქეიში საყდართე. ქეიშ ლგგ ცხეიკისა ხოშა კოჳი კვი-ნნფხეი სპონტირ საყდარ ჲადურდ ჳვინელ დროჲაშ. ყღლეს არაკდ, ერე ალ საყდარ ლოქ ოთგა ქორონოს ვონჲანშა ი ეჩაშდ ში ლოქ ოთქვეტახ, ერე ამთან საყდარ დრმე ოთგან მჳრმა აგის. ალ არაკ ვრ-ბა აგის ისმი. იმეჩ ერე ჩუქულს ხაყახ მულზონა ი იზერის სოფელისა 15
ჩაბანელს, ეჲეი ხაყახ სასჳარსჩ, ეშხუ ზაჲ ეშხუ წყება ლანხუბგარ-რალ ი მჳრმა ზაჲ მჳრმე წყება ლანხუბგარალ. ქეიშთე მჳზნლა ლეს-კარ კეთილსჩ აჲესხ. მულზონა ხატს სასჳშხენ ასგეჳინეს დიდებ-დიდებ თარიდელას ლიდრალი ლნქენსუშ, ვოდ საყდარისა დო ესსგოჳნის ქეი-შიშ. ამხნე სოფლი ზურალჳლ კედნის ი საყდარლოშგინ ლიდბაშს 20
იჩოს ი ჟი ხამზგრის თარიდელს თაშნარ პიტნლარს. მულზონა ლიმ-ზგრალის იბნეს კვირიან ლტქჳან ი ჟი ლულელაჲან. ბნარახალშე ხო-ლა მავინარე ლიქთუნეს ამეჩჳჲ ამეი იჩოს ი ეჩანლო ჩუ ისგვრის ლასკარდ მგმზგრდ მეჳედ სოფლი ხალს მინე ლგმშგვარდ მინე-მინე
კაკა-პაპნ ნასყეჲ ლასგვრჳლეი ი ჟი იბნი ხინობ, ლიქშხაში, ლიშუმ- 25
პარი ი ხვაჲ რიგი ლიბრიულარ ჳვინელი ი მახე მაგ. ლასკარდ ურწყულ დეშერ ღგრი, დე ზურალ ი დე ღვაჳმარე. ამჩიჳა ურწყულ ზურალჳლ სოფლისნჳმ მაგ ლეგვერალისა არის ლაქნბდ ი ვოდ ქეიშხენ ხატარ დო ენსგოჳნის მჳრმა ლადელ სკარობგნლო, ერჳად ქორალთე დეშ ტეხნის თოჲა ბეგრალ ზურალჳლ. ალემაგ მუშგვრანლობ, სკარობ ი 30
იშგენ ლიხრდნალ ღგნეჩნაშ მაგ ლალ ჳა ხექდის, მუცხუმ აკგლბგ-ნეს ლეგვერალისა. ვრბა ზურალ ჩჳჲ იქველი ლგბრგგგნა ლეგვე-რისა ი ლეგდ კედნი აგითე მეჳდან, მარა ალ წეს ამეი ხარხ ი დეშერ ხაჳმუნე. ქეიშხენ ხატარს მჳრმა ლადელ ასგეჳინეს სოფლი საყდარ-თე მულზონა ი ხვაჲ ლელგენი ჳანარ ი გიცრალ ხეზრლის შუკჳს 35
ლნჳჟი დიდება თარიდელ ლნქენსეში ი ჩნს ჟი ხოლგენნლის თარიდელს ი მჳრმა ზაისა, ჲედ მესმა ზაისა ალ ლალგენლს ჩვაძჲენლის ალ

ლადელ ი გულჩონჩხს ი ლერსგვენ ბარჯს მულზონას ხანდის, იშგენს
ლაძაჲ ლელუარს მინ იკმარის მინემ ი მუშგვრალე ლქმნად ი ლას-
კართე ლეგესდ. ლალგენულს ალ ლადლიშს ი ალ ლადელ ნალგენს
ჩის ქვიშრაჲ ხანშხა ჟახად. ამკალიბ სკარობ შომჲა ხანახ, ეჩქა დნს
5 ცურეხ ჩუ უწმად, დე ნთიარს, დე აქმარულს, დე იშგენ ეზრიოდუს,
დე პეპიშერალს ი დე ძიძმარს ი იშგენ კერძმარულს, ლო ეჯმარ ალ
მასქელს მინე სკართე ი ღენგემურთე აწინ მერმაჟი ი ნაშგურალს
ფუშდებ. ალ წეს ივალადელ ამ ხარახ ი ათხეჲ ამ ხარხ. ლინწმუნალს
მწვარ მუკვირდ ხრგხ ი ლწმდნათე დემ ფუშდებ. ამეჟი არაკსნ ყუ-
10 ლებ, ერე „გერვჲა ლოქ მიჩამიანს დომ იგქე, ეჯი ლოქ იშგენს დემ
ითხელი“ ი ამლა ხანწამხ მინე-მინეშარ მახე ნათხელ ი ჟვინელ მინე
ბაბულარე ნაქრენ კერძალ ი ლეტორუ. ამკალიბდ ხეხნანხ აჯალ ჩრ-
ლარს, მარა ჩრლურს ხატი ლისგეჯინალგელს ლუნთისა ხაშდბახ,
აღაბისა, ი ეშხუ ლეთ, ეშხუ წყელმან უკვირი ქორისა ასგეჯინეხ
15 მგჩაჟი ჟგვრამე ხატს ი ეჯ ლეთ თელდ სოფელ, ხოშა ი ხოხრა, ბობშ-
ზურალ მაგ კედნის ეჯ ქორთე, იმჲა ერე ხატ ხასგეჯინა ი ხარხ ლი-
ღრალ-ღიბრინლ ვოდ ლირვალთეჟა ი ალ ლეთს ხატულის ლნდარს.
ხატი ლისგეჯინალჟი ლიწმანგელნ ეჟი ხარხ, იმჟ ერე სკარობაჟი
ი სკარობნ ამჟი ხანახ, იმჟ ერე მერმა სოფლარისა. მუშგვრალ ლმ-
20 დნ, მინე ნაღლიოდუ, ჩის ლგწმე ხაყახ. ჩრლურისა არა სოფელ არი
ი ხატი ლისგეჯინალ ჩმაგ ხანახ ეშხუ დროჟი ი ხვაჲ მუშგვრალ
ხოჯდენის მადურდ ჩხენ: ლწმხხენ, ლენტხახენ ი ხვაჲ კედნოლხ
ხატი ლისგეჯინალთე. ამხნე არჟი მგქაფ ღვინელს კვდახ. შგედი სო-
ფელს აღაბისა ლიკვარგელ ხანახ, აღმარ ხემზგარხ ბერქენინს. მწ-
25 ვარ უცხე ხატ მგარ ლი ბერქენინან ი თეთროსან. ლისუმრავალნ ხან-
ნახ ალ ხატრე მულზონას, ჟი ხეფენიხ ეშხუს ი ქა უბურსლაგად ი
ჩუ უნხენად დემ ცურეხ. შგედი მულზონა თეთროსანი ხატს მეზგან
ი მეზგან ხაზელალენეხ, ჩინი ყორთეჟი აგესხ ი მეზგელ მაგ ტაბ-
ლარს ი არაყს ხოჯდებ ჟი ლემზგრიდ ი ჩი მეზგას ჩვამზგრიხ მინე
30 ყორალჟი. ნათნაფუნდო, ულშიერს, ლეჟა ლწმხარს ხანახ ულში-
ერ. ულიში საყდარ კვლთხი თანალჟი ლწგ ი ეჩხნე ასგეჯინეხ ჟი ულ-
შა ხატს ი ეჩე იჩოხ სკარობხ. ულიშობხ ხაშდბახ სოფლარ: ჩიხრე-
შალ, მახანშარ, მეღედარ, ლობ-ნაცულარ ი შგედარ. ამხნეჲ ხვაჲ
მგმზგრი ნთიარ ი ნაღლიოდუ კედნოლხ, ხოჩამჩიქა ხეხნანხ ულ-
35 შობ, პერპოლდაში ლიკვმალე პილთე ი ეჩქა ღუნვარ ხაყა ჩის ლა-
ძგელდ ი ხვაჲ ღუნ იძმარლ ულშიერჩიქა. ხატრე მუსგეჯინალი ჩა-

პგ მულზონა ლიხ ი მომზერ-მოკჭრალნი, ჩუ მემზერი მულზონა ლიხ. ულშიერალეი ხვაჲ ნამზურუნ კედნოლ ჩინენ ი სკარნი ენბ იჩინნოლ, თანაღეი ლგვა საყდარეი. ალ საყდარ თანაღეი ძღღდ ჯოდმახენქა თერა ი ეშ ყჭჩე თვეთენად. ლალგენწლსნი ეაჲი ხოლგენიხ ულშა ხატს, იმეწ ერე იშგნავ. ულშა ხატი ლიმზერ ლენტხასნი ხაზნახ, მა- 5 რა ლენტხან ულიშთე ი ულშა საყდართე მეშხა ყვიჩსგარ ადესხ ნამზერუნდ. ლენტხასნი ულიში საყდარ კვლთხი თანაღეი ლგვ ი ხვაჲ მუშგერალ ხოკდენიხ, მინე ნათიარ ი იშგენ აქმარულ ჩინენისა ლენტხწლს ი ძღღდ სკარ იჩინნი ენბ შიშველ ლახვისა, საყდარი სუფისა.

ზენიშვნები

ნაწილი პირველი

I. ზენიშვნები

მაქსიმე ქალდანმა ჩაწერა:

1. ლაგვანი ლიმნარე მარგვიშელი ალვერდ ჟამბურიძის
თქმით 18.IX.1971.

სასაშელი არღევან ონიანის თქმით:

2. ლინწილწლ 20.IX.1971.

3. ლღღგარი ლისგვჭინე 22.IX.1971.

4. ლეფყვი 22.IX.1971.

5. ლეშღვე თხუმ 22.IX.1971.

ალექსანდრე ონიანმა ჩაწერა:

6. უტკუნ დოშღიშ // მეშხე დოშღიშ ლეკოსანდელი ბაგრატ
ონიანის თქმით 6.VIII.1978.

7. ჭვინელ ლაგვანი ეს სასაშე სსსაშელი ერმილე ონიანის
თქმით 1.IX.1958.

მ. ქალდანმა ჩაწერა სასაშელი არღევან ონიანის
თქმით:

8. ლაქქუმ ლითრე 23.IX.1971.

9. კიკბერ 23.IX.1971.

10. ლნიმახვწლ 21.IX.1971.

11. ზიგ 23.IX.1971.

12. მეთხვიარწ წეს 23.IX.1971.

II. ტრუმორწმუნეობა

მ. ქალდანმა ჩაწერა სასაშელი არღევან ონიანის
თქმით:

13. დეცე ლაქვრა 24.IX.1971.
14. გირგალაა 24.IX.1971.
15. ლითხვიარ 24. IX.1971.

III. ცხოველავი და ფრინველავი

მ. ქალ დანმა ჩაწერა:

16. მანგერი ასვ ი დასვ სასაშელი არდევან ონიანის თქმით 5.IX.1958.
17. ხამ მებეცელი დოდო ფოჩიანის თქმით 24.IX.1971.
18. ლოლმქარ სასაშელი მთვარისა გულბანის თქმით 25.IX.1971.
19. ლოლმქ სასაშელი მთვარისა გულბანის თქმით 24.IX.1971.
20. რევე ლეჯიში არტემ გულბანის თქმით 24.IX.1971.
21. ნეპოლარ სასაშლების ტარიელ და ზურაბ ონიანების თქმით 14—16.IX.1971.

IV. საქმიანოვა

მ. ქალ დანმა ჩაწერა:

22. ლეკმარწ ლიხცი ეახუნდერელი სულიკო ონიანის თქმით 13.IX.1971.

სასაშელი ვაჟა ონიანის თქმით:

23. ლივსტატ 12.IX.1971.
24. სევი ლიხცი 12.IX.1971.
25. ჩევ 12.IX.1971.
26. ქარ 12.IX.1971.
27. უნარი ლიუწრე იქორა ლინშვი სასაშელი ტარიელ ონიანის თქმით 11.IX.1971.
28. წერევე სასაშელი ჯაბა დონდვანის თქმით 11.IX.1971.
29. ლიშხბაეღანლ ი ლიკელტარი შგედელი ნათელა გაბიანის თქმით 15.IX.1971.

ეახუნდერელი ლელო ონიანის თქმით:

30. სიმიდ 21.IX.1971.

81. მარდ 21.IX.1971.

82. ლალქანა ი ქან ჩიხარეშელი მარინე ონიანის თქმით
10.IX. 1971.

83. ფაყვი ი ფაყვი ლისყი სასაშელი ნაზიკო ონიანის თქმით
12.IX.1971.

84. ჩაფლარე ლიშხბი შგედელი ნათელა გაბიანის თქმით
12.IX.1971.

85. ლიქვლტარი ჩიხარეშელი მარინე ონიანის თქმით
10.IX.1971.

სასაშელი არდევან ონიანის თქმით:

36. თეთრი მგუჟიდ 12.IX.1971.

37. ლილშვილაშ ი ბერუი მგუჟიდ 12.IX.1971.

38. ქორა ლიგემ 12.IX.1971.

39. სანხუბ ლახილ 12.IX.1971.

40. ლერეჟე შგედელი ნათელა გაბიანის თქმით
17.IX.1971.

ვ. აგაგაი, გაღმოსამაგაი, ლეგანდგაი

ალექსანდრე ონიანმა ჩაწერა:

41. ლეკოშა თათავ ლეკოსანდელი ბაგრატ ონიანის თქმით
6.VIII.1958.

მაქსიმე ქალდანმა ჩაწერა:

42. ვოთარ გაღფხან სასაშელი არდევან ონიანის თქმით
9.VIII.1971.

ალექსანდრე ონიანმა ჩაწერა:

43. ციოყ გაღფხან ჩიხარეშელი ეპი ჯანხოთლის თქმით
8.VIII.1958.

ლაშხარაშელი გრიგოლ დონდვანის თქმით:

44. ვოთარ გაღფხან 9.VIII.1957.

45. ნახყილაჲ მუყვბანიან 9.VIII.1957.

46. ლეკ ი მგრაჟ 10.VIII.1957.

47. მგსავ ი მუშვან 10.VIII.1957.

48. გელვანარ ი სავმარ 10.VIII.1957.

მაქსიმე ქალღანმა ჩაწერა:

49. კადი ზიგ სასაშელი არდევან ონიანის თქმით
13.IX.1971.

50. ჟამოხ სასაშელი არდევან ონიანის თქმით 13.IX.1971.

ალექსანდრე ონიანმა ჩაწერა:

51. ტურისტალ სასაშელი არსენა ონიანის თქმით
11.VIII.1958.

52. ლეკარ ლაშხისა ლეკოსანდელი ბაგრატი ონიანის
თქმით 6.VIII.1958.

ლაშხრაშელი გრიგოლ დონდევანის თქმით:

53. უანსავ 9.VIII.1957.

54. ლეკარ 9.VIII.1957.

55. ლენტხა ამბავ სასაშელი ცაცა ონიანის თქმით
21.VIII.1959.

მაქსიმე ქალღანმა ჩაწერა:

56. ძერუ ლახება ჩიხარეშელი ჯამბუ ფალიანის თქმით
13.IX.1971.

VI. ზღაპრები

მაქსიმე ქალღანმა ჩაწერა:

57. მწრე, დეშღვი მწლ უახუნდერელი ზურაბ ონიანის
თქმით 20.IX.1971.

სასაშელი მარინე ონიანის თქმით:

58. ვეფხი ეშხუ მწრე 10.IX.1971.

59. მეთხვიარი გეჯალ 10.IX.1971.

60. მეთხვიარ ხაჯი სასაშელი როლანდ ონიანის თქმით
14.IX.1971.

61. მწრე იღვ უგედელი ლალი გაბიანის თქმით
14.IX.1971.

ალექსანდრე ონიანმა ჩაწერა:

62. სიღარიბე ი სიმდიდრე სასაშელი არსენა ონიანის
თქმით 12.VIII.1957.

სასაშუალო ბაბილინე ონიანის თქმით:

68. სარკ 15.VIII.1957.

69. ბელათ 16.VIII.1957.

სასაშუალო სოსლან ონიანის თქმით:

65. მალჯლ ი ნეპოლილ 3.VIII.1958.

66. მალჯლ ი დეშდვრლ 3.VIII.1958.

67. ბერიან 4.VIII.1958.

სასაშუალო შოთა ონიანის თქმით:

68. გიორგი 5.VIII.1960.

69. გურამ ი გეგი 6.VIII.1960.

70. სამტევან ჭაბუკ 6.VIII.1960.

მაქსიმე ქალდანმა ჩაწერა:

71. დიუთრა ჩიხარეშელი ნარგიზა ჯანხოთლის თქმით
13.IX.1971.

72. უჩინა ეახუნდერელი ელეონორა ონიანის თქმით
13.IX.1971.

73. სუმინ-ჩხარა ლახვბა სასაშუალო ტარიელ ონიანის
თქმით 13.IX.1971.

74. ღარიბ ანუ-ქაში გეზალ სასაშუალო მერაბ ონიანის
თქმით 14.IX.1971.

75. მჭეთუნახავ სასაშუალო ვაჟა ონიანის თქმით
12.IX.1971.

76. გოგილ სასაშუალო ნაზიკო ონიანის თქმით
12.IX.1971.

77. ხოხრა მუხბრლ სასაშუალო ჯაბა დონღვანის თქმით
12.IX.1971.

ალექსანდრე ონიანმა ჩაწერა:

78. კაჟიან დავ სასაშუალო შოთა ონიანის თქმით
5.VIII.1960.

სასაშუალო სტეფანე ონიანის თქმით:

80. ისნავი მგმკერი 10.VIII.1958.

81. აერუ ზურალ 11.VIII.1958.

სასაშუალო ერმილე ონიანის თქმით:

82. ღარიბიშ ი მერტუველია მწარეში ლნიფხნიკ 30.VIII.1958.

83. როსტომ 1.IX.1958.

84. ამირან მებეცელი ბარამ ონიანის თქმით 23.VIII.1960.

სასაშელი ჭუჭუა ონიანის თქმით:

85. ივანე ლირვალეშ 31. VIII 1958.

86. მწარეში ღონე 31.VIII.1958.

ნაწილი მეორე

მთელი მეორე ნაწილი (87—287) დაწერილია არსენა ონიანის მიერ.

ტექსტების ჩამწარ-შემკარბნი

ქალღანი მაქსიმე. ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი. მისი ჩაწერილი მასალებიდან აქ დაიბეჭდა შემდეგი ნომრები: 1—5, 8—40, 42, 47, 50. 56—61, 71—78.

ონიანი აღექსანდრე. ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი. მისი ჩაწერილი მასალებიდან აქ დაიბეჭდა შემდეგი ნომრები: 6, 7, 41, 43—48, 51—55, 62—70, 79—86.

ონიანი არსენა (1879—1948). მისი დაწერილია მთელი მეორე ნაწილი, ნომრები 87—287.

მთქმელეზი

გაბიანი ლალი არსენას ასული (17 წ.) — 61¹.

---

¹ ფრჩხილებში ნაჩვენებია მთქმელის წლოვანება ტექსტის ჩაწერის დროს, რიცხვით აღნიშნულია ტექსტის ნომერი.

- გაბიანი მერი ჟანჩიკის ასული (18 წ.) — 72.
 გაბიანი ნათელა (16 წ.) — 29, 34, 40
 გულბანი არტემ აბლის ძე (19 წ.) — 20.
 გულბანი მთვარისა ჟორას ასული (17 წ.) — 18, 19.
 დონღვანი გრიგოლ ჯაბას ძე (66 წ.) — 44—48, 53, 54.
 დონღვანი ჯაბა პლატონის ძე (15 წ.) — 28, 78.
 ონიანი არდევან ტარასის ძე (68 წ.) — 2—5, 8—16, 36—39,
 42, 49, 50.
 ონიანი არსენა ესტატეს ძე (53 წ.) — 51, 62.
 ონიანი არსენა ზურაბის ძე — 87—287.
 ონიანი ბაბილინე ერმალოზის ასული (50 წ.) — 63, 64.
 ონიანი ბაგრატ შახას ძე (88 წ.) — 6, 41, 52.
 ონიანი ბარამ ლეკოს ძე (62 წ.) — 84.
 ონიანი ელეონორა რუბენის ასული (17 წ.) — 73.
 ონიანი ერმილე თაფუს ძე (67 წ.) — 7, 82, 83.
 ონიანი ვაჟა არსენას ძე (16 წ.) — 23—26, 76.
 ონიანი ზურაბ გრიგოლის ძე (14 წ.) — 21.
 ონიანი ზურაბ შურმანის ძე (17 წ.) — 57.
 ონიანი ლელო შოთას ასული (14 წ.) — 30—31.
 ონიანი მარინე ბორისის ასული (16 წ.) — 58, 59.
 ონიანი მარინე გიორგის ასული (14 წ.) — 32, 35.
 ონიანი მერაბ ჯუმბერის ძე (14 წ.) — 75.
 ონიანი ნაზიკო ციოყის ასული (15 წ.) — 33, 77.
 ონიანი როლანდ მოსეს ძე (19 წ.) — 60.
 ონიანი სოსლან ნიკოლოზის ძე (36 წ.) — 65—67.
 ონიანი სტეფანე ასლამაზის ძე (72 წ.) — 80, 81.
 ონიანი სულიკო გედევანის ასული (17 წ.) — 22.
 ონიანი ტარიელ ბორისის ძე (14 წ.) — 21, 74.
 ონიანი ტარიელ დავითის ძე (15 წ.) — 27.
 ონიანი შოთა ლავრენტის ძე (12 წ.) — 68—70, 79.
 ონიანი ცაცა ვასილის ასული (52 წ.) — 55.
 ონიანი ჭუჭუა ერადის ძე (32 წ.) — 85, 86.
 ფალიანი ჯამბუ ვასილის ძე (19 წ.) — 56.
 ფოჩიანი დოდო გრიშას ასული (16 წ.) — 17.
 ჯამბურძე ალვერდ პლატონის ძე (17 წ.) — 1.
 ჯანხოთელი ეპი პეტრეს ძე (79 წ.) — 43.
 ჯანხოთელი ნარგიზა სამსონის ასული (18 წ.) — 71.

სოფლები

ლაშხრაშ 44—48, 53, 54.

ლევოსანდ 6, 41, 52.

ლგჯი 20.

მარგვეშ 1.

მებეც 17, 84.

ქაჭუნდერ 22, 30, 31, 57, 73.

სასაშ 2—5, 7—16, 18, 19, 21, 23—28, 33, 36—39, 42, 49—
51, 55, 58—60, 62—70, 74—83, 85—287.

შგედ 29, 34, 40, 61, 72.

ჩიხრეშ 32, 35, 43, 56, 71.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

წინასიტყვაობა

5

ნაწილი პირველი

I. ზნე-ჩვეულებები

1. ლაგვანი ლიმარე	8
2. ლინწილწლ	10
3. ლეღგარი ლისგეჯინე	11
4. ლეფუვი	12
5. დეშდვე თხუმ	12
6. უტყუნ დომდიშ//მეშხე დომდიშ	13
7. ჯვინელ ლაგვანი წეს სასაშ	13
8. ლაქქუმ ლითრე	14
9. კიკებერ	14
10. ლწმამხენლ	14
11. ზიგ	15
12. მეთხვიარა წეს	16

II. ცრუმორწმუნეობა

13. დეცე ლაქვრა	17
14. გირგალაჲ	17
15. ლითხვიარ	17

III. ცხოველები და ფრინველები

16. მანგერი ასე ი დასე	20
17. ხამ	21
18. დოღმანქარ	21
19. დოღმანქ	22
20. რეპე	23
21. ნებრლარ	23

IV. საქმიანობა

22. ლეჯმარე ლისუი	35
23. ლიესტარტ	35

24. სევი ლისეი	36
25. ჩეე	36
26. ძარ	37
27. უარი ლიყარე ი ქორა ლინშეი	37
28. წერექე	38
29. ლიშხბეღლი ი ლიქელტარი	38
30. მარღ	39
31. სიშინღ	39
32. ლალქანა ი ქან	40
33. ფაყე ი ფაყვი ლისეი	41
34. ჩაფლარე ლიშხბი	42
35. ლიქელტარი	42
36. თეთრი მგშვიღ	44
37. ლილშვიღამ ი ბერევი მგშვიღ	44
38. ქორი ლიგემ	48
39. სანხუბ ლახილ	52
40. ლერექე	53

V. ამბები, გაღმოცემები, ლეგენდები

41. ლეკომა თათავ	57
42. ვოთარ გაღფხან	57
43. ციოყ გაღფხან	58
44. ვოთარ გაღფხან	59
45. ნასყიღამ მუყუებანიან	60
46. ლეკ ი მგრაკ	61
47. მგსავ ი მუშეან	62
48. გელენარ ი სავმარ	63
49. კადი ზიგ	64
50. უამობ	64
51. ტურისტალ	65
52. ლეკარ ლაშხისა	66
53. ყანსავ	66
54. ლეკარ	67
55. ლენტხა ამბავ	68
56. მერუ ლახემა	68

VI. ზღაპრები

57. მარე, დეშღე ი მალ	70
58. ვეფხ ი ეშხუ მარე	70
59. მეთხვიარი გეზალ	71
60. მეთხვიარ ხაჭი	72
61. მარე ი დნე	73
62. სიღარიბე ი სიმღიდრე	74
63. სარკ	76

64. ბელათ .	81
65. მალგლ ი ნეპოლნლ	85
66. მალგლ ი დემდვრლ	86
67. ბერინან	87
68. გიორგი	91
69. გურამ ი გეგი	92
70. სამტეუან კაბუჯ	94
71. დიუთრა	95
72. ეშხუ აეხე-ქაშ	96
73. უჩმინა	97
74. სუმინ-ჩხარა ლახეზა	98
75. ლარიბ აეხე-ქაში გეზალ	101
76. მზეთუნახავ	103
77. გოგიორლ .	105
78. ხობრა ბუხბორლ	106
79. კუიან დვე	107
80. ისნავი მგშქერი	108
81. აერუ ზურალ .	111
82. ღარიბიში ი მერტყეელიამ მარქში ღრმფხნიყ	114
83. როსტომ	117
84. ამირან	123
85. ივანე ლირვალეშ	130
86. მარქში ღონე	133

ნაწილი მეორე

I. თამაშობა-გართობანი

87. ლიბერგელ	135
88. ლისოლალ	137
89. ლიმტქელ	138
90. ლიულებუჩალ	138
91. ცხეკე-ქათალ	138
92. ლიქნალ ი ლიქნე .	139
93. თხუშეიქანქა ლისყნე	139
94. ბეჩი ლიყვანე	140
95. ლაკვანლენა ბეჩი ლიკელ	141
96. შუშპარ	141
97. კიშხაშ	142
98. ჭილით	143
99. ფაუ	143
100. კერაკახ	143
101. ბოჯგინრლარ	144
102. ბობში ლიკრდე ლერსგვენ ტოტშე	144
103. ბარამბაი	144
104. ლირაკანალ	145

105. ლიჩუენალ	145
106. თრალე ლიტკუნე	147
107. კიშხაშ ბარჯალეი	147
108. ყარი დაშნაა	148
109. ლეშანთე ლითოფ	148
110. შიარე სკამ	150
111. ლეგრალე ლიფეშედანალ	150
112. ლიკრანქაელ	151
113. ლაგრწარ	152
114. კიჩხ	152
115. შიარშე ლისპენალ	153
116. ლიბრალ	153
117. ლერსგვენ შივშ აში ბეჩი ლიკვანე	154
118. სატუვეფიაა	154
119. ლაქყრპარ	155
120. თეკულრლშე ლისკენალ	155
121. ფაუფი ლისკენალ	155
122. კიშხარე მგდრეკთე ლიკჩენი	156
123. მეკრალშე ტანი ლიდეს	156
124. სენარტი მეგემთეფი ლიპრტე	157
125. მეკრალშე ლისპენალ	157
126. ლიბურჭაელ	157
127. ცხულა-ქემეტ	158
128. ჩერეშტ-ჩერეშტრლია ი მატყი ლალეთრლია	159
129. სოკი ბულთ	160
130. ჩაყეი კაჩუშ ლიგენე	160
131. ლაბრუალალ	161
132. ისი-ქვისი, მალა-ქვისი	162
133. ლიჩხტალ	163
134. ლიბლიბალ	163
135. ლიგრწალ	163
136. ფხულემი ლირწვე	164
137. მეკერი ლირწვე	164
138. ჭუმარდალშე ლიკედ მარემიშ	155
139. ლარტყს ლაგდურუმ მარემი ლიკედ	165

II. ვადმოცემები

140. ვალფხანშა ეოთარ	166
141. ლიბგვი	167

III. საქმიანობა.

142. ლიქმელ ი ლიღმალ	170
143. ლითმალი	178
149. ლაშხური კალო	289

144. შუქვ ი გზარობ	182
145. ლქნი-ლიწაში ი ლიზობ-ლითრე	184

IV. ტოპონიმი

146. ლაფურ	191
147. ქალწადაშ	192
148. შაჩხაფარ	192
149. ყორილდაშ	193
150. შეშარ	193
151. დაღიაშ	194
152. გორეაშ	194
153. მუშურ	195
154. ლატფარ	195
155. ლასწლ	196
156. გოლდაშ	196
157. სყელდერ	197
158. დაბიერ	197
159. ლაჲლა	198
160. შვი	198
161. ლაბრაქ	198
162. ცალმაგ	199
163. დევაშ	199
164. ლაქაჩირ	200
165. ლაშანაშურ	200
166. ნალიშ	201
167. როკალ	201
168. სტვარუნწიშ	202
169. ლელაშხა	203
170. კიიხნარი	203
171. უეწლვა	204
172. დეცილ	204
173. ლაშხურ	205
174. ხანანაშურ	205
175. ცხენაშურ	206
176. ლობაშურ	206
177. მურგოულ	206
178. კუცილ	206
179. ქელედურაჲ	207
180. აშხანაშ	207
181. დამბალ ბაქ	208
182. ლაშრე	208
183. ლაღეიარ	208
184. გამდაბნარ	209
185. მუხრა	210

186. ბეყენდერ	210
187. ზესხე	210
188. კარკაშ	211
189. აერგაშ	211
190. ლაყაჲ	211
191. ქვიშ	212
192. ლეეარაზ	213
193. ლეთოდ	213
194. ლამრიალაშანა	214
195. კიჩხრი	214
196. ლარაშ	215
197. წგრნაშ	215
198. ულიშ	215
199. ლაწლანდაშ	216
200. ნაშამვარ	217
201. ლალარეაშ	217
202. გვიშბრალაშ	217
203. დოლურაშ	218
204. აშარ	218
205. მაქარაშ	218
206. დჯრაშ	219
207. ქურიიაშ	219
208. ქვედაშ	220
209. ლათაღდაშ	220
210. ძულევარეშ	220
211. მეწერიაშ	221
212. ლაცეაშ	221
213. ფხაქაშ	221
214. ყარიშ	221
215. ქულიშ	222
216. ქვედრაშ	222
217. ლაღულდაშ	223
218. ლელმერ (ლერმელ)	223
219. შარი	224
220. ნეშქა	224
221. ინასარი ღელ	225
222. ლენხარ	225
223. ჟარ	225

V. საკმელ-სასმელი

224. კვეცნა დიარ	226
225. მანაში ნატფენ	228
226. ქერ, ფეტვ, ზგნთხ ი სიმინდ	229
227. ქენშარ დიარ	231
228. ლედრალ დიარ	232
	291

229. ლელე, ბატკ, ლორ, წვად, ხარჩე ი ქათალ	233
230. ლობანარ, ხეეწარ, ქართოფლანარ, კუპტანარ. ყანცლანარ ი ცხენილ	234
231. კეპილ. ქუნჩაფ ი ნალძიორი	236
232. მარწონ ლეჯე ნალებ ი შველ	237
233. თაშ, ლეჯმარე, კახალ, თაშმეჯაბ, ლემწარწვე, ლეფიქე ი ქაქ	237
234. შამ ი მეტეხურამ	239
235. ტაფოულ, ხუღფუ, კათარ ი ქანტი	240
236. იშგენ ლეზობ-ლეორელ	241

VI. მისტიკური არსებანი

237. დალ	248
238. კიქაი	248
239. აეშმაი	249
240. ქაქ	249
241. მემბნერ	250
242. ალ	250
243. თანუშიამ	250
244. გეფ	251
245. ქვესროლიამ	251
246. გველეერშაბ	252
247. მაქუნია	252
248. მათხეფ	253
249. ნანალ	253
250. მგლნიქრლ	254
251. არტაეონ	254
252. მარაშენ	255
253. ფაზარ	255
254. ქესათამ	255
255. ულჰელ	256
256. ბარვა	256
257. დურბელ	256

VII. ზნე-ჩვეულებები

258. ლუმგულ ი ნელუმტ	257
259. წირხ ი ლაჩაქ	257
260. განცხლებ	258

VIII. ცხოველები

261. ირემ	259
262. მგლნიქრლ	259
263. კლონ	259
264. ვეფხ	260
265. ჟინირ	260

266. მუღ	261
267. მანჩვ	261
268. ბუძგე	262
269. წავ(წყავ)	262
270. თაქვ	262
271. ნიშაჰ შდუგე . . .	262
272. კანჯარ (სკვლენჯერ)	263
273. რაშ	263
274. გარეულ ციცვ	263
275. ურშენა	263

IX. შრომის იარაღები

276. ლალცეეზარ	264
277. კალათ	264
278. კარი	265
279. ცხირლ	265
280. კვიდრლ	265
281. ლალშ	265
282. ჩაჩაბ	265
283. კეურ	266
284. ლღორ	266

X. რელიგიური დღესასწაულები

285. ლიმხარწი	267
286. უსხვობ	270
287. ხატარე ლისგეჭინალი	274
შ ე ნ ი შ ე ნ ე ბ ი	279
ტ ე ქ ს ტ ე ბ ი ს ჩ ა მ წ ე რ - შ ე მ კ რ ე ბ ნ ი	283
მ თ ქ მ ე ლ ე ბ ი	283
ს ო ფ ლ ე ბ ი	285

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედაქციო-საგამომცემლო საბჭოს დადგენილებით
ИБ 858

გამომცემლობის რედაქტორი გ. გოგიაძე
ტექრედაქტორი ნ. ოკუჯაძე
კორექტორი ზ. ომარაშვილი

გადაეცა წარმოებას 4.12.1978; ხელმოწერილია დასაბეჭდად 21.9.1979;
ქალაქის ზომა 60×90¹/₁₆; ქალაქი № 1; ნაბეჭდი თაბახი 18.3;
სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 14.7;

უე 01236;

ტირაჟი 1000;

შეკვეთა № 3786;

ფასი 1 მან. 75 კაპ.

გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Издательство «Мецниереба», Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის სტამბა, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Типография АН Груз. ССР, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

А. Э. Ониани, М. М. Калдани и А. Л. Ониани

СВАНСКИЕ ПРОЗАИЧЕСКИЕ ТЕКСТЫ.

IV

ЛАШХСКИЙ ДИАЛЕКТ

(на грузинском языке).